



Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Mensenhandel

Mensenhandel in en uit beeld
Cijfermatige rapportage 2007-2011

Colofon

Referentie: Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2012). *Mensenhandel in en uit beeld. Cijfermatige rapportage (2007-2011)*. Den Haag: BNRM

Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Postbus 20301

2500 EH Den Haag

070 – 3704514

www.bnrm.nl

Opmaak en digitale realisatie: Pieter Kers, Realizapp

© **BNRM 2012**

Inhoud

Overzicht figuren en tabellen	7
Gebruikte afkortingen	13
Woord vooraf	17

1	Inleiding	19
---	-----------	----

Deel A: Mensenhandel uit beeld

2	De omvang van mensenhandel geschat	25
2.1	Inleiding	25
2.2	Een nationale schatting van seksuele uitbuitingsslachtoffers	27
2.2.1	Kanttekeningen bij de toegepaste rekenmethode	27
2.2.2	Kanttekeningen bij aanname 1	29
2.2.3	Kanttekeningen bij aanname 2	31
2.2.4	Conclusie	32
2.3	Een nationale schatting van overige uitbuitingsslachtoffers	32
2.3.1	Kanttekeningen bij de toegepaste rekenmethode	32
2.3.2	Kanttekeningen bij aanname 1	33
2.3.3	Kanttekeningen bij aanname 2	34
2.3.4	Conclusie	35
2.4	Een internationale schatting van <i>forced labour</i>	35
2.4.1	Internationale schatting van de totale <i>geregistreerde</i> omvang	37
2.4.2	Internationale schatting van de totale omvang (inclusief het <i>dark number</i>)	38
2.5	Hoe nu verder?	39

Deel B: Mensenhandel in beeld

3.	Geregistreerde slachtoffers in Nederland	45
3.1	Inleiding	45
3.2	Recente ontwikkelingen	47
3.3	Kwantitatieve data uit de CoMensha-registraties	49
3.3.1	Opmerkingen bij de cijfers	49
3.3.2	Kenmerken van vermoedelijke slachtoffers	50

3.3.3	Sectoren van uitbuiting	63
3.3.4	Aangifte	69
3.3.5	Melders	72
3.3.6	Opvang	75
3.4	Samenvatting	77
4.	Slachtoffers en de B9-regeling in Nederland	81
4.1	Inleiding	81
4.2	Beleid	82
4.2.1	Beleidskader	82
4.2.2	Het beleid in de praktijk	86
4.3	De bedenktijd en B9-aanvragen	89
4.3.1	Opmerkingen bij de cijfers	89
4.3.2	Bedenktijd in 2010 en 2011	90
4.3.3	Bedenktijd en B9-aanvragen in 2010 en 2011	92
4.3.4	Kenmerken van slachtoffers in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag	93
4.4	B9-verleningen en afwijzingen	101
4.4.1	Opmerkingen bij de cijfers	101
4.4.2	Aantal B9-verleningen	102
4.4.3	Kenmerken van slachtoffers met een B9-verlening	103
4.4.4	Afwijzingen B9-aanvragen	115
4.5	Samenvatting	124
5.	Opsporing van verdachten in Nederland	127
5.1	Inleiding	127
5.2	Het BNRM-opsporingsonderzoek 2009 deel I	130
5.2.1	De 55 opsporingsonderzoeken	130
5.2.2	De 133 verdachten	138
5.2.3	157 slachtoffers	152
5.3	Het BNRM-opsporingsonderzoek 2009 deel II: verschillende mensenhandelstructuren	157
5.3.1	De factoren die leiden tot verschillende mensenhandelstructuren	157
5.3.2	De drie mensenhandelstructuren	160
5.3.3	Verschillen en overeenkomsten tussen de drie mensenhandelstructuren	162
5.4	Samenvatting	163
6.	Vervolg en berechting van verdachten in Nederland	165
6.1	Inleiding	165
6.2	Vervolg	170
6.2.1	Ingeschreven mensenhandelzaken bij het OM	110
6.2.2	Afgehandelde mensenhandelzaken door het OM	173
6.2.3	Voor mensenhandel gedagvaarde zaken	175
6.3	Berechting in eerste aanleg	179
6.3.1	In eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken	179
6.3.2	Veroordelingen voor mensenhandel in eerste aanleg	182
6.3.3	Voor mensenhandel opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg	186
6.4	Berechting in hoger beroep	188

6.5	Kenmerken	190
6.5.1	Geslacht, leeftijd en geboorteland van verdachten en veroordeelden	191
6.5.2	Top 8 geboortelanden verdachten naar woonland en leeftijd	197
6.6	Samenvatting	200
7.	Internationale dataverzameling	203
7.1	Inleiding	203
7.1.1	Kanttekeningen	205
7.2	Afgeronde internationale dataverzamelingsinitiatieven	207
7.3	Huidige internationale dataverzamelingsinitiatieven	209
7.3.1	DGHome/Eurostat	210
7.3.2	Intervict	213
7.3.3	Nationaal initiatief: Bulgarije	215
7.4	Samenvatting	217

Deel C: Conclusies en aanbevelingen

8	Conclusies en aanbevelingen: geen goed beleid zonder goede registratie	221
8.1	Conclusies: wat valt op?	221
8.1.1	Onbekende mensenhandel	222
8.1.2	Slachtoffers	222
8.1.3	Daders	223
8.1.4	Internationale aspecten	224
8.2	Aanbevelingen: Wat ontbreekt?	224

	Lijst van geraadpleegde literatuur	229
--	---	------------

Bijlagen

B1	Onderzoeksverantwoording	235
1.	Geregistreerde slachtoffers in Nederland (databestand CoMensha)	235
2.	Slachtoffers en de B9-regeling in Nederland (registratiesysteem IND)	236
3.	Opsporing van verdachten in Nederland (BNRM-opsporingsonderzoek)	240
4.	Vervolging en berechting van verdachten in Nederland (OM-data en de OBJD)	243
B2	Toelichting bij tabellen, figuren en toegepaste statistiek	249
1.	Toelichting bij de tabellen	249
2.	Toelichting bij de figuren	249
3.	Toelichting bij de toegepaste statistiek	249
B3	Aanvullende tabellen	253
3.1	Tabellen gebaseerd op de registratie van CoMensha	253
3.2	Tabellen gebaseerd op de registratie van de IND	285
3.3	Tabellen gebaseerd op de registratie in OM-data	306
3.4	Tabellen gebaseerd op de registratie in de OBJD	330

3.5	Tabellen gebaseerd op informatie van het CJIB	332
3.6	Tabellen gebaseerd op informatie van het SGM	333
B4	Artikel 273f Wetboek van Strafrecht (voor en na 1 juli 2009)	337

Overzicht figuren en tabellen

Hoofdstuk 1	Inleiding	
Figuur 1.1	De omvang van mensenhandel in Nederland (2011)	20
Hoofdstuk 3	Geregistreerde slachtoffers in Nederland	
Figuur 3.1	Registratie van slachtoffers van mensenhandel	49
Figuur 3.2	Aantal gemelde (vermoedelijke) slachtoffers (2007-2011)	51
Figuur 3.3	Geslacht van gemelde slachtoffers (2007-2011)	52
Figuur 3.4	Leeftijdsverdeling gemelde slachtoffers (2007-2011)	53
Figuur 3.5	Niet-Nederlandse versus Nederlandse gemelde slachtoffers (2007-2011)	55
Figuur 3.6	Ontwikkeling van de totale top 5 nationaliteiten gemelde slachtoffers (2007-2011)	56
Figuur 3.7	Vier grootste herkomstregio's van de gemelde slachtoffers (2007-2011)	57
Figuur 3.8	Herkomstregio en geslacht (totaal van 2007-2011)	58
Figuur 3.9	Herkomstregio en gemiddelde leeftijd (totaal van 2007-2011)	59
Figuur 3.10	Aandeel minderjarige slachtoffers (2007-2011)	61
Figuur 3.11	Sector van uitbuiting (2007-2011)	64
Figuur 3.12	Sectoren van uitbuiting per geslacht (totaal van 2009-2011)	66
Figuur 3.13	Sector van uitbuiting per leeftijdscategorie (totaal van 2009-2011)	67
Figuur 3.14	Sector van uitbuiting (totaal van 2009-2011)	68
Figuur 3.15	Aangifte ten tijde van de aanmelding (2010-2011)	70
Figuur 3.16	Aangifte per herkomstregio (totaal van 2010-2011)	71
Figuur 3.17	Aangifte per sector van uitbuiting (totaal van 2010-2011)	72
Figuur 3.18	Melders (totaal van 2007-2011)	73
Figuur 3.19	Categorieën meldingen van de politie (totaal van 2009-2011)	74
Figuur 3.20	Verblijf bij aanmelding (totaal van 2010-2011)	76
Figuur 3.21	Eerste opvang (totaal van 2010-2011)	76
Tabel 3.1	Rangordening top 5 nationaliteiten gemelde slachtoffers (2007-2011)	55
Tabel 3.2	Rangorde top 5 nationaliteiten van minderjarige slachtoffers (2007-2011)	60
Tabel 3.3	Ratio seksuele uitbuiting versus uitbuiting buiten de seksindustrie (2007-2011)	78
Tabel 3.4	Profielen van gemelde slachtoffers in seksuele uitbuiting versus uitbuiting buiten de seksindustrie	78
Hoofdstuk 4	Slachtoffers en de B9-regeling in Nederland	
Figuur 4.1	Route van slachtoffers in de B9-regeling	83
Figuur 4.2	Bedenkijd in 2010 en 2011	91

Figuur 4.3	Bedenktijd en/of B9-regeling (totaal van 2010-2011)	92
Figuur 4.4	Geslacht personen met de bedenktijd en/of B9-aanvraag (totaal van 2010-2011)	93
Figuur 4.5	Leeftijdverdeling van personen met bedenktijd en/of B9-aanvraag (totaal van 2010-2011)	94
Figuur 4.6	Totaal top 5 nationaliteiten weergegeven per categorie (totaal van 2010-2011)	97
Figuur 4.7	Herkomstregio van personen in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag (totaal van 2010-2011)	98
Figuur 4.8	Politieregio van de B9-aanvraag en/of bedenktijd (totaal van 2010-2011)	100
Figuur 4.9	Aantal B9-verleningen (2007-2011)	102
Figuur 4.10	Geslacht slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)	103
Figuur 4.11	Leeftijd slachtoffers met verleende B9 (totaal van 2007-2011)	104
Figuur 4.12	Ontwikkeling totale top 5 nationaliteiten slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)	107
Figuur 4.13	Minderjarige slachtoffers (Afrikaanse en overige nationaliteiten) met verleende B9 (totaal van 2009-2011)	109
Figuur 4.14	Herkomstregio slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)	110
Figuur 4.15	Herkomstregio voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers (totaal van 2009-2011)	111
Figuur 4.16	Gemiddelde leeftijd per herkomstregio (totaal van 2009-2011)	112
Figuur 4.17	Politieregio's van waaruit B9-aanvragen afkomstig zijn die tot B9-verleningen hebben geleid (2007-2011)	114
Figuur 4.18	Top 3 gronden van afwijzingen (totaal van 2009-2011)	119
Tabel 4.1	Termijn afhandeling B9-aanvragen	87
Tabel 4.2	Top 5 nationaliteiten van personen in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag (totaal van 2010-2011)	96
Tabel 4.3	Rangorde van politieregio van waaruit de B9-aanvraag is ingediend en/of bedenktijd is ingegaan (totaal van 2010 en 2011)	99
Tabel 4.4	Top 5 nationaliteiten van slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)	106
Tabel 4.5	Top 3 nationaliteiten van minderjarige slachtoffers (2009-2011)	108
Tabel 4.6	Rangordening politieregio's van waaruit B9-aanvragen afkomstig zijn die tot B9-verleningen hebben geleid (2007-2011)	113
Tabel 4.7	Aantal B9-aanvragen dat niet ingewilligd is ten opzichte van het totaal aantal B9-aanvragen (2009-2011)	118
Tabel 4.8	Slachtoffers in de bedenktijd, met een B9-aanvraag en met een B9-verlening (2010 en 2011)	124
Hoofdstuk 5	Opsporing van verdachten in Nederland	
Figuur 5.1	Rollen naar geslacht (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)	147
Figuur 5.2	Rollen naar gemiddelde leeftijd (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)	147
Figuur 5.3	Rollen naar geboorteregio (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)	148
Figuur 5.4	Geboorteregio naar grensoverschrijdende rol 'vervoerder' (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)	148
Figuur 5.5	Rollen naar legale inkomsten (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)	149
Figuur 5.6	Rollen naar criminele antecedenten (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)	149

Tabel 5.1	Aanleiding van de opsporingsonderzoeken (2009)	131
Tabel 5.2	Melding van slachtoffers aan CoMensha (2009)	133
Tabel 5.3	Relatie tussen ronselaars en slachtoffers (2009)	136
Tabel 5.4	Aantal verdachten per opsporingsonderzoek (2009)	139
Tabel 5.5	Verdachten naar geslacht (2009)	139
Tabel 5.6	Verdachten naar leeftijd (2009)	140
Tabel 5.7	Verdachten naar geboorteregio (2009)	141
Tabel 5.8	Verdachten naar nationaliteit (2009)	143
Tabel 5.9	Nederlandse verdachten naar opleidingsniveau (2009)	144
Tabel 5.10	Verdachten naar rol in mensenhandelproces (2009)	146
Tabel 5.11	Aantal slachtoffers per opsporingsonderzoek (2009)	153
Tabel 5.12	Slachtoffers naar geslacht (2009)	153
Tabel 5.13	Slachtoffers naar leeftijd (2009)	154
Tabel 5.14	Slachtoffers naar herkomstland (2009)	155
Tabel 5.15	Uit Nederland afkomstige slachtoffers naar opleidingsniveau (2009)	156
Tabel 5.16	Slachtoffers naar duur uitbuiting	157
Tabel 5.17	Drie typologieën mensenhandelstructuren (2009)	158

Hoofdstuk 6 Vervolg en berechting van verdachten in Nederland

Figuur 6.1	Aantal mensenhandelaren in beeld bij politie en justitie	166
Figuur 6.2	Aantal ingeschreven zaken/verdachten OM (2007-2011)	170
Figuur 6.3	Ingeschreven zaken per arrondissementsparket (totaal 2007-2011)	171
Figuur 6.4	Ingeschreven zaken die (mede) minderjarige slachtoffers betreffen (2007-2011)	173
Figuur 6.5	Aantal afgehandelde zaken OM (2007-2011)	173
Figuur 6.6	Afgehandelde zaken naar afhandeling (2007-2011)	174
Figuur 6.7	Gedagvaarde sub 3-zaken (2007-2011)	175
Figuur 6.8	Gedagvaarde zaken en strafverzwarende omstandigheden (2007-2011)	177
Figuur 6.9	Gedagvaarde zaken naar zwaarste feit (2007-2011)	178
Figuur 6.10	Aantal in eerste aanleg afgedane zaken (2007-2011)	179
Figuur 6.11	In eerste aanleg afgedane zaken naar afdoening (2007-2011)	180
Figuur 6.12	In eerste aanleg afgedane zaken waarin hoger beroep is ingesteld (2007-2011)	181
Figuur 6.13	Veroordelingen in eerste aanleg en voorlopige hechtenis (2007-2011)	182
Figuur 6.14	Veroordelingen in eerste aanleg en strafverzwarende omstandigheden (2007-2011)	183
Figuur 6.15	Veroordelingen in eerste aanleg naar zwaarste feit waarvoor veroordeeld (2007-2011)	184
Figuur 6.16	Veroordelingen in eerste aanleg naar zwaarst opgelegde hoofdstraf (2007-2011)	185
Figuur 6.17	Opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg naar duurcategorie (2007-2011)	187
Figuur 6.18	Opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg naar gemiddelde duur in dagen (2007-2011)	188
Figuur 6.19	Geslacht verdachten (2007-2011)	191
Figuur 6.20	Geslacht veroordeelden (2007-2011)	192
Figuur 6.21	Leeftijd verdachten (2007-2011)	193
Figuur 6.22	Leeftijd veroordeelden (2007-2011)	193
Figuur 6.23	Ontwikkeling totale top 5 geboortelanden verdachten (2007-2011)	195
Figuur 6.24	Ontwikkeling totale top 5 geboortelanden veroordeelden (2007-2011)	197

Figuur 6.25	Ontwikkeling totale top 8 geboortelanden verdachten naar drie categorieën (2007-2011)	198
Figuur 6.26	Drie categorieën geboortelanden verdachten naar woonland (2007-2011)	198
Figuur 6.27	Drie categorieën geboortelanden verdachten naar leeftijdscategorie (2007-2011)	199
Tabel 6.1	Rangordening top 5 geboortelanden verdachten (2007-2011)	194
Tabel 6.2	Rangordening top 5 geboortelanden veroordeelden (2007-2011)	196
Tabel 6.3	Overzicht vervolging en berechting in mensenhandelzaken (2007-2011)	200
Hoofdstuk 7	Internationale dataverzameling	
Figuur 7.1	Steunpilaren van internationale dataverzamelingsinitiatieven	204
Figuur 7.2	Geslacht en leeftijd van de (mogelijke) slachtoffers in EU-lidstaten (totaal van 2008-2010)	211
Figuur 7.3	Sectoren van uitbuiting van slachtoffers in EU-lidstaten (2008 en 2010)	212
Tabel 7.1	Aantal/aandeel in Nederland geregistreerde Bulgaarse slachtoffers (2007-2011)	216
Bijlage 1	Onderzoeksverantwoording	
Tabel B1.1	OM-data versus het BNRM-jurisprudentieonderzoek	246
Bijlage 3	Aanvullende tabellen	
Tabel B3.1.1	Aantal (mogelijke) slachtoffers (2007-2011)	254
Tabel B3.1.2	Geslacht van gemelde slachtoffers (2007-2011)	254
Tabel B3.1.3	Leeftijdscategorieën van gemelde slachtoffers (2007-2011)	255
Tabel B3.1.4	Gemiddelde leeftijd per geslacht (2007-2011)	255
Tabel B3.1.5	Aantal meldingen van geregistreerde slachtoffers met Nederlandse nationaliteiten versus niet-Nederlandsenationaliteiten (2007-2011)	256
Tabel B3.1.6	Nationaliteit gemelde slachtoffers (2007-2011)	256
Tabel B3.1.7	Herkomstregio van de gemelde slachtoffers (2007-2011)	260
Tabel B3.1.8	Herkomstregio en geslacht (2007-2011)	261
Tabel B3.1.9	Herkomstregio en gemiddelde leeftijd (2007-2011)	262
Tabel B3.1.10	Geregistreerde minderjarige slachtoffers (2007-2011)	263
Tabel B3.1.11	Nationaliteit gemelde minderjarige slachtoffers (2007-2011)	263
Tabel B3.1.12	Aandeel minderjarige slachtoffers (2007-2011)	265
Tabel B3.1.13	Herkomstregio en minder- versus meerderjarigen (2007-2011)	266
Tabel B3.1.14	Sectoren van uitbuiting (2007-2011)	268
Tabel B3.1.15	Sector van uitbuiting per geslacht (2009-2011)	271
Tabel B3.1.16	Sector van uitbuiting per leeftijdscategorie (2009-2011)	271
Tabel B3.1.17	Sector van uitbuiting per herkomstregio (2009-2011)	273
Tabel B3.1.18	Aangifte ten tijde van aanmelding (2010-2011)	274
Tabel B3.1.19	Aangifte naar herkomstregio (2010 en 2011)	275
Tabel B3.1.20	Aangifte naar sector van uitbuiting (2010 en 2011)	276
Tabel B3.1.21	Melders (2007-2011)	277
Tabel B3.1.22	Doel meldingen per melder (2009-2011)	278
Tabel B3.1.23	Verblijf bij aanmelding van gemelde slachtoffers met opvangbehoefte (2010-2011)	282
Tabel B3.1.24	Eerste opvang (2010 en 2011)	283

Tabel B3.2.1	Bedenktijd in 2010 en 2011	286
Tabel B3.2.2	B9-aanvragen en B9-verblijfsvergunningen (2010-2011)	286
Tabel B3.2.3	Aantal B9-aanvragen (2007-2011)	286
Tabel B3.2.4	Bedenktijd en/of B9-regeling (2010 en 2011)	287
Tabel B3.2.5	Geslacht van de personen met of zonder bedenktijd (2010-2011)	288
Tabel B3.2.6	Leeftijd van personen met bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)	288
Tabel B3.2.7	Gemiddelde leeftijd van de personen met bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)	288
Tabel B3.2.8	Leeftijd van personen met bedenktijd en/of B9-aanvraag en met gedeelde dossiers (2010-2011)	289
Tabel B3.2.9	Nationaliteit van de personen met de bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)	289
Tabel B3.2.10	Herkomstregio van personen met de bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)	292
Tabel B3.2.11	Politieregio van de bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)	293
Tabel B3.2.12	Aantal B9-verleningen (2007-2011)	294
Tabel B3.2.13	Geslacht slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)	295
Tabel B3.2.14	Leeftijd slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)	295
Tabel B3.2.15	Gemiddelde leeftijd mannen en vrouwen (2009-2011)	296
Tabel B3.2.16	Nationaliteit slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)	296
Tabel B3.2.17	Nationaliteiten van minderjarige gemelde slachtoffers (2009-2011)	299
Tabel B3.2.18	Herkomstregio slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)	300
Tabel B3.2.19	Herkomstregio per mannelijke en vrouwelijke slachtoffers en de ontwikkeling per jaar (2009-2011)	201
Tabel B3.2.20	Gemiddelde leeftijd van de B9-ontvangers, per herkomstregio (2009-2011)	301
Tabel B3.2.21	Politieregio van waaruit verleende B9 is ingediend (2007-2011)	302
Tabel B3.2.22	Geslacht van slachtoffers van wie de B9-aanvraag is afgewezen (2009-2010)	303
Tabel B3.2.23	Leeftijd van slachtoffers van wie de B9-aanvraag is afgewezen (2009-2010)	304
Tabel B3.2.24	Nationaliteit van slachtoffers van wie de B9-aanvraag is afgewezen (2009-2010)	304
Tabel B3.2.25	Gronden van B9-afwijzingen (2009-2010)	305
Tabel B3.2.26	Aantekenen van bezwaar (en beroep) na B9-afwijzing (2009-2010)	306
Tabel B3.2.27	Geground en ongegrond (en beroep) bezwaar (2009-2010)	306
Tabel B3.3.1	Aantal ingeschreven zaken/verdachten OM (2007-2011)	307
Tabel B3.3.2	Ingeschreven zaken per arrondissementsparket (2007-2011)	307
Tabel B3.3.3	Ingeschreven zaken die (mede) minderjarige slachtoffers betreffen (2007-2011)	308
Tabel B3.3.4	Aantal afgehandelde zaken OM (2007-2011)	309
Tabel B3.3.5	Afgehandelde zaken naar afhandeling (2007-2011)	309
Tabel B3.3.6	Gedagvaarde 'sub 3-zaken' (2007-2011)	310
Tabel B3.3.7	Gedagvaarde zaken (mede) voor mensenhandel en strafverzwarende omstandigheden (2007-2011)	311
Tabel B3.3.8	Gedagvaarde zaken (mede) voor mensenhandel naar zwaarste feit (2007-2011)	313
Tabel B3.3.9	Aantal in eerste aanleg afgedane zaken (2007-2011)	314
Tabel B3.3.10	In eerste aanleg afgedane zaken naar afdoening (2007-2011)	315
Tabel B3.3.11	In eerste aanleg afgedane zaken waarin hoger beroep is ingesteld (2007-2011)	316
Tabel B3.3.12	Veroordelingen in eerste aanleg en voorlopige hechtenis (2007-2011)	316
Tabel B3.3.13	Veroordelingen in eerste aanleg en strafverzwarende omstandigheden (2007-2011)	317

Tabel B3.3.14	Veroordelingen in eerste aanleg naar zwaarste feit waarvoor veroordeeld (2007-2011)	317
Tabel B3.3.15	Veroordelingen in eerste aanleg naar opgelegde hoofdstraffen (2007-2011)	318
Tabel B3.3.16	Veroordelingen in eerste aanleg naar opgelegde maatregelen en bijkomende straffen (2007-2011)	320
Tabel B3.3.17	Opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg naar duurcategorie (2007-2011)	321
Tabel B3.3.18	Aantal in eerste aanleg veroordeelde personen (2007-2011)	322
Tabel B3.3.19	Geslacht verdachten (2007-2011)	322
Tabel B3.3.20	Geslacht veroordeelden (2007-2011)	323
Tabel B3.3.21	Leeftijd verdachten (2007-2011)	323
Tabel B3.3.22	Leeftijd veroordeelden (2007-2011)	324
Tabel B3.3.23	Geboorteland verdachten (2007-2011)	325
Tabel B3.3.24	Geboorteland veroordeelden (2007-2011)	327
Tabel B3.3.25	Totale top 8 geboortelanden van de bij het OM ingeschreven verdachten van mensenhandel naar drie categorieën (2007-2011)	328
Tabel B3.3.26	Drie categorieën geboortelanden van de bij het OM ingeschreven verdachten van mensenhandel naar woonland (2007-2011)	329
Tabel B3.3.27	Drie categorieën geboortelanden van de bij het OM ingeschreven verdachten van mensenhandel naar leeftijdscategorie (2007-2011)	329
Tabel B3.4.1	Aantal in hoger beroep afgedane zaken (2002-2011)	330
Tabel B3.4.2	In hoger beroep afgedane zaken naar zwaarst geregistreerde feit op de tenlastelegging (2002-2006 en 2007-2011)	330
Tabel B3.4.3	In hoger beroep afgedane zaken naar afdoening (2002-2006 en 2007-2011)	331
Tabel B3.4.4	Veroordelingen in hoger beroep naar opgelegde straf (2002-2006 en 2007-2011)	331
Tabel B3.4.5	Opgelegde vrijheidsstraffen in hoger beroep naar duurcategorie (2002-2006 en 2007-2011)	331
Tabel B3.5.1	Aantal opgelegde schadevergoedingsmaatregelen (2007-2011)	332
Tabel B3.5.2	Schadevergoedingsmaatregelen naar opgelegd bedrag (2007-2011)	332
Tabel B3.5.3	Schadevergoedingsmaatregelen naar afdoening (2007-2011)	333
Tabel B3.5.4	Schadevergoedingsmaatregelen naar afgedaan bedrag (2007-2011)	333
Tabel B3.6.1	Aantal aanvragen voor financiële tegemoetkomingen (2007-2011)	334
Tabel B3.6.2	Verwijzingen door instanties naar het Schadefonds Geweldsmisdrijven (2009-2011)	334
Tabel B3.6.3	Beslissingen over aanvragen voor financiële tegemoetkomingen (2007-2011)	335
Tabel B3.6.4	Schaaltoepassing voor immateriële schade (2009-2011)	335
Tabel B3.6.5	Financiële tegemoetkomingen voor materiële schade (2009-2011)	336
Tabel B3.6.6	Financiële tegemoetkomingen voor materiële schade opgedeeld in kwartielen (2009-2011)	336

Gebruikte afkortingen

AI	Arbeidsinspectie
AMV	Alleenstaande minderjarige vreemdeling
AOW	Algemene Ouderdomswet
APV	Algemeen Plaatselijke Verordening
Art.	Artikel
BIG	Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg
BNRM	Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel
BVH	Basisvoorziening Handhaving
BVO	Basisvoorziening Opsporing
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBA	Criminaliteitsbeeldanalyse
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CIE	Criminele Inlichtingen Eenheid
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
CoMensha	Coördinatiecentrum Mensenhandel
COSM	Categorale Opvang Slachtoffers Mensenhandel
DCIM	Data collection and information management
EC	Europese Commissie
EER	Europese Economische Ruimte
EMM	Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel
EU	Europese Unie
FP	Functioneel Parket
GBA	Gemeentelijke basisadministratie
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GPS	Geïntegreerd Processysteem Strafrecht
GRETA	Group of Experts on Action Against Trafficking in Human Beings
HR	Hoge Raad
HKS	Herkenningsdienstsysteem
ILO	International Labour Organization
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
Inspectie SZW	Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Intervict	The International Victimology Institute Tilburg
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
IWI	Inspectie Werk en Inkomen
JDS	Justitieel Documentatiesysteem

KMar	Koninklijke Marechaussee
KvK	Kamer van Koophandel
LEM	Landelijke Expertgroep Mensenhandel
LJN	Landelijk Jurisprudentie Nummer
LOVS	Landelijk Overleg Voorzitters Strafssectoren
LP	Landelijk Parket
MONTRASEC	Model for monitoring trafficking in human beings, sexually exploited and missing children
NAM	Nationaal Actieplan Mensenhandel
NCCTHB	National Commission for Combating Trafficking in Human Beings
NIP	Nederlands Instituut van Psychologen
NGO	Non-gouvernementele organisatie
Nr.	Nummer
NR	Nationale Recherche
NRM	Nationaal Rapporteur Mensenhandel
NRM1	Eerste rapportage van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel
NRM3	Derde rapportage van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel
NRM4	Vierde rapportage van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel
NRM5	Vijfde rapportage van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel
NRM7	Zevende rapportage van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel
NRM8	Achtste rapportage van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel
OBJD	Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie
OM	Openbaar Ministerie
OTS	Ondertoezichtstelling
OvJ	Officier van justitie
PaG	Parket-generaal
PIJ	Plaatsing in een inrichting voor jeugdigen
Rb.	Rechtbank
RvS	Raad van State
SGM	Schadefonds Geweldsmisdrijven
SIAMSECT	Statistical information and analysis on missing and sexually exploited children and trafficking in human beings
SIBA	Statistische Informatie en Beleidsanalyse
SIOD	Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
Sr	Wetboek van Strafrecht
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
Stichting M.	Stichting Meld Misdad Anoniem
Sv	Wetboek van Strafvordering
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TBS	Terbeschikkingstelling
TIP	Trafficking in persons
TRAFSTAT trafficking	Tools for the validation and utilisation of EU statistics on human
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime

U.S.	United States
Vc	Vreemdelingencirculaire
VenJ	Veiligheid en Justitie
VN	Verenigde Naties
Vw	Vreemdelingenwet
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
Wav	Wet arbeid vreemdelingen
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
WW	Werkloosheidswet
ZM	Zittende Magistratuur
ZW	Ziektewet
ZZP	Zelfstandige zonder personeel

Woord vooraf

‘De rol van de statistiek bestaat minder in in te lichten dan wel in aan te geven, welke inlichting men zoeken moet’, is een treffende uitspraak over statistiek en cijfers. De frase geeft het belang van cijfers aan. Niet zelden worden cijfers gebruikt om (politieke) standpunten kracht bij te zetten of vormen zij de grondslag voor ingrijpende beleidsmaatregelen.

Het onderzoek dat voor u ligt, gaat over cijfers, en wel over cijfers over mensenhandel in Nederland. Het onderzoek streeft ernaar in beeld te brengen hetgeen cijfermatig over mensenhandel in Nederland kan worden gezegd. Maar het heeft ook een ander doel: het ‘cijferlandschap’ over mensenhandel in kaart brengen. Welke cijfers zijn in omloop en op welke bronnen zijn zij gebaseerd?

Er circuleren veel uiteenlopende cijfers over mensenhandel. De wens de omvang van het fenomeen te schatten, wordt breed gedeeld. Dat is begrijpelijk; mensenhandel is een complex delict waarop in de praktijk weliswaar steeds meer zicht ontstaat, maar dat desondanks nog vaak moeilijk te zien is. Naast deze complexiteit staan de cijfers, die kracht en zekerheid uitstralen; zij pretenderen meer zicht te bieden op complexe problemen als mensenhandel, scheppen duidelijkheid. Dat zij in de praktijk veelvuldig worden gebruikt is dan ook niet verwonderlijk.

Tegelijkertijd blijken niet alle cijfers over mensenhandel die in het verleden in omloop zijn gebracht, even betrouwbaar. Bovendien blijkt dat sommige cijfers niet altijd nauwkeurig worden overgenomen, waardoor zij in de literatuur en de media een eigen leven zijn gaan leiden. Cijfers doen dan het tegenovergestelde van hetgeen waarvoor zij bedoeld zijn: betrouwbare informatie over mensenhandel verschaffen. De kans bestaat dat standpunten en beleid worden gebaseerd op gebrekkige of onvolledige informatie.

De kern van mijn mandaat is aard en omvang van mensenhandel in kaart te brengen. In dit onderzoek is getracht op basis van verschillende bronnen zo goed mogelijk zicht te krijgen op de beschikbare kwantitatieve data die over mensenhandel in Nederland beschikbaar zijn. Een veelheid aan onderwerpen passeert de revue. Aandacht wordt besteed aan het aantal (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel dat in Nederland is geregistreerd, welke hun kenmerken zijn en in welke sectoren zij vermoedelijk zijn uitgebuit. Bovendien wordt gekeken hoeveel verdachten door de jaren heen zijn vervolgd, en wat hun achtergronden zijn. Maar ook wordt aandacht besteed aan het aantal opsporingsonderzoeken naar mensenhandel dat in 2009 is uitgevoerd en om welk type verdachten het hierbij ging.

Geeft dit onderzoek daarmee de mensenhandelwerkelijkheid in Nederland weer? Die pretentie heb ik zeker niet. Cijfermatig onderzoek kent beperkingen, *per definitie*. Vele factoren kunnen van invloed zijn

op een cijfer - op een stijging of een daling. Definities kunnen door verschillende instanties verschillend worden gehanteerd, waardoor een misdrijf de ene keer wel, de andere keer niet als mensenhandel wordt gezien en geregistreerd. Bovendien is het aannemelijk dat de prioriteit die mensenhandel de afgelopen jaren bij verschillende instanties heeft gekregen van invloed is geweest op het groeiend aantal geregistreerde zaken en het toenemend aantal slachtoffers en verdachten. Deze ontwikkeling juich ik zeer toe, maar mag niet leiden tot de conclusie dat mensenhandel toeneemt in Nederland. We *zien* meer mensenhandel, dat wel. En dat zien, het blijven kijken naar mensenhandel, dat blijft een continue prioriteit.

Want hoeveel zien we niet? Daarop geven cijfers niet altijd een antwoord. Een Noorse officier van justitie vertrouwde mij laatst toe dat het bij het horen van mensenhandelslachtoffers vaak niet gaat om wat zij *zeggen*, maar om wat zij *niet* zeggen. Ik zie een analogie met het onderhavige onderzoek. Cijfers verschaffen ons inzicht in een deel van de werkelijkheid. Het deel waarin mensenhandel aan de oppervlakte is gekomen, slachtoffers zijn opgevangen, verdachten zijn aangehouden. Dat is de mensenhandel in beeld. Maar wat gebeurt er buiten ons zicht? Wat vertellen cijfers ons niet? Dat is een minstens zo interessante kant van cijfermatig onderzoek. Het doet mij beseffen dat het van groot belang is dat cijfers altijd in perspectief worden geplaatst, in context met verschillende ontwikkelingen worden bestudeerd. Het is ook de reden geweest waarom in dit onderzoek aandacht uitgaat naar pogingen die zijn gedaan om zicht te krijgen op het zogeheten *dark number*, de ongeregistreerde of onbekende mensenhandel die er wel degelijk is, maar niet wordt *gezien*.

Cijfermatig onderzoek, het mag duidelijk zijn, is complex en altijd bescheiden. Alleen zorgvuldig tot stand gekomen cijfers hebben échte meerwaarde. Dan lichten zij niet alleen in, maar zijn zij *stakeholders* werkelijk dienstbaar, geven zij aan 'welke inlichting men zoeken moet'. Zorgvuldige statistiek, kortom, is de onmisbare ondergrond waarop goed beleid kan groeien.

Voor het uitvoeren van dit onderzoek ben ik vele mensen en instanties erkentelijk. Het doen van dit onderzoek zou niet mogelijk zijn geweest zonder de instellingen die hun cijfers en andere informatie met ons hebben gedeeld. In eerste instantie onze vaste partners CoMensha, de IND en WODC. Bovendien ben ik dankbaar voor de steun en hulp die instanties ons hebben gegeven bij het doen van het BNRM-opsporingsonderzoek, dat deel uitmaakt van deze uitgave. In het bijzonder noem ik de studenten van de opleiding tot Recherchekundige. Ook gaat mijn dank uit naar de Stichting M., het CJIB en het Schafonds Geweldsmisdrijven.

Mijn bijzondere dank gaat uit naar de medewerkers, ex-medewerkers en stagiaires die een grote bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit onderzoek.

C.E. Dettmeijer-Vermeulen,
Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen

Mensenhandel is veelal verborgen. Uiteraard willen daders hun activiteiten uit beeld houden, maar daarnaast zijn ook slachtoffers bang naar buiten te treden. Zo blijkt uit dit rapport dat slachtoffers gemiddeld een jaar uitgebuit werden voor de politie erachter kwam, als dit al gebeurt. Veel langer kan ook:

Acht jaar uitgebuit

In 2000 werd een vrouw vanuit de stad Sliven in Bulgarije naar Groningen gebracht. Een (schijn) liefdesrelatie met een vier jaar oudere man (een varkensboer in Bulgarije) deed haar geloven in mooie toekomstperspectieven. Van liefde was na enige tijd geen sprake meer. De vrouw moest lange dagen (meer dan acht uur) werken in de prostitutie waarbij sprake was van constante controle van haar zogenaamde geliefde. Hij nam het door haar verdiende geld in, en bedreigde niet alleen haar, maar ook haar familie met geweld. In totaal is zij ruim acht jaar te werk gesteld in de raamprostitutie in Groningen. Pas na deze acht jaar durfde zij haar verhaal te doen.¹

De beste manier om een verborgen probleem aan te pakken, is om het aan de verborgenheid te onttrekken, het zichtbaar te maken. Hiervoor is dataverzameling en –analyse van essentieel belang: kwantitatieve data schetsen de contouren van het probleem en brengen knelpunten aan het licht. Zo bleek bijvoorbeeld eerder dat het aantal vrijspraken in mensenhandelzaken hoog was.² Dit wees erop dat het moeilijk is te komen tot een veroordeling. Wat hiervan de redenen zouden kunnen zijn, is vervolgens onderzocht in een onderzoek naar jurisprudentie in mensenhandelzaken van de laatste drie jaren.³

Deze rapportage brengt alle cijfermatige informatie samen die er over mensenhandel in Nederland beschikbaar is. De totale omvang is onbekend. Figuur 1.1 illustreert mensenhandel in en uit beeld in Nederland. De figuur is hiermee ook een samenvatting van deze rapportage.

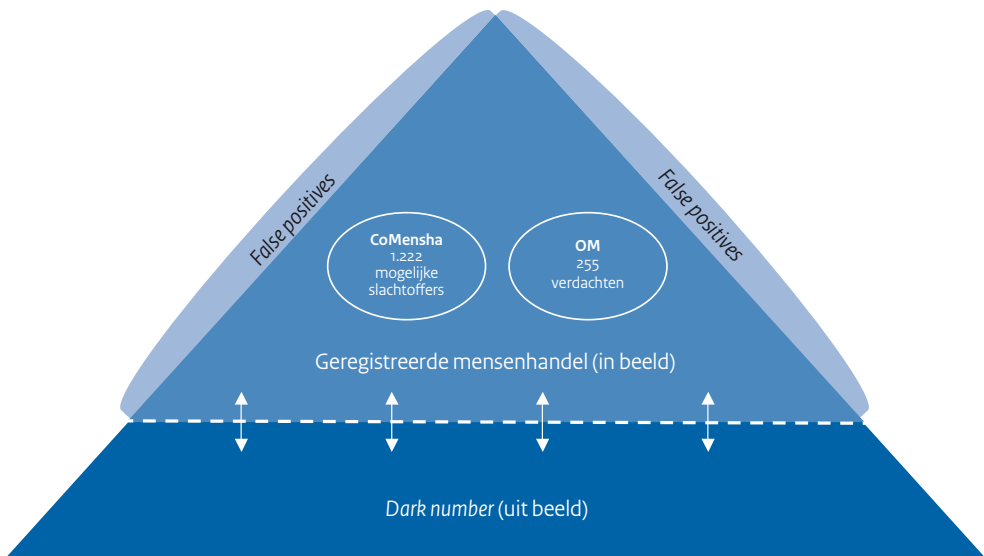
De driehoek geeft de omvang van totale mensenhandel weer. Hiervan is een deel bekend (lichtblauw) en een deel onbekend (donker blauw). Het onbekende deel is het onderwerp van Hoofdstuk 2: aangezien hier per definitie geen gegevens over bekend zijn, kan het *dark number* alleen maar geschat worden. Wat zijn de huidige schattingen en hoe betrouwbaar zijn deze? Het bekende deel is het onderwerp van Hoofdstukken 3 t/m 7: wat is er bij relevante instanties geregistreerd over mensenhandel en hoe ziet de geregistreerde mensenhandel er dus uit?

1 BNRM-opsporingsonderzoek (zie ook Hoofdstuk 5).

2 Zie NRM 2012a, p. 24.

3 Zie NRM 2012d, p 14.

Figuur 1.1 De omvang van mensenhandel in Nederland (2011)



Cijfermatige gegevens geven vooral geregistreerde mensenhandel weer: in 2011 zijn 1.222 mogelijke slachtoffers gemeld bij het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha) en waren 255 verdachten in beeld bij het OM. Maar dit is niet de hele werkelijkheid: ten eerste is er een groot *dark number*, waarvan de omvang vooralsnog onbekend is: dit zijn alle mensenhandelsituaties waarvan geen enkele instantie weet heeft. Ten tweede kunnen er ook mensen geregistreerd worden als slachtoffer of dader, maar dat in werkelijkheid niet zijn: de *false positives*. Het aantal mensenhandelsituaties dat bekend is bij instanties zoals CoMensha en het OM hangt met name af van andere ontwikkelingen die los staan van de daadwerkelijke omvang: als de politie bijvoorbeeld meer investeert in opsporing van mensenhandel, zullen er als het goed is meer verdachten van mensenhandel bij het OM aangeleverd worden. Ook als de aandacht in de samenleving groter wordt, kan er meer mensenhandel gesignaleerd worden. Dergelijke veranderingen verplaatsen de stippellijn in Figuur 1.1 naar beneden: een groter deel van de werkelijke mensenhandel wordt zichtbaar.

Deel A: Het dark number

Om mensenhandel zichtbaar te maken, zijn twee punten van belang: ten eerste moet het onzichtbare deel zo goed mogelijk geschat worden. Zo weten relevante instanties waar ze naar op zoek zijn. Hoofdstuk 2 behandelt bestaande schattingen van mensenhandel in (en buiten) Nederland. Het probleem is niet dat schattingen ontbreken, maar dat ze niet accuraat en betrouwbaar zijn. Dit hoofdstuk doet een aantal belangrijke suggesties om te komen tot de benodigde betere schattingen.

Deel B: Geregistreeerde mensenhandel

Eén belangrijke constatering van Hoofdstuk 2 is dat om onzichtbare mensenhandel te schatten, zoveel mogelijk bekend moet zijn over zichtbare mensenhandel. De mensenhandel die al wel in zicht is, moet dat ook in zijn volle aard en omvang zijn. En niet alleen om te schatten: uiteindelijk zijn de geregistreeerde zaken de eerste waar beleid op gevoerd kan worden. Het OM, bijvoorbeeld, krijgt uiteraard alleen zaken te verwerken die bij de politie al bekend zijn. Pakt het deze goed aan? Uit voornoemd voorbeeld blijkt dat cijfermatige data ook deze vraag kunnen helpen beantwoorden.

Hoofdstuk 3 gaat over zichtbare (vermoedelijke) slachtoffers: CoMensha registreert in principe alle vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel. Door verbeteringen in de registratie bevat deze rapportage meer data dan voorheen mogelijk was: waaronder gegevens over aangiftebereidheid en over opvangbehoefte. Zo blijkt bijvoorbeeld dat de vraag naar opvangplaatsen stijgt, en groter is dan het aanbod.

Hoofdstuk 4 bevat data over slachtoffers die een tijdelijke verblijfsvergunning op grond van de B9-regeling⁴ hebben gekregen. De B9-regeling is een instrument in de opsporing, omdat het slachtoffer zo beschikbaar blijft voor politie en justitie, en biedt daarnaast het slachtoffer hulp. Voor het eerst zijn gegevens bekend over slachtoffers die gebruik maakten van de bedenktijd. Zo kan bijvoorbeeld voor het eerst gekeken worden hoeveel slachtoffers gebruik maakten van de bedenktijd, zonder daarna een B9-aanvraag in te dienen. Dit blijkt bij een deel van de slachtoffers het geval te zijn.

Hoofdstuk 5 analyseert alle 55 in 2009 bij de politie afgeronde opsporingsonderzoeken. Hier blijkt dat mensenhandelzaken ingedeeld kunnen worden naar verschillende typen structuren, en dat verschillende rollen in het mensenhandelproces vervuld worden door verschillende typen daders.

Hoofdstuk 6 behandelt vervolging en berechting van mensenhandelaren in Nederland, van inschrijving bij het OM tot aan afdoening in hoger beroep. Opvallend is bijvoorbeeld dat één vijfde van de onvoorwaardelijke septs bij het OM een beleidssepot is.

Mensenhandel is niet gebonden aan landsgrenzen: zowel daders als slachtoffers bewegen zich vaak door meerdere landen. Daarom is er internationaal veel aandacht voor het genereren van vergelijkbare data over mensenhandel. Hoofdstuk 7 bevat een beschouwing van dergelijke afgeronde en lopende initiatieven op voornamelijk Europees niveau. Hieruit blijkt het belang van internationale samenwerking.

4 De B9-regeling is de vreemdelingrechtelijke regeling voor buitenlandse slachtoffers van mensenhandel. Voor meer informatie zie NRM 7, Hoofdstuk 5.

Nationaal rapporteurs

Ingevolge de EU-Richtlijn mensenhandel moeten EU-lidstaten een nationaal rapporteur of een vergelijkbaar mechanisme instellen om de aanpak van mensenhandel te monitoren en hierover te rapporteren.⁵ In de EU-lidstaten bestaan inmiddels (vrijwel) overal mechanismen die deze taak vervullen, veelal ondergebracht bij een ministerie. In Figuur 7.1 wordt weergegeven dat op nationaal niveau vaak een veelheid aan operationele bronnen is die allemaal over relevante data kunnen beschikken. De data met betrekking tot daders zullen over het algemeen zonder probleem ter beschikking zijn of worden gesteld aan de monitoring mechanismen ondergebracht bij een ministerie. Anders ligt dat ten aanzien van – dikwijls gevoelige – gegevens van slachtoffers. Vaak zijn non-gouvernementele organisaties (NGO's) terughoudend met het delen van deze gegevens met overheidsinstanties. De bescherming van de privacy van het slachtoffer speelt hierbij een belangrijke rol; alsook onzekerheid over de beveiliging van die gegevens.⁶ In Nederland speelt dit probleem niet, hetgeen terug te voeren is op de onafhankelijke positie die de NRM heeft.⁷ Deze positie waarborgt de bescherming van gevoelige data inzake slachtoffers, maar ook die van verdachten en veroordeelden. Het ontbreken van een onafhankelijke positie kan leiden tot het beschikken over onvoldoende data. Dit kan het analyseproces en in het verlengde daarvan het ontwikkelen van effectief beleid nadelig beïnvloeden.

Deel C: conclusies en aanbevelingen

Met cijfermatige data schijnt deze rapportage een groot zoeklicht op het probleem mensenhandel. De gegevens over (on)zichtbare mensenhandel tekenen de contouren van het probleem zelf, en van het gevoerde beleid. Deel C bevat dan ook de belangrijkste bevindingen, en de daaruit volgende aanbevelingen.

De kernboodschap van deze rapportage luidt:

Om mensenhandel effectief te kunnen bestrijden, moet mensenhandel zichtbaar zijn. Mensenhandel die nog niet in beeld is, moet in beeld gebracht worden; mensenhandel die al wel in beeld is, moet beter geregistreerd worden.

5 Zie 2011/EU/36, art. 19 en par. 27 considerans. Art. 19 luidt: *'Member States shall take the necessary measures to establish national rapporteurs or equivalent mechanisms. The tasks of such mechanisms shall include the carrying out of assessments of trends in trafficking in human beings, the measuring of results of anti-trafficking actions, including the gathering of statistics in close cooperation with relevant civil society organisations active in this field, and reporting'*.

6 Zo bleek onder andere uit de internationale expert meeting *'Making prevention work: addressing the root causes of human trafficking in Europe'*, 4-5 december 2012, Sofia, Bulgarije.

7 Inherent aan deze onafhankelijkheid zijn bij de NRM geen coördinerende of aansturende taken neergelegd. Zie verder ook: NRM8, §1.2 en §2.1

Deel A Mensenhandel uit beeld

Hoofdstuk 2 De omvang van mensenhandel geschat

2.1 Inleiding

Schattingen op het gebied van mensenhandel zijn tot op heden vaak gebaseerd op onjuiste aannames of überhaupt ongefundeerd en als gevolg (onder meer) hiervan onbetrouwbaar. Paradoxaal is dat deze schattingen enerzijds vaak keer op keer worden overgenomen en daardoor soms steeds meer voor waar worden aangezien.¹ En anderzijds vaak (terecht) worden bestempeld als onbetrouwbaar, hetgeen aanleiding kan zijn voor het doen van nieuwe schattingen. Er bestaan dan ook veel uiteenlopende schattingen (mede door verschillende gehanteerde definities) welke ruimte creëren om de schatting ‘te kiezen’ die het beste uitkomt. Dit kan verschillen per instantie die een schatting wil aanhalen.

Voorgaande heeft geleid tot twee visies die momenteel overheersen ten aanzien van het gebruik van mensenhandelschattingen: (1) bij gebrek aan beter wordt de schatting die het beste uitkomt aangehaald of (2) er wordt überhaupt geen schatting aangehaald omdat alle schattingen als onbetrouwbaar worden afgedaan en het betrouwbaar schatten als onmogelijk wordt gezien. Geen van beide is wenselijk aanzienlijk beleid, gebaseerd op een onbetrouwbare schatting dan wel in het geheel niet gebaseerd op een geschatte omvang, in feite net zomin effectief is als dat de schatting betrouwbaar is. Er moet dan ook geïnvesteerd worden in de ontwikkeling van betrouwbare schattingen waarover consensus bestaat.²

Bij criminaliteitsvormen is vaak het steekproefkader onbekend omdat daders de criminele activiteiten verborgen willen houden voor opsporingsinstanties. Om die reden worden niet alle gepleegde strafbare feiten opgemerkt en als zodanig geregistreerd. Hierdoor is de registratie onvolledig en blijft een onbekend deel van de populatie verborgen.³ Dit verborgen deel wordt ook wel het *dark number* genoemd. Niet elke vorm van criminaliteit is in dezelfde mate verborgen. Slachtofferloze delicten of delicten waarbij slachtoffers niet snel geneigd zijn naar buiten te treden zijn in grotere mate verborgen (verborgen cri-

1 Een verklaring hiervoor is de behoefte aan cijfers, noodzakelijk om het fenomeen mensenhandel te kunnen duiden (onder andere ten behoeve van de aanpak van mensenhandel/beleid), in combinatie met het gebrek aan betrouwbare schattingen.

2 Dit is in grote lijnen ook de boodschap van het betoog van Gould in een paper ten behoeve van de *Second Annual Interdisciplinary Conference on Human Trafficking 2010*. Hierin roept zij op tot het bekritisieren van reeds gemaakte mensenhandelschattingen, welke kritiek moet leiden tot het ontwikkelen van nieuwe, betere, schattingen om uiteindelijk te komen tot (redelijk) betrouwbare schattingen waarover (in aanzienlijke mate) consensus bestaat.

3 Veen van der & Bogaerts, 2010, pp. 49-50.

minaliteitsvormen hebben een groter *dark number*) dan delicten waarbij slachtoffers vaak/bijna altijd de politie informeren. Slachtoffers van mensenhandel horen tot de eerste, minder zichtbare, groep omdat ze vaak niet naar buiten willen of durven treden,⁴ of zich niet realiseren dat ze slachtoffer zijn.⁵ Deze slachtoffers worden alleen bekend door identificatie door derden (bijvoorbeeld de politie), welke identificatie ze zelf niet zelden tegenspreken (ontkennende slachtoffers). Om deze redenen zijn standaard schattingstechnieken niet bruikbaar om de populatie slachtoffers⁶ van mensenhandel te schatten en moeten hiervoor andere methoden worden ingezet.⁷

De omvang van mensenhandel is gelijk aan de omvang van de geregistreerde mensenhandel (de bekende mensenhandel) minus de *false positives* (de mensenhandel die geregistreerd is als zodanig, maar dit in werkelijkheid niet is) plus het *dark number* (de ongeregistreerde/onbekende mensenhandel waaronder de *false negatives* (de mensenhandel die wel bekend/in beeld is, maar niet als zodanig herkend/geregistreerd is)). Kortom, het betreft de optelsom van de ‘mensenhandel in beeld’ en de ‘mensenhandel uit beeld’.

In dit hoofdstuk worden de meest recente schattingen van seksuele uitbuitingsslachtoffers in Nederland (§2.2) en overige uitbuitingsslachtoffers in Nederland (§2.3) besproken. In §2.4 komt de meest recente internationale schatting van *forced labour* (seksuele uitbuiting en overige arbeidsuitbuiting)⁸ van de *International Labour Organization* (ILO) aan de orde. Deze schattingen zijn bekritiseerd met het doel om op basis daarvan een stap verder te komen in de ontwikkeling van nieuwe, meer betrouwbare, schattingen. Het hoofdstuk is afgesloten met enkele suggesties ten aanzien van een volgende stap in het kritiek- en verbeterproces (§2.5).

- 4 Bijvoorbeeld door angst-, schaamte- of schuldgevoelens. Bij niet-Nederlandse slachtoffers kan daarnaast sprake zijn van een taalprobleem en/of het gebrek aan kennis waar in Nederland terecht te kunnen. Daar komt bij dat illegaal verblijvende slachtoffers soms angst hebben voor specifiek de politie omdat ze bang zijn het land uit gezet te worden. Ook komt het voor dat slachtoffers een (al dan niet fictieve) financiële schuld hebben ten opzichte van de mensenhandelaar, die (gevoelsmatig) afbetaald moet worden of voelen niet-Nederlandse slachtoffers een verplichting ten opzichte van het thuisfront om regelmatig geld te sturen (NRM1, §4.5; NRM3, §3.6).
- 5 Bijvoorbeeld slachtoffers die liefdesgevoelens koesteren ten aanzien van hun mensenhandelaar (NRM3, §3.2.2). Of niet-Nederlandse slachtoffers die de uitbuitingssituatie in Nederland prefereren boven de situatie in het thuisland (NRM5, §3.2.1).
- 6 Omvangschattingen op het gebied van mensenhandel richten zich (bijna) altijd op schattingen van het aantal slachtoffers en niet op het aantal daders of mensenhandelsituaties, terwijl dat ook zeker zo interessant zou zijn. Overigens kunnen (met kennis over het gemiddeld aantal slachtoffers per dader en de overlap van slachtoffers tussen daders, evenals kennis over het gemiddeld aantal slachtoffers betrokken bij een mensenhandelsituatie en de overlap van slachtoffers tussen mensenhandelsituaties) op basis van een betrouwbare schatting van het aantal slachtoffers ook het aantal daders en mensenhandelsituaties geschat worden.
- 7 Veen van der & Bogaerts, 2010, pp. 49-50.
- 8 Uitgezonderd mensenhandel met het oogmerk van orgaanverwijdering, gedwongen huwelijken en gedwongen adoptie.

Nogmaals, het doel van het bekritisieren van schattingen is gericht op het verbeterproces waarvoor de kritiek aanleiding vormt. Het is niet de bedoeling dat *het maken van schattingen* door geleverde kritiek ontmoedigd wordt. Immers, zonder schattingen om te bekritisieren kan ook geen stap voorwaarts gemaakt worden. Hier staat tegenover dat *de presentatie/het gebruik van schattingen* als zijnde waar/betrouwbaar wel ontmoedigd dient te worden, voordat (een bepaalde mate van) consensus bestaat ten aanzien van (een acceptabel niveau van) de betrouwbaarheid. Een ieder wordt uitgenodigd om verder te gaan met het voorgestelde proces door mogelijk gemiste kritiekpunten aan de orde te stellen en/of geleverde kritiek waar mogelijk te nuanceren. Het ligt in de rede om bij het proces statistici te betrekken (interdisciplinaire samenwerking). Dat het proces misschien nooit een einde kent, doet niet af aan het belang ervan. Immers, er zal telkens sprake zijn van een meer betrouwbare schatting en, in het verlengde daarvan, een steeds effectievere aanpak van mensenhandel.

2.2 Een nationale schatting van seksuele uitbuitingsslachtoffers

In de Criminaliteitsbeeldanalyse (CBA) seksuele uitbuiting 2012 is een schatting gemaakt van het totale aantal daadwerkelijke slachtoffers van mensenhandel met betrekking tot seksuele uitbuiting in Nederland.⁹ In deze paragraaf zijn kanttekeningen geplaatst ten aanzien van zowel de toegepaste rekenmethode (§2.2.1) als ten aanzien van de aannames (§2.2.2 en §2.2.3) waarop de schatting is gebaseerd. De schatting kan, gezien de kanttekeningen, niet als enigszins betrouwbaar worden beschouwd (§2.2.4). Wel draagt ze bij aan het kritiek- en verbeterproces dat uiteindelijk kan leiden tot een (redelijk) betrouwbare nationale schatting.

2.2.1 Kanttekeningen bij de toegepaste rekenmethode

In de CBA is voor de schatting van het aantal slachtoffers van mensenhandel met betrekking tot seksuele uitbuiting in 2010 de volgende rekenmethode toegepast. Allereerst is uitgegaan van de bij CoMensha geregistreerde slachtoffers van seksuele uitbuiting in 2010 (N: 797 volgens de CBA). Hierna is binnen alle slachtoffermeldingen bij CoMensha gekeken naar het percentage meldingen in 2010 afkomstig van de politie (69%). Dit zou betekenen dat de politie in 2010 ongeveer 549 seksuele uitbuitingsslachtoffers bij CoMensha heeft gemeld hetgeen, volgens de CBA, 5% van het totale aantal slachtoffers zou betreffen (zie verderop aanname 1). CoMensha zou in 2010 volgens die berekening 7,3% van alle slachtoffers in beeld hebben gehad. Hierop is vervolgens de schatting van het totaal aantal slachtoffers met betrekking tot seksuele uitbuiting gebaseerd, hetwelk neerkomt op ongeveer 10.917 in 2010. Op deze rekenmethode zijn in ieder geval de volgende kanttekeningen van toepassing.

(1) De 69% van de politie afkomstige meldingen bij CoMensha zien op het totaal van meldingen waarbij geen onderscheid is gemaakt tussen meldingen van slachtoffers van seksuele uitbuiting en meldingen van slachtoffers van overige uitbuiting. De CBA heeft zich alleen gericht op het schatten van seksuele uitbuitingsslachtoffers, waardoor niet het gecombineerde percentage van zowel seksuele als overige uitbuiting gebruikt had mogen worden. (2) Daarnaast is de gebruikte 69% gebaseerd op het totaal aan meldingen, wat niet gelijk is aan het totaal aan gemelde slachtoffers. Sommige slachtoffers worden bij CoMensha namelijk door verschillende melderders gemeld, waardoor het gebruikte percentage op het verkeerde niveau gemeten is. (3) Binnen de 69% meldingen afkomstig van de politie zijn ten onrechte

9 KLPD-DNR, 2012, pp. 37-43.

niet de meldingen afkomstig van de vreemdelingenpolitie inbegrepen. (4) Verder is het onduidelijk waarom de 5% die de politie in beeld zou hebben (zie verderop aanname 1) eerst vertaald is naar 7,3% (in beeld bij CoMensha), om vervolgens 100% te berekenen. Door deze onnodige tussenstap is de uiteindelijke schatting minder nauwkeurig.¹⁰ (5) Terwijl de CBA uitspraken heeft willen doen over het aantal slachtoffers in 2010 is geen rekening gehouden met het gegeven dat niet alle slachtoffers die in een bepaald jaar bij CoMensha zijn gemeld ook in dat specifieke jaar slachtoffer zijn geweest. Daarnaast is het slachtofferschap van mensenhandel niet zelden jaaroverschrijdend. (6) Ook ontbreekt het bij de schatting in de CBA aan een betrouwbaarheidsinterval, wat bij het doen van schattingen gebruikelijk is. Een betrouwbaarheidsinterval geeft aan hoe groot de kans is dat de daadwerkelijke omvang van het aantal slachtoffers overeenkomt met het geschatte aantal. Het geschatte aantal betreft dan ook altijd een bereik. (7) Tot slot is bij de rekenmethode van de CBA geen rekening gehouden met de *false positives*, oftewel, de ten onrechte geregistreerde slachtoffers. Aangezien de bij CoMensha gemelde slachtoffers *vermoedelijke* slachtoffers betreffen en dus niet uitsluitend *geïdentificeerde* slachtoffers, zou het aandeel *false positives* aanzienlijk kunnen zijn. De *false positives* hadden van het geregistreerde aantal afgetrokken moeten worden om tot een betere schatting van het daadwerkelijke aantal te komen. Overigens spreekt de CBA over een schatting van het aantal *vermoedelijke* slachtoffers en pretendeert dus niet dat de schatting ziet op het daadwerkelijke aantal slachtoffers.

Indien de door de CBA toegepaste rekenmethode gecorrigeerd wordt voor de eerste vier genoemde kanttekeningen dan zou in de afgelopen drie jaar de volgende toename van seksuele uitbuitingslachtoffers hebben plaatsgevonden in Nederland.¹¹

In 2009 zijn 423 slachtoffers van seksuele uitbuiting bij CoMensha gemeld, waarvan 304 (o.a.) door de politie (inclusief de vreemdelingenpolitie)¹². De totale omvang zou in dit jaar dus geschat worden op (304: 5%) 6.080 slachtoffers van seksuele uitbuiting in Nederland.¹³

-
- 10 Immers, wanneer de, volgens de CBA, 549 slachtoffers die door de politie bij CoMensha gemeld zijn als 5% wordt beschouwd dan zou het totaal aantal slachtoffers uitkomen op 10.980 slachtoffers in plaats van op 10.917 (gebaseerd op 549 slachtoffers: 5%, waardoor 797 slachtoffers: 7,3%, waardoor 10.917 slachtoffers: 100%).
 - 11 De gegevens van CoMensha zijn gebaseerd op de CoMensha-registratiebestanden die ten behoeve van BNRM worden gemaakt. Zie hiervoor Hoofdstuk 3. De cijfers uit 2010 wijken iets af van de cijfers die door de CBA zijn gebruikt, welke overeenkomen met de cijfers in de Jaarverslagen van CoMensha. De hier gepresenteerde gegevens zijn echter de juiste.
 - 12 Er is vanuit gegaan dat met 'de politie', alle politieonderdelen bedoeld wordt en niet alle opsporingsdiensten zoals ook de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de voormalige Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) (die tegenwoordig onderdeel uitmaakt van de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)). Meldingen vanuit deze opsporingsdiensten zijn dan ook niet meegenomen.
 - 13 CoMensha zou in 2009 ongeveer 7,0% van het totale aantal seksuele uitbuitingslachtoffers in beeld hebben gehad.

In 2010 zijn 749 slachtoffers van seksuele uitbuiting bij CoMensha gemeld, waarvan 598 (o.a.) door de politie (inclusief de vreemdelingenpolitie). De totale omvang zou in dit jaar dus geschat worden op (598: 5%) 11.960 slachtoffers van seksuele uitbuiting in Nederland.¹⁴

In 2011 zijn 781 slachtoffers van seksuele uitbuiting bij CoMensha gemeld, waarvan 654 (o.a.) door de politie (inclusief de vreemdelingenpolitie). De totale omvang zou in dit jaar dus geschat worden op (654: 5%) 13.080 slachtoffers van seksuele uitbuiting in Nederland.¹⁵

De omvang volgens de CBA zou in drie jaar tijd dus meer dan verdubbeld zijn (van 6.080 naar 13.020).¹⁶ Het is erg onwaarschijnlijk dat deze verdubbeling zich daadwerkelijk heeft voorgedaan. Dit geeft aanleiding tot het kritisch bezien van de twee aannames waarop de schatting volgens de CBA is gebaseerd.

2.2.2 Kanttekeningen bij aanname 1

Aanname 1: De politie heeft zicht op 5% van de verborgen criminaliteit (aldus de CBA)

(1) Er is vanuit gegaan dat het deel van de verborgen criminaliteit dat de politie in beeld heeft een constante is (namelijk 5%). Dit is in ieder geval voor het delict mensenhandel in Nederland niet juist. Het zou namelijk betekenen dat een effectievere aanpak van mensenhandel (dat zich onder meer uit in het identificeren van meer slachtoffers), zou leiden tot tevens daadwerkelijk meer mensenhandelslachtoffers (omdat het steeds grotere aantal slachtoffers dat de politie in beeld krijgt altijd 5% zou zijn). Een meer voor de hand liggende verklaring voor de toename van het aantal slachtoffers dat de politie in beeld heeft is dan ook te vinden in een afname van het *dark number* door bijvoorbeeld de volgende factoren. Toegenomen aandacht voor mensenhandel in de samenleving,¹⁷ hogere prioriteitsstellingen en meer vrijgemaakte capaciteit binnen opsporingsdiensten en het Openbaar Ministerie (OM),¹⁸ meer consistente meldingen aan en meer volledige registraties door betrokken instanties,¹⁹ uitbreiding van juridische definities²⁰ en (door steeds meer ervaring ook) steeds meer kennis ten aanzien van de aard

14 CoMensha zou in 2010 ongeveer 6,3% van het totale aantal seksuele uitbuitingsslachtoffers in beeld hebben gehad.

15 CoMensha zou in 2011 ongeveer 6,0% van het totale aantal seksuele uitbuitingsslachtoffers in beeld hebben gehad

16 En tegelijkertijd zou het aandeel slachtoffers dat bij CoMensha gemeld wordt ieder jaar afnemen, namelijk van 7% naar 6% in drie jaar tijd (zie de voorgaande drie voetnoten).

17 Hoe groter de aandacht, hoe meer 'oplettende' burgers/instanties vermoedelijke misstanden identificeren en bij de politie melden (ook indirect via bijvoorbeeld Meld Misdaad Anoniem (Stichting M.)).

18 Het 'hoe meer je zoekt, hoe meer je vindt-principe'.

19 Hoe meer geïnvesteerd wordt in de consistentie van meldingen en de volledigheid van registraties, hoe meer bekende incidenten ook als zodanig geregistreerd worden. Het uiteindelijke doel is uiteraard dat het aantal bekende gevallen even groot is als het aantal geregistreerde gevallen (perfecte melding en registratie).

20 Bijvoorbeeld de uitbreiding van het juridische begrip mensenhandel van uitsluitend seksuele uitbuiting naar ook uitbuiting binnen andere economische sectoren en uitbuiting met het oogmerk van orgaanverwijdering in 2005.

van mensenhandel.²¹ Ontwikkelingen binnen deze factoren worden dus ten onrechte toegekend aan ontwikkelingen ten aanzien van de omvang van het fenomeen mensenhandel.²²

(2) Ten aanzien van aanname 1 bestaat verder een tweetal onduidelijkheden waar in de CBA geen aandacht aan is besteed. Omdat ook een bronverwijzing ontbreekt, is geen antwoord te vinden op de volgende vragen:

* Wat wordt precies bedoeld met ‘5% van de criminaliteit’? Gaat het hier om 5% van de daders, van de slachtoffers of van de gepleegde delicten (mensenhandelsituaties)? Immers; één unieke dader kan één of meerdere slachtoffer(s) maken tijdens hetzelfde of meerdere gepleegde delict(en). Tegelijkertijd kan één en hetzelfde slachtoffer, slachtoffer zijn van één of meerdere dader(s) binnen hetzelfde of meerdere gepleegde delict(en). Wanneer de 5% die de politie in zicht heeft een representatieve steekproef is van het totale daadwerkelijke aantal dan zou het feit dat de 5% mogelijk niet is gebaseerd op het aantal slachtoffers maar bijvoorbeeld op het aantal delicten, geen gevolgen moeten hebben voor de uiteindelijke schatting van het aantal slachtoffers. Het is echter niet te verwachten dat het een representatieve steekproef betreft.²³ Hierdoor is een schatting van het totaal aantal slachtoffers dat bijvoorbeeld gebaseerd is op 5% van de gepleegde delicten niet juist. Onderstaand voorbeeld illustreert dit:

Stel dat er in één jaar in Nederland 600 mensenhandeldelicten worden gepleegd met in totaal 1.380 slachtoffers (gemiddeld dus 2,3 slachtoffers per mensenhandeldelict). Van deze delicten zou 5% bij de politie bekend zijn, hetwelk 30 mensenhandeldelicten betreft. Indien geen sprake is van een representatieve steekproef is het niet waarschijnlijk dat deze 30 delicten die bij de politie bekend zijn gemiddeld ook 2,3 - en in totaal dus 69 - slachtoffers betreffen, maar bijvoorbeeld totaal 180 (omdat in één jaar door de politie bijvoorbeeld is ingezet op ‘Internationale grootschalige overige uitbuitingszaken’²⁴ waar gemiddeld gezien meer slachtoffers bij betrokken zijn). Deze 180 slachtoffers zouden vervolgens bij CoMensha gemeld worden en worden beschouwd als 5% van het totale aantal slachtoffers.

21 Bijvoorbeeld kennis over hoe slachtoffers te identificeren zijn, waar ze aan te treffen zijn (in welke sectoren), hoe daders opereren/van welke *facilitators* ze gebruik maken etc.

22 De factoren lijken in beginsel los te staan van mensenhandel zoals dat daadwerkelijk voorkomt, maar het is aannemelijk dat in bepaalde mate een interactie bestaat tussen de aanpak van mensenhandel en het fenomeen. Zo kan een effectievere aanpak een afschrikkende werking hebben (mensenhandel wordt minder aantrekkelijk voor (potentiële) daders omdat de pakkans toeneemt). Het is overigens een illusie om te verwachten dat dit alle daders in dezelfde mate af zal schrikken. Sommigen zullen in staat zijn zich flexibel aan te passen (hun *modus operandi* te veranderen) en daardoor de pakkans weer te verkleinen. Hierdoor kunnen verplaatsingseffecten optreden waardoor weer een groter deel van de daadwerkelijke mensenhandel buiten beeld van de politie blijft (het *dark number* neemt dan weer toe).

23 Zie hiervoor onder meer §6.1.

24 Zie hiervoor §5.3.2.

Hierdoor zou de schatting uitkomen op 3.600 slachtoffers, hetgeen meer dan twee keer zoveel is als het daadwerkelijke aantal van 1.380.²⁵

In bovenstaand voorbeeld zou het dus een overschatting betreffen, maar het kan even goed om een onderschatting gaan in het geval dat het gemiddeld aantal slachtoffers van een mensenhandeldelict dat bij de politie bekend is juist kleiner is dan het daadwerkelijke gemiddelde aantal slachtoffers per delict (bijvoorbeeld als door de politie juist is ingezet op ‘Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting’²⁶ waar gemiddeld gezien juist minder slachtoffers bij betrokken zijn).

* Op welke vormen van ‘verborgen criminaliteit’ ziet de gestelde 5%? Welke vormen van criminaliteit (gewelds-, zeden-, drugs-, witteboordencriminaliteit etc.?) vallen onder de noemer ‘verborgen criminaliteit’? Daarnaast is het niet aannemelijk dat alle vormen van ‘verborgen criminaliteit’ in dezelfde mate verborgen zijn. Zelfs binnen het delict mensenhandel bestaat hoogstwaarschijnlijk een verschil in de mate van verborgenheid tussen seksuele uitbuiting en overige uitbuiting (en ook binnen deze twee vormen weer tussen verschillende branches/sectoren, vergelijk bijvoorbeeld de escort of thuiswerk met de raamprostitutie). Er zijn redenen om aan te nemen dat mensenhandel meer verborgen is (groter *dark number*) dan andere ‘verborgen criminaliteitsvormen’ (zie §2.1 over slachtoffers die niet naar buiten willen of durven treden en/of na identificatie door derden ontkennen) en tegelijkertijd redenen om aan te nemen dat mensenhandel minder verborgen is (kleiner *dark number*) dan andere ‘verborgen criminaliteitsvormen’ (zie de huidige paragraaf over een steeds effectievere aanpak).

2.2.3 Kanttekeningen bij aanname 2

Aanname 2: De politie meldt, zoals ze verplicht is,²⁷ alle bij haar bekende mogelijke slachtoffers van mensenhandel bij CoMensha (aldus de CBA)

Er is vanuit gegaan dat *alle* vermoedelijke slachtoffers (100%) die de politie in beeld heeft ook door de politie bij CoMensha worden gemeld. Dit blijkt in de praktijk nog geen gegeven. Zo blijkt uit het BNRM-opsporingsonderzoek²⁸ dat van de 50 afgeronde opsporingsonderzoeken in 2009 waarbij in ieder geval sprake was van seksuele uitbuitingslachtoffers, in slechts in ieder geval 28 onderzoeken (56%) de betrokken slachtoffers ook bij CoMensha gemeld waren.²⁹ Het ging hierbij om 60% (N: 88) van de totaal

25 In geval van een representatieve steekproef met dus, in dit voorbeeld, gemiddeld 2,3 slachtoffers per mensenhandeldelict, zou het totaal gaan om $2,3 \times 30 = 69$ slachtoffers die bij de politie bekend zijn. Deze 69 slachtoffers zouden vervolgens bij CoMensha gemeld worden en beschouwd worden als 5% van het daadwerkelijke aantal slachtoffers, waardoor het geschatte totaal logischerwijs wel correct op $69 \times 20 = 1.380$ slachtoffers uitkomt.

26 Zie hiervoor §5.3.2.

27 Vreemdelingencirculaire, 2000, §B9 (april 2001): *Stcr. Suppl.* 2001, 64. Zie ook de Aanwijzing mensenhandel van het OM (*Stcr.* 2008, 2718) welke wordt besproken in §3.3.1.

28 Zie Hoofdstuk 5.

29 In dertien onderzoeken (26%) was dit onbekend en in in ieder geval negen onderzoeken (18%) waren de slachtoffers niet bij CoMensha gemeld (zie Tabel 5.2).

147 slachtoffers die bij de 50 onderzoeken betrokken waren.³⁰ Het is waarschijnlijk dat het deel van de bij de politie bekende (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel dat ook daadwerkelijk bij CoMensha gemeld wordt de afgelopen jaren is toegenomen,³¹ waardoor deze kanttekening van steeds kleinere invloed zal zijn (zie §3.3.2). Maar nu nog steeds - anno 2012 - komen signalen uit het veld dat melding niet consequent plaatsvindt. Hierdoor kan het aandeel van de bij de politie bekende slachtoffers dat bij CoMensha wordt gemeld niet beschouwd worden als een constante factor. Ontwikkelingen binnen deze factor worden dus ten onrechte toegekend aan ontwikkelingen ten aanzien van de omvang van het fenomeen mensenhandel.

2.2.4 Conclusie

De schatting van het daadwerkelijke aantal seksuele uitbuitingsslachtoffers in Nederland volgens de CBA heeft teveel kanttekeningen om een goede indicatie te geven van de daadwerkelijke omvang. De rekenmethode kent een aantal onzorgvuldigheden en de aannames waarop de schatting gebaseerd is blijken niet te kloppen. Dit ziet met name op het feit dat het aantal bij de politie bekende slachtoffers geen constante is en de melding door de politie bij CoMensha (nog) niet consequent gebeurt.

2.3 Een nationale schatting van overige uitbuitingsslachtoffers

Stichting FairWork maakt in een recente (2012) publicatie 'Verborgene slavernij in Nederland' een schatting van het daadwerkelijke totale aantal slachtoffers van mensenhandel met betrekking tot overige uitbuiting in Nederland.³² Deze schatting voor Nederland heeft Stichting FairWork afgeleid van een internationale schatting van de ILO. Ten aanzien van deze afgeleide schatting zijn in deze paragraaf kanttekeningen geplaatst, waarbij zowel de toegepaste rekenmethode aan de orde komt (§2.3.1) als de aannames waarop de schatting is gebaseerd (§2.3.2 en §2.3.3). De schatting kan, gezien de kanttekeningen, niet als enigszins betrouwbaar worden beschouwd (§2.3.4). Wel draagt ze bij aan het kritiek- en verbeterproces dat uiteindelijk kan leiden tot een (redelijk) betrouwbare nationale schatting. De internationale schatting van de ILO waarop de nationale schatting is gebaseerd komt in §2.4 aan de orde.

2.3.1 Kanttekeningen bij de toegepaste rekenmethode

Stichting FairWork heeft haar schatting afgeleid van de schatting van de ILO dat binnen de Europese Unie (EU) in de periode 2002-2011 op ieder willekeurig moment 880.000 slachtoffers³³ van *forced labour* (seksuele uitbuiting en overige uitbuiting, maar geen mensenhandel met het oogmerk van orgaanverwijdering) bestaan. 70% van deze slachtoffers zou worden uitgebuit in sectoren buiten de seksindustrie en 30% in de seksindustrie. Zonder verdere onderbouwing of een beschouwing van de door de ILO gehanteerde methodologie, de basis voor de schatting van Stichting FairWork, wordt geconcludeerd dat zodoende sprake is van 30.000 uitbuitingsslachtoffers in Nederland, waarvan 21.000 overige uitbuitingsslachtoffers betreffen. Waarschijnlijk heeft Stichting FairWork het inwonersaantal van de EU

30 Van 42 slachtoffers (29%) was het onbekend of ze bij CoMensha gemeld waren en van in ieder geval zeventien slachtoffers (12%) stond vast dat dit niet was gebeurd (zie Tabel 5.2).

31 CoMensha heeft de laatste jaren ingezet op het vergroten van de meldingen vanuit de politie, zie §3.3.2.

32 Stichting FairWork 2012, p. 4.

33 ILO 2012c.

afgezet tegen het inwonersaantal van Nederland en naar deze ratio ook het aantal uitbuitingsslachtoffers in Nederland berekend.³⁴

(1) De eerste kanttekening die bij de rekenmethode moet worden geplaatst, is het gebrek aan de verantwoording van de rekenmethode, waardoor niet precies duidelijk is op welke manier Stichting FairWork tot de schatting voor Nederland is gekomen. (2) Verder heeft ook de ILO voor de schatting op EU-niveau – en Stichting FairWork voor de schatting voor Nederland, net als de CBA –, nagelaten om het betrouwbaarheidsinterval weer te geven.

2.3.2 Kanttekeningen bij aanname 1

Aanname 1: Nationale schattingen kunnen zonder meer afgeleid worden van internationale schattingen (aldus Stichting FairWork)

Het is niet mogelijk om internationale schattingen zonder meer terug te rekenen naar nationale niveaus, zonder hierbij gebruik te maken van de specifieke nationale gegevens waarop de internationale schatting is gebaseerd. Voor het maken van een internationale schatting moeten namelijk verschillende factoren gegeneraliseerd worden die tussen verschillende landen erg kunnen verschillen. Zo heeft de ILO voor de ratio om van het *geregistreerde aantal slachtoffers* naar het *daadwerkelijke aantal slachtoffers* te komen een percentage van 3,6% gebruikt. Het percentage van 3,6% geldt dus voor de *wereldschatting*, maar zal

34 In de periode 2002-2011 is volgens http://www.europa-nu.nl/id/vh6tqk1kv3pv/europese_unie_in_cijfers de ratio tussen het inwonersaantal van de EU (27 landen) en het inwonersaantal van Nederland gelijk aan: 4.940.613.725 (het inwonersaantal van de EU van tien jaar opgeteld) staat tot 163.675.591 (het inwonersaantal van Nederland van tien jaar opgeteld). Wanneer deze ratio wordt toegepast op het aantal van 880.000 uitbuitingsslachtoffers in de EU in die periode dan zou het in Nederland gaan om ruim 29.000 slachtoffers, waarvan 70% (ongeveer 20.407) overige uitbuitingsslachtoffers zou betreffen. Deze resultaten zijn ongeveer gelijk aan de resultaten die Stichting FairWork presenteert (namelijk 30.000 respectievelijk 21.000). NB: bij deze berekening is tien jaar lang uitgegaan van de optelsom van de huidige 27 lidstaten terwijl in 2002 nog sprake was van 15 lidstaten (in 2004 zijn Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië tot de EU toegetreden en in 2007 Bulgarije en Roemenië). Dit is ook de manier waarop de ILO te werk is gegaan.

niet voor ieder afzonderlijk land gelden.³⁵ Dit geldt ook voor de door de ILO berekende verhouding van 30% seksuele uitbuitingsslachtoffers en 70% overige uitbuitingsslachtoffers, welke Stichting FairWork voor Nederland heeft overgenomen. Deze verhouding geldt op *wereldniveau* volgens de ILO, maar kan *niet* zonder meer vertaald worden naar een nationaal niveau.³⁶

2.3.3 Kanttekeningen bij aanname 2

Wanneer Stichting FairWork inderdaad het aantal uitbuitingsslachtoffers in Nederland heeft berekend naar ratio van inwonersaantallen dan is uitgegaan van de volgende aanname.

Aanname 2: Uitbuitingsslachtoffers zijn evenredig (naar inwonersaantal) verdeeld over de landen van de EU (aldus Stichting FairWork)

Dat uitbuiting *overal voorkomt* en het dus geen enkel land bespaard blijft is een gegeven. Het is echter naïef om te denken dat mensenhandel ook overal *in dezelfde mate* voorkomt. Net zo goed als dat het totale wereldwijd geschatte aantal uitbuitingsslachtoffers volgens de ILO niet naar ratio van inwonersaantal is opgesplitst naar de verschillende regio's die de ILO onderscheidt, zal dit eveneens gelden voor het opsplitsen van regio's in landen. Er zijn verschillende factoren die variëren tussen landen en die van invloed zijn op de geboden gelegenheid voor uitbuitingssituaties.³⁷ Daarnaast is uiteraard ook de aanpak van uitbuiting binnen een land van belang.³⁸ Wanneer uit wordt gegaan van de aanname dan zou het

35 De 3,6% heeft de ILO afgeleid van de resultaten uit vier nationale enquêtes. Dit percentage zal niet voor elk van de vier afzonderlijke landen gelden, maar alleen voor de overkoepelende regio (in casu: de hele wereld). Overigens heeft de ILO het percentage wel gebruikt voor de verschillende regio's (waaronder de EU) maar stelt hierbij zelf ook de kanttekening aan de orde dat het beter zou zijn om voor elke regio het percentage voor die specifieke regio te berekenen (bij gebrek aan meer nationale enquêtes is dit helaas momenteel nog niet mogelijk). De enige informatie die bij de ILO bekend is op nationaal niveau voor de landen *anders* dan de vier waarin de nationale enquêtes zijn gedaan, is het *geschatte geregistreerde* aantal slachtoffers. Dit aantal door de ILO *geschatte geregistreerde* slachtoffers in Nederland zou mogelijk opgevraagd kunnen worden bij de ILO (dit is overigens niet te vergelijken met bijvoorbeeld het aantal bij CoMensha gemelde slachtoffers - het gaat om het aantal dat door de ILO via de *capture-recapture* methode (zie §2.4) voor Nederland is geschat). Maar dan nog kan niet tot een omvangsschatting in Nederland gekomen worden omdat ook de ILO niet weet naar welke ratio het *geschatte geregistreerde* aantal in Nederland omgerekend moet worden. Hiervoor zou een nationale enquête in Nederland gedaan moeten worden.

36 Er gelden verschillende factoren die per land variëren en van invloed kunnen zijn op de ratio tussen seksuele en overige uitbuiting. Zie hiervoor onder meer de factoren genoemd in voetnoot 36.

37 Denk hierbij onder meer aan verschillen tussen landen ten aanzien van het welvaartsniveau, het werkloosheidspercentage, de verhouding geschoold en ongeschoold werk, de omvang van risicosectoren voor uitbuiting, de omvang van de informele/verborgen economie etc.

38 Ten overvloed wordt hier opgemerkt dat de aantallen geregistreerde *cases* tussen landen niet vergeleken kunnen worden (de geregistreerde aantallen zijn geen goede indicatie voor de daadwerkelijke omvang binnen een land). Immers, wanneer in een land niet gezocht wordt, zal niet (of weinig) worden gevonden en omgekeerd, wanneer goed gezocht wordt, zal veel meer worden gevonden. Dit mag niet zonder meer leiden tot de conclusie dat de omvang van mensenhandel in het laatstgenoemde land groter is dan in het eerste land.

betekenen dat elke aanpak (verschillend van geen tot zeer intensief) in dezelfde mate effectief is (of in dezelfde mate faalt) omdat overal eenzelfde aandeel slachtoffers zou bestaan. Hieruit volgt dat ongeacht de inspanningen om dit tegen te gaan, slachtoffers altijd in dezelfde mate zullen worden uitgebuit. Met andere woorden: er is niets tegen uitbuiting te doen. Aangenomen mag worden dat deze gedachte net zomin wenselijk is als waar. De afwezigheid van veel gelegenheid voor uitbuitingssituaties en de aanwezigheid van een goede aanpak (controle) zal naar verwachting immers resulteren in relatief minder uitbuitingssituaties/-slachtoffers.

2.3.4 Conclusie

De schatting van het daadwerkelijke aantal overige uitbuitingsslachtoffers in Nederland volgens Stichting FairWork heeft teveel kanttekeningen om een goede indicatie te geven van de daadwerkelijke omvang. Een rekenmethode ontbreekt en de aannames waarop de schatting gebaseerd is blijken niet te kloppen. Dit ziet met name op het feit dat internationale schattingen niet zonder meer vertaald kunnen worden naar nationale schattingen en het gegeven dat uitbuitingsslachtoffers niet evenredig naar inwonersaantal verdeeld zijn over landen.

2.4 Een internationale schatting van *forced labour*

Ook op internationaal niveau is reeds getracht schattingen van de totale omvang van slachtofferschap van mensenhandel te geven. Bij het doen van schattingen op internationaal niveau bestaan nog meer obstakels dan bij het doen van nationale schattingen. Schattingen van de totale omvang van mensenhandel zijn gebaseerd op het deel dat in beeld is (de geregistreerde slachtoffers) waardoor het allereerst van groot belang is dat de slachtoffers die wel bekend zijn allemaal consistent geregistreerd worden. De geregistreerde mensenhandel per afzonderlijk land kan echter aanzienlijk verschillen vanwege onder meer verschillen in definities en verschillende prioriteitstelling.³⁹ Daarbij beschikken veel landen niet over een centrale registratie van alle bij instanties bekende vermoedelijke slachtoffers, zoals Nederland deze heeft (CoMensha).⁴⁰

Eén van de meest recente schattingen is die van de ILO. In 2005 schatte de ILO voor het eerst dat er een minimum⁴¹ van 12,3 miljoen⁴² slachtoffers van *forced labour* wereldwijd bestond op elk willekeurig moment in de periode 1995-2004. Met de term *forced labour* verwijst de ILO naar mensenhandel met

39 Zie ook §7.7.1.

40 Zie voor informatie over de internationale dataverzameling, Hoofdstuk 7.

41 De schatting in 2005 betreft een minimale schatting. Dit is niet het geval voor de schatting in 2012 vanwege onder meer aanpassingen in de methodologie (ILO 2012a, p. 11).

42 Se: 2.500.000 (20%). De reikwijdte van deze schatting ligt dan tussen 9.800.000 en 14.800.000 slachtoffers. Het betrouwbaarheidsinterval is 68%, hetgeen betekent dat er nog 32% kans is dat de schatting niet binnen de genoemde reikwijdte valt (zie ook: ILO 2005, p. 1; Gould 2010, pp. 38-39; ILO 2012a, p. 11). Doorgaans wordt echter een betrouwbaarheidsinterval van 95% gebruikt, waardoor de reikwijdte van de schatting wordt vergroot (tussen 7.300.000 en 17.300.000 slachtoffers).

betrekking tot seksuele uitbuitingsvormen en uitbuitingsvormen buiten de seksindustrie.⁴³ Hoewel deze schatting destijds één van de meest accurate en meest onderbouwde schattingen betrof, bestonden er nog aanzienlijke kanttekeningen waardoor ook deze schatting niet als betrouwbaar kon worden beschouwd.⁴⁴ In 2012 heeft de ILO opnieuw een internationale schatting gedaan die methodologisch gezien verbeterd is. Volgens deze schatting bestaan er wereldwijd 20,9 miljoen⁴⁵ slachtoffers op elk willekeurig moment in de periode 2002-2011.⁴⁶ Ondanks methodologische verbeteringen ten opzichte van de schatting in 2005, kan ook deze schatting niet als betrouwbaar genoeg worden beschouwd en behoeft het nog steeds verbetering. De nieuwe schatting in 2012 is de focus van deze paragraaf.⁴⁷

ILO schatting in 2012

Om tot de totale schatting van 20,9 miljoen slachtoffers wereldwijd te komen, heeft de ILO een tweestap-methode gebruikt. Vanwege het gegeven dat per afzonderlijk land niet altijd duidelijk is hoeveel slachtoffers in totaal zijn geregistreerd, heeft de ILO allereerst getracht de totale omvang van *geregisteerde* slachtoffers wereldwijd te schatten. De ILO is tot deze schatting gekomen aan de hand van een *capture-recapture* methode die in de volgende paragraaf wordt uitgelegd (zie §2.4.1). Vervolgens heeft de ILO de totale omvang van slachtoffers (*geregisteerde* slachtoffers en het *dark number*) berekend (zie §2.4.2). Hiervoor heeft de ILO zich gebaseerd op nationale enquêtes in vier landen⁴⁸ die geprobeerd hebben te meten hoeveel daadwerkelijke slachtoffers van *forced labour* in deze landen bestaan. Deze resultaten zijn afgezet tegen het aantal geschatte *geregisteerde* slachtoffers (op basis van een *capture-recapture* methode) in deze vier landen. Hieruit is berekend welk deel van de totale populatie uitbuitingslachtoffers in deze landen geregistreerd is. Van deze vier percentages is uiteindelijk een percentage van 3,6% afgeleid. Dit percentage is tot slot gebruikt om van het totale aantal geschatte *geregisteerde* slachtoffers in de wereld te komen tot het daadwerkelijke totale aantal slachtoffers in de wereld. Door ook de duur van de uitbuiting

43 De definitie van 'forced labour' verwijst naar 'all work or service which is exacted from any person under the menace of any penalty and for which the said person has not offered himself voluntarily' (International Labour Convention, *Forced Labour Convention*, C29, 28 juni 1930 (C29)). Deze gehanteerde definitie is overeenkomstig met de definitie van mensenhandel zoals beschreven in het VN Palermo Protocol (*United Nations Protocol to prevent, suppress and punish trafficking in persons, especially women and children, supplementing the United Nations Convention against transnational organized crime*, Trb. 2001, 68, art. 3). Het enige verschil is dat mensenhandel met het oogmerk van orgaanverwijdering onder de definitie van mensenhandel in het VN Palermo Protocol valt maar niet onder de definitie van *forced labour* van de ILO (zie ook: ILO 2012a, pp. 19-20).

44 Voor deze kanttekeningen wordt onder meer verwezen naar Gould 2010, pp. 26-50.

45 Se: 1.400.000 (7%). De reikwijdte van deze schatting ligt dan tussen 19.500.000 en 22.300.000 slachtoffers. Het betrouwbaarheidsinterval is 68%, hetgeen betekent dat er nog 32% kans is dat de schatting niet binnen de genoemde reikwijdte valt (zie ook: ILO 2012a). Doorgaans wordt echter een betrouwbaarheidsinterval van 95% gehanteerd, waardoor de reikwijdte van de schatting wordt vergroot (tussen 18.100.000 en 23.700.000 slachtoffers).

46 Deze schatting is gebaseerd op een studie over de periode 2002-2011 en betekent dat op elk willekeurig moment in deze tien jaren de gegeven schatting het totale aantal slachtoffers kan zijn.

47 Overigens kunnen de schattingen van 2005 en 2012 niet met elkaar worden vergeleken vanwege veranderingen in methodologie en beschikbaarheid van meer en nieuwe primaire databronnen (zie ook: ILO 2012a, p. 11).

48 Om politieke redenen heeft ILO niet openbaar gemaakt om welke vier landen het gaat (schriftelijke informatie ILO, 11 december 2012).

mee te nemen heeft de ILO kunnen berekenen om hoeveel slachtoffers het op elk willekeurig moment gaat in de betreffende periode (2002-2011).

2.4.1 Internationale schatting van de totale geregistreeerde omvang

De door de ILO gebruikte methode om de totale omvang van *geregistreeerde* slachtoffers te schatten wordt in onderstaand kader uitgelegd.⁴⁹

Capture-recapture methodologie

De *capture-recapture* methode is oorspronkelijk ontwikkeld om de omvang van bepaalde populaties van diersoorten te schatten waarvoor er geen steekproefkaders beschikbaar zijn, zoals het aantal vissen in een meer. Diverse varianten zijn vervolgens ontwikkeld om de methode toepasbaar te maken in sociale wetenschappen. Onder andere in de criminologie worden *capture-recapture* methoden gebruikt om de totale omvang van een zogenaamde 'verborgen populatie' te schatten.

De ILO gebruikt de methode om het totaal aantal *geregistreeerde* slachtoffers van *forced labour* wereldwijd te schatten (en dus niet de daadwerkelijke totale omvang). De *capture-recapture* methode bestaat uit het doen van een eerste steekproef uit de populatie *geregistreeerde* slachtoffers (*capture*) waarna een tweede steekproef uit dezelfde populatie wordt gedaan (*recapture*). Vervolgens wordt het deel van de steekproef bepaald waarin *geregistreeerde* slachtoffers zijn geselecteerd die in beide steekproeven voorkomen (de overlapping). Op basis van deze gegevens kan door middel van een statistische berekening de totale omvang van *geregistreeerde* slachtoffers geschat worden. Indien de steekproefresultaten gelijk zijn aan elkaar betekent dit dat de volledige omvang van de *geregistreeerde* slachtoffers in beeld zou zijn. Dit zal zelden of nooit het geval zijn.

De *capture-recapture* methode, zoals de ILO deze gebruikt, is gebaseerd op een viertal voorwaarden. Ten eerste moet elk geregistreerd slachtoffer dezelfde kans hebben om in ieder van de twee steekproeven opgenomen te worden. Ten tweede moeten de twee steekproeven onafhankelijk van elkaar zijn gedaan, hetgeen betekent dat het feit dat een slachtoffer opgenomen is in de eerste steekproef *geen* invloed heeft op het al dan niet opnemen van ditzelfde slachtoffer in de tweede steekproef.⁵⁰ Een derde voorwaarde is dat er sprake is van een gesloten populatie, dat wil zeggen dat er geen verandering bestaat in de totale omvang van *geregistreeerde* slachtoffers gedurende de onderzoeksperiode (2002-2011). Tot slot, de opgenomen slachtoffers in beide steekproeven moeten correct geïdentificeerd zijn als slachtoffers van *forced labour*. Er mag dus geen sprake zijn van de zogenaamde *false positives*, ofwel het opnemen van een slachtoffer van *forced labour* die dit in werkelijkheid niet is.⁵¹

Alleen als aan alle bovenstaande voorwaarden is voldaan, is het resultaat uit deze methode (de totale omvang van *geregistreeerde* slachtoffers) betrouwbaar.⁵² Echter, het is zeer aannemelijk dat niet aan alle voorwaarden is voldaan. Ter illustratie, vanwege onder meer verschillen in registratiesystemen tussen

49 Zie voor een volledig overzicht van de gebruikte methode: ILO 2012a; ILO 2012b.

50 ILO heeft getracht deze onafhankelijkheid te garanderen door Team 1 en Team 2 (die steekproef 1 respectievelijk steekproef 2 uitvoeren) afzonderlijk van elkaar te laten werken en geen informatie met elkaar te laten delen (zie ook ILO 2012a, pp. 29-33).

51 Zie ook Figuur 1.1.

52 Zie ook: Gould 2010, pp. 40-41.

landen⁵³ is het niet eenvoudig om te garanderen dat elk geregistreerd slachtoffer evenveel kans heeft om in een steekproef opgenomen te worden.⁵⁴ Verder lijkt het onmogelijk om in een onderzoek naar mensenhandel te garanderen dat de populatie een zogenaamde gesloten populatie is.^{55,56} Overigens mag wel worden aangenomen dat de training aan de onderzoekers er op gericht was dat alle geselecteerde slachtoffers in de steekproef daadwerkelijk slachtoffers van *forced labour* waren.

2.4.2 Internationale schatting van de totale omvang (inclusief het *dark number*)

Zowel voor de schatting in 2005 alsmede voor de schatting in 2012 gebruikte de ILO het resultaat van de *capture-recapture* methode om vanuit hier verder te rekenen naar een schatting van de totale omvang van slachtoffers wereldwijd. Hiervoor zou de kans dat slachtoffers geregistreerd worden ten opzichte van de kans dat slachtoffers niet geregistreerd worden (het zogenaamde *dark number*) berekend moeten worden. In 2012 heeft de ILO op basis van de vier reeds genoemde nationale enquêtes berekend welk deel van de totale populatie uitbuitingslachtoffers geregistreerd is.⁵⁷ Zoals reeds is genoemd betrof volgens de ILO het percentage van *geregistreerde* slachtoffers 3,6% (ten opzichte van de totale omvang van slachtoffers, inclusief het *dark number*). Dit percentage is gebruikt om het ongeregistreerde deel te berekenen op basis waarvan de ILO tot de schatting van 20,9 miljoen slachtoffers kwam.⁵⁸

Om aan de hand van deze schatting uitspraken te kunnen doen over *elk willekeurig moment* in de periode 2002-2011, heeft de ILO de gemiddelde uitbuitingsduur meegenomen in de berekening. In 2005 woog de ILO de duur van de uitbuiting ook al mee, waarbij de ILO zich baseerde op de voorwaarde dat hoe langer de situatie van *forced labour* duurt, hoe groter de kans is dat deze situatie aan het licht komt. Voor de schatting in 2012 zegt de ILO tevens rekening te hebben gehouden met het gegeven dat de uitbuitingsduur van het *geregistreerde* deel van slachtoffers hoogstwaarschijnlijk niet representatief zal zijn voor de uitbuitingsduur van de *ongeregistreerde* slachtoffers.⁵⁹

Hoewel de ILO schatting in 2012 één van de meest geraffineerde en betrouwbare schattingen betreft die er tot dusver bestaan, zijn er nog steeds een aantal kanttekeningen te maken. Hierop volgen een aantal

53 Zie ook §7.7.1.

54 ILO heeft hiervoor gecontroleerd door de *Poisson* verdeling te berekenen. De *Poisson* verdeling controleert voor het feit dat niet elke case evenveel kans heeft om gevonden te worden (zie ook ILO 2012a, pp. 24-26; Gould 2010, pp. 40-41).

55 Zo is het aannemelijk dat het geregistreerde deel van slachtoffers in Nederland is toegenomen vanwege bijvoorbeeld verbeterlagen in het melden en de registratie van slachtoffers (zie: §3.3.2; §7.1.1).

56 ILO zou voor deze voorwaarde corrigeren door het meewegen van de duur van uitbuiting. De gemiddelde duur van uitbuiting werd ook voor de 2005 schatting al meegewogen. Voor de 2012 schatting heeft ILO echter een aantal aanpassingen in de methode doorgevoerd waardoor de duur van de uitbuiting op een meer evenwichtige wijze wordt meegewogen door bijvoorbeeld rekening te houden met het feit dat de bekende uitbuitingsduur van geregistreerde slachtoffers hoogstwaarschijnlijk zal verschillen van de uitbuitingsduur van ongeregistreerde slachtoffers (zie Gould 2010, p. 41; ILO 2012a, pp. 36-38).

57 De schatting in 2005 was uitsluitend gebaseerd op secundaire databronnen van waaruit geen rechtstreekse schatting gemaakt kon worden (zie ook: ILO 2012b, p. 8).

58 Zie ILO 2012a, pp. 38-39.

59 Zie: ILO 2012a, pp. 36-38.

voorbeelden. (1) Het percentage van 3,6% is gebaseerd op nationale enquêtes in slechts vier landen terwijl dit percentage gebruikt wordt om een schatting wereldwijd te maken. Ook de ILO zelf erkent deze kanttekening door te zeggen dat de waarde van 3,6% in de toekomst kan worden verbeterd wanneer meer landen data uit nationale enquêtes genereren.⁶⁰ (2) Daarnaast geeft de ILO aan dat er 68% kans is dat de daadwerkelijke omvang van het aantal slachtoffers tussen de 19.500.000 en 22.300.000 slachtoffers ligt. Het is echter gebruikelijk om een betrouwbaarheidsinterval van 95% te hanteren. Dit zou betekenen dat de daadwerkelijke omvang met 95% kans tussen de 18.100.000 en de 23.700.000 slachtoffers ligt.⁶¹ (3) Verder is het aannemelijk dat ook bij de nationale enquêtes, die (onder meer) ten behoeve van de schatting in 2012 voor het eerst zijn uitgevoerd, een aantal kanttekeningen bestaan. De gebruikte enquêtes⁶² en de doelgroepen⁶³ verschillen tussen landen waar de nationale enquêtes zijn uitgevoerd.⁶⁴ Het is onduidelijk hoe dit van invloed is op het uiteindelijke resultaat. Omdat de vier landen waar de nationale enquêtes zijn uitgevoerd onbekend zijn⁶⁵, kunnen hierover (nog) geen uitspraken worden gedaan.

Wanneer onder meer bovenstaande kanttekeningen - en mogelijk ook kanttekeningen van andere experts - worden meegenomen kan vanuit de gebruikte methode voor de ILO schatting in 2012 verder gewerkt worden naar verbeterlagen in het schatten van de omvang van slachtofferschap van mensenhandel op internationaal niveau.

2.5 Hoe nu verder?

De omvang van mensenhandel is gelijk aan de omvang van de geregistreerde mensenhandel (de bekende mensenhandel) minus de *false positives* (de mensenhandel die geregistreerd is als zodanig, maar dit in werkelijkheid niet is) plus het *dark number* (de ongeregistreerde/onbekende mensenhandel waaronder de *false negatives* (de mensenhandel die wel bekend/in beeld is, maar niet als zodanig herkend/geregistreerd is)). Kortom, het betreft de optelsom van de 'mensenhandel in beeld' en de 'mensenhandel uit beeld'.

Uit voorgaande paragrafen blijkt dat bovenstaande formule niet gemakkelijk ingevuld kan worden. Het blijkt erg moeilijk om het aantal mensenhandelslachtoffers te schatten op nationaal niveau (en nog moeilijker om dit te doen op internationaal niveau).

Dit hoofdstuk is bedoeld om de discussie ten aanzien van nationale en internationale schattingen verder aan te wakkeren. Het kritisch beschouwen van gemaakte schattingen, op basis waarvan volgende schattingen worden gebaseerd, kan uiteindelijk resulteren in een (redelijk) betrouwbare schatting ten aanzien waarvan consensus bestaat. Het is hierbij noodzaak om de kennis ten aanzien van de aard van het delict mensenhandel (vanuit het mensenhandelveld) te combineren met statistische kennis.

60 Zie ILO 2012a, p. 39.

61 Zie ook: Gould 2010, p.46.

62 Zoals de *ad-hoc household survey*, *continuous labour force survey*, *child labour survey*, *living standards measurement study*, of *street survey* (zie ook: ILO 2012b, pp. 39-41).

63 Zoals 'teruggekeerde migranten', 'kinderen' of 'volwassenen' (zie ook: ILO 2012b, pp. 39-41).

64 ILO 2012b, pp. 39-41.

65 Vanwege politieke redenen (schriftelijke informatie ILO, 11 december 2012).

Hoe te komen tot een meer betrouwbare schatting in Nederland?

Uit de verschillende paragrafen van dit hoofdstuk kan geconcludeerd worden dat een schatting van de omvang van slachtofferschap van mensenhandel in Nederland niet gebaseerd zou moeten worden op het geregistreerde aantal slachtoffers en tevens niet kan worden afgeleid van een internationale schatting. Hieronder volgen enkele ideeën die verder uitgewerkt zouden moeten worden om bruikbaar te kunnen zijn voor het schatten van de omvang van mensenhandel in Nederland. Zo zou de mogelijkheid van een nationale enquête⁶⁶ in Nederland onderzocht moeten worden. Kan de beoogde populatie bereikt worden (immers mensenhandelslachtoffers behoren vaak tot een verborgen populatie)? Kunnen de juiste vragen gesteld worden (immers mensenhandelslachtoffers beschouwen zichzelf lang niet altijd als slachtoffer)? Ook zouden andere methoden nader bekeken moeten worden. Bijvoorbeeld methoden die zijn gebruikt om op nationaal niveau andere vormen van verborgen populaties/criminaliteit te schatten.

Hoe kan Nederland bijdragen aan een meer betrouwbare schatting op internationaal niveau?

De internationale schatting van de ILO in 2012 is in eerste instantie gebaseerd op een schatting van het aantal *geregistreerde* slachtoffers door middel van een *capture-recapture* methode. Wanneer alle landen een goede registratie bijhouden van het aantal geïdentificeerde slachtoffers dan zou dit niet meer hoeven. Nederland kan hieraan bijdragen door ervoor te zorgen dat de CoMensha-registratie perfect is, in die zin dat alle bekende slachtoffers hierin zijn opgenomen en dat van al deze slachtoffers de vereiste informatie bekend is zoals de sector van uitbuiting, begin en duur van uitbuiting en locatie van uitbuiting. Investeren in de registratie en melding is dus ook in dit kader van groot belang. Vervolgens is het zaak om binnen de CoMensha-registratie het aandeel *false positives* te identificeren en dit aandeel van het totaal van gemelde slachtoffers af te trekken. Tot slot zou van veel meer dan de vier landen waar de huidige schatting op gebaseerd is, kennis moeten worden gegenereerd over de ratio tussen het aantal *geregistreerde* slachtoffers en het daadwerkelijke aantal slachtoffers (dus inclusief het *dark number*). In de voorgaande alinea is een mogelijkheid genoemd om dit in Nederland te achterhalen (nationale enquête).

Het aantal slachtoffers op 'elk willekeurig moment'

Wanneer schattingen uiteindelijk iets willen zeggen over het aantal slachtoffers op 'elk willekeurig moment' binnen een bepaalde periode dan is het van belang om kennis te hebben van de gemiddelde duur van uitbuiting. In onderstaande kadertekst is ten aanzien hiervan informatie opgenomen, die *niet* vertaald kan worden naar de totale populatie slachtoffers,⁶⁷ maar wel een begin kan zijn van nader onderzoek.

66 Die het aandeel slachtoffers of daders van mensenhandel binnen de populatie in Nederland verblijvende personen meet.

67 De informatie in de kadertekst is namelijk niet gebaseerd op een representatieve steekproef van de totale populatie slachtoffers, zie hiervoor ook Hoofdstuk 5 en NRM 2012d.

Gemiddelde duur van uitbuiting

Volgens het BNRM-opsporingsonderzoek⁶⁸ is de gemiddelde duur van uitbuiting 12,3 maanden⁶⁹ gebaseerd op de 109 slachtoffers betrokken bij de 55 in 2009⁷⁰ succesvol afgeronde opsporingsonderzoeken van wie de duur van uitbuiting bekend was.

Volgens het BNRM-jurisprudentieonderzoek⁷¹ betreft het gemiddelde van de langst bewezen mensenhandelfeiten per bewezenverklaring⁷² 366,0 dagen⁷³ gebaseerd op de 69 vonnissen die tot een veroordeling voor in ieder geval mensenhandel met betrekking tot seksuele uitbuiting hebben geleid en gewezen zijn in eerste aanleg in 2010⁷⁴. Voor de veertien veroordelingen ten aanzien van in ieder geval overige uitbuiting geldt bijna hetzelfde, namelijk 365,6 dagen⁷⁵.

Schattingen ten aanzien van het aantal daders en/of mensenhandelsituaties

Schattingen op het gebied van mensenhandel betreffen veelal slachtofferschattingen, terwijl schattingen ten aanzien van daders of mensenhandelsituaties minstens zo interessant zijn. Wanneer gekomen is tot een (redelijk) betrouwbare schatting ten aanzien van het aantal slachtoffers kunnen op basis van kennis over het gemiddeld aantal slachtoffers per dader of per mensenhandelsituatie ook deze laatste genoemde populaties berekend worden. Voor onderstaande kadertekst geldt hetzelfde als hiervoor: de informatie kan *niet* vertaald worden naar de totale populatie,⁷⁶ maar kan wel een begin zijn van nader onderzoek.

Gemiddeld aantal slachtoffers per mensenhandeldelict⁷⁷

68 Zie Hoofdstuk 5, Tabel 5.16.

69 Op basis van N: 109 (van 48 slachtoffers was de uitbuitingsduur niet bekend); Sd: 18,5 maanden.

70 De uitbuiting vond hoogstwaarschijnlijk plaats in de jaren voor 2009.

71 BNRM 2012d, Tabel 15.

72 Vaak correspondeert dit met de langste duur van uitbuiting van een slachtoffer.

73 N: 69; Sd: 419,3 dagen.

74 De opsporingsonderzoeken naar deze delicten vonden hoogstwaarschijnlijk voor 2010 plaats en de pleegdata liggen nog weer daarvoor. Het is dan ook goed mogelijk dat deze data overlap vertonen met de data uit het BNRM-opsporingsonderzoek.

75 N: 14; Sd: 421,4 dagen.

76 De informatie in de kadertekst is namelijk niet gebaseerd op een representatieve steekproef van de totale populatie slachtoffers, zie hiervoor ook Hoofdstuk 5 en NRM 2012d.

77 Volgens de CBA seksuele uitbuiting 2012 (KLPD-DNR, 2012) gaat het, bij de 37 geanalyseerde opsporingsonderzoeken naar seksuele uitbuiting waarbij sprake is van een internationale component (minimaal twee slachtoffers van seksuele uitbuiting zijn in het buitenland gerekruteerd) en die zijn afgerond in de periode 2007-2010/11, om 252 slachtoffers. Gemiddeld gaat het hier dus om 6,8 slachtoffers per opsporingsonderzoek/mensenhandeldelict. Gezien de selectie van opsporingsonderzoeken in de CBA seksuele uitbuiting 2012 is het niet verwonderlijk dat het gemiddelde aantal slachtoffers per opsporingsonderzoek zo veel verschilt van het gemiddelde aantal volgens het BNRM-opsporingsonderzoek en het BNRM-jurisprudentieonderzoek. Immers, de opsporingsonderzoeken naar de 'meer kleinschalige mensenhandel' en de 'binnenlandse mensenhandel' (waarbij gemiddeld gezien een kleiner aantal slachtoffers zijn betrokken, zie §5.3.2) vallen buiten het bereik van deze CBA, net als de opsporingsonderzoeken waarbij slachtoffers in Nederland zijn geronseld en in het buitenland te werk zijn gesteld.

Volgens het BNRM-opsporingsonderzoek⁷⁸ gaat het, bij de 55 in 2009⁷⁹ succesvol afgeronde opsporingsonderzoeken naar mensenhandel, om 46 onderzoeken waarbij uitsluitend sprake was van seksuele uitbuiting met in totaal 119 slachtoffers. Gemiddeld gaat het hier dus om 2,6 slachtoffers⁸⁰ per opsporingsonderzoek/mensenhandeldelict.

Volgens het BNRM-jurisprudentieonderzoek⁸¹ gaat het, bij de 111 vonnissen gewezen in eerste aanleg in 2010⁸² met betrekking tot in ieder geval seksuele uitbuiting, om 60 verschillende mensenhandelonderzoeken waarbij totaal 147 unieke slachtoffers van seksuele uitbuiting zijn betrokken. Het gemiddelde komt dus neer op ongeveer 2,5 slachtoffers per mensenhandelonderzoek/mensenhandeldelict.

78 Zie Hoofdstuk 5.

79 De pleegdata liggen hoogstwaarschijnlijk in de jaren voor 2009.

80 Sd: 2,8 slachtoffers (het kleinste aantal slachtoffers per opsporingsonderzoek betrof één slachtoffer en het grootste vijftien).

81 BNRM 2012d.

82 De opsporingsonderzoeken naar deze delicten vonden hoogstwaarschijnlijk voor 2010 plaats en de pleegdata liggen nog weer daarvoor. Het is dan ook goed mogelijk dat deze data overlap vertonen met de data uit het BNRM-opsporingsonderzoek.

Deel B Mensenhandel in beeld

- Hoofdstuk 3 Geregistreerde slachtoffers in Nederland
- Hoofdstuk 4 Slachtoffers en de Bg-regeling in Nederland
- Hoofdstuk 5 Opsporing van verdachten in Nederland
- Hoofdstuk 6 Vervolging en berechting van verdachten in Nederland
- Hoofdstuk 7 Internationale dataverzameling

3.1 Inleiding

Inzicht in het aantal (bekende) slachtoffers van mensenhandel en hun kenmerken vormt een belangrijk onderdeel van het genereren van inzicht in de aard en omvang van mensenhandel. Dit hoofdstuk richt zich op de slachtoffers van mensenhandel die in de periode 2007-2011 zijn gemeld bij het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha).

CoMensha is het centrale meldpunt voor alle slachtoffers van mensenhandel in Nederland. Ieder gesignaleerd vermoedelijk slachtoffer van mensenhandel in Nederland zou bij CoMensha gemeld moeten worden door de persoon of instantie bij wie het slachtoffer bekend is (of door het slachtoffer zelf). De registratietask van (vermoedelijke) slachtoffers is bij CoMensha belegd ten behoeve van de rapportagefunctie van de NRM.¹ De NRM is verantwoordelijk voor het analyseren van de kwantitatieve data op basis waarvan beleid kan worden gevormd.

De kerntask van CoMensha is registratie van (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel. Daarnaast heeft CoMensha een coördinerende rol bij het regelen van opvang voor slachtoffers en heeft CoMensha ook de task om in de informatiebehoefte van melders en/of slachtoffers te voorzien.² Om die reden registreert CoMensha op basis van drie meldingscategorieën:

- meldingen uitsluitend voor de registratie;
- meldingen tevens voor informatie en advies over de mogelijkheden voor een vermoedelijk slachtoffer; en
- meldingen tevens voor de opvang van de vermoedelijke slachtoffers in Nederland.

1 'Het Coördinatiecentrum Mensenhandel is, ten behoeve van de landelijke rapportage aan de Nationaal Rapporteur Mensenhandel belast met de landelijke registratie van het aantal aangemelde gevallen.' (§B9/3.2.6).

2 Dit is vastgelegd in de Aanwijzing mensenhandel van het OM evenals in de B9-regeling. In de B9-regeling wordt CoMensha als verantwoordelijke organisatie genoemd voor het regelen van de opvang van (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel in de bedenktijd en met een B9-verblijfsvergunning (zie ook: Aanwijzing mensenhandel van het OM, *Stcr.* 2008, 2718; §B9/3.2.6; §B9/3.2.7).

In onderhavig hoofdstuk wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de registratie van minderjarige slachtoffers van mensenhandel.³ De registratie van minderjarige slachtoffers behoeft verbetering, zoals ook is aangegeven door de minister van VenJ in een brief van 3 juli 2012.⁴ Een aanzienlijk deel van de minderjarigen wordt nog niet gemeld bij CoMensha.⁵ Ten behoeve van de volledigheid van de registratie is BNRM voornemens onderzoek te doen naar vermoedelijke slachtoffers binnen de groep van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's). Dit ter aanvulling van de huidige CoMensha cijfers.

Ten opzichte van voorgaande rapportages, betreft dit hoofdstuk een aantal nieuwe aspecten. Het is voor het eerst dat BNRM gegevens heeft ontvangen over in hoeverre de gemelde slachtoffers bij CoMensha aangifte hebben gedaan van het misdrijf van mensenhandel. De aangiftebereidheid onder slachtoffers van mensenhandel is laag om uiteenlopende redenen, terwijl het meewerken aan een opsporingsonderzoek van grote waarde is.⁶ Maatregelen om mensenhandel aan te pakken zouden de aangiftebereidheid niet in de weg moeten staan.⁷

Het is eveneens voor het eerst dat BNRM gegevens heeft ontvangen betreffende het verblijf ten tijde van aanmelding en in hoeverre opvang geregeld kon worden voor de slachtoffers met opvangbehoefte. Deze cijfermatige gegevens bevestigen het tekort aan opvangplaatsen zoals is aangegeven in de jaarverslagen van CoMensha⁸. De tekorten lijken dan ook nijpender te zijn dan het antwoord van de minister van Veiligheid en Justitie (VenJ) zou doen vermoeden. De minister geeft aan dat er wel de mogelijkheid bestaat om de capaciteit van deze eerste opvang uit te breiden.⁹

- 3 In de EU-Richtlijn mensenhandel wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de bijstand, ondersteuning en bescherming van minderjarige slachtoffers van mensenhandel (2011/36/EU, artt. 14-16). Verder is in Nederland in de Tweede Kamer bijzondere aandacht uitgegaan naar de uitbuiting van kinderen en het belang van bescherming van minderjarigen (zie bijvoorbeeld: *Kamerstukken II* 2012/13, 31 839, nr. 244; *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 90, p. 2; *Kamerstukken II* 2011/12, 28 639, nr. 72; *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 166).
- 4 *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 90, p. 2. Zie ook: *Kamerstukken II* 2011/12, 28 639, nr. 72; *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 166.
- 5 In ieder geval de AMV's onder voogdij van Nidos.
- 6 Indien er signalen van mensenhandel bestaan, dient de politie altijd een onderzoek in te stellen, ook als er geen aangifte ligt (Aanwijzing mensenhandel van het OM, *Stcrt.* 2008, 253).
- 7 Denk bijvoorbeeld aan maatregelen die de (demissionair) minister voor Immigratie en Asiel voorstelde in het kader van maatregelen tegen misbruik van de B9-regeling, zie ook §4.2.2.
- 8 CoMensha 2011, pp. 18-20; CoMensha 2012, pp. 6, 10, 22-31.
- 9 'Er is op dit moment geen sprake van een tekort aan bedden bij de eerste opvang van slachtoffers van mensenhandel. Wel zijn er nog knelpunten bij de doorstroming van slachtoffers uit de eerste opvang naar – bijvoorbeeld – reguliere opvang en huisvesting. [...] Indien op een later moment alsnog blijkt dat het aantal plaatsen onvoldoende is, bestaat de mogelijkheid om de capaciteit van de opvang uit te breiden.' (Antwoord van minister Opstelten (Veiligheid en Justitie), mede namens de minister van Immigratie, Integratie en Asiel en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, op vragen van het lid Arib (PvdA) aan de minister van Veiligheid en Justitie over een tekort aan opvang voor slachtoffers van mensenhandel – ingezonden 10 augustus 2012, *Kamerstukken II* 2012/13, aanhangselnummer 176, pp.1-2). Zie ook: *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 90, pp. 1-2.

In §3.2 wordt een aantal recente ontwikkelingen genoemd betreffende de registratie van slachtoffers van mensenhandel en de opvang van slachtoffers. §3.3 bevat vervolgens de kwantitatieve data uit de CoMensha-registraties. Hierbij wordt aandacht besteed aan de persoonskenmerken van slachtoffers van mensenhandel (§3.3.2); de sectoren van uitbuiting (§3.3.3); het al dan niet doen van aangifte (§3.3.4); de melders van de slachtoffers (§3.3.5); en de mogelijkheid tot opvang (§3.3.6). Dit hoofdstuk zal worden afgesloten met een overzicht van de belangrijkste bevindingen (§3.4).

3.2 Recente ontwikkelingen

Hieronder zullen de recente ontwikkelingen op het gebied van registratie en opvang worden besproken.

CoMensha registratiesysteem

Een kerntaak van CoMensha is het registreren van (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel. De NRM heeft in rapportages herhaaldelijk gewezen op het belang van goede registraties om zo betrouwbare kwantitatieve data omtrent mensenhandel te kunnen verzamelen.¹⁰ Tevens heeft de minister van VenJ in een brief van 3 juli 2012 gewezen op het belang van het verbeteren van de registratie van minderjarige slachtoffers.¹¹

De minister van VenJ heeft extra middelen vrijgemaakt om de registratie door CoMensha te verbeteren.¹² Ook is het Project Modernisering Registratie CoMensha ingesteld.¹³ Het project zag op het verbeteren van de registratie door samen met de partners een gewenste dataset vast te stellen en de melders te committeren aan het consequent en adequaat aanleveren van de gegevens. Momenteel kijkt CoMensha naar de mogelijkheden van het implementeren van een ander registratiesysteem, hetgeen ten goede zou moeten komen aan meer accurate en vollediger informatie over de gemelde slachtoffers.¹⁴ BNRM wordt ook bij dit proces betrokken.

Melders

Al enige tijd wijst CoMensha op het belang van de uitbreiding van de meldplicht naar alle instanties.¹⁵ Nu hebben uitsluitend de politie, de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) een meldplicht.¹⁶ Er bestaan signalen uit het veld dat deze instanties niet altijd hun meldplicht naleven en niet alle gevraagde gegevens accuraat aanleveren.¹⁷ Het is essentieel dat de huidige meldplicht wordt nageleefd en dat accurate gegevens worden aangeleverd aan CoMensha.

10 NRM8, p.15; NRM1, aanbeveling 27; NRM3; aanbeveling 33; NRM5, aanbevelingen 61 en 64; NRM7, aanbevelingen 41 t/m 45.

11 Kamerstukken II 2011/12, 28 638, nr. 90, p. 2. Zie ook: Kamerstukken II 2011/12, 28 639, nr. 72; Kamerstukken II 2011/12, 28 638, nr. 166. Zie verder: §3.1.

12 NRM8, p. 97; mondelinge informatie over registratieplannen CoMensha, 13 augustus 2012.

13 BNRM maakte deel uit van de stuurgroep.

14 Mondelinge informatie over registratieplannen CoMensha, 13 augustus 2012.

15 Zie CoMensha 2012, p. 6.

16 CoMensha 2012, p. 6; De meldplicht van de politie is onder andere vastgesteld in de Aanwijzing mensenhandel van het OM waarin het volgende staat: 'De korpschef dient slachtoffers van alle vormen van mensenhandel aan te melden bij CoMensha' (Stcrt. 2008, 253). Zie ook: Vreemdelingencirculaire, 2000, §B9/3.2.6.

17 Mondelinge informatie van CoMensha, 22 mei 2012. Zie ook §5.2.1.

Er is een groot belang bij het uitbreiden van het aantal meldingen van slachtoffers vanuit andere organisaties dan de politie, KMar en Inspectie SZW.¹⁸ Niet alleen speelt mensenhandel zich af in het verborgene waardoor hoogstwaarschijnlijk een groot aantal slachtoffers onbekend is, ook bestaat er een groep die wel bekend is bij bepaalde instanties, maar die niet is gemeld aan CoMensha.¹⁹ Ten aanzien hiervan heeft de NRM reeds in de Zevende rapportage aanbevolen dat door alle betrokken instanties alle slachtoffers van alle vormen van mensenhandel moeten worden gemeld bij CoMensha.²⁰

Opvang

Op grond van artikel 11 lid 5 van de EU-Richtlijn mensenhandel zijn lidstaten ertoe verplicht bijstand en ondersteuning te bieden aan slachtoffers, waaronder het bieden van een geschikte en veilige opvang.²¹ Zoals in §3.3.6 uiteengezet wordt, is het aantal benodigde opvangplaatsen in 2011 absoluut gestegen ten opzichte van 2010.²² CoMensha heeft zorg geuit over deze stijging in het aantal benodigde opvangplaatsen. Ondanks de extra opvangplaatsen voor de categorale opvang bestaat er nog steeds een tekort aan opvang.²³ Een tekort aan geschikte eerste opvang- en vervolgoopvang leidt tot langere wachtlijsten en tot het niet kunnen regelen van eerste opvang voor slachtoffers mensenhandel. Het tekort aan adequate opvangmogelijkheden voor slachtoffers in Nederland is al een aantal jaren een aandachtspunt op de beleidsagenda. In 2010 hebben de Ministeries van VenJ en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) extra opvangplaatsen gefinancierd voor slachtoffers, de zogenaamde 'Categorale Opvang Slachtoffers Mensenhandel' (COSM). De COSM is een essentiële ontwikkeling van de afgelopen jaren ten behoeve van de bescherming van slachtoffers. In 2010 betrof de COSM 50 opvangplaatsen, verdeeld over drie opvangplekken, namelijk Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW), Amsterdams Coördinatiepunt Mensenhandel (ACM) en Zorggroep Jade.²⁴ Per 1 juli 2012 heeft de minister van VenJ toegezegd de categorale opvang uit te breiden tot 70 opvangplekken. Indien deze uitbreiding niet voldoende zou opleveren, zal de minister nadere maatregelen treffen, waaronder mogelijk een tussentijdse verdere uitbreiding van het aantal opvangplekken van de categorale opvang.²⁵

18 Op grond van art. 10 van het Verdrag van de Raad van Europa in zake de bestrijding van mensenhandel, moeten overheidsinstanties die in contact komen met mogelijke slachtoffers (zoals politie maar ook gemeentelijke instanties) hen kunnen signaleren en kunnen doorverwijzen naar hulpverlening (Warschau, 16 mei 2005, *Trb.* 2006).

19 In ieder geval een aanzienlijk deel van de AMV's worden niet gemeld aan Comensha. Zie ook §3.1 en §3.3.2.

20 Dit betreffen zowel slachtoffers van seksuele uitbuiting als slachtoffers van andere vormen van uitbuiting evenzeer als vreemdelingen en Nederlandse slachtoffers. Zie ook NRM7, aanbeveling 42.

21 2011/36/EU, art. 11, lid 5.

22 Zie §3.3.6.

23 Vanwege de discussie over het tekort aan adequate en passende opvangmogelijkheden voor slachtoffers mensenhandel heeft het WODC een onderzoek uitgevoerd betreffende de categorale opvang voor volwassen slachtoffers mensenhandel in vier Europese landen (België, Tsjechische Republiek, Italië en Spanje). Eén van de doelen van het onderzoek was om input te leveren voor de verdere implementatie van de categorale opvang in Nederland (WODC 2012).

24 Bijlage bij *Kamerstukken II* 2010/11, 28 638, nr. 53, p. 1.

25 Zie: Antwoord van minister Opstelten (Veiligheid en Justitie), mede namens de minister van Immigratie, Integratie en Asiel en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, op vragen van het lid Arib (PvdA) aan de minister van Veiligheid en Justitie over een tekort aan opvang voor slachtoffers van mensenhandel – ingezonden 10 augustus 2012, *Kamerstukken II* 2012/13, aanhangselnummer 176, pp.1-2; *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 90, pp. 1-2.

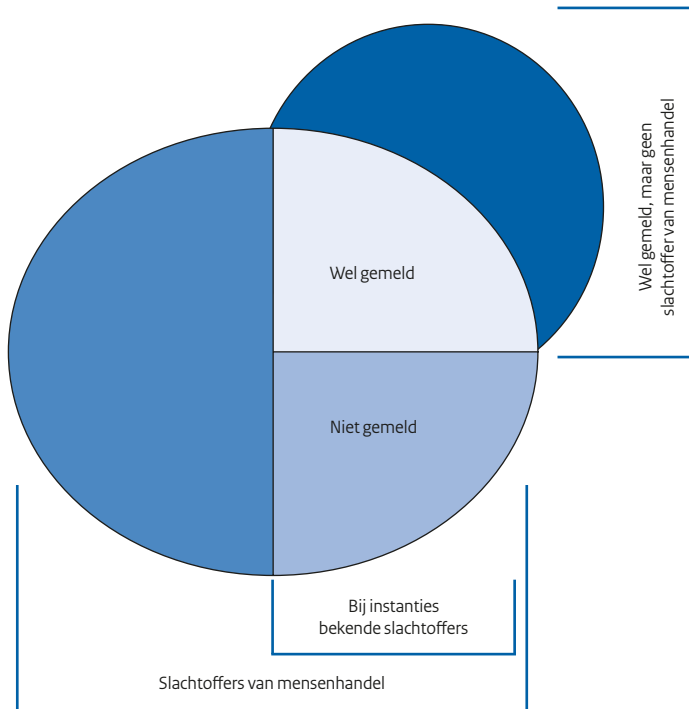
3.3 Kwantitatieve data uit de CoMensha-registraties

Deze paragraaf bevat informatie over (vermoedelijke) slachtoffers die bij CoMensha zijn gemeld in de periode 2007-2011.²⁶

3.3.1 Opmerkingen bij de cijfers

De CoMensha-registraties zullen ten alle tijde slechts een benadering van de werkelijkheid zijn.²⁷ Onderstaand figuur geeft een indicatie van de bij CoMensha gemelde slachtoffers ten opzichte van het totale aantal mogelijke slachtoffers van mensenhandel.²⁸

Figuur 3.1 Registratie van slachtoffers van mensenhandel



²⁶ Voor een aantal gevallen wijken de gepresenteerde gegevens af van de gegevens in de jaarverslagen van CoMensha. De door BNRM gepresenteerde gegevens zijn de juiste. Dit is bevestigd door CoMensha op 24 oktober 2012.

²⁷ Voor een toelichting op de onderzoeksmethode en eventuele kanttekeningen hierbij, wordt verwezen naar Bijlage 1.1.

²⁸ De verhoudingen in deze figuur stroken niet met de werkelijkheid, omdat onbekend is om hoeveel slachtoffers van mensenhandel het in totaal gaat. Wel worden er op nationaal en internationaal niveau schattingen gegeven van het totale aantal slachtoffers van mensenhandel (zie Hoofdstuk 2).

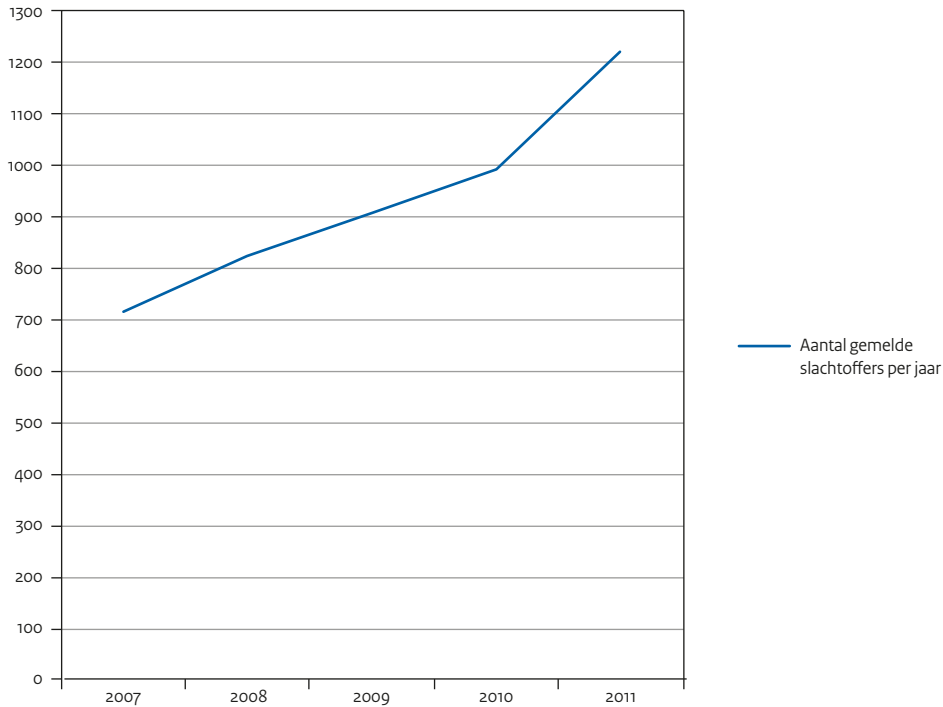
Bovenstaand figuur geeft een indicatie van het (onbekend) totale aantal slachtoffers van mensenhandel, waarvan er naar verwachting een kleiner deel bij CoMensha bekend is. Het aantal mogelijke slachtoffers zal gelet op de aard van het misdrijf altijd een *dark number* hebben.²⁹ BNRM ontvangt daarnaast signalen uit de praktijk dat het aantal bekende vermoedelijke slachtoffers groter is dan bij CoMensha gemeld wordt.³⁰ Om beleid ter bescherming van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel zo goed mogelijk vorm te geven, moet in ieder geval het deel van de slachtoffers dat wel bekend is bij instanties maar dat niet gemeld is aan CoMensha³¹, toch gemeld worden aan CoMensha.³² Ook zijn mogelijk niet alle geregistreerde slachtoffers daadwerkelijk slachtoffer.³³ Immers, bij CoMensha worden *vermoedelijke* slachtoffers van mensenhandel gemeld.

3.3.2 Kenmerken van vermoedelijke slachtoffers

Aantal gemelde slachtoffers

Onderstaand figuur toont de ontwikkeling van het jaarlijks aantal bij CoMensha gemelde slachtoffers.³⁴

-
- 29 De grote cirkel in Figuur 3.1 illustreert het totale aantal daadwerkelijke slachtoffers van mensenhandel waarbij er naar verwachting een aanzienlijk deel (de linkerhelft in de figuur) onbekend is.
- 30 Zo worden AMV's die vermoedelijk slachtoffer zijn van mensenhandel door Nidos niet gemeld aan CoMensha. Stichting Nidos is belast met de voogdij over elke AMV in Nederland (zie ook §3.1 en §3.3.2). De enige instanties die wettelijk verplicht zijn gesteld om een (vermoedelijk) slachtoffer van mensenhandel te melden aan CoMensha zijn de politie, de Koninklijke Marechaussee en de Inspectie SZW (CoMensha 2012, p. 6; De meldplicht van de politie is onder andere vastgesteld in de Aanwijzing mensenhandel van het OM waarin het volgende staat: '*De korpschef dient slachtoffers van alle vormen van mensenhandel aan te melden bij Comensha*' (Stcrt. 2008, 253). Zie ook: Vreemdelingendecirculaire, 2000, §B9/3.2.6).
- 31 In Figuur 3.1 dit het deel rechts onderin de cirkel: 'Wel bekend bij instanties, maar niet gemeld'.
- 32 CoMensha stipt het belang aan van de uitbreiding van de meldplicht naar alle instanties die in aanraking kunnen komen met slachtoffers van mensenhandel (CoMensha 2012, p.6). Zie ook de eerdere aanbeveling van de NRM in NRM7, aanbeveling 42.
- 33 In Figuur 3.1 is dit het donkerblauwe deel buiten de cirkel.
- 34 Zie Tabel B3.1.1 voor een gedetailleerd overzicht van deze gegevens.

Figuur 3.2 Aantal gemelde (vermoedelijke) slachtoffers (2007-2011)

In 2011 waren er bijna driekwart meer geregistreerde slachtoffers (N: 1.222) dan in 2007 (N: 716). De afgelopen vijf jaar (2007-2011) zijn in totaal bijna evenveel vermoedelijke slachtoffers bij CoMensha gemeld (N: 4.666) als in tien jaar in de periode 2000-2009 (N: 5.084).³⁵ Sinds 2006 is er een sterk stijgende lijn in het aantal aanmeldingen van slachtoffers.³⁶ Deze stijging is tot aan 2011 doorgezet met een gemiddelde stijging van 14%. Opmerkelijk is de relatief grote stijging van 23% in 2011 ten opzichte van 2010.

Een stijgend aantal gemelde slachtoffers zou kunnen betekenen dat mensenhandel toeneemt in Nederland. Het is echter waarschijnlijker dat een stijgend aantal gemelde slachtoffers een indicatie is voor het meer identificeren en het verbeterd melden en registreren van slachtoffers. Zo is de sterke stijging in 2011 mogelijk deels te verklaren doordat CoMensha in 2011 afspraken heeft gemaakt met politieregio's over het structureel melden van slachtoffers.³⁷ Verwacht zou kunnen worden dat een deel van de stijging

³⁵ Zie Tabel B3.1.1 en Tabel B3.1 in NRM8.

³⁶ NRM8, p. 98.

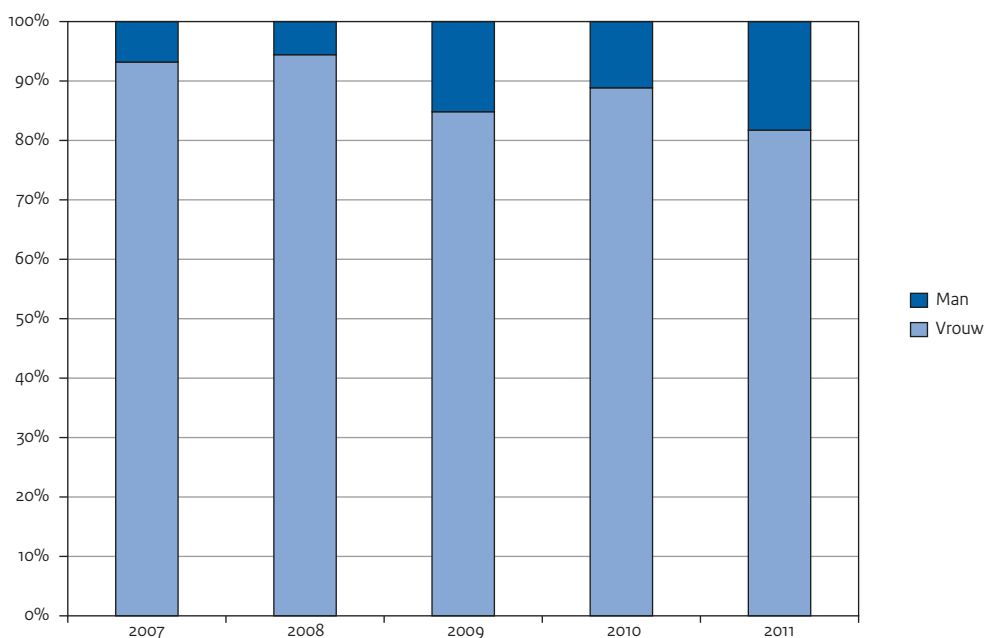
³⁷ CoMensha 2012, p. 11.

te verklaren zou zijn door de extra inzet van de Inspectie SZW.³⁸ Echter, het aantal meldingen vanuit de Inspectie SZW of vanuit de voormalige SIOD vanaf 2009 is gedaald van 48 meldingen in 2009 (5%) naar 34 meldingen in 2011 (3%).³⁹ Verder werd verwacht dat het belang van melden aan CoMensha in 2011 tot meer instanties zou zijn doorgedrongen.⁴⁰ Op het eerste gezicht strookt dit niet met de cijfers omdat het aantal meldingen in 2011 meer is gecentraliseerd naar de top 5 categorieën melders.⁴¹ Wel is het mogelijk dat er meer diversiteit binnen de verschillende categorieën melders is.

Geslacht

Onderstaand figuur laat de verdeling naar geslacht zien van het jaarlijks bij CoMensha gemelde aantal slachtoffers in de periode 2007-2011.⁴²

Figuur 3.3 Geslacht van gemelde slachtoffers (2007-2011)



³⁸ Zulks gelet op de stijging in overige uitbuitingszaken en de rol van de Inspectie SZW in dit soort zaken. Sinds 1 januari 2012 zijn de organisaties Arbeidsinspectie (AI), de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) en de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) en hun activiteiten samengevoegd tot de Inspectie SZW. (Inspectie SZW, 2011, p. 3).

³⁹ Sinds 1 januari 2005 is de overige uitbuiting strafbaar gesteld (Wetboek van Strafrecht, artikel 273f).

⁴⁰ Figuur 3.1 in §3.3.1 illustreert hoe het aantal bij CoMensha gemelde slachtoffers van mensenhandel vergroot kan worden als meer instanties (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel zouden gaan melden.

⁴¹ Zie §3.3.5 en Tabel B3.1.21 voor meer informatie over de melders van (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel.

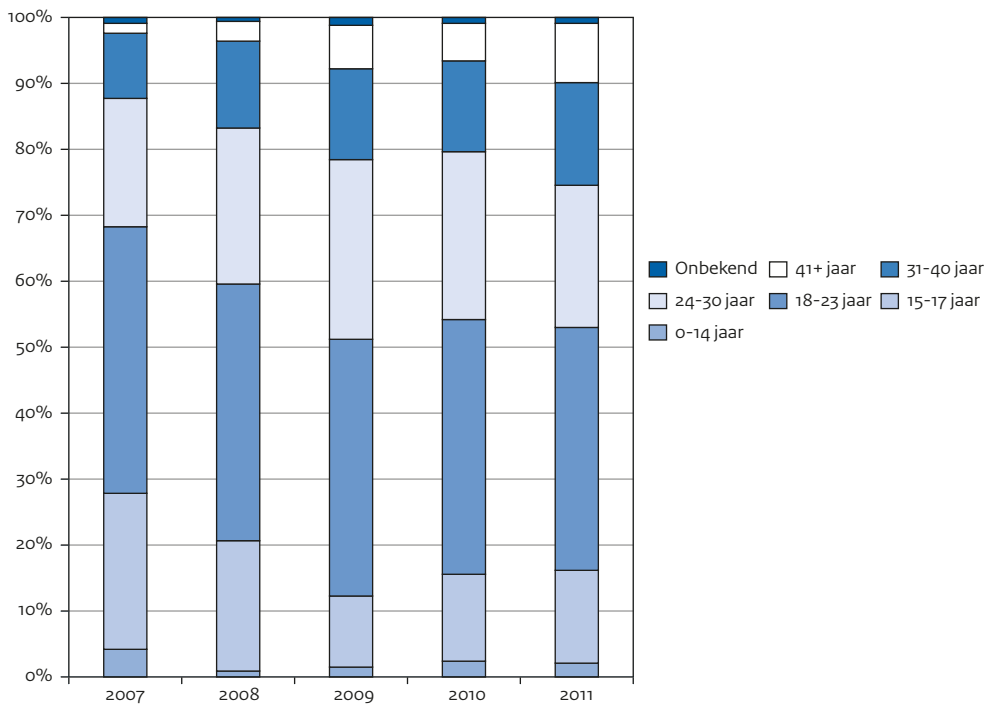
⁴² Zie Tabel B3.1.2 voor een gedetailleerd overzicht van het geslacht van de geregistreerde slachtoffers.

Het aandeel mannen in 2011 ten opzichte van 2007 is bijna verdrievoudigd. In 2011 was bijna één vijfde, 19% (= 226) van het totaal aantal gemelde slachtoffers man. Vanaf 1 januari 2005 is uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie strafbaar gesteld.⁴³ Dit, en het inmiddels toegenomen aantal opsporingsonderzoeken terzake overige uitbuiting, verklaart hoogstwaarschijnlijk de toename in het aandeel mannen in de CoMensha-registratie. Verder bestaat er een stijging in het melden van grote groepen vermoedelijke slachtoffers in overige uitbuiting waarbij er vaak relatief meer mannen dan vrouwen worden gemeld. Voorbeelden van dergelijke zaken zijn de uitbuiting van Poolse arbeiders in de vleesindustrie in de regio Brabant Zuid-Oost; de uitbuiting van Hongaren in de land- en tuinbouw in de Randstadregio; en de uitbuiting van Poolse arbeiders in een tuindersbedrijf in de regio Brabant Zuid-Oost.⁴⁴

Leeftijd gemelde slachtoffers

Figuur 3.4 toont de leeftijdsverdeling van de bij CoMensha gemelde slachtoffers in de periode 2007 tot en met 2011.⁴⁵ De weergegeven leeftijden betreffen de leeftijd ten tijde van aanmelding bij CoMensha welke niet noodzakelijkerwijs overeenkomt met de leeftijd ten tijde van het begin van het slachtofferschap.⁴⁶

Figuur 3.4 Leeftijdsverdeling gemelde slachtoffers (2007-2011)



43 Tot en met 2005 zijn er nauwelijks mannelijke slachtoffers gemeld bij CoMensha (NRM8, p. 99).

44 Zie ook sectoren van uitbuiting per geslacht, Figuur 3.12.

45 Zie Tabel B3.1.3 voor een gedetailleerd overzicht van deze gegevens.

46 In het licht van de nieuwe registratieplannen van CoMensha, heeft BNRM CoMensha aanbevolen om de leeftijd ten tijde van het begin slachtofferschap van mensenhandel te registreren.

Uit de bovenstaande figuur blijkt dat in alle jaren de grootste groep gemelde vermoedelijke slachtoffers tussen de 18 en 23 jaar is (gemiddeld 39%). Over de gehele periode 2007-2011 is gemiddeld ruim 81% jonger dan 31 jaar. Er is een lichte stijging waarneembaar van het aantal gemelde slachtoffers ouder dan 30. In 2011 betreft dit bijna een kwart (24%), terwijl dit in 2007 slechts ruim een tiende was (12%). Deze stijging naar oudere leeftijdscategorieën kan deels verklaard worden door een stijging in het aantal meldingen in overige uitbuiting, waarbij bijna de helft van de gemelde slachtoffers ouder is dan 30.⁴⁷

De toename van de leeftijdscategorieën boven de 30 jaar komt overeen met een geleidelijke stijging van de gemiddelde leeftijd van 22 jaar⁴⁸ in 2007 naar 26 jaar⁴⁹ in 2011. Mannen zijn vanaf 2008⁵⁰ gemiddeld significant ouder (gemiddeld 29 jaar⁵¹) dan vrouwen (gemiddeld 24 jaar⁵²).⁵³ Het grootste verschil tussen mannen en vrouwen bestaat in 2011, in welk jaar mannen gemiddeld 31 jaar⁵⁴ waren en vrouwen gemiddeld 24 jaar⁵⁵.⁵⁶

Nationaliteit

Bijna één derde (32%) van de bij CoMensha gemelde slachtoffers bezit de Nederlandse nationaliteit. Dit is de meest voorkomende nationaliteit. Onderstaand figuur toont de verdeling van niet-Nederlandse versus Nederlandse gemelde slachtoffers in de periode 2007-2011.⁵⁷

47 Zie ook sectoren van uitbuiting per leeftijdscategorie, Figuur 3.13.

48 N: 706; Sd: 6,8 jaar.

49 N: 1208; Sd: 9,2 jaar.

50 In 2007 is de gemiddelde leeftijd van mannen lager dan bij vrouwen, maar dit verschil is niet significant (t: -0,78; df: 70; p: 0,43).

51 N: 567; Sd: 10,1 jaar.

52 N: 4044; Sd: 7,7 jaar.

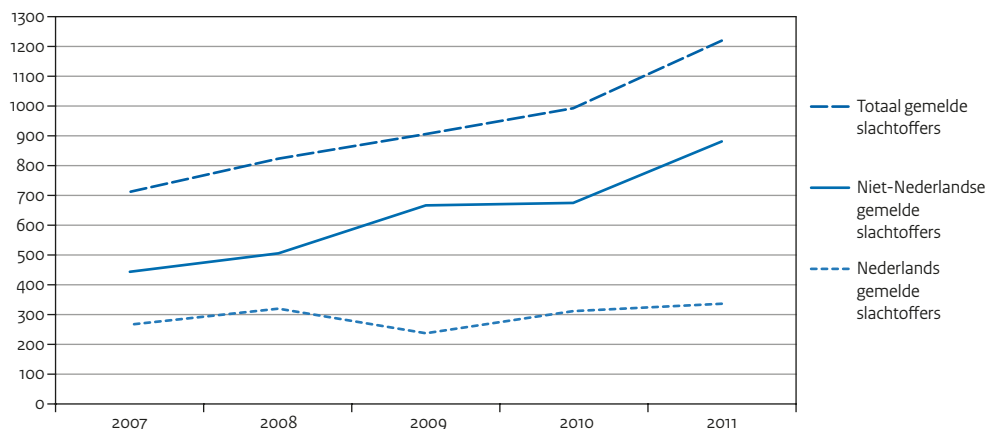
53 t (2008): 2,80; df: 47,22; p: 0,01; t (2009): 6,65; df: 176,05; p: 0,00; t (2010): 5,63; df: 98; p: 0,00; t (2011): 9,03; df: 286,37; p: 0,00.

54 N: 225; Sd: 10,9 jaar.

55 N: 983; Sd: 8,3 jaar.

56 Zie Tabel B3.1.4 voor een gedetailleerd overzicht van de gemiddelde leeftijd voor geregistreerde mannelijke en vrouwelijke slachtoffers.

57 Zie Tabel B3.1.5 voor een gedetailleerd overzicht van het aantal gemelde Nederlandse nationaliteiten versus het aantal niet-Nederlandse nationaliteiten (2007-2011).

Figuur 3.5 Niet-Nederlandse versus Nederlandse gemelde slachtoffers (2007-2011)

Zoals in Figuur 3.5 is weergegeven, lijkt de aanzienlijke stijging in het totale aantal meldingen voornamelijk te zijn veroorzaakt door een ongeveer evenredige stijging in het aantal niet-Nederlandse gemelde slachtoffers (van N: 446 in 2007 naar N: 885 in 2011). In de periode 2007-2011 neemt het aantal Nederlandse gemelde slachtoffers niet verder toe.

De onderstaande tabel bevat per jaar de rangorde van de vijf meest voorkomende nationaliteiten van de bij CoMensha gemelde slachtoffers.⁵⁸

Tabel 3.1 Rangordening top 5 nationaliteiten gemelde slachtoffers (2007-2011)

	2007 N: 716	2008 N: 826	2009 N: 909	2010 N: 993	2011 N: 1.222	Totaal 2000-2009 N: 4.666
Nederlandse	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e
Nigeriaanse	2 ^e	3 ^e	2 ^e	2 ^e	2 ^e	2 ^e
Hongaarse		4 ^e	4 ^e	3 ^e	3 ^e	3 ^e
Bulgaarse	3 ^e		5 ^e	5 ^e	5 ^e	4 ^e
Roemeense			3 ^e	4 ^e		5 ^e
Chinese	4 ^e	2 ^e				
Sierra Leonse	5 ^e	5 ^e				
Poolse					4 ^e	

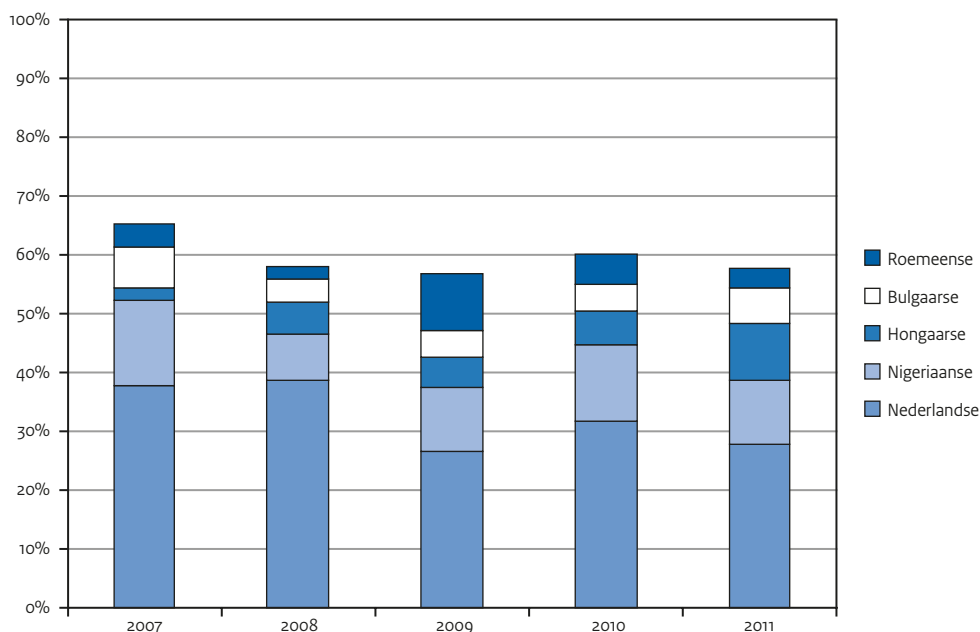
Bron: CoMensha jaarverslagen en bestanden

⁵⁸ Zie Tabel B3.1.6 voor een gedetailleerd overzicht van de nationaliteiten van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel.

In totaal hebben de bij CoMensha gemelde slachtoffers 114 verschillende nationaliteiten over de periode 2007-2011. Na de Nederlandse nationaliteit, bestaat de top 5 van gemelde slachtoffers uit de volgende nationaliteiten: Nigeriaanse, Hongaarse, Bulgaarse en Roemeense. Er is een toename in het aantal vermoedelijke slachtoffers met de Bulgaarse, Hongaarse, Poolse en Roemeense nationaliteit. Grote groepen gemelde slachtoffers van met name overige uitbuiting in 2009, 2010 en 2011 waarbij vooral de Roemeense, Slowaakse, Poolse en Hongaarse nationaliteit voorkwamen kunnen dit deels verklaren.⁵⁹

Onderstaand figuur toont de ontwikkeling van de totale top 5 nationaliteiten van de bij CoMensha gemelde slachtoffers over de periode 2007-2011.

Figuur 3.6 Ontwikkeling van de totale top 5 nationaliteiten gemelde slachtoffers (2007-2011)



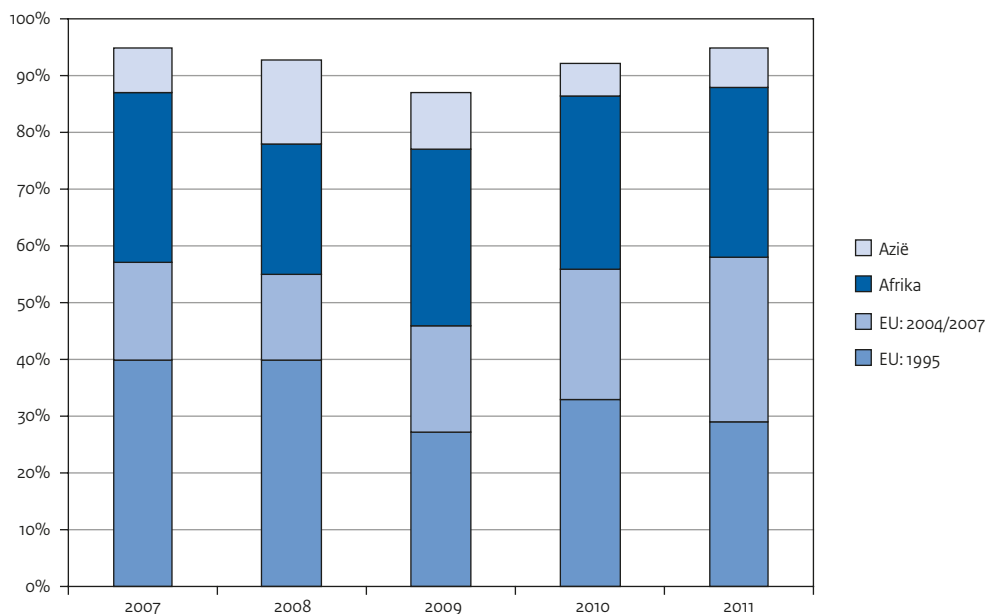
De totale top 5 van de meest voorkomende nationaliteiten zoals deze is weergegeven in de bovenstaande figuur, komt niet overeen met de top 5 per afzonderlijk jaar. Wel maakt de totale top 5 in alle jaren in de periode 2007-2011 in ieder geval meer dan de helft uit van het totaal aantal gemelde slachtoffers.

Herkomstregio

Om het aanzienlijke aantal verschillende nationaliteiten (114) te kunnen plaatsen in een context, toont de onderstaande figuur de vier grootste herkomstregio's van de bij CoMensha gemelde slachtoffers.⁶⁰

⁵⁹ Zie ook Bijlage 1.1.

⁶⁰ Zie Tabel B3.1.7 voor een gedetailleerd overzicht van alle herkomstregio's van gemelde slachtoffers bij CoMensha (2007-2011).

Figuur 3.7 Vier grootste herkomstregio's van de gemelde slachtoffers (2007-2011)

Afrika vormt bijna in alle jaren rond de 30% van het totaal gemelde slachtoffers en is in 2009 en 2011 de meest voorkomende herkomstregio.⁶¹ Daarnaast toont de bovenstaande figuur twee ontwikkelingen. Ten eerste is er een daling waarneembaar in het aantal gemelde slachtoffers met een nationaliteit van één van de lidstaten van de EU-1995 (met name de Nederlandse nationaliteit).⁶² Toch vormt deze herkomstregio in 2007, 2008 en 2010 de meest voorkomende herkomstregio en in 2009 en 2011 de op één na grootste herkomstregio. Ten tweede komen er steeds meer gemelde slachtoffers met een nationaliteit uit de EU-2004/2007.^{63, 64} Dit aandeel betreft 29% in 2011 ten opzichte van 17% in 2007. Wederom heeft

61 Alleen in 2008 betreft het 23% van het totaal gemelde aantal slachtoffers dat een nationaliteit van een Afrikaans land heeft.

62 Slachtoffers uit de herkomstregio EU-1995 betreffen met name slachtoffers met de Nederlandse nationaliteit. Een enkele keer betreffen het slachtoffers uit een ander EU-land, waaronder België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Oostenrijk, Portugal, Spanje, en Verenigd Koninkrijk.

63 EU-landen sinds 2004 of 2007: sinds 2004: Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië en sinds 2007: Bulgarije en Roemenië.

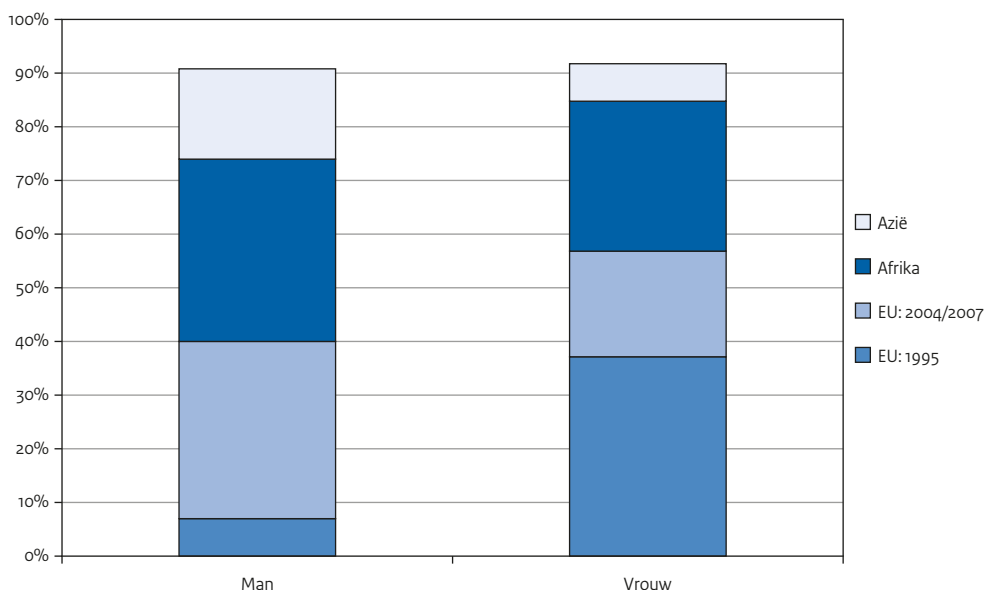
64 Het zou verwacht kunnen worden dat er meer slachtoffers van mensenhandel uit de EU-2004/2007 worden gemeld vanwege de uitbreiding van het aantal landen behorende tot de EU. Echter, het blijkt dat de toename in de gemelde slachtoffers van mensenhandel vooral slachtoffers betreffen met een nationaliteit uit één van de landen die al vóór 2007 of op 1 januari 2007 waren aangesloten bij de EU (het gaat dan met name om Hongarije, Polen en Bulgarije). Gezien het feit dat de dataset de periode 2007-2011 betreft, is voor de toename van het aantal slachtoffers uit de EU de verklaring dat de EU in landenaantal is uitgebreid niet correct.

dit deels te maken met de toename van gemelde slachtoffers in overige uitbuiting in 2009, 2010 en 2011 waarbij de meerderheid van de gemelde vermoedelijke slachtoffers afkomstig was uit lidstaten van de EU-2004/2007.

Herkomstregio en geslacht

Onderstaand figuur toont de weergave van de vier grootste herkomstregio's per geslacht, over de gehele periode 2007-2011.⁶⁵

Figuur 3.8 Herkomstregio en geslacht (totaal van 2007-2011)



Er bestaat een significant verschil tussen geslacht en de vier meest voorkomende herkomstregio's waar slachtoffers vandaan komen.⁶⁶ Over het geheel van de periode 2007-2011 komt een aanzienlijk groter aandeel vrouwen (37%) dan mannen (7%) uit Europese lidstaten die sinds 1995 aangesloten zijn bij de EU (dit betreft met name de Nederlandse nationaliteit). Deze herkomstregio vormt in vier van de vijf jaren de meest voorkomende herkomstregio voor vrouwen⁶⁷, gevolgd door Afrika (28%). Mannen komen voornamelijk uit Afrikaanse lidstaten (34%). Verder komen er relatief meer mannen (33%) dan vrouwen (20%) uit de EU-2004/2007. Ook komen er relatief meer mannen (17%) dan vrouwen uit Azië (8%).

⁶⁵ Zie Tabel B3.1.8 voor een gedetailleerd overzicht van alle herkomstregio's per geslacht.

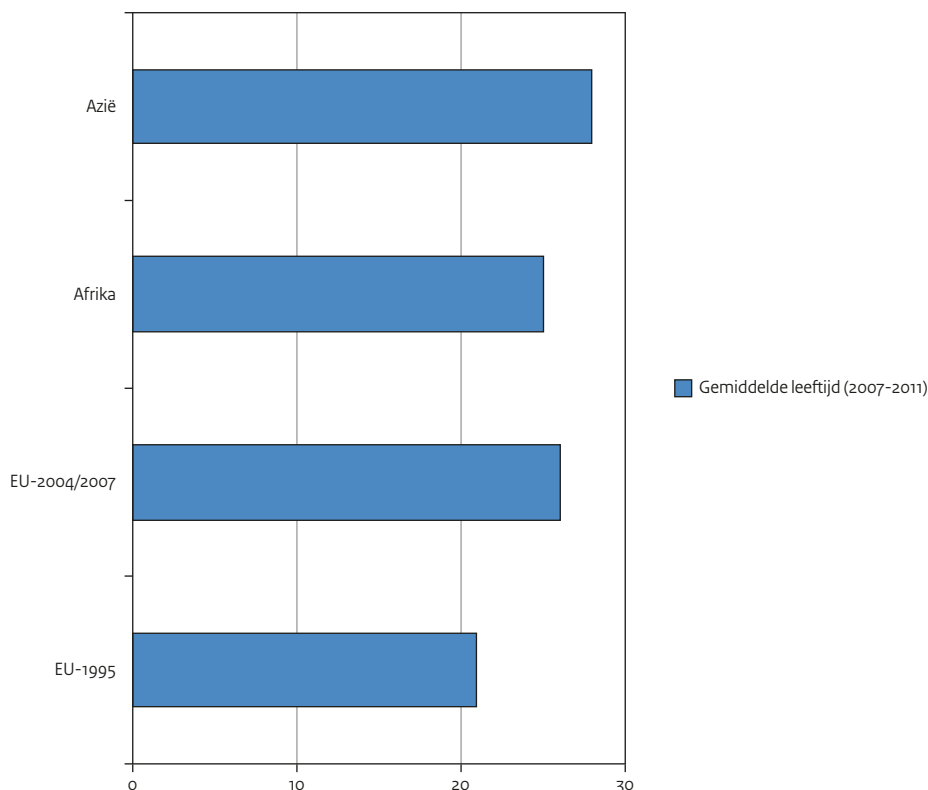
⁶⁶ χ^2 (2007-2011): 234,93; df: 3; p: 0,00 (dit betreft een toets op verschil tussen geslacht en de vier meest voorkomende herkomstregio's namelijk EU: 1995, EU: 2004/2007, Afrika en Azië). De samenhang tussen de vier meest voorkomende herkomstregio's en geslacht is matig sterk (V (2007-2011): 0,23; p: 0,00.).

⁶⁷ Alleen in 2009 was Afrika de meest voorkomende herkomstregio onder vrouwen.

Herkomstregio en gemiddelde leeftijd

De onderstaande figuur toont de gemiddelde leeftijd per herkomstregio.⁶⁸

Figuur 3.9 Herkomstregio en gemiddelde leeftijd (totaal van 2007-2011)



De leeftijdsgemiddelden tussen de vier bovenstaande herkomstregio's verschillen significant van elkaar in de periode 2007-2011.⁶⁹ Gemelde slachtoffers uit landen van de EU-1995 (met name de Nederlandse nationaliteit) zijn over het algemeen de jongste (gemiddelde leeftijd is 21 jaar)⁷⁰. Dit wordt gevolgd door gemelde slachtoffers uit Afrika (gemiddelde leeftijd is 25 jaar)⁷¹, de EU-2004/2007 (gemiddelde leeftijd is 26 jaar)⁷² en Azië (gemiddelde leeftijd is 28 jaar)⁷³.

68 Zie Tabel B3.1.9 voor een gedetailleerd overzicht van de gemiddelde leeftijd per herkomstregio in de verschillende jaren.

69 $F(2007-2011): 170,52; df: 3; p: 0,00$. Tussen herkomstregio en de gemiddelde leeftijd bestaat een matig sterk verband (Eta (totaal 2007-2011): $0,33; p: 0,00$).

70 $N: 1516; Sd: 6,2$ jaar.

71 $N: 1343; Sd: 7,3$ jaar.

72 $N: 986; Sd: 9,1$ jaar.

73 $N: 409; Sd: 9,8$ jaar.

Aantal minderjarige slachtoffers

Figuur 3.4 toont het aandeel gemelde minderjarige slachtoffers⁷⁴ ten opzichte van het geheel.⁷⁵ Het aandeel gemelde minderjarige slachtoffers is in de periode 2007-2009 aanzienlijk gedaald. Terwijl in 2007 nog 28% (= 199) van het totale aantal gemelde slachtoffers minderjarigen betrof, was dit in 2009 gedaald naar 12% (= 111). In 2006 is in de regio Overijssel een pilot gestart over jeugdprostitutie bij jeugdzorg waarin werd besloten dat vermoedens van mensenhandel bij CoMensha zouden worden gemeld. Met het einde van deze twee jaar durende pilot hield het melden aan CoMensha echter weer op.⁷⁶ Dit verklaart deels de daling van het aandeel minderjarige slachtoffers tot 2009. Vanaf 2009 stijgt het aandeel minderjarigen weer geleidelijk naar 16% (= 195) van het totale aantal gemelde slachtoffers in 2011. Dit kan deels worden verklaard door het structureel melden van vermoedens van mensenhandel in de jeugdprostitutie door de politie in de regio Brabant Zuid-Oost. CoMensha is in overleg met jeugd(opvang)instellingen om te melden aan CoMensha.⁷⁷

Nationaliteit van minderjarige slachtoffers

Onderstaande tabel toont de rangorde van de top 5 nationaliteiten van minderjarige slachtoffers in de periode 2007-2011.⁷⁸

Tabel 3.2 Rangorde top 5 nationaliteiten van minderjarige slachtoffers (2007-2011)

	2007 N: 199	2008 N: 169	2009 N: 111	2010 N: 152	2011 N: 195	Totaal (2007-2011)
Nederlandse	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e
Nigeriaanse	2 ^e	5 ^e	2 ^e	2 ^e	5 ^e	2 ^e
Guineese		3 ^e	3 ^e	3 ^e	2 ^e	3 ^e
Sierra Leone	5 ^{e'}	4 ^e	4 ^e	4 ^e	3 ^e	4 ^e
Chineze	5 ^{e'}	2 ^e	5 ^e		4 ^e	5 ^e
Roemeense	3 ^e					
Bulgaarse	4 ^e					
Hongaarse				5 ^{e'}		
Kameroense				5 ^{e'}		

Bron: CoMensha jaarverslagen en bestanden

⁷⁴ Leeftijdscategorie 0-17 jaar.

⁷⁵ Zie Tabel B3.1.10 voor een gedetailleerd overzicht van het aantal geregistreerde minderjarige slachtoffers (2007-2011)

⁷⁶ Ook de navraag door CoMensha leverde niets meer op dan slechts aantallen zonder enige kenmerken (schriftelijke informatie CoMensha, 9 augustus 2012; 1 november 2012).

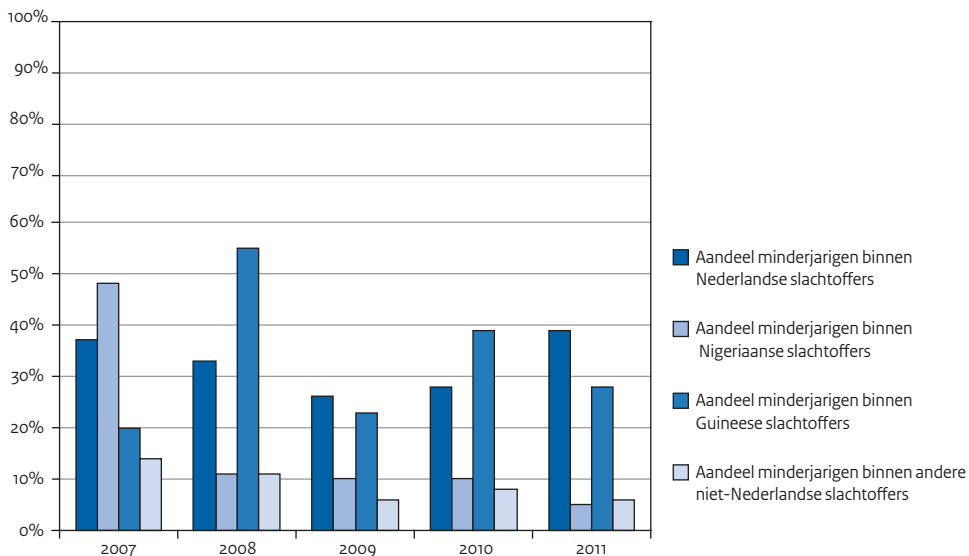
⁷⁷ MOVISIE startte begin 2012 een project waarbij wordt ingezet op het melden van minderjarige slachtoffers aan CoMensha. In ruil voor cijfers krijgen de medewerkers van de jeugdzorg training, advies en casus overleg (schriftelijke informatie CoMensha, 9 augustus 2012; Registratie slachtoffers van loveboys in de jeugdzorg, <http://movisie.nl>, 28 augustus 2012).

⁷⁸ Zie Tabel B3.1.11 voor een gedetailleerd overzicht van alle nationaliteiten van minderjarige slachtoffers van mensenhandel.

In de periode 2007-2011 heeft 59% van het totaal aantal gemelde minderjarige slachtoffers de Nederlandse nationaliteit. Ruim een kwart (27%) van de gemelde minderjarige slachtoffers heeft een nationaliteit van een Afrikaans land.⁷⁹ Steeds minder minderjarigen komen uit de EU-lidstaten die sinds 2004 of 2007 zijn aangesloten bij de EU, terwijl dit aandeel onder meerderjarige slachtoffers juist is toegenomen.⁸⁰ In 2011 was het verschil het grootste toen 3% van de minderjarigen uit de herkomstregio EU-2004/2007 kwam, terwijl dit aandeel onder de meerderjarigen 35% betrof. De verschillen in herkomstregio's tussen minderjarigen en meerderjarigen zijn significant.⁸¹

Er is nagegaan wat het aandeel van minderjarigen is binnen het totaal van de bij CoMensha gemelde slachtoffers met een nationaliteit uit de top 3 rangorde van nationaliteiten, namelijk de Nederlandse, Nigeriaanse en Guineese nationaliteit. Zie hiervoor de onderstaande figuur.⁸²

Figuur 3.10 Aandeel minderjarige slachtoffers (2007-2011)



79 Zie Tabel B3.1.13 voor een gedetailleerd overzicht van de herkomstregio van minderjarigen en meerderjarigen.

80 De gemiddelde leeftijd van gemelde slachtoffers uit EU-2004/2007 ligt hoger dan de gemiddelde leeftijd van gemelde slachtoffers uit EU-1995 (met name de Nederlandse nationaliteit) en Afrika. Zie ook Figuur 3.9.

81 χ^2 (2007-2011): 336,10; df: 3, p: 0,00. Dit betreft een toets op de vier meest voorkomende herkomstregio's (EU: 1995; EU:2004/2007; Afrika; Azië) en de variabele minderjarig/meerderjarig. Het beschreven verband tussen de herkomstregio's en het zijn van minderjarig of meerderjarig is matig sterk (V: 0,28; p: 0,00).

82 Zie Tabel B3.1.12 voor een gedetailleerd overzicht van het aandeel minderjarige slachtoffers binnen het totale aantal slachtoffers met een bepaalde nationaliteit (2007-2011).

Het aandeel minderjarigen van het totaal bij CoMensha gemelde slachtoffers is onder Nederlandse en Guineese slachtoffers het hoogst. Minderjarigen binnen de groep gemelde slachtoffers met de Nederlandse nationaliteit vormen ten minste ruim een kwart tot bijna 40%. Onder de slachtoffers met de Guineese nationaliteit vormen minderjarigen in ieder geval een vijfde tot ruim de helft van het totaal. Het aandeel minderjarigen onder Nigeriaanse slachtoffers is aanzienlijk gedaald van 48% in 2007 naar 5% in 2011. Hoogstwaarschijnlijk komt dit door de afronding van het opsporingsonderzoek-Koolvis in oktober 2007.⁸³

Deel van de minderjarige slachtoffers nog niet in beeld

In de EU-Richtlijn mensenhandel wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de hulp aan en bescherming van minderjarige slachtoffers van mensenhandel.⁸⁴ Ook in Nederland is in de Tweede Kamer in het bijzonder aandacht besteed aan de uitbuiting van kinderen en het belang van bescherming van minderjarigen.⁸⁵

Zoals reeds is genoemd, bestaan er signalen uit de opvangpraktijk dat het aantal vermoedelijke slachtoffers groter is dan uit de cijfers van CoMensha blijkt.⁸⁶ AMV's die vermoedelijk slachtoffer zijn van mensenhandel komen in contact met de voogdijinstelling Stichting Nidos.⁸⁷ Deze groep minderjarige slachtoffers wordt niet door Nidos aan CoMensha gemeld, waardoor een aanzienlijk deel van (vermoedelijke) slachtoffers niet kan worden meegenomen in de uiteindelijke analyses in dit hoofdstuk. Een vollediger beeld over minderjarige slachtoffers van mensenhandel zou een geïnformeerd beleid ter bestrijding van mensenhandel ten aanzien van deze groep ten goede komen.

BNRM zal onderzoek doen naar de aard en omvang van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel binnen de AMV-groep.⁸⁸ In onderstaand kader wordt alvast uiteengezet hoeveel (vermoedelijke) minderjarige niet-Nederlandse slachtoffers het mogelijk in ieder geval betreft, waarbij het gaat om de AMV's die in de beschermde opvang zijn geplaatst.

Vermoedelijke minderjarige slachtoffers in de beschermde opvang (AMV's)

Het aanmeldcentrum van COA op Schiphol fungeert als eerste aanmelding voor de AMV's. Hier is ook het Schipholteam van Nidos gevestigd. Alle AMV's komen altijd terecht bij het Schipholteam van Nidos. AMV's die volgens het Schipholteam van Nidos mogelijk slachtoffer van mensenhandel zijn, worden in de beschermde opvang geplaatst. Tot en met twaalf jaar worden kinderen door Nidos in een opvanggezin geplaatst. In de beschermde opvang zitten minderjarigen vanaf dertien jaar. Dit betreft AMV's die direct vanuit de aankomst op Schiphol via het Aanmeldcentrum (AC)

83 Zie ook NRM8, p. 104. Voor een uitgebreide beschrijving van de Koolviszaak, zie NRM7, §9.5.5.

84 2011/36/EU, artt. 14-16.

85 Zie bijvoorbeeld: *Kamerstukken II* 2012/13, 31 839, nr. 244; *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 90, p. 2; *Kamerstukken II* 2011/12, 28 639, nr. 72; *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 166.

86 Zie §3.1 en §3.3.1.

87 Stichting Nidos krijgt de voogdij over elke AMV in Nederland, tenzij de jongere 17,5 jaar is en als voldeende zelfstandig wordt beschouwd (WODC, 2010, p. 21). Zie ook §3.1 en §3.3.1.

88 Zie ook §3.3.1.

Schiphol in de beschermde opvang worden geplaatst, maar ook de (mogelijke) slachtoffers die er anders in Nederland worden aangetroffen of AMV's die in de reguliere opvang verbleven.⁸⁹

Op Schiphol wordt allereerst de identiteit van de AMV vastgesteld door de vreemdelingenpolitie. Vervolgens wordt meteen daarna een intakegesprek gehouden door voogden van het Schiphol-team van Nidos.⁹⁰ Op basis van deze intakegesprekken vindt een beoordeling plaats vanuit Nidos of de AMV mogelijk slachtoffer is van mensenhandel. Het gaat dan om minderjarigen ten aanzien waarvan signalen bestaan die kunnen wijzen op mensenhandel. Wanneer indicaties van mensenhandel bestaan wordt de betreffende AMV in de beschermde opvang van de Jade Zorggroep⁹¹ geplaatst.⁹² Indien er geen indicaties zijn van mensenhandel, wordt de betrokkene in de reguliere opvang geplaatst.⁹³ In twijfelgevallen wordt de minderjarige doorgaans ook in de beschermde opvang geplaatst. Wanneer het alleen om een kwetsbare jongere gaat wordt hij of zij in de reguliere opvang geplaatst waarbij Nidos de opvang er op attendeert extra aandacht te besteden aan de betreffende AMV om mogelijke signalen van mensenhandel op te vangen.⁹⁴

Gezien het feit dat AMV's onder voogdij komen van Stichting Nidos, kan worden verwacht dat een aanzienlijk aantal nog niet bekend is bij CoMensha. BNRM is nagegaan hoeveel AMV's in de beschermde opvang van Jade Zorggroep terecht zijn gekomen en mogelijk slachtoffer van mensenhandel zijn. In 2010 ging het om 121 AMV's die in de beschermde opvang instroomden en in 2011 ging het om 106 AMV's die in de beschermde opvang instroomden.⁹⁵ Dit zijn de minderjarige (mogelijke) slachtoffers waarvan in ieder geval een aanzienlijk deel niet is gemeld aan CoMensha.

3.3.3 Sectoren van uitbuiting

Sinds de strafbaarstelling van uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie in januari 2005⁹⁶ registreert CoMensha verschillende vormen van uitbuiting en de sectoren waarin de uitbuiting heeft plaatsgevonden. BNRM ontvangt deze informatie sedert 2007.

89 WODC 2010, p. 47; Mondelinge informatie van Nidos en het Schipholteam van Nidos, juni/juli 2012.

90 Mondelinge informatie vanuit Nidos, Schipholteam, 28 juni 2012.

91 Vanaf 1 januari 2012, komt op enkele uitzonderingen na iedereen die voor de beschermde opvang is geïndiceerd, in een opvang van Jade (mondelinge informatie van Stichting Nidos, 10 mei 2012; mondelinge informatie van het Schipholteam van Nidos, 28 juni 2012).

92 Ook de Jade Zorggroep meldt vermoedens van slachtoffers van mensenhandel meestal niet aan CoMensha.

93 Hiervoor bestaan de Aanmeldcentrum Kinderwoongroepen (AC-KWG's) van het COA, de gewone KWG's, Kleine Wooneenheden, AMV-campus, of vanuit een AC-KWG een opvanggezin of de jeugdzorg (WODC 2010, p 22; Stichting Nidos 2008; COA 2008).

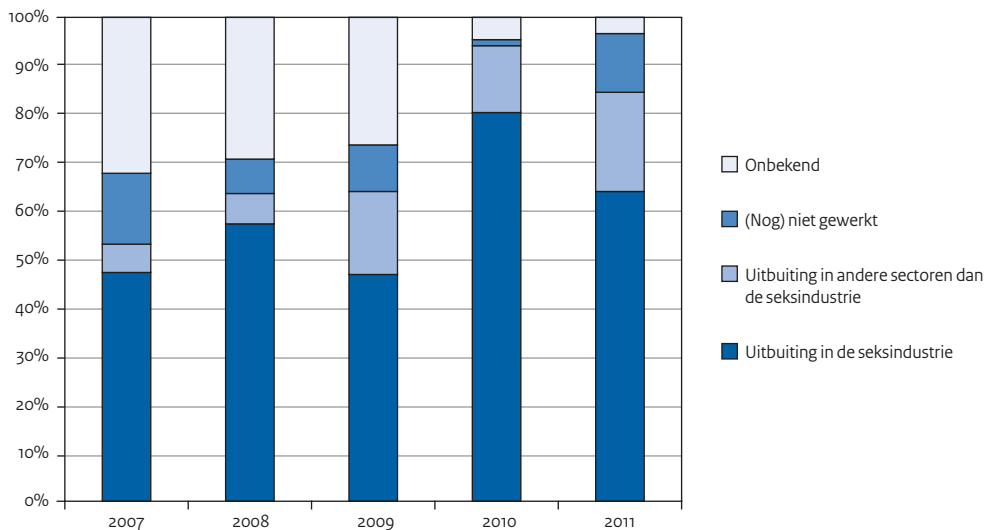
94 Mondelinge informatie vanuit Nidos, Schipholteam, 28 juni 2012.

95 Schriftelijke informatie van de Jade Zorggroep op 11 september 2012.

96 Art. 273f Sr.

Onderstaand figuur toont de sector van uitbuiting in de periode 2007-2011.⁹⁷ Indien tegelijkertijd sprake was van uitbuiting in de seksindustrie alsook van uitbuiting in andere sectoren, is dit niet weergegeven in onderstaande figuur.⁹⁸ Wel is dit terug te vinden in Tabel B3.1.14.

Figuur 3.11 Sector van uitbuiting (2007-2011)



Voor de meeste bij CoMensha gemelde slachtoffers ging het in alle jaren in 2007-2011 om seksuele uitbuiting. Dit kan deels verklaard worden doordat overige uitbuiting later strafbaar is gesteld.⁹⁹ Gemiddeld was meer dan de helft (59%) van de gemelde slachtoffers uitgebuit in de seksindustrie.¹⁰⁰ Binnen de seksindustrie kan uitbuiting plaatsvinden op verschillende terreinen, waaronder straatprostitutie, raam-

⁹⁷ Zie Tabel B3.1.14 voor een gedetailleerd overzicht van de sector van uitbuiting van de geregistreerde slachtoffers van mensenhandel.

⁹⁸ In een dergelijk geval is alleen de seksuele uitbuiting weergegeven en eventuele overige uitbuiting niet.

⁹⁹ Sinds 1 oktober 2000 zijn alle vormen van uitbuiting voor prostitutie strafbaar gesteld en sinds 1 oktober 2002 zijn ook andere vormen van seksuele uitbuiting strafbaar gesteld. De strafbaarstelling van overige uitbuitingsvormen geldt sinds 2005 (Art. 250a Sr.; Art. 273f Sr.; Memorie van Toelichting, TK 2003-2004, 29 291, nr. 3).

¹⁰⁰ 2007: 47% over N: 716; 2008: 57% over N: 826; 2009: 46% over N: 909; 2010: 75% over N: 993; 2011: 64% over N: 1.222.

prostitutie, seksuele uitbuiting in een particulier huis,¹⁰¹ seksuele uitbuiting in een privéhuis¹⁰², massagesalons, webcam, internetprostitutie, escortservices en/of seksuele uitbuiting in een bordeel/club.¹⁰³

Uitbuiting in de seksindustrie lijkt in de periode 2007-2011 te zijn toegenomen van 47% in 2007 naar 64% in 2011 met een piek van 75% in 2010. Deze relatieve stijging wordt hoogstwaarschijnlijk verklaard doordat van een aanzienlijk deel van de slachtoffers tot en met 2009 de sector van uitbuiting onbekend was (rond de 30%). In 2010 en 2011 was de sector van uitbuiting van slechts 4% onbekend.

Ook het aandeel uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie is toegenomen van 6% in 2007 naar 20% in 2011. Overige uitbuiting heeft in de periode 2007-2011 vooral plaatsgevonden in de land- en tuinbouw, maar ook in de oppasdiensten (au-pair), bouw, criminaliteit, drugshandel, horeca, huishoudelijk werk, schoonmaakwerk, slachterijen, textielindustrie en voedingsindustrie. Voor een aantal bij CoMensha gemelde slachtoffers was wel bekend dat het om overige uitbuiting ging, maar was het onbekend in welke sector. Over de periode 2007-2011 gaat het hierbij om 4 % van het totaal gemelde slachtoffers.

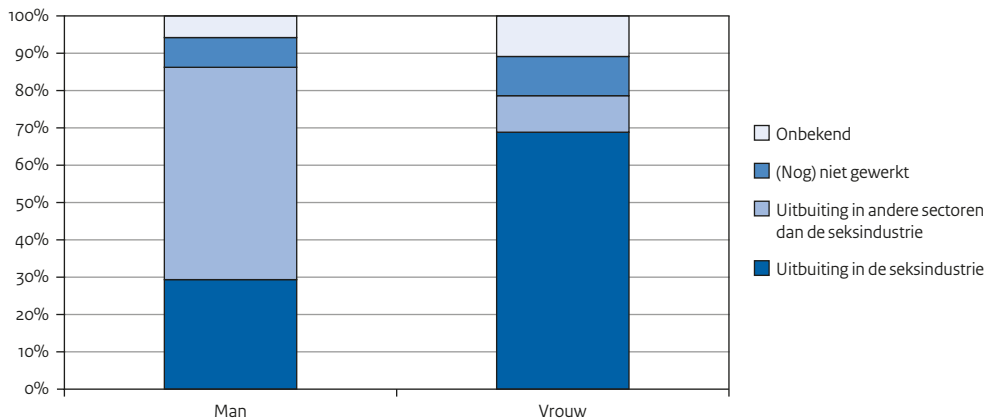
Steeds vaker worden groepen (vermoedelijke) slachtoffers bij CoMensha gemeld. Het gaat hierbij voornamelijk om overige uitbuiting, maar voor een (kleiner) aantal gevallen ook om seksuele uitbuiting. Ter illustratie, bij de actie van de Haagse politie in de Doubletstraat in 2011 heeft de politie met 157 prostituees gesproken en zijn uiteindelijk 30 hiervan bij CoMensha gemeld als vermoedelijk slachtoffer van mensenhandel.¹⁰⁴

Mensenhandel met het oogmerk van orgaanverwijdering en gedwongen commercieel draagmoederschap komt nauwelijks tot niet terug in de cijfers betreffende (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel in de periode 2007-2011.¹⁰⁵ De NRM heeft in haar onderzoek over deze vormen van mensenhandel aangegeven dat oplettendheid geboden blijft, omdat mede door de mondialisering van de samenleving en internet, een markt in organen en gedwongen commercieel draagmoederschap lijkt te ontstaan.¹⁰⁶

Sector van uitbuiting per geslacht

Onderstaand figuur toont de sectoren van uitbuiting per geslacht over het geheel van de periode 2009-2011.¹⁰⁷

-
- 101 Bij seksuele uitbuiting in een particulier huis moet het slachtoffer klanten ontvangen in een particuliere woning, meestal de woning van degene die haar of hem verhandeld heeft (CoMensha 2012, p. 15).
 - 102 Bij seksuele uitbuiting in een privéhuis moet het slachtoffer klanten ontvangen in een onderneming. Een privé-huis is doorgaans geen woning (CoMensha 2012, p. 15).
 - 103 Van verreweg de meerderheid van de bij CoMensha gemelde slachtoffers die zijn uitgebuit in de seksindustrie is niet bekend om welke vorm binnen de seksindustrie het gaat.
 - 104 Schriftelijke informatie CoMensha, 9 augustus 2012; CoMensha 2012, p. 29.
 - 105 In de periode 2007-2011 heeft CoMensha één mogelijk slachtoffer van mensenhandel geregistreerd waarbij het zou gaan om orgaanhandel (bron: CoMensha databestanden).
 - 106 NRM 2012c, p. 15.
 - 107 Zie Tabel B3.1.15 voor een gedetailleerd overzicht van de sector van uitbuiting per geslacht in de jaren 2009, 2010 en 2011.

Figuur 3.12 Sectoren van uitbuiting per geslacht (totaal van 2009-2011)

Er bestaat een significant verschil tussen mannen en vrouwen voor wat betreft de sector van uitbuiting.¹⁰⁸ Dit verschil wordt met name duidelijk in het aanzienlijk grotere aandeel mannen dan vrouwen dat wordt uitgebuit in andere sectoren dan de seksindustrie. 57% van de bij CoMensha gemelde mannelijke slachtoffers worden uitgebuit buiten de seksindustrie, terwijl dit 10% van het totaal aantal vrouwen betreft in de periode 2009-2011. Dit heeft deels te maken met de meldingen van grote groepen slachtoffers in overige uitbuiting, waarbij mannelijke (vermoedelijke) slachtoffers het grootste aandeel vormen.¹⁰⁹ Verder is het verschil tussen sector van uitbuiting per geslacht af te leiden uit het aanzienlijk groter aandeel vrouwen (69%) dan mannen (29%) dat wordt uitgebuit in de seksindustrie.

Het aandeel mannen dat vermoedelijk werd uitgebuit in de seksindustrie is gestegen van 19% (= 26) in 2009 naar 29% (= 66) in 2011. Opmerkelijk is dat in 2010 een aanzienlijk groter aandeel mannen was uitgebuit in de seksindustrie dan in andere jaren het geval was. Dit aandeel betrof 42% (= 47) van het totaal aantal gemelde mannen. Dit betrof voornamelijk mannen met een nationaliteit van Afrikaanse landen.¹¹⁰ In 2010 betrof het aandeel mannen dat werd uitgebuit buiten de seksindustrie ook 42% (= 47).¹¹¹ Het aandeel vrouwen dat wordt uitgebuit buiten de seksindustrie is gering gestegen van 9% (= 70) in 2009 naar 11% (= 111) in 2011.

108 χ^2 (2009-2011): 637,75; df: 3; p: 0,00. Het verband tussen sector van uitbuiting per geslacht is sterk (V: 0,45; p: 0,00).

109 Zie ook: Bijlage 1.1.

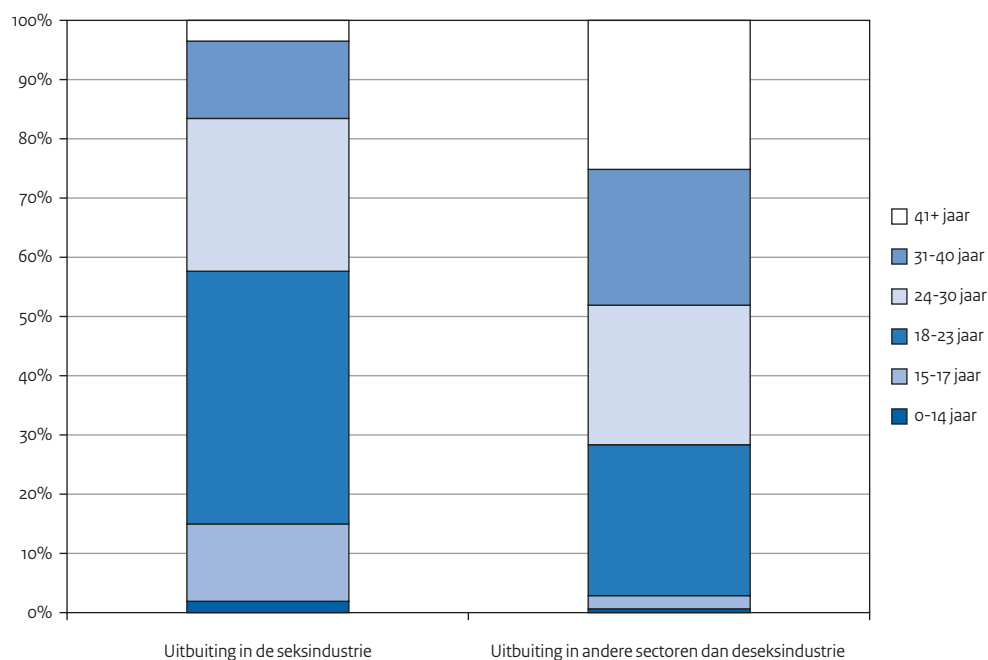
110 24 personen hiervan hadden een Afrikaanse nationaliteit, acht personen hadden een nationaliteit uit Latijns-Amerika en de Caraïben, vier personen hadden een nationaliteit uit EU-1995, vier personen hadden een nationaliteit uit EU: 2004/2007, één persoon had een nationaliteit uit Niet-EU Oost-Europa en twee personen hadden een onbekende nationaliteit of waren staatloos.

111 Het overige aandeel wordt gevormd door de categorieën 'Nog) niet gewerkt' en 'Onbekend'.

Sector van uitbuiting per leeftijdscategorie

Onderstaand figuur toont de sector van uitbuiting per leeftijdscategorie over het geheel van 2009-2011.¹¹²

Figuur 3.13 Sector van uitbuiting per leeftijdscategorie (totaal van 2009-2011)



De verschillende leeftijdscategorieën verschillen significant per sector van uitbuiting (uitbuiting in de seksindustrie of uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie ('overige uitbuiting')).¹¹³ Bovenstaand figuur toont dat de meeste personen die worden uitgebuit in de seksindustrie tussen de 18 en 23 jaar oud zijn (43%). De bij CoMensha gemelde slachtoffers die zijn uitgebuit in andere sectoren dan de seksindustrie zijn vaker wat ouder. Bijna de helft (48%) van de slachtoffers in overige uitbuitingsvormen is ouder dan 30 jaar (waarvan de meerderheid ouder is dan 41 jaar), terwijl dit aandeel voor seksuele uitbuitingsvormen 17% betreft (waarvan de minderheid ouder is dan 41 jaar).

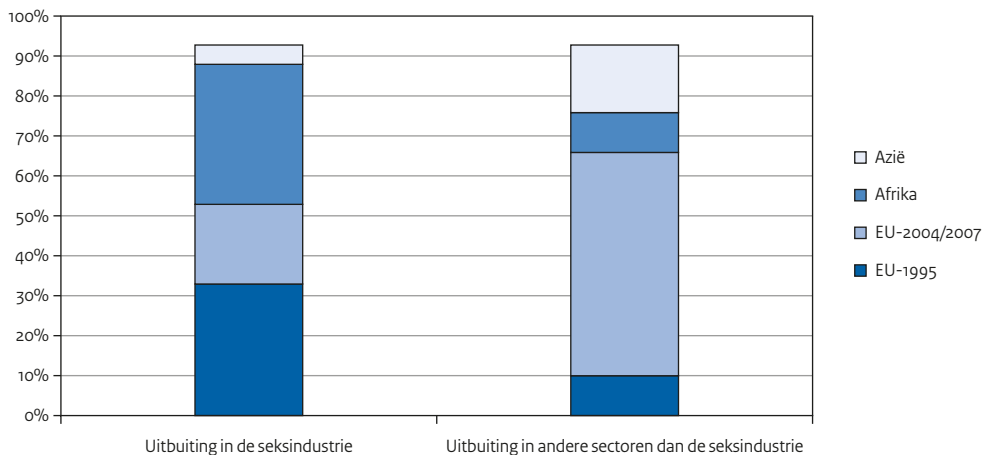
¹¹² Zie Tabel B3.1.16 voor de sector van uitbuiting per leeftijdscategorie.

¹¹³ H: 247,42; df: 1; p: 0,00 (de categorieën 'Nog niet gewerkt' en 'Onbekend' zijn buiten beschouwing gelaten). De samenhang tussen de sector van uitbuiting en de verschillende leeftijdscategorieën is sterk (V: 0,38; p: 0,00 (de categorieën 'Nog niet gewerkt' en 'Onbekend' zijn buiten beschouwing gelaten)).

Sector van uitbuiting per herkomstregio

Onderstaand figuur toont de sector van uitbuiting per vier meest voorkomende herkomstregio's over het totaal van de periode 2009-2011.¹¹⁴

Figuur 3.14 Sector van uitbuiting (totaal van 2009-2011)



114 Zie Tabel B3.1.17 voor een gedetailleerd overzicht van de sector van uitbuiting per herkomstregio (per jaar).

De sector van uitbuiting verschilt significant tussen de vier meest voorkomende herkomstregio's.¹¹⁵ De herkomstregio's Afrika (36%) en EU-1995 (met name de Nederlandse nationaliteit) (32%) zijn de twee meest voorkomende herkomstregio's bij seksuele uitbuitingsvormen. Bij overige uitbuitingsvormen zijn het juist de andere twee herkomstregio's die het meest voorkomen, namelijk EU-2004/2007 (56%) en Azië (17%). Overigens bestaat er een toename van het aandeel slachtoffers uit EU-2004/2007 die worden uitgebuit in de seksindustrie van 13% (= 56) in 2009 naar 24% (= 185) in 2011.¹¹⁶ Dit betreft voornamelijk een toename van aanmeldingen van Bulgaarse en Hongaarse (vermoedelijke) slachtoffers.

3.3.4 Aangifte

BNRM ontvangt sinds 2010 informatie van CoMensha over de vraag of een gemeld slachtoffer van mensenhandel aangifte heeft gedaan van het delict mensenhandel.¹¹⁷ Dit betreft in principe uitsluitend de aangifte ten tijde van aanmelding.¹¹⁸

Onderstaand figuur geeft inzicht in het aandeel slachtoffers dat aangifte van mensenhandel heeft gedaan in 2010 en 2011.¹¹⁹

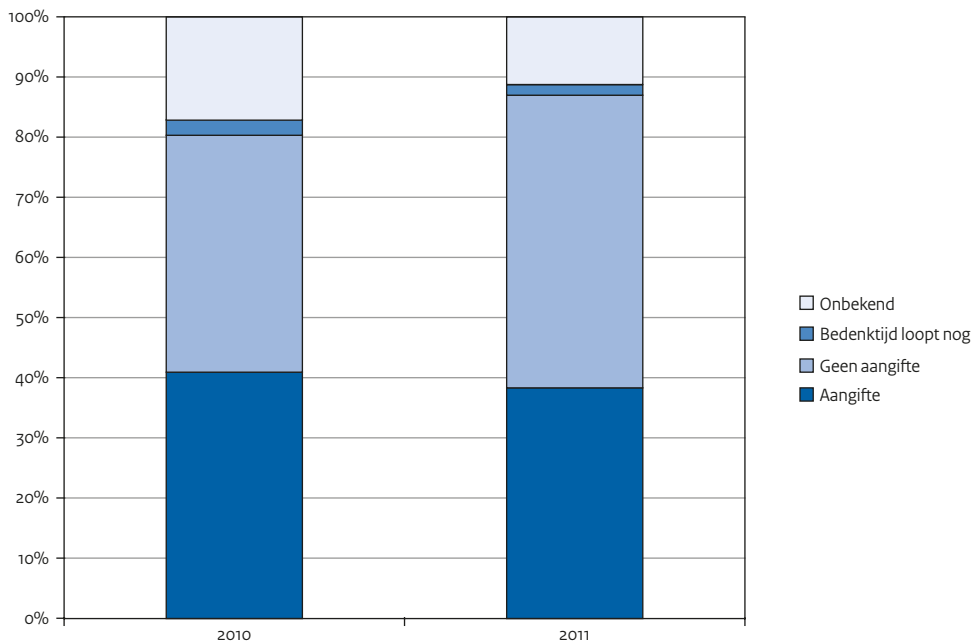
115 χ^2 (2009-2011): 449,44; df: 3; p: 0,00 (de categorieën 'Nog niet gewerkt' en 'Onbekend' zijn buiten beschouwing gelaten evenals de overige herkomstregio's). De verschillen tussen de vier meest voorkomende herkomstregio's en de sectoren van uitbuiting refereren naar een sterk verband (V: 0,44; p: 0,00).

116 Zie hiervoor Tabel B3.1.17.

117 Zie ook §5.2.1 voor de aangiftebereidheid en/of de bereidheid van medewerking aan het opsporingsonderzoek.

118 Wanneer gemelde slachtoffers ten tijde van de aanmelding nog geen aangifte hebben gedaan, bestaat er niettemin de mogelijkheid dat zij op een later tijdstip wel aangifte doen. In het geval van een niet-Nederlands gemeld slachtoffer van mensenhandel die in de bedenktijd zit, doet CoMensha, na de maximale periode van drie maanden bedenktijd, navraag bij de politie over of er aangifte is gedaan (afhankelijk van in hoeverre CoMensha zicht heeft op de bedenktijd van gemelde slachtoffers). Deze groep is gecorrigeerd in het aantal aangiften. Voor Nederlandse gemelde slachtoffers doet CoMensha geen navraag naar de aangifte. (Schriftelijke informatie van CoMensha op 19 november 2012). Ten behoeve van de leesbaarheid wordt in het vervolg van deze paragraaf de term 'aangifte' gebruikt (en dus niet: 'aangifte ten tijde van aanmelding').

119 Zie Tabel B3.1.18 voor een gedetailleerd overzicht van de aangifte van gemelde slachtoffers van mensenhandel in 2010 en 2011.

Figuur 3.15 Aangifte ten tijde van de aanmelding (2010-2011)¹²⁰

In 2010 heeft 41% (= 406) aangifte gedaan tegenover een 40% (= 392) die op dat moment geen aangifte heeft gedaan. Het aandeel slachtoffers dat aangifte had gedaan, is in 2011 relatief iets gedaald naar 38% (= 468) en het aandeel dat geen aangifte had gedaan, is gestegen van 40% (= 392) in 2010 naar 49% (= 596) in 2011. Voor de overige gemelde slachtoffers liep de bedenktijd nog of was niet bekend of wel of geen aangifte was gedaan.

Medewerking aan het strafrechtelijk onderzoek door bijvoorbeeld het doen van aangifte is van grote waarde. Door de jaren heen is gebleken dat slachtoffers om uiteenlopende redenen moeite hebben met het doen van aangifte.¹²¹ Hoewel er geen vergaande conclusies kunnen worden verbonden aan Figuur

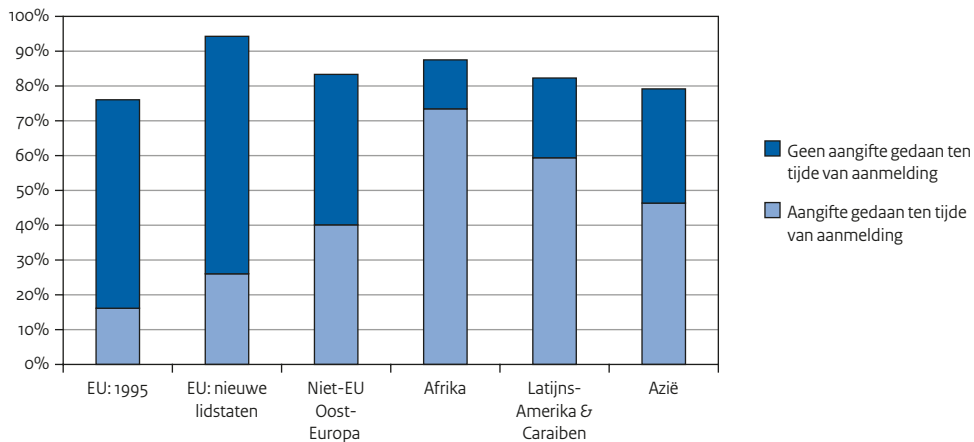
120 CoMensha ontvangt aan het einde van het jaar doorgaans de meeste meldingen betreffende slachtoffers van mensenhandel, hoogstwaarschijnlijk vanwege het opsparen van meldingen over slachtoffers mensenhandel door de meldende instanties (zie ook: Maandrapportages CoMensha). Dit houdt in dat de informatie over het slachtoffer van mensenhandel later bij CoMensha binnenkomt dan wanneer het slachtoffer wordt aangetroffen door de meldende instantie. Het zou daarom kunnen dat het slachtoffer van mensenhandel op het moment van melding aan CoMensha inmiddels wel aangifte heeft gedaan van het delict mensenhandel. Het is echter onduidelijk in hoeverre de politie eventuele veranderingen in de aangifte doorvoert in hun melding aan CoMensha. Hoewel CoMensha navraag doet voor de personen die gebruik maakten van de bedenktijd, was voor een aantal onbekend of na de bedenktijd wel of geen aangifte was gedaan.

121 Zie NRM8, p. 51.

3.15,¹²² lijkt het er in ieder geval op dat de aangiftebereidheid niet is toegenomen maar in geringe mate juist is gedaald in 2011 ten opzichte van 2010.

De onderstaande figuur toont de aangifte per herkomstregio.¹²³

Figuur 3.16 Aangifte per herkomstregio (totaal van 2010-2011)



Of een (vermoedelijk) slachtoffer van mensenhandel al dan niet aangifte doet verschilt sterk significant tussen de herkomstregio's.¹²⁴ Onder slachtoffers met de Afrikaanse nationaliteit worden de meeste aangiften gedaan (73%). Onder slachtoffers uit de EU-2004/2007 en EU-1995 (met name de Nederlandse nationaliteit) worden de minste aangiften gedaan. Het gaat om respectievelijk 26% (= 149) en 16% (= 111).

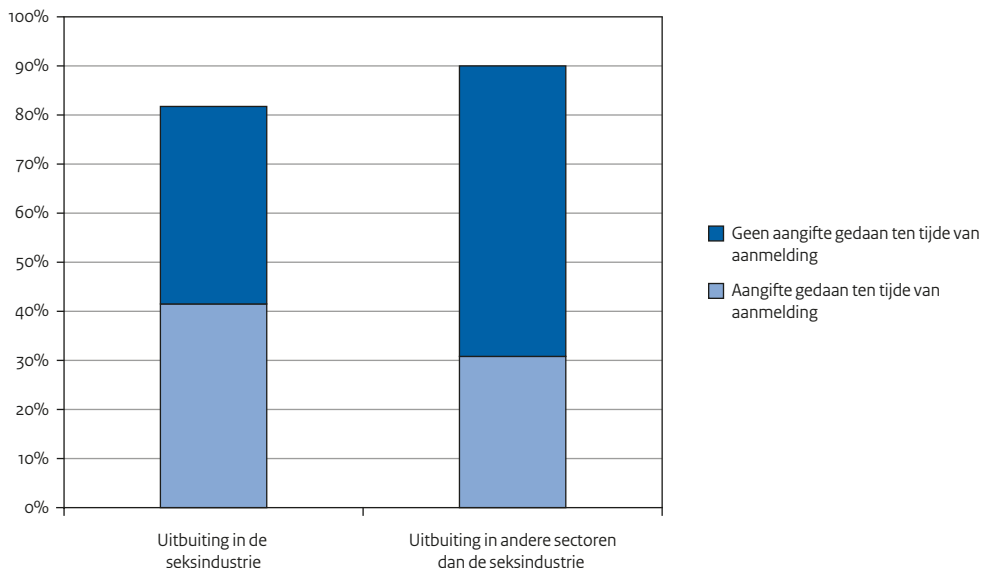
De onderstaande figuur toont de aangifte per sector van uitbuiting.¹²⁵

¹²² Immers, het betreft meestal de aangifte ten tijde van aanmelding. Het is mogelijk dat op een later tijdstip nog aangifte is gedaan. De aangiften van slachtoffers van mensenhandel die na de bedenktijd aangifte hebben gedaan, zijn wel meegeteld in deze paragraaf.

¹²³ Zie Tabel B3.1.19 voor een gedetailleerd overzicht van de aangifte ten tijde van aanmelding per herkomstregio in 2010 en 2011.

¹²⁴ χ^2 (2010-2011): 545,35; df: 5; p: 0,00 (dit betreft uitsluitend het verschil tussen de genoemde herkomstregio's in Figuur 3.16 en het wel of niet doen van aangifte ten tijde van aanmelding). Er bestaat een sterke samenhang tussen herkomstregio en het al dan niet doen van aangifte (V: 0,54; p: 0,00).

¹²⁵ Zie Tabel B3.1.20 voor een gedetailleerd overzicht van de aangifte ten tijde van aanmelding per sector van uitbuiting in 2010 en 2011.

Figuur 3.17 Aangifte per sector van uitbuiting (totaal van 2010-2011)

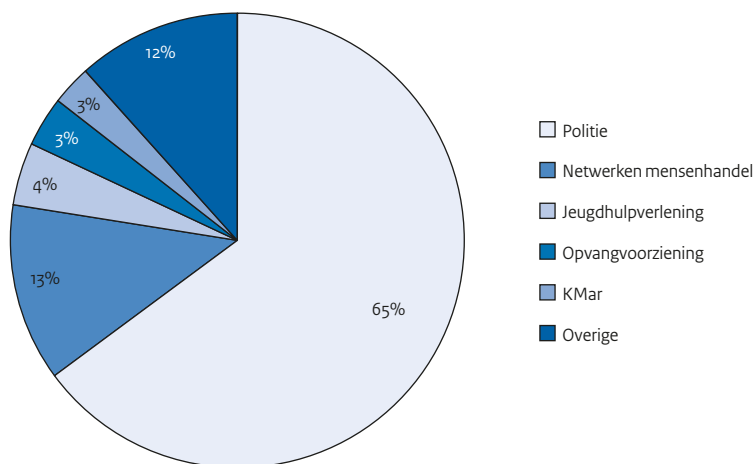
Het al dan niet doen van aangifte verschilt significant tussen de sectoren van uitbuiting (uitbuiting in de seksindustrie en uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie).¹²⁶ In dit geval betekent dit dat gemelde slachtoffers die zijn uitgebuit in de seksindustrie significant vaker aangifte doen. 42% (= 649) van de gemelde slachtoffers in seksuele uitbuitingsvormen heeft aangifte gedaan tegenover 31% (= 117) van de gemelde slachtoffers in overige uitbuitingsvormen.

3.3.5 Melders

Onderstaand figuur toont van waaruit de meeste meldingen van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel kwamen over het geheel van de periode 2007-2011.¹²⁷

¹²⁶ χ^2 (2010-2011): 30,43; df: 1; p: 0,00 (hierbij zijn de sectoren 'Nog niet gewerkt' en 'Onbekend' buiten beschouwing gelaten en betreft de toets verder uitsluitend het wel of niet doen van aangifte ten tijde van aanmelding). Het verband tussen de sector van uitbuiting en het al dan niet doen van aangifte is echter zwak (Φ : 0,14; p: 0,00).

¹²⁷ Zie Tabel B3.1.21 voor een gedetailleerd overzicht van het totaal aantal melders in de periode 2007-2011.

Figuur 3.18 Melders (totaal van 2007-2011)

Uit bovenstaand figuur blijkt de top 5 rangorde van het aantal melders over de periode 2007-2011. Deze top 5 is opvolgend: politie, netwerken mensenhandel, jeugdhulpverlening, opvangvoorziening en KMar¹²⁸. Gemiddeld komt 90% van het totaal aantal meldingen vanuit deze top 5. De top 5 rangorde over de gehele periode komt niet noodzakelijkerwijs overeen met de top 5 rangorde per afzonderlijk jaar.¹²⁹

Zoals aangegeven in de Achtste Rapportage, is de politie al sinds 2001 de belangrijkste melder.¹³⁰ In de periode 2007-2011 komt gemiddeld 65% van het totaal aantal meldingen vanuit de politie. In 2011 bereikt het aandeel meldingen vanuit de politie een piek van 76%.¹³¹ In alle jaren behalve in 2011 komen na de politie de meeste meldingen van de netwerken mensenhandel. Echter, er komen relatief en absoluut steeds minder meldingen vanuit de netwerken mensenhandel.¹³² In 2007 betrof dit nog 20% (= 144) en in 2011 betrof dit slechts 5% (= 65). Hiermee waren in 2011 niet de netwerken mensenhandel de tweede belangrijkste melder maar de opvangvoorzieningen (8%). Sinds 2009 komen er ook meldingen vanuit de Inspectie SZW.¹³³ Dit aandeel is gedaald van 5% (= 48) in 2009 naar 3% (= 34) in 2011.

128 Overigens heeft de KMar in 2012 meer gemeld dan voorheen. Dit onder meer naar aanleiding van afspraken met CoMensha over het melden van slachtoffers. Het valt daarom te verwachten dat in vervolganalyses over 2012 een groter deel door de KMar is gemeld (mondelinge informatie van de KMar, 17 december 2012; schriftelijke informatie CoMensha, 18 december 2012).

129 Zie ook Tabel B3.1.21.

130 NRM8, p. 106.

131 Volgens CoMensha (2012, p. 11) komt 73% van de meldingen vanuit de politie. Hierbij is de politie vreemdelingendienst niet meegerekend (3%).

132 De netwerken mensenhandel zijn door CoMensha opgezet ten behoeve van geïntegreerde hulpverlening aan slachtoffers. De netwerken staan onder supervisie van een zorgcoördinator of, indien er geen regiocoördinator is, CoMensha (zie ook NRM8, Tabel B3.9).

133 Voormalig de SIOD.

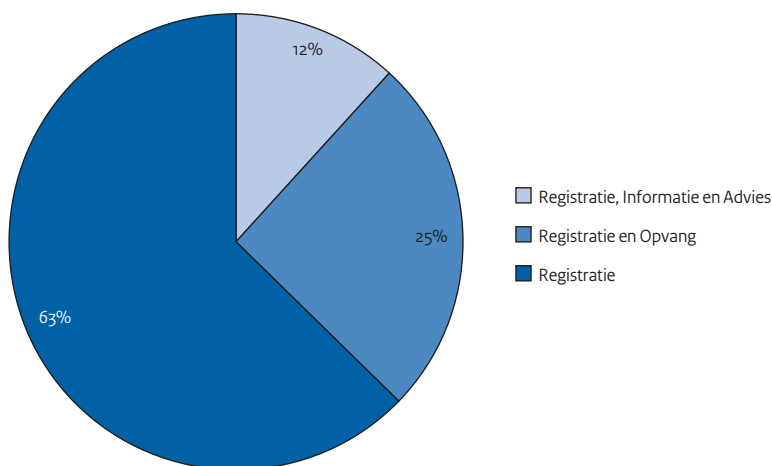
Overigens is het aantal zelfmelders zeer gering en betrof dit aantal over de gehele periode 2007-2011 slechts zeventien¹³⁴ op een totaal van 4.666 gemelde slachtoffers.^{135, 136}

Doel meldingen

CoMensha registreert de meldingen op basis van drie categorieën over de periode 2009-2011: registratie (64%), registratie en opvang (24%), en registratie, informatie en advies (13%).¹³⁷

Onderstaand figuur toont van de grootste melder, de politie, hoe vaak voor welk van de drie registratie-categorieën is gemeld:

Figuur 3.19 Categorieën meldingen van de politie (totaal van 2009-2011)



Uit de bovenstaande figuur blijkt dat de politie in de periode 2009-2011 het vaakst een (vermoedelijk) slachtoffer van mensenhandel heeft gemeld voor de registratie, namelijk 62% (= 1.419). De verdeling meldingscategorieën van de politie is min of meer gelijk aan de verdeling meldingscategorieën van het totaal aantal meldingen bij CoMensha.

¹³⁴ Zelfmelders zijn de (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel die zelf contact hebben opgezocht met CoMensha.

¹³⁵ Het totale aantal meldingen over slachtoffers van mensenhandel ligt hoger, namelijk op 4.842 meldingen. Dit is te verklaren vanwege het feit dat sommige slachtoffers van mensenhandel door meerdere instanties bij CoMensha worden gemeld.

¹³⁶ Vanaf 2009 kon worden vastgesteld welke nationaliteiten de zelfmelders hadden. De volgende nationaliteiten bestonden in de groep van twaalf zelfmelders (2009-2011): Nederlands (5), Keniaanse (1), Letse (1), Nigeriaanse (1), Roemeense (1), Oostenrijkse (1). Van twee personen was de nationaliteit onbekend. Alleen de persoon met de Nigeriaanse nationaliteit was ook bij CoMensha gemeld door de politie.

¹³⁷ Zie §3.1 voor uitleg van deze drie categorieën en Tabel B3.1.22 voor een gedetailleerd overzicht van het doel van de meldingen.

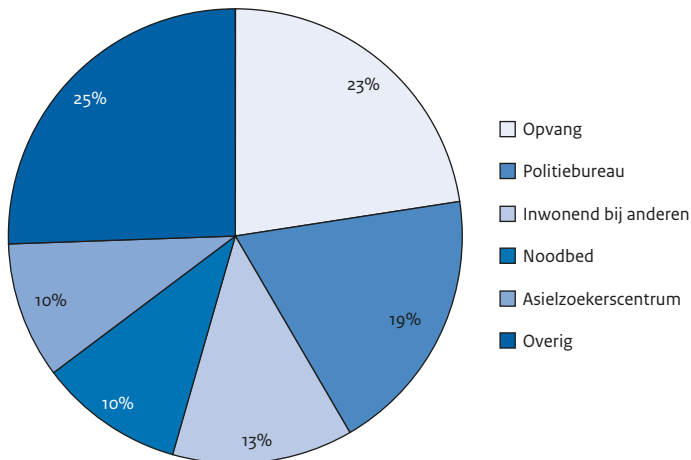
3.3.6 Opvang

Zoals reeds is genoemd, is 24% (= 772) van het totale aantal meldingen in de periode 2009-2011 bij CoMensha gemeld voor de opvang. CoMensha regelt de opvang voor vermoedelijke slachtoffers die rechtmatig in Nederland verblijven.^{138, 139} BNRN heeft voor het eerst gegevens ontvangen over het verblijf van de bij CoMensha gemelde slachtoffers ten tijde van de aanmelding en de eerste opvang van de slachtoffers. In deze paragraaf worden de bevindingen uiteengezet.¹⁴⁰

Verblijf bij aanmelding van gemelde slachtoffers met opvangbehoefte

In de onderstaande figuur is te zien waar vermoedelijke slachtoffers (met opvangbehoefte) ten tijde van aanmelding verbleven (dus voordat eerste opvang werd geregeld).¹⁴¹ Dit betreft 505 bij CoMensha gemelde slachtoffers met opvangbehoefte in 2010 en 2011.

Figuur 3.20 Verblijf bij aanmelding (totaal van 2010-2011)



Uit bovenstaand figuur kan worden afgeleid dat de bij CoMensha gemelde vermoedelijke slachtoffers met opvangbehoefte ten tijde van aanmelding vaak verbleven in opvanginstellingen, op het politiebureau, bij anderen in huis, in een noodopvang of in een asielzoekerscentrum. Het aandeel slachtoffers dat verbleef in een noodopvang is in 2011 sterk gestegen ten opzichte van 2010.¹⁴²

Het verblijf ten tijde van aanmelding is overigens niet altijd een indicatie voor wie de melder is van het (vermoedelijke) slachtoffer van mensenhandel. Ter illustratie, de gemelde slachtoffers die ten tijde van

¹³⁸ Voor niet-Nederlandse personen geldt dat zij door aangifte of door anderszins mee te werken aan het strafrechtelijk onderzoek in aanmerking komen voor een B9-verblijfsvergunning. Zie ook Hoofdstuk 4.

¹³⁹ Zie §3.2 betreffende de recente ontwikkelingen over de opvang.

¹⁴⁰ De gegevens in deze paragraaf betreffen uitsluitend informatie over gemelde slachtoffers met opvangbehoefte.

¹⁴¹ Zie Tabel B3.1.23 voor een gedetailleerd overzicht van verblijf bij aanmelding.

¹⁴² In 2010 verbleef 3% (= 7) in een noodopvang en in 2011 betrof dit 16% (= 45).

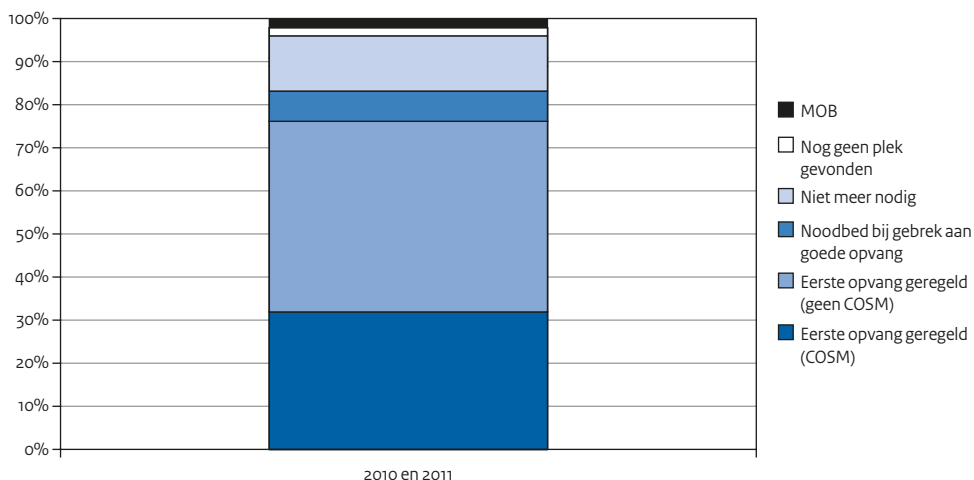
de aanmelding in een asielzoekerscentrum verbleven, zijn in 2010 nooit door een asielzoekerscentrum of asielgerelateerde organisatie gemeld en in 2011 slechts twee keer door een asielzoekerscentrum of asielgerelateerde organisatie. Verreweg de meerderheid was gemeld door de politie.¹⁴³

Eerste opvang

Relatief gezien is het aandeel dat geregistreerd wordt voor de opvang niet aanzienlijk gestegen. Absoluut gezien is het aantal benodigde opvangplaatsen echter wel gestegen van 225 in 2010 naar 280 benodigde plaatsen in 2011.¹⁴⁴

De onderstaande figuur toont voor welk deel van de gemelde slachtoffers met opvangbehoefte Co-Mensha een eerste opvang heeft kunnen regelen.¹⁴⁵

Figuur 3.21 Eerste Opvang (totaal van 2010-2011)



Veel (vermoedelijke) slachtoffers worden geplaatst in de categorale opvang voor slachtoffers van mensenhandel (COSM). Figuur 3.21 toont aan dat van het totaal aantal gemelde slachtoffers met opvangbehoefte bijna een derde, 32% (= 161) in de categorale opvang (COSM) werd geplaatst.

¹⁴³ In 2010 waren er vijftien personen die ten tijde van de aanmelding in een asielzoekerscentrum verbleven. Dertien hiervan waren gemeld door de politie en twee door de KMar. In 2011 waren er 34 personen die ten tijde van de aanmelding in een asielzoekerscentrum verbleven. Alle 34 waren gemeld door de politie, waarvan twee ook door een asielzoekerscentrum of asielgerelateerde organisatie en één door de advocaat.

¹⁴⁴ Zie B3.1.22 voor een gedetailleerd overzicht van het aantal vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel dat gemeld is voor de opvang.

¹⁴⁵ Zie B3.1.24 voor een gedetailleerd overzicht van eerste opvang in 2010 en 2011.

Ondanks de uitbreiding van het COSM per 1 juli 2012 naar 70 opvangplaatsen¹⁴⁶, zit de COSM nog te vaak vol en bestaan er wachtlijsten voor. Daarom werkt CoMensha samen met een variëteit aan reguliere opvanginstellingen voor mannen en vrouwen. In totaal heeft ruim driekwart, 76 % (= 386) een eerste opvang toegewezen gekregen door CoMensha.¹⁴⁷

Voor 24% (= 119) werd geen eerste opvang gevonden:¹⁴⁸

- Voor 13% (= 65) was opvang om verschillende redenen niet meer nodig vanwege verschillende redenen: cliënt wil niet meer in een eerste opvang via CoMensha, omdat het te lang duurde voor hem of haar, omdat de cliënt zelf al onderdak heeft gevonden of vanwege een onbekende reden.¹⁴⁹
- 7% (= 35) kreeg bij gebrek aan goede opvang een noodbed toegewezen.
- Voor 2% (= 9) kon geen opvangplek noch noodbed worden gevonden door CoMensha.¹⁵⁰ Zij verbleven ten tijde van aanmelding in een asielzoekerscentrum (6), waren inwonend bij anderen (2) of verbleven in de opvang voor minderjarigen (1).
- 2% (= 10) was met onbekende bestemming (MOB) vertrokken na de aanmelding.

3.4 Samenvatting

Dit hoofdstuk bevat cijfermatige gegevens over de bij CoMensha gemelde (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel in de periode 2007-2011. In deze paragraaf zijn de belangrijkste bevindingen uiteengezet.

In 2011 waren er bijna driekwart meer gemelde slachtoffers (N: 1.222) dan in 2007 (N: 716). Drie trends zijn hierbij opgemerkt. Ten eerste, het aandeel mannen is in het genoemde tijdsbestek bijna verdrievoudigd (van 7% in 2007 naar 19% in 2011). Ten tweede, in alle jaren was de grootste groep gemelde slachtoffers tussen de 18 en 23 jaar (39%). Ten derde, gemiddeld 32% van de gemelde slachtoffers bezit de Nederlandse nationaliteit. De top 5 rangorde van nationaliteiten in de periode 2007-2011 bestond uit de Nederlandse nationaliteit (32%) gevolgd door de Nigeriaanse (11%), Hongaarse (6%), Bulgaarse (5%) en Roemeense (5%) nationaliteit.

In dit hoofdstuk zijn verbanden aangetoond tussen in ieder geval de hiervoor genoemde persoonskenmerken, sectoren van uitbuiting en de vraag of er wel of geen aangifte is gedaan. Deze verbanden kunnen echter beïnvloed worden door andere factoren. Het ligt in de rede dat de verschillende verbanden te relateren zijn aan het onderscheid tussen seksuele uitbuiting en uitbuiting buiten de seksindustrie. Tabel 3.3 toont per jaar de ratio tussen seksuele uitbuiting en uitbuiting buiten de seksindustrie.¹⁵¹ In Tabel 3.4 worden vervolgens de kerngegevens van de categorieën 'seksuele uitbuiting' en 'uitbuiting buiten de seksindustrie' weergegeven.

¹⁴⁶ Zie §3.1.

¹⁴⁷ Zie B3.1.24 voor een gedetailleerd overzicht van de opvangplaatsen in 2010 en 2011.

¹⁴⁸ Peildatum cijfers 2010: 8 juli 2011; Peildatum cijfers 2011: 31 maart 2012.

¹⁴⁹ Hierbij geldt voor de meerderheid dat de cliënt niet meer wil. Hier kunnen verschillende redenen voor zijn. Als het lang duurt voordat CoMensha een plek kan vinden, dan kan de cliënt zelf op zoek zijn gegaan en vervolgens bijvoorbeeld bij vrienden of familie gaan inwonen. Vanwege wachtlijsten bij opvangplaatsen komt dit voor (schriftelijke informatie CoMensha, 18 juli 2012).

¹⁵⁰ Inmiddels is voor de meesten wel onderdak gevonden (schriftelijke informatie CoMensha, 18 juli 2012).

¹⁵¹ Hierbij is uitbuiting buiten de seksindustrie op één gezet en is gekeken hoeveel keer vaker seksuele uitbuiting voorkwam in de CoMensha-registraties.

Tabel 3.3 Ratio seksuele uitbuiting versus uitbuiting buiten de seksindustrie (2007- 2011)

		Seksuele uitbuiting		Uitbuiting buiten de seksindustrie
Verhouding	2007	8,5	:	1
	2008	9,1	:	1
	2009	2,7	:	1
	2010	5,9	:	1
	2011	3,1	:	1

Bron: CoMensha databestanden

De meest gemelde slachtoffers waren uitgebuit in de seksindustrie. De uitbuiting in de seksindustrie is in de periode 2007-2011 toegenomen, met een piek van 75% (= 749) in 2010. Daarnaast is ook het aandeel uitbuiting in sectoren buiten de seksindustrie toegenomen van 6% in 2007 naar 20% in 2011. De toenames hebben deels te maken met verbeteringen in de registraties van CoMensha.¹⁵²

In Tabel 3.4 zijn de kerngegevens van de gemelde slachtoffers per uitbuittingsvorm uiteengezet.

Tabel 3.4 Profielen van gemelde slachtoffers in seksuele uitbuiting versus uitbuiting buiten de seksindustrie

		Seksuele uitbuiting		Uitbuiting buiten de seksindustrie	
		N	%	N	%
Geslacht (2009-2011)	Man	139	29% (van totaal aantal mannelijke slachtoffers)	272	57% (van totaal aantal mannelijke slachtoffers)
	Vrouw	1812	69% (van totaal aantal vrouwelijke slachtoffers)	262	10% (van totaal aantal vrouwelijke slachtoffers)
Leeftijd (2009-2011)	Jonger dan 31 jaar	1607	83%	273	52%
	31 jaar of ouder	325	17%	254	48%
Herkomstregio (2009-2011)	EU-1995	652	33%	51	10%
	EU-2004/2007	396	20%	297	56%
	Afrika	674	35%	50	10%
	Azië	96	5%	91	17%
Aangifte (2010-2011)	Wel aangifte gedaan	649	42%	117	31%
	Geen aangifte gedaan	627	41%	226	60%

Bron: CoMensha databestanden

Markeringen: de grootste groep(en) per uitbuittingsvorm

¹⁵² In 2011 was slechts voor 4% (= 43) van de gemelde slachtoffers van mensenhandel de sector van uitbuiting onbekend. Dit betrof in 2007 nog 32% (= 232). Zie ook: Tabel B3.1.14.

Zoals Tabel 3.4 laat zien, gelden voor slachtoffers die zijn uitgebuit in de seksindustrie vaak de volgende persoonskenmerken: vrouw (69%), jonger dan 31 jaar (83%), veelal uit Afrika (35%) en EU-1995 (met name de Nederlandse nationaliteit) (33%), en de grootste groep heeft wel aangifte gedaan (42%). Voor slachtoffers in sectoren buiten de seksindustrie geldt vaak het volgende: man (57%), ouder dan slachtoffers in de seksuele uitbuiting (48% is 31 jaar of ouder), uit landen behorende tot de EU-2004/2007 (56%) en Azië (17%). De grootste groep heeft geen aangifte gedaan (60%). Enige nuancering is hier op zijn plaats. Ter illustratie, de groep die wel aangifte heeft gedaan bestaat uit slachtoffers met nationaliteiten uit vooral Afrika en Azië. Gemelde slachtoffers met een nationaliteit uit EU-1995 (met name de Nederlandse nationaliteit) en EU-2004/2007 hebben vaak geen aangifte gedaan.

Opvang

Van alle meldingen in de periode 2009-2011 is 24% (= 772) gemeld voor de opvang. Absoluut gezien is het aantal slachtoffers met opvangbehoefte gestegen van 201 in 2009 naar 280 in 2011. Voor de periode 2010-2011 was bekend in hoeverre eerste opvang geregeld kon worden voor de gemelde slachtoffers met opvangbehoefte. Voor driekwart (76%) kon eerste opvang geregeld worden, waarvan 32% (= 161) in de COSM is geplaatst. Voor 24% (= 119) kon om uiteenlopende redenen geen opvang geregeld worden.

Minderjarige slachtoffers

In dit hoofdstuk is in het bijzonder aandacht besteed aan minderjarige slachtoffers van mensenhandel. Het aandeel gemelde minderjarige slachtoffers ten opzichte van het totaal aantal gemelde slachtoffers is in principe gedaald van 28% (= 199) in 2007 naar 12% (= 111) in 2009 om vervolgens weer te stijgen naar 16% (= 195) in 2011. De meeste gemelde minderjarige slachtoffers hebben de Nederlandse nationaliteit. Het gaat om 59% (= 486) van het totaal aantal minderjarigen (N: 825) in de periode 2007-2011.

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de kwantitatieve data over alle slachtoffers¹ van mensenhandel met een (tijdelijke) verblijfsvergunning op grond van de B9-regeling. Deze regeling geldt voor vreemdelingen die (mogelijk) slachtoffer of getuige zijn van mensenhandel, en die niet over een geldige verblijfstitel beschikken.²

De B9-regeling (Hoofdstuk B9 van de Vreemdelingencirculaire 2000) houdt in dat vreemdelingen die (mogelijk) slachtoffers of getuigen zijn van mensenhandel, gedurende de opsporing en vervolging tijdelijk legaal in Nederland kunnen verblijven en zodoende ter beschikking kunnen blijven van politie en het Openbaar Ministerie (OM).³ Tegelijkertijd biedt de regeling slachtoffers een aantal voorzieningen. Wanneer de politie of andere overheidsinstanties – bijvoorbeeld bij bestuurlijke controles⁴ – een vreemdeling aantreffen die mogelijk slachtoffer is van mensenhandel, dienen zij al bij een geringe aanwijzing van mensenhandel te wijzen op de in de B9-regeling omschreven rechten, en op de mogelijkheid van bedenktijd. De bedenktijd biedt slachtoffers – maximaal drie maanden – de tijd om te besluiten of zij aangifte willen doen of anderszins mee willen werken aan opsporing en vervolging. Gedurende de bedenktijd wordt de verwijdering van het slachtoffer uit Nederland tijdelijk opgeschort.⁵ De gedachte achter de regeling is, aldus de Vreemdelingencirculaire, dat het voor het opsporings- en vervolgingsonderzoek van groot belang is dat slachtoffers die aangifte doen of op andere wijze medewerking verlenen, gedurende langere tijd ter beschikking blijven van het OM. Dit rechtvaardigt de opschorting van de verwijdering dan wel het verlenen van een tijdelijke verblijfsvergunning. Ook op getuigen die aangifte doen van mensenhandel is de B9-regeling van toepassing. Doordat de regeling is bedoeld voor het beschikbaar houden van vreemdelingen voor politie en justitie, maar de vorm heeft gekregen van een verblijfsvergunning, is het karakter ervan enigszins hybride. Enerzijds wordt het opsporings- en vervolgingsbelang ermee gediend en anderzijds gaat het ook om een recht voor het betrokken slachtoffer.

1 In dit hoofdstuk worden alle personen die gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd en/of aangifte van mensenhandel hebben gedaan aangeduid als slachtoffer.

2 Zie voor een uitgebreide uitleg van de B9: NRM7, Hoofdstuk 5.

3 Ook EU- en EER-onderdanen en Zwitserse onderdanen kunnen rechten ontlelen aan de B9-regeling voor zover zij geen rechten kunnen ontlelen aan het gemeenschapsrecht. De mogelijkheden zijn dus uitgebreider dan de B9-regeling in eerste instantie doet vermoeden.

4 Bijvoorbeeld gemeenten en instanties die controles uitvoeren op basis van de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) of Wet arbeid vreemdelingen (Wav).

5 §B9/3.2.1.

Ten opzichte van voorgaande rapportages bevat dit hoofdstuk twee nieuwe aspecten. Ten eerste heeft BNRM voor het eerst inzicht in het totale aantal slachtoffers van mensenhandel dat gebruik heeft gemaakt van de bedenktijd in 2010 en 2011. In §4.3 worden deze gegevens gepresenteerd, waarbij drie categorieën van slachtoffers van mensenhandel worden vergeleken: met een bedenktijd die niet gevolgd werd door een B9-aanvraag, met een bedenktijd die gevolgd werd door een B9-aanvraag en met een B9-aanvraag zonder dat gebruik was gemaakt van de bedenktijd. Deze gegevens kunnen een rol spelen in de discussie over de herinrichting van de bedenktijd.⁶

Ten tweede is het ook voor het eerst dat BNRM onderzoek heeft verricht naar B9-aanvragen die niet zijn ingewilligd. Opmerkelijk is de relatieve stijging hiervan. In 2009 zijn zeven (3%) van het totaal aantal B9-aanvragen niet ingewilligd en in 2011 zijn dit er negentien (5%). Over het totaal van B9-afwijzingen in 2009-2011 ging het vaak om een schending van de openbare orde zoals winkeldiefstal. In §4.4.4 wordt verder aandacht aan de afwijzingen van B9-aanvragen besteed.

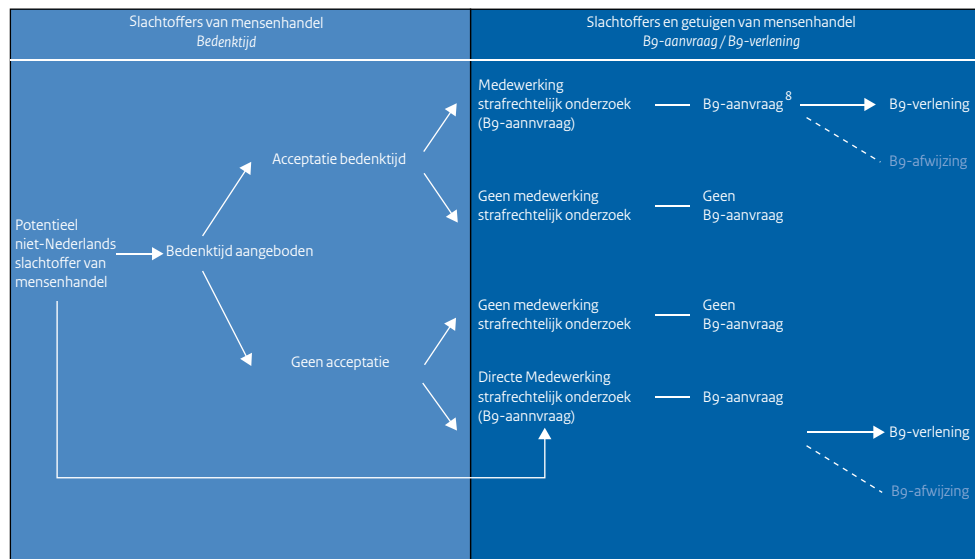
Dit hoofdstuk geeft cijfermatige gegevens over slachtoffers van mensenhandel in de bedenktijd en/of met B9-aanvragen (§4.3). §4.4 gaat in op slachtoffers aan wie een B9-verblijfsvergunning is verleend dan wel van wie de B9-aanvraag is afgewezen. Deze gegevens betreffen niet alle bij instanties bekende niet-Nederlandse slachtoffers van mensenhandel omdat niet elk niet-Nederlands slachtoffer in de B9-regeling komt. Op een aantal plaatsen worden de kwantitatieve gegevens geduid door kwalitatieve informatie. Het hoofdstuk vangt aan met een schets van het relevante beleidskader.

4.2 Beleid

4.2.1 Beleidskader

Zoals reeds is vermeld in de inleiding, hebben niet rechtmatig in Nederland verblijvende slachtoffers van mensenhandel recht op de B9-verblijfsvergunning. Deze regeling dient ertoe deze slachtoffers beschikbaar te stellen voor de medewerking aan het opsporingsonderzoek en geeft slachtoffers op grond van de B9-regeling recht op (tijdelijk) verblijf en voorzieningen vanuit de overheid. Een vereenvoudigde weergave van de route die slachtoffers kunnen doorlopen op grond van de B9-regeling is weergegeven in Figuur 4.1.

6 Zie onder andere: Brief van de minister voor Immigratie en Asiel, Mensenhandel, 15 november 2011, *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 57; Brief van de minister voor Immigratie en Asiel, Mensenhandel, 11 mei 2012, *Kamerstukken II* 2011/12, 28 638, nr. 78; Kamerstuk II 2011-2012, 28638, nr. 89.

Figuur 4.1 Route van slachtoffers in de Bg-regeling⁷

De bedenktijd is essentieel om slachtoffers de tijd te geven zich te herstellen, zich aan de invloed van de mensenhandelaar te onttrekken en om een geïnformeerd en weloverwogen besluit te kunnen nemen over het doen van aangifte van mensenhandel of anderszins meewerken met de politie en justitie.⁹ Op grond van internationale regelgeving dient Nederland slachtoffers van mensenhandel een periode van herstel en bezinning te bieden.¹⁰ De politie moet een slachtoffer van mensenhandel informeren over de mogelijkheid van de bedenktijd. De bedenktijd (van maximaal drie maanden) biedt rechtmatig verblijf aan slachtoffers.¹¹ Daarnaast geeft het recht op bepaalde voorzieningen, waaronder vergoeding voor kosten van levensonderhoud, medische bijstand en rechtshulp indien nodig geacht. Het slachtoffer mag gedurende de bedenktijd geen arbeid verrichten. De bedenktijd wordt eenmalig gegeven en kan niet worden verlengd.¹²

7 De figuur is een simplistische weergave van de verschillende procedures in de Bg-regeling welke niet alle mogelijke stappen in beleid en praktijk weergeeft.

8 Aangifte of anderszins meewerken.

9 §B9/3.2. Zie ook: Brief van de NRM op 29 mei 2012 aan de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, kenmerk 8060; NRM 2012b, p. 13; Verdrag van de Raad van Europa inzake bestrijding van mensenhandel (2005), art. 13.

10 Art. 13 Verdrag van de Raad van Europa inzake bestrijding van mensenhandel (2005), [vindplaats].

11 §B9/3.2.4 en rechtmatig verblijf in Nederland op grond van art. 8, onder k. Vreemdelingenwet 2000.

12 §B9/3.2.

In vier situaties eindigt de bedenktijd. Allereerst wordt de bedenktijd stopgezet indien het slachtoffer tijdens de bedenktijd met onbekende bestemming is vertrokken. Ten tweede kan het slachtoffer gedurende de bedenktijd besluiten af te zien van het doen van aangifte of het op andere wijze verlenen van medewerking aan het opsporingsonderzoek naar de verdachte. In dat geval wordt de bedenktijd ook stopgezet. Ten derde eindigt de bedenktijd wanneer het slachtoffer uiteindelijk besluit aangifte te doen of anderszins meewerkt aan een strafrechtelijk opsporingsonderzoek naar de verdachte. Deze medewerking aan het opsporingsonderzoek wordt ambtshalve aangemerkt als een B9-aanvraag.¹³ Tot slot wordt de bedenktijd stopgezet wanneer het slachtoffer een aanvraag voor een verblijfsvergunning op andere gronden dan de B9-regeling indient.

Een slachtoffer kan er voor kiezen om geen gebruik te maken van de bedenktijd en direct medewerking te verlenen aan het opsporingsonderzoek. Een slachtoffer van mensenhandel komt in aanmerking voor de B9-verblijfsvergunning als hij of zij van dit feit aangifte heeft gedaan of op andere wijze medewerking heeft verleend aan het strafrechtelijk opsporing- of vervolgingsonderzoek en zolang de strafrechtelijke opsporing of vervolging, of de berechting in feitelijke aanleg nog niet is afgerond.¹⁴ Ook getuigen van mensenhandel kunnen aanspraak maken op de B9-verblijfsvergunning en de hieraan gekoppelde voorzieningen.¹⁵

Sinds 22 december 2010 kan aan een slachtoffer dat geen aangifte kan of wil doen vanwege ernstige bedreigingen of vanwege medische of psychische beperkingen, op grond van paragraaf 12 van de B9-regeling¹⁶ ook zonder medewerking aan het strafrechtelijk onderzoek een tijdelijke verblijfsvergunning worden verleend.¹⁷ Er is in beperkte mate een beroep gedaan op dit beleid gebaseerd op artikel 3.4 lid 3 Vreemdelingenbesluit 2000.¹⁸ Een uiteindelijke beslissing is gebaseerd op een verklaring van de politie dat het om een slachtoffer van mensenhandel gaat en sprake is van een ernstige bedreiging en/of en

13 §B9/2; §B9/4.1.

14 Vanaf 14 november 2007 geldt ook het anderszins meewerken met de politie en/of justitie als B9-aanvraag.

15 Zie: §B9/5. Ten behoeve van de leesbaarheid zal in het vervolg gemakshalve alleen de term slachtoffers worden gebruikt.

16 Het betreft tijdelijk verblijf op basis van art. 3.4 derde lid Vreemdelingenbesluit 2000 (en dus geen B9). Om deze reden zullen de B9/12aanvragen en verleningen niet terug te vinden zijn in de cijfers zoals weergegeven in §4.3 - §4.4.

17 Zie §B9/12 (*Stcr.* 2010, 20701, p. 15). Vanwege het afschaffen van rechtmatig verblijf hangende beklag (*Stb.* 2012, 359) is de B9-regeling aangepast en is paragraaf B9/13 Vc 2000 vernummerd tot paragraaf B9/12 (*Stcr.* 2012, 15972, p. 3).

18 Het gaat om minder dan tien in 2011 en 2012 (schriftelijke informatie van de IND, 17 juli 2012 en 12 oktober 2012).

medische of psychische beperking.¹⁹ De onderstaande casus is een voorbeeld van een proces-verbaal op basis waarvan tijdelijk verblijf op deze grond is verleend:

Tijdelijk verblijf zonder medewerking aan het opsporingsonderzoek²⁰

In mei 2012 kwam een Sierra Leonese vrouw overstuurd naar het politiebureau van de regio Midden- en West-Brabant binnen. Nadat zij de deuren dicht deed en de lamellen voor de ramen sloot, ging zij op de grond zitten en vertelde ze hoe ze vanwege valse beloftes (van een goed leven in Nederland en een huwelijk) naar Nederland was gegaan. Eenmaal in Nederland, werd zij opgesloten in een huis waar ze seks moest hebben met meerdere mannen. Hiervoor werd betaald aan de mensenhandelaar. De politie hield een intakegesprek met de vrouw maar tijdens dit gesprek ondervond de politie dat het zienderogen slechter met haar ging en zij niet in staat was om een verder intakegesprek te voeren. De Sierra Leonese vrouw werd via melding aan CoMensha ondergebracht bij een geheim opvangadres. Hier verklaarden medewerksters dat 'betrokkene zeer angstig was en geen moment alleen gelaten wenste te worden.' Om deze reden werd de vrouw een dag later in een crisissplek voor psychiatrische patiënten geplaatst, waar getracht zou worden de vrouw te kalmeren, haar medicatie in te stellen en een diagnose te stellen. De behandelend arts van de GGZ instelling verklaarde binnen een paar dagen dat 'cliënte nog erg onrustig is, slecht slaapt en zich niet veilig voelt en dat er eerst gewerkt moet worden aan vertrouwen en rust en pas daarna verder gewerkt kan worden aan stabilisering en medicatie-instelling.' Aan de Sierra Leonese vrouw is op grond van paragraaf 12 van de Bg-regeling een tijdelijk verblijf verleend.

De Bg-verblijfsvergunning geeft naast een regulier verblijf in Nederland recht op voorzieningen zoals opvang en huisvesting, medische bijstand, rechtshulp en speciale voorzieningen ten behoeve van levensonderhoud.²¹ Ook is arbeid vrij toegestaan voor het slachtoffer met een Bg-verblijfsvergunning.²² In beginsel wordt de Bg-verblijfsvergunning voor een jaar verleend en geldt deze zolang er sprake is van een strafrechtelijk opsporingsonderzoek. De verblijfsvergunning wordt ingetrokken wanneer de zaak is geseponeerd. Dan staat de weg van beklag open op grond van artikel 12 Sv. Het recht op tijdelijk verblijf in Nederland tijdens de beklagprocedure is per 1 augustus 2012 afgeschaft.²³ Dit besluit is onderdeel van de maatregelen om de Bg-regeling minder misbruikgevoelig te maken.²⁴

19 De medische problematiek moet worden aangetoond aan de hand van medische informatie die in ieder geval afkomstig moet zijn van een behandelaar die ingeschreven staat in het register van de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (BIG-register) of in het register van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP). Indien het om ernstige bedreigingen gaat door de mensenhandelaar moet dit wel blijken uit een verklaring van de politie (§B9/12).

20 Gebaseerd op een geanonimiseerd proces-verbaal, ontvangen van de IND op 12 oktober 2012.

21 §B9/3.2.

22 §B9/7.2.

23 Kamerstukken II 2011-2012, 28 638, nr. 89; Stb. 2012, 359.

24 Kamerstukken II 2011/12, 28 638, nr. 57, p. 4.

In sommige gevallen wordt een B9-aanvraag afgewezen. Hierbij gelden de gronden voor afwijzing zoals opgesomd in artikel 16 van de Vreemdelingenwet²⁵. Vier gronden die in artikel 16 worden genoemd gelden echter *niet* voor slachtoffers van mensenhandel.²⁶ Ten eerste, het ontbreken van een geldige machtiging tot voorlopig verblijf kan een slachtoffer van mensenhandel niet worden tegengeworpen. Ten tweede kan een B9-aanvraag niet worden afgewezen wegens gevaar van de openbare orde indien de inbreuk op de openbare orde rechtstreeks verband houdt met mensenhandel. Ten derde kan het ontbreken van de basiskennis van de Nederlandse taal en de Nederlandse maatschappij niet leiden tot een afwijzing. Tot slot kan het niet beschikken over een paspoort evenmin leiden tot een B9-afwijzing.²⁷ §4.4.4 bevat de resultaten van het dossieronderzoek betreffende de gronden voor afwijzingen in de periode 2009-2011.

4.2.2 Het beleid in de praktijk

Deze paragraaf richt zich op een tweetal knelpunten uit de praktijk, te weten de termijn voor de afhandeling van de B9-aanvragen en kinderen in de bedenktijd. Een ander onderwerp dat in de praktijk als knelpunt wordt ervaren betreft het zogenoemde ‘misbruik van de B9-regeling’. Over deze problematiek heeft de NRM eerder uitvoerig gerapporteerd in haar Zevende rapportage²⁸, en ook is dit onderwerp eerder dit jaar aan bod gekomen²⁹. In onderhavig hoofdstuk zal dit knelpunt dan ook niet worden besproken.

Afhandeling van de B9-aanvragen en de verblijfspas

Het besluit van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) over de B9-aanvraag zou in beginsel binnen 24 uur genomen moeten worden.³⁰ Onderstaande tabel toont de termijn van de afhandeling van alle B9-aanvragen in 2010 en 2011.

25 Vw. 2000, art. 16.

26 §B9/2, onder ad. c

27 Hierbij geldt dat de betrokkene wel een paspoort dient aan te vragen bij de diplomatieke vertegenwoordiging van het land waarvan het slachtoffer de nationaliteit bezit (§B9/2, onder ad. c).

28 NRM7, §5.3.

29 NRM 2012b.

30 §B9/6.

Tabel 4.1 Termijn afhandeling Bg-aanvragen

Termijn afhandeling Bg-aanvragen	2010		2011	
	N	%	N	%
Binnen 24 uur ³¹	246	70%	304	73%
> één dag < één week	66 ³²	19%	74	18%
> één week < één maand	26 ³³	7%	21	5%
> één maand	9 ³⁴	3%	9	2%
Onbekend ³⁵	3	1%	9	2%
Totaal	350	100%	417	100%

Bron: IND-bestanden

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in 2010 70% (=246) en in 2011 73% (=304) van het totaal aantal Bg-aanvragen binnen de gestelde termijn van 24 uur is afgehandeld. In 2010 is 89% (=312) van de Bg-aanvragen binnen een week afgehandeld en in 2011 betrof dit aandeel 91% (=378). In het geval dat het ging om een langere termijn dan 24 uur zijn verklaringen onder andere gerelateerd aan organisatorische vertragingen,³⁶ een latere invoerdatum in het registratiesysteem van de IND dan de eigenlijke beslisdatum,³⁷ of in een uitzonderlijk geval een langere termijn voor een Bg-aanvraag die afkomstig is van een getuige-aangever³⁸ omdat over aangevers die geen slachtoffer maar getuige zijn het OM geconsulteerd moet worden.

Of de slachtoffers, bij wie de toekenning van de Bg-verblijfsvergunning langer dan de toegestane termijn duurde, hier praktische problemen van hebben ondervonden, is niet onderzocht. Een knelpunt dat wel bekend is, betreft het feit dat soms een lange periode zit tussen het verlenen van de Bg-verblijfsvergunning en de feitelijke verstrekking van de daaraan gekoppelde verblijfspot. Dit vormt bij de inschrijving in

- 31 Indien het besluit een dag na de Bg-aanvraag is gevallen, is er van uit gegaan dat dit binnen de gestelde termijn van 24 uur is geweest.
- 32 Over één Bg-aanvraag in 2010 (eind december) bleek in 2011 (begin januari) te zijn beslist.
- 33 Over twee Bg-aanvragen in 2010 (beide in december) bleek in januari 2011 te zijn beslist.
- 34 Over één Bg-aanvraag in 2010 (in november) bleek in maart 2011 te zijn beslist.
- 35 Van een aantal Bg-aanvragen was de afdoening onbekend in de ontvangen dataset. Dit kan ermee te maken hebben dat de Bg-aanvraag ten onrechte was ingevoerd en dat het achteraf niet om een Bg-zaak bleek te gaan. Voor de Bg-aanvragen in 2011 waarvan het besluit onbekend was, bestaat er nog een mogelijkheid dat de IND over de aanvraag in 2012 heeft besloten. Ten tijde van het schrijven van deze rapportage (december 2012) beschikte BNRM niet over deze gegevens.
- 36 Bijvoorbeeld als de politieregio van waaruit de Bg-aanvraag afkomstig is, de aangifte of een verklaring van anderszins meewerken aan het strafrechtelijk onderzoek, middels het model 'Kennissegeving aangifte/verlenen medewerking aan strafrechtelijk onderzoek mensenhandel en beroep op regeling Bg' (M55-formulier), te laat opstuurt naar de IND.
- 37 De IND geeft aan dat in een aantal gevallen wel binnen 24 uur over de Bg-aanvraag is beslist, maar dat dit later is ingevoerd in het registratiesysteem van de IND (schriftelijke informatie van de IND, 23 mei 2012).
- 38 Vanwege de extra tijd door het verplicht consulteren van het OM (§B9/6.1).

de gemeentelijke basisadministratie (GBA) een probleem voor slachtoffers die niet over een paspoort beschikken. Deze slachtoffers kunnen zich zonder paspoort of verblijfspas namelijk niet identificeren waardoor inschrijving in de GBA in beginsel niet mogelijk is. Zonder inschrijving in de GBA is bijvoorbeeld het aanvragen van een ziektekostenverzekering, het krijgen van een uitkering en het zich inschrijven als woningzoekende niet mogelijk. Door het later ontvangen van de verblijfspas zitten slachtoffers die niet over een ander identificatiemiddel beschikken vaak onnodig lang in een opvanginstelling, hetgeen extra kosten met zich brengt. CoMensha heeft dit knelpunt eind 2011 geagendeerd bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).³⁹ De NRM heeft eerder aanbevolen dat de procedure van het verstrekken van de verblijfspas aan slachtoffers in de B9-regeling wordt versneld.⁴⁰

Inschrijving in de GBA bij de gemeente Den Haag

In Den Haag vormde bovenstaand knelpunt een jaar geleden aanleiding om de werkwijze bij de GBA te veranderen. Voor de betreffende groep slachtoffers mensenhandel die niet over een paspoort beschikten, en nog geen verblijfspas hadden ontvangen, werd afgesproken dat zij toch ingeschreven kunnen worden in de GBA indien zij de volgende twee documenten overleggen: de brief van de IND waarin staat dat de B9-verblijfsvergunning is verleend, en daarnaast een ambtsledig proces-verbaal van bevindingen waarin staat dat de betreffende vreemdeling aangifte heeft gedaan van mensenhandel.⁴¹

Kinderen in de bedenktijd

Via de bedenktijd kan een kind van een ouder die mogelijk slachtoffer van mensenhandel is en daarom gebruik maakt van de bedenktijd, ook rechtmatig verblijf krijgen en gebruik maken van desbetreffende voorzieningen. Dit staat echter niet in de B9-regeling en impliceert telkens het zoeken naar een praktische oplossing voor illegaal in Nederland verblijvende kinderen van ouders die slachtoffer van mensenhandel zijn. Zoals in §4.3.4 wordt genoemd, hebben in 2010 en 2011 ten minste 35 minderjarigen die waarschijnlijk zelf geen slachtoffer van mensenhandel zijn, gebruik gemaakt van de bedenktijd.⁴² Het verblijf van het kind is afhankelijk van dat van het mogelijke slachtoffer van mensenhandel. Zodra de procedure van de ouder stopt, stopt ook de procedure van het kind.⁴³ Indien aan een ouder een B9-verblijfsvergunning is verleend, kan aan een kind op grond van paragraaf 11 van de B9-regeling wel een verblijfstitel worden verleend op basis van een aanvraag gezinshereniging bij ouder.⁴⁴ Het zou echter ook goed zijn om rechtmatig verblijf van kinderen van personen in de bedenktijd in de regeling op te

39 Mail van CoMensha aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 25 november 2011; Zie ook: NRM 2012b, p. 22.

40 NRM 2012b, p.34.

41 Mondelinge informatie gemeente Den Haag, 28 november 2012.

42 Het delen van een dossier van een minderjarige met een (volwassen) slachtoffer is een indicatie voor een ouder/kind relatie. Ten minste 35 minderjarigen die gebruik maakten van de bedenktijd in 2010 en 2011 hebben een gedeeld dossier met een ouder die slachtoffer van mensenhandel is en zijn dus zelf waarschijnlijk geen slachtoffer van mensenhandel. Zie ook: §4.3.4.

43 Schriftelijke informatie van de IND, 23-25 mei 2012.

44 §B9/11.

nemen. Het beleidsmatig regelen van rechtmatig verblijf en de daarbij behorende voorzieningen zorgt ervoor dat kinderen van slachtoffers van mensenhandel niet tussen wal en schip kunnen belanden.⁴⁵

4.3 De bedenktijd en Bg-aanvragen

4.3.1 Opmerkingen bij de cijfers

BNRM heeft voor het eerst gegevens inzake de bedenktijd ontvangen van de IND. Aan de hand van deze cijfers en de cijfers betreffende de Bg-aanvragen in 2010 en 2011, worden in deze paragraaf vergelijkingen gemaakt tussen drie categorieën:⁴⁶

- slachtoffers van mensenhandel die gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd, maar uiteindelijk geen Bg-aanvraag hebben gedaan (hierna: ‘Bedenktijd zonder Bg-aanvraag’);
- slachtoffers van mensenhandel die gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd en die een Bg-aanvraag hebben gedaan (hierna: ‘Bg-aanvraag en bedenktijd’); en
- slachtoffers van mensenhandel die een Bg-aanvraag hebben gedaan maar die geen gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd (hierna: ‘Bg-aanvraag zonder bedenktijd’).⁴⁷

Grote uitbuitingszaken, waarbij veel slachtoffers dezelfde persoonskenmerken hebben, kunnen invloed hebben op het beeld dat ontstaat uit de cijfers als gevolg van het feit dat het totale aantal slachtoffers in de Bg-regeling niet zo groot is. Een grote zaak die mogelijk invloed heeft op de cijfermatige gegevens in deze paragraaf, betreft een zaak van in ieder geval 44 Poolse werknemers in de politieregio Brabant Zuid-Oost, verder de ‘casus Bloemenkwekerij’ genoemd. Geen van deze werknemers heeft een Bg-aanvraag gedaan. De casus heeft hoogstwaarschijnlijk invloed op het aantal personen in de categorie ‘Bedenktijd zonder Bg-aanvraag’ Deze mogelijke invloed is bij de analyses in deze paragraaf betrokken.⁴⁸

Casus - Bloemenkwekerij⁴⁹

In augustus 2011 vond een gezamenlijke controle plaats door de Arbeidsinspectie (AI), de gemeente en de vreemdelingenpolitie onder leiding van de AI. Twee locaties van een bloemenkwekerij werden gecontroleerd, waar ongeveer zeventig (met name Roemeense en Poolse werknemers) door

45 Overigens hebben kinderen van slachtoffers van mensenhandel volgens de pilot categorale opvang slachtoffers mensenhandel wel recht op opvang, ongeacht of zij in de Bg-regeling zitten: ‘De doelgroep van de (pilot) categorale opvang bestaat uit slachtoffers van mensenhandel, zowel vrouwen, mannen als eventueel meegenomen kinderen.’ (*Beschrijvend document opvang slachtoffers mensenhandel*, ten behoeve van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2012).

46 Zie Bijlage 1 voor de onderzoeksverantwoording.

47 De cijfermatige informatie inzake de Bg-regeling zoals BNRM deze weergeeft in de huidige rapportage wijkt mogelijk iets af van gegevens van de IND vanwege een secundaire analyse van BNRM om gegevens op individueel slachtofferniveau te genereren. Zie Bijlage 1 voor een meer uitgebreide uitleg in de onderzoeksverantwoording.

48 Zie ook Bijlage 1 voor de onderzoeksverantwoording.

49 De in het kader beschreven informatie over deze casus is bevestigd door de politieregio Brabant Zuid-Oost op grond van de informatie die uit de intakegesprekken met de werknemers bleek (schriftelijke informatie, 30 november 2012).

de AI in ontredde omstandigheden werden aangetroffen in slechte, illegale, huisvesting in te kleine en vieze barakken zonder sanitaire voorzieningen. De werkgever betaalde de werknemers in onvoldoende mate.⁵⁰ Uit eerste gesprekken die de AI voerde met de werknemers kwamen signalen van mensenhandel naar voren. Vanwege het mensenhandelaspect nam de politie de operatie over. De politie gaf aan dat werknemers met de politie mee konden gaan om te praten over de omstandigheden, waarmee aanvankelijk alle werknemers instemden. Omdat de werknemers zich vies voelden, wilden zij zich opfrissen. Volgens de politie, maakte een voorman (die overigens pas later als voorman werd geïdentificeerd) gebruik van deze gelegenheid om een aantal werknemers te intimideren. Na het opfrissen waren nog maar rond de 40 werknemers (met name met de Poolse nationaliteit) bereid mee te gaan met de politie. De meerderheid van de Roemeense werknemers was niet bereid om met de politie te praten, mogelijk vanwege angst door intimidatie van de werkgever en mogelijk door hun extra kwetsbare positie omdat zij mogelijk in Nederland illegaal werkten.⁵¹ Met ongeveer de 40 werknemers werden door de politie van de regio Brabant Zuid-Oost intakegesprekken gehouden en kregen de werknemers de mogelijkheid om gebruik te maken van de bedenktijd.⁵² Zij zijn een eerste nacht opgevangen in het asielzoekerscentrum waarna de gemeente waar de boerderij was gelegen opvang kon regelen.⁵³ De belangenvereniging voor arbeidsmigranten in Nederland, Migrada, heeft deze personen uit de opvang geholpen door hen in Nederland aan nieuw werk te helpen. Ten behoeve van het opsporingsonderzoek heeft de politieregio Brabant Zuid-Oost vervolgens (aangetekende) brieven verstuurd naar de werknemers met de vermelding dat zij alsnog aangifte konden doen. Deze brieven zijn echter nooit ontvangen door de werknemers.⁵⁴ Uiteindelijk zijn daarom geen aangiften opgenomen. Het OM besloot om in deze zaak niet tot vervolging over te gaan vanwege het ontbreken van voldoende bewijs.⁵⁵

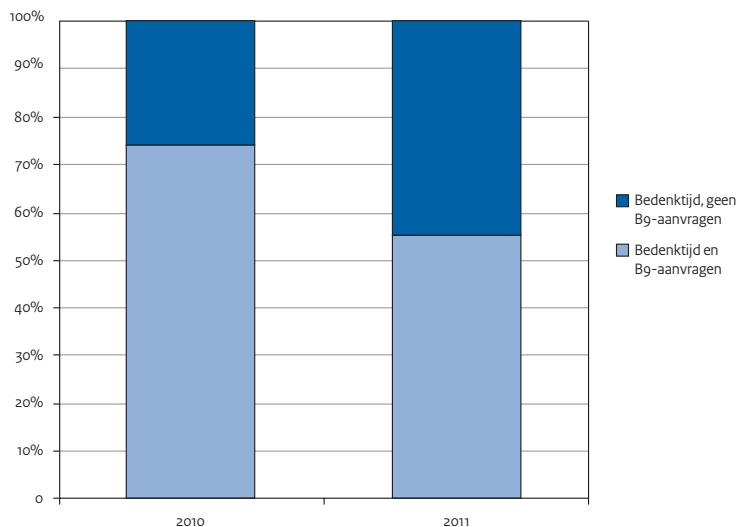
4.3.2 Bedenktijd in 2010 en 2011

In 2010 hebben 256 slachtoffers gebruik gemaakt van de bedenktijd en in 2011 is dit aantal met 40% gestegen naar 357. In de bijlage is in Tabel B3.2.3 het totaal aantal B9-aanvragen weergegeven, waaruit blijkt dat het aantal B9-aanvragen in mindere mate is gestegen, namelijk van 350 aanvragen in 2010

-
- 50 De betrokkenen zouden het minimumloon gebaseerd op een 40-urige werkweek uitbetaald hebben gekregen op hun bankrekening, maar in plaats van 40 uur werkte men bijna het dubbele (mondelinge informatie van de politieregio Brabant Zuid-Oost aan de hand van de intakegesprekken die gehouden zijn met ongeveer 40 (met name Poolse) werknemers, 30 mei 2012).
 - 51 Werkgevers van mensen van buiten de Europese Economische Ruimte (EER) en uit Bulgarije en Roemenië hebben een tewerkstellingsvergunning nodig voordat deze mensen in Nederland mogen werken.
 - 52 In de dataset van de IND staat dat op 12 september 2011 44 Poolse werknemers in de regio Brabant Zuid-Oost gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd.
 - 53 Het opvangen van de werknemers vormde in eerste instantie een probleem in deze grote uitbuitingszaak. Hoewel CoMensha wel op de hoogte was gesteld van de actie verwezen zij door naar de gemeente waar de boerderij was gelegen om opvang te regelen. De gemeente was wel van tevoren op de hoogte van de gezamenlijke controle onder leiding van de Algemene Inspectie (AI) maar voor de opvang van de eventuele slachtoffers en de verantwoordelijkheid van de gemeente hierin, waren zij niet van tevoren door CoMensha op de hoogte gebracht (schriftelijke informatie van de politieregio Brabant Zuid-Oost, 30 november 2012).
 - 54 De politie kreeg de aangetekende brieven ongelezen terug.
 - 55 Mondelinge informatie van de politieregio Brabant Zuid-Oost, 22 oktober 2012.

met een stijging van 19% naar 417 aanvragen in 2011. Onderstaand figuur toont het aantal personen in 2010 en 2011 dat gebruik heeft gemaakt van de bedenktijd en of deze is gevolgd door een Bg-aanvraag.⁵⁶

Figuur 4.2 Bedenktijd in 2010 en 2011



Zoals Figuur 4.2 weergeeft, resulteerde in 2010 26% (=66) van de bedenktijd niet in een Bg-aanvraag en in 2011 betrof dit 43% (=155)⁵⁷. Het ontbreken van een Bg-aanvraag kan een indicatie zijn voor het niet meewerken aan het opsporingsonderzoek naar de dader(s).⁵⁸ Het is echter ook mogelijk dat een betrokkene na de bedenktijd wel heeft meegewerkt aan het opsporingsonderzoek, maar verder geen gebruik wil maken van de Bg-regeling.⁵⁹ Dit laatste kan te maken hebben met bijvoorbeeld de terugkeerwens

⁵⁶ Zie Tabel B3.2.1 voor een gedetailleerd overzicht van in hoeverre de bedenktijd in 2010 en 2011 werd gevolgd door een Bg-aanvraag.

⁵⁷ 43% (=155) van het totaal aantal personen dat gebruik maakte van de bedenktijd in 2011, heeft in 2011 nog geen Bg-aanvraag gedaan. Het kan dat een aantal van deze slachtoffers dat in de laatste drie maanden van 2011 gebruik maakte van de bedenktijd, in 2012 toch een Bg-aanvraag heeft gedaan. Het betreft 46 personen (13%) die vanaf oktober 2011 gebruik maakten van de bedenktijd. Hiermee kan het totaal van 43% (=155) dalen tot 31% (=109) slachtoffers die geen Bg-aanvraag heeft gedaan van het totaal aantal slachtoffers in de bedenktijd.

⁵⁸ Redenen voor het niet meewerken aan het opsporingsonderzoek kunnen de volgende zijn: voor een aantal slachtoffers van mensenhandel in de bedenktijd bleek dat er geen aangiften waren opgenomen omdat er geen vervolg was gegeven aan een opsporingsonderzoek (dit was het geval bij de werknemers in de casus bloemenkwekerij, zie §4.3.1); een aantal slachtoffers waren met onbekende bestemming (MOB) vertrokken; en een aantal personen in de bedenktijd bleken kinderen van de aangever te zijn (als aan de ouder een Bg-verblijfsvergunning is verleend, kan het kind verblijf op grond van gezinshereniging aanvragen) (Navraag bij de politie, oktober 2012).

⁵⁹ Dit is bevestigd door de IND (schriftelijke informatie van de IND op 25 oktober 2012).

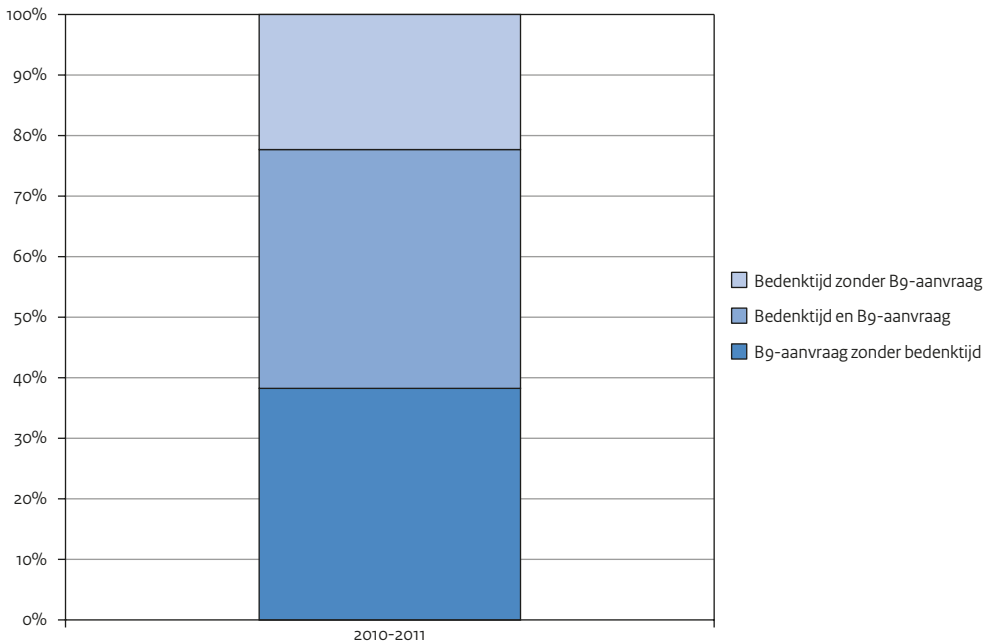
naar het land van herkomst of het willen afwachten van een andere verblijfsprocedure (bijvoorbeeld een asielpcedure).⁶⁰

4.3.3 Bedenktijd en B9-aanvragen in 2010 en 2011

In het vervolg van deze paragraaf worden de drie categorieën beschreven zoals deze in §4.3.1 zijn genoemd: 'Bedenktijd zonder B9-aanvraag' (N: 221), 'Bedenktijd en B9-aanvraag' (N: 392) en 'B9-aanvraag zonder bedenktijd' (N: 375).⁶¹ Alles bij elkaar gaat het dus om 988 personen in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag in 2010 en 2011.

Onderstaand figuur toont de personen in de bedenktijd en/of met B9-aanvraag over het totaal van 2010 en 2011.⁶²

Figuur 4.3 Bedenktijd en/of B9-regeling (totaal van 2010-2011)



⁶⁰ Navraag bij de politie, oktober 2012.

⁶¹ Van het totaal aantal personen met een B9-aanvraag in 2010 en 2011 (N: 767) heeft 51% (=392) eerst gebruik gemaakt van de bedenktijd. 49% (=375) heeft geen gebruik gemaakt van de bedenktijd. Dit is inclusief 71 personen die in de eerste drie maanden van 2010 een B9-aanvraag hebben gedaan. Het is mogelijk dat zij in de laatste drie maanden van 2009 gebruik maakten van de bedenktijd (maximaal 7% van het totaal aantal B9-aanvragen in 2010 en 2011). Zie ook: Tabel B3.2.2. In Tabel B3.2.3 is het totaal aantal B9-aanvragen in de periode 2007-2011 weergegeven.

⁶² Zie Tabel B3.2.4 voor een gedetailleerd overzicht van alle geregistreerde personen in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag.

Zoals in Figuur 4.3 wordt weergegeven, vormt de categorie 'Bedenktijd en Bg-aanvraag' de grootste groep (40%), gevolgd door de categorie 'Bg-aanvraag zonder bedenktijd' (38%). Bijna een kwart (22%) van het totaal heeft gebruik gemaakt van de bedenktijd zonder dat dit gevolgd werd door een Bg-aanvraag.

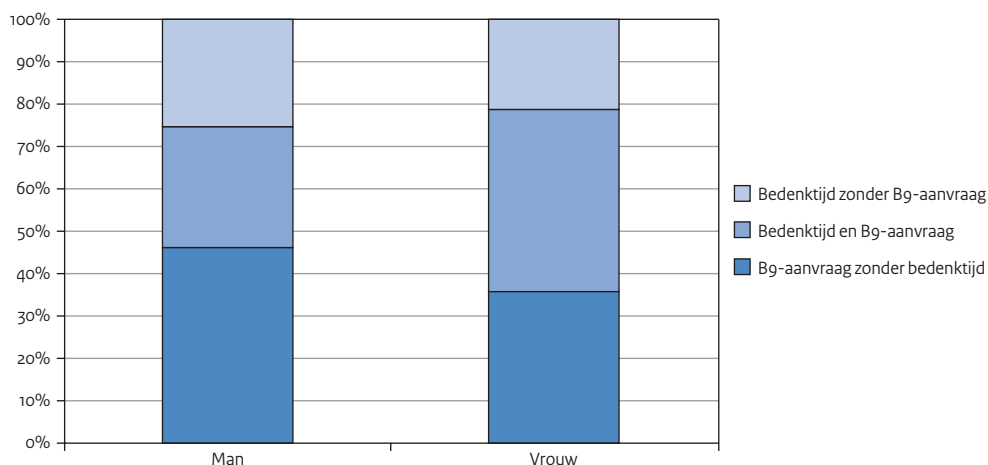
4.3.4 Kenmerken van slachtoffers in de bedenktijd en/of met een Bg-aanvraag

Hieronder volgen de kenmerken van eerder genoemde categorieën slachtoffers⁶³ waarbij onderlinge verschillen en overeenkomsten zichtbaar worden.⁶⁴ Tevens wordt in deze paragraaf aandacht besteed aan de verdeling tussen politieregio's met betrekking tot deze categorieën.

Geslacht

Onderstaand figuur toont de verdeling van de categorieën voor de mannelijke slachtoffers (N: 242) en voor de vrouwelijke slachtoffers (N: 745).^{65,66}

Figuur 4.4 Geslacht personen in de bedenktijd en/of met een Bg-aanvraag⁶⁷ (totaal van 2010-2011)



75% (=180) van het totaal aantal mannelijke slachtoffers en 78% (=587) van het totaal aantal vrouwelijke slachtoffers heeft een Bg-aanvraag gedaan, al dan niet na een bedenktijd. Vrouwen maken over het algemeen relatief vaker gebruik van de bedenktijd dan mannen. Mannen dienen vaker meteen een Bg-aanvraag in, zonder eerst gebruik te maken van de bedenktijd. De bovenste categorie in Figuur 4.4 is het percentage slachtoffers dat gebruik heeft gemaakt van de bedenktijd zonder dat deze werd gevolgd door

⁶³ Zie §4.3.1 en §4.3.3.

⁶⁴ Het gaat om de groep slachtoffers over de jaren 2010 en 2011 samen, zoals is weergegeven in Figuur 4.3.

⁶⁵ Van één persoon was het geslacht onbekend. Zie Tabel B3.2.4 voor een gedetailleerd overzicht van de verdeling van de categorieën per geslacht.

⁶⁶ Er bestaat een zwak verband tussen de drie categorieën en geslacht (V: 0,13). Zonder de casus bloemenkwekerij blijft dit verband gelijk (V: 0,13).

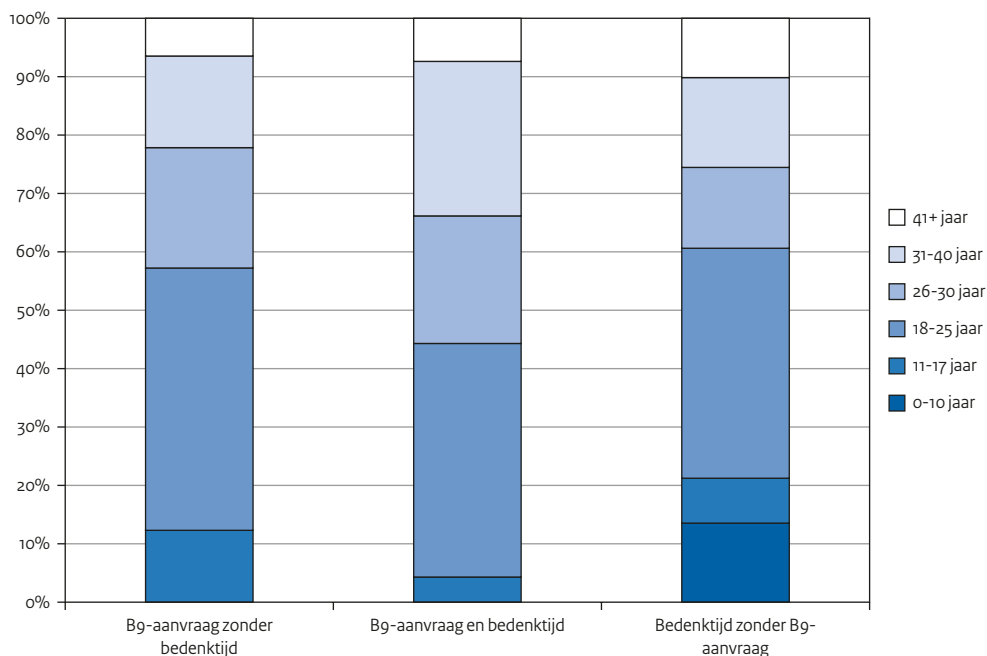
⁶⁷ De figuur geeft alleen de verdeling van de categorieën per geslacht weer. Het absolute aantal vrouwen in de Bg-regeling is namelijk aanzienlijk groter dan het aantal mannen.

een Bg-aanvraag. Dit percentage is onder mannen relatief hoger (26% van het totaal aantal mannen) dan bij vrouwen (21% van het totaal aantal vrouwen). Wanneer de casus Bloemenkwekerij niet wordt meegerekend, bestaan er andere verhoudingen tussen mannen en vrouwen in met name de categorie 'Bedenktijd zonder Bg-aanvragen'. Zonder de betreffende casus zit in de categorie 'Bedenktijd zonder Bg-aanvragen' een iets groter aandeel van de vrouwelijke slachtoffers, 19% (=136) dan het aandeel van de mannelijke slachtoffers, 18% (=40).

Leeftijd

De onderstaande figuur geeft de leeftijdsverdeling weer van de personen per categorie over het totaal van 2010 en 2011.⁶⁸

Figuur 4.5 Leeftijdsverdeling van personen in de bedenktijd en/of met een Bg-aanvraag (totaal van 2010-2011)



Zoals de bovenstaande figuur weergeeft, bestaat er relatief een groter aantal minderjarigen in de categorie 'bedenktijd zonder Bg-aanvraag' dan in de andere categorieën ('Bg-aanvraag zonder bedenktijd' en 'Bg-aanvraag en bedenktijd'). Verder komen de leeftijdscategorieën in redelijke mate overeen tussen de

⁶⁸ Zie Tabel B3.2.6 voor een gedetailleerd overzicht van de leeftijdsverdeling per categorie.

drie categorieën.⁶⁹ De casus Bloemenkwekerij heeft een geringe invloed op de leeftijdsverdelingen tussen de drie categorieën. De meerderheid (=20) in de casus Bloemenkwekerij was tussen de 18 en 25 jaar.⁷⁰

De gemiddelde leeftijd van personen in de categorie ‘Bedenktijd zonder Bg-aanvraag’ is 24,6 jaar⁷¹ en ligt hiermee iets lager dan de gemiddelde leeftijden in de categorieën ‘Bg-aanvraag zonder bedenktijd’ (gemiddelde leeftijd is 25,8 jaar⁷²) en ‘Bg-aanvraag en bedenktijd’ (gemiddelde leeftijd is 27,9 jaar⁷³).^{74,75} Hoogstwaarschijnlijk heeft dit echter te maken met het feit dat minderjarige kinderen van ouders die slachtoffer van mensenhandel zijn ook gebruik maken van de bedenktijd. De volgende paragraaf over families in de bedenktijd en/of met een Bg-aanvraag gaat hier gedetailleerder op in.

Kinderen van slachtoffers in de bedenktijd en/of met een Bg-aanvraag

In de praktijk maken kinderen die zelf geen slachtoffer van mensenhandel zijn, maar van wie de ouder slachtoffer is, gebruik van de bedenktijd. Het verblijf van kinderen van een ouder in de bedenktijd is niet uitgewerkt in beleid, maar betekent een praktische oplossing voor kinderen van ouders die slachtoffer van mensenhandel zijn.⁷⁶ Het delen van een dossier van een minderjarige met een (volwassen) slachtoffer is een indicatie voor een ouder/kind relatie. 22 verschillende dossiers worden gedeeld door 59 personen binnen een familie en/of door partners.⁷⁷ Ten minste 35 minderjarigen in de categorie ‘Bedenktijd zonder Bg-aanvraag’⁷⁸ hebben een gedeeld dossier met een ouder die slachtoffer van mensenhandel is en zijn dus waarschijnlijk zelf geen slachtoffer van mensenhandel.⁷⁹ De meerderheid van de ouders van deze 35 minderjarigen heeft uiteindelijk een Bg-aanvraag gedaan.⁸⁰

Nationaliteit

De onderstaande tabel toont de top 5 nationaliteiten per categorie over 2010-2011.⁸¹

-
- 69 Het verband tussen de drie categorieën en de leeftijdscategorieën is matig sterk (V: 0,27). Zonder de casus Bloemenkwekerij is het verband tussen de leeftijdsverdelingen en de drie categorieën iets sterker (V: 0,30).
- 70 Zie §4.3.1 voor de kenmerken van de casus Bloemenkwekerij.
- 71 N: 221; Sd: 14,0 jaar.
- 72 N: 375; Sd: 7,9 jaar.
- 73 N: 392; Sd: 7,6 jaar.
- 74 Zie Tabel B3.2.7 voor een gedetailleerd overzicht van de gemiddelde leeftijd per categorie.
- 75 Er bestaat een geringe samenhang tussen de drie categorieën en de gemiddelde leeftijd (Eta: 0,139).
- 76 Zie ook §4.2.2.
- 77 Het komt voor dat een dossier van een ouder met meer dan één kind wordt gedeeld. Tabel B3.2.8 toont de gedeelde dossiers van in totaal 59 personen, onderverdeeld in leeftijdscategorieën.
- 78 Zie Figuur 4.5.
- 79 Dit betreffen alle 30 kinderen van nul tot tien jaar en vijf personen tussen de elf en zeventien jaar.
- 80 Van het totaal van 35 minderjarigen die een dossier delen met een ouder, hebben twee ouders (één ouder van één kind en één ouder van vier kinderen) uiteindelijk na de bedenktijd geen Bg-aanvraag gedaan.
- 81 Zie Tabel B3.2.9 voor een gedetailleerd overzicht van de nationaliteiten van de personen in de bedenktijd en/of Bg-regeling.

Tabel 4.2 Top 5 nationaliteiten van personen in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag (totaal van 2010-2011)⁸²

	Bedenktijd zonder B9-aanvraag	B9-aanvraag en bedenktijd	B9-aanvraag zonder bedenktijd	Totaal 2010-2011
Nigeriaanse	2 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e
Sierra Leone	4 ^e	2 ^e	3 ^e	2 ^e
Guineese	5 ^e	3 ^e	2 ^e	3 ^e
Hongaarse	3 ^e	5 ^e		4 ^e
Poolse	1 ^e			5 ^e
Angolese			4 ^e	
Bulgaarse			5 ^e	
Chinese		4 ^e		
Roemeense			5 ^e	
Surinaamse	5 ^e			

Bron: IND-bestanden

De top 5 nationaliteiten van personen in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag is als volgt: Nigeriaanse; Sierra Leone, Guineese, Hongaarse en Poolse. Over het geheel gezien komt de top 5 nationaliteiten in bovenstaande tabel in redelijke mate overeen met de top 5 nationaliteiten van personen met een B9-verlening.⁸³ Dit heeft te maken met het gegeven dat aan de slachtoffers in de categorieën 'B9-aanvraag zonder bedenktijd' en 'B9-aanvraag en bedenktijd' doorgaans een B9-verblijfsvergunning is verleend. Immers, een B9-aanvraag mag uitsluitend in uitzonderlijke gevallen worden afgewezen.⁸⁴

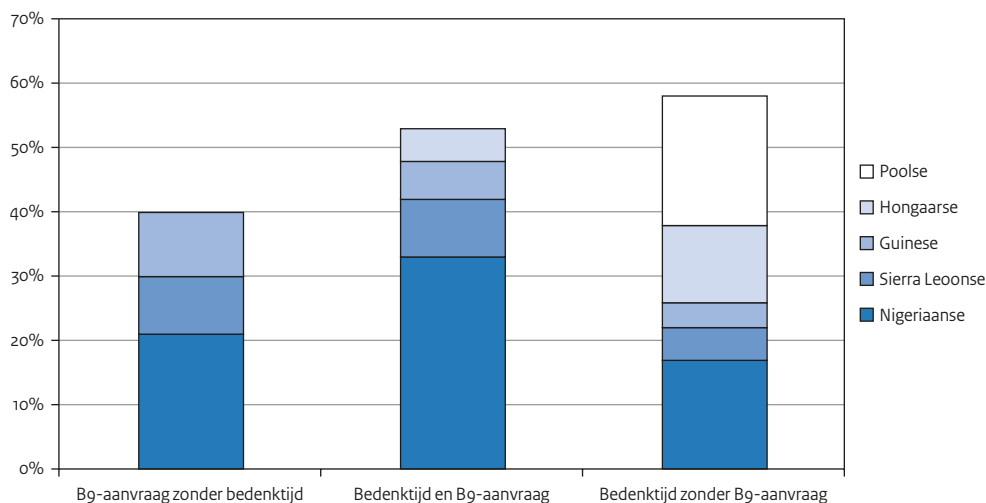
Onderstaand figuur toont aan hoe de top 5 nationaliteiten van het totaal aantal personen in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag in 2010 en 2011 is verdeeld per categorie.⁸⁵

82 De onbekende nationaliteiten zijn niet meegenomen in de top 5 berekening.

83 Zie Figuur 4.12.

84 Voor een overzicht van afwijzingen van B9-aanvragen en de gronden hiervoor, zie §4.4.4.

85 Er bestaat een sterke samenhang tussen de top 5 nationaliteiten en de drie categorieën (V: 0,40). Zonder de casus Bloemenkwekerij is de samenhang tussen de top 5 nationaliteiten en de drie categorieën aanzienlijk minder sterk (V: 0,12).

Figuur 4.6 Totaal top 5 nationaliteiten weergegeven per categorie (totaal van 2010-2011)

Zowel bij de categorie 'Bg-aanvraag zonder bedenktijd' als bij 'Bg-aanvraag en bedenktijd', vormen slachtoffers met de Nigeriaanse nationaliteit de grootste groep. Het gaat om respectievelijk 21% (=80) en 33% (=131). Opvallend is de Poolse nationaliteit die relatief de grootste groep uitmaakt binnen de slachtoffers in de bedenktijd die uiteindelijk geen Bg-aanvraag hebben gedaan. Het gaat om 20% (=45). De Poolse nationaliteit komt nauwelijks voor in de Bg-aanvragen. De casus Bloemenkwekerij⁸⁶ is hier een logische verklaring voor. Immers, alle werknemers uit deze casus met voornamelijk de Poolse nationaliteit kregen de mogelijkheid om gebruik te maken van de bedenktijd maar hebben uiteindelijk geen aangifte gedaan of anderszins meegewerkt met de politie en/of justitie. Verder is van de slachtoffers die gebruik heeft gemaakt van de bedenktijd maar die uiteindelijk geen Bg-aanvraag hebben gedaan 17% (=37) Nigeriaans, 12% (=27) Hongaars, 5% (=11) Sierra Leoneense en 4% (=9) Guineese, of Surinaams.

Herkomstregio

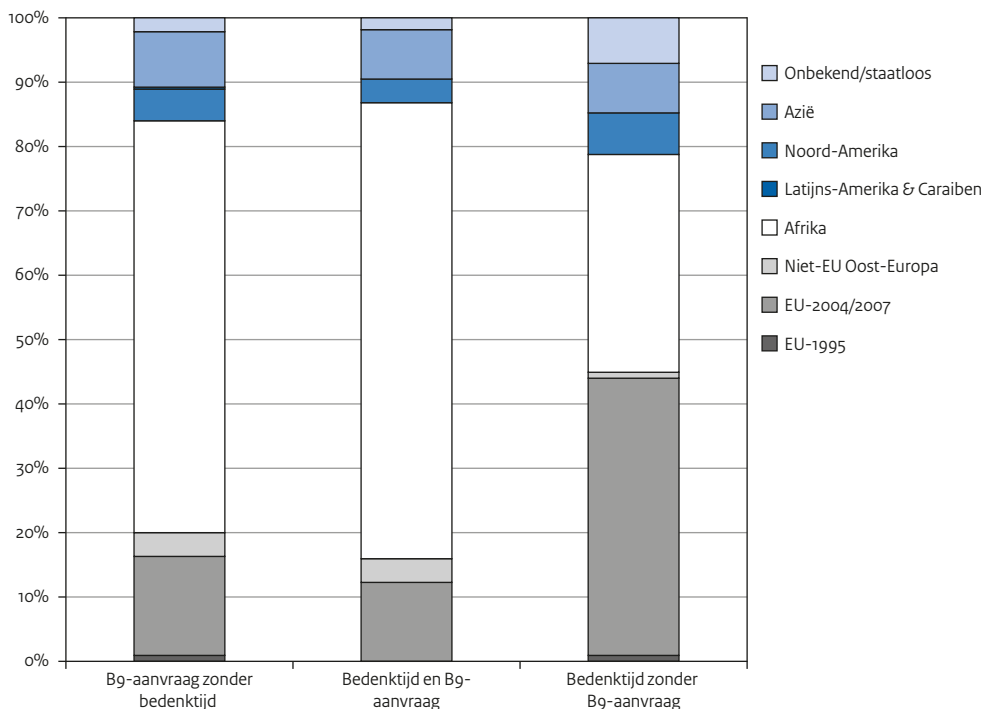
Onderstaand figuur toont de herkomstregio van personen in de bedenktijd en/of in de Bg-regeling.^{87, 88}

⁸⁶ Zie §4.3.1.

⁸⁷ Zie Tabel B3.2.10 voor een gedetailleerd overzicht van de herkomstregio per categorie.

⁸⁸ Er bestaat een matig sterke samenhang tussen de herkomstregio's en de drie categorieën: V: 0,28 (de herkomstregio's Noord-Amerika en EU-1995 zijn hierbij buiten beschouwing gelaten, vanwege het feit dat er in totaal slechts één persoon uit Noord-Amerika kwam en zes personen uit EU-1995 kwamen). Wanneer de casus Bloemenkwekerij buiten beschouwing wordt gelaten is het verband minder sterk (V: 0,19).

Figuur 4.7 Herkomstregio van personen in de bedenktijd en/of met een Bg-aanvraag (totaal van 2010-2011)



Zoals de bovenstaande figuur weergeeft, vormt bij de Bg-aanvragen (met of zonder bedenktijd hieraan vooraf) Afrika de meest voorkomende herkomstregio. Van de slachtoffers in de bedenktijd van wie uiteindelijk geen Bg-aanvraag volgde, vormt de herkomstregio EU-2004/2007⁸⁹ de grootste groep. Met name slachtoffers met Hongaarse, Poolse, Bulgaarse en Roemeense nationaliteiten komen voor in deze categorie. Na EU-2004/2007 is Afrika de meest voorkomende herkomstregio van slachtoffers in de bedenktijd die uiteindelijk geen Bg-aanvraag doen. Wanneer de casus Bloemenkwekerij buiten beschouwing wordt gelaten, zou in Figuur 4.7 het aandeel van de herkomstregio 'EU-2004/2007' bij de categorie 'Bedenktijd zonder Bg-aanvraag' kleiner zijn aangezien alle werknemers in deze casus een nationaliteit hebben van een lidstaat behorende tot de herkomstregio EU-2004/2007.

Politieregio

Zoals reeds vermeld, is de politie de instantie die een slachtoffer moet informeren over de mogelijkheid van bedenktijd dan wel via opname van de aangifte of andersoortige medewerking de Bg-aanvraag doorstuurt. De IND beslist uiteindelijk over de Bg-aanvraag.

89 Sinds 2004 of 2007: sinds 2004: Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië en sinds 2007: Bulgarije en Roemenie.

Onderstaande tabel toont de politieregio van waaruit de Bg-aanvraag is ingediend en indien er geen Bg-aanvraag is gedaan betreft het de politieregio van waaruit de bedenktijd is ingegaan.^{90,91}

Tabel 4.3 Rangorde van politieregio van waaruit de Bg-aanvraag is ingediend en/of bedenktijd is ingegaan (totaal van 2010-2011)

	Bedenktijd zonder Bg-aanvraag	Bg-aanvraag en bedenktijd	Bg-aanvraag zonder bedenktijd	Totaal
Haaglanden	4 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e
Amsterdam-Amstelland	2 ^e	2 ^e		2 ^e
Groningen	3 ^e	4 ^e	1 ^e	3 ^e
Rotterdam-Rijnmond	5 ^e	3 ^e	4 ^e	4 ^e
Kennemerland		4 ^e	3 ^e	5 ^e
Gelderland-Midden			5 ^e	
Brabant Zuid-Oost	1 ^e			

Bron: IND-bestanden

De top 5 over het totaal van de in deze paragraaf besproken categorieën is als volgt: Haaglanden, Amsterdam-Amstelland, Groningen, Rotterdam-Rijnmond en Kennemerland.⁹² Conform de top 5 politieregio's van waaruit de Bg-verlening afkomstig is, is de politieregio Haaglanden de politieregio met de meeste Bg-aanvragen en ook de meeste Bg-verleningen. De oververtegenwoordiging van de politieregio Brabant Zuid-Oost in de categorie 'Bedenktijd zonder Bg-aanvraag' kan worden verklaard door de casus Bloemenkwekerij.⁹³

De politieregio's van waaruit de meeste Bg-aanvragen (met of zonder bedenktijd) zijn ingediend, komen in redelijke mate overeen met de politieregio's waar Bg-verleningen zijn verleend.⁹⁴ Een Bg-aanvraag wordt namelijk doorgaans ingewilligd en alleen in uitzonderlijke gevallen wordt deze geweigerd.⁹⁵

De onderstaande drie figuren geven een verduidelijking van de vertegenwoordiging van de politieregio's per categorie in 2010 en 2011.⁹⁶

90 Zie Tabel B3.2.11 voor een gedetailleerd overzicht van de politieregio's.

91 Het verband tussen de politieregio's (zoals deze genoemd zijn in Tabel 4.3) is sterk (V: 0,35). Zonder de casus Bloemenkwekerij is dit verband matig sterk (V: 0,23).

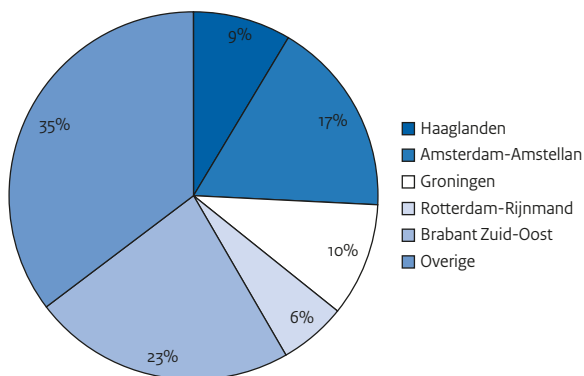
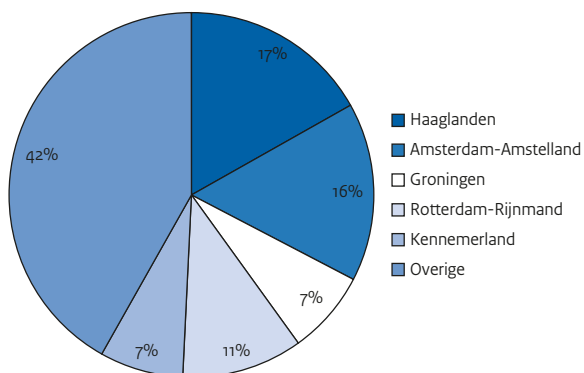
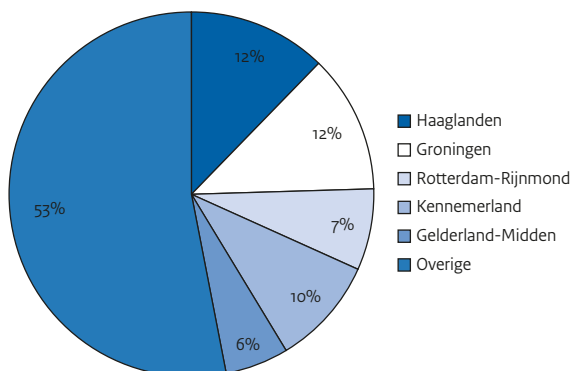
92 Dit waren ook de top 5 politieregio's van waaruit de Bg-verblijfsvergunningen afkomstig waren, dan wel in een andere volgorde. Zie de paragraaf inzake de Bg-regeling.

93 Zoals reeds is genoemd in §4.3.1, maakten in de politieregio Brabant Zuid-Oost werknemers van de casus Bloemenkwekerij gebruik van de bedenktijd. De bedenktijd heeft in geen enkel geval geleid tot een Bg-aanvraag.

94 Zie de volgende paragraaf.

95 Voor de afwijzingen van de Bg-aanvragen, zie §4.4.4.

96 Zie Tabel B3.2.11 voor een gedetailleerd overzicht van de politieregio's per categorie.

Figuur 4.8 Politieregio van de Bg-aanvraag en/of bedenktijd (totaal van 2010-2011)**I. Bedenktijd zonder Bg-aanvraag****II. Bedenktijd & Bg-aanvraag****III. Bg-aanvraag zonder bedenktijd**

Vanuit de politieregio's Haaglanden en Groningen worden de meeste Bg-aanvragen van personen die geen gebruik maken van de bedenktijd ingediend (beide 12%: 46). Uit deze politieregio komen overigens ook de meeste bedenktijden die gevolgd werden door een Bg-aanvraag (17%: 66). Vanuit de politieregio Brabant Zuid-Oost komen de meeste bedenktijden die niet hebben geleid tot een Bg-aanvraag. Het gaat om 23% (=51) van het totaal aantal slachtoffers door wie uiteindelijk een Bg-aanvraag is gedaan. Dit heeft wederom te maken met de casus Bloemenkwekerij. Ook in de politieregio Amsterdam-Amstelland heeft een aanzienlijk aandeel van de bedenktijd niet geleid tot een Bg-aanvraag (17%: 38). Verder komt 10% (=22) van de gevallen waarin sprake was van bedenktijd die niet heeft geleid tot een Bg-aanvraag vanuit de politieregio Groningen.

4.4 Bg-verleningen en afwijzingen

4.4.1 Opmerkingen bij de cijfers

Deze paragraaf bevat informatie over slachtoffers van mensenhandel⁹⁷ aan wie een Bg-verblijfsvergunning is verleend in de periode 2007-2011.⁹⁸ In deze paragraaf zijn ook de resultaten uit het dossieronderzoek over de gronden die hebben geleid tot afwijzing meegenomen.

Theoretisch gezien zouden de Bg-aanvragen en Bg-afdoeningen (inwilliging dan wel afwijzing) een cohort moeten vormen, omdat de IND binnen 24 uur dient te beslissen over een Bg-aanvraag.⁹⁹ Zoals reeds is genoemd in §4.2.2 blijkt dit in de praktijk niet altijd het geval te zijn en is over een aantal Bg-aanvragen in het opvolgende jaar beslist.^{100,101} BNRM heeft dossieronderzoek gedaan naar een gering aantal Bg-aanvragen waarvan niet duidelijk was of deze was ingewilligd dan wel was afgewezen.¹⁰² Hieruit bleek dat de meeste van deze Bg-aanvragen ten onrechte waren opgevoerd als een Bg-zaak omdat het om iets anders ging, namelijk gezinshereniging dan wel voortgezet verblijf na huiselijk geweld. De Bg-aanvraag is dan per abuis in de registraties gebleven. Eén persoon uit Roemenië deed wel aangifte van mensenhandel maar maakte geen aanspraak op een Bg-verblijfsvergunning omdat ze met behulp van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) terug wilde keren naar Roemenië.¹⁰³ In een aantal

97 Omdat de IND geen onderscheid registreert tussen slachtoffers en getuigen van mensenhandel, gelden de uitspraken in deze paragraaf voor beide groepen. Ten behoeve van de leesbaarheid wordt alleen over 'slachtoffers' van mensenhandel gesproken.

98 De cijfermatige informatie inzake de Bg-regeling zoals BNRM deze weergeeft in de huidige rapportage wijkt mogelijk iets af van gegevens van de IND vanwege een secundaire analyse van BNRM om gegevens op individueel slachtofferniveau te genereren. Zie Bijlage 1 voor een meer uitgebreide uitleg in de onderzoeksverantwoording.

99 §B9/6.

100 Om deze reden vormen de afdoeningen in de periode 2007-2011 geen cohort met de Bg-aanvragen in dezelfde periode, hetgeen betekent dat de resultaten in deze paragraaf over Bg-verleningen en de resultaten in §4.3 over Bg-aanvragen niet als zodanig kunnen worden vergeleken.

101 Veruit de meerderheid van de Bg-aanvragen bleek echter binnen een week te zijn afgehandeld. Het betreft 89% (=312) in 2010 en 91% (=378) in 2011. Zie ook: §4.2.2.

102 Het aantal openstaande Bg-aanvragen die niet afgehandeld lijken te zijn betreft één in 2009 en twee in 2010. Mogelijkerwijs zijn er in 2011 ook een aantal openstaande zaken. Deze kunnen echter afgedaan zijn in 2012, maar omdat we nog geen inzicht hebben in de kwantitatieve data inzake de Bg in 2012, kunnen we hier nog geen conclusies aan verbinden.

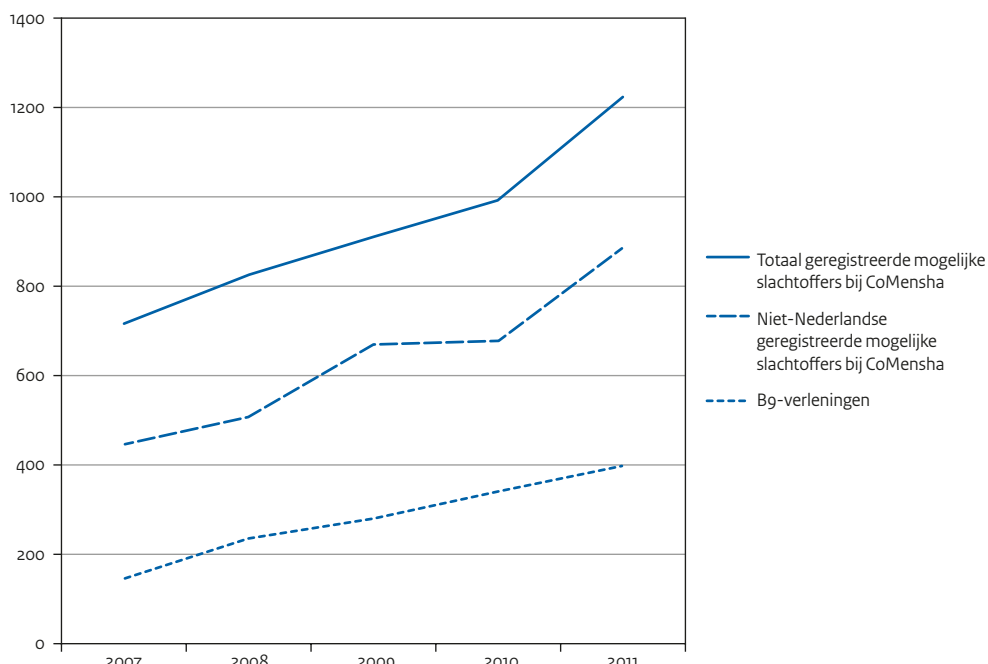
103 Dossieronderzoek door BNRM bij de IND, juni/juli 2012.

andere gevallen ontbrak juist de B9-aanvraag van een slachtoffer aan wie wel een B9-verblijfsvergunning was verleend.¹⁰⁴ Het is dan mogelijk dat tijdens een andere verblijfsprocedure is gebleken dat het om een slachtoffer van mensenhandel gaat aan wie vervolgens de B9-verblijfsvergunning is verleend.^{105,106}

4.4.2 Aantal B9-verleningen

De onderstaande figuur toont het aantal slachtoffers aan wie een B9-verblijfsvergunning is verleend in de periode 2007-2011 ten opzichte van de bij CoMensha geregistreerde mogelijke slachtoffers van mensenhandel.¹⁰⁷

Figuur 4.9 Aantal B9-verleningen (2007-2011)



¹⁰⁴ Het aantal B9-inwillingen zonder aanvraag betreft één in 2009, twee in 2010 en geen in 2011.

¹⁰⁵ Een persoon kan meerdere procedures hebben lopen bij de IND. Zo is het mogelijk dat vreemdelingen die aangifte doen van mensenhandel, nog in afwachting zijn op een beslissing op een aanvraag voor een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd. Om gebruik te maken van de B9-regeling, zal na afgifte van de verblijfsvergunning de asielaanvraag worden afgewezen op grond van art. 30, onder b, Vw. Het is daarentegen ook mogelijk niet gebruik te maken van de B9-regeling en de inhoudelijke beoordeling van de asielaanvraag af te wachten (§B9/1). Voor alle gevallen was de B9-aanvraag terug te vinden en kon niet gevonden worden of deze uit een andere procedure is voortgekomen. Eén B9-aanvraag hiervan werd niet ingewilligd, maar werd een verblijfsvergunning verleend op grond van gezinshereniging (Bron: IND dossieronderzoek).

¹⁰⁶ Zie de onderzoeksverantwoording in Bijlage 1 voor andere kanttekeningen bij de resultaten in deze paragraaf.

¹⁰⁷ Zie Tabel B3.2.12 voor een gedetailleerd overzicht van het aantal verleende B9-verblijfsvergunningen per jaar.

In 2011 zijn ten opzichte van 2007 bijna drie keer zoveel Bg-vergunningen verleend. De stijging in het aantal Bg-verleningen in 2007 tot en met 2011 is minimaal 17% per jaar. Omdat een Bg-aanvraag doorgaans resulteert in een Bg-verlening, is de stijging van het aantal Bg-verleningen conform de stijging van het aantal Bg-aanvragen.¹⁰⁸ De aanzienlijke stijging van niet-Nederlandse geregistreerde mogelijke slachtoffers bij CoMensha in 2011 ten opzichte van 2010 (van 993 met 23% naar 1.222 gemelde slachtoffers)¹⁰⁹ is niet als zodanig terug te zien in een vergelijkbare stijging van het aantal Bg-verleningen (van 340 met 17% naar 398 Bg-verleningen).

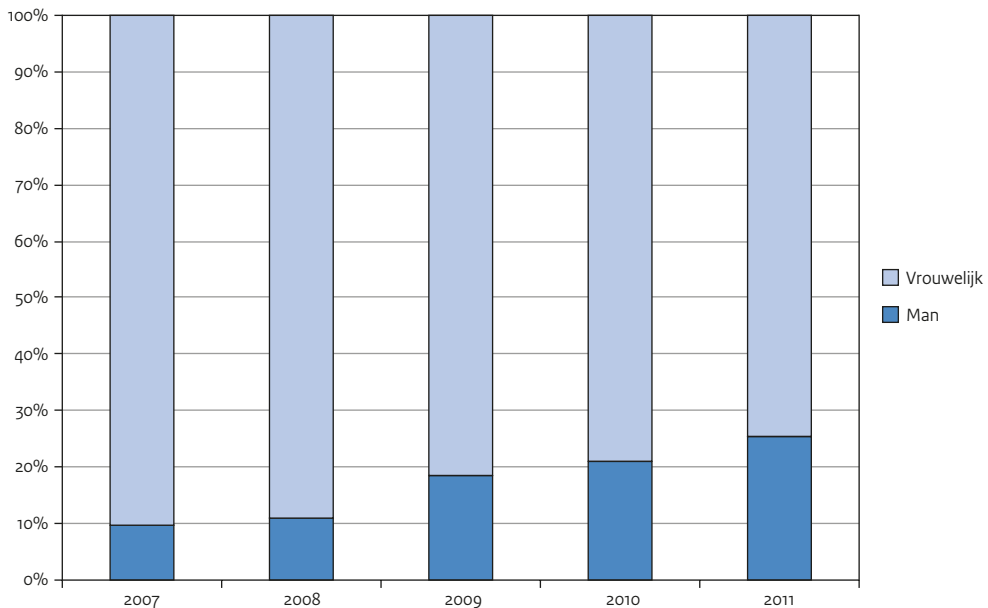
4.4.3 Kenmerken van slachtoffers met een Bg-verlening

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de kenmerken van de personen met een Bg-verblijfsvergunning in de periode 2007-2011. Ook wordt hier aandacht besteed aan de verdeling van deze groep over de verschillende politieregio's.

Geslacht

Figuur 4.10 toont de verdeling naar geslacht van personen aan wie tussen 2007 en 2011 een Bg-verblijfsvergunning is verleend.¹¹⁰

Figuur 4.10 Geslacht slachtoffers met verleende Bg (2007-2011)



108 Er zijn wel relatief iets meer afwijzingen van Bg-aanvragen in 2011 dan voorheen. Zie hiervoor: §4.4.4.

109 Zie §3.3.2.

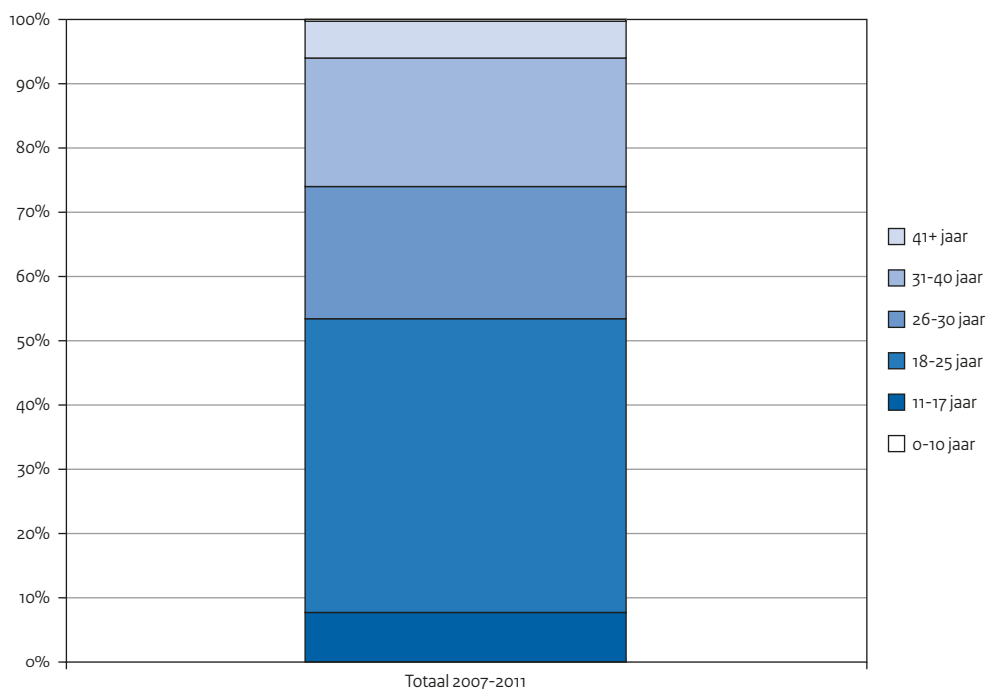
110 Zie Tabel B3.2.13 voor een gedetailleerd overzicht van de verdeling mannelijke en vrouwelijke slachtoffers met een Bg-verblijfsvergunning.

Het aandeel mannelijke slachtoffers met een B9-verlening is in vijf jaar gestegen met ruim 16%. In 2007 betrof het aandeel mannen nog een tiende van het totaal aantal B9-verleningen. In 2011 is dit aandeel gestegen naar ruim een kwart van de B9-verleningen. Ook in de CoMensha registraties is het aandeel mannen gestegen.¹¹¹ Het toegenomen aantal overige uitbuitingszaken waarbij relatief meer mannen dan vrouwen als slachtoffer zijn betrokken in vergelijking tot seksuele uitbuitingszaken, is als een verklaring hiervoor aan te duiden.¹¹²

Leeftijd

Onderstaand figuur geeft inzicht in de leeftijdsverdelingen van personen die tussen 2007 en 2011 een tijdelijke verblijfsvergunning hebben gekregen op grond van de B9-regeling.¹¹³

Figuur 4.11 Leeftijd slachtoffers met verleende B9 (totaal van 2007-2011)¹¹⁴



111 Het aantal geregistreerde mannen in de CoMensha registraties is gestegen van 7% (=49) in 2007 tot 19% (=226) in 2011 (CoMensha-jaarverslagen en -bestanden).

112 Zie ook §3.3.2.

113 Zie Tabel B3.2.14 voor een gedetailleerd overzicht van de leeftijdsverdelingen van slachtoffers van mensenhandel met een B9-verlening.

114 Omdat er geen aanzienlijke verschillen zijn tussen de jaren, wordt hier alleen het totaal van de periode 2007-2011 getoond in de grafiek.

Over de periode 2007-2011 is gemiddeld genomen ruim de helft, 54% (=744) van de personen met een Bg-verlening jonger dan 26 jaar, waarvan 46% (=638) in de leeftijdscategorie 18-25 jaar. Al sinds 2000 is de leeftijdscategorie 18-25 jaar de grootste groep slachtoffers met een Bg-verlening.¹¹⁵ 8% (=106) van het aantal slachtoffers met een Bg-verblijfsvergunning is minderjarig.¹¹⁶ Bijna de helft, 46% (=651) is ouder dan 25 jaar, waarvan slechts 6% (=84) ouder is dan 41 jaar.

Over het totaal van 2009 tot en met 2011 is de gemiddelde leeftijd 26,8 jaar.¹¹⁷ In alle jaren zijn mannelijke slachtoffers met een Bg-verblijfsvergunning gemiddeld ouder dan vrouwelijke slachtoffers met een Bg-verblijfsvergunning.¹¹⁸ In de loop der tijd daalt de gemiddelde leeftijd van mannen echter van 31,4 jaar¹¹⁹ in 2009 naar 29,7 jaar¹²⁰ in 2011, terwijl de gemiddelde leeftijd van vrouwen gelijk is gebleven rond de 26 jaar.^{121,122}

Nationaliteit

Tabel 4.4 toont per jaar de rangorde van de vijf meest voorkomende nationaliteiten van de slachtoffers aan wie in de afgelopen vijf jaar een Bg-verblijfsvergunning is verleend.¹²³

¹¹⁵ Zie ook NRM8, Figuur 3.12.

¹¹⁶ Onder de minderjarigen worden, incidenteel en abusievelijk, kinderen geregistreerd waarvan een ouder een Bg-verblijfsvergunning heeft (zie eerder in deze paragraaf onder 'Kanttekeningen bij de cijfers'). Één persoon in 2008 was één jaar ten tijde van het verlenen van de Bg-verblijfsvergunning. Waarschijnlijk ging het niet daadwerkelijk om een slachtoffer van mensenhandel, maar zou het eigenlijk moeten gaan om gezinshereniging bij een ouder aan wie een Bg was verleend (schriftelijke informatie van de IND, 25 mei 2012).

¹¹⁷ N: 1.018; Sd: 7,7 jaar.

¹¹⁸ Er bestaat een geringe samenhang tussen geslacht en leeftijd in alle jaren (Eta: 0,17).

¹¹⁹ N: 52; Sd: 9,5 jaar.

¹²⁰ N: 102; Sd: 9,1 jaar.

¹²¹ De gemiddelde leeftijd in 2009 was 25,5 jaar (N: 228; Sd: 6,6 jaar); de gemiddelde leeftijd in 2010 was 26,4 jaar (N: 268; Sd: 7,5 jaar); de gemiddelde leeftijd in 2011 was 26,2 jaar (N: 296; Sd: 7,2 jaar).

¹²² Zie Tabel B3.2.15 voor een overzicht van de gemiddelde leeftijden per geslacht in de periode 2009-2011.

¹²³ Zie Tabel B3.2.16 voor een gedetailleerd overzicht van alle nationaliteiten van slachtoffers van mensenhandel met een Bg-verlening.

Tabel 4.4 Top 5 nationaliteiten van slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)

	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal 2007-2011
Nigeriaanse	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e
Sierra Leone	2 ^e	3 ^e	2 ^e	2 ^e	3 ^e	2 ^e
Chinese	3 ^e	2 ^e	3	5 ^{e'}	5 ^e	3 ^e
Guineese		4 ^e	4 ^{e'}	3 ^{e'}	2 ^e	4 ^e
Hongaarse		5 ^e		5 ^{e'}	4 ^e	5 ^e
Ghanese			4 ^{e'}	3 ^{e'}		
Bulgaarse	4 ^e					
Oegandese				5 ^{e'}		
Marokkaanse	5 ^e					

Bron: IND-bestanden

In alle vijf jaren zijn aan slachtoffers met de Nigeriaanse nationaliteit de meeste B9-vergunningen verleend, afwisselend opgevolgd door met name de Sierra Leone of Chinese nationaliteit. Recente nieuwkomers in de top 5 nationaliteiten zijn de Ghanese en de Oegandese nationaliteiten.

In de Achtste rapportage is weergegeven dat (in ieder geval) in de drie jaren voor 2006 de Bulgaarse nationaliteit de grootste groep onder de slachtoffers met B9-verblijfsvergunningen. Na 2007 komt deze groep niet meer voor in de top 5 en is het aandeel slachtoffers met de Bulgaarse nationaliteit gemiddeld slechts 4%. Ook de Roemeense nationaliteit die tot 2006 nog regelmatig voorkwam in de top 5 van het totale aantal slachtoffers met een B9-verblijfsvergunning, is gedaald naar gemiddeld 3% van het totaal aantal verleningen in de periode 2007-2011.¹²⁴ Er bestaat geen evenredige afname van het aantal personen met deze nationaliteit(en) in de CoMensha-cijfers.¹²⁵ Dit kan deels te maken hebben met het feit dat Bulgarije en Roemenië op 1 januari 2007 zijn toegetreden tot de EU. Niettemin, zoals reeds is uiteengezet in §4.2.1 is een B9-verlening meer dan alleen een verblijfsvergunning en biedt het toegang tot verschillende voorzieningen waar ook EU-EER onderdanen recht op hebben.¹²⁶

¹²⁴ Zie ook: NRM8, pp. 112-114.

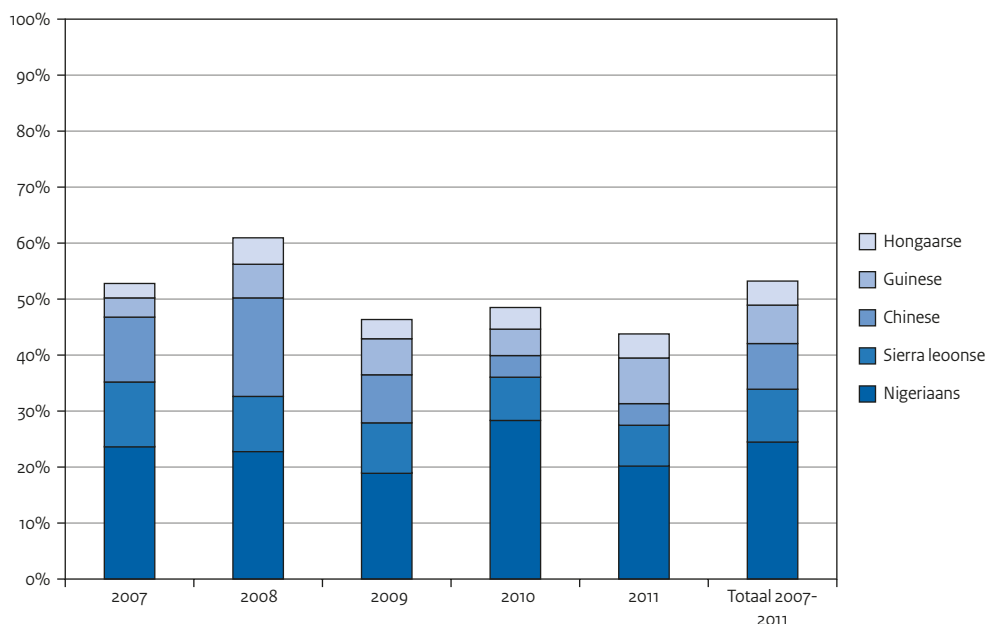
¹²⁵ In 2007 waren er 50 (7%) mogelijke slachtoffers met de Bulgaarse nationaliteit bij CoMensha gemeld en in 2011 ging het 73 (6%) slachtoffers met de Bulgaarse nationaliteit. Het aantal bij CoMensha gemelde slachtoffers van mensenhandel met de Roemeense nationaliteit was 28 (4%) in 2007 en 40 (3%) in 2011. Zie §3.3.2.

¹²⁶ §B9/1 en §B9/3.2.

In de periode 2007-2011 is aan personen met 80 verschillende nationaliteiten de Bg-verblijfsvergunning verleend (exclusief staatlozen en 'onbekende nationaliteit'). De totale top 5 over het totaal van 2007-2011 bestaat uit de volgende nationaliteiten: Nigeriaanse, Sierra Leonse, Chinese, Guineese en Hongaarse.

Figuur 4.12 toont het verloop van de top 5 nationaliteiten en de overige nationaliteiten over de periode 2007-2011. Overigens is de totale top 5 niet noodzakelijkerwijs de top 5 per afzonderlijk jaar.

Figuur 4.12 Ontwikkeling totale top 5 nationaliteiten slachtoffers met verleende Bg (2007-2011)



De bovenstaande figuur toont aan dat in elk jaar de totale top 5 nationaliteiten rond de helft en in 2008 en 2011 zelfs rond de 60% uitmaken van het totale aantal. Overigens vormt de totale top 5 nationaliteiten niet per definitie ook de totale top 5 van ieder afzonderlijk jaar. Alleen in 2008 en 2011 waren de totale top 5 nationaliteiten ook daadwerkelijk de top 5 nationaliteiten. De overige nationaliteiten worden voornamelijk gevormd door personen met een nationaliteit van andere Afrikaanse landen.

Nationaliteiten van minderjarigen

Onderstaande tabel toont de top drie nationaliteiten van minderjarige slachtoffers met een B9-verlening.¹²⁷

Tabel 4.5 Top 3 nationaliteiten van minderjarige slachtoffers (2009-2011)¹²⁸

	2009	2010	2011	Totaal 2009-2011
Nigeriaanse	2 ^e	1 ^e	2 ^e	1 ^e
Guineese		2 ^e	1 ^e	2 ^e
Sierra Leoonse	1 ^e		3 ^e	3 ^e
Kameroense		3 ^e		
Chinese	2 ^e			

Bron: IND-bestanden

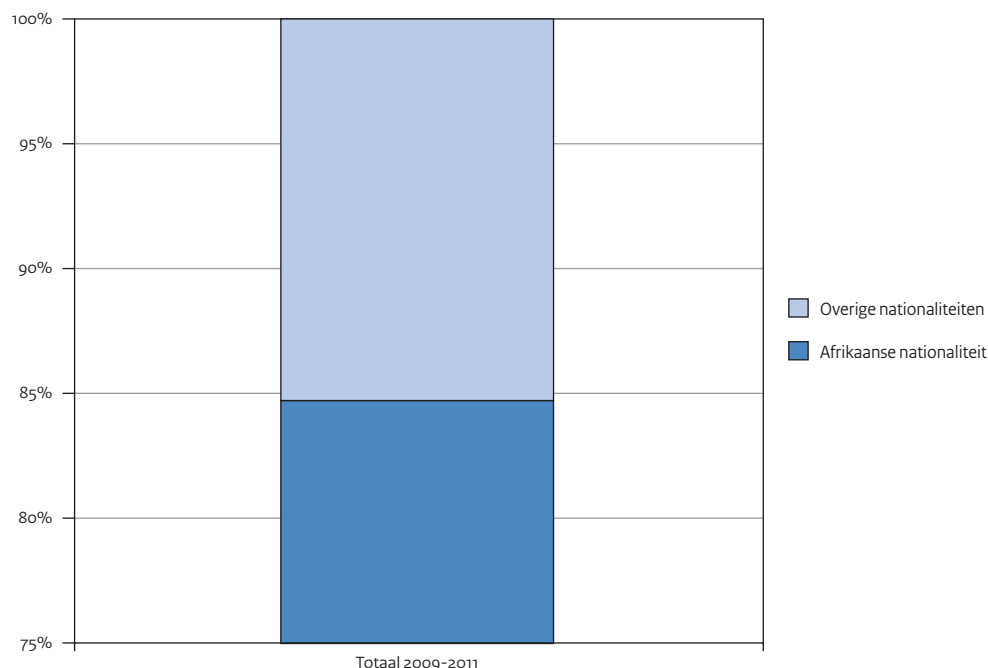
De totale top drie van nationaliteiten onder minderjarige slachtoffers betreft met name de Afrikaanse nationaliteiten: Nigeriaanse, Guineese en Sierra Leoonse. Alleen in 2009 is er één niet-Afrikaanse nationaliteit in de top drie, namelijk de Chinese nationaliteit. De totale top drie bepaalt ongeveer de helft tot 66% van het totaal aantal B9-verleningen aan minderjarige slachtoffers. De categorie overige nationaliteiten wordt ook gevormd door voornamelijk Afrikaanse nationaliteiten.

Figuur 4.13 toont de verdeling van minderjarige slachtoffers met een Afrikaanse nationaliteit aan wie een B9-verblijfsvergunning is verleend ten opzichte van de slachtoffers met overige nationaliteiten aan wie een B9-verblijfsvergunning is verleend in de periode 2009-2011.

127 Zie Tabel B3.2.17 voor een gedetailleerd overzicht van alle nationaliteiten van minderjarige slachtoffers van mensenhandel met een B9-verlening. Anders dan bij de cijfers inzake de bedenktijd (zie §4.2.2 en §4.3.4) betreffen dit, abusievelijke invoer buiten beschouwing latend, uitsluitend slachtoffers van mensenhandel (en niet kinderen van slachtoffers van mensenhandel en dus waarschijnlijk zelf niet slachtoffer zijn). Immers, rechtmatig verblijf voor kinderen van ouders die slachtoffer van mensenhandel zijn en een B9-verblijfsvergunning hebben, is geregeld via de mogelijkheid van gezinshereniging bij die ouder (§B9/11).

128 De tabel betreft de leeftijdscategorie vijftien tot en met zeventien jaar. Leeftijden onder de vijftien jaar komen vanaf 2009 niet meer voor in de B9-verleningen. In 2009 en 2010 was de jongste vijftien jaar en in 2011 was de jongste zestien jaar.

Figuur 4.13 Minderjarige slachtoffers (Afrikaanse en overige nationaliteiten) met verleende Bg (totaal van 2009-2011)



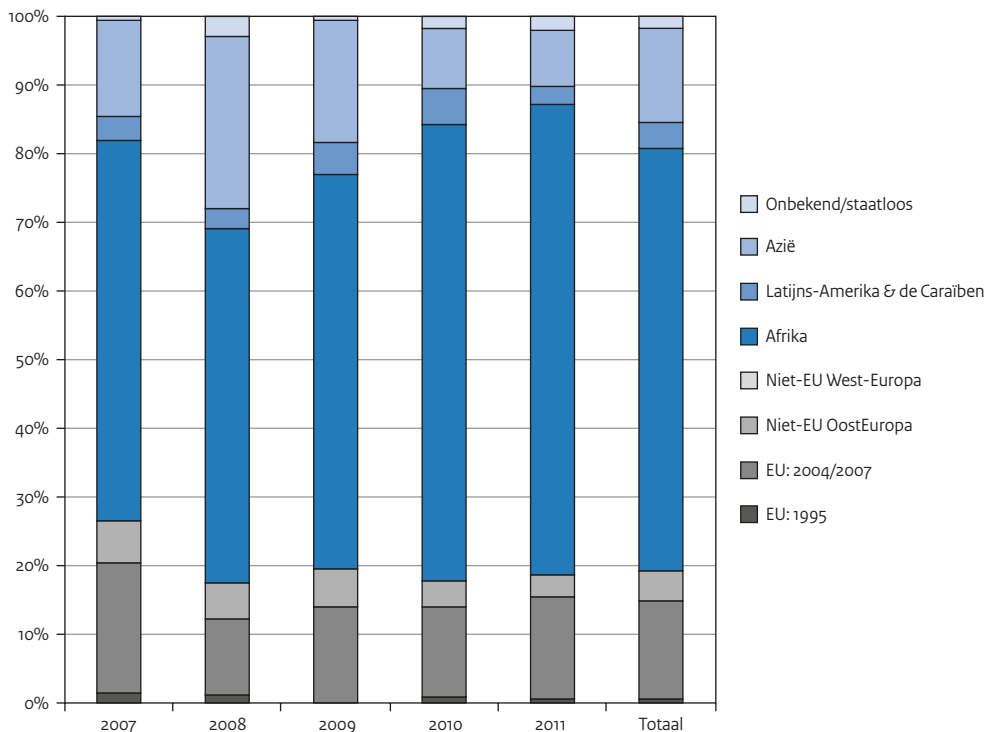
In de periode 2009-2011 wordt een ruime meerderheid van gemiddeld 85% (=61) gevormd door Afrikaanse nationaliteiten in de periode 2009-2011. In totaal is aan zestien verschillende, vooral Afrikaanse nationaliteiten onder minderjarigen de Bg-verblijfsvergunning verleend (exclusief de 'onbekende nationaliteit'). Slechts 10% (=7) wordt gevormd door de Armeense, Azerbeidjaanse, Chinese en Russische nationaliteit.¹²⁹

Herkomstregio

De volgende figuur geeft de herkomstregio aan van slachtoffers met verleende Bg in de periode 2007 tot en met 2011.¹³⁰

¹²⁹ Het overige aandeel van afgerond 6% (=4) wordt gevormd door minderjarige slachtoffers van mensenhandel met 'onbekende nationaliteit'.

¹³⁰ Zie Tabel B3.2.18 voor een gedetailleerd overzicht van de herkomstregio's van slachtoffers van mensenhandel met een Bg-verlening.

Figuur 4.14 Herkomstregio slachtoffers met verleende Bg (2007-2011)

In alle hierboven getoonde jaren is Afrika de meest voorkomende herkomstregio onder de slachtoffers met een Bg-verblijfsvergunning. Slachtoffers met een Bg uit Afrika vormen in ieder jaar ten minste de helft van het totale aantal en vanaf 2009 stijgt dit aandeel tot 68% (=272) in 2011. Terwijl in de Achtste rapportage werd aangegeven dat veel slachtoffers uit Europa¹³¹ kwamen, is dit vanaf 2006 gedaald van 42% (=63)¹³² naar 19% (=74) in 2011.

De subregio 'EU-2004/2007' vormt in de meeste jaren vanaf 2007 de tweede meest voorkomende herkomstregio. Dit betreft dan voornamelijk landen die sinds 2004 bij de EU horen, waarbij vooral aan slachtoffers met de Hongaarse nationaliteit een Bg is verleend.¹³³ Bulgarije en Roemenië zijn op 1 januari 2007 toegetreden tot de EU, maar zoals reeds is aangegeven, bestaat er een relatieve afname van Bg-verleningen aan slachtoffers met de Bulgaarse en Roemeense nationaliteit.¹³⁴ De herkomstregio EU-2004/2007 vormt bij de Bg-verleningen gemiddeld 14% van het totaal aantal slachtoffers met een

¹³¹ Dit betreft alle in de figuur genoemde subregio's uit Europa.

¹³² Zie NRM8, Tabel B3.16.

¹³³ Landen die sinds 2004 bij de EU horen: Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië.

¹³⁴ Zie ook de uitleg bij Tabel 4.4.

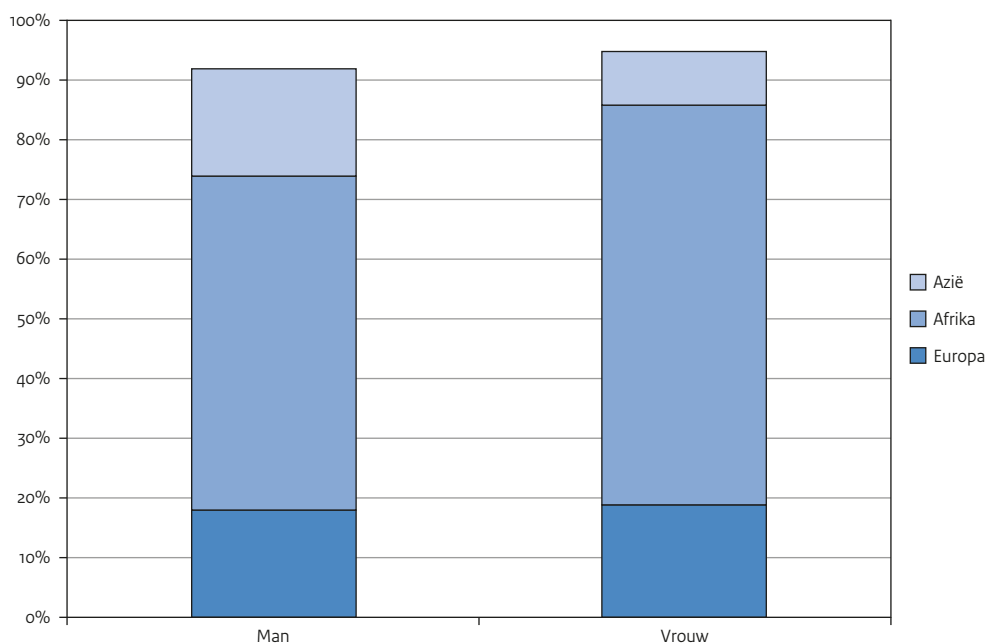
Bg-verblijfsvergunning terwijl deze herkomstregio gemiddeld een groter aandeel, namelijk 21%, vormt van het totaal aantal gemelde slachtoffers in de CoMensha-registraties.¹³⁵

In 2008 komt een kwart van de personen uit Azië en vormt hiermee in dat jaar en overigens ook in 2009 de tweede meest voorkomende herkomstregio. Na deze piek in 2008 komen er steeds minder slachtoffers met een Bg-verlening uit deze regio. Dit komt in redelijke mate overeen met een afname van het aantal meldingen van mogelijke slachtoffers van mensenhandel uit Azië bij CoMensha.¹³⁶

Herkomstregio per geslacht

Onderstaand figuur toont de van de drie meest voorkomende herkomstregio's (Afrika, Europa en Azië) de verhouding mannelijke en vrouwelijke slachtoffers met een verleende Bg in de periode 2009-2011.^{137,138}

Figuur 4.15 Herkomstregio voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers (totaal van 2009-2011)



¹³⁵ Overigens was de subregio 'EU-2004/2007' in de periode 2000-2005 nog de meest voorkomende herkomstregio van slachtoffers met een Bg-verlening (zie NRM8, Tabel B3.16, pp. 198-199).

¹³⁶ Terwijl in 2008 nog 15% (=122) van alle bij CoMensha gemelde slachtoffers uit Azië kwam, was dit aantal gedaald naar 7% (=80) in 2011.

¹³⁷ Zie Tabel B3.2.19 voor een gedetailleerd overzicht van de herkomstregio per geslacht van de slachtoffers met een Bg-verlening.

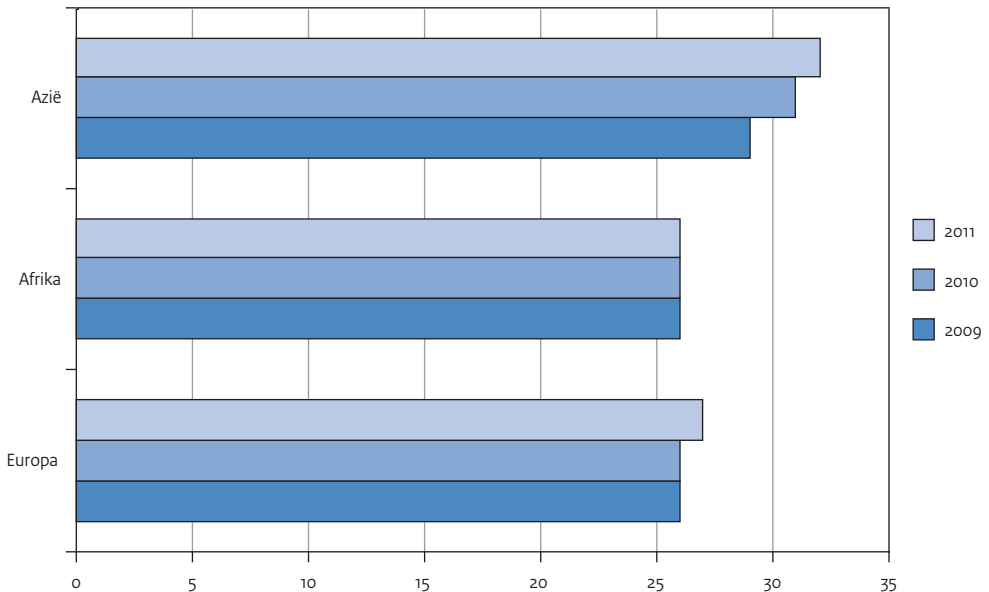
¹³⁸ Er bestaan zwakke tot zeer zwakke verbanden tussen herkomstregio (Azië, Afrika en Europa) en geslacht in de periode 2009-2011: V(2009): 0,22; V(2010): 0,18; V(2011): 0,08.

Zowel bij mannelijke alsook bij vrouwelijke slachtoffers met een Bg-verlening, komt in ieder jaar ruim het grootste deel uit Afrika. Over het totaal van 2009-2011 komt 56% (=126) van de mannen en 67% (=531) van de vrouwen uit Afrika. In elk jaar is het percentage vrouwen wel iets hoger dan het percentage mannen afkomstig uit Afrika, met gemiddeld 11%. In alle drie de jaren zijn er relatief meer mannelijke dan vrouwelijke slachtoffers met een Bg-verlening afkomstig uit Azië. Er zijn geen grote noch eenduidige verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke slachtoffers uit Europa. Overigens zijn de verschillen tussen het aandeel mannelijke en vrouwelijke slachtoffers afkomstig uit de drie meest voorkomende herkomstregio's het kleinst in 2011.¹³⁹

Gemiddelde leeftijd per herkomstregio

Onderstaande tabel toont de gemiddelde leeftijd van slachtoffers met een verleende Bg-verblijfsvergunning voor de drie meest voorkomende herkomstregio's (Afrika, Europa en Azië).^{140, 141}

Figuur 4.16 Gemiddelde leeftijd per herkomstregio (totaal van 2009-2011)



Zoals de bovenstaande figuur weergeeft, zijn gemiddeld genomen slachtoffers met een Bg afkomstig uit Afrika en Europa jonger dan slachtoffers met een Bg afkomstig uit Azië. Tussen landen binnen

¹³⁹ Dit wordt ondersteund door een zwak verband tussen herkomstregio en geslacht in 2011 (V: 0,08).

¹⁴⁰ Zie Tabel B3.2.20 voor een gedetailleerd overzicht van de gemiddelde leeftijd per herkomstregio van slachtoffers van mensenhandel met een Bg-verlening in de periode 2009-2011.

¹⁴¹ Er bestaat een matig sterk verband tussen de in Figuur 4.16 weergegeven herkomstregio's en de gemiddelde leeftijd van slachtoffers met een Bg-verblijfsvergunning: Eta (2009) = 0,17; Eta (2010) = 0,18; Eta (2011) = 0,21. Dit betreffen de verbanden tussen de drie meest voorkomende herkomstregio's (Europa, Afrika en Azië) en gemiddelde leeftijd.

herkomstregio's bestaan ook verschillen. Wanneer gekeken wordt naar de meest voorkomende herkomstregio Afrika in de periode 2009-2011, hebben bijvoorbeeld slachtoffers met een Guineese nationaliteit een gemiddelde leeftijd van 20,5 jaar¹⁴², slachtoffers met de Nigeriaanse nationaliteit een gemiddelde leeftijd van 27,5 jaar^{143,144} en slachtoffers met de Ghanese nationaliteit een gemiddelde leeftijd van 32,4 jaar¹⁴⁵.

Politieregio

De politie heeft een belangrijke rol bij Bg-aanvragen, aangezien een Bg-aanvraag moet worden ingediend op basis van een politieaangifte of door op andere wijze mee te werken met de politie en/of justitie. Onderstaande tabel toont de rangordening van de politieregio van waaruit Bg-aanvragen afkomstig zijn die tot Bg-verleningen hebben geleid.¹⁴⁶

Tabel 4.6 Rangordening politieregio's van waaruit Bg-aanvragen afkomstig zijn die tot Bg-verleningen hebben geleid (2007-2011).

	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal 2007-2011
Haaglanden	2 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	2 ^e	1 ^e
Kennemerland	1 ^e	2 ^e	3 ^e	3 ^e	5 ^e	2 ^e
Groningen	5 ^e	4 ^e	2 ^e	5 ^e	1 ^e	3 ^e
Amsterdam Amstelland	2 ^e	3 ^e		2 ^e	4 ^e	4 ^e
Rotterdam-Rijnmond	4 ^e		5 ^e	4 ^e	3 ^e	5 ^e
Midden- en West-Brabant		5 ^e				
Friesland			4 ^e			

Bron: IND-bestanden

De politieregio's in bovenstaande tabel betreffen de politieregio's van waaruit de oorspronkelijke Bg-aanvraag afkomstig is. De IND beslist uiteindelijk over deze aanvraag en verleent dan doorgaans een Bg-verblijfsvergunning. De bovenstaande tabel betreft alleen de Bg-aanvragen die hebben geleid tot een Bg-verlening.

¹⁴² N(2009-2011): 77; Sd: 4,3 jaar.

¹⁴³ N(2009-2011): 259; Sd: 6,6 jaar.

¹⁴⁴ Zoals in Tabel 4.5 is gebleken vormt de Nigeriaanse nationaliteit de grootste groep onder minderjarigen met een verleende Bg. De gemiddelde leeftijd van Nigeriaanse slachtoffers met een verleende Bg is 27,5 jaar en dus hoger dan de gemiddelde leeftijd van bijvoorbeeld Guineese slachtoffers. Dit kan tegenstrijdig overkomen met het gegeven dat Nigeriaanse slachtoffers de grootste groep vormen onder minderjarigen. Echter, dit is gerelateerd aan het feit dat Nigeriaanse slachtoffers de grootste groep vormen van zowel minderjarige alsook meerderjarige slachtoffers met een verleende Bg in de periode 2007-2011 (zie ook: Tabel 4.4).

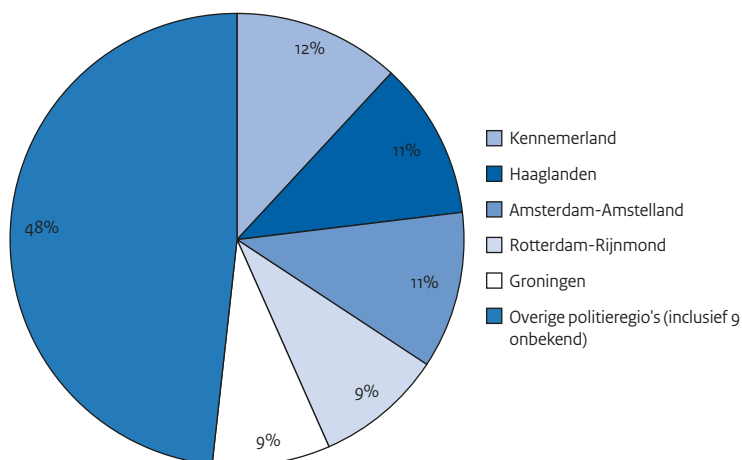
¹⁴⁵ N(2009-2011): 48; Sd: 8,2 jaar.

¹⁴⁶ Zie Tabel B3.2.21 voor een gedetailleerd overzicht van de politieregio's van waaruit Bg-aanvragen afkomstig zijn die tot Bg-verleningen hebben geleid.

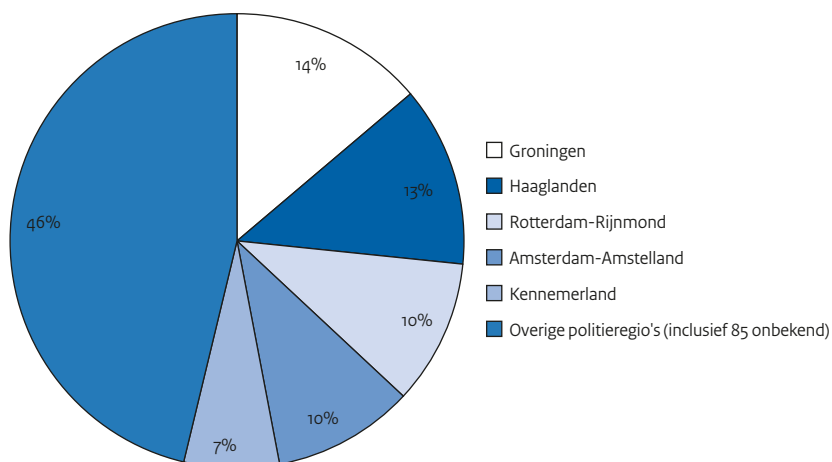
Van de meeste slachtoffers met een B9-verlening, komt de B9-aanvraag uit de politieregio Haaglanden, gevolgd door de politieregio's Kennemerland, Groningen, Amsterdam-Amstelland en Rotterdam-Rijnmond. Onderstaande figuren tonen een vergelijking tussen 2007 en 2011 in de verdeling van politieregio's van waaruit verleende B9 afkomstig is.

Figuur 4.17 Politieregio's van waaruit B9-aanvragen afkomstig zijn die tot B9-verleningen hebben geleid (2007 en 2011)¹⁴⁷

I. 2007



II. 2011



¹⁴⁷ Het aantal onbekende politieregio's kan worden verklaard doordat het door de politie op het model M55 niet is aangegeven (mondelinge informatie van de IND, 10 mei 2012).

Hoewel de politieregio's Haaglanden, Groningen, Amsterdam-Amstelland en Rotterdam-Rijnmond het afgelopen decennium¹⁴⁸ in de top 5 van de rangorde voorkomen, is een recente ontwikkeling het toenemend aantal Bg-verleningen van waaruit de Bg-aanvragen afkomstig is uit de politieregio Groningen. In 2011 staat de politieregio Groningen zelfs bovenaan in de top 5. Hoewel er in de periode 2006 tot en met 2011 in elk jaar meer Bg-verblijfsvergunningen komen vanuit de politieregio Kennemerland dan in de periode 2000-2005, is dit aantal na een piek van 23% (=34) in 2006 in de loop der tijd relatief gezien weer gedaald naar 7% (=134) in 2011.¹⁴⁹

4.4.4 Afwijzingen Bg-aanvragen

Er bestaat een stijging van het aantal afwijzingen in eerste instantie¹⁵⁰ van Bg-aanvragen. Deze stijging is opmerkelijk omdat een Bg-aanvraag slechts op een beperkt aantal gronden kan worden afgewezen.

Artikel 16 van de Vreemdelingenwet bevat de gronden waarop een Bg-aanvraag kan worden afgewezen, met de uitzonderingen hierop die specifiek gelden voor slachtoffers van mensenhandel.¹⁵¹ Deze zijn reeds genoemd in §4.2.1. Zo kan een Bg-aanvraag worden afgewezen indien de vreemdeling niet voldoet aan de beperking, verband houdende met het doel waarvoor hij of zij wil verblijven. Verder kan een grond van afwijzing voor een Bg-aanvraag een gevaar voor de openbare orde zijn, indien de schending van de openbare geen verband houdt met het slachtofferschap van mensenhandel.¹⁵²

Indien de schending van de openbare orde rechtstreeks verband houdt met mensenhandel, mag in afwijking van de algemene voorwaarden zoals genoemd in artikel 16 Vw, de Bg-aanvraag niet worden afgewezen.¹⁵³ Echter, ook indien de criminele antecedenten van het slachtoffer geen verband houden met mensenhandel heeft de NRM reeds in de Zevende rapportage aanbevolen dat het belang van bescherming voor het slachtoffer (hulp en opvang) gekoppeld aan het belang voor het strafrechtelijke onderzoek, zwaarder moet wegen dan het vreemdelingrechtelijke belang.¹⁵⁴

Het dilemma inzake het verlenen van een Bg-verblijfsvergunning aan een slachtoffer van mensenhandel dat tevens een strafbaar feit heeft gepleegd, al dan niet gerelateerd aan het mensenhandelfeit is te begrijpen. Echter, het uitgangspunt van de Bg-regeling is het slachtofferschap en de medewerking aan de opsporing en vervolging. Als zodanig moet in een besluit over toekenning van de Bg-verblijfsstatus het slachtofferschap prevaleren ten opzichte van criminele antecedenten.¹⁵⁵

¹⁴⁸ Zie NRM8, p. 115 en NRM8, Tabel B3.17.

¹⁴⁹ Zie NRM8, Tabel B3.17. Vanaf 2006 is het aantal Bg-aanvragen afkomstig uit de politieregio Kennemerland dat heeft geleid tot Bg-verleningen, gedaald. Daarvoor was sprake van een stijging.

¹⁵⁰ Dus niet na bezwaar of beroep.

¹⁵¹ §B9/2, onder ad. c.

¹⁵² Zie ook §4.2.1.

¹⁵³ §B9/2, ander ad. c.

¹⁵⁴ NRM7, aanbeveling 5; zie ook NRM7, p. 256.

¹⁵⁵ Zie ook: NRM7, pp. 257-258.

Ter duiding van het dilemma van het verlenen van een B9-verblijfsvergunning aan een slachtoffer van mensenhandel met criminele antecedenten wordt hieronder de casus Mehak besproken. Deze casus werd eerder uitvoerig besproken in de Zevende rapportage.¹⁵⁶

Casus Mehak

- Mishandeling van een peuter met de dood ten gevolge

In onderhavige casus gaat het om drie volwassenen, A, B en C die een anderhalf jaar oude peuter begin 2006 zwaar gewond naar het ziekenhuis brengen. De peuter overlijdt in het ziekenhuis aan haar verwondingen. De verwondingen bleken het gevolg te zijn van ernstige mishandelingen om een vermeende kwade geest in het slachtoffer te verdrijven. Tijdens het onderzoek naar de verwondingen van de peuter, kwam de uitbuitingszaak van de ouders van de peuter (C en D), en het nichtje (E) aan het licht. A en B bleken de Indiase C, D en E naar Nederland te hebben gehaald en vervolgens te hebben uitgebuit in hun huishouden. C, D, en het nichtje E waren geheel van A en B afhankelijk, ontvingen een zeer lage beloning terwijl ze lange werkdagen maakten, verbleven in het huis van A en B en werden ernstig belemmerd in de contacten met de buitenwereld. Daarnaast was er sprake van fysiek geweld. A en B werden door de Rechtbank Den Haag, en later door het Hof veroordeeld voor onder meer mensenhandel.¹⁵⁷

De ouders C en D, en het nichtje E worden in eerste aanleg veroordeeld voor hun aandeel in de dood van de peuter. Voor E. levert dit een veroordeling op wegens het medeplegen van zware mishandeling met voorbedachte raad, terwijl dit de dood ten gevolge heeft, evenals een veroordeling voor meeneed.¹⁵⁸ Het slachtofferschap mensenhandel ten aanzien van C, D en E levert wel een strafverminderde omstandigheid op.

De advocaat van E doet ten tijde van de detentie van E, een beroep voor haar op de B9-regeling, vanwege haar slachtofferschap mensenhandel en vanwege het feit dat zij als enige heeft meegeewerkt met politie en justitie. Een beslissing van de IND blijft echter achterwege. Intussen is E ongewenst verklaard vanwege haar strafrechtelijke veroordeling. Na het uitzitten van haar gevangenisstraf wordt E vanwege deze ongewenstverklaring overgeplaatst naar vreemdelingendetentie. Haar advocaat stelt beroep in. Ruim een maand later beslist de rechtbank dat de vreemdelingendetentie van E onrechtmatig is,¹⁵⁹ met als gevolg dat E op vrije voeten wordt gesteld. E staat op straat zonder dat zij de Nederlandse taal spreekt en zonder dat zij over financiële middelen beschikt. Onderdak vindt zij bij twee vrouwen die zij nog kent uit de gevangenis. Vanwege de ongewenstverklaring krijgt E niet de bijstand en ondersteuning die zij als slachtoffer mensenhandel op grond van de B9-regeling zou moeten krijgen. Ook kan E niet terug naar India vanwege ernstige bedreigingen

¹⁵⁶ NRM7, pp. 251-256.

¹⁵⁷ Rb. Den Haag, 14 december 2007, L/N BC1195; Rb. Den Haag, 14 december 2007, L/N BC1761.

¹⁵⁸ Rb. Den Haag, 14 december 2007, L/N BC0775; Rb. Den Haag, 14 december 2007 (niet gepubliceerd); Rb. Den Haag, 14 december 2007 (niet gepubliceerd). In hoger beroep wordt E veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf jaar (Hof Den Haag, 19 januari 2010, L/N BK9410). De zaak diende ook in cassatie (HR 6 december 2011, L/N BP9394). Voor een bespreking van de strafzaak in hoger beroep en in cassatie, zie NRM 2012b, pp. 133-134.

¹⁵⁹ Rb. Den Haag, 29 april 2008, AWB 08/13151.

van haar mensenhandelaren die zich in India bevinden. In de mensenhandelzaak tegen A en B is hoger beroep ingesteld. Het OM wil graag dat E als getuige beschikbaar blijft voor dit hoger beroep.

De advocaat van E dient ondertussen een verzoek tot opheffing van de ongewenstverklaring in. Met een uitspraak van de Rechtbank Den Haag op 24 juli 2008, wordt de ongewenstverklaring opgeschort. Nog steeds wordt aan E geen Bg-verblijfsvergunning verleend. Als gevolg hiervan kan E zich niet beroepen op rechten die voortvloeien uit de Bg-verblijfsvergunning, zoals het recht op opvang en psychologische hulp.¹⁶⁰

Zoals uit bovenstaande casus naar voren komt voldoet E aan de vereisten voor een Bg-verblijfsvergunning; immers zij is slachtoffer van mensenhandel en ze heeft meegewerkt aan het strafrechtelijk onderzoek tegen haar mensenhandelaren. Echter, omdat E als gevolg van de strafbare feiten die zij in haar uitbuitingssituatie heeft begaan tot ongewenst vreemdeling is verklaard, wordt de Bg-status niet aan haar verleend.

Hoewel de NRM in beginsel geen bemoeienis heeft met individuele gevallen, zag zij in onderhavige zaak aanleiding hiervan af te wijken, mede gelet op haar eerder genoemde aanbeveling. Ook de schrijnende situatie waarin het slachtoffer zich bevond en het feit dat zonder de medewerking van dit slachtoffer waarbij zij ook over haar eigen rol heeft verklaard, de strafzaak nauwelijks van de grond was gekomen, waren voor de NRM aanleiding om wél een Bg-verblijfsvergunning te verlenen aan E, juist op die gronden waarvoor de Bg is bedoeld. De Bg-verblijfsvergunning dient te garanderen dat E opvang en hulp zou krijgen zoals bedoeld voor slachtoffers van mensenhandel.¹⁶¹

Bij brief van 10 november 2010 informeerde de minister voor Immigratie en Asiel de NRM over de uitkomst van zijn beslissing op het bezwaarschrift van de ongewenstverklaring van E. De minister zet in zijn brief uiteen dat een belangenafweging gemaakt moest worden. Enerzijds heeft het belang van E als slachtoffer van mensenhandel dat heeft meegewerkt aan de veroordeling van haar mensenhandelaren meegewogen. Aan de andere kant staan de belangen van de staat en de openbare orde, waarbij de aard en de ernst van de strafbare feiten gepleegd door E zwaar wegen. Hierbij merkt de minister op: 'Een belangrijke rol speelt eveneens dat de strafrechter, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep, uitdrukkelijk de (uitbuitings)situatie waar betrokkene zich in bevond in diens oordeel heeft meegewogen en desondanks tot een gevangenisstraf van eerst 3 jaar en in hoger beroep 5 jaar is gekomen.'¹⁶² De minister komt tot het oordeel dat deze belangenafweging in het nadeel van E dient uit te vallen. Als gevolg hiervan blijft de ongewenstverklaring van E in stand, en komt zij niet in aanmerking voor een verblijfsvergunning. Een afweging van belangen zou echter in dit stadium van een *voorlopige* verblijfsvergunning niet plaats moeten vinden.

Afwijzingen van Bg-aanvragen (2009-2011)

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal Bg-aanvragen dat uiteindelijk niet heeft geleid tot een Bg-verblijfsvergunning in de periode 2009-2011.

¹⁶⁰ Zie ook: NRM7, p. 256.

¹⁶¹ Brief van de NRM aan de staatssecretaris van Justitie, 5 november 2009; brief van de staatssecretaris van Justitie aan de NRM, 16 februari 2010.

¹⁶² Brief van de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel aan de NRM, 10 november 2010.

Tabel 4.7 Aantal B9-aanvragen dat niet ingewilligd is ten opzichte van het totaal aantal B9-aanvragen (2009-2011)

	2009		2010		2011	
	N	% van het totaal aantal B9-aanvragen (N: 281)	N	% van het totaal aantal B9-aanvragen (N: 350)	N	% van het totaal aantal B9-aanvragen (N: 417)
Afwijzingen B9-aanvragen (in eerste instantie)	7	3%	9	3%	15	4%
Om andere reden geen B9-verlening ¹⁶³	-	-	1	0%	4	1%
Totaal aantal niet ingewilligde B9-aanvragen	7	3%	10	3%	19	5%

Bron: IND-bestanden

Zoals de tabel laat zien bestaat er een stijging van het aantal B9-aanvragen dat niet is ingewilligd. In deze paragraaf ligt de focus op de B9-afwijzingen (N: 31 over het totaal van 2009-2011). Om de gronden voor afwijzingen van B9-aanvragen te achterhalen, is dossieronderzoek gedaan bij de IND.

Voor de geslachtsverdeling, leeftijdsverdeling en verdeling van nationaliteit van slachtoffers van wie de B9-aanvraag is afgewezen, wordt verwezen naar Tabel B3.2.22, Tabel B3.2.23 en Tabel B3.2.24. De meerderheid van de personen van wie de B9 is afgewezen is vrouw (26 van de 31 totaal in de periode 2009-2011).¹⁶⁴ Verder zijn in alle jaren de meeste personen van wie de B9-aanvraag is afgewezen tussen de en 25 jaar. Over het totaal van 2009-2011 gaat het om 42% (=13) in de leeftijdscategorie 18-25 jaar.¹⁶⁵ Onder de personen van wie de B9-aanvraag is afgewezen, heeft de meerderheid de Nigeriaanse nationaliteit.¹⁶⁶ Over het totaal van B9-afwijzingen in 2009-2011 heeft 26% (=8) de Nigeriaanse nationaliteit, gevolgd door de Surinaamse nationaliteit (13% (=4)) en de Roemeense nationaliteit (10% (=3)). De overige personen hebben voornamelijk nationaliteiten van andere Afrikaanse landen.

Gezien het feit dat de Nigeriaanse nationaliteit de meest voorkomende nationaliteit was in de B9-aanvragen en B9-verleningen, is het niet opmerkelijk dat de Nigeriaanse nationaliteit ook de meest voorkomende nationaliteit van slachtoffers is van wie de B9-aanvraag is afgewezen.

163 De B9-aanvragen die om een andere reden niet hebben geleid tot een B9-verlening, zijn voor het verloop buiten beschouwing gelaten. Het gaat om één persoon in 2010 die de B9-aanvraag om onbekende reden zelf heeft ingetrokken en vier personen in 2011 waarbij het om een onterechte invoer zou gaan. Het gaat hierbij dan om vier initiële B9-aanvragen in 2011 die 'fictief zijn geweigerd' (2) of 'buiten behandeling' (2) zijn gesteld. Dit zijn administratieve afdoeningen om de procedure af te sluiten, wanneer er niet over een daadwerkelijke B9-aanvraag kan worden gesproken (bijvoorbeeld door het ontbreken van het M55-formulier) (mondelinge informatie van de IND, 24 april 2012).

164 De B9-aanvraag was tevens vaker gedaan door vrouwen dan door mannen.

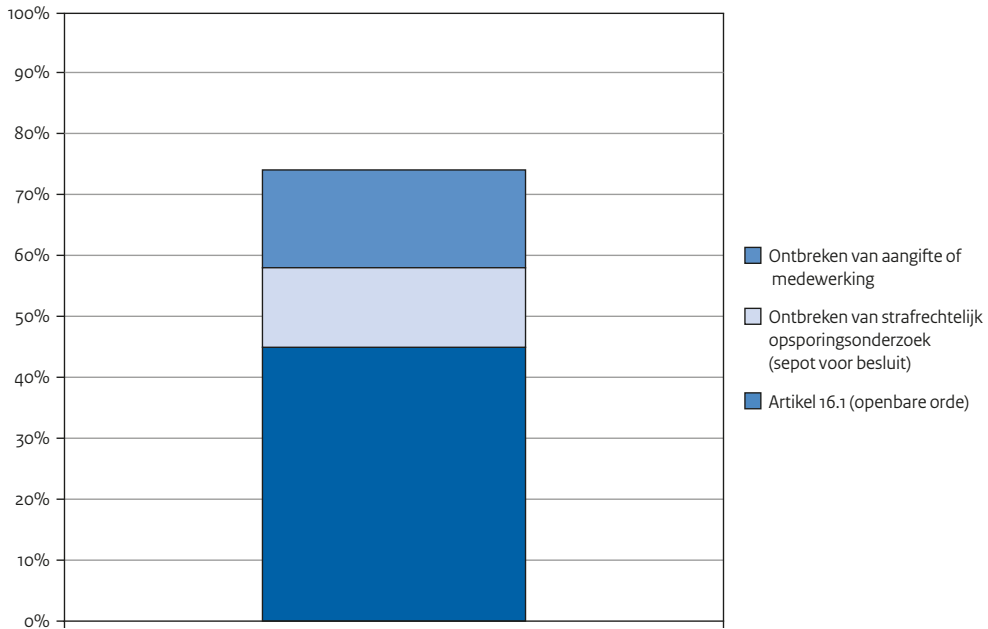
165 Dit is conform de B9-aanvragen alsook de B9-verleningen waarbij de grootste groep ook tussen de 18 en 25 jaar is. Zie §4.3 en §4.4 voor gedetailleerde informatie over de B9-aanvragen of de B9-verleningen.

166 De Nigeriaanse nationaliteit komt overigens ook het vaakst voor in de B9-verleningen (zie §4.4.3).

Gronden van afwijzingen van de Bg-aanvragen (2009-2011)

Onderstaand figuur toont de top 3 gronden van afwijzingen aan in de gehele periode 2009-2011.¹⁶⁷

Figuur 4.18 Top 3 gronden van afwijzingen (totaal van 2009-2011)



Over het totaal van de periode 2009-2011 zijn de meeste Bg-aanvragen afgewezen op grond van artikel 16.1 vanwege een schending van de openbare orde. Het gaat om 45% (=14) van alle afwijzingen. Indien een eerder gepleegd strafbaar feit naar het oordeel van de minister rechtstreeks verband houdt met mensenhandel, kan de Bg-aanvraag *niet* worden afgewezen.¹⁶⁸ De hier besproken afwijzingen betreffen dus strafbare feiten die volgens de minister geen verband houden met mensenhandel. Hierbij ging het in de meeste gevallen om een winkeldiefstal (6). Verder betroffen het gewelds- en/of drugsdelicten (4), het opgeven van valse identiteit (2), het illegaal verhuren van kamers (1) en het om het leven brengen van de eigen dochter (1). Voor een aantal ging het om een combinatie van schendingen van de openbare orde.¹⁶⁹

De volgende casus illustreert de meest voorkomende grond voor de Bg-afwijzing, namelijk winkeldiefstal:

Schending van de openbare orde vanwege winkeldiefstal
 2010 – Ghanese vrouw

¹⁶⁷ Zie Tabel B3.2.25 voor een gedetailleerd overzicht van alle gronden voor de Bg-afwijzingen.

¹⁶⁸ §B9/2, onder ad. c.

¹⁶⁹ Voor ten minste drie gevallen was het evident dat het om een combinatie van de volgende delicten ging: illegaal verhuren van kamers en het opgeven van een valse identiteit; drugsdelict en gebruik van een vals geschrift; winkeldiefstal en het opgeven van een valse identiteit.

In februari 2010 heeft een Ghanese vrouw aangifte gedaan van mensenhandel, welke ambtshalve is aangemerkt als een Bg-aanvraag. De Bg-aanvraag is afgewezen vanwege het plegen van een winkeldiefstal in augustus 2007 welke niet verband zou houden met mensenhandel. Hiervoor heeft de vrouw een geldboete van 130 euro subsidiair twee dagen hechtenis opgelegd gekregen.

‘Volgens ambtshalve ingewonnen informatie van de Koninklijke Marechaussee is noch gesteld noch gebleken dat de gepleegde winkeldiefstal van 15 augustus 2007 enig verband houdt met de aangifte van betrokkene terzake mensenhandel.’ ... ‘Gelet hierop wordt het feit dat betrokkene een misdrijf heeft gepleegd haar tegengeworpen en wordt de aanvraag afgewezen.’¹⁷⁰

De betrokkene heeft bezwaar ingediend, hetwelk is afgewezen. Ook het latere hoger beroep is ongegrond verklaard.¹⁷¹

Onderstaande casus geeft een extra toelichting bij de afwijzingsgrond ‘schending van de openbare orde’. Het ging in deze casus om het doden van haar eigen dochter.

*Schending van de openbare orde vanwege het om het leven brengen van eigen dochter
2010 – Kameroense vrouw*

In 2000 kreeg de betrokkene haar eerste verblijf in Nederland op grond van gezinshereniging met haar partner. In 2002 is zij veroordeeld tot vijf jaar cel omdat ze in 2000 haar eigen dochter om het leven heeft gebracht. In 2006 is de betrokkene hierdoor ongewenst verklaard in Nederland. Hierna heeft ze meerdere verblijfsprocedures doorlopen, welke nimmer tot legaal verblijf hebben geleid.¹⁷² In 2010 deed de betrokkene bij de KMar (Schiphol) aangifte van mensenhandel, welke ambtshalve is aangemerkt als een aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning middels de Bg-regeling. Het IND-besluit hierover was als volgt:

‘De ongewenstverklaring heeft tot gevolg dat in afwijking van artikel 8 van de Vreemdelingenwet de ongewenst verklaarde vreemdeling geen rechtmatig verblijf kan hebben. Aan betrokkene wordt daarom niet ambtshalve een vergunning regulier voor bepaalde tijd onder de beperking ‘als genoemd in de Vreemdelingencirculaire, hoofdstuk Bg’ verleend.’¹⁷³

170 Bron: IND dossieronderzoek.

171 Bron: IND dossieronderzoek.

172 Bron: IND dossieronderzoek.

173 Bron: IND dossieronderzoek.

Een tweede meest voorkomende grond voor B9-afwijzingen betreft het ontbreken van het strafrechtelijk opsporingsonderzoek.¹⁷⁴ Dit houdt in dat het strafrechtelijke onderzoek voor het besluit over de B9-aanvraag is geseponneerd. Indien de IND binnen de gestelde termijn van 24 uur heeft besloten¹⁷⁵, zou het gaan om een sepot binnen 24 uur.¹⁷⁶ Zoals in Figuur 4.18 te zien is, gaat het om 13% (=4) van de B9-afwijzingen in de periode 2009-2011.

Onderstaande casus illustreert een afwijzing als gevolg van een sepot:

*Sepot van het opsporingsonderzoek
2009 – Chinese vrouw*

De betrokkene heeft aangifte van mensenhandel gedaan in april 2009, welke ambtshalve is aange-merkt als een B9-aanvraag. Deze aanvraag is afgewezen, omdat op de dag van aangifte is besloten geen vervolg te geven aan de aangifte en geen opsporings- en vervolgingsactiviteiten te zullen instellen:

‘Het vorenstaande houdt in dat geen sprake is van een strafrechtelijk opsporingsonderzoek naar of berechting in feitelijke aanleg van de verdachte van het strafbare feit waarvan aangifte is gedaan. De aanvraag wordt hierom afgewezen.’¹⁷⁷

Overigens heeft de betrokkene in juni 2009 bezwaar ingediend, hetgeen gegrond is verklaard. Aan de betrokkene is daarom met terugwerkende kracht alsnog een B9-verblijfsvergunning verleend.

Het is mogelijk dat geseponneerd wordt bij vermoeden van een valse aangifte. De volgende uitspraak van de Raad van State betreft toegang tot de B9-regeling welke in eerste instantie om die reden door politie en OM werd geweigerd. Uiteindelijk oordeelt de Raad van State i.c. dat de inbewaringstelling van de vreemdeling met terugwerkende kracht (tot het moment van de aangifte) onrechtmatig is geweest. Het doen van aangifte (of het anderszins meewerken aan het opsporingsonderzoek) geldt immers ambts-halve als een B9-aanvraag.

¹⁷⁴ Ingevolge §B9/6, zou het IND besluit over de B9-aanvraag in beginsel binnen 24 uur moeten vallen. Een sepot van het strafrechtelijk opsporingsonderzoek voor het IND-besluit zou dus gaan om een sepot-besluit binnen 24 uur nadat er aangifte is gedaan. Voor één geval (in 2010) ging het evident om een sepot van het strafrechtelijk onderzoek binnen 24 uur nadat aangifte was gedaan. Bij de overige gevallen in 2009 en 2011 was het besluit van de politie om het opsporingsonderzoek te beëindigen niet binnen 24 uur gevallen. In dergelijke gevallen had de politie het M55-formulier niet direct na de aangifte of anderszins meewerken opgestuurd naar de IND, of had de IND niet binnen 24 uur over de B9-aanvraag beslist (schriftelijke informatie van de IND, 1 juni 2012).

¹⁷⁵ §B9/6. Zie ook: §4.2.2.

¹⁷⁶ Ten aanzien van de hier betreffende B9-afwijzingen in 2009 ging het om oude zaken waarin niet geheel in de lijn van de B9-regeling is gehandeld. In deze zaken is gehandeld ingevolge B9/10 (oud) (schriftelijke informatie van de IND op 12 oktober 2012).

¹⁷⁷ Bron: IND dossieronderzoek.

*Aangifte en toegang tot de Bg-regeling*¹⁷⁸*2009 – Kameroense vrouw*

De betrokkene deed in december 2009 aangifte van mensenhandel. De betrokken rechercheurs hadden het vermoeden dat sprake was van een valse aangifte, en na overleg met de Officier van Justitie is besloten dat de vreemdeling niet in aanmerking kwam voor de Bg-regeling. Op 2 februari 2010 is zij vervolgens als verdachte verhoord, waarna zij staande is gehouden, overgedragen is aan de vreemdelingenpolitie en in vreemdelingenbewaring is gesteld. Op 16 februari 2010 is zij ingevolge artikel 12 van het Wetboek van Strafrecht in beklaag gegaan tegen de beslissing geen vervolging in te stellen en daarnaast deed zij op 18 februari een aanvraag tot een verblijfsvergunning asiël voor bepaalde tijd. Naar aanleiding van hetgeen de betrokkene tijdens het eerste en nader gehoor naar voren heeft gebracht, besloot de politie vervolgens op 22 februari 2010 dat de vreemdeling alsnog in aanmerking kwam voor de Bg-regeling waarop de bewaring werd opgeheven. Uit een besluit van de minister van 16 maart 2010 blijkt dat de op 9 december 2009 gedane aangifte alsnog ambtshalve wordt aangemerkt als een aanvraag van een Bg-verblijfsvergunning.

‘Gelet daarop, leidt de omstandigheid dat de vreemdeling achteraf gezien ten tijde van de inbewaringstelling rechtmatig verblijf had in de zin van artikel 8, aanhef en onder a, van de Vreemdelingenwet 2000 (hierna: de Vw 2000), tot het oordeel dat de bewaring van meet af aan onrechtmatig is geweest. De rechtbank heeft dan ook ten onrechte overwogen dat de vreemdeling op goede gronden in bewaring is gesteld. De grief slaagt.’

Zoals in Figuur 4.18 is aangetoond, kan 16% (=5) van de afgewezen Bg-aanvragen verklaard worden doordat de aangifte of het anderszins meewerken aan het opsporingsonderzoek ontbrak. Theoretisch gezien zouden de desbetreffende Bg-aanvragen niet kunnen bestaan omdat een aangifte of het anderszins meewerken aan het opsporingsonderzoek ambtshalve als een Bg-aanvraag wordt aangemerkt. Redenen voor het indienen van de vijf afgewezen Bg-aanvragen zijn gerelateerd aan een intakegesprek dat abusievelijk was aangemerkt als aangifte; een schriftelijke Bg-aanvraag van de betrokkene zelf waarbij er geen aangifte bij de politie was gedaan noch anderszins was meegewerkt met het strafrechtelijk onderzoek; het uitstellen van de mogelijkheid tot het doen van aangifte vanwege medische en psychologische beperkingen maar het uiteindelijk niet meewerken aan het strafrechtelijk onderzoek¹⁷⁹ en een toetsing op de Bg-regeling binnen de asielaanvraag waarbij de betrokkene uiteindelijk geen aangifte heeft gedaan. Dit laatste wordt geïllustreerd in onderstaande casus.

*Ontbreken van de aangifte**2011 – Congolese vrouw (minderjarig)*¹⁸⁰

Vanwege problemen in Congo heeft de vader van de betrokkene Congo verlaten toen de betrokkene nog klein was. Ook de moeder van betrokkene is vertrokken toen betrokkene nog jong was en daarom is betrokkene bij haar oma opgegroeid. Vanwege gezondheidsproblemen van haar

178 RvS 18 mei 2010, L/JN BM5536.

179 Een slachtoffer die vanwege medische of psychologische problemen niet kan meewerken met de politie en/of justitie, kan sinds 22 december 2010 ook in aanmerking kan komen voor tijdelijk verblijf op grond van paragraaf 12 van de Bg-regeling.

180 Het gaat om een slachtoffer van mensenhandel van twaalf jaar ten tijde van de Bg-aanvraag.

oma en het hierdoor niet meer kunnen werken is betrokkene in 2009 bij haar oma weggegaan en heeft zij op de straat geleefd. De betrokkene ontmoette een man die stelde een jeugdvriend van haar vader te zijn. Door hem is betrokkene in 2010 op twaalfjarige leeftijd naar Nederland gebracht omdat haar vader ook in Nederland zou zijn. In juli 2010 heeft de betrokkene zich aangemeld bij het Aanmeldcentrum op Schiphol en is zij in de beschermde opvang geplaatst wegens vermoedens van mensenhandel. In augustus 2010 heeft de betrokkene vanuit de beschermde opvang een asiel-aanvraag ingediend en binnen deze asielaanvraag is ook op de mogelijkheid van een Bg-verlening getoetst. De Bg is vervolgens niet verleend, vanwege het ontbreken van een aangifte:

‘Betrokkene stelt dat er aanknopingspunten in het dossier aanwezig zijn voor een begin van strafrechtelijk onderzoek. Betrokkene geeft in de zienswijze aan dat zij nog niet met de politie durft te praten. Naar aanleiding hiervan wordt overwogen dat, indien er inderdaad sprake zou zijn van mensenhandel, het van belang kan zijn dat betrokkene ten behoeve van een strafrechtelijk onderzoek naar mogelijke daders gehoord wordt en in de gelegenheid wordt gesteld om aangifte te doen of op andere wijze medewerking te verlenen. Om die reden dient betrokkene zich te wenden tot het regionaal politiekorps teneinde aangifte te doen. Niet is gebleken dat betrokkene aangifte heeft gedaan of op andere wijze medewerking heeft verleend aan een strafrechtelijke opsporings- of vervolgingsonderzoek naar of berechting in feitelijke aanleg van een verdachte van mensenhandel.’¹⁸¹

De betrokkene heeft hierna geen aangifte gedaan of anderszins meegewerkt aan het strafrechtelijk opsporingsonderzoek en een Bg is niet verleend.

Andere redenen voor de Bg-afwijzingen dan de drie hierboven genoemde gronden (‘schending van de openbare orde’; ‘het ontbreken van het opsporingsonderzoek’ en ‘het ontbreken van de aangifte dan wel het anderszins meewerken aan het opsporingsonderzoek’), hadden bijvoorbeeld te maken met het gegeven dat de situatie van de betrokkene achteraf toch geen mensenhandelsituatie betrof, dat een andere verblijfsvergunning dan de Bg is verleend; of dat de betrokkene met onbekende bestemming is vertrokken (MOB).

Aantekenen van bezwaar na de Bg-afwijzing

Na de Bg-afwijzing had de meerderheid, 61% (=19) van de betrokkenen bezwaar (of beroep) aangetekend.¹⁸² Voor zeven (37%) van de negentien personen die bezwaar (of beroep) hadden aangetekend, werd dit gegrond geacht en kregen deze betrokkenen met terugwerkende kracht een Bg-verblijfsvergunning.^{183,184}

¹⁸¹ Bron: IND dossieronderzoek.

¹⁸² Zie Tabel B3.2.26 voor een gedetailleerd overzicht van de slachtoffers die bezwaar hadden aangetekend na een Bg-afwijzing.

¹⁸³ Zie Tabel B3.2.27 voor hoeveel bezwaren gegrond en ongegrond werden geacht.

¹⁸⁴ Vaak was de reden voor het gegrond verklaren van het bezwaar of het beroep niet duidelijk terug te vinden in het dossier. Soms ging het om criminele antecedenten die bij nader inzien wel verband bleken te houden met mensenhandel.

4.5 Samenvatting

Dit hoofdstuk bevat cijfermatige gegevens over slachtoffers van mensenhandel die in de periode 2007-2011 aanspraak hebben gemaakt op de B9-regeling. In deze paragraaf zijn de belangrijkste bevindingen uiteengezet.

Beleid in de praktijk

De B9-regeling is gericht op het beschikbaar houden van vreemdelingen voor politie en justitie. Enerzijds wordt hiermee het opsporings- en vervolgingsbelang gediend en anderzijds gaat het ook om het beschermen van slachtoffers. De B9-regeling biedt naast een rechtmatig verblijf tevens een aantal voorzieningen ten behoeve van deze bescherming.

In de praktijk blijken twee knelpunten. Ten eerste zit er soms een lange periode tussen het verlenen van de B9-verblijfsvergunning en de feitelijke verstrekking van de daaraan gekoppelde verblijfspas. Zonder paspoort of verblijfspas kan een slachtoffer zich niet identificeren. Inschrijving in het GBA is nodig om bijvoorbeeld een ziektekostenverzekering en een uitkering aan te vragen. De gemeente Den Haag heeft voor dit probleem een praktische oplossing gevonden. Hier is inschrijving zonder paspoort en zonder verblijfspas wel mogelijk als het slachtoffer de brief van de IND met de verlening van de B9 alsmede de aangifte overlegt. Een ander knelpunt betreft het gegeven dat het verblijf van kinderen van ouders die slachtoffer zijn en gebruik maken van de bedenktijd, niet beleidsmatig is vastgelegd. Het regelen van rechtmatig verblijf van deze kinderen en de daarbij behorende voorzieningen kan voorkomen dat kinderen van slachtoffers van mensenhandel tussen wal en schip belanden.

Cijfermatige gegevens

Onderstaande tabel toont van 2010 en 2011 de totale aantallen slachtoffers die gebruik maakten van de bedenktijd en/of een B9-aanvraag deden en het totaal aantal slachtoffers aan wie een B9-verblijfsvergunning is verleend.¹⁸⁵

Tabel 4.8 Slachtoffers in de bedenktijd, met een B9-aanvraag en met een B9-verlening (2010 en 2011)

	Bedenktijd	B9-aanvragen	B9-verblijfsvergunningen
2010	256	350	340
2011	357	417	398

Bron: IND-bestanden

Zoals Tabel 4.8 weergeeft, hebben in 2010 256 slachtoffers gebruik gemaakt van de bedenktijd. Dit aantal is met 40% gestegen naar 357 slachtoffers in 2011. Het aantal B9-aanvragen dat werd gedaan, is gestegen met 19% in 2011 ten opzichte van 2010 (van 350 B9-aanvragen naar 417). Uiteindelijk is in 2010 aan 340 slachtoffers een B9-verblijfsvergunning verleend. In 2011 is dit aantal met 17% gestegen naar 398 slachtoffers.

¹⁸⁵ Deze gegevens vormen meestal geen cohort, omdat niet over alle B9-aanvragen in hetzelfde jaar door de IND is beslist. Ook de bedenktijd en B9-aanvragen vormen geen cohort.

Er is nagegaan hoe vaak de bedenktijd werd gevolgd door een Bg-aanvraag, hoe vaak de bedenktijd niet werd gevolgd door een Bg-aanvraag, en hoe vaak de Bg-aanvraag werd gedaan zonder dat eerst gebruik werd gemaakt van de bedenktijd. Van het totaal van 988 slachtoffers in de bedenktijd en/of met een Bg-aanvraag, maakte 22% (=221) gebruik van de bedenktijd maar deed uiteindelijk geen Bg-aanvraag. 40% (=392) had gebruik gemaakt van de bedenktijd en deed daarna een Bg-aanvraag en 38% (=375) deed een Bg-aanvraag zonder eerst gebruik te maken van de bedenktijd.

Bedenktijd zonder Bg-aanvraag (2010-2011)

Mannelijke slachtoffers gebruiken relatief gezien vaker (26% van het totaal aantal mannelijke slachtoffers) dan vrouwelijke slachtoffers de bedenktijd zonder dat deze wordt opgevolgd door een Bg-aanvraag (21% van het totaal aantal vrouwelijke slachtoffers). Verder zijn de slachtoffers in deze categorie tussen de 18 en 25 jaar (39%) en hebben zij vaak een Poolse (20%), Nigeriaanse (17%) of een Hongaarse (12%) nationaliteit. Overigens heeft de grootste groep een nationaliteit uit de EU-2004/2007 (43%). De politieregio's van waaruit het vaakst een bedenktijd is ingediend welke niet heeft geleid tot een Bg-aanvraag betreffen de regio's Brabant Zuid-Oost (23%), Amsterdam-Amstelland (17%) en Groningen (10%).

Bedenktijd en Bg-aanvraag (2010-2011)

Vrouwelijke slachtoffers gebruiken relatief gezien vaker dan mannelijke slachtoffers de bedenktijd en doen daarna een Bg-aanvraag (het betreft 43% versus 29%). Slachtoffers in de categorie 'Bedenktijd en Bg-aanvraag' zijn vaak tussen de 18 en 25 jaar (40%) en hebben vaak de Nigeriaanse nationaliteit (33%), gevolgd door de Sierra Leone (9%) en Guineese nationaliteit (6%). Veruit de meerderheid (71%) heeft een nationaliteit uit Afrika. De politieregio's van waaruit het vaakst een bedenktijd is gebruikt die heeft geleid tot een Bg-aanvraag betreffen de regio's Haaglanden (17%), Amsterdam-Amstelland (16%) en Rotterdam-Rijnmond (11%).

Bg-aanvraag zonder bedenktijd (2010-2011)

Mannelijke slachtoffers doen relatief gezien vaker dan vrouwen een Bg-aanvraag zonder eerst gebruik te maken van de bedenktijd (het gaat om 46% versus 35%). Daarnaast zijn slachtoffers in deze categorie, net als in de twee andere genoemde categorieën, vaak tussen de 18 en 25 jaar (45%) en hebben zij vaak de Nigeriaanse (21%) nationaliteit, gevolgd door de Guineese (10%) en de Sierra Leone (9%). Wederom heeft veruit de meerderheid (64%) een nationaliteit uit Afrika. De politieregio's van waaruit het vaakst een Bg-aanvraag wordt ingediend zonder dat het slachtoffer eerst gebruik heeft gemaakt van de bedenktijd betreffen de regio's Haaglanden (12%), Groningen (12%) en Kennemerland (10%).

Bg-verblijfsvergunningen (2007-2011)

Slachtoffers aan wie uiteindelijk een Bg-verblijfsvergunning is verleend hebben vaak de volgende persoonskenmerken: vrouw (83%), tussen de 18 en 25 jaar (46%) en met een Nigeriaanse (25%), Sierra Leone (9%) of Chinese (8%) nationaliteit. De meerderheid (67%) van de slachtoffers met een verleende Bg heeft een nationaliteit uit Afrika. De politieregio's van waaruit het vaakst een Bg-aanvraag is ingediend welke heeft geleid tot een Bg-verblijfsvergunning betreffen de regio's Haaglanden (14%), Kennemerland (10%) en Groningen (9%).

Afwijzingen van de Bg-aanvragen

In §4.4.4 is aandacht besteed aan de afwijzingen van de Bg-aanvragen. Over het totaal van de Bg-aanvragen in de periode 2009-2011 zijn er 31 afgewezen. De Bg-afwijzingen zijn opmerkelijk omdat doorgaans een Bg-aanvraag wordt ingewilligd en slechts op een beperkt aantal gronden mag worden afgewezen.

Een B9-aanvraag kan onder andere worden afgewezen wegens schending voor de openbare orde, indien de schending van de openbare orde geen verband houdt met het slachtofferschap van mensenhandel. Dit was dan ook de meest voorkomende grond voor de B9-afwijzingen in de periode 2009-2011 (45%). De NRM heeft reeds meermalen aangegeven dat het belang van bescherming voor het slachtoffer gekoppeld aan het belang voor het strafrechtelijk onderzoek dient te prevaleren boven het vreemdelingrechtelijk belang.

5.1 Inleiding

Een belangrijk onderdeel van de aanpak van mensenhandel is de opsporing van verdachten. Omdat de politieregistratie ten aanzien van mensenhandel geen betrouwbare cijfers levert,¹ kan geen goed beeld worden verkregen van de omvang van de bij de politie in beeld gekomen mensenhandelaren. Dit is wel het geval ten aanzien van de (vermeende) mensenhandelaren naar wie een opsporingsonderzoek door de politie is afgerond en welk onderzoek ter vervolging is ingestuurd aan het Openbaar Ministerie (OM) (zie hiervoor Hoofdstuk 6). Vanwege het gebrek aan cijfermateriaal op basis van de politieregistratie inventariseerde en analyseerde BNRM tot 2005 alle opsporingsonderzoeken mensenhandel die door de politie waren afgerond en 'ingestuurd' aan het OM. Op die manier werd toch een beeld verkregen van de aard van de mensenhandeldverdachten die bij de politie in beeld komen. De resultaten van deze onderzoeken zijn te vinden in diverse rapportages van de NRM.² Twee ontwikkelingen bij de politie waren aanleiding om dit niet meer te doen. In de eerste plaats diende de politie voor diverse speerpunten in de aanpak van de georganiseerde criminaliteit (waaronder mensenhandel) tweejaarlijks een Criminaliteitsbeeldanalyse (CBA) op te stellen.³ In de tweede plaats werden door de Landelijke Expertgroep Mensenhandel (LEM) de korpsmonitoren prostitutie en mensenhandel uitgebracht.⁴ Beide voornoemde overzichten worden gebaseerd op informatie welke (onder meer) bij de politiekorpsen en het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM) is ingewonnen.

- 1 Onder meer omdat in de politieregistratie (de bedrijfsprocessen van de politie, te weten Basisvoorziening Handhaving (BVH), Basisvoorziening Opsporing (BVO) en het Herkenningsdienstsysteem (HKS)) de verdachten van mensenhandel en mensensmokkel op dit moment niet goed van elkaar te onderscheiden zijn. Om die reden zijn in StatLine (de databank van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)) de gegevens over mensenhandel en mensensmokkel samengeteld.
- 2 Bijvoorbeeld: uitgebreide informatie op basis van de BNRM-opsporingsonderzoeken over de jaren 1998-2002 zijn te vinden in NRM3, §6.3 en over de jaren 2000-2003 in NRM4, Hoofdstuk 3. Meer summiere informatie over het jaar 2004 is beschreven in NRM5, §5.5. In NRM7, §8.5 is door BNRM onderzoek gedaan naar plankzaken bij de politie – dit diende echter een ander doel.
- 3 Elk CBA bevat, naast informatie over (plegers van) het misdrijf, ook informatie over de maatschappelijke gevolgen daarvan en mogelijke toekomstige ontwikkelingen. De CBA's vormen de basis voor een eveneens tweejaarlijks op te stellen landelijk criminaliteitsbeeld (het Nationaal Dreigingsbeeld) op grond waarvan prioriteiten in de aanpak van zware of georganiseerde misdaad kunnen worden bepaald.
- 4 Deze monitoren geven een overzicht van de stand van zaken ten aanzien van de aanpak van mensenhandel en de knelpunten die zich daarbij voordoen.

Korpsmonitor prostitutie & mensenhandel 2010

Uit de meest recente Korpsmonitor prostitutie & mensenhandel 2010⁵ blijkt de volgende informatie ten aanzien van het aantal verdachten van mensenhandel dat bij de politie in beeld is, alsmede het aantal opsporingsonderzoeken dat is afgerond. In 2008 zijn in ieder geval⁶ 239 verdachten van mensenhandel bij de verschillende politiekorpsen in beeld gekomen en in 2010 337. Het ging in 2008 om totaal 133 afgeronde opsporingsonderzoeken en om 173 verdachten die zijn ingestuurd aan het OM.⁷ In 2010 betroffen het 207 afgeronde opsporingsonderzoeken en 278 verdachten die aan het OM zijn overgedragen.^{8,9}

Met de komst van de CBA's (en de korpsmonitoren) is de noodzaak voor het BNRM-opsporingsonderzoek in de oude vorm komen te vervallen. In de meest recente CBA seksuele uitbuiting 2012¹⁰ is veel aandacht besteed aan de aard van de opsporingsonderzoeken naar seksuele uitbuiting met een internationale component. Hiermee wordt bedoeld op opsporingsonderzoeken waarbij sprake is van ten minste twee slachtoffers van seksuele uitbuiting die in het buitenland zijn gerekruteerd.¹¹ Hiermee vallen de opsporingsonderzoeken naar de 'meer kleinschalige mensenhandel' en de 'binnenlandse mensenhandel' buiten het bereik van deze CBA.¹² Om die reden heeft BNRM, als aanvulling op de CBA, het opsporingsonderzoek in 2010 herhaald. BNRM heeft zich gebaseerd op alle afgeronde en aan het OM ingestuurde opsporingsonderzoeken naar mensenhandel (zowel seksuele als overige uitbuiting) in 2009. Uit de inventarisatie bij alle korpsexperts mensenhandel (die namens de 25 politieregio's deelnemen aan het landelijke project Prostitutie en Mensenhandel van de Nederlandse politie), de Nationale Recherche

5 De Landelijke Expertgroep Mensenhandel, 2011.

6 Bijna alle korpsen hebben deze informatie ten behoeve van de korpsmonitoren aangeleverd, maar niet alle. Hierdoor zijn de verdachten van mensenhandel die in 2008 en 2010 mogelijk in beeld waren bij de korpsen die niet hebben aangeleverd niet meegenomen in deze cijfers.

7 In dit jaar ging het daarnaast om nog eens 277 onderzoeken die vanwege bijvoorbeeld onvoldoende bewijs of gebrek aan nadere opsporingsindicaties zijn afgebroken (De Landelijke Expertgroep Mensenhandel, 2011, pp. 94-95).

8 In dit jaar ging het daarnaast om nog eens 244 onderzoeken die vanwege bijvoorbeeld onvoldoende bewijs of gebrek aan nadere opsporingsindicaties zijn afgebroken (De Landelijke Expertgroep Mensenhandel, 2011, pp. 94-95).

9 De cijfers uit de Korpsmonitor prostitutie & mensenhandel 2010 ten aanzien van het aantal aan het OM overgedragen verdachten van mensenhandel komen niet overeen met de cijfers ten aanzien van het jaarlijks aantal bij het OM ingeschreven verdachten van mensenhandel zoals weergegeven in §6.2.1 (vergelijk 173 verdachten aan het OM overgedragen in 2008 met 214 bij het OM ingeschreven verdachten in 2008 en 278 verdachten aan het OM overgedragen in 2010 met 215 bij het OM ingeschreven verdachten in 2010). Het is mogelijk dat deze verschillende gegevens niet precies een cohort betreffen en/of dat een deel van de verdachten dat wordt ingestuurd aan het OM niet wordt ingeschreven als verdachte van mensenhandel (maar bijvoorbeeld als verdachte van mensensmokkel).

10 KLPD-DNR, 2012.

11 Er wordt dan ook naar deze CBA (KLPD-DNR, 2012) verwezen voor specifiek informatie over de aard van opsporingsonderzoeken naar seksuele uitbuiting met een internationale component.

12 Net als de opsporingsonderzoeken waarbij slachtoffers in Nederland zijn geronseld en in het buitenland te werk zijn gesteld.

(NR), de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst¹³ (SIOD)¹⁴ kwamen 55 opsporingsonderzoeken naar voren. In het licht van de 133 afgeronde opsporingsonderzoeken in 2008 en de 207 afgeronde opsporingsonderzoeken in 2010 volgens de Korpsmonitor 2010 (zie bovenstaande kadertekst) is het aantal van 55 geïnventariseerde afgeronde opsporingsonderzoeken in 2009 opvallend laag. Dit is in lijn met het aantal ingeschreven mensenhandelzaken bij het OM in 2009.¹⁵

De 55 opsporingsonderzoeken representeren maar een bepaald deel van alle opsporingsonderzoeken die in 2009 door de politie zijn afgerond. Zo blijven de opsporingsonderzoeken naar mensenhandel die uiteindelijk, bijvoorbeeld vanwege onvoldoende bewijs of gebrek aan nadere opsporingsindicaties, worden afgebroken buiten beeld. Daarnaast kunnen op basis van de geanalyseerde opsporingsonderzoeken geen uitspraken worden gedaan over de opsporing/aard van mensenhandel in algemene zin, maar uitsluitend over de opsporing/aard van (vermoedelijke) mensenhandel die bij de politie in beeld is en voor verdere vervolging is overgedragen aan het OM.¹⁶ In de inleiding van Hoofdstuk 6 (§6.1) is dit schematisch weergegeven. In onderhavig hoofdstuk wordt gesproken over mensenhandelonderzoeken en bewust niet over mensenhandelzaken. Met onderzoeken worden in Hoofdstuk 5 en Hoofdstuk 6 mensenhandelsituaties bedoeld waarbij meerdere verdachten en/of slachtoffers betrokken kunnen zijn (opsporingsonderzoeken door de politie). Met mensenhandelzaken wordt bedoeld op individuele verdachten (vervolgingszaken door het OM, zie Hoofdstuk 6).

Na analyse van de 55 onderzoeken kon aan de doelstelling van het BNRM-opsporingsonderzoek worden voldaan: het bieden van inzicht in de wijze waarop mensenhandel (welke bij de Nederlandse politie in beeld is en voor vervolging is overgedragen) wordt gepleegd, door wie en met welk type slachtoffers (zie §5.2). Ook zijn de opsporingsonderzoeken door middel van een statistische analyse getypeerd naar verschillende mensenhandelstructuren (zie §5.3). Het hoofdstuk is afgesloten met een samenvatting (zie §5.4). Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1.

13 Sinds 1 januari 2012 zijn de organisaties Arbeidsinspectie (AI), de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) en de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) samengevoegd tot de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) (Inspectie SZW, 2011, p. 3).

14 Alle instanties die opsporingsonderzoeken naar mensenhandel (kunnen) uitvoeren.

15 De 55 afgeronde opsporingsonderzoeken betreffen in totaal 133 verdachten waarvan er 119 zijn aangehouden. Dit aantal staat tegenover 141 bij het OM ingeschreven verdachten van mensenhandel in 2009. Het aantal bij het OM ingeschreven verdachten in 2009 (141) is ook veel lager dan in 2008 (214) en 2010 (215) (zie §6.2.1).

16 Het is niet bekend hoe representatief het jaar 2009 hiervoor is. Dit (onder meer) omdat een mogelijke bepaalde focus/prioriteitstelling van de politie in een bepaald jaar, of het bij toeval stuiten op een groot specifiek/uitzonderlijk onderzoek, veel invloed kan hebben op het beeld dat uiteindelijk geschetst wordt van de opsporingsonderzoeken in dat bepaalde jaar. Zie verder Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording.

5.2 Het BNRM-opsporingsonderzoek 2009 deel I

In deze paragraaf is aandacht besteed aan uiteenlopende informatie over de 55 geanalyseerde opsporingsonderzoeken (§5.2.1), de 133 hierbij betrokken verdachten (§5.2.2)¹⁷ en de 263 hierbij betrokken slachtoffers (§5.2.3)¹⁸.

5.2.1 De 55 opsporingsonderzoeken

De 55 geanalyseerde opsporingsonderzoeken betroffen 46 onderzoeken (84%) naar uitsluitend seksuele uitbuiting, vijf onderzoeken (9%) naar uitsluitend overige uitbuiting en vier onderzoeken (7%) naar zowel seksuele als overige uitbuiting. Aangezien de drie groepen opsporingsonderzoeken in omvang veel van elkaar verschillen zijn ze lastig statistisch te vergelijken. Desondanks is de informatie in deze subparagraaf vaak opgesplitst naar deze driedeling. Dit is gedaan uitsluitend met het oog op het geven van een beschrijving van de geanalyseerde onderzoeken en *niet* om de drie verschillende groepen opsporingsonderzoeken statistisch met elkaar te vergelijken. Er is in deze subparagraaf dan ook niet gekeken naar mogelijke significante verschillen tussen de drie groepen.¹⁹

Aanleiding van de opsporingsonderzoeken

In Tabel 5.1 is te zien welke factoren aanleiding waren voor de 55 opsporingsonderzoeken. Binnen één onderzoek is regelmatig sprake van meerdere aanleidingen.²⁰

17 Voor informatie over de bij het OM ingeschreven verdachten van mensenhandel en de in eerste aanleg veroordeelde mensenhandelaren wordt verwezen naar §6.5.

18 Voor informatie over de bij CoMensha gemelde mogelijke mensenhandelslachtoffers en de vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel aan wie bedenktijd is aangeboden of die een B9-verblijfsvergunning hebben wordt verwezen naar Hoofdstuk 3 respectievelijk Hoofdstuk 4.

19 Dit is wel gedaan in §5.2.2 over de totaal 133 verdachten betrokken bij de 55 opsporingsonderzoeken.

20 Hierom sluiten de verschillende aanleidingen elkaar niet uit en kunnen de percentages niet opgeteld worden.

Tabel 5.1 Aanleiding van de opsporingsonderzoeken (2009)

	Seksuele uitbuiting (N: 46: 100%)		Overige uitbuiting (N: 5: 100%)		Zowel seksuele als overige uitbuiting (N: 4: 100%)		Totaal (N: 55: 100%)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Aangifte of belastende slachtofferverklaring/-melding	27	59%	3	60%	1	25%	31	56%
Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE)	10	22%	1	20%	1	25%	12	22%
Stapelen van informatie	9	20%	1	20%	-	-	10	18%
Informatie vanuit het prostitutie- en controleteam	9	20%	-	-	1	25%	9	16%
Informatie vanuit een ander opsporingsonderzoek	5	11%	-	-	-	-	5	9%
Meldingen vanuit prostitutiebedrijf	4 ²¹	9%	-	-	-	-	4	7%
Meldingen van derden	4 ²²	9%	-	-	-	-	4	7%
Doorgestuurde meldingen van Stichting M.	3	7%	2	40%	1	25%	6	11%
Meldingen vanuit hulpverleningsinstelling	2 ²³	4%	-	-	-	-	2	4%
Controle Wet arbeid vreemdelingen	-	-	1	20%	-	-	1	2%
Anders	4 ²⁴	9%	-	-	1 ²⁵	25%	5	9%

Naast de voor de hand liggende aanleidingen²⁶ vormen soms ook signalen mensenhandel die aan de politie worden gemeld door het prostitutiebedrijf waarin een slachtoffer te werk is gesteld door een derde (mede) de aanleiding van een opsporingsonderzoek. De meldingen vanuit Stichting M. waren in twee van de zes opsporingsonderzoeken de enige aanleiding tot het onderzoek (eenmaal een onderzoek naar seksuele uitbuiting en eenmaal een onderzoek naar overige uitbuiting). In de 55 onderzoeken was nooit

21 In drie gevallen nam de beheerder/bedrijfsleider van een prostitutiebedrijf contact op met de politie vanwege signalen mensenhandel en in één geval de escortchauffeur.

22 Eenmaal betrof het een prostituee die werkzaam was in dezelfde buurt als het slachtoffer, eenmaal een klant van een raamprostituee en tweemaal de ouders van een slachtoffer.

23 Eenmaal ging het om een melding vanuit Bureau Jeugdzorg en eenmaal om een melding van Stichting de Haven (pastorale zorg en hulpverlening aan prostituees).

24 Anonieme brief, doorstart, slachtoffer meldde zich bij een beveiliging van een supermarkt, de Belastingdienst constateert verschillen in getoonde paspoorten van twee Bulgaarse slachtoffers die zich daar meldden ten behoeve van een sofnummer.

25 Luchtvaartmaatschappij en doorgestuurde informatie vanuit de politie in Zwitserland (beide in hetzelfde onderzoek).

26 Zoals verklaringen van slachtoffers, de CIE, het stapelen van informatie, informatie uit het prostitutie- en controleteam en informatie vanuit een ander onderzoek.

sprake van een financieel onderzoek, een digitaal onderzoek (op internet), een rechtshulpverzoek,²⁷ informatie vanuit het EMM of een hotelcontrole dat de aanleiding vormde van een onderzoek.

Stichting M.

BNRM heeft op verzoek gegevens over mensenhandelmeldingen bij Stichting Meld Misdaad Anoniem (Stichting M.)²⁸ ontvangen. Deze meldingen zullen waarschijnlijk lang niet altijd betrekking hebben op verdachten of gehele mensenhandelsituaties (opsporingsonderzoeken), maar ook veel op signalen van mogelijk slachtofferschap. In 2011 zijn bij Stichting M. in totaal 118 ‘behandelbare’ meldingen binnengekomen over mensenhandel die vervolgens zijn doorgestuurd aan de politiekorpsen. Hiervan betrof 60% meldingen over seksuele uitbuiting²⁹ en 40% meldingen over overige uitbuiting. Verder ging het in ditzelfde jaar om nog eens 98 meldingen met betrekking tot illegale prostitutie, waarvan sommige meldingen – zo bleek na reacties van de politiekorpsen – gerelateerd waren aan mensenhandel.³⁰ Het is niet bekend hoeveel verdachten van mensenhandel uiteindelijk bij de politie in beeld zijn gekomen of hoeveel opsporingsonderzoeken zijn gestart (mede) naar aanleiding van de meldingen bij Stichting M.

Medewerking van slachtoffers

In de 46 opsporingsonderzoeken naar seksuele uitbuiting hebben slachtoffers in 89% van de gevallen (voor een deel) meegewerkt met politie/justitie. Dit gold voor vier van de vijf onderzoeken naar overige uitbuiting en voor alle vier de onderzoeken naar zowel seksuele als overige uitbuiting. Bij de onderzoeken naar seksuele uitbuiting was weleens (in vier onderzoeken: 9%) sprake van vermoedens van valse aangiften/verklaringen van slachtoffers.

Slachtoffers en strafbare gedragingen³¹

In ongeveer een kwart (13: 24%) van de 55 opsporingsonderzoeken waren slachtoffers zelf ook betrokken bij het plegen van strafbare feiten. In vier gevallen betroffen de strafbare gedragingen mensenhandel.³²

27 Wel heeft eenmaal informatie afkomstig van de politie uit Zwitserland deel uitgemaakt van de aanleiding tot het opsporingsonderzoek.

28 Stichting M. is een onafhankelijke stichting met als doel het betrekken van burgers bij de aanpak van criminaliteit. Stichting M. heeft een gratis meldlijn waar mensen anoniem informatie kunnen geven over misdrijven, waaronder mensenhandel. De meldingen worden door Stichting M. doorgestuurd naar publieke en private partners, zoals bijvoorbeeld de politie. Publieke voorlichtingscampagnes als ‘Schijn bedriegt’ waarin specifiek Stichting M. wordt genoemd als instantie waarbij signalen van mensenhandel anoniem gemeld kunnen worden hebben invloed op het aantal meldingen over mensenhandel dat Stichting M. ontvangt (zie NRM8, p. 79).

29 62 meldingen (53%) zijn geregistreerd onder de categorie ‘gedwongen prostitutie’ en 9 meldingen (8%) zijn geregistreerd onder de categorie ‘gedwongen prostitutie minderjarigen’.

30 Schriftelijke informatie Stichting M., februari 2012.

31 Strafbare gedragingen gepleegd door slachtoffers zijn relevant in het licht van het *non punishment*-beginsel. Dit betreft een internationaal beginsel dat ertoe strekt dat slachtoffers van mensenhandel in beginsel niet gestraft worden voor strafbare feiten begaan in een uitbuitingssituatie (zie voor meer informatie over dit beginsel NRM 2012d, §7.5).

32 In drie seksuele uitbuitingsonderzoeken en in één onderzoek naar zowel seksuele als overige uitbuiting.

De overige delicten hadden vooral betrekking op drugscriminaliteit of valse documenten.³³ Een casus over een slachtoffer dat zich schuldig zou hebben gemaakt aan 'oplichting' is opmerkelijk:

Casus: Oplichting

Het betreft een minderjarige (zeventien jaar) Bulgaarse (in casu: slachtoffer) die door een bekende in Bulgarije is geronseld. Het slachtoffer wilde samen met haar vriend naar West-Europa komen om te werken en een toekomst op te bouwen. Het slachtoffer zou vervolgens in Frankfurt als prostituee gewerkt hebben en in Brussel verkocht zijn aan een 31-jarige Bulgaar (in casu: verdachte). Hier zou ze zich schuldig hebben gemaakt aan 'oplichting'. Ze zou samengewerkt hebben met haar verkoper door zich te laten verkopen als prostituee, om er vervolgens vandoor te gaan en op die manier de koper 'op te lichten'. Verdachte (= koper) heeft het slachtoffer en haar vriend naar Nederland vervoerd en wilde daar geld voor zien door haar door te verkopen of in de prostitutie in Rotterdam te laten werken (dit had nog niet plaatsgevonden). In Rotterdam heeft het slachtoffer hulp gezocht bij een beveiliging van een supermarkt, aan wie de verdachte meldde dat hij het slachtoffer gekocht had om in de prostitutie te laten werken. Hierop werd de politie gebeld en deed het slachtoffer aangifte. Vervolgens is door NIDOS opvang voor het slachtoffer geregeld. Uiteindelijk was sprake van inconsistente verklaringen van het slachtoffer en bleek de verklaring van verdachte dat hij het slachtoffer gekocht had onvoldoende voor een veroordeling.

Melding van slachtoffers aan CoMensha³⁴

In Tabel 5.2 is te zien hoe vaak de politie de slachtoffers die betrokken waren bij de 55 opsporingsonderzoeken bij CoMensha heeft gemeld. In de voetnoten is te zien om hoeveel slachtoffers het in de verschillende onderzoeken gaat.

Tabel 5.2 Melding van slachtoffers aan CoMensha (2009)

	Seksuele uitbuiting		Overige uitbuiting		Zowel seksuele als overige uitbuiting		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Slachtoffers gemeld bij CoMensha	24 ³⁵	52%	3 ³⁶	60%	4 ³⁷	100%	31	56%
Slachtoffers niet gemeld bij CoMensha	9 ³⁸	20%	2 ³⁹	40%	–	–	11	20%
Onbekend	13 ⁴⁰	28%	–	–	–	–	13	24%
Totaal	46	100%	5	100%	4	100%	55	100%

33 In één onderzoek is sprake van georganiseerde winkeldiefstallen.

34 Zie voor meer informatie over de verschillende melders die slachtoffers bij CoMensha melden §3.3.5.

35 Dit betreffen 60 (50%) van de totaal 119 slachtoffers van seksuele uitbuiting.

36 Dit betreffen 7 (6%) van de totaal 116 slachtoffers van overige uitbuiting (in één onderzoek met 106 slachtoffers zijn de slachtoffers niet bij CoMensha gemeld).

37 Dit betreffen alle 28 (100%) slachtoffers van zowel seksuele als overige uitbuiting.

38 Dit betreffen 17 (14%) van de totaal 119 slachtoffers van seksuele uitbuiting.

39 Dit betreffen 109 (94%) van de totaal 116 slachtoffers van overige uitbuiting (in één onderzoek met 106 slachtoffers zijn de slachtoffers niet bij CoMensha gemeld).

40 Dit betreffen 42 (35%) van de totaal 119 slachtoffers van seksuele uitbuiting.

Uit de tabel blijkt dat in ieder geval in het jaar 2009 nog lang niet alle (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel die bij de politie in beeld zijn gekomen ook bij CoMensha zijn gemeld, ondanks dat de politie hiertoe verplicht is.⁴¹ Het gaat om *minstens* een vijfde deel (20%) van de opsporingsonderzoeken waarin dit *niet* gebeurd is.⁴² Dit is te betreuren omdat een goede en volledige slachtofferregistratie bij kan dragen aan (onder andere) een effectievere aanpak van mensenhandel. CoMensha heeft de laatste jaren ingezet op het vergroten van de meldingen vanuit de politie (zie §3.3.2). Waarschijnlijk is het aandeel slachtoffers dat de politie bij CoMensha meldt inmiddels gestegen in vergelijking met het jaar 2009. Maar er blijven signalen uit het veld komen dat dit nog steeds niet consequent gebeurt bij alle slachtoffers. De politie gaf aan dat maar in 20 (65%) van de 31 opsporingsonderzoeken waarbij slachtoffers bij CoMensha zijn gemeld, CoMensha ook goed bereikbaar was.⁴³ De politie heeft in een derde deel van de onderzoeken (18: 33%) de slachtoffers gemeld bij een andere instantie dan CoMensha (ongeacht of de slachtoffers ook bij CoMensha waren gemeld). Het ging hier met name om Bureaus Jeugdzorg. Eenmaal is door de politie opgemerkt dat omgekeerd Bureaus Jeugdzorg niet naar de politie doorverwijzen voor het doen van aangifte.⁴⁴

Opvang van slachtoffers

In totaal was in 21 onderzoeken sprake van behoefte aan opvang voor slachtoffers: de slachtoffers van zestien van deze onderzoeken waren bij CoMensha gemeld en de slachtoffers van vijf onderzoeken niet. Van de zestien keer dat slachtoffers bij CoMensha gemeld waren en er behoefte was aan opvang, heeft CoMensha volgens de politie maar in zeven gevallen adequaat in de opvangbehoefte voorzien. In totaal zijn in dertien van deze zestien onderzoeken de slachtoffers uiteindelijk wel opgevangen (al dan niet geregeld door CoMensha). Ook de slachtoffers met opvangbehoefte uit de vijf onderzoeken waarin de slachtoffers niet bij CoMensha gemeld waren zijn uiteindelijk opgevangen. Alle opvanginstellingen boden de politie, indien nodig, goede toegang tot de slachtoffers. De politie gaf incidenteel aan dat hoe langer *minderjarige* slachtoffers in de opvang zitten, hoe minder ze bereid zijn om aangiften door te

41 Vreemdelingencirculaire, 2000, §B9/3.2.6. In de Aanwijzing mensenhandel van het OM is ten aanzien hiervan het volgende opgenomen: 'De korpschef dient slachtoffers van alle vormen van mensenhandel aan te melden bij CoMensha' (*Start*, 2008, 253). Zie ook §3.3.1.

42 Dit bevestigt hetgeen in §3.2 wordt gesteld ten aanzien van het niet altijd naleven van de meldplicht.

43 Naar aanleiding van deze signalen vanuit de politie is CoMensha in juli 2010 een pilot gestart naar 24-uurs-bereikbaarheid (zeven dagen per week). Na een looptijd van bijna vijf maanden (looptijd pilot juli – december 2010) heeft CoMensha de pilot geëvalueerd. Hieruit bleek dat door de politie maar zeer gering gebruik werd gemaakt van de 24-uurs-bereikbaarheid. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft mede hierdoor besloten de pilot 24-uurs-bereikbaarheid niet te verlengen. Bron: schriftelijke informatie CoMensha, 23 december 2010.

44 In dit verband is het protocol 'Meldingen kindermishandeling door Bureaus Jeugdzorg bij de Politie en het Openbaar Ministerie', getekend op 12 april 2011, relevant. Dit protocol moet ertoe leiden dat er meer politiemeldingen door Bureaus Jeugdzorg worden gedaan. In het protocol zijn samenwerkingsafspraken opgenomen die de politiemeldingen vanuit Bureaus Jeugdzorg vereenvoudigen. Er is nu sprake van een standaard meldingsformulier en er is een regelmatige informatie-uitwisseling tussen politieambtenaren en hulpverleners, hetgeen zowel het opsporingsonderzoek als de hulpverlening ten goede komt (*Integrale aanpak kindermishandeling jeugdzorg, politie en OM*, ANP Perssupport, 12 april 2011, beschikbaar via: new.perssupport.nl/apssite/persberichten/full/2011/04/12/Integrale+aanpak+kinder+mishandeling+jeugdzorg,+politie+en+OM,+laatst+geraadpleegd+op+29+november+2012).

zetten – met als gevolg vertraging van het opsporingsonderzoek. Daarnaast is eenmaal door de politie opgemerkt dat *minderjarigen* zich ‘de verdachte’ voelen in gesloten jeugdinstellingen, terwijl de echte verdachte allerlei ondersteuning krijgt van bijvoorbeeld een advocaat.⁴⁵

In zes onderzoeken (vijf onderzoeken naar seksuele uitbuiting en één onderzoek naar overige uitbuiting) was sprake van slachtoffers die onder toezicht waren gesteld (OTS) en in vijf onderzoeken was sprake van slachtoffers met een machtiging uithuisplaatsing (vier onderzoeken naar seksuele uitbuiting en één onderzoek naar overige uitbuiting).⁴⁶ De politie merkte hierbij op dat soms al sprake was van een OTS voordat sprake was van uitbuiting – in die gevallen nam de mensenhandel dus een aanvang tijdens de OTS.

Locaties van tewerkstelling – seksuele uitbuiting

Binnen de 46 opsporingsonderzoeken naar uitsluitend seksuele uitbuiting is in ieder geval⁴⁷ in een vijfde deel (9: 20%) sprake van het rouleren van te werk gestelde slachtoffers tussen Nederland en het buitenland (met name België). De seksuele uitbuiting vond plaats (mede) in de raamprostitutie (63%), clubs (28%), de escort (26%), thuiswerk (11%), bordelen (7%) en eenmaal (mede) op straat.

Mensenhandel als criminele hoofdactiviteit

Voor zover de politie er zicht op heeft is mensenhandel in vrijwel alle opsporingsonderzoeken de ‘criminele hoofdactiviteit’ van de verdachten. De ene keer is mensenhandel de enige criminele activiteit⁴⁸ en de andere keer is mensenhandel wel de ‘criminele hoofdactiviteit’ maar is ook sprake van andere criminele activiteiten die los staan van de mensenhandel. Bij deze ‘criminele nevenactiviteiten’ moet vooral gedacht worden aan drugshandel, wapenbezit/-handel en witwassen.⁴⁹

Criminele samenwerkingsverbanden

Binnen de seksuele uitbuitingsonderzoeken heeft de politie ten aanzien van 36 onderzoeken aangegeven een beeld te hebben van aanwezige samenwerkingsverbanden tussen verdachten – twaalf keer (33%) zou sprake zijn van een crimineel samenwerkingsverband bestaande uit meer dan twee personen. Dit zou tevens gelden voor alle vijf de onderzoeken naar overige uitbuiting en voor drie van de vier onderzoeken naar zowel seksuele als overige uitbuiting. Voorts is de politie gevraagd op welke manier de verdachten binnen de totaal twintig criminele samenwerkingsverbanden aan elkaar gerelateerd zijn – hierop is zeventien keer antwoord gegeven. Opvallend hierbij is dat de verdachten in deze zeventien onderzoeken

45 En ook de angst voor vrijspraak of strafmaat veroorzaakt extra onzekerheid bij de slachtoffers.

46 Vier van de vijf onderzoeken waarbij slachtoffers een machtiging uithuisplaatsing hadden vertonen overlap met de zes onderzoeken waarin slachtoffers onder toezicht zijn gesteld.

47 In twee onderzoeken is het niet bekend of te werk gestelde slachtoffers gerouleerd werden tussen Nederland en het buitenland.

48 Indien van toepassing zijn overige strafbare feiten alleen gepleegd ter ondersteuning van de mensenhandel.

49 In één onderzoek betrof de ‘criminele nevenactiviteit’ *skimming* en in een ander onderzoek schijnhuwelijken.

veel vaker in ieder geval (94%) ‘informeel’⁵⁰ (met name vriendschappelijk) aan elkaar gerelateerd zijn dan ‘formeel’ (24% is (mede) gebaseerd op een zakelijke relatie).⁵¹

Relaties tussen ronselaars en slachtoffers

In Tabel 5.3 is te zien wat de relatie is tussen de slachtoffers en de personen door wie ze *geronseld* zijn (dit betreffen niet altijd de (hoofd-)verdachten in de opsporingsonderzoeken). Er is binnen een opsporingsonderzoek bijna altijd sprake van meerdere soorten relaties zoals in de tabel weergegeven.⁵² Ten eerste omdat binnen een opsporingsonderzoek vaak sprake is van meerdere slachtoffers die verschillende relaties met dezelfde ronselaar kunnen hebben. Ten tweede omdat sprake kan zijn van meerdere ronselaars in een opsporingsonderzoek.

Tabel 5.3 Relatie tussen ronselaars en slachtoffers (2009)

	Seksuele uitbuiting (N: 46: 100%)		Overige uitbuiting (N: 5: 100%)		Zowel seksuele als overige uitbuiting (N: 4: 100%)		Totaal (N: 55: 100%)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Vriendschap/bekende	19	41%	1	20%	2	50%	22	40%
Vermeende (schijn) liefdesrelatie	18	39%	2	40%	–	–	20	36%
Prostitutiemilieu ⁵³	13	28%	–	–	–	–	13	24%
Geen relatie ⁵⁴	9	20%	2	40%	1	25%	12	22%
Uitgaansgelegenheid/openbare gelegenheid	8	17%	–	–	–	–	8	15%
Partner	7	15%	–	–	–	–	7	13%
Familie	4	9%	1	20%	–	–	5	9%
Internet	4	9%	–	–	–	–	4	7%
Anders	–	–	1 ⁵⁵	20%	2 ⁵⁶	50%	3	5%
Onbekend	1	2%	–	–	–	–	1	2%

In de onderzoeken naar seksuele uitbuiting is in 41% sprake van het ronselen door vrienden/bekenden. Van ronseling op basis van een vermeende (schijn)liefdesrelatie was bijna net zo vaak sprake. In 28%

50 Op basis van een vriendschappelijke, familiale of partnerrelatie.

51 In dertien onderzoeken is sprake van uitsluitend een informele relatie, in drie onderzoeken van zowel een informele als een formele relatie en in één onderzoek van uitsluitend een formele relatie.

52 Hierom sluiten de verschillende relaties elkaar niet uit en kunnen de percentages niet opgeteld worden.

53 Slachtoffers werkten al als prostituee.

54 Onbekenden van elkaar.

55 De politie geeft aan dat de relatie bestaat uit: ‘armoede’ (mogelijk wordt hiermee bedoeld dat de relatie ‘geografisch’ van aard is – dat ze beiden uit dezelfde ‘arme’ regio komen).

56 Eenmaal geeft de politie aan dat de relatie ‘geografisch’ van aard is (ze komen uit dezelfde regio) en eenmaal betreft het een werkgever/werknemer relatie.

van de gevallen waren de slachtoffers reeds werkzaam als prostituee voordat ze geronseld werden door iemand vanuit het prostitutiemilieu en in een vijfde deel van de seksuele uitbuitingsonderzoeken waren ronselaars en slachtoffers onbekenden van elkaar. Binnen de onderzoeken naar overige uitbuiting was onder meer sprake van het ronselen door middel van een vermeende (schijn)liefdesrelatie en van ronselen door onbekenden. In onderstaand kader is een casus uiteengezet waarbij de relatie tussen de ronselaar en het slachtoffer, volgens de politie, min of meer gelijkwaardig is.

Casus: relatie ronselaar en slachtoffer

Aan de hand van een bestuurlijke controle kwam aan het licht dat een Nederlandse prostituee (in casu: slachtoffer) die werd aangeboden via het internet minderjarig was (vijftien jaar). Ze verrichtte toen al negen maanden lang prostitutiewerkzaamheden in het huis van een Nederlandse 44-jarige man (in casu: verdachte 1 die de rol van pooier, huisvester en profiteur vervulde). Het slachtoffer stond, al voordat de uitbuiting plaatsvond, onder toezicht. De politie meldde dit bij Bureau Jeugdzorg en hierop volgde een machtiging uithuisplaatsing en werd door Bureau Jeugdzorg opvang geregeld. Het slachtoffer deed aangifte en/of legde een belastende verklaring af tegen twee verdachten: verdachte 1 en een Nederlandse vrouwelijke verdachte van twintig jaar die optrad als ronselaar (in casu: verdachte 2/ronselaar) en zelf ook in de prostitutie werkte. Deze verdachte had een vriendschappelijke relatie met en/of was een bekende van het slachtoffer en had haar verteld hoe makkelijk het is om in de prostitutie veel geld te verdienen. Hier had het slachtoffer oren naar. Ze bood zichzelf vervolgens aan als prostituee bij verdachte 1 en heeft negen maanden 'vrijwillig' gewerkt, aldus de politie. Opmerkelijk is dat volgens de politie ronselaar en slachtoffer redelijk gelijkwaardig waren. Niettemin is het de vraag in hoeverre, gelet op het leeftijdsverschil van vijf jaren, van een echte gelijkwaardige relatie kan worden gesproken. Minderjarigen behoeven bescherming, soms ook tegen zichzelf. In de minderjarigheid zat dan ook de strafbaarheid.

Bewuste en onbewuste faciliteerders

De politie is in dit kader onder meer gevraagd naar de huisvesting van de slachtoffers om op die manier mogelijke faciliteerders te kunnen identificeren. Binnen één onderzoek is soms sprake van meerdere locaties van huisvesting.⁵⁷ In de meeste seksuele uitbuitingsonderzoeken (87%) is in ieder geval een deel van de slachtoffers gehuisvest in de woning van verdachte (of bij vrienden, familie en/of bekenden van verdachte). Soms zijn ze ondergebracht in hotels en/of pensions (15%) of moesten ze slapen op hun werkplek (13%). In acht onderzoeken (17%) woont een deel van de slachtoffers zelfstandig (waaronder eenmaal begeleid wonen) of bij ouders, familie of eigen vrienden thuis.⁵⁸ Overige uitbuitingslachtoffers wonen of bij de verdachten (of vrienden, familie en/of bekenden van de verdachten) in of zelfstandig (waaronder eenmaal in een asielzoekerscentrum). Bij de onderzoeken die betrekking hebben op zowel seksuele als overige uitbuiting gaat het altijd om huisvesting van slachtoffers in de woning van verdachte (of bij vrienden, familie en/of bekenden van verdachte).

Verder zijn door de politie met name de volgende faciliteerders geïdentificeerd die de uitbuiting (bewust dan wel onbewust) mede mogelijk hebben gemaakt. In de onderzoeken naar seksuele uitbuiting gaat het vooral om bedrijven/dienstverleners in de legale prostitutiebranche (denk hierbij onder meer aan

57 Hierom sluiten de verschillende huisvestingslocaties elkaar niet uit en kunnen genoemde percentages niet opgeteld worden.

58 In één onderzoek woont ook de verdachte bij de ouders van het slachtoffer in.

raamexploitanten, escortbedrijven, seksclubs/bordelen). Ook worden taxichauffeurs, hotels, cafés, tatooshops, website hosters, gemeenten, de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de Kamer van Koophandel (KvK) genoemd. In de overige uitbuitingsonderzoeken zijn tot slot nog uitzendbureaus en reisbureaus als faciliteerders door de politie geïdentificeerd. De door de politie genoemde faciliteerders hebben, voor zover de politie daar zicht op heeft, ongeveer net zo vaak bewust als onbewust als faciliteerder van mensenhandel opgetreden. Vanuit verschillende seksclubs/bordelen en raamexploitanten en vanuit de Belastingdienst, een woningbouwcorporatie, een hotel, een gemeente, een abortuskliniek, de hulpverlening (eenmaal ook de schuldhulpverlening), en het EMM zijn aan de politie signalen van mensenhandel gemeld.⁵⁹

5.2.2 De 133 verdachten

In de 55 opsporingsonderzoeken is sprake van totaal 133 verdachten.^{60,61} Het gaat om 103 verdachten (77%) van uitsluitend seksuele uitbuiting, 20 verdachten (15%) van uitsluitend overige uitbuiting en 10 verdachten (8%) van zowel seksuele als overige uitbuiting. In deze subparagraaf zijn de drie groepen verdachten statistisch met elkaar vergeleken – hierbij zijn de eventuele significante verschillen geded. ⁶²

Aantal verdachten per opsporingsonderzoek

In Tabel 5.4 is te zien om hoeveel verdachten het gemiddeld per onderzoek gaat.

59 Zie ook Tabel 5.1 (Aanleiding van de opsporingsonderzoeken).

60 Waarvan er uiteindelijk 119 (89%) door de politie zijn aangehouden.

61 Het is denkbaar dat een verdachte bij meer dan één opsporingsonderzoek is betrokken, waardoor niet met zekerheid kan worden gesteld dat het om unieke verdachten gaat

62 Dit in tegenstelling tot §5.2.1 en §5.2.3. In deze subparagrafen is hier niet voor gekozen omdat in §5.2.1 op het niveau van de 55 opsporingsonderzoeken beschrijvingen staan gepresenteerd, waardoor de kleinste twee groepen (overige uitbuiting en zowel seksuele als overige uitbuiting) slechts uit respectievelijk vijf en vier cases bestaan wat statistische vergelijkingen lastig maakt. In §5.2.3 gaat het om een beschrijving van 157 slachtoffers met als doel de inkleuring van 54 geanalyseerde opsporingsonderzoeken. Meer uitgebreide informatie ten aanzien van slachtoffers van mensenhandel is te vinden in Hoofdstuk 3 en Hoofdstuk 4.

Tabel 5.4 Aantal verdachten per opsporingsonderzoek (2009)

	Seksuele uitbuiting (N: 46)	Overige uitbuiting (N: 5)	Zowel seksuele als overige uitbuiting (N: 4)	Totaal (N: 55)
Gemiddeld aantal verdachten per opsporingsonderzoek	2,2 ⁶³	4,0 ⁶⁴	2,5 ⁶⁵	2,4 ⁶⁶
Minimale aantal verdachten per opsporingsonderzoek	1	2	1	1
Maximale aantal verdachten per opsporingsonderzoek	7	6	4	7
Totaal aantal verdachten in de opsporingsonderzoeken	103	20	10	133

Gemiddeld gaat het om twee à drie verdachten per opsporingsonderzoek. Bij de overige uitbuitingsonderzoeken is gemiddeld een groter aantal verdachten betrokken (vier) dan bij de seksuele uitbuitingsonderzoeken. Het aantal overige uitbuitingsonderzoeken is echter vele malen kleiner dan (en daardoor niet goed te vergelijken met) het aantal seksuele uitbuitingsonderzoeken.

Persoonskenmerken verdachten⁶⁷

In de hierop volgende tabellen (Tabel 5.5, Tabel 5.6 en Tabel 5.7) zijn de persoonskenmerken (geslacht, leeftijd en geboorteregio) van de 133 verdachten weergegeven.

Tabel 5.5 Verdachten naar geslacht (2009)

	Seksuele uitbuiting		Overige uitbuiting		Zowel seksuele als overige uitbuiting		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Mannelijk	68	66%	7	35%	7	70%	82	62%
Vrouwelijk	19	18%	4	20%	2	20%	25	19%
Onbekend	16	16%	9	45%	1	10%	26	20%
Totaal	103	100%	20	100%	10	100%	133	100%

De 107 verdachten van wie het geslacht bekend is bestaan voor 77% (= 82) uit mannen en voor 23% (= 25) uit vrouwen. De geslachtsverdeling verschilt niet significant tussen de verdachten van seksuele uitbuiting, overige uitbuiting en zowel seksuele als overige uitbuiting.

⁶³ Sd: 1,7 verdachten.

⁶⁴ Sd: 1,9 verdachten.

⁶⁵ Sd: 1,3 verdachten.

⁶⁶ Sd: 1,7 verdachten.

⁶⁷ Voor meer informatie over persoonskenmerken van verdachten van mensenhandel, zie §6.5.

Tabel 5.6 Verdachten naar leeftijd (2009)⁶⁸

	Seksuele uitbuiting ⁶⁹		Overige uitbuiting ⁷⁰		Zowel seksuele als overige uitbuiting ⁷¹		Totaal ⁷²	
	N	%	N	%	N	%	N	%
< 18 jaar	4	4%	–	–	–	–	4	3%
18-25 jaar	34	33%	3	15%	3	30%	40	30%
26-30 jaar	14	14%	2	10%	–	–	16	12%
31-40 jaar	27	26%	6	30%	2	20%	35	26%
> 40 jaar	10	10%	3	15%	3	30%	16	12%
Onbekend	14	14%	6	30%	2	20%	22	17%
Totaal	103	100%	20	100%	10	100%	133	100%

Van de 111 verdachten van wie de leeftijd bekend is, is 40% (= 44) jonger dan 26 jaar (waarbinnen incidenteel (= 4) sprake is van minderjarige verdachten) en 14% (= 16) ouder dan 40 jaar. De verdachten van seksuele uitbuiting zijn gemiddeld significant jonger (29,0 jaar) dan de overige uitbuitingsverdachten (36,4 jaar).⁷³ Er bestaat geen significant verschil tussen de gemiddelde leeftijd van de mannelijke verdachten (gemiddeld 30,6 jaar)⁷⁴ en de vrouwelijke verdachten (26,7 jaar)⁷⁵.

68 De leeftijd is berekend op basis van de geboortedatum van de verdachte en de datum waarop de uitbuiting van het eerste (in tijd) slachtoffer in het betreffende onderzoek is begonnen. Het is denkbaar dat sommige verdachten niet betrokken waren bij de uitbuiting van alle slachtoffers in het onderzoek, of dat sommige verdachten pas later in het mensenhandelproces betrokken raakten. Deze informatie is niet voorhanden waardoor nuanceren in dit kader niet gemaakt kunnen worden.

69 De gemiddelde leeftijd is 29,0 jaar (N: 89; Sd: 9,4 jaar) met een minimum van 14 jaar en een maximum van 59 jaar.

70 De gemiddelde leeftijd is 36,4 jaar (N: 14; Sd: 11,2 jaar) met een minimum van 22 jaar en een maximum van 59 jaar.

71 De gemiddelde leeftijd is 35,3 jaar (N: 8; Sd: 14,2 jaar) met een minimum van 19 jaar en een maximum van 59 jaar.

72 De gemiddelde leeftijd is 30,4 jaar (N: 111; Sd: 10,3 jaar) met een minimum van 14 jaar en een maximum van 59 jaar.

73 F: 4,22; df: 2; p: 0,02; p(verschil 'seksuele uitbuiting' en 'overige uitbuiting'): 0,04; p(verschil 'seksuele uitbuiting' en 'zowel seksuele als overige uitbuiting'): 0,29.

74 N: 75; Sd: 9,8 jaar.

75 N: 23; Sd: 9,3 jaar.

Tabel 5.7 Verdachten naar geboorteregio (2009)⁷⁶

	Seksuele uitbuiting		Overige uitbuiting		Zowel seksuele als overige uitbuiting		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nederland	25	24%	6	30%	2	20%	33	25%
Midden- en Oost-Europa	46 ⁷⁷	45%	–	–	–	–	46	35%
Azië	3 ⁷⁸	3%	5 ⁷⁹	25%	6 ⁸⁰	60%	14	11%
Afrika	3 ⁸¹	3%	3 ⁸²	15%	1 ⁸³	10%	7	5%
Turkije, Marokko, Suriname, Ned. Antillen ⁸⁴	18 ⁸⁵	17%	3 ⁸⁶	15%	–	–	21	16%
Overig	2 ⁸⁷	2%	–	–	–	–	2	2%
Onbekend	6	6%	3	15%	1	10%	10	8%
Totaal	103	100%	20	100%	10	100%	133	100%

76 Er is voor de indeling van geboorteregio's van verdachten zoals weergegeven in de tabel gekozen om de resultaten vergelijkbaar te maken met §6.5.

77 Veertien uit Hongarije, tien uit Bulgarije, negen uit Roemenië, drie uit Albanië, drie uit Letland, drie uit Joegoslavië (het huidige Servië en het huidige Montenegro), drie uit Litouwen en één uit Polen. NB: exclusief drie verdachten geboren in Turkije (zie de geboorteregio: Turkije, Marokko, Suriname en de (voormalige) Nederlandse Antillen).

78 Uit Iran, India en Thailand alle één.

79 Twee uit Iran, twee uit Indonesië en één uit de Filippijnen.

80 Vier uit China en uit Indonesië en Irak beide één.

81 Twee uit Nigeria en één uit Ghana. NB: exclusief zes verdachten geboren in Marokko (zie de geboorteregio: Turkije, Marokko, Suriname en de (voormalige) Nederlandse Antillen).

82 Nigeria.

83 Benin.

84 Voor de verklaring van de geboorteregio 'Turkije, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen' wordt verwezen naar §6.5.2.

85 Drie uit Turkije, zes uit Marokko, drie uit Suriname en zes uit de voormalige Nederlandse Antillen (alle Curaçao).

86 Suriname.

87 Uit Portugal en de Dominicaanse Republiek beide één.

Van 123 verdachten is bekend in welk land ze zijn geboren. Ruim een derde hiervan (37%: 46) is geboren in Midden- en Oost-Europa, ruim een kwart (27%: 33) in Nederland en 17% (= 21) in 'Turkije, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen'. De verdachten van seksuele uitbuiting zijn significant vaker geboren in Midden- en Oost-Europa (45%) dan de verdachten van overige uitbuiting of van zowel seksuele als overige uitbuiting (beide 0%).⁸⁸ Er bestaan geen significante verschillen tussen het geslacht⁸⁹ of de gemiddelde leeftijd⁹⁰ van de verdachten en de geboorteregio van de verdachten.

Nederlandse verdachten en opleidingsniveau

In Tabel 5.8 is te zien hoe vaak de verdachten de Nederlandse nationaliteit hebben. Dit komt niet altijd overeen met het geboorteland van de verdachten.⁹¹

88 χ^2 : 19,70; df: 2; p: 0,00. ϕ : 0,40; p: 0,00 (sterk verband).

89 De volgende resultaten zijn gebaseerd op 82 mannelijke verdachten en 25 vrouwelijke verdachten (totaal 107 verdachten). Van de in Nederland geboren verdachten is 79% man ten opzichte van 76% van de verdachten die niet in Nederland zijn geboren. Van de in Midden- en Oost-Europa geboren verdachten is 78% man ten opzichte van 76% van de verdachten die niet in Midden- en Oost-Europa zijn geboren. Van de in Azië geboren verdachten is 54% man ten opzichte van 80% van de verdachten die niet in Azië zijn geboren. Van de in Afrika geboren verdachten is 50% man ten opzichte van 78% van de verdachten die niet in Afrika zijn geboren. Van de in Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen geboren verdachten is 89% man ten opzichte van 74% van de verdachten die niet in Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen zijn geboren.

90 De gemiddelde leeftijd van de verdachten geboren in Nederland is 31,3 jaar (N: 32; Sd: 13,2 jaar), de gemiddelde leeftijd van de verdachten geboren in Midden- en Oost-Europa is 29,2 jaar (N: 41; Sd: 7,1 jaar), de gemiddelde leeftijd van de verdachten geboren in Azië is 29,3 jaar (N: 12; Sd: 11,1 jaar), de gemiddelde leeftijd van de verdachten geboren in Afrika is 28,0 jaar (N: 5; Sd: 7,2 jaar) en de gemiddelde leeftijd van de verdachten geboren in Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen is 33,0 jaar (N: 20; Sd: 11,4 jaar).

91 Van de 33 in Nederland geboren verdachten (zie Tabel 5.7) hebben in ieder geval 29 verdachten de Nederlandse nationaliteit (vijf keer is sprake van een dubbele nationaliteit waaronder de Nederlandse). Van de overige vier in Nederland geboren verdachten is van twee verdachten de nationaliteit niet bekend bij de politie en hebben twee verdachten de Turkse nationaliteit. Voor de geboortelanden van de overige 23 verdachten die niet in Nederland zijn geboren, maar wel de Nederlandse nationaliteit hebben, wordt verwezen naar de voetnoten in de rij 'Nederlandse' zoals weergegeven in Tabel 5.8.

Tabel 5.8 Verdachten naar nationaliteit (2009)

	Seksuele uitbuiting		Overige uitbuiting		Zowel seksuele als overige uitbuiting		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nederlandse	41 ^{92, 93}	40%	7 ⁹⁴	35%	4 ⁹⁵	40%	52	39%
Niet-Nederlandse	55	53%	8	40%	5	50%	68	51%
Onbekend	7	7%	5	25%	1	10%	13	10%
Totaal	103	100%	20	100%	10	100%	133	100%

Van de 120 verdachten van wie de nationaliteit bij de politie bekend is, heeft 43% (= 52) de Nederlandse nationaliteit. Er bestaan geen significante verschillen tussen het wel of niet hebben van de Nederlandse nationaliteit tussen verdachten van seksuele, overige en zowel seksuele als overige uitbuiting. Ook bestaat geen significant verschil tussen de geslachtsverdeling van Nederlandse- en van niet-Nederlandse verdachten.⁹⁶ De Nederlandse verdachten zijn gemiddeld significant ouder (32,6 jaar)⁹⁷ dan de verdachten met een andere nationaliteit dan de Nederlandse (27,6 jaar)^{98, 99}.

In Tabel 5.9 is van de Nederlandse verdachten het opleidingsniveau weergegeven – dit is voor iets meer dan de helft van de Nederlandse verdachten niet bekend bij de politie. De andere helft van de verdachten is vooral laag opgeleid (geen opleiding, Mavo, LBO, VMBO) of heeft het Havo, VWO of MBO afgeemaakt. Slechts één verdachte is hoog opgeleid (HBO, WO).

92 Hiervan hebben drie verdachten zowel de Nederlandse als de Turkse nationaliteit, twee verdachten zowel de Nederlandse als de Marokkaanse nationaliteit en één verdachte zowel de Nederlandse als de Egyptische nationaliteit.

93 23 verdachten zijn ook in Nederland geboren en 18 in een ander land: zes in Curaçao, drie in Marokko, twee in Turkije, twee in Suriname, twee in Joegoslavië (het huidige Servië en het huidige Montenegro) en in de Dominicaanse Republiek, Litouwen en India alle één.

94 Vier verdachten zijn ook in Nederland geboren en drie in een ander land: in Suriname, Iran en de Filippijnen.

95 Twee verdachten zijn ook in Nederland geboren en twee in een ander land: in Indonesië en Irak.

96 De volgende resultaten zijn gebaseerd op 81 mannelijke verdachten en 25 vrouwelijke verdachten (totaal 106 verdachten). Van de verdachten met de Nederlandse nationaliteit is 78% man ten opzichte van 75% van de verdachten zonder de Nederlandse nationaliteit.

97 N: 49; Sd: 12,1 jaar.

98 N: 59; Sd: 6,6 jaar.

99 t: -2,58; df: 71,13; p: 0,01.

Tabel 5.9 Nederlandse verdachten naar opleidingsniveau (2009)¹⁰⁰

	Seksuele uitbuiting		Overige uitbuiting		Zowel seksuele als overige uitbuiting		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Laag ¹⁰¹	13	32%	2	29%	–	–	15	29%
Middelbaar ¹⁰²	6	15%	1	14%	1	25%	8	15%
Hoog ¹⁰³	–	–	1	14%	–	–	1	2%
Onbekend	22	54%	3	43%	3	75%	28	54%
Totaal	41	100%	7	100%	4	100%	52	100%

Verdachten en huidige legale inkomsten

Verdachten van zowel seksuele als overige uitbuiting hebben relatief gezien significant vaker (minstens¹⁰⁴ 7: 70%)¹⁰⁵ inkomsten uit legaal werk of uitkering dan de verdachten van alleen seksuele (minstens¹⁰⁶ 33: 32%)¹⁰⁷ of alleen overige uitbuiting (minstens¹⁰⁸ 9: 45%)^{109, 110}. Er bestaan geen significante verschillen tus-

100 Er is gekozen voor een indeling vergelijkbaar met de indeling van opleidingsniveau volgens het CBS.

101 Geen, Mavo, LBO, VMBO.

102 Havo, VWO, MBO.

103 HBO, WO.

104 Van één verdachte (10%) is het niet bekend of hij legaal werk of inkomen had.

105 Twee verdachten werken in een nagelstudio/massagesalon, één verdachte werkte als priester en zelfstandig ondernemer in Benin, één verdachte is spierfysioloog, één verdachte is eigenaar van een massagesalon, één verdachte is zelfstandige zonder personeel (ZZP-er) en één verdachte ontvangt een uitkering op basis van de Algemene Ouderdomswet (AOW-uitkering) en doet daarnaast losse boekhoudklussen.

106 Van dertien verdachten (13%) is het niet bekend of ze legaal inkomen uit werk of uitkering hadden.

107 Negen verdachten ontvangen een uitkering als legaal inkomen (op basis van de Werkloosheidswet (WW-uitkering), de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO-uitkering – sinds 2005 de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA-uitkering)), de Ziektewet (ZW-uitkering – deze persoon was voordat hij in de Ziektewet kwam werkzaam als metaalbewerker/lasser), de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong-uitkering) en eenmaal is sprake van een pensioenuitkering), vijf verdachten werken in de bouw (al dan niet zwart en al dan niet gecombineerd met werken in de 'bollen'), twee verdachten zitten in de muziekbranche/tapscène, twee verdachten werken in de horeca, één verdachte werkt bij de gemeentelijke reinigingsdienst, één verdachte werkt in de haven, één verdachte is eigenaar van een zonnestudio, één verdachte is eigenaar van een escortbureau, één verdachte zit in het onroerend goed, één verdachte is koerier, één verdachte is caissière, één verdachte is varkensboer in Bulgarije, één verdachte is classificeerder (tankers, tankschepen en fabrieksinstallaties), één verdachte is exporteur van traditioneel Afrikaanse kledij, één verdachte werkt zwart als schilder, één verdachte werkt in een koekjesfabriek, één verdachte is productiemedewerker, één verdachte is verwarmingsmonteur en één verdachte werkt bij de klantenservice van een groot bedrijf.

108 Van drie verdachten (15%) is het niet bekend of ze legaal werk of inkomen hadden.

109 Drie verdachten ontvangen een uitkering als legaal inkomen (waaronder een AOW-uitkering), twee verdachten werken in de zorg, één verdachte is ondernemer, één verdachte is schoonmaker op uitzendbasis, één verdachte heeft een administratieve baan en één verdachte is ambtenaar.

110 χ^2 : 6,32; df: 2; p: 0,04. ϕ : -0,22; p: 0,04 (zwak verband).

sen de geslachtsverdeling¹¹¹ of de gemiddelde leeftijden¹¹² van de verdachten met en de verdachten zonder legale inkomsten. De verdachten geboren in Midden- en Oost-Europa hebben significant minder vaak (13%) legale inkomsten dan de verdachten geboren in andere regio's (56%).¹¹³ En de verdachten geboren in zowel Azië als in Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen hebben significant vaker (64% respectievelijk 62%) legale inkomsten dan de overige verdachten (37% respectievelijk 35%).¹¹⁴

Verdachten en criminele antecedenten¹¹⁵

Van 26 verdachten is bij de politie niet bekend of sprake is van antecedenten. Van de overige 107 verdachten had 58% (= 62) criminele antecedenten, waarbij dit in dertien gevallen (onder meer) mensenhandel betrof. Er bestaan geen significante verschillen tussen het wel of niet hebben van criminele antecedenten tussen verdachten van seksuele (52: 51% heeft antecedenten), overige (6: 30% heeft antecedenten) en zowel seksuele als overige uitbuiting (4: 40% heeft antecedenten). Verdachten met antecedenten zijn significant vaker (87%) van het mannelijke geslacht dan de verdachten zonder antecedenten (67%).¹¹⁶ De gemiddelde leeftijd tussen de twee groepen verdachten verschilt niet significant.¹¹⁷ De verdachten met antecedenten zijn significant vaker (27%) geboren in Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen dan de verdachten zonder antecedenten (7%).¹¹⁸ Er bestaan geen significante verschillen tussen verdachten met (24: 39% heeft legale inkomsten) en verdachten zonder antecedenten (25: 35% heeft legale inkomsten) op het gebied van het hebben van legale inkomsten.

De rol van de verdachten in het mensenhandelproces

Tabel 5.10 laat zien welke rollen de verdachten vervulden in het mensenhandelproces. Eén verdachte vervulde regelmatig meerdere rollen.¹¹⁹

-
- 111 De volgende resultaten zijn gebaseerd op 82 mannelijke verdachten en 25 vrouwelijke verdachten (totaal 107 verdachten). Van de verdachten met legale inkomsten is 75% man ten opzichte van 78% van de verdachten zonder legale inkomsten.
- 112 De gemiddelde leeftijd van de verdachten met legale inkomsten is 32,7 jaar (N: 46; Sd: 12,1 jaar) en de gemiddelde leeftijd van de verdachten zonder legale inkomsten is 28,8 jaar (N: 65; Sd: 8,5 jaar).
- 113 χ^2 : 22,01; df: 1; p: 0,00. ϕ : -0,42; p: 0,00 (sterk verband).
- 114 Azië: χ^2 : 3,94; df: 1; p: 0,04. ϕ : 0,18; p: 0,04 (zwak verband); Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen: χ^2 : 5,15; df: 1; p: 0,02. ϕ : 0,20; p: 0,02 (zwak verband).
- 115 Aan de politie is gevraagd of de verdachten antecedenten hebben. Hierbij is niet gespecificeerd of het om daadwerkelijke veroordelingen gaat of ook om verdenkingen.
- 116 χ^2 : 5,54; df: 1; p: 0,02. ϕ : -0,23; p: 0,02 (zwak verband).
- 117 De gemiddelde leeftijd van de verdachten met criminele antecedenten is 29,7 jaar (N: 54; Sd: 8,7 jaar) en de gemiddelde leeftijd van de verdachten zonder criminele antecedenten is 31,1 jaar (N: 57; Sd: 11,7 jaar).
- 118 χ^2 : 9,45; df: 1; p: 0,00. ϕ : 0,28; p: 0,00 (middelmatic verband).
- 119 Hierom sluiten de verschillende rollen elkaar niet uit en kunnen de percentages niet opgeteld worden.

Tabel 5.10 Verdachten naar rol in mensenhandelproces (2009)

	Seksuele uitbuiting (N: 103: 100%)		Overige uitbuiting (N: 20: 100%)		Zowel seksuele als overige uitbuiting (N: 10: 100%)		Totaal (N: 133: 100%)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Ronselaar	46	45%	1	5%	1	10%	48	36%
Vervoerder ¹²⁰	28	27%	4	20%	2	20%	34	26%
Pooier	72	70%	–	–	7	70%	79	59%
Bodyguard ¹²¹	32	31%	1	5%	3	30%	36	27%
Exploitant ¹²²	6	6%	–	–	1	10%	7	5%
Snorder ¹²³	12	12%	–	–	1	10%	13	10%
Anders	3 ¹²⁴	3%	11 ¹²⁵	55%	2 ¹²⁶	20%	16	12%
Onbekend	17	17%	9	45%	1	10%	27	20%

In totaal is van (133-27=) 106 verdachten duidelijk welke rol ze vervulden in het mensenhandelproces. Hiervan vervulde een derde deel (36: 34%) maar één specifieke rol – dit betreft voornamelijk die van pooier.¹²⁷ Binnen de seksuele uitbuitingsonderzoeken komen de volgende twee combinaties van rollen het meest voor: pooier, ronselaar, bodyguard (dertien keer) en ronselaar, pooier (elf keer).

Hierna is bekeken of de verdachten die bepaalde rollen in het mensenhandelproces vervullen (ronselaar, vervoerder, pooier, bodyguard, exploitant en snorder), verschillen van de verdachten die deze rollen niet vervullen op het gebied van geslacht (Figuur 5.1), leeftijd (Figuur 5.2), geboorteregio (Figuur 5.3), het hebben van legaal inkomen (Figuur 5.5) en/of het hebben van criminele antecedenten (Figuur 5.6). Omdat de genoemde rollen in Tabel 5.10 met name betrekking hebben op seksuele uitbuiting (meer dan de helft van de verdachten van overige uitbuiting vervult een rol zoals omschreven in de categorie ‘anders’)¹²⁸ is dit alleen gedaan voor de verdachten van seksuele uitbuiting (N: 103) alsook voor de ver-

120 Vervoerder van slachtoffers vanuit het buitenland naar Nederland (of omgekeerd).

121 Toezichthouder op slachtoffers.

122 Het is niet duidelijk welke exploitaties de totaal zeven verdachten van mensenhandel die binnen het mensenhandelproces de rol van exploitant vervulden runden. Het ging in de opsporingsonderzoeken waarbij de exploitanten betrokken waren om tewerkstelling van slachtoffers via de escort (in twee onderzoeken ging het uitsluitend om tewerkstelling in de escort), in clubs, in de raamprostitutie (in één onderzoek ging het uitsluitend om tewerkstelling in de raamprostitutie), in massagesalons en door middel van thuiswerk.

123 Vaste chauffeur van slachtoffers (brengen naar en halen van werkplek).

124 Eenmaal huisvester, eenmaal faciliteerder (regelen documenten) en eenmaal voordeeltrekker.

125 Vijfmaal organisator, driemaal faciliteerder (niet verder gespecificeerd), eenmaal vervalser, eenmaal regelen valse documenten en eenmaal bemiddelaar.

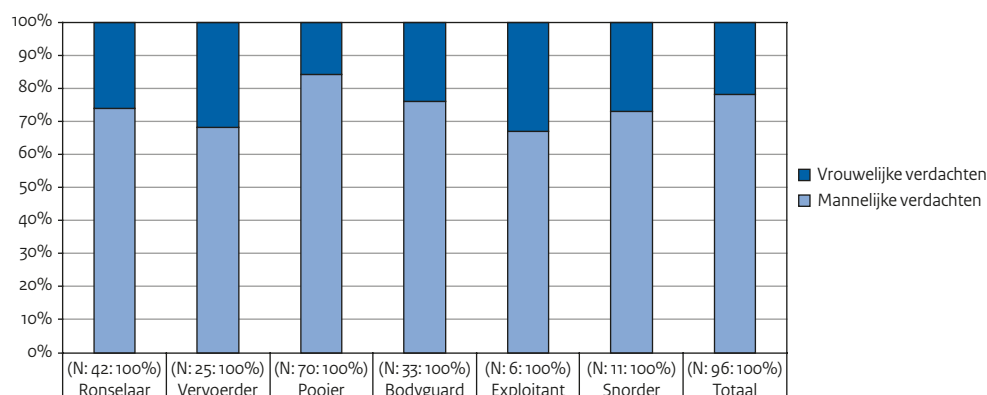
126 Eenmaal katvanger/stroman en eenmaal boekhouder.

127 Het gaat om twintig pooiers, drie snorders, twee vervoerders, twee bodyguards, één ronselaar en acht verdachten die één rol vervullen en onder de categorie anders vallen.

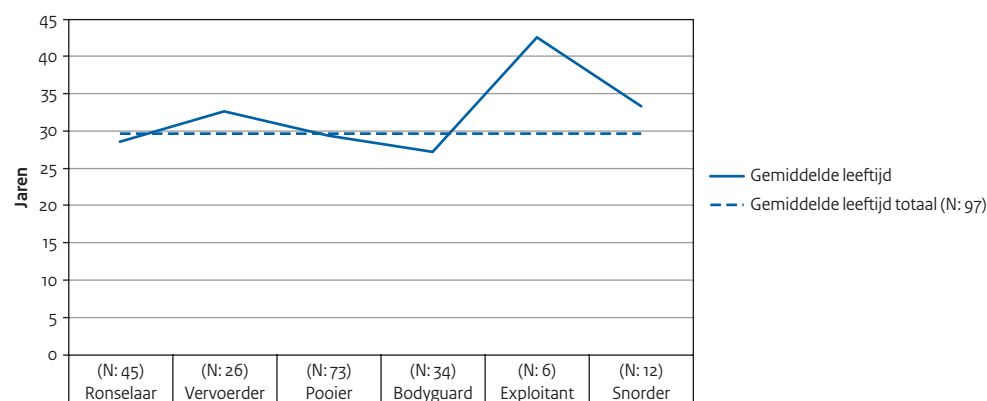
128 Soms ook in combinatie met rollen die in de tabel als aparte categorieën zijn weergegeven.

dachten van zowel seksuele als overige uitbuiting (N: 10). Onderstaande is dus gebaseerd op totaal 113¹²⁹ verdachten van *in ieder geval* seksuele uitbuiting.

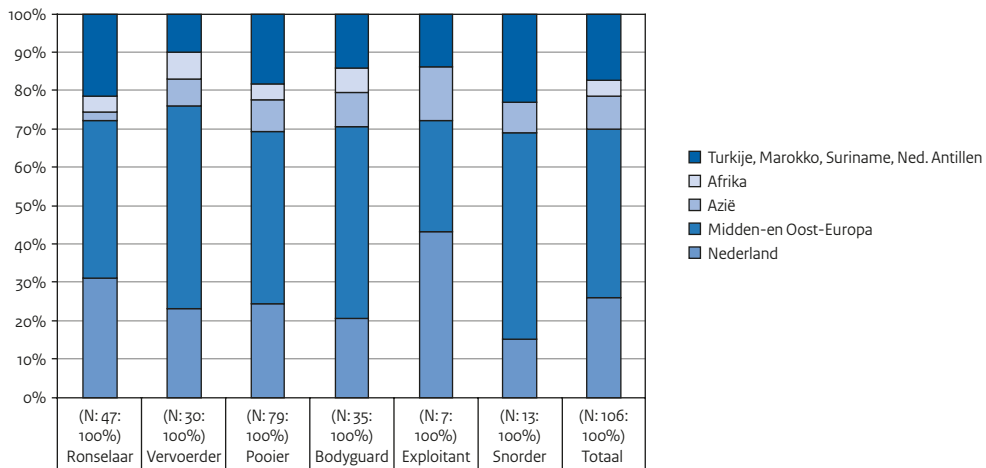
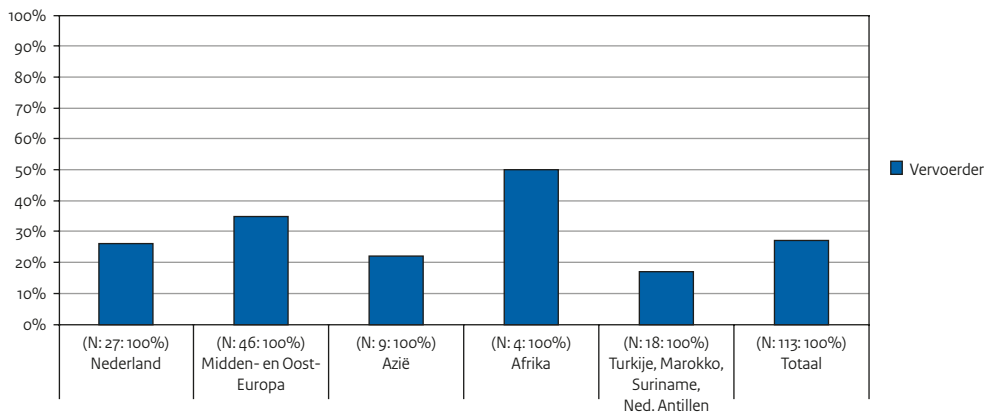
Figuur 5.1 Rollen naar geslacht (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)

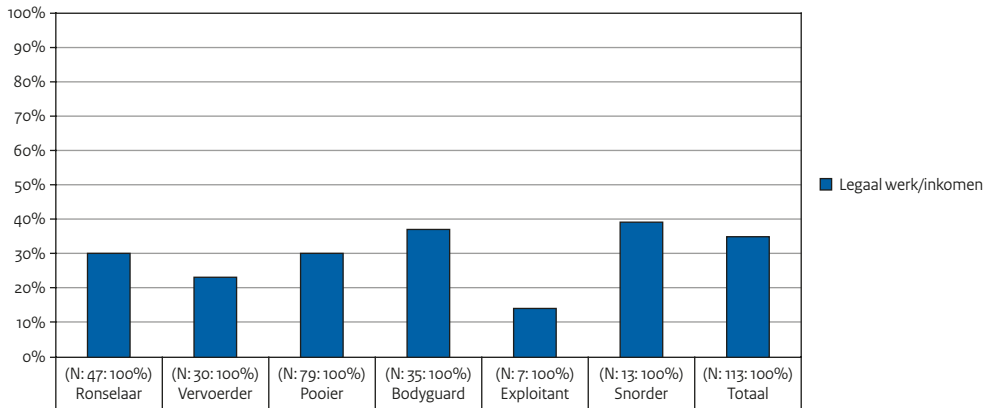
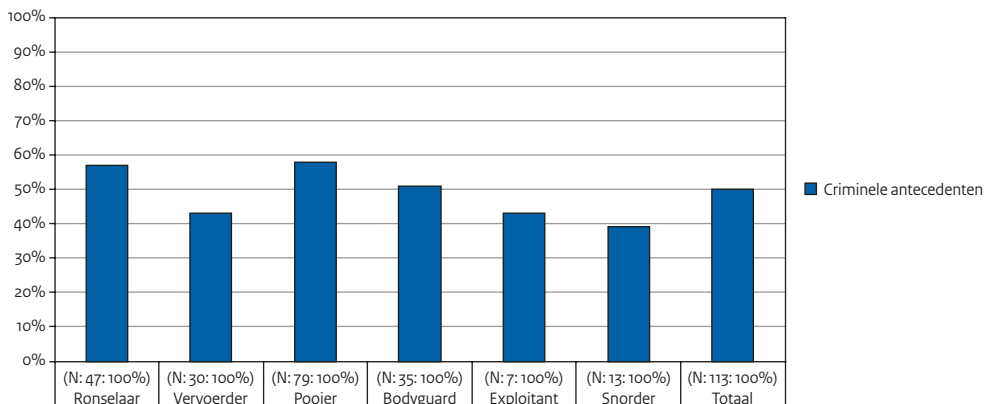


Figuur 5.2 Rollen naar gemiddelde leeftijd (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)



129 Hierbij zijn de verdachten van wie de betreffende persoonskenmerken niet bekend zijn buiten beschouwing gelaten. Het gaat aldus om de volgende aantallen: de verdachten van in ieder geval seksuele uitbuiting van wie het geslacht bekend is (N: 96), de verdachten van in ieder geval seksuele uitbuiting van wie de leeftijd bekend is (N: 97), de verdachten van in ieder geval seksuele uitbuiting van wie het geboorteland bekend is (N: 106), de verdachten van in ieder geval seksuele uitbuiting van wie bij de politie bekend is dat ze legaal/werk inkomen hebben (N: 113) en de verdachten van in ieder geval seksuele uitbuiting van wie bij de politie bekend is dat ze criminele antecedenten hebben (N: 113).

Figuur 5.3 Rollen naar geboorteregio (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)**Figuur 5.4 Geboorteregio naar grensoverschrijdende rol 'vervoerder' (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)**

Figuur 5.5 Rollen naar legale inkomsten (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)**Figuur 5.6 Rollen naar criminele antecedenten (verdachten van (mede) seksuele uitbuiting, 2009)**

Ronselaars

74% van de ronselaars is man en de gemiddelde leeftijd van de ronselaars is 28,6 jaar¹³⁰ – beide persoonskenmerken verschillen niet significant van de verdachten die *niet* de rol van ronselaar vervullen. Het grootste gedeelte (40%) van de ronselaars is geboren in Midden- en Oost-Europa, net als de overige verdachten. Ronselaars zijn significant minder vaak (2% van de ronselaars) geboren in Azië dan de verdachten die uitsluitend andere rollen vervullen binnen het mensenhandelproces (14% van de andere verdachten).¹³¹ Dit zou erop kunnen duiden dat de Nederlandse politie in de opsporingsonderzoeken naar mensenhandel met een Aziatische component minder vaak het hele criminele samenwerkingsver-

130 N: 45; Sd: 9,3 jaar.

131 Fisher Exact p: 0,04. ϕ : -0,20; p: 0,04 (zwak verband).

band in beeld heeft (namelijk in mindere mate de Aziatische ronselaars).¹³² De ronselaars verschillen verder niet significant van de andere verdachten ten aanzien van het hebben van legale inkomsten (30% van de ronselaars) of het hebben van criminele antecedenten (57% van de ronselaars).

Vervoerders

Vervoerders verschillen niet significant van de overige verdachten voor wat betreft geslacht (68% van de vervoerders is man), leeftijd (vervoerders zijn gemiddeld 32,6 jaar)¹³³ en geboorteregio (53% van de vervoerders is geboren in Midden- en Oost-Europa en 7% in zowel Azië als Afrika). Omdat de rol van vervoerders per definitie duidt op grensoverschrijdende mensenhandel is hier tevens bekeken binnen welke geboorteregio's relatief gezien het vaakst en het minst vaak deze rol wordt vervuld. Dit is weergegeven in Figuur 5.4 waaruit blijkt dat de helft (50%) van de verdachten geboren in Afrika en ruim een derde deel (35%) van de verdachten geboren in Midden- en Oost-Europa (onder meer) de rol van vervoerder vervullen. De in Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen geboren verdachten vervullen deze rol relatief gezien het minst vaak (17%). Hieruit kan de indruk ontstaan dat deze laatste genoemde groep verdachten minder vaak betrokken is bij grensoverschrijdende mensenhandel – de genoemde verschillen zijn echter niet significant. Vervoerders hebben niet significant vaker of minder vaak legale inkomsten (23% van de vervoerders) of criminele antecedenten (43% van de vervoerders) dan andere verdachten.

Pooiers

Pooiers zijn significant vaker (84% van de pooiers) van het mannelijke geslacht dan de verdachten die deze rol *niet* vervullen (62% van de andere verdachten).¹³⁴ Ten aanzien van de persoonskenmerken leeftijd (pooiers zijn gemiddeld 29,3 jaar)¹³⁵ en geboorteregio (44% van de pooiers is geboren in Midden- en Oost-Europa en 4% in Afrika) verschillen pooiers niet significant van de overige verdachten. Pooiers verschillen tevens niet significant van de overige verdachten op het gebied van legale inkomsten (30% van de pooiers). Wel hebben pooiers significant vaker (58% van de pooiers) criminele antecedenten dan andere verdachten (29% van de andere verdachten).¹³⁶

Bodyguards

Bodyguards verschillen op het gebied van geslacht (76% van de bodyguards is man) niet significant van de verdachten die uitsluitend andersoortige rollen vervullen. Bodyguards zijn gemiddeld significant

132 Het is echter evengoed mogelijk dat hier een andere verklaring past. Bijvoorbeeld dat Aziatische mensenhandelaren simpelweg minder vaak de rol van ronselaar vervullen en voor deze 'taak' een mensenhandelaar die niet in Azië is geboren bij het mensenhandelproces betrekken. Of dat 'het ronselwerk' bij mensenhandelaren geboren in Azië beperkt is tot relatief gezien een kleiner deel van de betrokken mensenhandelaren. Een Aziatische ronselaar zou in verhouding dan meer slachtoffers ronselen dan een niet-Aziatische ronselaar (en mogelijk betrokken zijn bij verschillende criminele samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met mensenhandel).

133 N: 26; Sd: 11,5 jaar.

134 χ^2 : 5,74; df: 1; p: 0,02. ϕ : -0,25; p: 0,02 (zwak/middelmatig verband).

135 N: 73; Sd: 9,1 jaar.

136 χ^2 : 7,90; df: 1; p: 0,00. ϕ : 0,26; p: 0,00 (middelmatig verband).

jonger (27,2 jaar)¹³⁷ dan de overige verdachten (30,8 jaar)^{138, 139}. Dit zou erop kunnen duiden dat de taken verbonden aan de rol van bodyguard (toezicht houden op slachtoffers) vooral worden toebedeeld aan 'beginnende mensenhandelaren'. Net als de verdachten die *niet* de rol van bodyguard vervullen is het grootste deel (49% van de bodyguards) van de bodyguards geboren in Midden- en Oost-Europa en het kleinste deel (6% van de bodyguards) in Afrika. Bodyguards hebben niet significant vaker of minder vaak legale inkomsten (37% van de bodyguards) of criminele antecedenten (51% van de bodyguards) dan de overige verdachten.

Exploitanten

67% van de exploitanten is man – dit verschilt niet significant van de verdachten die deze rol *niet* vervullen. Exploitanten zijn gemiddeld significant ouder (42,5 jaar)¹⁴⁰ dan de verdachten die exclusief andere rollen vervullen (28,7 jaar)^{141, 142}. Dit zou erop kunnen duiden dat de rol van 'exploitant' meer is weggelegd voor de 'ervaren mensenhandelaar'.^{143,144} In tegenstelling tot de overige verdachten is de grootste groep (43%) exploitanten geboren in Nederland (in plaats van Midden- en Oost-Europa), maar dit blijkt geen significant verschil. Net als bij de overige verdachten is het kleinste deel (in dit geval zelfs 0%) van de exploitanten geboren in Afrika. Exploitanten verschillen niet significant van de andere verdachten ten aanzien van het hebben van legale inkomsten (14% van de exploitanten)¹⁴⁵ of het hebben van criminele antecedenten (43% van de exploitanten).

Snorders

Snorders verschillen niet significant van de overige verdachten op het gebied van geslacht (73% van de snorders is man), leeftijd (snorders zijn gemiddeld 33,3 jaar)¹⁴⁶ of geboorteregio (54% van de snorders is geboren in Midden- en Oost-Europa en 0% in Afrika). Ook hebben ze niet significant vaker of minder vaak legaal werk/inkomen (39% van de snorders) of criminele antecedenten (39% van de snorders) dan de verdachten die *niet* de rol van snorder vervullen.

137 N: 34; Sd: 6,6 jaar.

138 N: 63; Sd: 11,2 jaar.

139 t: 2.01; df: 94,10; p: 0,04.

140 N: 6; Sd: 10,0 jaar.

141 N: 91; Sd: 9,5 jaar.

142 t: -3,47; df: 95; p: 0,00.

143 Er zijn geen verdachten van in ieder geval seksuele uitbuiting die uitsluitend de rol van exploitant vervullen.

144 Overigens is het ook mogelijk dat mensenhandelaren die de rol van exploitant vervullen pas op latere leeftijd betrokken raken bij mensenhandel. Het hoeft dus niet per se te duiden in de richting van een 'ervaren mensenhandelaar' – dit is afhankelijk van op welke leeftijd de verdachten begonnen zijn met het plegen van mensenhandel en die informatie is in dit onderzoek helaas niet voorhanden.

145 Waarschijnlijk is de exploitatie waarbinnen de mensenhandel plaatsvond door de politie niet beschouwd als legaal werk/inkomen (mogelijk omdat binnen de exploitatie (mede) mensenhandel plaatsvond). Ook is het mogelijk dat de exploitatie een illegale onderneming betrof.

146 N: 12; Sd: 11,1 jaar.

5.2.3 157 slachtoffers

In de 55 opsporingsonderzoeken is sprake van totaal 263 slachtoffers. Hierbij gaat het in één onderzoek met betrekking tot overige uitbuiting om 106 slachtoffers (met name meerderjarige, vrouwelijke slachtoffers van Indonesische en Filippijnse afkomst). Deze 106 slachtoffers zijn in deze subparagraaf buiten beschouwing gelaten omdat ze het gemiddelde beeld te sterk beïnvloeden. Hier opvolgend zal dus aandacht worden besteed aan 157 slachtoffers betrokken bij 54 opsporingsonderzoeken.¹⁴⁷ Het gaat om 119 slachtoffers (76%) van uitsluitend seksuele uitbuiting, 10 slachtoffers (6%) van uitsluitend overige uitbuiting en 28 slachtoffers (18%) van zowel seksuele als overige uitbuiting. De informatie in deze subparagraaf is vaak opgesplitst naar deze driedeling met het oog op het geven van een beschrijving maar *niet* om de slachtoffers betrokken bij de drie verschillende groepen opsporingsonderzoeken statistisch met elkaar te vergelijken. Er is in deze subparagraaf dan ook niet gekeken naar mogelijke significante verschillen,¹⁴⁸ met uitzondering van de duur van de uitbuiting, omdat deze informatie in deze rapportage verder niet aan de orde komt. Voor meer uitgebreide informatie over (onder meer) persoonskenmerken van slachtoffers van mensenhandel wordt verwezen naar Hoofdstuk 3 (en Hoofdstuk 4).

Aantal slachtoffers per opsporingsonderzoek

In Tabel 5.11 is te zien om hoeveel slachtoffers het gemiddeld per onderzoek gaat.

¹⁴⁷ Het is denkbaar dat een slachtoffer bij meer dan één opsporingsonderzoek is betrokken, waardoor niet met zekerheid kan worden gesteld dat het om unieke slachtoffers gaat.

¹⁴⁸ Dit is wel gedaan in §5.2.2 over de totaal 133 verdachten betrokken bij de 55 opsporingsonderzoeken.

Tabel 5.11 Aantal slachtoffers per opsporingsonderzoek (2009)

	Seksuele uitbuiting (N: 46)	Overige uitbuiting (N: 4)	Zowel seksuele als overige uitbuiting (N: 4)	Totaal (N: 54)
Gemiddeld aantal slachtoffers per opsporingsonderzoek	2,6 ¹⁴⁹	2,5 ¹⁵⁰	7,0 ¹⁵¹	2,9 ¹⁵²
Minimale aantal slachtoffers per opsporingsonderzoek	1	1	3	1
Maximale aantal slachtoffers per opsporingsonderzoek	15	4	13	15
Totaal aantal slachtoffers in de opsporingsonderzoeken	119	10	28	157

Gemiddeld gaat het om bijna drie slachtoffers per opsporingsonderzoek. De verschillen tussen seksuele en overige uitbuiting zijn zeer beperkt (met uitzondering uiteraard van het overige uitbuitingsonderzoek met 106 slachtoffers).

Persoonskenmerken slachtoffers

In de hierop volgende tabellen (Tabel 5.12, Tabel 5.13 en Tabel 5.14) zijn de persoonskenmerken (geslacht, leeftijd en herkomstland¹⁵³) van de 157 slachtoffers weergegeven.

Tabel 5.12 Slachtoffers naar geslacht (2009)

	Seksuele uitbuiting		Overige uitbuiting		Zowel seksuele als overige uitbuiting		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Vrouwelijk	115	97%	3	30%	22	79%	140	89%
Mannelijk	3	3%	6	60%	1	4%	10	6%
Onbekend	1	1%	1	10%	5	18%	7	4%
Totaal	119	100%	10	100%	28	100%	157	100%

¹⁴⁹ Sd: 2,8 slachtoffers.

¹⁵⁰ Sd: 1,3 slachtoffers.

¹⁵¹ Sd: 4,5 slachtoffers.

¹⁵² Sd: 3,0 slachtoffers.

¹⁵³ Hiermee wordt het bronland bedoeld, het land waarin het slachtoffer is geronseld (dit hoeft niet per definitie overeen te komen met het geboorteland van de slachtoffers).

Tabel 5.13 Slachtoffers naar leeftijd (2009)¹⁵⁴

	Seksuele uitbuiting ¹⁵⁵		Overige uitbuiting ¹⁵⁶		Zowel seksuele als overige uitbuiting ¹⁵⁷		Totaal ¹⁵⁸	
	N	%	N	%	N	%	N	%
< 16 jaar	6	5%	–	–	1	4%	7	4%
16 of 17 jaar	12	10%	–	–	–	–	12	8%
18 jaar	17	14%	2	20%	–	–	19	12%
19-20 jaar	24	20%	–	–	1	4%	25	16%
21 -25 jaar	26	22%	–	–	5	18%	31	20%
26-30 jaar	7	6%	2	20%	3	11%	12	8%
31-40 jaar	5	4%	2	20%	3	11%	10	6%
> 40 jaar	–	–	1	10%	2	7%	3	2%
Onbekend	22	18%	3	30%	13	46%	38	24%
Totaal	119	100%	10	100%	28	100%	157	100%

154 De leeftijd is berekend op basis van de geboortedatum van het slachtoffer en de datum waarop het slachtofferschap van het slachtoffer in het betreffende onderzoek is begonnen.

155 De gemiddelde leeftijd is 20,8 jaar (N: 97; Sd: 4,5 jaar) met een minimum van 12 jaar en een maximum van 37 jaar.

156 De gemiddelde leeftijd is 32,1 jaar (N: 7; Sd: 14,8 jaar) met een minimum van 18 jaar en een maximum van 61 jaar.

157 De gemiddelde leeftijd is 28,4 jaar (N: 15; Sd: 8,8 jaar) met een minimum van 15 jaar en een maximum van 45 jaar.

158 De gemiddelde leeftijd is 22,4 jaar (N: 119; Sd: 7,0 jaar) met een minimum van 12 jaar en een maximum van 61 jaar.

Tabel 5.14 Slachtoffers naar herkomstland (2009)

	Seksuele uitbuiting		Overige uitbuiting		Zowel seksuele als overige uitbuiting		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nederland	30	25%	2	20%	1	4%	33	21%
Midden- en Oost-Europa	80 ¹⁵⁹	67%	–	–	2 ¹⁶⁰	7%	82	52%
West-Europa	2 ¹⁶¹	2%	–	–	–	–	2	1%
Azië	4 ¹⁶²	3%	7 ¹⁶³	70%	17 ¹⁶⁴	61%	28	18%
Afrika	1 ¹⁶⁵	1%	1 ¹⁶⁶	10%	3 ¹⁶⁷	11%	5	3%
Zuid-Amerika	1 ¹⁶⁸	1%	–	–	–	–	1	1%
Onbekend	1	1%	–	–	5	18%	6	4%
Totaal	119	100%	10	100%	28	100%	157	100%

De slachtoffers binnen de onderzoeken naar seksuele uitbuiting zijn bijna allemaal vrouwen, terwijl het merendeel van de overige uitbuitingsslachtoffers van het mannelijke geslacht is.

Minstens¹⁶⁹ 4% (= 7) van alle slachtoffers is ten tijde aanvang van het mensenhandeldelict jonger dan zestien jaar – dit betreffen allemaal slachtoffers van seksuele uitbuiting (waarvan er één ook slachtoffer is van overige uitbuiting). Binnen de seksuele uitbuitingsslachtoffers gaat het om zeker¹⁷⁰ achttien (15%) minderjarigen. Bijna evenveel seksuele uitbuitingsslachtoffers (17: 14%) hebben precies de leeftijd van achttien jaar (de leeftijd waarop vrijwillige prostitutie in Nederland legaal is)¹⁷¹ en in ieder geval een vijfde deel is negentien of twintig jaar.

159 26 uit Hongarije, 21 uit Bulgarije, 19 uit Roemenië, 7 uit Letland, 3 uit Tsjechië en uit Joegoslavië (het huidige Servië en het huidige Montenegro), Litouwen, Polen en Slowakije alle één.

160 Uit Bulgarije en Turkije beide één.

161 Uit Spanje en Duitsland beide één.

162 Drie uit Thailand en één uit Sri Lanka.

163 Vier uit Indonesië en drie uit Iran.

164 Vijftien uit China en twee uit Maleisië.

165 Nigeria.

166 Sierra Leone.

167 Twee uit Nigeria en één uit Congo.

168 Brazilië.

169 Van 38 slachtoffers (24%) is de leeftijd niet bekend.

170 Van 22 seksuele uitbuitingsslachtoffers (18%) is de leeftijd niet bekend.

171 Het Wetsvoorstel regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche (*Kamerstukken I* 2010/11, 32 211, nr. A) voorziet in een verhoging van de leeftijdsgrens voor het mogen werken als prostitu(e)e, namelijk vanaf 21 jaar. Op het moment van schrijven is het wetsvoorstel aangehouden. Binnen de totaal 112 slachtoffers van in ieder geval seksuele uitbuiting van wie de leeftijd bekend is (119+28-22-13=112) zou het in dit kader gaan om meer dan de helft (54%: 61) van de slachtoffers die ten tijde het begin van het slachtofferschap jonger is dan 21 jaar.

In ieder geval¹⁷² ruim een vijfde deel van de slachtoffers komt uit Nederland en meer dan de helft (52%) uit Midden- en Oost-Europese landen. Deze Midden- en Oost-Europese slachtoffers komen bijna alleen voor in de seksuele uitbuitingsonderzoeken en incidenteel in de onderzoeken naar zowel seksuele als overige uitbuiting. Het merendeel van de slachtoffers betrokken bij de overige uitbuitingsonderzoeken en de onderzoeken naar zowel seksuele als overige uitbuiting komen uit Azië. Deze verdeling naar herkomstregio van slachtoffers is vergelijkbaar met de verdeling naar geboorteregio van verdachten.

Uit Nederland afkomstige slachtoffers en opleidingsniveau

In Tabel 5.15 is van de uit Nederland afkomstige slachtoffers het opleidingsniveau weergegeven.

Tabel 5.15 Uit Nederland afkomstige slachtoffers naar opleidingsniveau (2009)¹⁷³

	Seksuele uitbuiting		Overige uitbuiting		Zowel seksuele als overige uitbuiting		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Laag ¹⁷⁴	16	53%	2	100%	–	–	18	55%
Middel ¹⁷⁵	4	13%	–	–	–	–	4	12%
Onbekend	10	33%	–	–	1	100%	11	33%
Totaal	30	100%	2	100%	1	100%	33	100%

Van precies een derde deel van de uit Nederland afkomstige slachtoffers is het opleidingsniveau niet bekend bij de politie. Voor de overige 22 slachtoffers (100%) geldt dat ze meestal (18: 82%) laag zijn opgeleid (Mavo, LBO, VMBO) en in 18% (= 4) van de gevallen hebben ze het Havo, VWO of MBO afgemaakt.

Slachtoffers en duur uitbuiting

In Tabel 5.16 is te zien dat de slachtoffers gemiddeld genomen ruim een jaar (12,3 maanden) zijn uitgebuit. De kortste duur betrof vier dagen en de langste ruim acht jaar. De slachtoffers van zowel seksuele als overige uitbuiting zijn gemiddeld significant langer uitgebuit dan de slachtoffers van alleen seksuele of alleen overige uitbuiting. De slachtoffers van uitsluitend seksuele uitbuiting zijn significant langer uitgebuit dan de slachtoffers van overige uitbuiting.¹⁷⁶

172 Van zes slachtoffers is het herkomstland niet bekend.

173 Er is gekozen voor een indeling vergelijkbaar met de indeling van opleidingsniveau volgens het CBS.

174 Geen, Mavo, LBO, VMBO.

175 Havo, VWO, MBO.

176 H: 9,46; df: 2; p: 0,01 & U('zowel seksuele als overige uitbuiting' en 'seksuele uitbuiting'): 402,00; p: 0,02 & U('zowel seksuele als overige uitbuiting' en 'overige uitbuiting'): 12,50; p: 0,01 & U('seksuele uitbuiting' en 'overige uitbuiting'): 137,00; p: 0,02.

Tabel 5.16 Slachtoffers naar duur uitbuiting (2009)

	Seksuele uitbuiting	Overige uitbuiting	Zowel seksuele als overige uitbuiting	Totaal
Gemiddeld aantal maanden van uitbuiting per slachtoffer	10,3 ¹⁷⁷	2,2 ¹⁷⁸	28,5 ¹⁷⁹	12,3 ¹⁸⁰
Kleinste aantal maanden van uitbuiting	0,5	0,1	0,1	0,1
Grootste aantal maanden van uitbuiting	100	6	96	100

5.3 Het BNRM-opsporingsonderzoek 2009 deel II: verschillende mensenhandelstructuren

Uit een statistische analyse,¹⁸¹ die de 55 opsporingsonderzoeken heeft ingedeeld naar verschillende groepen die onderling zoveel mogelijk van elkaar verschillen (heterogeniteit) en waarbinnen zoveel mogelijk overeenkomsten zijn (homogeniteit), bleken drie verschillende mensenhandelstructuren, namelijk:

- 1) Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting (N: 27)
- 2) Europese seksuele uitbuiting (N: 22)
- 3) Internationale grootschalige overige uitbuiting (N: 6)

In §5.3.1 zijn de factoren die van belang zijn geweest bij de vorming van de drie structuren uiteengezet, waarna in §5.3.2 de drie structuren beschreven zijn en geïllustreerd aan de hand van een casus. Niet elk opsporingsonderzoek dat binnen een mensenhandelstructuur valt, zal op alle punten aan de beschrijving van de betreffende mensenhandelstructuur voldoen. Zo is binnen ‘Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting’ incidenteel ook sprake van (mede) overige uitbuiting en is omgekeerd binnen ‘Internationale grootschalige overige uitbuiting’ soms ook sprake van (mede) seksuele uitbuiting. Tot slot zijn in §5.3.3 de verschillen en overeenkomsten tussen de drie structuren geduid.

5.3.1 De factoren die leiden tot verschillende mensenhandelstructuren

In Tabel 5.17 zijn de factoren die het meest van belang zijn geweest bij het vormen van de drie verschillende structuren weergegeven. Onder de tabel zijn in een kadertekst de overige factoren weergegeven, waarbij in de voetnoten te zien is in welke mate deze factoren verschillen dan wel overeenkomen tussen de drie structuren.

177 Op basis van N: 87 (van 32 slachtoffers was de uitbuitingsduur niet bekend); Sd: 14,6 maanden.

178 Op basis van N: 7 (van 3 slachtoffers was de uitbuitingsduur niet bekend); Sd: 2,2 maanden.

179 Op basis van N: 15 (van 13 slachtoffers was de uitbuitingsduur niet bekend); Sd: 31,4 maanden.

180 Op basis van N: 109 (van 48 slachtoffers was de uitbuitingsduur niet bekend); Sd: 18,5 maanden.

181 Dit betreft een clusteranalyse. Zie voor meer informatie de Onderzoeksverantwoording in Bijlage 1.

Tabel 5.17 Drie typologieën mensenhandelstructuren (2009)

Meest belangrijke factoren (in volgorde van relevantie)		Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting (N: 27)	Europese seksuele uitbuiting (N: 22)	Internationale grootschalige overige uitbuiting (N: 6)
1	Minimaal één verdachte in het onderzoek is geboren in Midden- en Oost-Europa	0%	96%	0%
2	Minimaal één slachtoffer in het onderzoek is afkomstig uit Azië	4%	0%	100%
3	Minimaal één slachtoffer in het onderzoek is afkomstig uit Midden- en Oost-Europa	15%	100%	0%
4	Minimaal één verdachte in het onderzoek is geboren in Azië	4%	5%	100%
5	Er is (mede) sprake van overige uitbuiting	15%	0%	83%
6	Minimaal één slachtoffer in het onderzoek is afkomstig uit Nederland	70%	9%	0%
7	Minimaal één verdachte in het onderzoek is vrouw	11%	41%	83%
8	Minimaal één verdachte in het onderzoek is geboren in Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen	52%	5%	17%
9	Gemiddeld aantal betrokken slachtoffers per onderzoek	1,6 slachtoffers ¹⁸²	3,6 slachtoffers ¹⁸³	23,2 slachtoffers ¹⁸⁴
10	Minimaal één verdachte in het onderzoek is geboren in Nederland	44%	14%	83%

182 Met een minimum van één slachtoffer en een maximum van vier slachtoffers. Sd: 1,0 slachtoffer.

183 Met een minimum van één slachtoffer en een maximum van vijftien slachtoffers. Sd: 3,6 slachtoffers.

184 Met een minimum van 3 slachtoffers en een maximum van 106 slachtoffers. Sd: 40,7 slachtoffers. NB: er bestaat één onderzoek met 106 slachtoffers, hierna betreft het grootste aantal slachtoffers in één onderzoek vijftien slachtoffers. In dit kader kan dit onderzoek worden beschouwd als *outlier*. Hier is binnen de statistische analyse rekening mee gehouden en voor gecorrigeerd. Zie hiervoor Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording.

11	Gemiddeld aantal betrokken verdachten per onderzoek	1,8 verdachten ¹⁸⁵	2,8 verdachten ¹⁸⁶	4,0 verdachten ¹⁸⁷
12	Gemiddelde van de oudste verdachten per onderzoek	31,6 jaar ¹⁸⁸	34,0 jaar ¹⁸⁹	46,3 jaar ¹⁹⁰
13	Minimaal één slachtoffer in het onderzoek had een (schijn) liefdesrelatie met haar/zijn ronselaar	56%	23%	0%

Minder van belang zijnde factoren (in volgorde van relevantie)

De volgende factoren zijn tevens meegenomen in de statistische analyse bij het vormen van de mensenhandelstructuren, maar bleken hierbij in mindere mate van belang: verdachten hebben al dan niet legale inkomsten;¹⁹¹ roulatie van slachtoffers binnen Nederland of tussen Nederland en het buitenland;¹⁹² mannelijke slachtoffers;¹⁹³ slachtoffers hebben al dan niet een ontlastende verklaring afgelegd;¹⁹⁴ verdachten hebben al dan niet criminele antecedenten;¹⁹⁵ de leeftijd van

¹⁸⁵ Met een minimum van één verdachte en een maximum van zeven verdachten. Sd: 1,6 verdachten.

¹⁸⁶ Met een minimum van één verdachte en een maximum van zes verdachten. Sd: 1,6 verdachten.

¹⁸⁷ Met een minimum van twee verdachten en een maximum van zes verdachten. Sd: 1,7 verdachten.

¹⁸⁸ Met een minimum van 16 jaar en een maximum van 57 jaar. Sd: 9,8 jaar.

¹⁸⁹ Met een minimum van 20 jaar en een maximum van 59 jaar. Sd: 9,9 jaar.

¹⁹⁰ Met een minimum van 34 jaar en een maximum van 59 jaar. Sd: 11,0 jaar.

¹⁹¹ In 36% van de opsporingsonderzoeken horende tot 'Europese seksuele uitbuiting' had minimaal één verdachte legale inkomsten, ten opzichte van 41% ('Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting') en 100% ('Internationale grootschalige overige uitbuiting').

¹⁹² In 23% van de opsporingsonderzoeken horende tot 'Europese seksuele uitbuiting' was sprake van roulatie van slachtoffers binnen Nederland en in 32% van de opsporingsonderzoeken horende tot 'Europese seksuele uitbuiting' was sprake van roulatie van slachtoffers tussen Nederland en het buitenland, ten opzichte van 4% respectievelijk 7% ('Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting') en 17% respectievelijk 17% ('Internationale grootschalige overige uitbuiting').

¹⁹³ In geen van de opsporingsonderzoeken horende tot 'Europese seksuele uitbuiting' was sprake van een mannelijk slachtoffer, ten opzichte van 11% ('Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting') en 33% ('Internationale grootschalige overige uitbuiting').

¹⁹⁴ In 32% van de opsporingsonderzoeken horende tot 'Europese seksuele uitbuiting' had minimaal één slachtoffer een ontlastende verklaring afgelegd, ten opzichte van 7% ('Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting') en geen slachtoffers ('Internationale grootschalige overige uitbuiting').

¹⁹⁵ In 59% van de opsporingsonderzoeken horende tot 'Europese seksuele uitbuiting' had minimaal één verdachte criminele antecedenten, ten opzichte van 82% ('Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting') en 33% ('Internationale grootschalige overige uitbuiting').

de jongste slachtoffers;¹⁹⁶ slachtoffers hebben al dan niet strafbare feiten gepleegd;¹⁹⁷ verdachten plegen al dan niet naast mensenhandel ook andere criminele feiten en;¹⁹⁸ de leeftijd van de jongste verdachten.¹⁹⁹

5.3.2 De drie mensenhandelstructuren

1) Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting (N: 27)

Binnen deze mensenhandelstructuur zijn gemiddeld per opsporingsonderzoek 1,8 verdachten en 1,6 slachtoffers betrokken. In slechts 11% van de onderzoeken komen ook vrouwelijke verdachten voor en de oudste verdachten per onderzoek zijn gemiddeld 31,6 jaar. De verdachten zijn veelal geboren in ‘Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen’ (in 52% van de onderzoeken is in ieder geval één verdachte hier geboren) of in Nederland (in 44% van de onderzoeken is in ieder geval één verdachte hier geboren) en de slachtoffers zijn met name afkomstig uit Nederland (in 70% van de onderzoeken kwam in ieder geval één slachtoffer hier vandaan). In bijna alle gevallen zijn de slachtoffers uitgebuit binnen de seksindustrie, maar incidenteel ook (mede) in overige sectoren. In meer dan de helft van de onderzoeken (56%) was sprake van een (schijn)liefdesrelatie tussen een ronselaar en een slachtoffer.

Casus Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting

De aanleiding voor het onderzoek waren signalen gemeld bij de politie door de ouders van het slachtoffer. Het slachtoffer was een Nederlandse vrouw van 25 jaar die niet heeft willen meewerken aan het opsporingsonderzoek. Haar vriend (de verdachte), waar het slachtoffer bij in woonde, was een Nederlandse man van ongeveer 30 jaar die in Marokko is geboren en criminele antecedenten had (geen mensenhandel). Hij had een schuld opgebouwd die afbetaald moest worden. Verdachte heeft zijn (schijn)liefdesrelatie gebruikt om zijn vriendin (het slachtoffer) ertoe aan te zetten om in de prostitutie te werken ten behoeve van zijn schuld. De verdachte fungeerde als haar pooier en zij werkte voor hem in clubs in Nederland. De verdachte verdiende zelf geld met het zwart werken

196 Gemiddeld is het jongste slachtoffer in een opsporingsonderzoek horende tot ‘Europese seksuele uitbuiting’ 20,4 jaar (met een minimum van 15 jaar en een maximum van 37 jaar; Sd: 5,2 jaar), ten opzichte van 20,3 jaar (met een minimum van 12 jaar en een maximum van 31 jaar; Sd: 4,3 jaar) (‘Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting’) en 26,7 jaar (met een minimum van 15 jaar en een maximum van 45 jaar; Sd: 11,7 jaar) (‘Internationale grootschalige overige uitbuiting’).

197 In 32% van de opsporingsonderzoeken horende tot ‘Europese seksuele uitbuiting’ had minimaal één slachtoffer zelf strafbare feiten gepleegd, ten opzichte van 19% (‘Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting’) en 17% (‘Internationale grootschalige overige uitbuiting’).

198 In 41% van de opsporingsonderzoeken horende tot ‘Europese seksuele uitbuiting’ hielden de verdachten zich naast mensenhandel ook bezig met andere criminele (neven-)activiteiten, ten opzichte van 33% (‘Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting’) en 33% (‘Internationale grootschalige overige uitbuiting’).

199 Gemiddeld is de jongste verdachte in een opsporingsonderzoek horende tot ‘Europese seksuele uitbuiting’ 25,8 jaar (met een minimum van 17 jaar en een maximum van 35 jaar; Sd: 5,7 jaar), ten opzichte van 26,2 jaar (met een minimum van 15 jaar en een maximum van 46 jaar; Sd: 7,1 jaar) (‘Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting’) en 26,2 jaar (met een minimum van 14 jaar en een maximum van 40 jaar; Sd: 9,4 jaar) (‘Internationale grootschalige overige uitbuiting’).

als schilder. Naast mensenhandel hield de verdachte, voor zover de politie daar zicht op had, zich verder niet bezig met andere criminele activiteiten. Het slachtoffer was zelf niet betrokken bij het plegen van strafbare feiten.

2) Europese seksuele uitbuiting (N: 22)

Binnen deze mensenhandelstructuur zijn gemiddeld per opsporingsonderzoek 2,8 verdachten en 3,6 slachtoffers betrokken. In bijna de helft van de onderzoeken (41%) komen ook vrouwelijke verdachten voor en de oudste verdachten per onderzoek zijn gemiddeld 34,0 jaar. De verdachten zijn bijna altijd geboren in Midden- en Oost-Europa (in 96% van de onderzoeken is in ieder geval één verdachte hier geboren) en ook de slachtoffers zijn met name afkomstig uit deze regio (in alle onderzoeken kwam in ieder geval één slachtoffer hier vandaan). In alle gevallen zijn de slachtoffers uitsluitend uitgebuit binnen de seksindustrie. In bijna een kwart van de onderzoeken (23%) was sprake van een (schijn)liefdesrelatie tussen een ronselaar en een slachtoffer.

Casus Europese seksuele uitbuiting

De aanleiding voor het opsporingsonderzoek was informatie vanuit de CIE. Er was sprake van drie in Bulgarije geboren verdachten die allen zijn aangehouden. Het betrof één mannelijke verdachte van 28 jaar die de rol van zowel ronselaar als pooier vervulde; één vrouwelijke verdachte van 29 jaar die tevens de rol van zowel ronselaar als pooier vervulde, en; één mannelijke verdachte van 23 jaar die uitsluitend de rol van pooier vervulde. Geen van de verdachten had legale inkomsten uit werk of uitkering en het was bij de politie niet bekend of sprake was van criminele antecedenten. De verdachten hielden zich uitsluitend bezig met mensenhandel, indien van toepassing werden andere delicten alleen gepleegd ter ondersteuning van de mensenhandel. Er was sprake van drie vrouwelijke slachtoffers: één Bulgaarse van zeventien jaar die een ontlastende verklaring heeft afgelegd; één Bulgaarse van 29 jaar die reeds 36 maanden werd uitgebuit en aangifte heeft gedaan en/of een belastende verklaring heeft afgelegd, en; één Hongaarse van 31 jaar die reeds acht maanden werd uitgebuit en tevens aangifte heeft gedaan en/of een belastende verklaring heeft afgelegd. De slachtoffers zijn in hun herkomstlanden geronseld, waarbij in ieder geval één slachtoffer een (schijn)liefdesrelatie met haar ronselaar had. De slachtoffers werden gerouleerd zowel binnen Nederland als tussen Nederland en het buitenland (Duitsland en Zwitserland). Ze werkten in Nederland in de raamprostitutie, bordelen, clubs en de escort. De paspoorten en het geld dat de slachtoffers verdienden werden door de verdachten ingenomen en er was sprake van (dreiging met) fysiek en seksueel geweld, evenals het dreigen met geweld ten aanzien van de families van de slachtoffers. De slachtoffers verbleven in een hotel/pension of sliepen op de werkplek. Minstens één slachtoffer was zelf ook betrokken bij het plegen van mensenhandel.

3) Internationale grootschalige overige uitbuiting (N: 6)

Binnen deze mensenhandelstructuur zijn gemiddeld per opsporingsonderzoek 4,0 verdachten en 23,2 slachtoffers betrokken. In een ruime meerderheid van de onderzoeken (83%) komen ook vrouwelijke verdachten voor en de oudste verdachten per onderzoek zijn gemiddeld 46,3 jaar. De verdachten zijn met name geboren in Azië (in alle onderzoeken is in ieder geval één verdachte hier geboren) of in Nederland (in 83% van de onderzoeken is in ieder geval één verdachte hier geboren) en de slachtoffers komen hoofdzakelijk uit Azië (in alle onderzoeken kwam in ieder geval één slachtoffer hier vandaan). In bijna alle gevallen zijn de slachtoffers (mede) uitgebuit buiten de seksindustrie. In niet één onderzoek was sprake van een (schijn)liefdesrelatie tussen een ronselaar en een slachtoffer.

Casus Internationale grootschalige overige uitbuiting²⁰⁰

De aanleiding voor het onderzoek was informatie vanuit de CIE en doorgestuurde meldingen die bij Stichting M. waren binnengekomen. Het betrof hier uitbuiting buiten de seksindustrie, namelijk in de voedselindustrie. De politie trof meer dan tien illegalen aan in een woning, wat tevens de werkplek was waar het voedsel werd bereid. Uiteindelijk hebben vier slachtoffers aangifte willen doen als zijnde slachtoffers van mensenhandel. Het ging om vier mannelijke slachtoffers uit Indonesië van tussen de 26 en de 61 jaar oud, die reeds voor een duur variërend van één maand tot vier maanden werden uitgebuit. De slachtoffers waren in Indonesië geronseld in steden. De ronselaars en de slachtoffers waren onbekenden van elkaar. Aan de slachtoffers werden valse beloften gedaan en er werd misbruik gemaakt van hun kwetsbare positie. De slachtoffers hadden zich vrijwillig aangemeld en fors betaald voor de reis. In totaal was sprake van zes verdachten, die allen zijn aangehouden. De hoofdverdachte was een Nederlandse man van 45 jaar die een uitkering ontving. Zijn partner (een middelbaar opgeleide Nederlandse vrouw van 37 jaar die een eenmanszaak had) was tevens betrokken bij de uitbuiting, net als zijn dochter (een hoog opgeleide Nederlandse vrouw van 25 jaar die een administratieve baan had en de rol van huisvester vervulde binnen het mensenhandelproces), zijn schoonzoon (een Nederlandse man van 38 jaar, geboren in Suriname, werkzaam als ambtenaar en die tevens de rol van huisvester vervulde binnen het mensenhandelproces) en zijn minnares (een Indonesische vrouw van 29 jaar die in de thuiszorg werkte en behulpzaam was bij het mensenhandelproces ten aanzien van het regelen van de reis van de slachtoffers van Indonesië naar Nederland). Ook een Indonesische man van 38 jaar, de voorman van de hoofdverdachte, werd in het onderzoek als verdachte aangemerkt. Van geen van de zes verdachten waren criminele antecedenten bekend bij de politie. De verdachten hielden zich naast mensenhandel ook bezig met andere criminele activiteiten zoals mensensmokkel en witwassen. De politie heeft het gehele criminele samenwerkingsverband in beeld gekregen. De verdachten waren met name informeel (op basis van familierelatie) aan elkaar gerelateerd.

5.3.3 Verschillen en overeenkomsten tussen de drie mensenhandelstructuren

Verschillen

De verdachten van 'Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting' zijn, in tegenstelling tot de verdachten van 'Europese seksuele uitbuiting' (vooral Midden- en Oost-Europa) en 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' (vooral Azië en Nederland) met name geboren in 'Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen' of Nederland. Ze zijn het minst vaak van het vrouwelijke geslacht (de verdachten van 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' zijn het vaakst van het vrouwelijke geslacht), de oudste verdachten zijn gemiddeld genomen het jongste (de oudste verdachten van 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' zijn het oudste) en ze opereren niet of in een veel kleiner crimineel samenwerkingsverband dan de verdachten van de andere twee mensenhandelstructuren (bij 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' opereren de verdachten in het grootste criminele samenwerkingsverband). De slachtoffers van 'Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting' zijn, in tegenstelling tot de slachtoffers van de andere twee mensenhandelstructuren ('Europese seksuele

200 Voor meer informatie over dit opsporingsonderzoek wordt verwezen naar NRM7, pp. 514-515 (Casus Indonesische kroepoek). Voor informatie over de vervolging door het OM en berechting in eerste aanleg van deze zaken wordt verwezen naar NRM 2012d, p. 59 en p. 112 (Rb. Den Haag 3 mei 2010, LJN BM3374; 09-993035-09; 09-993033-09; 09-997160-09 (niet gepubliceerd)).

uitbuiting' vooral Midden- en Oost-Europa en 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' vooral Azië), voornamelijk afkomstig uit Nederland. De uitbuiting vindt, in tegenstelling tot de 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' voornamelijk plaats binnen de seksindustrie, maar incidenteel ook hierbuiten (waarvan binnen de 'Europese seksuele uitbuiting' nooit sprake is). Het aantal slachtoffers per mensenhandelsituatie is het kleinste (het aantal slachtoffers binnen 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' is het grootste) en de slachtoffers worden het vaakste geronseld door middel van een (schijn)liefdesrelatie (waarvan binnen de 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' nooit sprake is). Dit laatste aspect laat zien dat de ronselmethode op basis van een (schijn)liefdesrelatie (ook wel gerelateerd aan de 'loverboymethodiek') niet is voorbehouden aan één mensenhandelstructuur (en ook binnen één structuur wordt het niet door alle ronselaars structureel toegepast), maar wel is gerelateerd aan vooral (kleinschaligere) seksuele uitbuiting. Maar een typering van mensenhandelsituaties op grond van uitsluitend deze ronselmethode zou dus geen recht doen aan de aard van verschillende soorten mensenhandelsituaties.

Overeenkomsten

Het valt op dat binnen alle drie de mensenhandelstructuren sprake is van overeenkomstige herkomstregio's van verdachten en slachtoffers (al verschillen de herkomstregio's wel tussen de structuren). Verder is gebleken dat de leeftijd van de jongste verdachten per opsporingsonderzoek (wat kan duiden op 'beginnende' mensenhandelaren), het al dan niet plegen van andere criminele feiten naast mensenhandel door de verdachten, de betrokkenheid van slachtoffers bij het plegen van strafbare feiten en de leeftijd van de jongste slachtoffers per opsporingsonderzoek (wat kan duiden op de ronselleeftijd) nauwelijks verschillen tussen de drie structuren.

5.4 Samenvatting

BNRM heeft 55 in 2009 afgeronde en aan het OM ingestuurde opsporingsonderzoeken naar mensenhandel geanalyseerd. Aan de hand hiervan is inzicht verkregen in de wijze waarop mensenhandel (welke bij de Nederlandse politie in beeld is en voor vervolging is overgedragen) wordt gepleegd, door wie en met welk type slachtoffers en zijn drie verschillende mensenhandelstructuren onderscheiden. De 55 geanalyseerde opsporingsonderzoeken betroffen 46 onderzoeken (84%) naar uitsluitend seksuele uitbuiting (waarbij 103 verdachten en 119 slachtoffers betrokken waren), vijf onderzoeken (9%) naar uitsluitend overige uitbuiting (waarbij 20 verdachten en 10 slachtoffers (+106 slachtoffers uit één opsporingsonderzoek) betrokken waren) en vier onderzoeken (7%) naar zowel seksuele als overige uitbuiting (waarbij 10 verdachten en 28 slachtoffers betrokken waren).

Er is voor de totaal (103 + 10=) 113 verdachten van *in ieder geval* seksuele uitbuiting onder meer gekeken naar welke verdachten welke rollen binnen het mensenhandelproces (vaak meerdere per verdachte) vervullen (ronselaars, vervoerders, pooiers, bodyguards, exploitanten en snorders). Hieruit bleek dat ronselaars significant minder vaak zijn geboren in Azië dan de verdachten die *niet* de rol van ronselaar vervullen (2% van de ronselaars ten opzichte van 14% van de overige verdachten). Dit zou erop kunnen duiden dat de Nederlandse politie in de opsporingsonderzoeken naar mensenhandel met een Aziatische component minder vaak het hele criminele samenwerkingsverband in beeld heeft (namelijk in mindere mate de Aziatische ronselaars). Verder bleken pooiers significant vaker van het mannelijke geslacht te zijn (84% van de pooiers ten opzichte van 62% van de overige verdachten) en vaker criminele anteceden ten te hebben dan de verdachten die deze rol *niet* vervullen (58% van de pooiers ten opzichte van 29% van de overige verdachten). Bodyguards zijn gemiddeld significant jonger (27,2 jaar) dan de andere verdach-

ten (30,8 jaar), wat erop zou kunnen wijzen dat de taken verbonden aan de rol van bodyguard (toezicht houden op slachtoffers) vooral worden toebedeeld aan 'beginnende mensenhandelaren'. Exploitanten daarentegen zijn gemiddeld juist significant ouder (42,5 jaar) dan de verdachten die exclusief andere rollen vervullen (28,7 jaar). Dit zou kunnen betekenen dat de rol van 'exploitant' meer is weggelegd voor de 'ervaren mensenhandelaar'.

Op basis van een statistische analyse zijn de 55 opsporingsonderzoeken getypeerd naar drie verschillende mensenhandelstructuren, te weten: 'Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting' (N: 27); 'Europese seksuele uitbuiting' (N: 22), en; 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' (N: 6). Onder andere drie aspecten zijn bij deze indeling van belang geweest. Dit betreffen de herkomstregio's van zowel verdachten als slachtoffers, de vorm van uitbuiting (is wel of geen sprake van (mede) overige uitbuiting) en het aantal verdachten en slachtoffers. Bij 'Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting' zijn de verdachten vooral geboren in 'Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen' of Nederland en komen ook de slachtoffers uit Nederland. De uitbuiting vindt met name plaats binnen de seksindustrie, maar incidenteel ook daarbuiten. Het aantal betrokken verdachten en slachtoffers per mensenhandelsituatie is klein. Bij 'Europese seksuele uitbuiting' zijn de verdachten vooral geboren in Midden- en Oost-Europa, waar ook de slachtoffers vandaan komen. De uitbuiting vindt uitsluitend plaats binnen de seksindustrie en er zijn gemiddeld meer verdachten en slachtoffers betrokken bij een mensenhandelsituatie dan bij de 'Binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting', maar minder dan bij de 'Internationale grootschalige overige uitbuiting'. Bij 'Internationale grootschalige overige uitbuiting' zijn de verdachten veelal geboren in Azië en Nederland en komen ook de slachtoffers uit Azië. Zoals de naam van deze mensenhandelstructuur aangeeft is bijna altijd sprake van (mede) overige uitbuiting. Opvallend is tot slot dat het ronselen op basis van een (schijn)liefdesrelatie niet voorbehouden blijkt te zijn aan één mensenhandelstructuur en dat tevens lang niet alle ronselaars binnen een mensenhandelstructuur deze methode toepassen. Wel blijkt de ronselmethode verbonden te zijn aan (kleinschaligere) seksuele uitbuiting. Maar een typering van mensenhandelsituaties op grond van uitsluitend deze ronselmethode zou geen recht doen aan de aard van verschillende soorten mensenhandelsituaties.

6 Vervolging en berechting van verdachten in Nederland

6.1 Inleiding

De omvang van de geregistreerde mensenhandelaren

Een belangrijk onderdeel van de aanpak van mensenhandel is de opsporing¹ en de vervolging van verdachten. De fase waarin verdachten worden berecht, waarbij de strafrechter uitspraak doet en een eindoordeel geeft over hetgeen een verdachte ten laste is gelegd, vormt daarvan het sluitstuk. Jaarlijks komen cijfers beschikbaar over de vervolging en berechting van mensenhandel. Mensenhandel vindt echter veelal plaats in het verborgene. Omdat slachtoffers vaak niet naar buiten willen of durven treden² – of zich niet realiseren dat ze slachtoffer zijn³ – zal naar verwachting sprake zijn van een groot *dark number* in politie- en justitiestatistieken.⁴ Het aantal mensenhandelsituaties dat bij politie en justitie bekend is, is voor een groot deel afhankelijk van onder meer de aandacht voor mensenhandel in de samenleving, prioriteitsstellingen en vrijgemaakte capaciteit binnen opsporingsdiensten en het Openbaar Ministerie (OM) (het ‘hoe meer je zoekt, hoe meer je vindt-principe’), de manier van registratie door betrokken instanties en wijzigingen in wetgeving⁵. Ontwikkelingen ten aanzien van de omvang van mensenhandel

1 Zie hiervoor Hoofdstuk 5.

2 Door angst-, schaamte- of schuldgevoelens. Bij niet-Nederlandse slachtoffers kan daarnaast sprake zijn van een taalprobleem en/of het gebrek aan kennis waar in Nederland terecht te kunnen. Daar komt bij dat illegaal verblijvende slachtoffers soms angst hebben voor specifiek de politie omdat ze bang zijn het land uit gezet te worden. Ook komt het voor dat slachtoffers een (al dan niet fictieve) financiële schuld hebben ten opzichte van de mensenhandelaar, die (gevoelsmatig) afbetaald moet worden of voelen niet-Nederlandse slachtoffers een verplichting ten opzichte van het thuisfront om regelmatig geld te sturen (NRM1, §4.5; NRM3, §3.6).

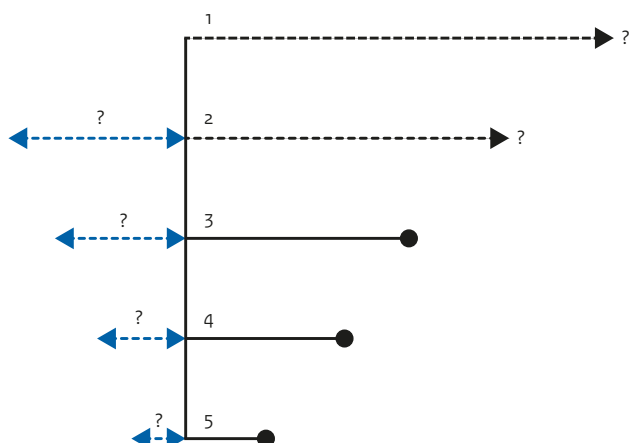
3 Bijvoorbeeld slachtoffers die liefdesgevoelens koesteren voor hun mensenhandelaar (NRM3, §3.2.2). Of niet-Nederlandse slachtoffers die de uitbuitingssituatie in Nederland prefereren boven de situatie in het thuisland (NRM5, §3.2.1).

4 De slachtoffers die om voornoemde redenen (zie voorgaande voetnoten) niet zelf naar buiten treden, worden alleen bekend door identificatie door derden (bijvoorbeeld de politie). Bij mensenhandel is in die gevallen vaak sprake van ontkennende slachtoffers.

5 Bijvoorbeeld de uitbreiding van het juridische begrip mensenhandel van uitsluitend seksuele uitbuiting naar ook uitbuiting binnen andere economische sectoren en uitbuiting met het oogmerk van orgaanverwijdering in 2005.

die blijken uit politie- en justitiestatistieken zijn dus veelal het gevolg van veranderingen in onder meer voorgenoemde aspecten. Ze zijn dus meestal geen afspiegeling van ontwikkelingen in de omvang van het fenomeen mensenhandel zoals dat daadwerkelijk voorkomt. Afhankelijk van onder meer opsporingsindicaties en capaciteit wordt een deel van de bij de politie bekende mensenhandelonderzoekers⁶ succesvol afgesloten en doorgestuurd naar het OM. Figuur 6.1 illustreert over welke cijfers dit hoofdstuk gaat: niet over het totaal aantal mensenhandelaren (1) of het aantal bij de politie bekende mensenhandelaren⁷ (2), maar over de veel kleinere groep verdachten van mensenhandel die wordt ingeschreven bij het OM (3), die door het OM voor mensenhandel wordt gedagvaard (4) en die in eerste aanleg wordt veroordeeld voor mensenhandel (5). De verhoudingen zoals in de figuur weergegeven vertegenwoordigen niet de werkelijkheid⁸ en zijn onbekend omdat het totaal aantal mensenhandelaren onbekend is (*dark number*). De figuur is alleen bedoeld om aan te tonen dat het bij elke volgende stap gaat om minder mensenhandelaren.

Figuur 6.1 Aantal mensenhandelaren in beeld bij politie en justitie



- 1: Het totaal aantal daadwerkelijke mensenhandelaren
- 2: Het deel van het totaal aantal daadwerkelijke mensenhandelaren dat bekend is bij de politie
- 3: Het deel van de bij de politie bekende mensenhandelaren dat is ingeschreven bij het OM

6 Onderzoeken zien in Hoofdstuk 5 en Hoofdstuk 6 van deze rapportage op mensenhandelsituaties waarbij meerdere verdachten en/of slachtoffers betrokken kunnen zijn (opsporingsonderzoeken door de politie, zie Hoofdstuk 5) en mensenhandelzaken op individuele verdachten (vervolgingszaken door het OM). Dit inhoudelijke onderscheid wordt overigens door de politie (en vaak ook in de media) niet gemaakt.

7 Zie Hoofdstuk 5 (Opsporing in Nederland).

8 Bijvoorbeeld: volgens de figuur zou ruim meer dan de helft van alle mensenhandelaren bekend zijn bij de politie (2) en zou ongeveer een zesde deel van alle mensenhandelaren uiteindelijk veroordeeld worden voor mensenhandel (5). De verhoudingen zijn echter onbekend en dus fictief, wat is aangegeven met de stipellijnen die eindigen in pijlen.

- 4: Het deel van de bij het OM ingeschreven mensenhandelaren dat is gedagvaard voor mensenhandel
- 5: Het deel van de gedagvaarde mensenhandelaren dat in eerste aanleg is veroordeeld voor mensenhandel

Blauw: Personen die bij politie/justitie/de rechter in beeld zijn gekomen als verdachte van (of zelfs veroordeelde voor) mensenhandel, maar in werkelijkheid geen mensenhandelaren zijn (*false positives*)

De aard van de geregistreerde mensenhandelaren

Het aantal bij het OM ingeschreven verdachten (in Figuur 6.1: 3) kan niet worden beschouwd als een representatieve steekproef van het totale aantal mensenhandelaren (in Figuur 6.1: 1). Hiermee wordt bedoeld dat de mensenhandelaren die uiteindelijk bij het OM als verdachten worden ingeschreven waarschijnlijk geen juiste afspiegeling zijn van het totale daadwerkelijke aantal mensenhandelaren. De verschillende redenen die ertoe leiden dat een mensenhandelaar bij het OM wordt ingeschreven zijn niet gebaseerd op een willekeurig selectieproces. Dit maakt dat de ene mensenhandelaar een groter risico loopt om vervolgd te worden dan de ander (dit kan bijvoorbeeld te maken hebben met de *modus operandi* van de mensenhandelaar, maar ook met bijvoorbeeld de kennis en prioriteitstellingen van opsporingsinstanties ten aanzien van verschillende vormen en locaties van uitbuiting etc.). Daarnaast geldt dat er mogelijk personen bij het OM worden ingeschreven als zijnde verdachten van mensenhandel (of zelfs door de rechter in eerste aanleg veroordeeld worden) die dat in werkelijkheid niet zijn (zie de blauwe pijlen in Figuur 6.1). Op basis van de cijfers in dit hoofdstuk kunnen dus geen uitspraken worden gedaan over mensenhandelaren in algemene zin, maar uitsluitend over (de vervolging en berechting van) verdachten en veroordeelden in mensenhandelzaken.

Verskillende vormen van mensenhandel

Het is als gevolg van de redactie van het wetsartikel (273f Sr) helaas onmogelijk om op grond van lid- en subonderdelen een onderscheid te maken tussen uitbuiting binnen de seksindustrie (hierna: seksuele uitbuiting), uitbuiting binnen andere economische sectoren (hierna: overige uitbuiting) en uitbuiting met het oogmerk van orgaanverwijdering. Het is daarom al eerder aanbevolen om dit onderscheid, onder meer bij het OM, expliciet te registreren.⁹ De leden van de D66-fractie en van de SP-fractie van de Tweede Kamer hebben dit probleem tevens aan de orde gesteld.¹⁰ De overgang naar het nieuwe registratiesysteem¹¹ van het OM waarmee reeds in 2009 is gestart, zou hiervoor de gelegenheid kunnen bieden.

⁹ Zie NRM5, aanbeveling 64 en NRM7, aanbeveling 43.

¹⁰ *Kamerstukken II 2012/13*, 33 309, nr. 5 (Verslag). Hierin staat onder meer: ‘De leden van de D66-fractie wijzen erop dat de NRM heeft opgemerkt dat door de redactie van artikel 273f Sr het niet mogelijk is een onderscheid te maken tussen uitbuiting in de seksindustrie en daarbuiten. De vrees is dat als gevolg daarvan het in de toekomst niet meer mogelijk zou zijn cijfermateriaal te genereren dat voor verschillende vormen van mensenhandel specifieke beleidsrelevante informatie bevat. Is de regering bereid er voor zorg te dragen dat dergelijke informatie toch beschikbaar is voor de NRM, zodat, zoals de richtlijn verplicht, de NRM de ontwikkelingen van mensenhandel goed kan monitoren?’ Op het moment van schrijven is hierop nog niet geantwoord.

¹¹ Zie Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording.

Naast voornoemd onderscheid tussen verschillende vormen van mensenhandel wordt (door onder meer de politiek en de media) vaak ook de 'loverboyproblematiek' onderscheiden als zijnde een specifieke vorm van mensenhandel. Juridisch gezien bestaat dit onderscheid niet en ook sociaal wetenschappelijk bestaat (nog) geen consensus ten aanzien van een eenduidige definitie (en tevens ten aanzien van de noodzaak hiervan). Hierdoor is het niet mogelijk om specifiek te registreren op zaken gerelateerd aan de 'loverboyproblematiek' en deze zaken vervolgens te destilleren uit de mensenhandelstatistieken van het OM.

Verhoging strafbedreiging

De huidige perceptie van de wetgever van de ernst van het misdrijf mensenhandel heeft ertoe geleid dat per juli 2009 de wettelijk op te leggen maximale straf voor het delict mensenhandel is verhoogd.¹² Bijlage 4 behelst art. 273f Sr vóór en na de wetwijziging van 1 juli 2009. Deze verhoging van de strafbedreiging is een goed voorbeeld van een wijziging in wetgeving die invloed kan hebben op de cijfers.¹³ Zo zijn door de strafverhoging de mogelijkheden tot toepassing van voorlopige hechtenis vergroot,¹⁴ waardoor

-
- 12 Concreet ging het – ten aanzien van gevangenisstraf – om de volgende wijzigingen: in het eerste lid (ongekwalificeerde vormen van mensenhandel oftewel mensenhandel zonder strafverzwarende omstandigheden) – werd het strafmaximum verhoogd van zes naar acht jaar; ten aanzien van mensenhandel in vereniging gepleegd of mensenhandel gepleegd jegens een slachtoffer jonger dan zestien jaar werd het strafmaximum verhoogd van acht naar twaalf jaar; ten aanzien van mensenhandel gepleegd onder de strafverzwarende omstandigheid van zwaar lichamelijk letsel of levensgevaar werd het strafmaximum verhoogd van twaalf naar vijftien jaar; ten aanzien van mensenhandel de dood tengevolge hebbend – werd het strafmaximum verhoogd van vijftien naar achttien jaar. De cumulatie van de in het derde lid genoemde strafverzwarende omstandigheden kwam te vervallen en daarmee het vierde lid, *Stb.* 2009, 245. De bepaling stelde – tot 1 juli 2009 – de strafmaat op mensenhandel, gepleegd in vereniging én jegens een slachtoffer jonger dan zestien jaar, op maximaal tien jaar. Eind februari 2012 is wederom een wetsvoorstel ingediend ten aanzien van het verhogen van de strafbedreiging. Hierin wordt voorgesteld de strafbedreiging voor ongekwalificeerde mensenhandel te verhogen van acht naar twaalf jaar. De strafbedreiging voor mensenhandel, wanneer die de dood ten gevolge heeft, zou op grond van dit voorstel levenslange gevangenisstraf zijn of tijdelijke gevangenisstraf van 30 jaren (*Kamerstukken II* 2011/12, 33 185, nr. 2).
- 13 Er kan bijvoorbeeld verwacht worden dat het delict mensenhandel in een zaak tegen een individueel persoon vaker het zwaarste feit is waarvoor een persoon wordt gedagvaard (zie Figuur 6.9) of waarvoor een persoon wordt veroordeeld (Figuur 6.15). Dit zal in dit hoofdstuk echter niet uit de figuren blijken omdat de zaken op basis van art. 273f Sr vanaf juli 2009 (met een hogere strafbedreiging dan art. 273a/f voor juli 2009) ten behoeve van de analyses zijn omgenummerd naar art. 273a/f Sr voor juli 2009 waaraan ook de strafbedreiging is gekoppeld.
- 14 *Stb.* 2009, 245. Vanaf 1 juli 2009 geldt voor alle gekwalificeerde vormen van mensenhandel (oftewel mensenhandel onder strafverzwarende omstandigheden) ten minste een strafmaximum van twaalf jaar. Dit maakt voor gekwalificeerde vormen van mensenhandel voorlopige hechtenis op grond van de zogenoemde twaalfjaarsgrond mogelijk, hetgeen een belangrijke verruiming van de mogelijkheden tot voorlopige hechtenis betekent. De voorgestelde verhoging van de strafbedreiging van ongekwalificeerde mensenhandel van acht naar twaalf jaar (*Kamerstukken II* 2011/12, 33 185, nr 2) zou in de toekomst consequenties hebben voor de mogelijkheden van toepassing van voorlopige hechtenis (zie art. 67a lid 1 jo. lid 2 sub 1 Sv).

hiervan mogelijk vaker gebruik zal worden gemaakt (Figuur 6.13). Verder kan de strafverhoging uiteraard een uitwerking hebben op de duur van de opgelegde onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (zie Figuur 6.17 en Figuur 6.18). Uit onderhavig hoofdstuk blijkt inderdaad dat de verhoging van de strafbedreiging in 2009, in het jaar 2011 voor het eerst terug is te zien in de cijfers met betrekking tot de opgelegde straffen. Waarschijnlijk hebben de zaken uit 2009 en 2010 nog veelal betrekking op mensenhandelfeiten die vóór juli 2009 gepleegd zijn.¹⁵

Dit hoofdstuk is als volgt ingedeeld:

- §6.2 bevat cijfermatige gegevens over de vervolging van de bij het OM ingeschreven mensenhandelzaken. Hieruit blijkt onder meer dat het OM er meestal voor kiest om te dagvaarden en in ruim een vijfde deel onvoorwaardelijk seponereert. 18% van de onvoorwaardelijke seponers betreffen beleidsseponers.
- §6.3 bevat cijfermatige gegevens over de berechting van de in eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken. Slechts iets meer dan de helft (56%) van deze zaken resulteert in een veroordeling. De duur van de opgelegde straffen waren de laatste jaren lager dan voorheen, maar deze zijn in 2011 fors omhoog gegaan. Ook blijkt dat steeds vaker hoger beroep wordt aangetekend door de officier van justitie (OvJ).
- §6.4 bevat cijfermatige gegevens over de berechting in hoger beroep.
- §6.5 bevat cijfermatige gegevens over de persoonskenmerken van de verdachten en veroordeelden. 75% van alle verdachten in de periode 2007-2011 zijn geboren in Nederland of in 'Bulgarije, Hongarije of Roemenië' of in 'Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen'. De verdachten geboren in de laatst genoemde categorie wonen vaker in Nederland en veel minder vaak in hun eigen geboorteland dan de verdachten geboren in de Midden- en Oost-Europese landen. De in Nederland geboren verdachten behoren in vergelijking tot de andere twee categorieën verdachten significant vaker tot de jongste leeftijdscategorie (tot en met 25 jaar).
- Tot slot is in §6.6 een samenvatting gegeven.^{16,17}

Voor een meer kwalitatieve inkijk in de vervolging en berechting van mensenhandelzaken wordt verwezen naar het BNRM-jurisprudentieonderzoek.¹⁸ De cijfers in dit hoofdstuk hebben betrekking op de vervolging (en berechting) van mensenhandel in Nederland. Nederlandse verdachten die in het buitenland voor mensenhandel zijn vervolgd blijven hier buiten beschouwing. Hier is wel kort aandacht aan besteed in Hoofdstuk 7 (Internationale dataverzameling).

15 Uit het BNRM-jurisprudentieonderzoek blijkt dat dit inderdaad het geval is voor de mensenhandelzaken die in het jaar 2010 door de rechter in eerste aanleg zijn afgedaan (NRM 2012d, p. 173).

16 Voor de verklaring voor de verschillen tussen de in dit hoofdstuk gepresenteerde cijfers en de cijfers zoals weergegeven in het OM-Jaarbericht 2010, betreffende de 'instroom OM', de 'uitstroom OM', de 'dagvaardingen' en de 'veroordelingen' (Openbaar Ministerie, 2011) wordt verwezen naar Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording.

17 Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in dit hoofdstuk weergegeven figuren en tabellen en de toegepaste statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

18 NRM 2012d.

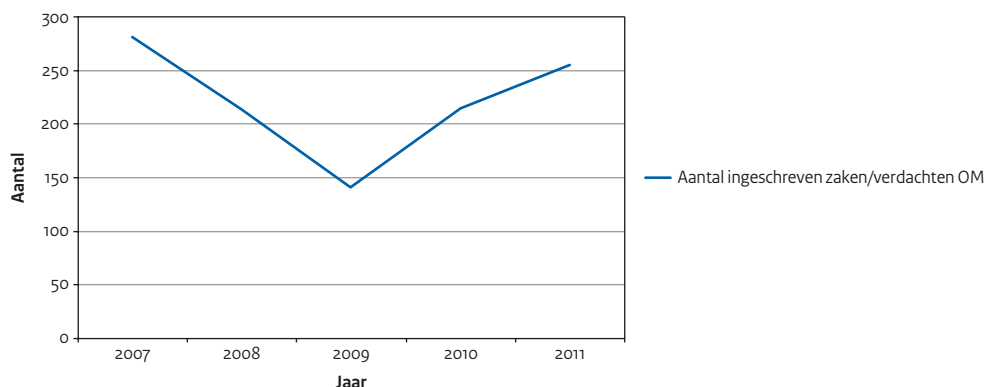
6.2 Vervolg

6.2.1 Ingeschreven mensenhandelzaken bij het OM

Het aantal ingeschreven zaken

Figuur 6.2 toont de ontwikkeling van het jaarlijks aantal bij het OM ingeschreven mensenhandelzaken tegen individuele verdachten.¹⁹

Figuur 6.2 Aantal ingeschreven zaken/verdachten OM (2007-2011)



In totaal gaat het in de weergegeven periode (2007-2011) om 1.106 bij het OM ingeschreven zaken.²⁰ Gemiddeld gaat het dus om ongeveer 220 zaken per jaar. Ieder jaar betreffen het in ieder geval ruim 200 zaken, met uitzondering van het jaar 2009 met 141 zaken. 2007 met 281 zaken en 2011 met 255 zaken zijn de twee jaren met de meeste ingeschreven zaken sinds in ieder geval het jaar 2000.²¹ Aangezien mensenhandelzaken erg van elkaar kunnen verschillen in onder meer de benodigde inspanningen door opsporingsinstanties, zegt het aantal bij het OM ingeschreven mensenhandelzaken in een jaar niet per se iets over de aanpak van mensenhandel in dat jaar.²²

19 Voor de tabel met het volledige (inclusief indexcijfers en de relatieve groei ten opzichte van het voorgaande jaar) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.1.

20 Alle informatie in §6.2.1 heeft betrekking op dit aantal ingeschreven zaken.

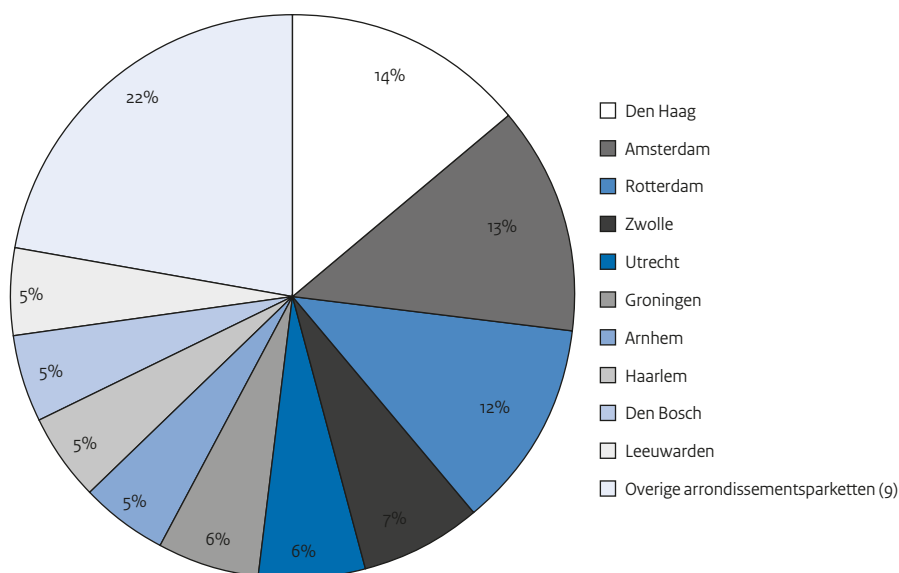
21 Zie NRM8, Tabel B3.22.

22 Daarnaast, zoals opgemerkt in §6.1 (Inleiding), betreft één mensenhandelzaak bij het OM een zaak tegen een individuele verdachte terwijl één mensenhandelzaak bij de politie meerdere verdachten kan betreffen. Wanneer de politie in een bepaald jaar bijvoorbeeld inzet op kleinschalige mensenhandelpraktijken die leiden tot veel mensenhandelzaken met een klein aantal verdachten per zaak, dan kan dit resulteren in een kleiner aantal ingeschreven mensenhandelzaken bij het OM.

Ingeschreven zaken per arrondissementsparket

Figuur 6.3 geeft weer bij welke arrondissementsparketten²³ de mensenhandelzaken – gedurende de totale periode 2007-2011 – zijn ingeschreven.²⁴

Figuur 6.3 Ingeschreven zaken per arrondissementsparket (totaal 2007-2011)



Bij de top 3 arrondissementsparketten zijn in de periode 2007-2011 40% van alle mensenhandelzaken ingeschreven. Bij de parketten Assen, Dordrecht, Middelburg en Breda zijn per parket in vijf jaar tijd nog geen twintig zaken ingeschreven. Gezamenlijk nemen deze parketten nog geen 6% voor hun rekening. Het aantal ingeschreven zaken per arrondissementsparket wordt uiteraard niet uitsluitend bepaald door de inspanningen van een arrondissement. De verschillen tussen arrondissementen hangen ongetwijfeld samen met de grootte van arrondissementen.²⁵ De grote verschillen tussen de aantallen ingeschreven zaken bij de arrondissementsparketten kunnen tot gevolg hebben dat ook bij sommige rechtbanken weinig ervaring wordt opgedaan met mensenhandelzaken. Uit het BNRM-jurisprudentieonderzoek blijkt dat dit in ieder geval voor het jaar 2010 het geval is: meer dan drie kwart (77%) van de betrokken rechters heeft in dat jaar maar één mensenhandelonderzoek²⁶ afgedaan.²⁷ Dit is onwenselijk omdat uit

23 Zaken van het Landelijk Parket (LP) en het Functioneel Parket (FP) zijn op basis van parketnummers niet (gemakkelijk) te onderscheiden van de zaken van de negentien arrondissementsparketten. Deze zaken zijn hier daarom meegeteld bij de arrondissementsparketten (zie de voetnoot bij Tabel B3.3.2).

24 Voor de tabel met het volledige (inclusief de overige negen arrondissementsparketten en een top 5 over het totaal) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.2.

25 Ook zijn aanvullende verklaringen mogelijk, zie hiervoor NRM1, p. 131 en NRM8, p. 124.

26 Een mensenhandelonderzoek kan bestaan uit meerdere gewezen vonnissen tegen meerdere verdachten die wel allen deel hebben uitgemaakt van hetzelfde feitencomplex.

27 NRM 2012d, pp. 15-16.

het voornoemde onderzoek de noodzaak blijkt om binnen de rechtspraak te voorzien in specialisatie en opleiding van rechters en officieren van justitie²⁸ in mensenhandelzaken. De concentratie als gevolg van de Wet herziening gerechtelijke kaart²⁹ zal niet zonder meer specialisatie voor de Zittende Magistraat (ZM) met zich meebrengen. Voor specialisatie en het opbouwen van expertise is ook concentratie binnen het gerecht nodig. Het Landelijk Overleg Voorzitters Strafssectoren (LOVS) heeft inmiddels laten weten tegemoet te komen aan deze aanbeveling van de NRM door per gerecht mensenhandelzaken te laten behandelen door een beperkt aantal rechters.³⁰

Ingeschreven zaken die (mede) minderjarige slachtoffers betreffen

Figuur 6.4 laat zien bij welk deel van de ingeschreven mensenhandelzaken in ieder geval sprake is van één of meer minderjarige slachtoffers.³¹ Hiervoor is gekeken naar de registratie van de ingeschreven zaken onder artikel- en subleden die duiden op de minderjarigheid van slachtoffers.³² Desalniettemin kunnen ook bij onder andere artikel- en -subleden geregistreerde zaken minderjarige slachtoffers betrokken zijn,³³ waardoor waarschijnlijk sprake is van een onderschatting. Het aantal mensenhandelzaken dat minderjarige slachtoffers betreft zegt niets over het totale aantal betrokken minderjarige slachtoffers; dit kunnen er immers meerderen per zaak zijn. Ook is het mogelijk dat dezelfde slachtoffers in verschillende zaken voorkomen.

28 Binnen het OM wordt de behandeling van mensenhandelzaken al geruime tijd gezien als een specialisme.

29 Wet van 12 juli 2012 tot wijziging van de Wet op de rechterlijke indeling, de Wet op de rechterlijke organisatie en diverse andere wetten in verband met de vermindering van het aantal arrondissementen en ressorten, die op 1 januari 2013 in werking zal treden (*Stb.* 2012, 313 & *Stb.* 2012, 314).

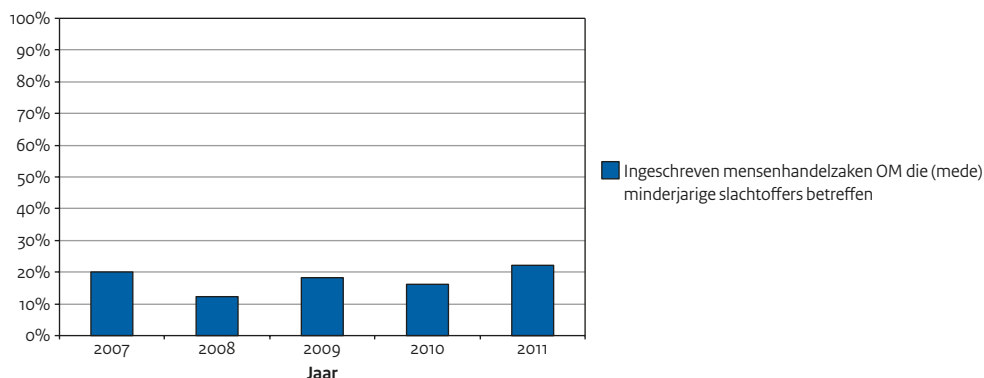
30 Zie NRM 2012d, pp. 15-16 en p. 175. Zie ook het persbericht 'Rechterlijke specialisatie in mensenhandelzaken' van 18 oktober 2012 op <http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Nieuws/Pages/Rechterlijke-specialisatie-in-mensenhandelzaken.aspx>.

31 Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.3.

32 Bij art. 250ter (oud) Sr zijn dat lid 1 sub 3 en lid 2 sub 2 (het is mogelijk dat onder lid 3 ook expliciet minderjarige slachtoffers vallen, maar dit hoeft niet, daarom is dit lidnummer buiten deze analyse is gehouden). Bij art. 250a (oud) Sr zijn dat lid 1 sub 3 en 5 en lid 2 sub 2 (het is mogelijk dat onder lid 3 ook expliciet minderjarige slachtoffers vallen, maar dit hoeft niet, daarom is dit lidnummer buiten deze analyse is gehouden). Bij art. 273a/f (tot 1 juli 2009) Sr zijn dat lid 1 sub 2, 5 en 8, lid 3 sub 2 en lid 4. Bij art. 273f (vanaf 1 juli 2009) Sr zijn dat lid 1 sub 2, 5 en 8 en lid 3 sub 2.

33 Zie NRM7, §11.5.2.

Figuur 6.4 Ingeschreven zaken die (mede) minderjarige slachtoffers betreffen (2007-2011)



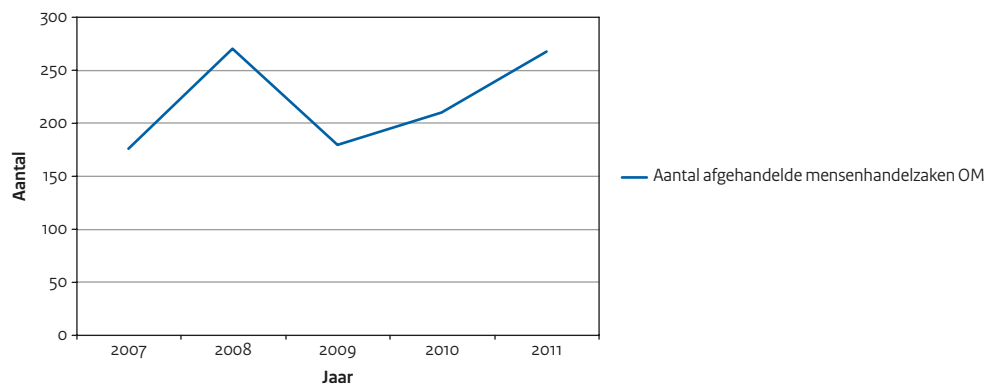
Het aandeel ingeschreven zaken dat (mede) minimaal één minderjarig slachtoffer betreft is in de periode 2007-2011 gemiddeld 18%. Het aandeel varieert tussen de 12% in 2008 en de 22% in 2011.

6.2.2 Afgehandelde mensenhandelzaken door het OM

Het aantal afgehandelde zaken

Figuur 6.5 toont de ontwikkeling van het jaarlijks aantal door het OM afgehandelde mensenhandelzaken.³⁴

Figuur 6.5 Aantal afgehandelde zaken OM (2007-2011)



Het OM heeft in de weergegeven vijf jaren in totaal 1.103 mensenhandelzaken afgehandeld.³⁵ Het gemiddelde ligt dus ook hier op ongeveer 220 zaken per jaar. Het jaarlijkse aantal fluctueert tussen de 176 in

³⁴ Voor de tabel met het volledige (inclusief indexcijfers en de relatieve groei ten opzichte van het voorgaande jaar) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.4.

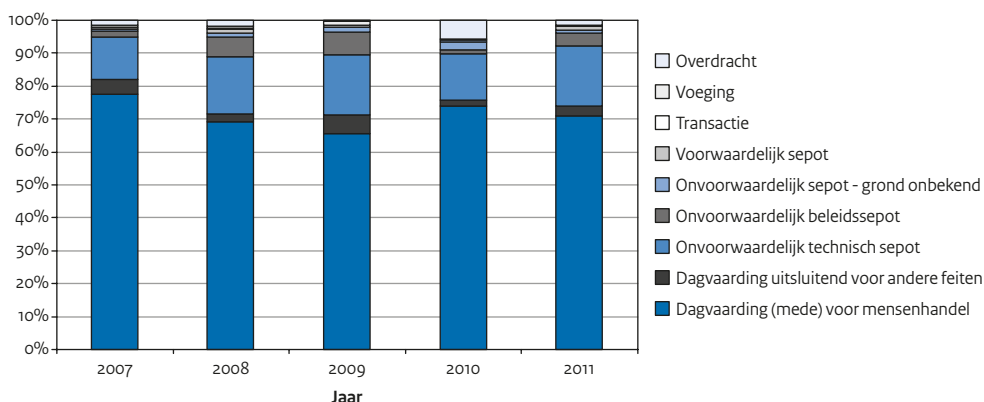
³⁵ Alle informatie in §6.2.2 heeft betrekking op dit aantal afgehandelde zaken.

2007 en de 270 in 2008. Deze figuur kan niet vergeleken worden met Figuur 6.2 waarin 2007 juist het jaar was met het grootste aantal ingeschreven zaken. Het aantal ingeschreven en afgehandelde zaken betreffen namelijk geen cohort; immers niet alle zaken worden in het jaar van inschrijving bij het OM ook door het OM afgehandeld.³⁶

Afgehandelde zaken naar afhandeling

Figuur 6.6 laat zien op welke manier het OM mensenhandelzaken heeft afgehandeld.³⁷

Figuur 6.6 Afgehandelde zaken naar afhandeling (2007-2011)



In gemiddeld bijna drie kwart (74%) van alle zaken heeft het OM besloten te dagvaarden en in ruim een vijfde deel (22%) van de gevallen is onvoorwaardelijk geseponeerd.³⁸ Andere afhandelingen zijn bijna niet voorgekomen. Binnen de gedagvaarde zaken (100%) is meestal (mede) voor mensenhandel gedagvaard (95%) en incidenteel uitsluitend voor andere feiten (5%). Wanneer sprake is van onvoorwaardelijke sepot (100%) gaat het vooral om technische sepot (gemiddeld 75%).³⁹ Het aandeel beleidssepot binnen onvoorwaardelijke sepot varieert tussen de 8% in 2010 en de 25% in 2009. Indien onvoldoende uitzicht bestaat op een veroordeling omdat bijvoorbeeld onvoldoende bewijs aanwezig is, zal gekozen worden voor een technisch sepot. Indien van vervolging wordt afgezien op gronden aan het algemeen belang ontleend, zal gekozen worden voor een beleidssepot.^{40,41} Hierbij kan worden gedacht aan – onder

36 Uit voetnoot 103 blijkt dat er in de periode 2002-2011 gemiddeld 2,5 jaar zit tussen de inschrijving van een mensenhandelzaak bij het OM en de afdoening van deze zaak in hoger beroep. Zie ook Bijlage 1 (Onderzoeksverantwoording).

37 Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.5.

38 Zie voor het BNRM-onderzoek naar vreemdelingrechtelijke en strafrechtelijke aspecten van geseponeerde mensenhandelzaken (NRM 2012b). Hieruit blijkt onder meer dat zogenoemde 'cosmetische sepot' (verdachte onbekend of te weinig opsporingsindicaties) niet in de OM-registratie terechtkomen. Het daadwerkelijke aantal sepot is dan ook groter, maar tegelijkertijd onbekend (NRM 2012b, p. 8).

39 Gemiddeld is in 9% van de onvoorwaardelijk geseponeerde zaken de sepotgrond niet geregistreerd en dus onbekend, uiteenlopend van 4% in 2007 tot 14% in 2010.

40 Opportuïteitsbeginsel, art. 167lid 2 Sv.

41 Aanwijzing gebruik sepotgronden (2009A016), *Stcr.* 2009, 12653.

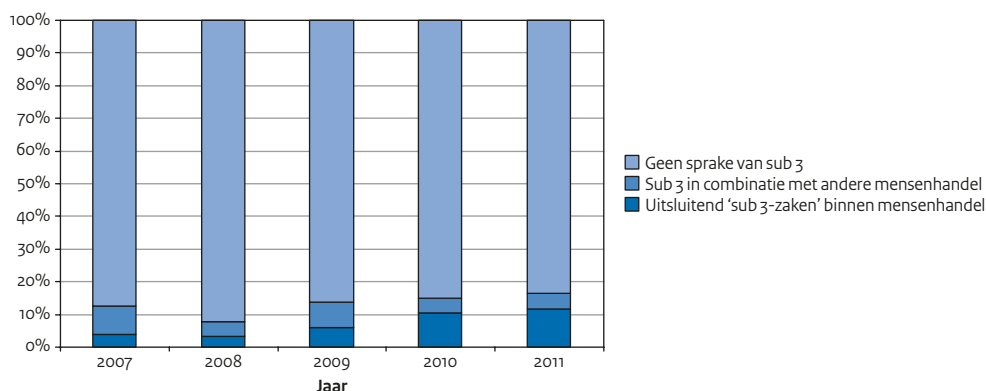
meer – gronden die samenhangen met het gepleegde feit (bijvoorbeeld: oud feit, gering aandeel in het feit) of met de persoon van de verdachte (bijvoorbeeld: verdachte onvindbaar).

6.2.3 Voor mensenhandel gedagvaarde zaken

Gedagvaarde sub 3-zaken

Figuur 6.7 laat per jaar zien in welk deel van de zaken die voor mensenhandel gedagvaard zijn, sprake is van een inschrijving op basis van artikel 250ter/a (oud) lid 1 sub 2 Sr en/of artikel 273a/f lid 1 sub 3 Sr (de zogenaamde sub 3-zaken).⁴² Hierbinnen is vervolgens een onderscheid gemaakt tussen zaken die – voor wat betreft mensenhandel – uitsluitend zien op sub 3 en zaken die naast sub 3 ook nog andere mensenhandelfeiten betreffen.⁴³

Figuur 6.7 Gedagvaarde sub 3-zaken (2007-2011)



⁴² Het gaat hierbij om het aanwerven, meenemen of ontvoeren om iemand in een ander land ertoe te brengen zich beschikbaar te stellen voor, kort gezegd, prostitutie. Voor meer informatie over de sub 3-zaken wordt verwezen naar het BNRM-jurisprudentieonderzoek (NRM 2012d, §4.5). Uit dit onderzoek blijkt dat in 2010 in bijna de helft van de in eerste aanleg afgedane zaken naar seksuele uitbuiting sprake was van een tenlastelegging op basis van (mede) sub 3. Dit aandeel is veel groter dan volgens Figuur 6.7. Hiervoor zijn verschillende verklaringen denkbaar. Het aandeel sub 3 genoemd in het BNRM-jurisprudentieonderzoek ziet op uitsluitend seksuele uitbuitingszaken terwijl Figuur 6.7 is gebaseerd op het totaal aan seksuele en overige uitbuitingszaken (en in overige uitbuitingszaken is geen sprake van sub 3). Het BNRM-jurisprudentieonderzoek gaat over een dagvaarding op basis van sub 3 en Figuur 6.7 over de inschrijving bij het OM op basis van sub 3. Het aantal gedagvaarde zaken (Figuur 6.7) vormt geen cohort met het aantal in eerste aanleg afgedane zaken (BNRM-jurisprudentieonderzoek). Tot slot is het mogelijk dat niet alle subleden bij het inschrijven van een zaak bij het OM altijd geregistreerd worden.

⁴³ Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.6.

Het gaat in de weergegeven vijf jaren om totaal 784 (mede) voor mensenhandel gedagvaarde zaken.⁴⁴ In gemiddeld 7% zijn deze zaken bij het OM ingeschreven op basis van – voor wat betreft mensenhandel – uitsluitend sub 3. Dit aandeel is in vijf jaar tijd gestegen van 4% in 2007 naar 12% in 2011.

Gedagvaarde zaken en strafverzwarende omstandigheden

In Figuur 6.8 zijn de door het OM voor in ieder geval mensenhandel gedagvaarde zaken verdeeld in zaken met betrekking tot ongekwalificeerde⁴⁵ en gekwalificeerde mensenhandel.⁴⁶ Gekwalificeerde mensenhandel houdt in dat sprake is van strafverzwarende omstandigheden.

Onder gekwalificeerde mensenhandel valt:

- mensenhandel gepleegd in vereniging;⁴⁷
- mensenhandel waarbij een slachtoffer jonger dan zestien jaar is betrokken;⁴⁸
- mensenhandel met zwaar lichamelijk letsel ten gevolge;⁴⁹
- mensenhandel waarvan levensgevaar voor een ander te duchten is;⁵⁰, en
- mensenhandel met de dood ten gevolge.⁵¹

44 Alle informatie in §6.2.3 heeft betrekking op dit aantal gedagvaarde zaken.

45 Art. 250ter/a (oud) lid 1 Sr en art. 273a/f lid 1 Sr.

46 Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.7.

47 Art. 250ter/a (oud) lid 2 sub 1 en lid 3 Sr & art. 273a/f (tot 1 juli 2009) lid 3 sub 1 en lid 4 Sr & art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 3 sub oud 1 Sr.

48 Art. 250ter/a (oud) lid 2 sub 2 Sr (het is mogelijk dat onder lid 3 ook expliciet een slachtoffer jonger dan zestien jaar valt, maar dit hoeft niet, daarom is dit lidnummer buiten deze analyse gehouden) & art. 273a/f (tot 1 juli 2009) lid 3 sub 2 en lid 4 Sr & art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 3 sub 2 Sr.

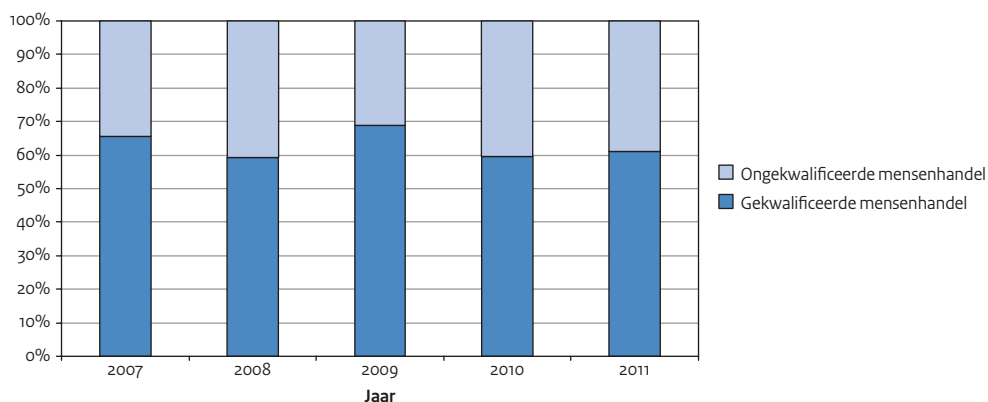
49 Art. 250ter/a (oud) lid 2 sub 3 Sr (het is mogelijk dat onder lid 3 ook expliciet zwaar lichamelijk letsel ten gevolge valt, maar dit hoeft niet, daarom is dit lidnummer buiten deze analyse gehouden) & art. 273a/f (tot 1 juli 2009) lid 5 Sr & art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 4 Sr.

50 Art. 273a/f (tot 1 juli 2009) lid 5 Sr & art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 4 Sr.

51 Art. 273a/f (tot 1 juli 2009) lid 6 Sr & art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 5 Sr.

Overigens voorziet de EU-Richtlijn mensenhandel die in april 2011 tot stand is gekomen onder meer in de bepaling dat mensenhandel gepleegd tegen kinderen – elke persoon beneden de leeftijd van achttien jaar – een strafverzwarende omstandigheid vormt.⁵²

Figuur 6.8 Gedagvaarde zaken en strafverzwarende omstandigheden (2007-2011)



In de meeste gevallen gaat het om gekwalificeerde mensenhandel (gemiddeld 62%) en dan met name om mensenhandel in vereniging en/of mensenhandel waarbij een slachtoffer jonger dan zestien jaar is betrokken. Mensenhandel met zwaar lichamelijk letsel ten gevolge en/of waarvan levensgevaar voor een ander te duchten is, komt veel minder vaak voor – in ieder geval in vijftien zaken in het tijdsbestek van vijf jaar. In deze periode is niet vervolgd voor mensenhandel met de dood ten gevolge. Het aandeel gekwalificeerde mensenhandel waarvoor gedagvaard wordt is in de periode 2007-2011 redelijk stabiel gebleven en schommelt tussen de 59% in 2008 en 2010 en de 69% in 2009.⁵³

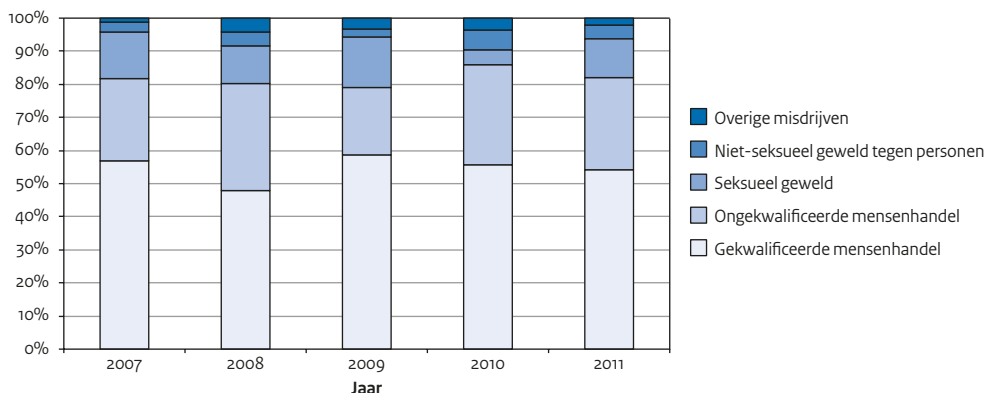
⁵² Zie NRM 2012d, §6.4. Ingevolge de EU-Richtlijn mensenhandel geldt voor mensenhandel gepleegd onder bepaalde omstandigheden een maximale strafbedreiging van ten minste tien jaren gevangenisstraf. Een van de genoemde omstandigheden betreft mensenhandel gepleegd tegen een bijzonder kwetsbaar slachtoffer, waaronder volgens de richtlijn ten minste kinderen moeten worden verstaan (art. 4 lid 2 sub a jo. art. 2 sub 6 EU-richtlijn mensenhandel, Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2011 inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, *PbEU* 2011, L 101/1). Deze richtlijn moet uiterlijk in april 2013 geïmplementeerd zijn. Voorgesteld wordt de strafverzwaringsgronden onder art. 273f lid 3 Sr uit te breiden tot mensenhandel gepleegd tegen een persoon beneden de leeftijd van achttien jaar of tegen een ander persoon bij wie misbruik van een kwetsbare positie wordt gemaakt (*Kamerstukken II* 2011/12, 33 309, nr. 3, p. 13). Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het weggelopen zijn uit een (jeugd)inrichting, een drugsverslaving, zwangerschap, gezondheidsproblemen, handicaps (verstandelijk/lichamelijk), illegaliteit en verminderde geestelijke weerbaarheid.

⁵³ In voorgaande rapportages zijn in plaats van de *gedagvaarde zaken* naar strafverzwarende omstandigheden, de *ingeschreven zaken* naar strafverzwarende omstandigheden weergegeven. Hierdoor is Figuur 6.8 niet goed te vergelijken met de figuren met betrekking tot ingeschreven zaken naar strafverzwarende omstandigheden uit eerdere rapportages/publicaties.

Gedagvaarde zaken naar zwaarste feit

Mensenhandel wordt vaak in combinatie met andere delicten gepleegd. Een mensenhandelzaak kan dan ook meerdere, andersoortige feiten betreffen. Figuur 6.9 geeft een overzicht van het zwaarst geregistreerde feit op de dagvaarding.⁵⁴ Als zwaarste feit geldt het feit met de zwaarste strafbedreiging.⁵⁵ De term geeft geen kwalitatief oordeel over het delict.

Figuur 6.9 Gedagvaarde zaken naar zwaarste feit (2007-2011)



Mensenhandel (ongekwalificeerd dan wel gekwalificeerd) is gemiddeld genomen in 82% van de gevallen het enige of het zwaarst geregistreerde feit waarvoor is gedagvaard. Indien ook sprake is van een verdienking van een zwaarder feit dan mensenhandel, betreft dit doorgaans een vorm van seksueel geweld (11% over het totaal van vijf jaar). Hierbij moet dan vooral gedacht worden aan delicten als verkrachting en gemeenschap met een persoon jonger dan zestien jaar.⁵⁶

54 Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.8.

55 Door de verhoging van de strafbedreiging vanaf juli 2009 (zie §6.1 (Inleiding)) zou verwacht worden dat op een gegeven moment in Figuur 6.9 een toename zichtbaar zou zijn van het aandeel mensenhandel als zwaarste feit. Dit is niet het geval omdat de zaken op basis van art. 273f Sr vanaf juli 2009 (met een hogere strafbedreiging dan art. 273a/f zoals de bepaling gold vóór juli 2009) ten behoeve van de analyses zijn omgenummerd naar art. 273a/f Sr geldend vóór juli 2009 waaraan ook de strafbedreiging is gekoppeld.

56 In voorgaande rapportages zijn in plaats van de *gedagvaarde zaken* naar zwaarste feit, de *ingeschreven zaken* naar zwaarste feit weergegeven. Hierdoor is Figuur 6.9 niet goed te vergelijken met de figuren met betrekking tot ingeschreven zaken naar zwaarste feit uit eerdere rapportages/publicaties.

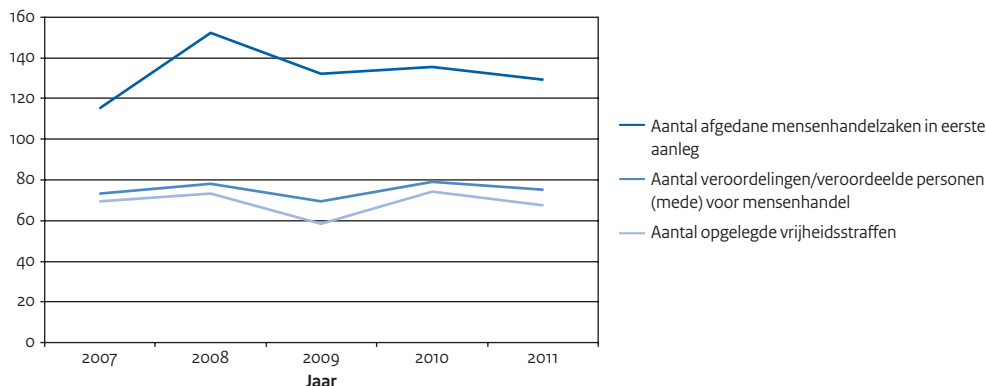
6.3 Berechting in eerste aanleg

6.3.1 In eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken

Aantal in eerste aanleg afgedane zaken

Figuur 6.10 toont de ontwikkeling van het aantal in eerste aanleg afgedane zaken.⁵⁷

Figuur 6.10 Aantal in eerste aanleg afgedane zaken (2007-2011)



In de weergegeven periode heeft de rechter in eerste aanleg 663 mensenhandelzaken afgedaan.⁵⁸ Dit komt neer op een gemiddelde van ruim 130 zaken per jaar. De drie meest recente jaren wijken slechts maximaal 4% van dit gemiddelde af. Het jaarlijks aantal afgedane zaken varieert tussen de 115 zaken in 2007 en de 152 zaken in 2008. Deze figuur kan niet vergeleken worden met Figuur 6.2 en/of Figuur 6.5 omdat het aantal ingeschreven zaken OM per jaar, het aantal afgehandelde zaken OM per jaar en het aantal in eerste aanleg afgedane zaken per jaar geen cohort betreffen; immers niet alle zaken worden in het jaar van inschrijving bij het OM ook door het OM afgehandeld en indien van toepassing door de rechter in eerste aanleg afgedaan.⁵⁹

In eerste aanleg afgedane zaken naar afdoening

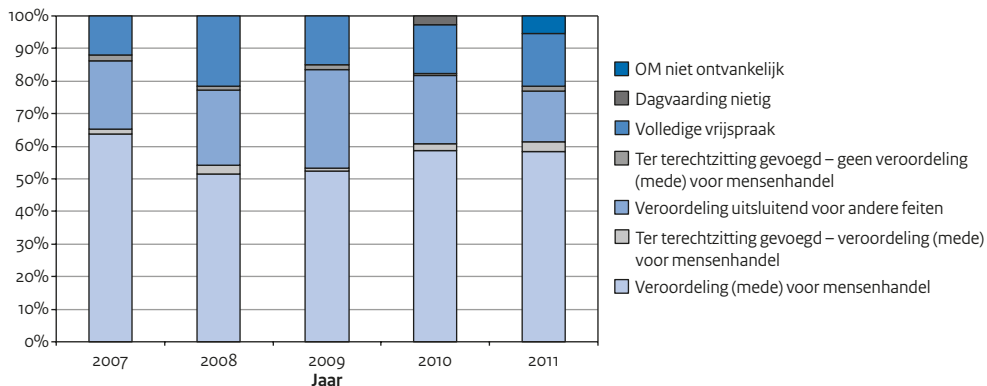
Figuur 6.11 laat zien met welke beslissingen de rechter in eerste aanleg de zaken heeft afgedaan.⁶⁰

⁵⁷ Voor de tabel met het volledige (inclusief indexcijfers en de relatieve groei ten opzichte van het voorgaande jaar) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.9.

⁵⁸ Alle informatie in §6.3.1 heeft betrekking op dit aantal in eerste aanleg afgedane zaken.

⁵⁹ Uit voetnoot 103 blijkt dat er in de periode 2002-2011 gemiddeld 2,5 jaar zit tussen de inschrijving van een mensenhandelzaak bij het OM en de afdoening van deze zaak in hoger beroep. Zie ook Bijlage 1 (Onderzoeksverantwoording).

⁶⁰ Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.10

Figuur 6.11 In eerste aanleg afgedane zaken naar afdoening (2007-2011)

Gemiddeld heeft 56% van de in eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken tot een veroordeling voor in ieder geval mensenhandel geleid.⁶¹ In 38% van alle afgedane zaken is vrijgesproken ten aanzien van alle ten laste gelegde mensenhandelfeiten (22% betreft een vrijspraak voor de mensenhandelfeiten maar een veroordeling voor uitsluitend andere delicten dan mensenhandel en 16% betreft een volledige vrijspraak). In totaal zijn 23 zaken ter terechtzitting gevoegd⁶², is in 2010 vier keer de dagvaarding nietig verklaard⁶³ en is het OM in 2011 zeven keer niet ontvankelijk verklaard⁶⁴. In de vorige cijfermatige publicatie ten aanzien van (de vervolging en berechting van) verdachten en veroordeelden in mensenhandelzaken over de periode 2006-2010⁶⁵ werd opgemerkt dat in het tijdsbestek 2004-2009 het percentage veroordelingen voor mensenhandel met maar liefst 25% is gedaald.⁶⁶ In 2010 was voor het eerst sprake van een duidelijke relatieve stijging naar 59%⁶⁷ en in 2011 is dit ongeveer gelijk gebleven (58%). Ondanks het feit dat het aandeel veroordelingen in 2010 en 2011 hoger is dan in de jaren 2008 en 2009 blijft het percentage laag. Enkele redenen voor dit lage aandeel veroordelingen blijken uit de kwalitatieve analyses

61 Ook binnen deze 56% kan sprake zijn van vrijspraken voor ten laste gelegde mensenhandelfeiten. Immers, indien één ten laste gelegd mensenhandelfeit bewezen is verklaard, geldt een veroordeling voor in ieder geval mensenhandel. Het is dan tegelijkertijd mogelijk dat de verdachte ten aanzien van overige ten laste gelegde mensenhandelfeiten is vrijgesproken. Zie voor informatie over 'volledige' en 'gedeeltelijke' veroordelingen voor mensenhandel NRM 2012, p. 36, Tabel 2.

62 In de voetnoten bij Tabel B3.3.10 is te zien hoe vaak de 23 ter terechtzitting gevoegde zaken tot een veroordeling voor mensenhandel hebben geleid.

63 Volgens NRM 2012d (p. 203) is hiervan in 2010 drie keer sprake. Voor verklaringen voor de kleine verschillen tussen OM-data en het BNRM-jurisprudentieonderzoek wordt verwezen naar Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording.

64 Volgens NRM 2012d (p. 203) is hiervan in 2010 ook één keer sprake ten aanzien van alle ten laste gelegde mensenhandelfeiten, maar is het OM in die zaak wel ontvankelijk voor het overige ten laste gelegde delict.

65 NRM 2012a.

66 Zie NRM 2012a, p. 12 en NRM8, p. 130.

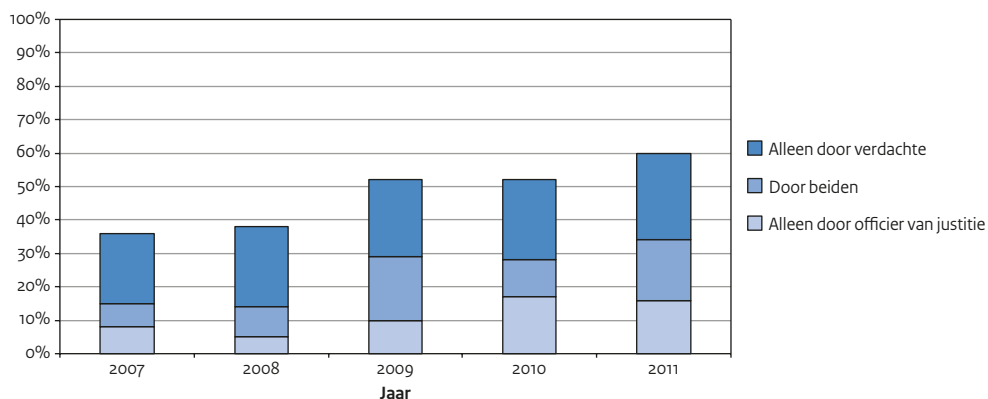
67 De uitspraak van de Hoge Raad in de Chinese Horecazaak eind 2009 (HR 27 oktober 2009, LJN BI7099), welke sindsdien heeft geresulteerd in relatief meer veroordelingen in overige uitbuitingszaken, verklaart de toename in 2010 overigens niet (zie NRM 2012a, pp. 12-13).

in het BNRM-jurisprudentieonderzoek Hierin heeft de NRM aanbevolen om te voorzien in specialisatie van officieren van justitie en rechters die mensenhandelzaken behandelen.⁶⁸

In eerste aanleg afgedane zaken waarin hoger beroep is ingesteld

Figuur 6.12 toont de ontwikkeling van het aandeel in eerste aanleg afgedane zaken waarin hoger beroep is ingesteld. Ook is te zien door wie hoger beroep is aangetekend.⁶⁹

Figuur 6.12 In eerste aanleg afgedane zaken waarin hoger beroep is ingesteld (2007-2011)



Het jaar 2011 is in de volgende beschrijving buiten beschouwing gelaten omdat het weergegeven aandeel bij een volgende peildatum waarschijnlijk lager is doordat een deel van het ingesteld hoger beroep dan inmiddels is ingetrokken. Gemiddeld is in de periode 2007-2010 in 44% van alle in eerste aanleg afgedane zaken hoger beroep aangetekend door de verdachte en/of de OvJ. Het aandeel hoger beroep is vanaf 2007 elk jaar gestegen (van 36% in 2007 naar 52% in 2010). In 2007 en 2008 is in ruim een derde deel van de zaken hoger beroep ingesteld en in 2009 en 2010 in ongeveer de helft van de zaken. De OvJ tekende in 2007 in 15% van de zaken hoger beroep aan (al dan niet samen met de verdachte) en in 2010 in 28% van de zaken. Dit is een aanzienlijke stijging (die overigens tevens geldt voor de verdachte).

⁶⁸ NRM 2012d, p 175. Aan deze aanbeveling is inmiddels door het LOVS gehoor gegeven (<http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Nieuws/Pages/Rechterlijke-specialisatie-in-mensenhandelzaken.aspx>).

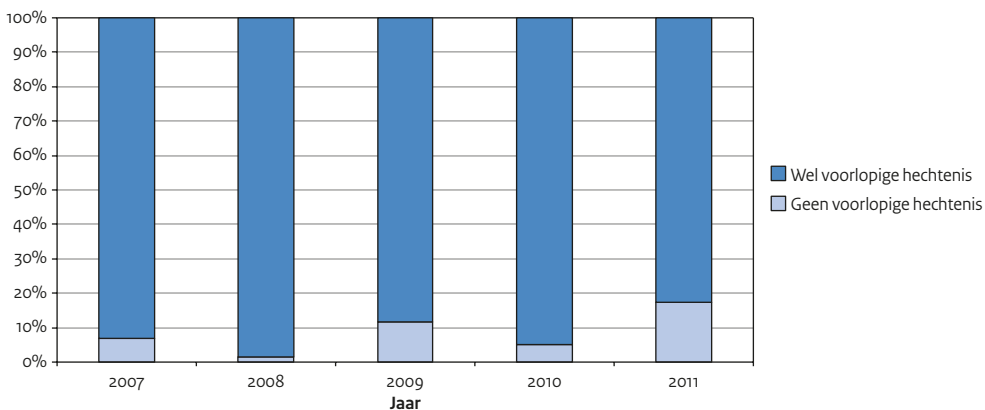
⁶⁹ Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.11.

6.3.2 Veroordelingen voor mensenhandel in eerste aanleg

Veroordelingen in eerste aanleg en voorlopige hechtenis

Figuur 6.13 laat zien bij welk deel van de 374 in eerste aanleg veroordeelde personen⁷⁰ voor in ieder geval mensenhandel op enig moment voorlopige hechtenis⁷¹ is toegepast.⁷²

Figuur 6.13 Veroordelingen in eerste aanleg en voorlopige hechtenis (2007-2011)



Gemiddeld is bij 92% van alle veroordeelden voorlopige hechtenis toegepast. De jaren 2008 met bijna 100% en 2011 met 83% wijken hiervan het meeste af. In 2011 is 17% dus op geen enkel moment in hechtenis genomen ondanks de verdenking van in ieder geval het ernstige delict mensenhandel (dat uiteindelijk in deze gevallen ook geresulteerd heeft in een veroordeling voor mensenhandel). Omdat voorlopige hechtenis tussentijds kan worden geschorst of opgeheven betekent het niet dat de veroordeelden – bij wie ooit voorlopige hechtenis is toegepast – ook ten tijde van de terechtzitting (nog) gedetineerd waren.⁷³ Dit blijkt wel wanneer de 95% uit 2010 vergeleken wordt met het BNRM-jurisprudentieonderzoek: nog maar 50% van de voor seksuele uitbuiting veroordeelde personen en 43% van de voor overige uitbuiting veroordeelde personen zaten in dit jaar ten tijde terechtzitting nog vast.⁷⁴ De 50% laat in vergelijking tot 2007 (72%) in dit kader een opmerkelijke afname zien.⁷⁵ De verhoging van de strafbedreiging die de

⁷⁰ Alle informatie in §6.3.2 heeft betrekking op dit aantal veroordelingen.

⁷¹ Dit betreft niet de in verzekeringstelling.

⁷² Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.12.

⁷³ Dit is niet af te leiden uit OM-data.

⁷⁴ NRM 2012d, pp. 95-96.

⁷⁵ NRM7, p. 371.

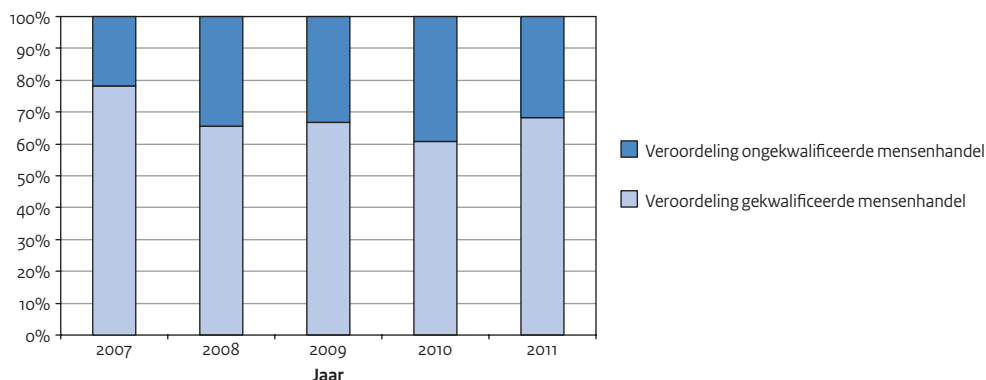
mogelijkheid tot toepassing van voorlopige hechtenis voor gekwalificeerde vormen van mensenhandel heeft vergroot,⁷⁶ is (nog) niet terug te zien in de figuur: in 2011⁷⁷ is hiervan zelfs het minst vaak sprake.^{78,79}

Naar voorlopige hechtenis in mensenhandelzaken wordt door BNRM thans onderzoek verricht. Dit onderzoek zal naar verwachting in het voorjaar van 2013 worden gepubliceerd. Daarbij zal onder meer bekeken worden in hoeverre voorlopige hechtenis wordt geschorst en waarom. Ook zal een van de gronden voor voorlopige hechtenis, vluchtgevaar, in relatie tot Europese regelgeving bij de analyse worden betrokken.

Veroordelingen in eerste aanleg en strafverzwarende omstandigheden

In Figuur 6.14 zijn de mensenhandelzaken die in eerste aanleg tot een veroordeling (mede) voor mensenhandel hebben geleid verdeeld naar bewezen verklaarde ongekwalificeerde en gekwalificeerde⁸⁰ mensenhandel.⁸¹

Figuur 6.14 Veroordelingen in eerste aanleg en strafverzwarende omstandigheden (2007-2011)



⁷⁶ Zie §6.1 (Inleiding), voetnoot 14.

⁷⁷ In 2010 is veelal nog sprake van mensenhandelfeiten gepleegd voor juli 2009, zie NRM 2012d, p. 173.

⁷⁸ Terwijl uit Figuur 6.14 blijkt dat het aandeel gekwalificeerde mensenhandel waarvoor in 2011 is veroordeeld niet lager is dan in de jaren ervoor.

⁷⁹ In voorgaande rapportages zijn in plaats van de *veroordelingen in eerste aanleg* en voorlopige hechtenis, de *in eerste aanleg afgedane zaken* en voorlopige hechtenis weergegeven. Hierdoor is Figuur 6.13 niet goed te vergelijken met de figuren met betrekking tot in eerste aanleg afgedane zaken en voorlopige hechtenis uit eerdere rapportages/publicaties.

⁸⁰ Zie voetnoot 12 en de inleiding bij Figuur 6.8 voor een uitleg van de verschillende vormen van gekwalificeerde mensenhandel.

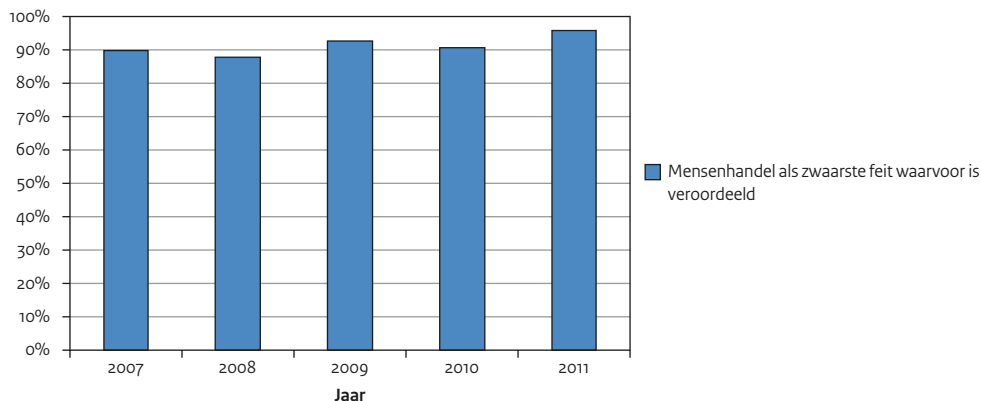
⁸¹ Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.13.

Gemiddeld is in ongeveer twee derde deel van alle mensenhandelveroordelingen gekwalificeerde mensenhandel bewezen verklaard.⁸² In 2010 is dit aandeel het kleinst (61%). Vergeleken met de door het OM gedagvaarde zaken naar strafverzwarende omstandigheden (zie Figuur 6.8) is bij de veroordelingen voor mensenhandel iets vaker sprake van gekwalificeerde mensenhandel (68% ten opzichte van 62%). In de periode 2000-2008 werd een dalende trend geconstateerd van het aandeel gekwalificeerde mensenhandelveroordelingen – van 100% naar 65%,⁸³ welke trend inmiddels lijkt te zijn gestabiliseerd tussen de 60% en de 70%.

Veroordelingen in eerste aanleg naar zwaarste feit waarvoor is veroordeeld

In Figuur 6.15 is te zien hoe vaak mensenhandel (ongekwalificeerd dan wel gekwalificeerd) het enige of het zwaarste feit is waarvoor is veroordeeld in de zaken die tot een veroordeling (mede) voor mensenhandel hebben geleid.⁸⁴ Als zwaarste feit geldt het feit met de zwaarste strafbedreiging.⁸⁵ De term geeft geen kwalitatief oordeel over het delict.

Figuur 6.15 Veroordelingen in eerste aanleg naar zwaarste feit waarvoor veroordeeld (2007-2011)



Mensenhandel (ongekwalificeerd dan wel gekwalificeerd) is gemiddeld in ieder geval in 92% van de veroordelingen voor mensenhandel het enige of het zwaarste feit waarvoor is veroordeeld. 2011 met 96%

82 Overigens betekent het bewezen verklaren van een gekwalificeerde vorm van mensenhandel, anders dan verwacht, niet dat hier ook altijd bij de strafoplegging rekening mee wordt gehouden, zie NRM 2012d, §6.3.1.

83 Zie NRM8, p. 131.

84 Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.14.

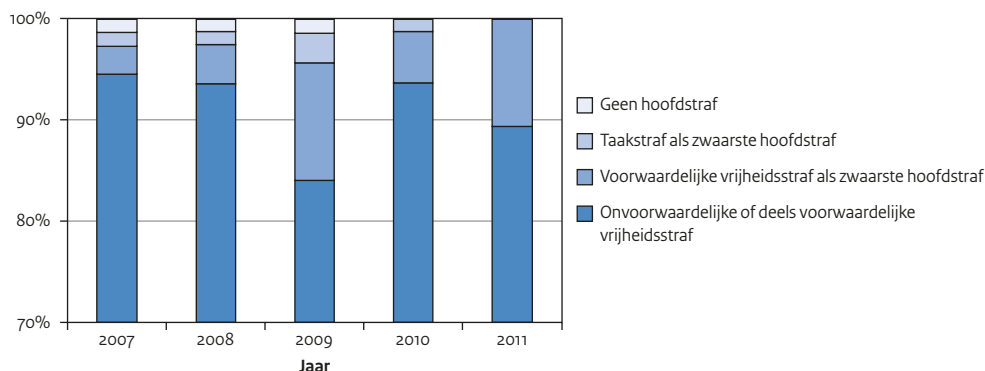
85 Door de verhoging van de strafbedreiging vanaf juli 2009 (zie §6.1 (Inleiding)) zou verwacht worden dat, als gevolg hiervan, op een gegeven moment in Figuur 6.15 een toename zichtbaar zou zijn van het aandeel mensenhandel als zwaarste feit. Dit is inderdaad het geval, maar dit kan niet verklaard worden door de verhoging van de strafbedreiging omdat de zaken op basis van art. 273f Sr vanaf juli 2009 (met een hogere strafbedreiging dan art. 273a/f zoals de bepaling gold vóór juli 2009) ten behoeve van de analyses zijn omgenummerd naar art. 273a/f Sr geldend vóór juli 2009 waaraan ook de strafbedreiging is gekoppeld.

betreft het grootste aandeel, wat overigens niet te verklaren is door de verhoging van de strafbedreiging sinds juli 2009.⁸⁶ Vergeleken met het zwaarst geregistreerde delict in de zaken die door het OM zijn gedagvaard (zie Figuur 6.9) is bij de veroordelingen voor mensenhandel vaker sprake van mensenhandel als zwaarste feit waarvoor is veroordeeld (92% ten opzichte van 82%).

Veroordelingen in eerste aanleg naar opgelegde straf

Figuur 6.16 geeft een overzicht van de zwaarst opgelegde hoofdstraffen in de zaken waarin in eerste aanleg (mede) is veroordeeld voor mensenhandel.⁸⁷ De opgelegde straffen zijn dus niet altijd uitsluitend opgelegd ten aanzien van de bewezen mensenhandelfeiten. Het komt regelmatig voor dat ook andere feiten naast mensenhandel bewezen zijn verklaard, soms zelfs feiten met een hogere strafbedreiging dan mensenhandel (in gemiddeld 8% van de gevallen, zie Figuur 6.15).

Figuur 6.16 Veroordelingen in eerste aanleg naar zwaarst opgelegde hoofdstraf (2007-2011)



In totaal is gemiddeld in 91% van de mensenhandelveeroordelingen een onvoorwaardelijke of deels voorwaardelijke vrijheidsstraf als zwaarste hoofdstraf opgelegd. Dit aandeel varieert in het weergegeven tijdsbestek tussen de 84% in 2009 en de 95% in 2007. Een taakstraf als zwaarst opgelegde hoofdstraf is gemiddeld in 1% van de gevallen opgelegd, maar in totaal (dus inclusief in combinatie met een al dan niet (deels) voorwaardelijke vrijheidsstraf) in 13% van de gevallen. Vier keer is sprake van een opgelegde geldboete in combinatie met een al dan niet (deels) voorwaardelijke vrijheidsstraf en in drie zaken is helemaal geen hoofdstraf opgelegd. De drie meest voorkomende (combinaties van) opgelegde hoofdstraffen zijn: een geheel onvoorwaardelijke vrijheidsstraf (56%), een deels voorwaardelijke vrijheidsstraf (27%) en een deels voorwaardelijke vrijheidsstraf in combinatie met een taakstraf (7%).

⁸⁶ Zie hiervoor §6.1 (Inleiding) en voetnoot 85.

⁸⁷ Voor de tabel met het volledige (inclusief de verdeling naar ongekwalificeerde en gekwalificeerde mensenhandel en inzicht in de combinaties van opgelegde hoofdstraffen) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.15.

In de totaal 374 zaken waarin veroordeeld is voor mensenhandel in de periode 2007-2011, is ook gekeken naar een selectie van opgelegde maatregelen⁸⁸ en bijkomende straffen.⁸⁹ In drie gevallen is een TBS-maatregel (meerderjarige dader) opgelegd en tweemaal een PIJ-maatregel (minderjarige dader). Voorts is in totaal 117 keer sprake van een opgelegde schadevergoedingsmaatregel, dat is ongeveer in een derde deel van alle zaken.⁹⁰ Dit betekent overigens niet per se dat de schadevergoedingsmaatregelen zijn opgelegd vanwege de bewezen mensenhandelfeiten of ten aanzien van slachtoffers van mensenhandel. Het is evengoed mogelijk dat in de veroordelende vonnissen voor mensenhandel ook is veroordeeld voor andere delicten dan mensenhandel (waarbij sprake is van andere slachtoffers dan de mensenhandelslachtoffers) ten behoeve van wie de schadevergoedingsmaatregel is opgelegd. In 28 zaken zijn voorwerpen onttrokken aan het verkeer en de bijkomende straf ‘verbeurdverklaring’ is in 31 zaken opgelegd.

6.3.3 Voor mensenhandel opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg

De duur van het onvoorwaardelijke deel van de opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg

Figuur 6.17 geeft een overzicht van de duur van het onvoorwaardelijke deel van de 341 opgelegde onvoorwaardelijke of deels voorwaardelijke vrijheidsstraffen.^{91,92}

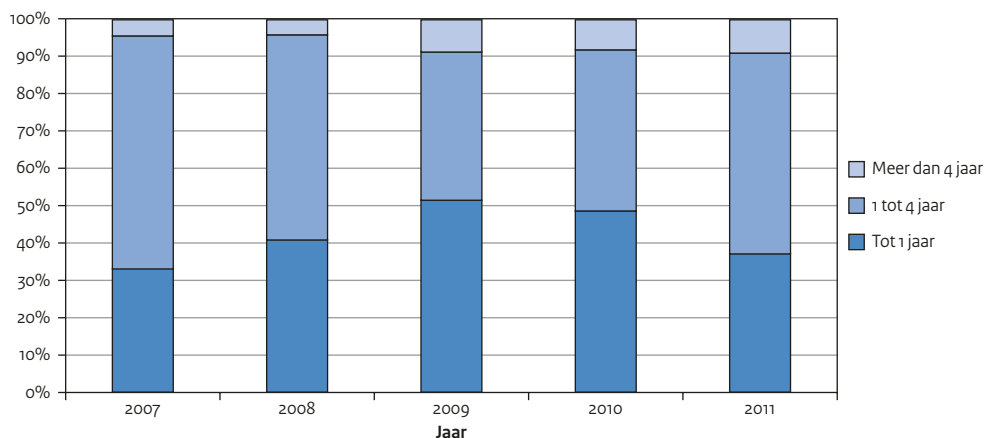
88 Betrouwbare informatie ten aanzien van opgelegde ontnemingsmaatregelen is helaas niet uit OM-data te verkrijgen.

89 Voor de tabel met het volledige overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.16.

90 Uit de kwalitatieve analyses van het BNRM-jurisprudentieonderzoek (NRM 2012d, pp. 176-177) blijkt dat de vergoeding van schade aan slachtoffers eerder uitzondering dan regel is en dat er binnen de toekenningen van schade nog geen consistente lijn is ontwikkeld. De NRM heeft aanbevolen om invulling te geven aan het recht van een slachtoffer mensenhandel op vergoeding van geleden schade. Zowel officieren van justitie als rechters spelen hierbij een belangrijke rol. Het LOVS heeft op 18 oktober 2012 laten weten dat de rechtspraak momenteel bezig is met het ontwikkelen van een zogenoemde Best Practice Slachtoffer. ‘Doel hiervan is te komen tot een praktische handreiking voor rechters waarin de bestaande handreikingen, aanbevelingen en modelregelingen met betrekking tot het slachtoffer of de benadeelde partij [waaronder dus ook mensenhandelslachtoffers; BNRM] worden opgenomen. In deze Best Practice zal ook aandacht worden besteed aan de vaststelling van de schade die slachtoffers hebben geleden als gevolg van het strafbare feit. De Best Practice zal uitgangspunten bevatten ten aanzien van het ontvankelijkheidscriterium en ten aanzien van de wijze van berekening van de hoogte van de te vergoeden schade. Het streven is erop gericht dat de Best Practice voorjaar 2013 gereed is.’ (*Aanhangsel Handelingen II* 2012/13, nr. 568).

91 Voor de tabel met het volledige (inclusief de verdeling naar ongekwalificeerde en gekwalificeerde mensenhandel) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.17.

92 Alle informatie in §6.3.3 heeft betrekking op dit aantal opgelegde vrijheidsstraffen.

Figuur 6.17 Opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg naar duurcategorie (2007-2011)

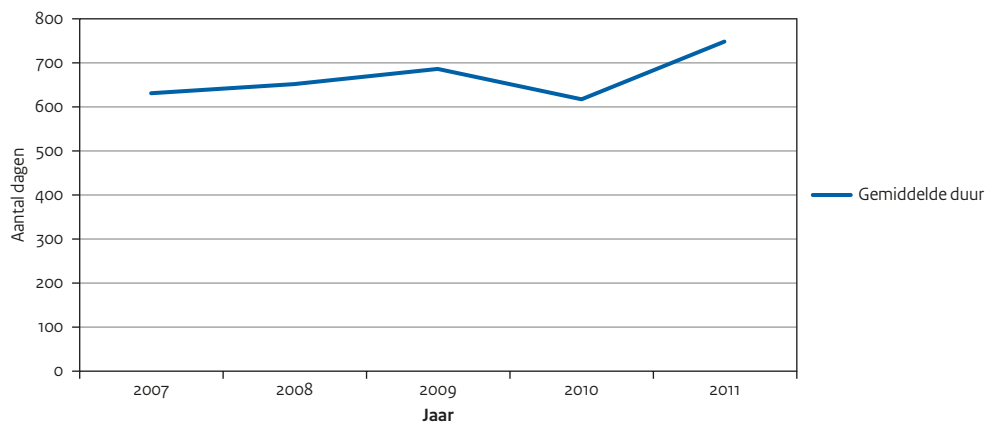
De duur van het onvoorwaardelijke deel van de opgelegde vrijheidsstraffen is in 42% van de gevallen niet langer dan één jaar. Vrijheidsstraffen van meer dan vier jaar zijn bijna niet opgelegd (7% over vijf jaar).⁹³ In de figuur is te zien dat in 2009 en 2010 relatief gezien vaker sprake is van vrijheidsstraffen tot één jaar dan in de twee jaren daarvoor (49%-52% ten opzichte van 33%-41%). Ook is in de recentere jaren vaker een vrijheidsstraf van boven de vier jaar opgelegd (8%-9% ten opzichte van 4%). In 2011 is minder vaak een straf tot één jaar opgelegd (37%) en vaker een straf van meer dan vier jaar (9%). De indruk ontstaat zo dat in 2011 gemiddeld genomen zwaardere straffen zijn opgelegd – (deels) mogelijk als gevolg van de wettelijke strafverhoging voor mensenhandelfeiten gepleegd na 1 juli 2009.⁹⁴

In Figuur 6.18 is de ontwikkeling van de gemiddelde duur van het onvoorwaardelijke deel van de opgelegde vrijheidsstraffen te zien.⁹⁵ Hier is dus per jaar gekeken naar het gemiddeld aantal dagen onvoorwaardelijke vrijheidsstraf dat is opgelegd in de mensenhandelzaken die tot een veroordeling (mede) voor mensenhandel hebben geleid. De gemiddelde duur heeft dus betrekking op een mensenhandelzaak met mogelijk meerdere bewezen verklaarde (mensenhandel)feiten. Het is van belang niet uitsluitend naar de duur van de opgelegde straf in duurcategorieën te kijken, maar om ook de gemiddelde duur te bezien. Bijvoorbeeld: in Figuur 6.17 komen de jaren 2009 en 2010 ongeveer overeen voor wat betreft de verdeling naar duurcategorieën, maar uit Figuur 6.18 blijkt dat deze jaren voor wat betreft gemiddelde opgelegde duur in dagen juist veel van elkaar verschillen.

93 Uit de kwalitatieve analyses van het BNRM-jurisprudentieonderzoek (NRM 2012d, pp. 175-176) blijkt dat vergelijkbare mensenhandelzaken uiteenlopend worden bestraft. Ten behoeve van een consistente straftoemeting heeft de NRM aanbevolen om binnen de ZM oriëntatiepunten te ontwikkelen. Het LOVS heeft op 18 oktober 2012 aangegeven dat naar deze mogelijkheid onderzoek wordt verricht (<http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Nieuws/Pages/Rechterlijke-specialisatie-in-mensenhandelzaken.aspx>).

94 Zie §6.1 (Inleiding).

95 Voor het overzicht van de gemiddelde duur in dagen (inclusief de standaard deviatie en de verdeling naar ongekwalificeerde en gekwalificeerde mensenhandel) wordt verwezen naar de voetnoten bij Tabel B3.3.17.

Figuur 6.18 Opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg naar gemiddelde duur in dagen (2007-2011)

De gemiddelde duur van het onvoorwaardelijke deel van de opgelegde vrijheidsstraffen varieert tussen de 617,1 dagen⁹⁶ in 2010 en de 749,1 dagen⁹⁷ in 2011. Zoals reeds opgemerkt in de vorige cijfermatige publicatie ten aanzien van (de vervolging en berechting van) verdachten en veroordeelden in mensenhandelzaken in 2006-2010⁹⁸ zijn de huidige vrijheidsstraffen van kortere duur dan voorheen (in de periode 2000-2008 was het gemiddelde 759,7 dagen⁹⁹ en in de hier weergegeven periode (2007-2011) 665,4 dagen¹⁰⁰). Maar met de forse toename van het gemiddeld aantal opgelegde dagen in 2011 lijken de in de praktijk door de rechter opgelegde straffen wel aan te sluiten bij de verhoging van de wettelijke strafbedreiging sinds juli 2009 waarmee de wetgever de ernst van het misdrijf mensenhandel heeft willen benadrukken.¹⁰¹

6.4 Berechting in hoger beroep

Uit Tabel B3.10 blijkt dat in de periode 2007-2011 in 312 mensenhandelzaken hoger beroep is ingesteld. Figuur 6.12 laat in dit kader duidelijk zien dat hiervan in de recentere jaren steeds vaker sprake is. Ondanks het feit dat 'de instroom' (de door de rechter in eerste aanleg afgedane zaken waarbij hoger beroep is ingesteld) en 'de uitstroom' (de zaken die door de rechter in hoger beroep zijn afgedaan) geen cohort

96 Sd: 562,5 dagen.

97 Sd: 656,4 dagen.

98 NRM 2012a, p. 17.

99 Sd: 714,9 dagen, zie NRM8, p. 133.

100 Sd: 596,0 dagen.

101 Zie §6.1 (Inleiding).

vormen en dus per jaar niet tegen elkaar afgezet kunnen worden, is het verschil van 312 zaken instroom en 114 zaken uitstroom¹⁰² over de periode 2007-2011 opmerkelijk.¹⁰³

In totaal zijn in de periode 2002-2011 – volgens de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) – 264 mensenhandelzaken in hoger beroep afgedaan, 150 in de eerste vijf jaar en 114 in de recentere vijf jaren.¹⁰⁴ Het aantal per jaar varieert tussen de 13 in 2008 (en 2011)¹⁰⁵ en de 43 in 2006.¹⁰⁶ Op de tenlasteleggingen is mensenhandel in totaal in ruim drie kwart (78%) van alle hoger beroepzaken het zwaarste feit, dit geldt voor 72% in de periode 2002-2006 en voor 86% in de periode 2007-2011.¹⁰⁷ Het gaat in het algemeen vaker om zaken met als zwaarste feit ongekwalificeerde mensenhandel (53%) dan om zaken met als zwaarste feit gekwalificeerde mensenhandel (25%), alhoewel een toename van deze

102 Zie Tabel B3.4.1.

103 Met name omdat 'de instroom' gecorrigeerd is voor de zaken waarin het ingestelde hoger beroep is ingetrokken. Er zijn echter signalen dat het intrekken van ingesteld hoger beroep niet altijd consequent ingevoerd is in het registratiesysteem van het OM: zo is er een klein aantal mensenhandelzaken in OM-data waarbij geregistreerd staat dat hoger beroep is ingesteld en tegelijkertijd dat het vonnis in eerste aanleg onherroepelijk is. Deze constatering kan echter bij lange na niet het genoemde grote verschil van bijna 200 zaken in vijf jaar tijd verklaren. Mogelijk bestaat een achterstand in afdoeningen in hoger beroep, maar deze achterstand zou dan inmiddels enorm opgelopen moeten zijn (in NRM8 werd immers over de periode 2000-2008 hetzelfde geconstateerd (NRM8, p. 134, voetnoot 169)). Dat het verschil te verklaren zou zijn door de achterstand van registratie in de OBJD in vergelijking tot OM-data (zie Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording) is niet meer reëel omdat dit dan vooral voor de recente jaren zou gelden en dit blijkt niet het geval te zijn (bij peildatum januari 2010 waren in de jaren 2002-2008 bijna hetzelfde aantal zaken in hoger beroep afgedaan als volgens peildatum juli 2012 – het verschil betreft totaal maar dertien zaken in de jaren 2006-2008). Een duidelijke verklaring voor de geconstateerde inconsequentie is op dit moment dus niet voorhanden.

Voor bijna alle mensenhandelzaken die in de periode 2002-2011 in hoger beroep zijn afgedaan (259 van de totaal 264) is gekeken naar het jaar van inschrijving bij het OM (hiertussen zit dus nog de afdoening in eerste aanleg). Hieruit blijkt dat er ten aanzien van het totale tijdsbestek van tien jaar gemiddeld 2,5 jaar tussen de inschrijving bij het OM en de afdoening in hoger beroep zit. Voor de periode 2002-2006 is dit gemiddeld 2,4 jaar en voor de periode 2007-2011 2,7 jaar. Eenmaal is in de tien jaar tijd een mensenhandelzaak in het jaar van inschrijving bij het OM (2006) ook in hoger beroep afgedaan (2006) en eenmaal is sprake van een duur van acht jaren (ingeschreven in 1999 en afgedaan in 2007).

104 Dit verschil is mogelijk wel deels te verklaren door de achterstand in registratie in de OBJD. De 13 afgedane zaken in hoger beroep in 2011, maar waarschijnlijk ook de 25 in 2010 en de 28 in 2009, zullen bij een volgende peildatum naar verwachting zijn toegenomen.

105 Al zal dit aantal bij een volgende peildatum hoogstwaarschijnlijk groter zijn.

106 Voor de tabel met het volledige (inclusief indexcijfers en de relatieve groei ten opzichte van het voorgaande jaar) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.4.1.

107 De verhoging van de strafbedreiging vanaf juli 2009 (zie §6.1 (Inleiding)) is hiervan niet de verklaring omdat de zaken op basis van art. 273f Sr vanaf juli 2009 (met een hogere strafbedreiging dan art. 273a/f voor juli 2009) ten behoeve van de analyses zijn omgenummerd naar art. 273a/f Sr voor juli 2009 waaraan ook de strafbedreiging is gekoppeld.

laatste soort zaken blijkt (2002-2006: 19% en 2007-2011: 33%). In gemiddeld 10% van de zaken is sprake van seksueel geweld als zwaarste feit op de tenlastelegging.¹⁰⁸

88% van de afdoeningen in hoger beroep leidt tot een veroordeling (mede) voor mensenhandel. Het aandeel veroordelingen ligt in de periode 2007-2011 5% hoger dan in de periode 2002-2006.¹⁰⁹ Wanneer sprake is van een veroordeling voor in ieder geval mensenhandel in hoger beroep wordt in 92% van de gevallen een onvoorwaardelijke of een deels voorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd. In de periode 2002-2006 is in 9% sprake van een opgelegde geheel voorwaardelijke straf¹¹⁰, taakstraf of geldboete als zwaarste hoofdstraf. In de periode 2007-2011 betreft dit 6%.¹¹¹ De duur van het onvoorwaardelijke deel van de opgelegde vrijheidsstraffen in hoger beroep is in 41% van de gevallen niet langer dan één jaar. 44% heeft een duur van tussen de één en de vier jaar en 15% betreffen vrijheidsstraffen van meer dan vier jaar. Het lijkt erop dat in de meest recente periode korter durende vrijheidsstraffen zijn opgelegd dan in de periode 2002-2006.¹¹² Daar waar in de periode 2002-2006 34% van de vrijheidsstraffen een duur tot en met één jaar betrof, is dit in de periode 2007-2011 50%. Tegelijkertijd zijn de langste vrijheidsstraffen (van meer dan vier jaar) veel minder vaak opgelegd (2002-2006: 21% en 2007-2011: 8%).¹¹³ Het beeld, dat dit niet zou stroken met de verhoging van de strafbedreiging sinds juli 2009, leek tot en met 2010 ook te gelden voor de in eerste aanleg opgelegde straffen.¹¹⁴ Maar daar is in 2011 verandering in gekomen (zie Figuur 6.18). In hoger beroep zal het logischerwijs nog wat langer duren voordat met name mensenhandelfeiten gepleegd na juli 2009 worden behandeld ter terechtzitting.

6.5 Kenmerken

Aantal verdachten en veroordeelden

Voor de ontwikkeling van het jaarlijks aantal verdachten van mensenhandel dat bij het OM wordt ingeschreven wordt verwezen naar Figuur 6.2.¹¹⁵ De ontwikkeling van het aantal personen dat jaarlijks in

108 Voor de tabel met het volledige (inclusief de overige categorieën: 'niet-seksueel geweld' en 'overige misdrijven') en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.4.2.

109 Voor de tabel met het volledige (inclusief de overige afdoeningen: 'vrijspraak' en 'OM niet ontvanke-lijk') en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.4.3.

110 Hier gaat het om een geheel voorwaardelijke vrijheidsstraf of een geheel voorwaardelijke taakstraf.

111 Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.4.4.

112 Dit kan niet met zekerheid worden gesteld omdat de duur van de vrijheidsstraffen is ingedeeld in categorieën. Tot op heden heeft BNRM geen informatie opgevraagd (in de query laten opnemen) over de gemiddelde duur van de vrijheidsstraffen en de standaard deviaties van de opgelegde vrijheidsstraffen in hoger beroep. Over deze informatie beschikt BNRM op dit moment daarom niet.

113 Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.4.5.

114 Uit het BNRM-jurisprudentieonderzoek blijkt dat de zaken die in eerste aanleg in 2010 door de rechter zijn afgedaan nog veelal zagen op mensenhandelfeiten die voor juli 2009 zijn gepleegd (NRM 2012d, p. 173).

115 Figuur 6.2: Aantal ingeschreven zaken/verdachten OM.

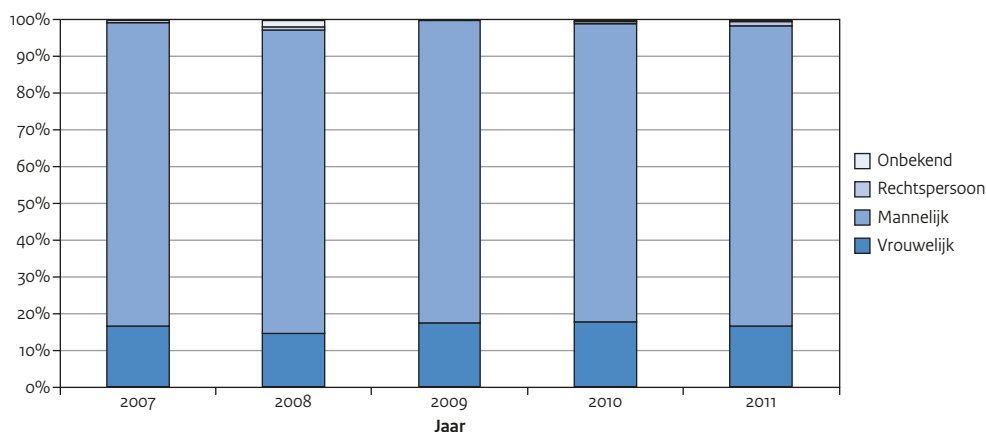
eerste aanleg wordt veroordeeld voor mensenhandel is te zien in Figuur 6.10.¹¹⁶ Uit deze figuur blijkt dat dit aantal in de afgelopen vijf jaar varieert tussen de 69 veroordeelde personen in 2009 en de 79 veroordeelde personen in 2010. In totaal gaat het om 374 veroordelingen in het weergegeven tijdsbestek van vijf jaar, met gemiddeld ongeveer 75 veroordelingen per jaar.

6.5.1 Geslacht, leeftijd en geboorteland van verdachten en veroordeelden

Geslacht verdachten en veroordeelden

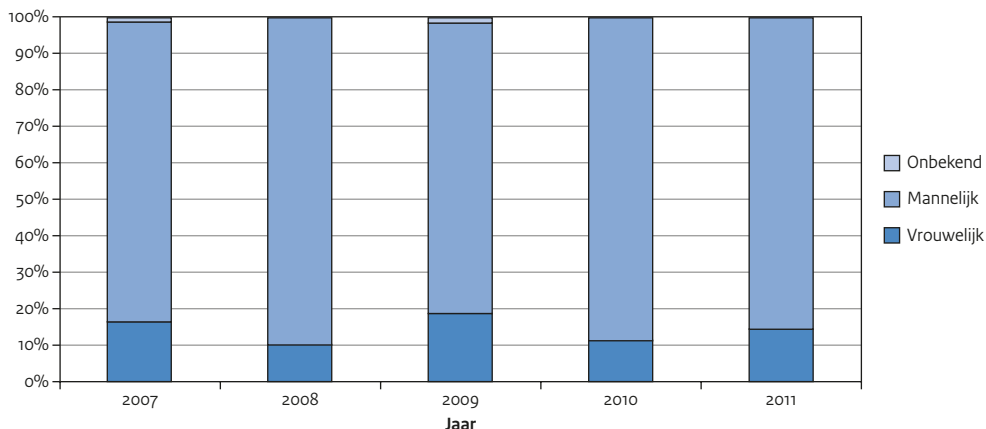
In Figuur 6.19 is de verdeling naar geslacht te zien van de 1.106 verdachten die bij het OM zijn ingeschreven. Figuur 6.20 laat dit zien voor de 374 personen die in eerste aanleg zijn veroordeeld.¹¹⁷

Figuur 6.19 Geslacht verdachten (2007-2011)



¹¹⁶ Figuur 6.10: Aantal in eerste aanleg afgedane zaken, tweede lijn in de figuur: Aantal veroordelingen/ veroordeelde personen (mede) voor mensenhandel. Voor de tabel met het volledige (inclusief indexcijfers en de relatieve groei ten opzichte van het voorgaande jaar) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.18.

¹¹⁷ Voor de tabellen met de gedetailleerde overzichten van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.19 en Tabel B3.3.20.

Figuur 6.20 Geslacht veroordeelden (2007-2011)

Zowel bij de verdachten als bij de veroordeelden is de grote meerderheid van het mannelijke geslacht (82% respectievelijk 85%). De 43 vrouwelijke *verdachten* in 2011 zijn geboren in Nederland (dertien), Hongarije (tien), Bulgarije (zes), China (twee), voormalig Joegoslavië (twee) en Algerije, Brazilië, de Dominicaanse Republiek, de Filippijnen, Irak, Nigeria, Polen, Roemenië, de voormalige Sovjet-Unie en Suriname (alle één).¹¹⁸ De elf vrouwelijke *veroordeelden* in 2011 zijn geboren in Nederland (drie), Bulgarije (twee) en China, Hongarije, de voormalige Nederlandse Antillen, Nigeria, de voormalige Sovjet-Unie en Suriname (alle één).¹¹⁹

Leeftijd verdachten en veroordeelden

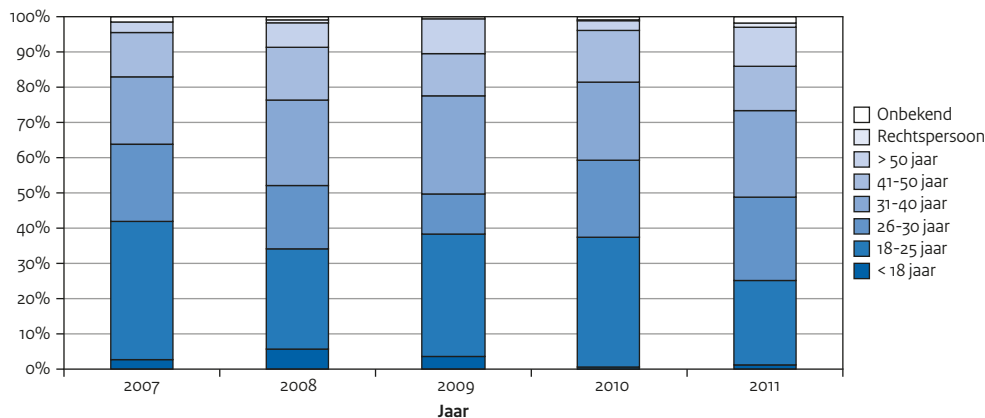
Figuur 6.21 geeft inzicht in de leeftijdsverdeling van de bij het OM ingeschreven verdachten en in Figuur 6.22 is dit voor de in eerste aanleg veroordeelde personen te zien.¹²⁰ Het betreft de leeftijd ten tijde van het eerst gepleegde mensenhandeldelict waarvan de verdachten en veroordeelden verdacht worden.

118 Voor de geboortelanden van de vrouwelijke verdachten uit de voorgaande jaren (2007-2010) wordt verwezen naar eerdere rapportages/publicaties van de NRM.

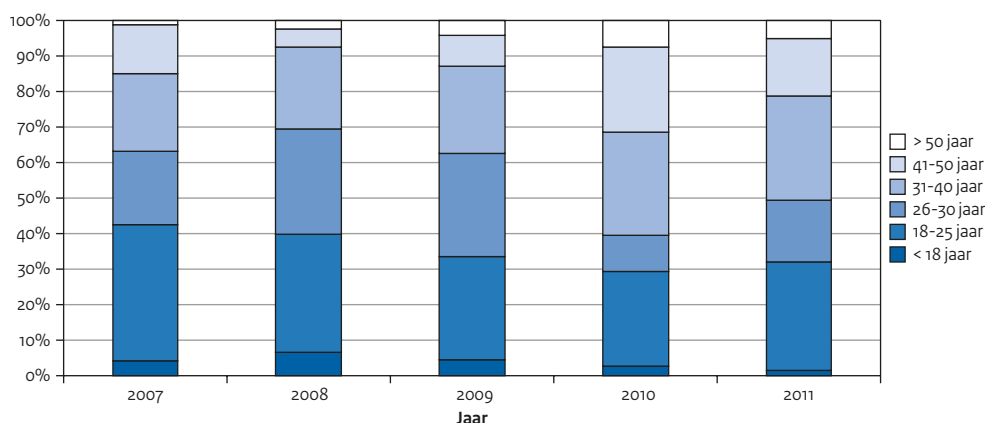
119 Voor de geboortelanden van de vrouwelijke veroordeelden uit de voorgaande jaren (2007-2010) wordt verwezen naar eerdere rapportages/publicaties van de NRM.

120 Voor de tabellen met de gedetailleerde overzichten van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.21 en Tabel B3.3.22. In de voetnoten bij deze tabellen zijn per jaar tevens de gemiddelde leeftijden en de standaard deviaties te vinden en over het totaal van vijf jaar is een verdeling gemaakt naar geslacht.

Figuur 6.21 Leeftijd verdachten (2007-2011)



Figuur 6.22 Leeftijd veroordeelden (2007-2011)



Gemiddeld is 3% van de verdachten en 4% van de veroordeelden minderjarig. In de weergegeven periode is de leeftijdscategorie 18-25 jaar bij zowel de verdachten (33%) als de veroordeelden (32%) het best vertegenwoordigd, al geldt dit niet ook ieder afzonderlijk jaar.¹²¹ Bij de verdachten is het aandeel tot en met 25 jaar bijna ieder jaar (met uitzondering van 2009) gedaald van 42% in 2007 naar 25% in 2011. Bij de veroordeelden geldt ten aanzien hiervan een geleidelijke afname van 42% in 2007 naar 29% in 2010 en is in 2011 weer een lichte stijging waar te nemen naar 32%. De gemiddelde leeftijd van de verdachten

¹²¹ Zo is in 2011 bij de verdachten en in 2010 bij de veroordeelden de leeftijdscategorie 31-40 jaar net iets groter dan de categorie 18-25 jaar.

varieert tussen de 29,3 jaar¹²² in 2007 en de 33,7 jaar¹²³ in 2011 en die van de veroordeelden tussen de 28,0 jaar¹²⁴ in 2008 en de 34,3 jaar¹²⁵ in 2010.¹²⁶

Geboorteland verdachten

Tabel 6.1 toont de rangordening van de vijf meest voorkomende geboortelanden van de bij het OM ingeschreven verdachten.¹²⁷

Tabel 6.1 Rangordening top 5 geboortelanden verdachten (2007-2011)

	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal 2007-2011
Nederland	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e
Bulgarije	3 ^e	4 ^e	5 ^e	4 ^e	2 ^e	2 ^e
Hongarije		2 ^e	2 ^e	2 ^e	3 ^e	3 ^e
Turkije	2 ^e	5 ^e			5 ^e	4 ^e
Roemenië	5 ^e		4 ^e	3 ^e		5 ^e
Nederlandse Antillen ¹²⁸					4 ^e	
China					5 ^e	
Suriname					5 ^e	
Marokko		3 ^e	2 ^e	5 ^e		
Nigeria	4 ^e					

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

De verdachten in de weergegeven periode zijn geboren in 59 verschillende landen.¹²⁹ Nederland is elk afzonderlijk jaar het meest voorkomende geboorteland. De totale top 5 bestaat naast Nederland verder uit Midden- en Oost-Europese landen (Bulgarije, Hongarije en Roemenië) en Turkije. De voormalige Nederlandse Antillen, Suriname en China komen in 2011 voor het eerst binnen de weergegeven periode in de top 5 voor. Marokko komt voor in de top 5 in de jaren 2008-2010, waarbij het in 2009 zelfs een gedeelde tweede plek inneemt.

122 N: 267; Sd: 9,4 jaar.

123 N: 247; Sd: 11,7 jaar.

124 N: 78; Sd: 8,2 jaar.

125 N: 79; Sd: 11,8 jaar.

126 Er bestaan zowel bij de verdachten als bij de veroordeelden geen significante leeftijdsverschillen tussen mannen en vrouwen.

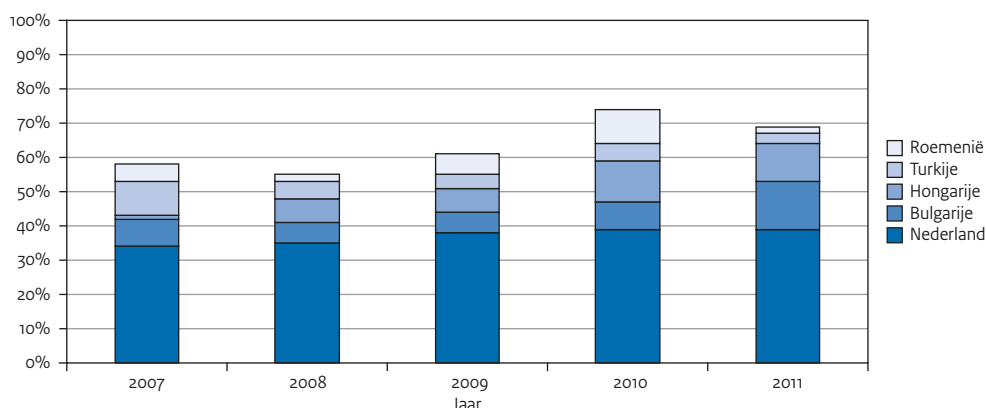
127 Voor de tabel met het volledige (inclusief alle overige voorkomende geboortelanden en over het totaal de top 10) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.23.

128 Het huidige Aruba, Curaçao en Sint Maarten en de speciale gemeenten van Nederland: Saba, Sint Eustatius en Bonaire (Caribisch Nederland).

129 Exclusief de categorieën 'rechtspersoon' en 'onbekend'.

In Figuur 6.23 is de ontwikkeling van de totale top 5 geboortelanden van verdachten te zien.¹³⁰ Deze totale top 5 betreft de volgende geboortelanden: Nederland, Bulgarije, Hongarije, Turkije en Roemenië (zie Tabel 6.1 laatste kolom), welke vijf geboortelanden niet ook ieder afzonderlijk jaar de top 5 vormen (zie Tabel 6.1 tweede tot en met zesde kolom).

Figuur 6.23 Ontwikkeling totale top 5 geboortelanden verdachten (2007-2011)



Het aandeel in Nederland geboren verdachten is in de loop van de tijd langzaam gestegen van 34% in 2007 tot 39% in 2010 en 2011 en vertegenwoordigt gemiddeld 37% van alle verdachten. Het geboorteland Bulgarije is in de periode 2007-2010 ieder jaar ongeveer 7%, maar dit aandeel is in 2011 verdubbeld. Verdachten geboren in Hongarije zijn in het weergegeven tijdsbestek toegenomen van slechts 1% in 2007 tot 11-12% in de twee meest recente jaren. Turkije speelde in 2007 nog een aanzienlijke rol (10%), maar dit aandeel is sindsdien gehalveerd en betreft in 2011 zelfs nog maar 3%. Het percentage verdachten dat in Roemenië is geboren fluctueert per jaar sterk tussen de 2% in 2008 en 2011 en de 10% in 2010.

Geboorteland veroordeelden

Tabel 6.2 geeft een overzicht van de rangordening van de vijf meest voorkomende geboortelanden van de in eerste aanleg veroordeelde personen.¹³¹

¹³⁰ Voor de tabel met het volledige (inclusief alle overige voorkomende geboortelanden en over het totaal de top 10) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.23.

¹³¹ Voor de tabel met het volledige (inclusief alle overige voorkomende geboortelanden en over het totaal de top 10) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.24.

Tabel 6.2 Rangordening top 5 geboortelanden veroordeelden (2007-2011)

	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal 2007-2011
Nederland	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e
Bulgarije	4 ^{e'}	2 ^e	2 ^e	4 ^{e'}	3 ^{e'}	2 ^e
Roemenië	2 ^e				3 ^{e'}	3 ^e
Hongarije		5 ^{e'}	4 ^e	2 ^e	2 ^e	4 ^e
Suriname	4 ^{e'}		3 ^e	4 ^{e'}		5 ^{e'}
Turkije	3 ^e	3 ^{e'}		4 ^{e'}	5 ^{e'}	5 ^{e'}
Duitsland					5 ^{e'}	
Nigeria					5 ^{e'}	
Polen				3 ^e		
India				4 ^{e'}		
Nederlandse Antillen ¹³²	4 ^{e'}	3 ^{e'}		4 ^{e'}		
Marokko		5 ^{e'}	5 ^e			

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

De veroordeelden in de weergegeven periode zijn geboren in 37 verschillende landen.¹³³ Ook bij de veroordeelden staat Nederland ieder jaar op de eerste plaats. De totale top 5 bestaat uit dezelfde landen als die van de verdachten, al is het in een net iets andere volgorde en inclusief Suriname op een gedeelde vijfde plek met Turkije. Duitsland en Nigeria komen in 2011 binnen de weergegeven periode voor het eerst voor in de top 5 – dit behoeft tegelijkertijd nuancering daar het hierbij voor beide landen om slechts vier veroordeelden gaat.

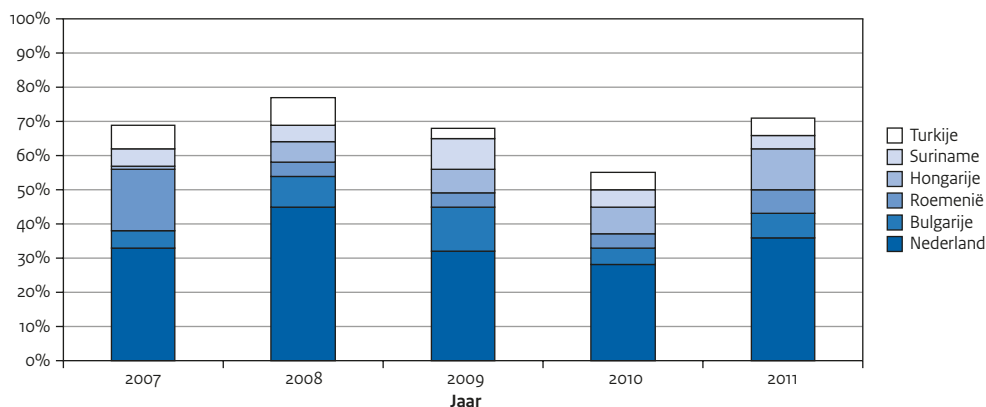
In Figuur 6.24 is de ontwikkeling van de totale top 5 geboortelanden van veroordeelden weergegeven.¹³⁴ Deze top 5 betreft de volgende geboortelanden: Nederland, Bulgarije, Roemenië, Hongarije, Suriname en Turkije (zie Tabel 6.2 laatste kolom), welke geboortelanden niet ook ieder afzonderlijk jaar de top 5 vormen (zie Tabel 6.2 tweede tot en met zesde kolom).

132 Het huidige Aruba, Curaçao en Sint Maarten en de speciale gemeenten van Nederland: Saba, Sint Eustatius en Bonaire (Caribisch Nederland).

133 Exclusief de categorie 'onbekend'.

134 Voor de tabel met het volledige (inclusief alle overige voorkomende geboortelanden en over het totaal de top 10) en gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.24.

Figuur 6.24 Ontwikkeling totale top 5 geboortelanden veroordeelden (2007-2011)



Deveroordeelden die in Nederland zijn geboren representeren gemiddeld 35%, welk aandeel jaarlijks varieert tussen de 28% in 2010 en de 45% in 2008. Bulgarije fluctueert tussen de 5% in 2007 en 2010 en de 13% in 2009. Roemenië is in 2007 een belangrijk geboorteland met 18%, maar sindsdien is dit aandeel niet groter dan 7%. Het aandeel van in Hongarije geboren veroordeelden is – net als bij de verdachten – in het weergegeven tijdsbestek ieder jaar gestegen (van 1% naar 12%). Suriname en Turkije representeren elk jaar een aandeel van tussen de 3-4% en de 8-9%.

6.5.2 Top 8 geboortelanden verdachten naar woonland en leeftijd¹³⁵

Driekwart (= 828: 75%) van alle bij het OM ingeschreven verdachten van (onder meer) mensenhandel in de periode 2007-2011 (N: 1.106) behoort tot de top 8 geboortelanden, te weten: Nederland, Bulgarije, Hongarije, Turkije, Roemenië, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen. Deze acht geboortelanden zijn in deze subparagraaf verdeeld in drie categorieën:

- 1) Nederland (= 406: 37%)
- 2) Bulgarije, Hongarije en Roemenië (= 233: 21%)¹³⁶
- 3) Turkije, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen (= 189: 17%)¹³⁷

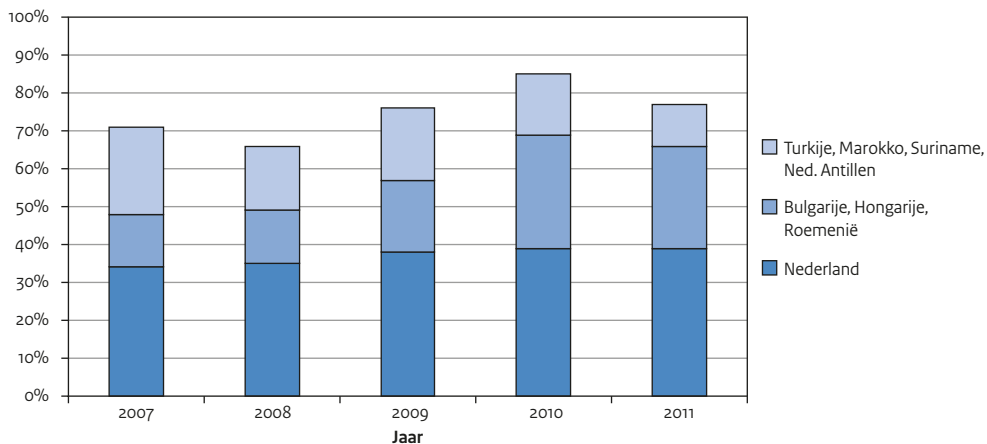
In Figuur 6.25 is de ontwikkeling per jaar van deze drie categorieën van in totaal acht geboortelanden te zien, welke acht geboortelanden overigens niet ook ieder afzonderlijk jaar de top 8 vormen.¹³⁸

¹³⁵ Deze paragraaf is gebaseerd op informatie ingewonnen door S.L.J. Heerdink (onderzoeker bij BNRM) ten behoeve van haar promotieonderzoek naar in Nederland opgegroeide jonge mensenhandelaren.

¹³⁶ Alle drie de landen betreffen landen uit Midden- en Oost-Europa.

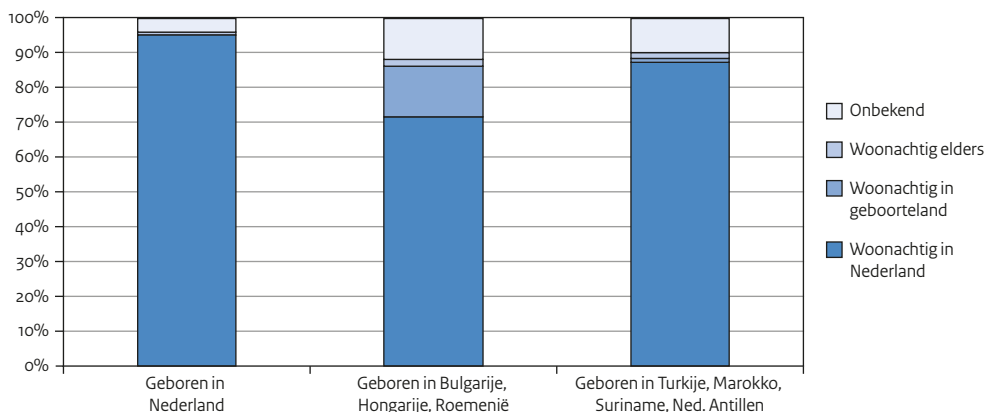
¹³⁷ De overige vier geboortelanden zijn – ten behoeve van het vormen van (voor wat betreft de omvang) drie min of meer vergelijkbare categorieën – bij elkaar genomen. Deze vier landen hebben geografisch niet veel met elkaar te maken (maar worden als geboortelanden van Nederlandse verdachten nogal eens gerelateerd aan de zogeheten ‘loverboyproblematiek’).

¹³⁸ Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.25.

Figuur 6.25 Ontwikkeling totale top 8 geboortelanden verdachten naar drie categorieën (2007-2011)

Het aandeel in Nederland geboren verdachten varieert tussen de 34% in 2007 en de 39% in 2010 en 2011 en vertegenwoordigt gemiddeld 37% van alle verdachten. De categorie Bulgarije, Hongarije en Roemenië is in de weergegeven periode relatief gezien bijna verdubbeld: van 14% naar 27%. Voor Turkije, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen geldt juist het omgekeerde: dit aandeel is gehalveerd van 23% naar 11%.

In Figuur 6.26 zijn de drie categorieën geboortelanden verdeeld naar de landen waarin de verdachten ten tijde van de inschrijving bij het OM woonden.¹³⁹

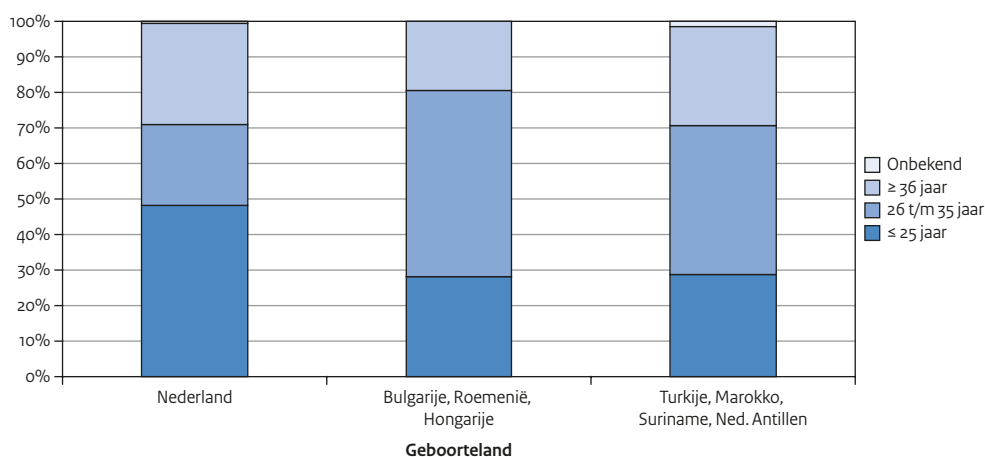
Figuur 6.26 Drie categorieën geboortelanden verdachten naar woonland (2007-2011)

¹³⁹ Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.26.

Van alle 406 in Nederland geboren verdachten woont in ieder geval ruim 95% (= 386) in Nederland. Ditzelfde geldt voor bijna 72% van de in Bulgarije, Hongarije of Roemenië geboren verdachten en voor ruim 87% van de in Turkije, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen geboren verdachten. Opvallend binnen deze laatste categorie is dat slechts 1% (= 2) woont in het eigen geboorteland (vergelijk met 15% van de verdachten die zijn geboren in de Midden- en Oost-Europese landen).¹⁴⁰

In Figuur 6.27 zijn de drie categorieën geboortelands verdeeld naar de leeftijd die de verdachten hadden ten tijde het begin van het plegen van het eerste mensenhandelfeit waarvan ze verdacht worden.¹⁴¹ De leeftijd is verdeeld in drie categorieën (tot en met 25 jaar, 26-35 jaar en ouder dan 35 jaar).

Figuur 6.27 Drie categorieën geboortelands verdachten naar leeftijdscategorie (2007-2011)



Bijna de helft (48%) van de in Nederland geboren verdachten is jonger dan 26 jaar, terwijl dit geldt voor nog geen 30% van de Midden- en Oost-Europeanen en de verdachten geboren in Turkije, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen. Bij de twee laatst genoemde groepen verdachten is juist het grootste deel (42%-52%) tussen de 26 en de 35 jaar oud, terwijl dit bij de in Nederland geboren verdachten de kleinste leeftijdscategorie betreft (23%). 28% van de in Nederland en de in Turkije, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen geboren verdachten en een vijfde deel (20%) van de Midden- en Oost-Europeanen behoren tot de oudste leeftijdscategorie (ouder dan 36 jaar).¹⁴²

¹⁴⁰ Helaas is uit OM-data geen informatie te verkrijgen over vanaf welke leeftijd de verdachten – die in een ander land dan Nederland zijn geboren en ten tijde de inschrijving bij het OM in Nederland wonen – reeds in Nederland wonen en dus of ze hier zijn opgegroeid.

¹⁴¹ Voor de tabel met het gedetailleerde overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar Tabel B3.3.27. In de voetnoten bij deze tabel zijn per jaar tevens de gemiddelde leeftijden, de standaard deviaties en de bereiken te vinden.

¹⁴² Bovenstaande verschillen zijn zeer significant: χ^2 : 64,88; df: 4; p: 0,00. Overigens blijken de gemiddelde leeftijden (zie de voetnoten bij Tabel B3.3.27) van de drie groepen verdachten niet significant van elkaar te verschillen: (F: 1,02; df: 2; p: 0,36).

6.6 Samenvatting

Dit hoofdstuk bevat cijfermatige gegevens over de vervolging en berechting van mensenhandelzaken en over de kenmerken van de verdachten en veroordeelden in de periode 2007-2011. In Tabel 6.3 zijn de kerngegevens in een tabel onder elkaar gezet.¹⁴³

Tabel 6.3 Overzicht vervolging en berechting in mensenhandelzaken (2007-2011)

	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal 2007-2011	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ingeschreven zaken OM	281	100%	214	100%	141	100%	215	100%	255	100%	1.106	100%
Afgehandelde zaken OM	176	100%	270	100%	180	100%	210	100%	267	100%	1.103	100%
* dmv dagvaarding (mede) voor mensenhandel	136	77%	186	69%	118	66%	155	74%	189	71%	784	71%
Afgedane zaken in eerste aanleg	115	100%	152	100%	132	100%	135	100%	129	100%	663	100%
* dmv veroordeling (mede) voor mensenhandel	73	63%	78	51%	69	52%	79	59%	75	58%	374	56%
* waarbij een vrijheidsstraf is opgelegd	69	60%	73	48%	58	44%	74	55%	67	52%	341	51%
(* tov veroordeling)	(69)	(95%)	(73)	(94%)	(58)	(84%)	(74)	(94%)	(67)	(89%)	(341)	(91%)
* hoger beroep ingesteld	41	36%	57	38%	68	52%	70	52%	76	59%	312	47%
Kenmerken verdachten	281	100%	214	100%	141	100%	215	100%	255	100%	1.106	100%
*Man	232	83%	176	82%	116	82%	174	81%	208	82%	906	82%
* < 26 jaar	117	42%	73	34%	54	38%	80	37%	64	25%	388	35%
*Geboren in Nederland	95	34%	75	35%	53	38%	83	39%	100	39%	406	37%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Bij het OM ingeschreven mensenhandelzaken

Gemiddeld zijn in de periode 2007-2011 jaarlijks ongeveer 220 mensenhandelzaken bij het OM ingeschreven. Dit aantal varieert tussen de 141 zaken in 2009 en de 281 zaken in 2007. De ingeschreven zaken zijn zeer ongelijk verdeeld over de verschillende arrondissementsparketten: de drie parketten met de

¹⁴³ Deze gegevens vormen meestal geen cohort, omdat niet alle zaken in het jaar van inschrijving bij het OM ook door het OM worden afgehandeld en eventueel door de rechter in eerste aanleg worden afgedaan. Indien cijfers wel tegen elkaar kunnen worden afgezet zijn ze in één rij onder elkaar opgenomen en zijn hierover percentages berekend.

meeste zaken vertegenwoordigen gezamenlijk 40% ten opzichte van gezamenlijk nog geen 6% door de vier parketten met de minste zaken. Bij gemiddeld 18% van alle zaken zijn minderjarige slachtoffers betrokken.

Door het OM afgehandelde mensenhandelzaken

Per jaar zijn in de periode 2007-2011 door het OM ook gemiddeld ongeveer 220 mensenhandelzaken afgehandeld. De jaren 2007 en 2008 met respectievelijk 176 en 270 afgehandelde zaken wijken het sterkste af van dit gemiddelde. De afgehandelde zaken leiden meestal (71%) tot een dagvaarding (mede) voor mensenhandel en ruim een vijfde deel (22%) resulteert in een onvoorwaardelijk sepot. In ieder geval 18% van de onvoorwaardelijke sepots betreffen beleidssepots.

Gemiddeld 7% van de in totaal 784 (mede) voor mensenhandel gedagvaarde zaken is bij het OM ingeschreven op basis van uitsluitend – voor wat betreft mensenhandel – art. 250ter/a (oud) lid 1 sub 2 Sr en/of art. 273a/f lid 1 sub 3 Sr (de zogenoemde sub 3-zaken). Gemiddeld is bij 62% van de (mede) voor mensenhandel gedagvaarde zaken sprake van strafverzwarende omstandigheden – met name mensenhandel in vereniging en/of mensenhandel waarbij een slachtoffer jonger dan zestien jaar is betrokken. Mensenhandel is in 82% van de gevallen het zwaarste feit waarvoor is gedagvaard, in de overige gevallen betreft dit veelal een vorm van seksueel geweld.

In eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken

De rechter in eerste aanleg heeft in de periode 2007-2011 gemiddeld ruim 130 mensenhandelzaken per jaar afgedaan. Dit aantal varieert tussen de 115 zaken in 2007 en de 152 zaken in 2008. Slechts iets meer dan de helft (56%) van deze zaken resulteert in een veroordeling (mede) voor mensenhandel. In de periode 2004-2009 is het aandeel veroordelingen voor mensenhandel met maar liefst 25% gedaald. In 2010 is voor het eerst sprake van een duidelijke relatieve stijging naar 59% en in 2011 is dit ongeveer gelijk gebleven (58%). Ondanks deze recente toename, geven ook deze percentages nog steeds aan dat het moeilijk is om tot veroordelingen voor mensenhandel te komen. Er wordt steeds vaker hoger beroep aangetekend door de Ovj (overigens ook door de verdachte). In 2007 heeft het OM in 15% van de zaken hoger beroep aangetekend en in 2010 in 28%.

Bij gemiddeld 92% van de 374 (mede) voor mensenhandel veroordeelde personen is voorlopige hechtenis toegepast. Het lijkt erop dat van deze mogelijkheid recent minder gebruik wordt gemaakt (in 2011 betreft het 83%), terwijl de toepassingsmogelijkheden door de verhoging van de strafbedreiging (juli 2009) juist zijn vergroot. In ongeveer twee derde deel van alle veroordelingen voor mensenhandel is sprake van bewezen verklaarde gekwalificeerde mensenhandel en mensenhandel is in bijna 92% van de veroordelingen ook het zwaarste feit waarvoor is veroordeeld. Gemiddeld is in 91% sprake van een opgelegde onvoorwaardelijke of deels voorwaardelijke vrijheidsstraf; 2009 met 84% wijkt hiervan het meeste af. In ongeveer een derde deel van alle veroordelingen is sprake van een opgelegde schadevergoedingsmaatregel.

De duur van het onvoorwaardelijke deel van de 341 opgelegde vrijheidsstraffen is gemiddeld korter dan voorheen. Maar met de forse toename van het gemiddeld aantal opgelegde dagen in 2011 (749,1 dagen) lijken de in de praktijk door de rechter opgelegde straffen wel aan te sluiten bij de verhoging van de wettelijke strafbedreiging sinds juli 2009 waarmee de wetgever de ernst van het misdrijf mensenhandel heeft willen benadrukken.

In hoger beroep afgedane mensenhandelzaken

Ondanks het feit dat het aantal door de rechter in eerste aanleg afgedane zaken waarbij hoger beroep is ingesteld (= 312) en het aantal zaken dat door de rechter in hoger beroep is afgedaan (= 114) in de periode 2007-2011 geen cohort vormen, is het verschil van bijna 200 zaken opmerkelijk. 88% van de afdoeningen in hoger beroep heeft tot een veroordeling (mede) voor mensenhandel geleid in het tijdsbestek van tien jaar (2002-2011). Het aandeel veroordelingen ligt in de periode 2007-2011 5% hoger dan in de periode 2002-2006. De opgelegde onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen lijken in de recentere periode korter te zijn. In hoger beroep zal het – in vergelijking tot in eerste aanleg – langer duren voordat met name mensenhandelfeiten gepleegd na juli 2009 ter behandeling dienen. Hierdoor speelt de verhoging van de strafbedreiging sinds juli 2009 in de hoger beroepszaken van 2011 waarschijnlijk nog nauwelijks een rol.

Kenmerken van verdachten en veroordeelden

De verdachten en veroordeelden in de periode 2007-2011 zijn overwegend mannen (82% respectievelijk 85%). Bij de verdachten is het aandeel tot en met 25 jaar bijna ieder jaar gedaald van 42% in 2007 naar 25% in 2011. Bij de veroordeelden geldt ten aanzien hiervan een geleidelijke afname van 42% in 2007 naar 29% in 2010 en is in 2011 weer een lichte stijging waar te nemen naar 32%. 3% van de verdachten en 4% van de veroordeelden is nog minderjarig. Zowel voor de verdachten als voor de veroordeelden bestaat de top 5 van meest voorkomende geboortelanden uit Nederland, Bulgarije, Hongarije, Turkije en Roemenië – al geldt voor de veroordeelden een net iets andere volgorde en deelt Turkije daar de vijfde plek met Suriname. 37% van de verdachten en 35% van de veroordeelden is in Nederland geboren. Het aandeel verdachten en veroordeelden geboren in Hongarije is ieder jaar toegenomen (van 1% in 2007 naar 11-12% in 2011) en de in Bulgarije geboren verdachten zijn in 2011 (14%) relatief gezien verdubbeld in vergelijking tot de jaren ervoor (6-8%).

Driekwart (= 828) van alle bij het OM ingeschreven verdachten van (onder meer) mensenhandel in de periode 2007-2011 behoort tot de top 8 geboortelanden, te weten: Nederland, Bulgarije, Hongarije, Turkije, Roemenië, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen. Het aandeel verdachten geboren in de drie Midden- en Oost-Europese landen is tussen 2007 en 2011 relatief gezien bijna verdubbeld: van 14% naar 27%. Voor Turkije, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen geldt juist het omgekeerde, dit aandeel is gehalveerd van 23% naar 11%. De verdachten geboren in Turkije, Marokko, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen wonen vaker in Nederland en veel minder vaak in hun eigen geboorteland dan de verdachten geboren in Bulgarije, Hongarije en Roemenië. De in Nederland geboren verdachten behoren significant vaker (48%) dan de andere twee categorieën verdachten (28-29%) tot de jongste leeftijdscategorie (tot en met 25 jaar).

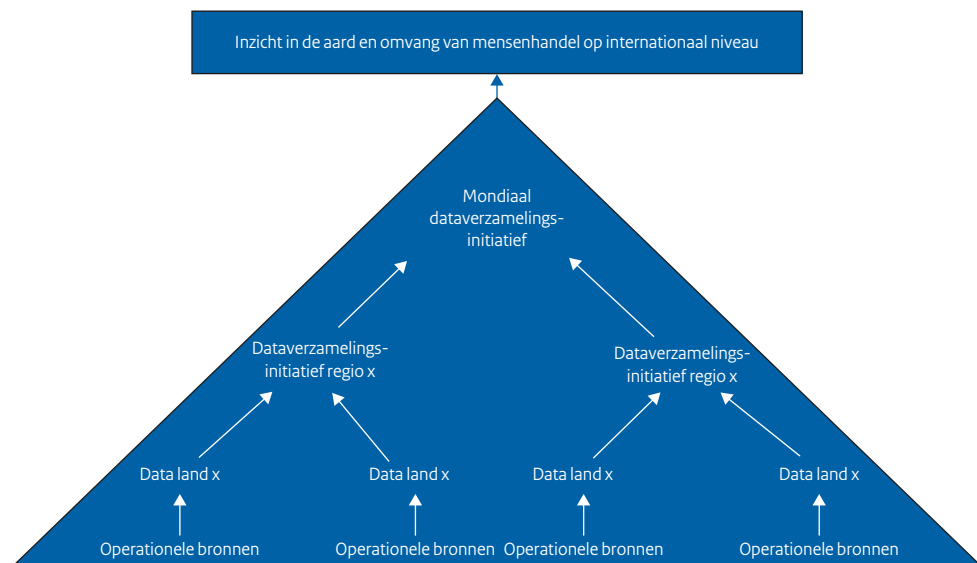
7.1 Inleiding

Vanwege het grensoverschrijdende aspect van mensenhandel volstaan data op uitsluitend nationaal niveau niet. Immers, data op nationaal niveau verschaffen geen inzicht in grensoverschrijdende bewegingen van slachtoffers en daders. Op internationaal niveau bestaat er aanzienlijke aandacht voor het genereren van vergelijkbare kwantitatieve data. Zo wordt in verschillende internationale documenten het belang van internationaal geharmoniseerde dataverzameling op het gebied van mensenhandel onderstreept. Dat gebeurde voor het eerst in de Haagse verklaring van 1997¹ en bijvoorbeeld ook in het Actieplan ter implementatie van het Stockholmprogramma in april 2010.² Het belang van het verzamelen van statistieken over strafbare feiten zoals mensenhandel wordt ook wijdverbreid onderkend door Europese lidstaten en de Europese Commissie (EC) en wordt bijvoorbeeld genoemd in strategieën zoals de *Developing a comprehensive and coherent EU Strategy to measure crime and criminal justice: An EU Action Plan*³ en *The EU Strategy towards the eradication of trafficking in human beings (2012-2016)* (Hierna: EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel 2012-2016)^{4, 5}.

De grootste verantwoordelijkheid ligt niettemin bij elk afzonderlijke landen zelf om accurate en betrouwbare data te ontwikkelen van waaruit verder gewerkt kan worden in de richting van internationaal geharmoniseerde data. In Figuur 7.1 wordt dit schematisch weergegeven.

- 1 *The Hague Ministerial Declaration on European Guidelines for Effective Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women for the Purpose of Sexual Exploitation*, Den Haag 24-26 april 1997.
- 2 *Action plan Implementing the Stockholm Programme*, 20 April 2010, COM(2010)171 def.
- 3 In deze strategie wordt mensenhandel als speerpunt genoemd (*Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee. Developing a comprehensive and coherent EU Strategy to measure crime and criminal justice: An EU Action Plan*, 7 augustus 2006, COM(2006)437 def).
- 4 *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012-2016*, 19 juni 2012, COM(2012)286 def.
- 5 Ten aanzien van internationaal te harmoniseren mensenhandeldata heeft de NRM reeds een aanbeveling gedaan in de Derde rapportage, gericht op het versterken van de internationale samenwerking op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en dataverzameling (NRM3, aanbeveling 53).

Figuur 7.1 Steunpilaren van internationale dataverzamelingsinitiatieven



Internationale dataverzamelingsinitiatieven steunen voor het grootste deel op wat er op nationaal niveau is verzameld aan data. Zo wijst de EU-Richtlijn mensenhandel lidstaten op hun verantwoordelijkheden om nationale rapporteurs in te stellen of vergelijkbare mechanismen, onder meer ten behoeve van het verzamelen en analyseren van data.⁶ Accurate en betrouwbare data op nationaal niveau komen ten goede aan internationale dataverzamelingsinitiatieven.

Dit hoofdstuk betreft internationale dataverzameling. In §7.1.1 wordt een aantal aspecten genoemd die het verzamelen van internationale data over mensenhandel en de analyse van deze data bemoeilijkt. In de daaropvolgende paragrafen wordt ingegaan op internationale (met name Europese) dataverzamelingsinitiatieven die er op gericht zijn om de in §7.1.1 genoemde knelpunten te overbruggen:

- In §7.2 worden een aantal van de reeds afgeronde dataverzamelingsinitiatieven genoemd. Om te voorkomen dat vergelijkbare initiatieven dubbel worden uitgevoerd door verschillende instanties zou er moeten worden voortgebouwd op de lessen die zijn getrokken uit eerdere dataverzamelingsinitiatieven op internationaal niveau.⁷
- In §7.3 worden drie lopende dataverzamelingsinitiatieven op Europees niveau besproken, waarbij BNRM direct betrokken is.⁸ Het gaat om het initiatief van DGHHome/Eurostat inzake het verzamelen

6 Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad, 5 april 2011 (hierna: EU-Richtlijn mensenhandel). Op 5 april 2011 is de richtlijn gepubliceerd in het publicatieblad van de EU, PbEU 2011, L 101/1. De richtlijn moet vóór 6 april 2013 geïmplementeerd zijn in de Nederlandse wetgeving.

7 Zie ook: EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), Par. 1.

8 Er bestaan een aanzienlijk aantal andere internationale dataverzamelingsinitiatieven.

van mensenhandelstatistieken (§7.3.1), het initiatief van *The International Victimology Institute Tilburg* (Intervict) (Universiteit van Tilburg) inzake het controleren van de geldigheid en bruikbaarheid van de verzamelde statistieken door Eurostat (§7.3.2) en een initiatief op nationaal niveau van de *National Commission for Combatting Trafficking in Human Beings* (NCCTHB) in Bulgarije ter verbetering van de methoden van dataverzameling en -analyse in Bulgarije.

In §7.4 wordt dit hoofdstuk afgesloten met de belangrijkste bevindingen.

7.1.1 Kanttekeningen

Zoals reeds in de inleiding is gesteld functioneren de data op nationaal niveau als steunpilaren voor internationale dataverzamelingsinitiatieven. De beschikbaarheid en hoeveelheid van data op internationaal niveau is onder meer afhankelijk van de prioriteitstelling van de aanpak van mensenhandel op de politieke en maatschappelijke agenda's van de afzonderlijke landen. Deze prioriteitstelling heeft mogelijk invloed op de mate waarin dataverzamelingsinitiatieven worden gestimuleerd.

Daarnaast is er een aantal andere knelpunten die het verzamelen en analyseren van internationale data kunnen bemoeilijken.⁹

- Ondanks de internationaal geaccepteerde juridische definitie van mensenhandel in het Palermo Protocol van de Verenigde Naties (VN) in 2000 (hierna: VN Palermo Protocol)¹⁰, bestaat er geen unaniem internationaal begrip van het fenomeen mensenhandel. Het ontbreken van een dergelijke algemeen geaccepteerde definitie van wat mensenhandel is, kan ten gronde liggen aan het gebrek aan vergelijkbare, betrouwbare en geldige data over dit fenomeen. Uiteenlopende culturele, religieuze en politieke opvattingen kunnen dan ook invloed hebben op de beschikbaarheid van data.¹¹ Ter illustratie; in een aantal landen wordt prostitutie vanwege morele opvattingen per definitie beschouwd als mensenhandel, ertoe leidende dat eventueel verzamelde data op een ruimer begrip van mensenhandel is gebaseerd dan bijvoorbeeld in Nederland. Een ander voorbeeld is dat een aantal landen het mensenhandelbegrip juist beperkt tot uitsluitend de grensoverschrijdende mensenhandelsituaties en uitbuiting binnen de eigen landsgrenzen buiten beschouwing laat. Dergelijke verschillen in interpretaties van het begrip mensenhandel kunnen er overigens ook toe leiden dat de verzamelde mensenhandelstatistieken tussen landen niet vergelijkbaar zijn.
- Naast verschillen in interpretaties van het begrip mensenhandel, kunnen ook beleidsmatige en institutionele verschillen tussen landen invloed hebben op de beschikbaarheid van data. Zo kan de daadwerkelijke capaciteit op nationaal niveau om mensenhandel aan te pakken invloed hebben op de vraag in hoeverre er capaciteit vrijgemaakt wordt voor het verzamelen en analyseren van statistieken. Het is voor te stellen dat hoe meer personen er worden ingezet op het verzamelen en analyseren van deze statistieken, hoe meer data op nationaal niveau gevonden zullen worden. Alle verzamelde statistieken moeten dan ook geplaatst worden in de beleidsmatige en institutionele context waarin deze zijn verzameld.

9 Zie voor een academische beschouwing van de knelpunten in (internationaal) onderzoek naar mensenhandel bijvoorbeeld de volgende artikelen: Young, 2009; Aromaa, 2007; Gozdziak & Collett, 2005; Laczo, 2005; Tyldum & Brunovskis, 2005.

10 *United Nations Protocol to prevent, suppress and punish trafficking in persons, especially women and children, supplementing the United Nations Convention against transnational organized crime*, Trb. 2001, 68.

11 Zie ook: Young, 2009, p. 2.

- Ingevolge de EU-Richtlijn mensenhandel moeten EU-lidstaten een nationaal rapporteur of een vergelijkbaar mechanisme instellen om de aanpak van mensenhandel te monitoren en hierover te rapporteren.¹² In de EU-lidstaten bestaan inmiddels (vrijwel) overal mechanismen die deze taak vervullen, veelal ondergebracht bij een ministerie. In Figuur 7.1 wordt weergegeven dat op nationaal niveau vaak een veelheid aan operationele bronnen is die allemaal over relevante data kunnen beschikken. De data met betrekking tot daders zullen over het algemeen zonder probleem ter beschikking zijn of worden gesteld aan de monitoring mechanismen ondergebracht bij een ministerie. Anders ligt dat ten aanzien van – dikwijls gevoelige – gegevens van slachtoffers. Vaak zijn non-gouvernementele organisaties (NGO's) terughoudend met het delen van deze gegevens met overheidsinstanties. De bescherming van de privacy van het slachtoffer speelt hierbij een belangrijke rol; alsook onzekerheid over de beveiliging van die gegevens.¹³ In Nederland speelt dit probleem niet, hetgeen terug te voeren is op de onafhankelijke positie die de NRM heeft.¹⁴ Deze positie waarborgt de bescherming van gevoelige data inzake slachtoffers, maar ook die van verdachten en veroordeelden. Het hebben van een onafhankelijke positie kan het beschikken over voldoende data bevorderen om het analyseringsproces en in het verlengde daarvan het ontwikkelen van effectief beleid te bewerkstelligen.
- Een laatste knelpunt dat zich bij het verzamelen en vergelijken van internationale data kan voordoen betreft de verschillen die er bestaan tussen landen in methoden van onderzoek en onderzoeksfaciliteiten. Verschillen in methoden van onderzoek kunnen de verzamelde data op nationaal niveau minder vergelijkbaar maken. Ter illustratie, verbeterde registraties in een bepaald land kunnen in dat land tot een hoger aantal geregistreerde slachtoffers leiden.¹⁵ Dit maakt de data moeilijk vergelijkbaar met de landen waar deze verbeterlagen in registratie niet bestaan. Daarnaast kunnen verschillen in onderzoeksfaciliteiten impact hebben op de kwantiteit en kwaliteit van de data. Zo kan het ontbreken van de benodigde software voor het verzamelen en analyseren van data het monitoren van bijvoorbeeld trends op nationaal niveau in de weg staan. Ook dit kan impact hebben op de hoeveelheid data in een bepaald land ten opzichte van andere landen en vormt een knelpunt in het vergelijken van de data tussen landen.

12 Zie 2011/EU/36, art. 19 en par. 27 considerans. Art. 19 luidt: 'Member States shall take the necessary measures to establish national rapporteurs or equivalent mechanisms. The tasks of such mechanisms shall include the carrying out of assessments of trends in trafficking in human beings, the measuring of results of anti-trafficking actions, including the gathering of statistics in close cooperation with relevant civil society organisations active in this field, and reporting'.

13 Zo bleek onder andere uit de internationale expertmeeting '*Making prevention work; addressing the root causes of human trafficking in Europe*', 4-5 december 2012, Sofia, Bulgarije.

14 Inherent aan deze onafhankelijkheid zijn bij de NRM geen coördinerende of aansturende taken neergelegd. Zie verder ook: NRM8, §1.2 en §2.1

15 Uitgaande van de cijfers in Hoofdstuk 3, lijkt in Nederland in toenemende mate mensenhandel voor te komen. Echter, een toenemend aantal slachtoffers betekent niet noodzakelijkerwijs dat er in toenemende mate sprake is van mensenhandel. Het is waarschijnlijker dat er sprake is van bijvoorbeeld verbeterlagen in het melden van slachtoffers aan het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha) en verbeterlagen in de registratie. Zie ook: §3.3.2.

7.2 Afgeronde internationale dataverzamelingsinitiatieven

Er is reeds een aantal initiatieven genomen ter verkrijging van internationaal vergelijkbare data omtrent mensenhandelpraktijken.¹⁶ BNRM is bij verschillende projecten betrokken geweest als projectpartner.¹⁷ In het hiernavolgende worden de kernpunten van een aantal van deze (EU-)projecten uiteengezet. Bijna al deze projecten zijn (mede) gefinancierd door de Europese Commissie.¹⁸

*Development of Guidelines for the Collection of Data on Trafficking in Human Beings, including Comparable Indicators*¹⁹

Het resultaat van dit project van het Oostenrijkse Ministerie van Binnenlandse Zaken en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) zijn richtlijnen om te komen tot nationale dataverzamelings- en monitoringssystemen. De richtlijnen zijn opgesteld door een multidisciplinair team van experts, bestaande uit vertegenwoordigers uit verschillende EU-lidstaten die werkzaam zijn op verschillende terreinen. Tevens is een aantal minimaal te verzamelen indicatoren ontwikkeld. De zeventien richtlijnen die zijn opgesteld sturen aan op de verwezenlijking van effectieve nationale dataverzamelingssystemen en één Europees (EU) dataverzamelings- en data-uitwisselingssysteem.

*Programme for the Enhancement of Anti-trafficking Responses in South-Eastern Europe – Data Collection and Information Management (DCIM I)*²⁰

Dit project werd uitgevoerd ten behoeve van de verbetering en standaardisatie van data over mensenhandel in tien Zuid-Oost Europese landen.²¹ Het resultaat was een handboek over de dataverzameling in Zuid-Oost Europa, bestaande uit een lijst van indicatoren verdeeld over een slachtoffergerichte database en een dadergerichte database.

*Trafficking in Human Beings: Data Collection and harmonised Information Management systems (DCIM-EU)*²²

In navolging van het hiervoor genoemde project 'DCIM-I' werd dit project gestart met het doel een transnationaal informatiemanagementsysteem op te zetten en algemeen geaccepteerde en vergelijkbare indicatoren te ontwikkelen. Innovatieve software werd ontworpen zodat de deelnemende staten²³ mensenhandelstatistieken kunnen verzamelen. Het handboek is gericht op overheidsinstanties die data inzake slachtoffers en daders zouden verzamelen.

¹⁶ Zie ook: NRM7, §3.2 en NRM8, §3.2.1.

¹⁷ Bij de projecten *Data Collection and Information Management I (DCIM I)*, *Data Collection and Information Management EU (DCIM EU)* en *European Delphi Survey*. Deze worden in de desbetreffende paragraaf (§7.2) besproken.

¹⁸ Behalve de projecten DCIM I en DCIM EU. Zie ook: NRM8, §2.3.4 en §3.2.1.

¹⁹ *Guidelines for the Collection of Data on Trafficking in Human Beings, Including comparable Indicators (IOM)* (Aronowitz, 2009), zie ook: NRM7, §3.2 en NRM8, §3.2.1.

²⁰ *Handbook on Anti-Trafficking Data Collection in South-Eastern Europe: Developing Regional Criteria (ICMPD)* (Surtees, 2008). Zie voor een beknopte beschrijving NRM7, §3.2 en NRM8, §3.2.1.

²¹ Albanië, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Kroatië, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Roemenie, Servië en Kosovo.

²² *Anti-trafficking Data Collection and Information Management in the European Union – a Handbook, the situation in the Czech Republic, Poland, Portugal and the Slovak republic (ICMPD)* (Surtees, 2009).

²³ Albanië, Bosnië-Herzegovina, Kroatië, Kosovo, Macedonië, Montenegro, en Servië.

*European Delphi Survey – a Practical Exercise in Developing Indicators of Trafficking in Human Beings*²⁴

Aanleiding voor dit project waren de veronderstelde vage kernbegrippen in het VN Palermo Protocol die nadere uitleg zouden vereisen. In het kader van het EU Action Plan 2006-2010 werd door de Europese Commissie een expertgroep opgericht om de ontwikkeling van geharmoniseerde definities van mensenhandel te stimuleren. De Delphi-methode²⁵ werd hierbij gehanteerd om, op basis van consensus tussen de experts, vier lijsten van operationele indicatoren van mensenhandel te ontwikkelen. Elke indicator is gecategoriseerd als 'zwak', 'medium' of 'sterk'. De aan- en afwezigheid van dergelijke zwakke tot sterke indicatoren moeten met elkaar gecombineerd worden, hetgeen resulteert in de aan- of afwezigheid van een mensenhandelsituatie. Sinds 2009 promoot de *International Labour Organization* (ILO) deze op indicatoren gebaseerde methode voor het verzamelen van data over mensenhandel. In 2009 begon de ILO met het leveren van technische hulp aan landen om hun eigen nationale statistieken te ontwikkelen.²⁶

*Model for monitoring trafficking in human beings, sexually exploited and missing children (MONTRASEC project)*²⁷

Het MONTRASEC-project lijkt een veelbelovend geavanceerd systeem voor dataverzameling op Europees niveau.²⁸ Aan de hand van geavanceerde IT-software zou (internationaal) vergelijkbare en geïntegreerde data geproduceerd kunnen worden die *up-to-date* zouden zijn omdat het systeem zichzelf automatisch kan aanvullen door data uit de reeds bestaande registratiesystemen te uploaden. Hierdoor zijn geen extra inspanningen vereist op (nationaal) operationeel niveau. Aan de hand van het MONTRASEC-project zou een deel van de in de Inleiding (§7.1) genoemde knelpunten voor internationale dataverzameling kunnen worden opgelost. Zo wordt het probleem van de verschillen in de nationale definities van mensenhandel binnen de EU overbrugd door deze definities op te breken in gedetailleerde elementen die vervolgens weer tot in de binnen de EU geldende definities kunnen worden opgebouwd. Niettemin moet nog steeds een kanttekening worden gemaakt die gerelateerd is aan de verschillende definities van mensenhandel tussen landen: landen met een ruimere definitie van mensenhandel zullen meer data hebben die niet in het MONTRASEC-project kunnen worden meegenomen en landen met een striktere definitie van mensenhandel zullen niet over alle data beschikken volgens de binnen de EU geldende definities. Dergelijke verschillen maken de omvang (en niet de aard) van mensenhandel minder vergelijkbaar tussen lidstaten. Het MONTRASEC-project is (vooralsnog) niet geïmplementeerd, onder meer

24 *European Delphi survey on indicators of trafficking in Human Beings jointly implemented by the European Commission and the ILO* (ILO, 2008) en *Operational indicators of trafficking in human beings, results from a Delphi survey implemented by the ILO and the European commission* (ILO, 2009). Zie voor een beknopte beschrijving NRM7, §3.2 en NRM8, §3.2.1.

25 Dit betreft een methodologie die ontwikkeld is in de jaren '50 van de vorige eeuw en sindsdien is toegepast in de sociale, medische en politieke wetenschap. Het doel van de Delphi-methode is om een resultaat te verkrijgen op basis van de consensus van een grote groep experts uit verschillende invalshoeken (zie ook: NRM7, §3.2).

26 Young, 2009, p. 15.

27 *The MONTRASEC demo, A bench-mark for member state and EU automated data collection and reporting on trafficking in human beings and sexual exploitation of children* (IRCP) (Vermeulen en Paterson, 2010).

28 Het MONTRASEC-project is een vervolgproject op het SIAMSECT project: *The SIAMSECT files, Standardised templates and blueprint for EU-wide collection of statistical information and analysis on missing and sexually exploited children and trafficking in human beings* (Vermeulen, Balcaen, Di Nicola, en Cauduro, 2006).

omdat aan een aantal essentiële voorwaarden voor dit systeem niet kan worden voldaan. Voorbeelden van dergelijke voorwaarden zijn het bestaan van een (onafhankelijk) mechanisme voor het monitoren van de nationale data en het beschermen van persoonsgegevens. Bovendien lijkt het geavanceerde systeem niet als zodanig uitvoerbaar voor een aantal landen waar de registratiesystemen nog niet in voldoende mate zijn ontwikkeld.

Kenmerkend voor de genoemde projecten is dat er informatie is vereist vanuit landen zelf, de nationale niveaus. Dit wijst wederom op het belang om dataverzameling op nationaal niveau te verbeteren. Het is niet voor niets dat de EU-Richtlijn mensenhandel op de verantwoordelijkheid wijst van lidstaten als het gaat om (kwantitatieve) dataverzameling op het terrein van mensenhandel. Kenmerkend voor deze dataverzamelingsinitiatieven is ook dat er vaak een groot aantal variabelen wordt voorgesteld om informatie over te verzamelen. De verschillende voorgestelde te verzamelen indicatoren kunnen op dit moment niet allemaal verzameld worden, ook niet in Nederland. Ervaring heeft uitgewezen dat een te grote hoeveelheid van te verzamelen data in de praktijk afbreuk kan doen aan de kwaliteit hiervan. Daarom kan het geen kwaad om volgens het 'less-is-more' principe te werken.²⁹ Vanuit accurate en betrouwbare informatie over de meest basale indicatoren van mensenhandel kan verder worden gewerkt in de richting van een meer geavanceerd systeem.

7.3 Huidige internationale dataverzamelingsinitiatieven

Zoals in §7.2 is aangegeven, bestaat er een veelheid aan internationale dataverzamelingsinitiatieven. Een nuttige publicatie met veel informatie over een groot aantal internationale dataverzamelingsinitiatieven is een publicatie van het Duitse *Bundeskriminalamt* uit 2009. Deze publicatie bevat een analyse van een groot aantal nationale en internationale activiteiten rond de aanpak van mensenhandel in de seksindustrie gedurende het laatste decennium.³⁰ In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan twee lopende initiatieven om mensenhandeldata op internationaal niveau te verzamelen en te vergelijken. In §7.3.1 wordt ingegaan op het eerste initiatief van de Europese Commissie om op Europees niveau mensenhandelstatistieken te verzamelen. Dit wordt uitgevoerd door de *Directorate-Generals* (DG) Home (hierna: DGHome) en Eurostat. In §7.3.2 komt een project van Intervict³¹ aan bod, hetgeen een verdiepiingslag zou moeten zijn van het initiatief van DGHome/Eurostat. Vervolgens wordt in de derde paragraaf een project op nationaal niveau (Bulgarije) ten behoeve van verbetering van de dataverzameling en analyse toegelicht. BNRM is direct betrokken bij deze initiatieven.³²

29 Zie ook: NRM8, p. 95.

30 Bundeskriminalamt, 2009. Zie ook: NRM8, p. 42.

31 Internationaal en multidisciplinair onderzoeksinstituut van de Universiteit Tilburg. Onderzoeksprogramma's van Intervict betreffen veiligheidsvraagstukken in post-conflict situaties and een multidisciplinair framework van legale en psycho-sociale aspecten van victimisatie in internationale delicten (<http://www.tilburguniversity.edu/research/institutes-and-research-groups/intervict/>).

32 Naast deze projecten, levert BNRM ook indirect data aan de 'Group of Experts on Action Against Trafficking in Human Beings' (GRETA), United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) en aan de 'United States Department of State' ten behoeve van het Trafficking in Persons (TIP) report.

7.3.1 DGHome/Eurostat

Naar aanleiding van het vijfjarige EU-plan voor de ontwikkeling van een omvattende en coherente EU-strategie om criminaliteit en strafrechtspleging te meten³³, is de *DG Home Expert Group on Policy Needs for Data on Crime and Criminal Justice* een dataverzamelingsinitiatief gestart op het gebied van mensenhandel. Eurostat is hierbij betrokken om criminele statistieken te verzamelen. Het doel van het dataverzamelingsinitiatief van DGHome/Eurostat is om een overzicht te geven van vergelijkbare data en om trends te identificeren op nationaal en EU niveau. Het betreft het eerste internationale dataverzamelingsproject inzake mensenhandel van de Europese Commissie.³⁴

Een selectie van de resultaten betreffende de meest betrouwbare en robuuste data die DGHome en Eurostat in de periode 2008-2010 per lidstaat hebben verzameld, wordt op korte termijn gepubliceerd.³⁵ Om de beschikbaarheid en de kwaliteit van de data te garanderen heeft de Europese Commissie een beperkt aantal algemene indicatoren opgesteld. Gebaseerd op de resultaten van het eerste dataverzamelingsinitiatief van DGHome/Eurostat, zal de Commissie samen met de lidstaten samenwerken om vergelijkbare en betrouwbare data te verzamelen voor de jaren 2011 en 2012.³⁶

Het onderstaande is een eerste resultaat van de statistieken van DGHome en Eurostat, zoals deze zijn genoemd in de EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016).^{37,38} Figuur 7.2 toont het aandeel mannelijke en vrouwelijke slachtoffers alsmede het aandeel minderjarige slachtoffers hiervan.

33 COM(2006)437 def.

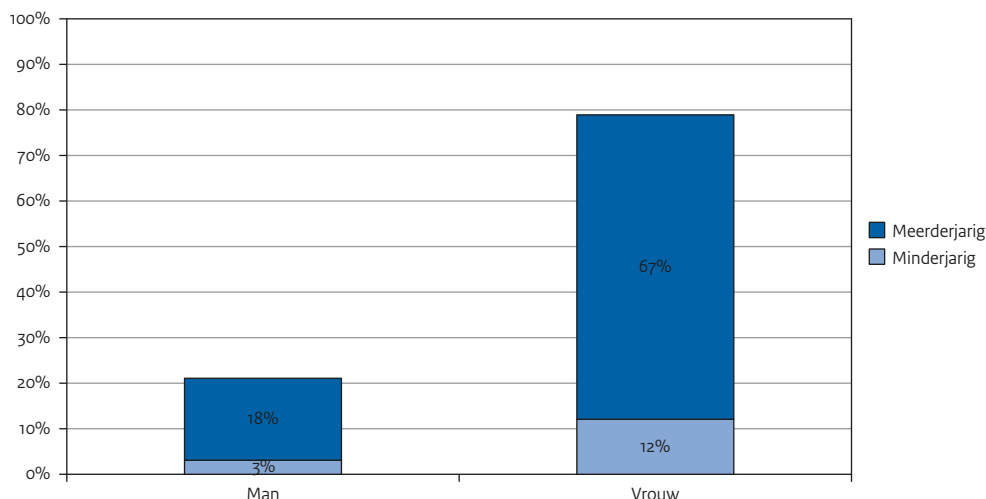
34 Wel is voorheen al een aanzienlijk aantal dataverzamelingsinitiatieven door de EC gefinancierd. Zie onder meer Bundeskriminalamt, 2009 en §7.2.

35 *DG/Home, Eurostat – Trafficking in Human Beings in Europe. Collection of statistical data for the years 2008, 2009 and 2010* (ontvangen van DGHome op 14 november 2012). Zie ook: EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), par. 1.

36 De verzameling van mensenhandelstatistieken door DGHome/Eurostat wordt opgevolgd voor de jaren 2011-2015. Hiermee wordt er gehoor gegeven aan het nieuwe vijfjarig EU-plan voor het meten van criminaliteit in de EU: Actieplan voor statistiek (2011-2015) (COM/2011/0713 def.), Zie ook: EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), par. 2.5.

37 Voor eventuele kanttekeningen bij deze cijfermatige gegevens wordt verwezen naar het nog te publiceren rapport van DGHome/Eurostat inzake de verzamelde mensenhandelstatistieken op EU niveau. Mogelijk bevat dit rapport andere percentages dan in deze rapportage zijn vermeld. Voor een juist gebruik van de verzamelde mensenhandelstatistieken op EU niveau wordt ook verwezen naar dit nog te publiceren rapport van DGHome/Eurostat.

38 Omdat verschillende landen geïdentificeerde en/of vermoedelijke slachtoffers doorgeven aan Eurostat betreffen de weergegeven resultaten in §7.3.1 een optelsom van geïdentificeerde en vermoedelijke slachtoffers.

Figuur 7.2 Geslacht en leeftijd van de (mogelijke) slachtoffers in EU-lidstaten (totaal van 2008-2010)³⁹

Zoals bovenstaande figuur aantoont, betrof 21% van de geregistreerde (vermoedelijke) slachtoffers mannen, waarvan 3% minderjarigen. Een veel groter geregistreerd deel betrof vrouwelijke slachtoffers (79%), waarvan 12% minderjarigen. Dit is in overeenstemming met registraties van (vermoedelijke) slachtoffers in Nederland door het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha), hoewel de verdeling man-vrouw op Nederlands niveau iets verschilt voor de periode 2008-2010: 85% betrof vrouwelijke slachtoffers en 15% betrof mannelijke slachtoffers.⁴⁰

De meeste lidstaten melden dat de meerderheid van de slachtoffers uit EU-lidstaten zelf kwamen zoals Roemenië, Bulgarije, Polen en Hongarije. Slachtoffers van buiten de EU kwamen voornamelijk uit Nigeria, Vietnam, Oekraïne, Rusland en China.⁴¹ Volgens de EU strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016) ligt de oorzaak van mensenhandel bijvoorbeeld in (kwetsbaarheid voor) armoede, gebrek aan democratie, genderongelijkheid en geweld tegen vrouwen, conflict en post-conflict situaties, gebrek aan sociale integratie, gebrek aan werkmogelijkheden, gebrek aan (toegang tot) educatie en discriminatie.⁴² Voor Nederlandse slachtoffers in Nederland zijn (ook) andere oorzaken die mensen

³⁹ De statistieken verzameld via Eurostat geven een overzicht van de ontvangen data over de periode 2008-2010 vanuit de 27 lidstaten. 21 van de 27 lidstaten konden geslachtsspecifieke informatie geven over de periode (2008-2010). De in Figuur 7.2 getoonde data zijn afkomstig uit de EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), p. 3. In de desbetreffende EU Strategie worden uitsluitend percentages vermeld.

⁴⁰ Zie: Tabel B3.1.3, Tabel B3.1.4 en §3.3.2.

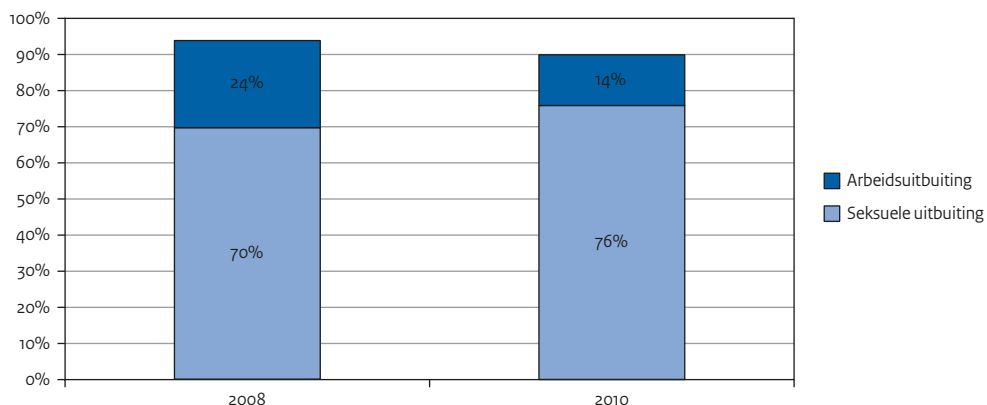
⁴¹ EU Strategie van inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), p. 3. Voor een vergelijking met de nationaliteiten van de bij CoMensha gemelde slachtoffers (Nederland), zie Tabel B3.1.6 en §3.3.2.

⁴² EU Strategie van inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), p. 3.

kwetsbaar maken voor uitbuiting, bijvoorbeeld gerelateerd aan het weglopen uit een voorziening voor jeugdzorg, een drugsverslaving of een verminderde geestelijke weerbaarheid.⁴³

Onderstaand figuur toont aan in welke sectoren (vermoedelijke) slachtoffers in de EU-lidstaten zouden zijn uitgebuit in 2008 en in 2010.

Figuur 7.3 Sectoren van uitbuiting van slachtoffers in EU-lidstaten (2008 en 2010)⁴⁴



De bovenstaande figuur toont aan dat veruit de meerderheid van de in de EU lidstaten bekende (vermoedelijke) slachtoffers (70% in 2008 en 76% in 2010) werd uitgebuit in de seksindustrie. Bijna een kwart in 2008 betrof arbeidsuitbuiting (24%), maar dit aandeel is gedaald naar 14% in 2010.⁴⁵ Het overige aandeel wordt gevormd door categorieën als ‘gedwongen bedelarij’ en ‘uitbuiting in de huishouding’ of is onbekend. Wanneer dit wordt vergeleken met de bij Comensha gemelde slachtoffers in Nederland, blijkt dat in Nederland evenzeer een stijging van het aandeel slachtoffers in seksuele uitbuitingszaken bestond doch een sterkere stijging van 57% in 2008 naar 75% in 2010.⁴⁶ In tegenstelling tot de daling van het totale aandeel slachtoffers van arbeidsuitbuiting op EU niveau, was er in Nederland juist sprake van

⁴³ Zie ook: NRM 2012d, §6.4.1.

⁴⁴ De statistieken verzameld via Eurostat geven een overzicht van de ontvangen data over de periode 2008-2010 vanuit alle 27 lidstaten. De in Figuur 7.3 getoonde data zijn afkomstig uit de EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), pp. 2-3. In de desbetreffende EU Strategie worden uitsluitend percentages vermeld.

⁴⁵ Dit is exclusief gedwongen bedelarij en uitbuiting in de huishouding (EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), pp. 2-3).

⁴⁶ Zie §3.3.3 en Tabel B3.1.14.

een stijging van het aandeel slachtoffers dat werd uitgebuit in andere sectoren dan de seksindustrie⁴⁷. Het gaat om een stijging van 6% in 2008 naar 13% in 2010.^{48, 49}

Naast slachtoffergerichte informatie verzamelt Eurostat ook statistieken over verdachten, vervolgd en veroordeelden op EU niveau. Ter illustratie, uit een voorlopig bestand van DGHome/Eurostat blijkt dat Nederlandse verdachten in het buitenland en Nederlanders die vervolgd worden in het buitenland⁵⁰ in de periode 2008-2010 in ieder geval in tientallen voorkwamen in België en in uitzonderlijke gevallen ook in Finland, Italië, Duitsland en Oostenrijk.⁵¹

Zoals bij elk dataverzamelingsinitiatief zal continu bezien moeten worden in hoeverre de knelpunten gerelateerd aan het verzamelen en analyseren van internationale data over mensenhandel zijn opgelost. De Commissie lijkt hier stappen voorwaarts in te hebben gemaakt. Niettemin zullen de resultaten door DGHome/Eurostat in de nog komende rapportage meer inzicht verschaffen in hoeverre de verzamelde mensenhandeldata op EU niveau vergelijkbaar zijn en bruikbaar zijn voor de formulering van nationaal en internationaal mensenhandelbeleid.⁵² In de volgende paragraaf wordt uiteengezet hoe Intervict beoogt aan te sluiten bij de resultaten van DGHome/Eurostat.

7.3.2 Intervict

Intervict beoogt aan het dataverzamelingsinitiatief van DGHome en Eurostat⁵³ nadere verdieping te geven. In het mede door de EU gefinancierde project ‘Tools for the validation and utilisation of EU statistics on human trafficking’ (TRAFSTAT) wordt de methodologie van de *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*⁵⁴ toegepast op de door DGHome/Eurostat verzamelde Europese mensenhandelstatistieken.⁵⁵ Het doel van de methodologie in het *European Sourcebook* is om vergelijkbare informatie te presenteren over criminaliteit en strafrechtelijke statistieken in Europa aan de hand van een systeem van *peer review* om statistische nationale data te valideren. De aanleiding hiervoor was het probleem dat nationale definities vaak niet vergelijkbaar zijn. De methodologie is anders dan die van DGHome/Eurostat die uitgaat van aangeleverde data door nationale bronnen die gevraagd waren om standaarddefinities te volgen.⁵⁶

47 Dit is inclusief ‘uitbuiting in de huishouding’.

48 Zie §3.3.3 en Tabel B3.1.14.

49 De stijging van het aantal gemelde slachtoffers in seksuele uitbuiting en uitbuiting buiten de seksindustrie heeft deels te maken met het feit dat voor een aanzienlijk groter aantal slachtoffers de sector van uitbuiting bekend was ten gevolge van verbeteringen in de registraties van CoMensha. Zie §3.3.3.

50 Zie §6.5 voor de (kenmerken van de) Nederlandse verdachten en daders in Nederland.

51 Ontvangen van DGHome/Eurostat in juli 2012. Eventuele aanpassingen en/of aanvullingen door de EU-lidstaten zijn zeer waarschijnlijk. Voor een juist gebruik van de verzamelde mensenhandelstatistieken op EU niveau wordt daarom verwezen naar de nog te publiceren rapportage van DGHome/Eurostat.

52 Op het moment van schrijven was de rapportage van DGHome/Eurostat nog niet gepubliceerd.

53 Zie §7.3.1.

54 Zie: www.europeansourcebook.org.

55 Zie voor een gedetailleerde projectomschrijving: Programme ‘Prevention of and fight against crime, targeted call for proposals, Trafficking in Human Beings’ (Action Grants 2011, Home/2011/ISEC/AG/THB); Tilburg University, ‘Traffstat – A brief note on objectives and activities’ (ontvangen van Intervict op 24 oktober 2012).

56 Zie: Killias, Aebi et al. (2010).

Het doel van TRAFSTAT is om de vergelijkbaarheid van de Europees verzamelde mensenhandelstatistieken te verbeteren door een systeem van validatie door experts van de nationale rapporteurs (hierna: correspondenten)⁵⁷. Hiermee draagt het bij aan de uitvoering van de EU-Richtlijn mensenhandel, waarin wordt aangespoord dat de EU werk moet blijven maken om dataverzamelmethode te verbeteren om vergelijkbare mensenhandelstatistieken te ontwikkelen.⁵⁸ Intervict beoogt de EU-mensenhandelstatistieken te onderzoeken in hoeverre deze vergelijkbaar en bruikbaar zijn voor beleid op EU niveau. Het verschil tussen de initiatieven van DGHome/Eurostat en Intervict is dat Intervict zelf geen statistieken verzamelt, maar de betekenis van de al door Eurostat verzamelde statistieken nader analyseert. Ter illustratie, het DGHome/Eurostat dataverzamelingsinitiatief geeft aan dat de 'geïdentificeerde' slachtoffers de slachtoffers zijn die geïdentificeerd zijn door de politie. Echter, in een aantal landen is de politie niet de (enige) autoriteit die slachtoffers identificeert. Zo worden slachtoffers in Oostenrijk geïdentificeerd door de politie en een NGO, met als gevolg dat beide instanties een registratielijst van slachtoffers bijhouden. Omdat deze informatie onderling niet wordt uitgewisseld, kunnen dubbelstellingen in de aangeleverde data aan Eurostat niet worden voorkomen.⁵⁹ Zodra de resultaten van DGHome/Eurostat en van Intervict bekend zijn, zal duidelijker worden op welke wijze deze initiatieven complementair zijn aan elkaar.

Het TRAFSTAT-project kenmerkt zich door twee fases. Allereerst worden gedetailleerde operationele definities van de opgevraagde statistieken opgesteld aan de hand van een vragenlijst waarin de correspondenten kunnen uitleggen in hoeverre de aan Eurostat gestuurde mensenhandelstatistieken conformeren aan de vastgestelde standaarden. Ook wordt feedback gevraagd over de beleidsmatige en institutionele context waarin deze statistieken geïnterpreteerd moeten worden. Deze eerste fase zal leiden tot drie resultaten: een set van operationele standaarddefinities, een verslag op de eerste statistieken van DGHome/Eurostat over de periode 2008-2010 vanuit alle lidstaten, en het opstellen van aanbevelingen voor aanpassingen of specificaties voor de richtlijnen van de Europese Commissie. In de tweede fase zal Intervict kwantitatieve indicatoren opstellen, gebaseerd op de EU-statistieken, die richtlijnen kunnen geven voor het monitoren van nationaal en EU-mensenhandelbeleid. Er zullen voorstellen worden ontwikkeld voor een verantwoord gebruik van mensenhandelstatistieken ten behoeve van beleid op EU-niveau. Deze voorstellen kunnen leiden tot een internationale standaard voor het gebruik van dergelijke statistieken.

57 Dit betreffen de 27 nationale rapporteurs of correspondenten van de EU-lidstaten.

58 2011/EU/36, par. 28 considerans.

59 Tilburg University, 'Trafstat – A brief note on objectives and activities' (ontvangen van Intervict op 24 oktober 2012).

7.3.3 Nationaal initiatief: Bulgarije

Sinds augustus 2012 is de *National Commission for Combating Trafficking in Human Beings* (NCCTHB)⁶⁰ in Bulgarije een dataverzameling- en analyseproject gestart: *Improvement of 'National Anti-traffic Policy through Transfer of Know-How Experience and Good Practices.'*⁶¹

Het doel van dit project is het verbeteren van de Bulgaarse aanpak van mensenhandel, waarbij vooral wordt ingezet op de ontwikkeling van een methodologie voor dataverzameling en data-analyse. BNRM wordt op het gebied van monitoring van mensenhandelbeleid en dataverzameling en -analyse geconsulteerd. Na afronding van het project zouden drie rapportages moeten volgen: een rapportage met vergelijkende analyses over het monitoren van de aanpak van mensenhandel en het verwerken van statistische gegevens; een rapportage met een methodologie voor dataverzameling en -analyse in Bulgarije, en een rapportage betreffende het monitoren en analyseren van het huidige Bulgaarse mensenhandelbeleid.⁶²

NCCTHB hanteert het systeem van DCIMI voor een slachtoffergerichte database.⁶³ Desalniettemin wordt NCCTHB geconfronteerd met barrières in de dataverzameling vanwege het gebrek aan (het delen van) data op operationeel niveau.⁶⁴ In het huidige project beoogt NCCTHB aan de hand van een uitwisseling van *best practices* met BNRM de dataverzameling en -analyse te verbeteren, ten behoeve van inzicht in de aard en omvang van mensenhandel in Bulgarije. Hoewel het gehanteerde systeem van ICMPD zowel een slachtofferdatabase als een daderdatabase bevat, wil NCCTHB zich in beginsel voornamelijk richten op de dataverzameling over slachtoffers.⁶⁵

Naast het generen van inzicht in de aard en omvang van mensenhandel op nationaal (Bulgaars) niveau aan de hand van verzamelde en geanalyseerde data inzake mensenhandel, draagt het project van de Nationale Commissie op twee manieren mogelijk bij aan de internationale aanpak van mensenhandel. Allereerst zijn eventuele resultaten van de Bulgaarse dataverzameling en data-analyse inzake slachtoffers en daders ook voor Nederland relevant. Dit vanwege het toenemende aantal Bulgaarse slachtoffers en

60 De oprichting en taken van NCCTHB zijn vastgelegd in de *'Combating trafficking in human beings act'* (Republic of Bulgaria, Council of Ministers – *National Commission for Combating Trafficking in Human Beings*, *State Gazette* 46/20.05.2003, amended SG 86/28.10.2005, effective 29.04.2006, supplemented, SG No. 33/28.03.2008, amended, SG No. 74/15.09.2009, effective 15.09.2009): zie art. 4 voor de oprichting van de Nationale Commissie, en art. 7 voor de taakomschrijving van NCCTHB, waaronder de volgende: *'Promote the research, analysis and statistical reporting of human trafficking data'* (Art. 7 lid 4).

61 Partnership Agreement Project 'Improvement of National Antitraffic Policy through Transfer of Know-How, Experience and Good Practices'. Operational Programme 'Administrative Capacity' co-financed by the European Social Fund (ontvangen van NCCTHB op 25 november 2012, niet openbaar).

62 Partnership Agreement Project 'Improvement of National Antitraffic Policy through Transfer of Know-How, Experience and Good Practices'. Operational Programme 'Administrative Capacity' co-financed by the European Social Fund (ontvangen van NCCTHB op 25 november 2012, niet openbaar).

63 Schriftelijke informatie NCCTHB op 30 augustus 2012, zie ook: *Handbook on Anti-Trafficking Data Collection in South-Eastern Europe: Developing Regional Criteria* (ICMPD) (Surtees, 2008). Zie §7.2 voor een beknopte beschrijving van DCIMI.

64 Schriftelijke informatie van NCCTHB op 25 november 2012.

65 Schriftelijke informatie van NCCTHB op 25 november 2012.

Bulgaarse verdachten⁶⁶ van mensenhandel in Nederland sinds 2008. In Tabel 7.1 zijn de bij CoMensha geregistreerde Bulgaarse slachtoffers in Nederland weergegeven. De samenwerking tussen de Nationale Commissie in Bulgarije en BNRM sluit bovendien aan op de EU strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016). Hierin wordt de noodzaak genoemd van een samenwerking tussen de landen van herkomst, de landen van transit en de landen van bestemming.⁶⁷

Tabel 7.1 Aantal/aandeel in Nederland geregistreerde Bulgaarse slachtoffers (2007-2011)⁶⁸

	Bulgaarse slachtoffers in Nederland		Totaal aantal slachtoffers in Nederland	
	N	%	N	%
2007	50	7%	716	100%
2008	32	4%	826	100%
2009	39	4%	909	100%
2010	46	5%	993	100%
2011	73	6%	1.222	100%
Totaal (2007-2011)	240	5%	4.666	100%

Bron: CoMensha databestanden

Een tweede manier waarop het project van de Nationale Commissie in Bulgarije kan bijdragen aan de internationale aanpak van mensenhandel heeft te maken met de verantwoordelijkheid van elke afzonderlijke staat om data over mensenhandel te verzamelen en te analyseren. Zoals weergegeven is in Figuur 7.1 zijn mogelijke internationaal verzamelde statistieken in beginsel gebaseerd op de data die verzameld is op nationaal niveau. De betrouwbaarheid en validiteit van de resultaten van internationale (Europese) initiatieven, zoals die van DGHome/Eurostat en Intervict⁶⁹ zijn dus in grote mate afhankelijkheid van wat er op nationaal niveau is verzameld en in welke beleidsmatige, institutionele of methodische context. Gezien de veelvoud aan mechanismen op alleen al Europees niveau, benadrukt de Europese Commissie het belang van effectieve monitorings- en evaluatiemechanismen om dubbel werk te voorkomen. Zo worden lidstaten in de EU strategie gestimuleerd om het monitoren van mensenhandelbeleid (onder andere aan de hand van mensenhandeldata) op nationaal niveau effectief te regelen.⁷⁰ Bulgarije lijkt hier stappen voorwaarts in te maken.

⁶⁶ Zie ook §5.2.2 en §6.5.1.

⁶⁷ EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), par. 1 en par. 2.4. Zie ook: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions. *The global approach to migration and mobility*, 18 november 2011, COM(2011)743 def.

⁶⁸ Zie Tabel B3.1.6 en §3.3.2 voor een volledig overzicht van de nationaliteiten van de bij CoMensha gemelde slachtoffers.

⁶⁹ Zie §7.3.1 en §7.3.2.

⁷⁰ EU Strategie inzake de bestrijding van mensenhandel (2012-2016), par. 3.

7.4 Samenvatting

In dit hoofdstuk is een selectie van internationale dataverzamelingsinitiatieven van het afgelopen decennium besproken.⁷¹ BNRM is bij verschillende projecten betrokken geweest als projectpartner. Ondanks deze internationale dataverzamelingsinitiatieven, ontbreekt het binnen de EU nog steeds aan betrouwbare en vergelijkbare statistieken over mensenhandel, als gevolg van onder meer discrepanties in gehanteerde definities op nationaal niveau, beleidsmatige en institutionele verschillen, prioriteitstelling in politieke en maatschappelijke agenda's en verschillen in methodologie en onderzoeksfaciliteiten voor het verzamelen en het analyseren data.

Niettemin blijven internationale dataverzamelingsinitiatieven essentieel voor internationaal geharmoniseerde data inzake mensenhandel ten behoeve van een effectieve internationale aanpak van mensenhandel. Resultaten van lopende dataverzamelingsinitiatieven van DGHome/Eurostat en Intervict, zoals deze zijn toegelicht in §7.3, zijn mogelijk dan ook stappen voorwaarts in de richting van internationaal geharmoniseerde data.

71 Zie §7.2 voor een overzicht van een selectie van de reeds afgeronde dataverzamelingsinitiatieven: *Development of Guidelines for the Collection of Data on Trafficking in Human Beings, including Comparable Indicators (IOM)*; *DCIM I*; *DCIM-EU*; *European Delphi Survey*; en *MONTRASEC project*.

Deel C Conclusies en aanbevelingen

Hoofdstuk 8 Conclusies en aanbevelingen: geen goed beleid zonder goede registratie

Conclusies en aanbevelingen: geen goed beleid zonder goede registratie

Effectief beleid kan nooit in het donker gevoerd worden. Mensenhandel is een groot, vaak grensoverschrijdend, en veelal verborgen probleem. Om het te kunnen bestrijden, moet het licht aan: waar is het? Hoe groot is het? Welke vorm heeft het?

Het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha) wil weten of het inderdaad alle bekende slachtoffers registreert. Corresponderen de kenmerken van geregistreerde slachtoffers met die van de vermoedelijke populatie? De politie wil weten waar zij het beste kan zoeken naar mensenhandelaren. Waar stellen daders hun slachtoffers meestal te werk? De minister van Veiligheid en Justitie wil weten hoe groot de pakkans voor een mensenhandelaar nu eigenlijk is. Hoeveel mensenhandel vindt er in Nederland plaats?

Maar ook de bestrijder zelf is soms moeilijk te zien. Verschillende instanties houden zich met verschillende aspecten van mensenhandel bezig, maar moeten uiteindelijk gezamenlijk één probleem oplossen. Voor een effectieve coördinatie is het belangrijk dat iedere instantie weet wat zij zelf, en wat een ander, doet. Dit is niet altijd vanzelfsprekend.

Deze rapportage heeft dan ook één kernboodschap:

Om mensenhandel effectief te kunnen bestrijden, moet mensenhandel zichtbaar zijn. Mensenhandel die nog niet in beeld is, moet in beeld gebracht worden; mensenhandel die al wel in beeld is, moet beter geregistreerd worden.

Sinds 2000 doet de Nationaal Rapporteur onderzoek naar de aard en omvang van mensenhandel in Nederland. Opvolgende rapportages hebben stukje bij beetje het licht feller laten schijnen. Zo ook deze: dit overzicht van cijfermatige data over mensenhandel, van registratie van slachtoffers tot aan berechting van daders, schetst een beeld van slachtoffers en daders en van beleid.

8.1 Conclusies: wat valt op?

Deze rapportage beschrijft mensenhandel aan de hand van schattingen ten aanzien van het onbekende *dark number* (Hoofdstuk 2), de registratie bij CoMensha (Hoofdstuk 3), de toegang tot de B9-regeling door niet-Nederlandse slachtoffers (Hoofdstuk 4), de opsporing door de politie (Hoofdstuk 5), de afhandeling van mensenhandelzaken door het OM en de zittende magistratuur (ZM) (Hoofdstuk 6) en internationale dataverzamelingssinitiatieven (Hoofdstuk 7). Zoals ook uit de omvang van dit rapport mag blijken, wordt er gelukkig al veel en goed geregistreerd.

8.1.1 Onbekende mensenhandel

In Hoofdstuk 2 wordt voor het eerst in een rapportage van de NRM, een aantal beschikbare schattingen van mensenhandel, zowel nationaal als internationaal, bekritiseerd. Deze schattingen zijn van groot belang: zo betreffen in deze rapportage verreweg de meeste slachtoffers/daders/onderzoekten gevallen van seksuele uitbuiting, en slechts een minderheid uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie ('overige uitbuiting'). Betekent dit ook dat er in Nederland veel meer slachtoffers seksueel worden uitgebuit dan anderszins te werk worden gesteld? Dat is onbekend: de geregistreerde mensenhandel kan niet beschouwd worden als representatief voor alle mensenhandel. Hiervoor moet dus nader onderzoek gedaan worden naar aard en omvang van het zogeheten *dark number*. Beschikbare schattingen bevatten echter een aantal problemen waardoor ze niet betrouwbaar zijn. Zo wordt in de Criminaliteitsbeeld-analyse seksuele uitbuiting 2012 bijvoorbeeld, zonder verdere onderbouwing, aangenomen, dat een constant aandeel van 5% van de mensenhandel bij politie in beeld is.

8.1.2 Slachtoffers

Hoofdstukken 3 en 4 bevatten gegevens over respectievelijk de registratie van slachtoffers bij CoMensha en de IND, in het kader van B9-aanvragen.

In de cijfers van CoMensha valt een aantal zaken op: het aantal gemelde slachtoffers van mensenhandel is tussen 2007 en 2011 sterk gestegen (van 716 naar 1.222), en het aandeel mannelijke slachtoffers is zelfs verdrievoudigd (van 7% naar 19%). Wat juist wel constant is gebleven, is dat de grootste groep slachtoffers (39%) jong is: tussen de 18 en 23 jaar. Eén derde van de gemelde slachtoffers heeft de Nederlandse nationaliteit, maar van de gemelde minderjarige slachtoffers is dit de meerderheid. Niet alle minderjarige slachtoffers worden echter gemeld aan CoMensha (zie aanbevelingen). Van het aantal bij CoMensha geregistreerde slachtoffers van mensenhandel is een groeiend aandeel uitgebuit buiten de seksindustrie (van 6% in 2007 naar 20% in 2011). Slachtoffers van seksuele en overige uitbuiting verschillen in een aantal belangrijke kenmerken van elkaar. Slachtoffers van seksuele uitbuiting zijn vaker vrouw, ze zijn jonger, ze komen vaker uit Afrika Nederland, en minder vaak uit Midden- en Oost Europa. Daarnaast is de aangiftebereidheid van deze groep slachtoffers iets hoger dan bij slachtoffers van overige uitbuiting. Overigens geldt dit laatste in mindere mate voor slachtoffers met de Nederlandse nationaliteit.

Hoofdstuk 4 neemt de B9-regeling onder de loep. Slachtoffers van mensenhandel komen, als zij meewerken aan het opsporingsonderzoek, in aanmerking voor een B9-verblijfsvergunning voor de duur van het onderzoek. De B9 is niet alleen een tijdelijk verblijfsrecht voor het slachtoffer, maar ook een belangrijk instrument voor de opsporing, omdat zo slachtoffers en getuigen beschikbaar blijven voor politie en justitie. De gegevens uit Hoofdstuk 4 bieden inzicht in alle slachtoffers die gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd en/of een B9-aanvraag hebben gedaan. 38% van deze groep vraagt een B9-verblijfsvergunning aan zonder eerst gebruik te maken van de bedenktijd. 40% maakt gebruik van de bedenktijd en doet vervolgens een B9-aanvraag. 22% maakt ten slotte wel gebruik van de bedenktijd maar doet uiteindelijk geen B9-aanvraag. Dit kan een indicatie zijn dat deze slachtoffers ook niet meewerken aan een opsporingsonderzoek, maar kan bijvoorbeeld ook betekenen dat zij wel meewerkten maar vervolgens terugkeerden naar het land van herkomst, dan wel in afwachting waren van een andere verblijfsrechtelijke procedure.

Het aantal B9-verleningen is tussen 2007 en 2011 bijna verdrievoudigd. Het aandeel Bulgaarse en Roemeense slachtoffers dat een B9-verblijfsvergunning kreeg, is in 2007-2011 afgenomen, terwijl CoMensha geen soortgelijke daling van slachtoffers uit deze landen meldt. Bulgarije en Roemenië werden in 2007

EU-lid, waardoor de inwoners van die landen rechtmatig in Nederland kunnen verblijven. Echter, de B9-verblijfsvergunning is meer dan alleen een verblijfsrecht: deze regelt ook toegang tot voorzieningen waar slachtoffers van mensenhandel baat bij kunnen hebben. Overigens is het aandeel B9-verleningen aan slachtoffers uit Polen en Hongarije sinds de toetreding in 2004 van deze landen tot de EU niet gedaald.

In de periode 2009-2011 werden 31 B9-aanvragen (3%) afgewezen. Afwijzingsgrond is soms het hebben van criminele antecedenten, zoals winkeldiefstal. Echter, een B9-vergunning zou in principe verleend moeten worden aan één ieder die slachtoffer is van mensenhandel en met de politie meewerkt, ongeacht de criminele antecedenten. Een B9-verblijfsvergunning is immers tijdelijk, en is niet alleen van belang voor het slachtoffer maar ook voor de politie en justitie voor de opsporing en vervolging van mensenhandel.

8.1.3 Daders

Hoofdstukken 5 (opsporing) en 6 (vervolgning en berechting) bieden inzicht in de kenmerken van vermoedelijke daders, zoals geregistreerd bij politie en justitie.

Daders zijn meestal mannen (80%), gemiddeld ongeveer 30 jaar (slechts incidenteel minderjarig of ouder dan 50) en geboren in Nederland (37%), Bulgarije, Hongarij of Roemenië (21%) en Turkije, Marokko, Suriname of de voormalige Nederlandse Antillen (17%). Daders uit Afrika (met uitzondering van Marokko) komen maar in geringe mate voor in de vervolgingscijfers. Dit is opvallend omdat daders en slachtoffers vaak afkomstig zijn uit dezelfde regio en Afrika de grootste herkomstregio is van geregistreerde slachtoffers van seksuele uitbuiting.

Het ene mensenhandelonderzoek is het andere niet. In Hoofdstuk 5 zijn alle 55 opsporingsonderzoeken die de politie in 2009 afrondde en aan het OM stuurde bestudeerd. Deze opsporingsonderzoeken blijken onderverdeeld te kunnen worden in drie types mensenhandelstructuren: binnenlandse kleinschalige seksuele uitbuiting, Europese seksuele uitbuiting, en internationale grootschalige overige uitbuiting. De eerste structuur bevat onderzoeken (N: 27) waarbij slachtoffers vooral uit Nederland komen en daders overwegend uit Nederland of de groep landen Turkije, Marokko, Suriname, of de voormalige Nederlandse Antillen. Het aantal slachtoffers en daders per onderzoek is klein, en de uitbuiting is bijna uitsluitend seksueel van aard. De tweede structuur (N: 22) behelst uitsluitend seksuele uitbuiting. Deze onderzoeken kenmerken zich door iets meer slachtoffers en daders per onderzoek, en deze komen overwegend uit Midden- en Oost Europa. Binnen de derde structuur (N: 6) gaat het om vooral andere vormen van uitbuiting. Deze onderzoeken zijn grootschaliger, en bevatten overwegend slachtoffers uit Azië en daders uit Azië en Nederland. Het valt op dat het ronselen van slachtoffers via een (schijn-) liefdesrelatie wel verband houdt met de kleinschalige binnenlandse seksuele uitbuiting, maar hier niet aan is voorbehouden. Dit alles kan bijvoorbeeld betekenen dat wanneer de politie te maken krijgt met een Aziatisch slachtoffer van overige uitbuiting, zij eerder zou kunnen denken aan een grootschalig onderzoek dan wanneer zij te maken krijgt met een Nederlands slachtoffer van seksuele uitbuiting.

Hoofdstuk 5 beantwoordt bovendien de volgende vraag: worden verschillende rollen (rongselaars, vervoerders, pooiers, bodyguards, exploitanten en snorders) in het mensenhandelproces vervuld door verschillende typen daders? Ja: zo hebben pooiers vaker criminele antecedenten en zijn ze vaker man, zijn exploitanten ouder en bodyguards juist jonger, en zijn rongselaars minder vaak afkomstig uit Azië. Dit laatste kan er overigens ook op duiden dat Aziatische rongselaars niet goed bij de politie in beeld zijn.

Hoofdstuk 6 bevat een analyse van zaken die bij het OM zijn ingeschreven. In 2009 is de maximale strafbedreiging voor mensenhandel verhoogd. Hiermee zijn de mogelijkheden voor toepassing van voorlopige hechtenis verruimd. Toch blijkt dat dit instrument niet vaker is toegepast. 22% van de zaken resulteert bij het OM in een onvoorwaardelijk sepot, waarvan één vijfde deel in een beleidssepot. Dit laatste is opvallend. Bij de verdachten die wel worden gedagvaard, volgt in slechts iets meer dan de helft een veroordeling. De duur van het onvoorwaardelijke deel van de opgelegde vrijheidsstraffen is gemiddeld korter dan voorheen. Maar met de recente forse toename van het gemiddeld aantal opgelegde dagen in 2011 (749,1 dagen) lijken de in de praktijk door de rechter opgelegde straffen wel aan te sluiten bij de verhoging van de wettelijke strafbedreiging sinds juli 2009 waarmee de wetgever de ernst van het misdrijf mensenhandel heeft willen benadrukken.

Door het OM werd in 2010 in 28% van de gevallen hoger beroep aangetekend, een verdubbeling ten opzichte van 2007. Hierbij valt op dat het totale aantal in hoger beroep afgedane zaken (114) in de periode 2007-2011 veel lager ligt dan het aantal in eerste aanleg afgedane zaken waarvan hoger beroep is ingesteld (312). Deze zaken vormen weliswaar geen cohort, maar een verschil van rond de 200 zaken mag opmerkelijk genoemd worden.

8.1.4 Internationale aspecten

Mensenhandel is niet alleen een nationaal probleem. Zo is bijvoorbeeld een minderheid (40%) van de geregistreerde vermoedelijke daders van mensenhandel in Nederland ook afkomstig uit Nederland. Daarom is het essentieel dat landen samenwerken, willen zij dit probleem effectief kunnen bestrijden. Om grensoverschrijdende mensenhandel in kaart te brengen, zullen landen daarom ook moeten samenwerken in het verzamelen van data.

In Hoofdstuk 7 worden internationale dataverzamelingsinitiatieven besproken. Niet altijd is duidelijk wat het doel van dergelijke initiatieven is. Internationale dataverzamelingsinitiatieven zijn alleen relevant indien ze inzicht geven in iets waar op nationaal niveau geen inzicht in gegeven kan worden, bijvoorbeeld de bewegingen die verdachten en slachtoffers maken tussen herkomst-, transit- en bestemmingslanden.

Verschillen tussen landen in definities van mensenhandel, in beleid, in onderzoeksmethoden en in onderzoeksfaciliteiten maken bovendien het verzamelen van internationaal vergelijkbare data moeilijk. Toch zijn internationaal geharmoniseerde data hard nodig. Deze kunnen worden bereikt door te starten met het verzamelen van de meest basale indicatoren. Immers, een te grote hoeveelheid van de te verzamelen data over mensenhandel kan in de praktijk afbreuk doen aan de kwaliteit van de data. Na positieve evaluaties over de resultaten van de eerste dataset kan deze mogelijk worden uitgebreid met andere indicatoren ten behoeve van het doel van de dataverzameling: preventie en bestrijding van mensenhandel op internationaal niveau.

8.2 Aanbevelingen: Wat ontbreekt?

Zoals uit bovenstaande blijkt, is in ieder geval over zichtbare mensenhandel al veel informatie bekend. Dit is goed nieuws: de NRM heeft er al eerder op gewezen dat een goede aanpak van mensenhandel accurate informatie en dus een goede registratie van mensenhandel behoeft.

Het kan echter nog altijd beter. De kernboodschap van dit rapport luidt dan ook:

Om mensenhandel effectief te kunnen bestrijden, moet mensenhandel zichtbaar zijn. Mensenhandel die nog niet in beeld is, moet in beeld gebracht worden; mensenhandel die al wel in beeld is, moet beter geregistreerd worden.

Dit rapport biedt weliswaar een redelijk uitgebreid portret op basis van geregistreerde gegevens, maar het brengt ook belangrijke lacunes aan het licht. Deze constatering leidt tot verschillende concrete aanbevelingen, alle afgeleid van de kernboodschap.

Om de omvang van mensenhandel in kaart te brengen, moet het *dark number* accuraat geschat worden. Een dergelijke betrouwbare schatting is belangrijk voor bijvoorbeeld het formuleren van opsporingsbeleid, maar is op dit moment niet voorhanden. Zulke schattingen zijn ook moeilijk te maken en vergen naast vergaande statistische expertise ook gegevens die op dit moment niet beschikbaar zijn, zoals bijvoorbeeld een nationale enquête die het daadwerkelijke aantal slachtoffers/daders van mensenhandel meet. Daarnaast is het van belang om te beschikken over zo accuraat mogelijke informatie over de aard van het reeds geregistreerde/zichtbare deel. Omdat dit van invloed is op de betrouwbaarheid van de schatting.

Aanbeveling 1: De regering moet inzetten op het komen tot adequate schattingen van de omvang van mensenhandel. Naast een betrouwbare en volledige dataverzameling vergt dit de expertise van statistici.

In de data van CoMensha (Hoofdstuk 3), lijkt het aandeel minderjarige slachtoffers relatief laag. Hier is echter waarschijnlijk sprake van onderrapportage. Veel minderjarige slachtoffers die niet de Nederlandse nationaliteit hebben, zijn wel bekend bij NIDOS, die niet aan CoMensha meldt. Ook Bureau Jeugdzorg meldt niet altijd. De cijfers van CoMensha geven dus een te optimistisch beeld van het aandeel minderjarige (vermoedelijke) slachtoffers. Ook bij instanties die wel een meldplicht richting CoMensha hebben (politie, Koninklijke Marechaussee, en Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid), blijkt deze niet altijd nageleefd te worden. Er zijn dus vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel die wel bekend zijn, maar niet bij CoMensha gemeld zijn. Ook worden niet altijd volledige gegevens aan CoMensha geleverd.

Aanbeveling 2: Alle bij instanties bekende slachtoffers moeten bij CoMensha gemeld worden. Instanties die een meldplicht hebben moeten deze consequent naleven, instanties die een dergelijke meldplicht niet hebben zouden desondanks alle bij hun bekende slachtoffers moeten melden.

Dit is in de Zevende rapportage reeds aanbevolen (NRM7, aanbeveling 42), maar verdient herhaling.

Ook worden minderjarige slachtoffers niet allemaal als zodanig geregistreerd, omdat zij vaak meerderjarig zijn op het moment dat zij bij CoMensha gemeld worden. Zonder informatie over de leeftijd ten tijde van het begin van het slachtofferschap bestaat er geen volledig beeld van minderjarige geregistreerde slachtoffers van mensenhandel.

Aanbeveling 3: Omdat niet bekend is hoe oud slachtoffers zijn ten tijde van het slachtofferchap, wordt het aandeel minderjarige slachtoffers mogelijk onderschat. CoMensha zou daarom ook de leeftijd van het slachtoffer moeten registreren op het moment dat het slachtofferchap begon.

Voor opsporingsdoeleinden is het belangrijk te weten welk type slachtoffers waarschijnlijker zullen meewerken met het onderzoek. Verschilt dat bijvoorbeeld voor slachtoffers van seksuele en overige uitbuiting? Het gebruik maken van de B9-regeling zou hier een indicatie voor kunnen zijn, aangezien medewerking met het opsporingsonderzoek hiervoor een voorwaarde is. De IND registreert echter niet of een aanvrager slachtoffer is van seksuele of van overige uitbuiting. De B9 is niet alleen een verblijfsrecht, maar ook een instrument in opsporing en vervolging. Het is dus belangrijk te weten of dit instrument effectief is, en of het dat in gelijke mate is voor verschillende vormen van uitbuiting.

Uit Hoofdstuk 5 blijkt dat onderzoeken die te maken hebben met seksuele uitbuiting vaak kleinschaliger van karakter zijn dan onderzoeken die te maken hebben met overige uitbuiting. Ook zijn de eigenschappen van daders en slachtoffers (met name de herkomstregio's) anders. Heeft dit ook gevolgen voor vervolging en berechting? Dat is onbekend: ook het OM registreert niet of een zaak seksuele of overige uitbuiting betreft. Dit is overigens ook moeilijk, omdat de redactie van het wetsartikel het onmogelijk maakt om op grond van lid- en subonderdelen hiertussen te onderscheiden. Het nieuwe registratiesysteem GPS biedt hier echter een kans.

Aanbeveling 4: In de hele keten moet geregistreerd worden of een mensenhandelzaak seksuele uitbuiting, uitbuiting in andere economische sectoren ('overige uitbuiting'), of het oogmerk van orgaanverwijdering betreft. Dit gebeurt momenteel in ieder geval nog niet bij de IND en het OM.

Zoals eerder door de NRM aanbevolen, zouden criminele antecedenten in principe geen afwijzingsgrond moeten zijn voor een B9-aanvraag, omdat het belang van opsporing en vervolging, en van bescherming voor het slachtoffer zou moeten prevaleren. Het gaat hier immers om een tijdelijke verblijfsvergunning, welke een tweeledig doel beoogt. Voor zover het de vergunning op grond van de B16-regeling betreft kan dat anders liggen. Er is onvoldoende zicht op het traject na een verlening van de B9-verblijfsvergunning. Het aantal slachtoffers met een B9-vergunning dat vervolgens een B16-aanvraag indient wordt niet geregistreerd bij de IND. Daarmee is het moeilijk zicht te houden op het aantal B9-verblijfsvergunningen dat uiteindelijk leidt tot voortgezet verblijf.

Aanbeveling 5: De IND zou zo moeten registreren dat alle slachtoffers van mensenhandel vreemdelingenrechtelijk te volgen zijn.

In Hoofdstuk 5 worden alleen 55 compleet afgeronde opsporingsonderzoeken besproken die handmatig geïnventariseerd zijn. Dit komt omdat de politieregistratie geen betrouwbare gegevens over mensenhandel levert: verdachten van de verschillende delicten mensenhandel en mensensmokkel worden vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd.

Aanbeveling 6: De politie moet onderscheid aanbrengen in de registratie van mensenhandel en mensensmokkel.

Hoofdstuk 7 bespreekt actuele internationale dataverzamelingsinitiatieven. Zoals daar geschetst, is het komen tot uniforme internationale data zowel zeer belangrijk als zeer moeilijk. De nationale mensenhandeldata zijn essentiële steunpilaren voor internationale dataverzamelingsinitiatieven. Toch ontbreekt het op nationaal niveau in de meeste landen nog aan betrouwbare mensenhandeldata, hetgeen het bereiken van internationaal geharmoniseerde data in de weg staat.

De EU-Richtlijn mensenhandel wijst lidstaten op hun verantwoordelijkheden om nationale rapporteurs in te stellen of vergelijkbare mechanismen, onder meer ten behoeve van het verzamelen en analyseren van data op nationaal niveau. Op EU-niveau wordt geïnvesteerd in projecten ten behoeve van de verbetering van de dataverzameling en -analyse op nationale niveaus zoals in het project van NCCTHB in Bulgarije waarbij BNRM projectpartner is. Internationale samenwerking is hierbij essentieel.

Gezien het veelvoud aan internationale dataverzamelingsinitiatieven is het aan te bevelen voort te bouwen op reeds bestaande initiatieven. Internationale samenwerking kan ook voorkomen dat een *duplication of initiatives* ontstaat (zie ook NRM3, aanbeveling 53). Een samenwerking op internationaal niveau kan bovendien de kwantiteit en kwaliteit van mensenhandeldata ten goede komen door bijvoorbeeld een uitwisseling van *best practices*.

Aanbeveling 7: De Nederlandse regering moet blijven inzetten op internationale samenwerking, zowel ten behoeve van verbetering van dataverzameling en -analyse op nationaal niveau, als ten behoeve van internationale dataverzameling.

Wordt vervolgd...

Cijfermatige onderzoeksresultaten bieden vaak een zoeklicht: het zoeklicht scant de omgeving en brengt hem globaal in kaart. Valt iets op, dan is het raadzaam dichterbij te gaan staan en het nader te onderzoeken. Zo ook hier; bovenstaand cijfermatig portret van geregistreerde mensenhandel in Nederland roept, uiteraard, nieuwe kwalitatieve vragen op. Deze rapportage eindigt daarmee met mogelijke ingrediënten van volgende rapporten van de NRM. De volgende opvallende resultaten uit deze rapportage verdienen nader onderzoek:

- Uit Hoofdstuk 2 blijkt het belang van een nationale enquête naar slachtofferschap van mensenhandel. Een dergelijke studie is in Nederland nog niet gedaan. Is dat mogelijk?
- De data uit Hoofdstuk 3 suggereren een systematische onderrapportage van buitenlandse en binnenlandse minderjarige slachtoffers aan CoMensha. Hoe ziet het beeld eruit wanneer deze slachtoffers wel meegeteld worden?
- Naast onderzoek naar de B9-vergunningen, heeft BNRM in deze rapportage voor het eerst onderzoek kunnen doen naar het aantal slachtoffers dat gebruik heeft gemaakt van de bedenktijd. Hierin valt op dat een vijfde van de slachtoffers die gebruik maakt van de bedenktijd, uiteindelijk geen B9-aanvraag doet. Waarom niet?
- Hoewel met de verhoogde strafbedreiging voor het delict mensenhandel de mogelijkheden voor toepassing van voorlopige hechtenis zijn verruimd, is in de periode 2007-2011 geen toename van de toepassing zichtbaar. Waarom niet?
- Eén vijfde van de onvoorwaardelijke septs betreft een beleidssepot. Dit is opvallend hoog. Wat zijn de gronden voor deze beleidssepts?
- De aangiftebereidheid verschilt tussen verschillende groepen slachtoffers. Hoe komt dit?

- Verdachten geboren in Afrika (met uitzondering van Marokko) komen in geringe mate voor in de vervolgingscijfers. Dit is opvallend omdat daders en slachtoffers vaak afkomstig zijn uit dezelfde regio en Afrika de grootste herkomstregio is van geregistreerde slachtoffers van seksuele uitbuiting. Wat is hiervoor de verklaring?

Mensenhandel is een grotendeels onzichtbaar, en veelvormig probleem. In deze rapportage zijn verschillende onderdelen van dit probleem belicht door middel van cijfermatige data. Deze cijfermatige data zijn zeer belangrijk in het sturen van nader onderzoek en het evalueren en waar nodig bijstellen van beleid. Daarom is het essentieel dat betrokken instanties relevante informatie zo accuraat en volledig mogelijk registreren. Zo kan het licht steeds een stukje verder aan.

Lijst van geraadpleegde literatuur

- Aromaa, K. (2007). Trafficking in human beings: uniform definitions for better measuring and for effective counter-measures. In E.U. Savona & S. Stefanizzi (Eds.), *Measuring human trafficking: complexities and pitfalls*. New York: Springer.
- Aronowitz, A.A. (2009). *Guidelines for the collection of data on trafficking in human beings, including comparable indicators*. Wenen: IOM.
- Brouwers, M. & Eggen, A. Th. J. (2011). Vervolging. In S. N. Kalidien, N. E. de Heer-de Lange & M. M. van Rosmalen (Eds.), *Criminaliteit en rechtshandhaving 2010. Ontwikkelingen en samenhangen* (pp. 119-138). Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleidseries, no. 298, Ministerie van Veiligheid & Justitie, Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC).
- Bundeskriminalamt. (2009). *Palermo-Protokoll und die Folgen. Bekämpfung des 'Menschenhandels zum Zweck sexueller Ausbeutung' - Materialsammlung zu nationalen und internationalen eher strategisch ausgerichteten Aktivitäten*. Wiesbaden: Bundeskriminalamt. Beschikbaar via: www.bka.de/kriminalwissenschaften/ebook_mh_sex_ausbeutung/ebook_mh_sex_ausbeutung.html.
- COA (2008). *Handboek AMV-opvangmodel*.
- CoMensha (2011). *Jaarverslag 2010*.
- CoMensha (2012). *Jaarverslag 2011*.
- De Landelijke Expertgroep Mensenhandel (2011). *Korpsmonitor prostitutie & mensenhandel 2010*. Beschikbaar via: http://www.hetccv.nl/binaries/content/assets/ccv/dossiers/mensenhandel/korpsmonitor_2010_prostitutie_mensenhandel.pdf
- Glasgow, I.K., Galloway, A.M., Beenackers, E.M.T., Smit, M. & Zwenk, F. (2012). *Categorical accommodation and assistance for victims of trafficking in human beings. A study of four European countries*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC). Cahiers 2012-08.
- Gould, A.J. (2010). From Pseudoscience to Protoscience: Estimating Human Trafficking and Modern Forms of Slavery. *Second Annual Interdisciplinary Conference on Human Trafficking, 2010*. Lincoln: University of Nebraska. Beschikbaar via: <http://digitalcommons.unl.edu/humtrafconf2/6>

- Gozdziak, E. M. & Collett, E.A. (2005). Research on human trafficking in North America: A review of literature. In F. Laczo & E. Gozdzia (Eds.), *Data and research on human trafficking: A global survey*. Geneva: International Migration.
- Grotenhuis, M. te & Weegen, T. van der (2008). *Statistiek als hulpmiddel. Een overzicht van gangbare toepassingen in de sociale wetenschappen*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.
- ILO (2005). *ILO minimum estimate of forced labour in the world*. Geneva: ILO.
- ILO (2008). *European Delphi survey on indicators of trafficking in human beings jointly implemented by the European Union and the ILO*. Wenen: ILO.
- ILO & the European Commission (2009). *Operational indicators of trafficking in human beings: results from a Delphi survey*. Wenen: ILO.
- ILO (2012a). *ILO Global Estimate of Forced Labour. Results and methodology*. Switzerland: ILO.
- ILO (2012b). *Hard to see, harder to count. Survey guidelines to estimate forced labour of adults and children*. Switzerland: ILO.
- ILO (2012c). *ILO 2012 Global Estimate of Forced Labour, Regional Factsheet, European Union*. Beschikbaar via: https://www.ilo.org/brussels/press/press-releases/WCMS_184975/lang--nl/index.htm
- Inspectie SZW (2011). *Jaarplan 2012*.
- Killias, M., Aebi, M.F., Cavarlay, B.A. de, Barclay, G., Gruszczynska, B., Harrendorf, S., et al. (2010). *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. Fourth Edition*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleidseries, no. 285, Ministerie van Justitie, Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC).
- KLPD-DNR (2012). *Seksuele uitbuiting. Criminaliteitsbeeldanalyse 2012*. Woerden: KLPD-DNR.
- Laczko, F. Introduction. (2005). In Laczo & E. Gozdzia (Eds.), *Data and research on human trafficking: A global survey*. Geneva: International Migration.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2002). *Eerste Rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: BNRM.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2004). *Derde Rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: BNRM.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2005). *Vierde Rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: BNRM.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2007). *Vijfde Rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: BNRM.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2009). *Zevende Rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: BNRM.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2010). *Achtste Rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: BNRM.

- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2012a). *Kwantitatieve gegevens over (de vervolging en berechting van) verdachten en veroordeelden in mensenhandelzaken in de periode 2006-2010*. Den Haag: BNRM.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2012b). *Opsporing van mensenhandel en de B9-regeling. Vreemdelingrechtelijke en strafrechtelijke aspecten van geseponeerde mensenhandelzaken*. Den Haag: BNRM.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2012c). *Mensenhandel met het oogmerk van orgaanverwijdering en gedwongen commercieel draagmoederschap*. Den Haag: BNRM.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2012d). *Mensenhandel. Jurisprudentie mensenhandelzaken 2009-2012. Een analyse*. Den Haag: BNRM.
- Openbaar Ministerie (2011). *Jaarbericht 2010*.
- Openbaar Ministerie (2012). *Jaarbericht 2011*.
- Stichting FairWork (2012). *Verborgenslavemij in Nederland*. Amsterdam: Stichting FairWork.
- Stichting Nidos (2008). *Jaarverslag 2007*. Utrecht: Stichting Nidos.
- Surtees, R. (2008). *Handbook on anti-trafficking data collection in South-Eastern Europe: developing regional criteria*. Wenen: ICMPD.
- Surtees, R. (2009). *Anti-trafficking data collection and information management in the European Union – a handbook, the situation in the Czech Republic, Poland, Portugal and the Slovak Republic*. Wenen: ICMPD.
- Tyldum, G. & Brunovskis, A. (2005). Describing the unobserved: methodological challenges in empirical studies on human trafficking. In Laczo & E. Gozdzia (Eds.), *Data and research on human trafficking: A global survey*. Geneva: International Migration.
- Vermeulen, G., Balcaen, A., Di Nicola, A. & Cauduro, A. (2006). *The SIAMSECT files. Standardised templates and blueprint for EU-wide collection of statistical information and analysis on missing and sexually exploited children and trafficking in human beings*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu Publishers.
- Vermeulen, G. & Paterson N. (2010). *The MONTRASEC demo. A bench-mark for member state and EU automated data collection and reporting on trafficking in human beings and sexual exploitation of children*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu Publishers.
- Veen van der, H.C.J. & Bogaerts S. (2010). *Huiselijk geweld in Nederland. Overkoepelend syntheserapport van de vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleidseries, no. 288, Ministerie van Justitie, Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) & International Victimology Institute Tilburg (INTERVICT).
- Young, R. (2009). *Data on human trafficking: A consideration of approaches*. Denver: Joseph Korbal School of International Studies, University of Denver.



Bijlagen

B1 Onderzoeksverantwoording

BNRM heeft voor het onderzoek ten behoeve van deze publicatie veelal gebruik gemaakt van registratie-/datasystemen van verschillende instanties. In deze bijlage is per verricht onderzoek de verantwoording uiteengezet. Het betreft de volgende onderzoeken:

1. Geregistreerde slachtoffers in Nederland (databestand CoMensha)
2. Slachtoffers en de B9-regeling in Nederland (registratiesysteem IND)
3. Opsporing van verdachten in Nederland (BNRM-opsporingsonderzoek)
4. Vervolg en berechting van verdachten in Nederland (OM-data en de OJD)

1. Geregistreerde slachtoffers in Nederland (databestand CoMensha)

Onderzoeksmethode

De cijfermatige informatie opgenomen in §3.1 (Kwantitatieve data uit de CoMensha-registraties) is gebaseerd op een aangeleverde dataset van CoMensha. BNRM ontvangt deze gegevens op jaarbasis. De cijfermatige gegevens in dit hoofdstuk betreffen de periode 2007-2011.¹ Uit de databestanden die CoMensha aan BNRM levert, is na secundaire analyse informatie over de aard en omvang van mensenhandel op individueel slachtofferniveau te herleiden. Voor een aantal gegevens is gerefereerd naar de CoMensha jaarverslagen.

Voor een volledig overzicht van de cijfermatige gegevens wordt verwezen naar de aanvullende tabellen in de bijlage.² Voor de toelichting op de figuren en tabellen behorende bij Hoofdstuk 3 en de hierbij toegepaste statistiek, wordt verwezen naar Bijlage 2.

Kanttekeningen

In §3.3.1 zijn reeds een aantal kanttekeningen genoemd die gerelateerd zijn aan de geregistreerde mensenhandel. Daarnaast bestaan er nog een aantal andere kanttekeningen. Ten eerste, CoMensha is afhankelijk van de informatie die zij aangeleverd krijgt van de melders. Dit kan onvolledig zijn vanwege bijvoorbeeld redenen gerelateerd aan het uit zicht verdwijnen van het (vermoedelijke) slachtoffer of het niet beschikbaar hebben van meer informatie over het vermoedelijke slachtoffer door bijvoorbeeld

1 In een aantal gevallen is hier van afgeweken vanwege het ontbreken van gegevens in een aantal jaren of ten behoeve van de accuraatheid van de weergegeven gegevens.

2 Dit betreffen de tabellen in Bijlage 3.1.

gegevens die niet accuraat zijn doorgegeven aan CoMensha. Ten tweede is het totale aantal gemelde (vermoedelijke) slachtoffers niet zo groot waardoor grote uitbuitingszaken invloed kunnen hebben op het beeld dat ontstaat uit de cijfers. Grote uitbuitingszaken kunnen de cijfers over bijvoorbeeld de kenmerken van de bij CoMensha gemelde (vermoedelijke) slachtoffers beïnvloeden.³

Comensha-dataset als steekproefonderzoek

De gegevens uit de dataset van CoMensha representeren niet de volledige groep slachtoffers van mensenhandel. Dit is reeds uitgelegd aan de hand van Figuur 3.1 in §3.3.1.⁴ Op grond van het bovenstaande, kan de dataset van CoMensha beschouwd worden als een steekproefonderzoek. Significantietsen blijken dan relevant omdat deze antwoord geven op de vraag in hoeverre steekproefresultaten geldig zijn voor de populatie waaruit de steekproef afkomstig is. De resultaten (verschillen en samenhang tussen de variabelen) zijn daarom getoetst op significantie.

Verschillen tussen BNRM – analyses en CoMensha Jaarverslagen

In een aantal gevallen zal de cijfermatige informatie zoals weergegeven in deze rapportage afwijken van de gepresenteerde informatie zoals weergegeven in de jaarverslagen van CoMensha. De door BNRM gepresenteerde gegevens zijn de juiste.⁵

2. Slachtoffers en de Bg-regeling in Nederland (databestand IND)

Onderzoeksmethode

De cijfermatige informatie opgenomen in §4.3 (De bedenktijd en Bg-aanvragen) en §4.4 (Bg-verleningen en -afwijzingen) is gebaseerd op de dataset die BNRM heeft ontvangen van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Na secundaire analyse⁶ is informatie betreffende de Bg-regeling op individueel slachtofferniveau te herleiden. De cijfermatige gegevens in §4.3 betreffen uitsluitend personen die in 2010 en 2011 gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd en/of een Bg-aanvraag hadden gedaan.

-
- 3 Voorbeelden van grote uitbuitingszaken zijn: uitbuiting van ongeveer 55 (met name Roemeense) mannen op de aspergekwekerij in Someren (2009); uitbuiting van ongeveer 40 Slowaken op een aardbeienkwekerij (2010); uitbuiting van ongeveer 50 Poolse mannen en vrouwen in de vleesindustrie in de regio Brabant Zuid-Oost (2011); uitbuiting van ongeveer 30 Hongaren in de land- en tuinbouw in de Randstadregio (2011); uitbuiting van ongeveer 30 vrouwen met verschillende nationaliteiten in de Doubletstraat in Den Haag (2011); uitbuiting van ongeveer 40 voornamelijk Poolse arbeiders bij een tuiniersbedrijf in de regio Brabant Zuid-Oost (2011) (Schriftelijke informatie CoMensha, 9 augustus 2012).
 - 4 Immers, enerzijds bestaat er hoogstwaarschijnlijk een groot *dark number* van slachtoffers en daarnaast is een deel van de bij instanties bekende slachtoffers niet gemeld aan CoMensha. Anderzijds is het tegelijkertijd mogelijk dat een deel van de aan CoMensha gemelde slachtoffers niet daadwerkelijk slachtoffer van mensenhandel zijn.
 - 5 Dit is bevestigd door CoMensha op 24 oktober 2012.
 - 6 Dit betreft de analyse door BNRM over cijfermatig materiaal van de IND, ten behoeve van het genereren van cijfermatige gegevens op individueel slachtofferniveau.

De focus in §4.4 ligt op slachtoffers aan wie een B9-verblijfsvergunning is verleend in de periode 2007-2011. Een aantal analyses in deze paragraaf waren alleen mogelijk over de jaartallen van 2009, 2010 en 2011 omdat BNRM alleen van deze jaren over juiste werkbare gegevens beschikte om statistische analyses uit te kunnen voeren. Verder bevat §4.4 tevens kwantitatieve en kwalitatieve informatie over de afwijzingen van de B9-aanvragen in de periode 2009-2011. Om de gronden van afwijzingen te achterhalen heeft BNRM dossieronderzoek gedaan bij de IND.

Voor een volledig overzicht van de cijfermatige gegevens wordt verwezen naar de aanvullende tabellen in de bijlage.⁷ Voor de toelichting op de figuren en tabellen behorende bij Hoofdstuk 4 en de hierbij toegepaste statistiek, wordt verwezen naar Bijlage 2.

Kanttekeningen

Drie kanttekeningen kunnen geplaatst worden bij de cijfermatige informatie in §4.3 (De bedenktijd en B9-aanvragen). Een eerste kanttekening betreft het feit dat een aantal personen mogelijk wel ten onrechte in een bepaalde categorie is opgenomen. In §4.3 zijn drie categorieën vergeleken: 'B9-aanvraag zonder bedenktijd', 'Bedenktijd gevolgd door een B9-aanvraag' en 'Bedenktijd zonder een B9-aanvraag'. Binnen de categorie 'B9-aanvraag zonder bedenktijd', is het mogelijk dat slachtoffers die in de eerste drie maanden van 2010 een B9-aanvraag hebben gedaan, in 2009 gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd.⁸ Binnen de categorie 'Bedenktijd zonder B9-aanvraag', is het mogelijk dat slachtoffers die in de laatste drie maanden van 2011 gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd, in 2012 een B9-aanvraag hebben gedaan.⁹ Hierdoor zijn de in deze paragraaf gedane uitspraken niet volledig representatief voor de betreffende categorie.¹⁰

Een tweede kanttekening refereert naar de invloed van grote uitbuitingszaken, waarbij veel slachtoffers dezelfde persoonskenmerken hebben, op het beeld dat ontstaat uit de cijfers als gevolg van het feit dat het totale aantal slachtoffers in de B9-regeling niet zo groot is. In §4.3 is dit geïllustreerd aan de hand van de casus 'Bloemenkwekerij'.¹¹ Indien de casus 'Bloemenkwekerij' mogelijk invloed heeft op het beeld dat ontstaat uit de cijfers, is in §4.3 in voetnoten aangegeven in hoeverre de samenhang tussen bepaalde variabelen zou veranderen wanneer deze casus uit de desbetreffende cijfers zou worden gelaten.

Een derde kanttekening betreft een aantal personen van wie twee B9-aanvragen in verschillende jaren staat geregistreerd. BNRM heeft dossieronderzoek gedaan naar acht dubbele aanvragen van slachtoffers in de periode 2009-2011 die in het registratiesysteem zijn aangetroffen. Voor de helft van hen (=4) bleek

⁷ Dit betreffen de tabellen in Bijlage 3.2.

⁸ Het gaat om 71 slachtoffers die in de eerste drie maanden van 2010 een B9-aanvraag hebben gedaan. Er bestaat een mogelijkheid dat een aantal van hen in 2009 gebruik hebben gemaakt van de bedenktijd. BNRM heeft geen inzicht in het totaal aantal slachtoffers dat in 2009 gebruik maakte van de bedenktijd.

⁹ Aan 46 personen die nog geen B9-aanvraag hebben ingediend, is in de laatste drie maanden van 2011 een bedenktijd aangeboden. Er bestaat een mogelijkheid dat een aantal van hen in 2012 alsnog een B9-aanvraag heeft ingediend.

¹⁰ Ten tijde van het schrijven, beschikte BNRM alleen over de bedenktijd cijfers over 2010 en 2011.

¹¹ Deze casus heeft hoogstwaarschijnlijk invloed op het aantal personen in de categorie 'Bedenktijd zonder B9-aanvraag' (zie ook: §4.3.1).

het echter om registratiefouten te gaan en dus niet om daadwerkelijk twee verschillende B9-aanvragen.¹² Voor de andere helft waren er wel daadwerkelijk twee verschillende B9-aanvragen gedaan.¹³ In ieder geval deze laatste groep is meegenomen in de vervolganalyses omdat het om evident twee verschillende B9-aanvragen gaat en het hiermee bijdraagt aan een inzicht in hoeverre de bedenktijd wordt gevolgd door een B9-aanvraag.¹⁴ Bij één persoon met twee B9-aanvragen (en inwilligingen) ging het mogelijk om revictimisatie, zoals hieronder wordt uiteengezet:

Casus (mogelijke) revictimisatie

Een Braziliaanse vrouw had in 2009 aangifte van mensenhandel gedaan die ambtshalve is aange-merkt als een B9-aanvraag. De vrouw was in Brazilië geronseld met beloften van werkmogelijkheden in Nederland. Eenmaal in Nederland is ze tewerkgesteld in de prostitutie. Deze eerste B9-aanvraag is ingewilligd in februari 2009 en in 2010 in het belang van het strafrechtelijk onderzoek voor een jaar verlengd. Eind 2010 keerde de betrokkene met hulp van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) vrijwillig terug naar Brazilië. Echter, omdat ze in Brazilië opnieuw werd lastiggevallen door de ronselaars die haar eerder hadden geronseld, is de betrokkene in juni 2011 weer naar Nederland gereisd. De politie waar de betrokkene in 2009 haar aangifte van mensenhandel had gedaan, deed het verzoek om opnieuw een B9-verblijfsvergunning te verlenen. Deze aanvraag is in augustus 2011 ingewilligd omdat het strafrechtelijk onderzoek dat naar aanleiding van de aangifte van de betrokkene in 2009 was gestart, nog steeds liep.¹⁵

-
- 12 Hierbij ging het om aanvragen waarbij het besluit over de enige B9-aanvraag in het opvolgend jaar abusievelijk opnieuw als een B9-aanvraag is opgemerkt in dat jaar (2); een aanvraag tot verlenging van de B9-verlening die abusievelijk als een B9-aanvraag was geregistreerd (1); aanvraag waarvan een gecorrigeerde beschikking (door het opnemen van een vrijstelling van de paspoortvereiste) abusievelijk is geregistreerd als een B9-aanvraag (1). (Bron: IND dossieronderzoek).
- 13 Van drie personen waren beide B9-aanvragen ingewilligd en van één persoon was de eerste B9-aanvraag afgewezen en de tweede aanvraag toegewezen. Eén van de dubbele B9-inwilligingen betrof een slachtoffer die tegenover de politie alsook tegenover haar advocaat had verklaard dat haar eerder gedane aangifte vals was geweest omdat zij destijds te bang zou zijn geweest om de waarheid te vertellen. Hierbij gaf de betrokkene aan dat zij nu wel de waarheid durfde te vertellen en opnieuw aangifte wilde doen. Voor een andere persoon was de bedenktijd opgemerkt als een B9-aanvraag welke was ingewilligd. In het opvolgende jaar heeft deze persoon alsnog aangifte gedaan welke ook is ingewilligd. Voor de derde dubbele B9-inwilliging ging het mogelijk om revictimisatie. Dit is uitgelegd in de kadertekst. (Bron: IND dossieronderzoek).
- 14 Verder zijn een gering aantal dubbele B9-aanvragen tevens meegenomen in analyses over B9-aanvragen in de periode 2007-2011 omdat het evident om verschillende jaren van invoer ging. Mogelijk bestaan er nog meer dubbele B9-aanvragen van eenzelfde persoon welk echter niet in het registratiesysteem konden worden aangetroffen. Ter illustratie, van één persoon waren twee aangiften bekend onder verschillende namen, waarvan de eerste aangifte was afgewezen en de tweede werd ingewilligd. Het is mogelijk dat slachtoffers onder verschillende namen (op basis van bijvoorbeeld het gebruik van een valse identiteit) een B9-aanvraag indienen. Deze wordt dan ook onder verschillende registratienummers geregistreerd bij de IND. Bij toeval kwam een dergelijke situatie in het dossieronderzoek naar B9-afwijzingen van de IND naar voren.
- 15 Bron: IND dossieronderzoek.

Er kunnen tevens twee kanttekeningen worden gemaakt bij de cijfermatige informatie in §4.4 (B9-verleningen en afwijzingen). Een eerste kanttekening is dat het aantal B9-verleningen geen representatief beeld geeft van het daadwerkelijke aantal niet-Nederlandse slachtoffers. Er bestaat namelijk een directe koppeling van de B9-verlening en de medewerking aan het opsporingsonderzoek, hetgeen betekent dat de informatie in deze paragraaf alleen inzicht verschaft in niet-Nederlandse personen die in contact komen met de politie en aan wie op basis van het verlenen van medewerking aan de politie en/of justitie een B9-verblijfsvergunning is verleend. Een aantal slachtoffers zal geen aangifte doen en hiermee, de uitzonderingen daargelaten¹⁶, geen aanspraak maken op de B9-regeling. Verder verschaffen de cijfers geen inzicht in de sectoren waarin de uitbuiting heeft plaatsgevonden, omdat de IND niet op basis van sectoren registreert. Ook registreert de IND geen onderscheid tussen slachtoffers en getuigen en gelden de uitspraken in §4.4 voor beide groepen.¹⁷

Ten tweede kan het zijn dat het geselecteerde aantal B9-aanvragen en vergunningen niet volledig overeenkomt met het aantal waarmee de IND te maken krijgt. Het geselecteerde aantal B9-aanvragen en vergunningen kan lager zijn dan het daadwerkelijke aantal. Zo kan aan een persoon die in eerste instantie geen B9-aanvraag heeft gedaan, in een later stadium toch een B9-verlening worden verleend (bijvoorbeeld door toetsing op de B9-regeling binnen de asielaanvraag). Deze B9-verblijfsvergunning wordt dan niet altijd als zodanig geregistreerd.¹⁸ Het geselecteerde aantal B9-aanvragen en vergunningen kan ook hoger zijn dan het daadwerkelijke aantal. Ter illustratie, soms wordt door de IND per abuis een aanvraag voor een verblijfsvergunning op andere gronden als een B9-verblijfsvergunning geregistreerd.¹⁹ Verder komt het voor dat kinderen van wie aan de ouder een B9-vergunning is verleend, incidenteel en abusievelijk ook een B9-verblijfsvergunning hebben gekregen.²⁰

IND-dataset als steekproefonderzoek

De gegevens uit de dataset van de IND representeren in zoverre mogelijk²¹ de volledige groep slachtoffers die aanspraak maakten op de B9-regeling. Daarom kan de dataset van de IND beschouwd worden als een populatieonderzoek. Statistische toetsing blijkt dan niet relevant, aangezien dit antwoord geeft op de vraag in hoeverre steekproefresultaten geldig zijn voor de populatie waaruit de steekproef afkomstig is.

¹⁶ Zie §B9/12.

¹⁷ Hoogstwaarschijnlijk gaat het echter om een zeer gering aantal getuigen met een B9-verblijfsvergunning in de periode 2007-2011.

¹⁸ De IND categoriseert personen naar het eerst genoemde verblijfsdoel.

¹⁹ Deze B9-aanvragen worden doorgaans afgedaan als 'onterecht ingevoerd'. Een onterechte invoer verwijst naar afronding van een procedure waarbij achteraf is gebleken dat het niet om een B9-regeling gaat, maar om een ander soort procedure. Het kan bijvoorbeeld gaan om gezinshereniging, 'werken in de EU' of een andere asielprocedure. Dergelijke onterechte invoeren zijn voor de jaren 2009, 2010 en 2011 uit de dataset geselecteerd. De dataset van 2007 en 2008 bevatten mogelijk nog wel een aantal onterecht ingevoerde gegevens. Hierdoor reflecteren de B9-aanvragen in 2007 en 2008 mogelijkterwils een hoger aantal dan het daadwerkelijke aantal B9-aanvragen.

²⁰ Beleidshalve kunnen kinderen van slachtoffers met een B9-verblijfsvergunning aanspraak maken op verblijf op grond van gezinshereniging bij ouder (§B9/11).

²¹ De reeds genoemde kanttekeningen buiten beschouwing latend.

Verschillen tussen BNRM analyses en IND berichten

De cijfermatige informatie inzake de B9-regeling zoals BNRM deze weergeeft in de huidige rapportage wijkt mogelijk iets af van gegevens van de IND inzake slachtoffers in de B9-regeling. Dit is toe te schrijven aan bewerkingen die BNRM heeft uitgevoerd. BNRM ontvangt van de IND een volledig bestand waar informatie betreffende de B9-regeling in staat. Dit bestand bevat geen gegevens op individueel slachtofferniveau. BNRM heeft na secundaire analyse de volgende cijfermatige gegevens gegenereerd:²²

- Gegevens over slachtoffers in de B9-regeling op individueel slachtofferniveau.
- Gegevens over alleen de bedenktijd, eerste aanvragen en eerste verleningen²³, en afwijzingen.

3. Opsporing van verdachten in Nederland (BNRM-opsporingsonderzoek)

Onderzoeksmethode

De cijfermatige informatie opgenomen in Hoofdstuk 5 (Opsporing van verdachten in Nederland) is gebaseerd op het BNRM-opsporingsonderzoek. Alle in 2009 afgeronde en aan het Openbaar Ministerie (OM) ingestuurde opsporingsonderzoeken naar mensenhandel zijn geïnventariseerd door informatie op te vragen bij alle korpsexperts mensenhandel (die namens de 25 politieregio's deelnemen aan het landelijke project Prostitutie en Mensenhandel van de Nederlandse politie), de Nationale Recherche (NR), de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD).²⁴ Dit waren er in totaal 55. Vervolgens zijn de teamleiders van de 55 geïnventariseerde opsporingsonderzoeken op basis van een gestructureerde vragenlijst ofwel telefonisch ofwel *face to face* geïnterviewd door studenten van de opleiding tot Recherchekundige (die de data voor hun eindscriptie gebruikten) en onderzoekers van BNRM. In sommige gevallen hebben geen interviews plaatsgevonden, maar is de informatie schriftelijk verkregen via rechercheurs aan wie de teamleiders de vragenlijst hadden doorgestuurd. Verder is incidenteel sprake geweest van dossieronderzoek. Voor de toelichting op de figuren en tabellen in Hoofdstuk 5 en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Clusteranalyse

Een clusteranalyse is een statistische analyse die data indeelt in verschillende groepen die onderling zoveel mogelijk van elkaar verschillen (heterogeniteit) en waarbinnen zoveel mogelijk overeenkomsten bestaan (homogeniteit). Om de 55 opsporingsonderzoeken te typeren naar verschillende mensenhandelstructuren (§5.3) is gebruik gemaakt van een *two-step* clusteranalyse met *noise handling* (waarvoor gecontroleerd wordt op *outliers*) in het statistische analyseprogramma *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS). Er is voor deze vorm van clusteranalyse gekozen om de volgende redenen. Deze clusteranalyse geeft zelf het ideale aantal clusters (in casu: mensenhandelstructuren) aan dat binnen de data onderscheiden kan worden. Daarnaast kunnen in deze clusteranalyse zowel categorische (nominale en ordi-

22 Dit in overeenstemming met gemaakte afspraken met de IND in de periode april-oktober 2012 en een bevestiging van de IND betreffende de verklaarbare verschillen op 22 november 2012.

23 Dus niet over verlengingen en verleningen na bezwaar. Dit wijkt af voor §4.4.4 omdat BNRM hier zelf dossieronderzoek voor heeft gedaan.

24 Sinds 1 januari 2012 zijn de organisaties Arbeidsinspectie (AI), de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) en de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) samengevoegd tot de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) (Inspectie SZW, 2011, p. 3).

25 Alle instanties die opsporingsonderzoeken naar mensenhandel (kunnen) uitvoeren.

nale) als continue (interval en ratio) variabelen opgenomen worden en geeft het aan welke variabelen van meer en minder belang zijn bij het onderscheiden van de clusters.

Er is gebruik gemaakt van de volgende zeventien categorische variabelen:

- Is in het opsporingsonderzoek (mede) sprake van overige uitbuiting? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één mannelijk slachtoffer? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één slachtoffer afkomstig uit Nederland? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één slachtoffer afkomstig uit Midden- en Oost-Europa? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één slachtoffer afkomstig uit Azië? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één slachtoffer die een ontlastende verklaring heeft afgelegd? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één slachtoffer dat gerouleerd is? (nee/ja, alleen binnen Nederland/ja, tussen Nederland en het buitenland)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één slachtoffer dat een strafbaar feit heeft gepleegd? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één slachtoffer dat een (schijn)liefdesrelatie had met de ronselaar? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één vrouwelijke verdachte? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één verdachte geboren in Nederland? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één verdachte geboren in Midden- en Oost-Europa? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één verdachte geboren in Azië? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één verdachte geboren in 'Turkije, Marokko, Suriname of de Nederlandse Antillen'? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één verdachte die (soms) ook inkomsten ontvangt uit legale bronnen (werk/uitkering)? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van minstens één verdachte die criminele antecedenten heeft? (ja/nee)
- Is in het opsporingsonderzoek sprake van verdachten die naast mensenhandel ook andere criminele feiten plegen die niet in het verlengde liggen van de mensenhandel? (ja/nee)

Er is gebruik gemaakt van de volgende vijf continue variabelen:²⁶

- Van hoeveel slachtoffers is sprake in het opsporingsonderzoek?
- Van hoeveel verdachten is sprake in het opsporingsonderzoek?
- Wat is de leeftijd van de jongste verdachte in het opsporingsonderzoek? In zes onderzoeken was deze variabele *missing*. Omdat de clusteranalyse deze onderzoeken (waarin een variabele voorkomt die *missing is*) niet meeneemt in de analyse, zijn de zes *missing values* opgevuld met de gemiddelde leeftijd van de jongste verdachten uit de overige 49 opsporingsonderzoeken.
- Wat is de leeftijd van de oudste verdachte in het opsporingsonderzoek? In zes onderzoeken was deze variabele *missing*. Omdat de clusteranalyse deze onderzoeken (waarin een variabele voorkomt die

²⁶ De continue variabele die ziet op de langste duur dat een slachtoffer in het opsporingsonderzoek is uitgebuit is niet meegenomen in de clusteranalyse omdat in dertien onderzoeken deze variabele *missing* was.

missing is) niet meeneemt in de analyse, zijn de zes *missing values* opgevuld met de gemiddelde leeftijd van de oudste verdachten uit de overige 49 opsporingsonderzoeken.

- Wat is de leeftijd van het jongste slachtoffer in het opsporingsonderzoek? In vijf onderzoeken was deze variabele *missing*. Omdat de clusteranalyse deze onderzoeken (waarin een variabele voorkomt die *missing is*) niet meeneemt in de analyse, zijn de vijf *missing values* opgevuld met de gemiddelde leeftijd van de jongste slachtoffers uit de overige 50 opsporingsonderzoeken.

Kanttekeningen bij de cijfers

Het is mogelijk dat niet alle in 2009 afgeronde en aan het OM ingestuurde opsporingsonderzoeken naar mensenhandel door BNRM zijn geïnventariseerd en geanalyseerd omdat hier geen centrale registratie van bestaat.²⁷ Verder zijn verschillende onderzoeksmethoden toegepast om per onderzoek alle informatie te verkrijgen (telefonische interviews, *face to face* interviews, het schriftelijk beantwoorden van de vragenlijst en dossieronderzoek). Hierdoor is het niet mogelijk geweest om voor elk opsporingsonderzoek alle vragen even volledig te beantwoorden.

Het BNRM-opsporingsonderzoek is geen fenomeenonderzoek

Het is van belang te benadrukken dat het BNRM-opsporingsonderzoek geen fenomeenonderzoek naar mensenhandel is (zie hiervoor ook §5.1 (Inleiding)). De mensenhandelsituaties, verdachten en slachtoffers die in het BNRM-opsporingsonderzoek worden besproken kunnen niet beschouwd worden als zijnde een representatieve steekproef van het fenomeen mensenhandel. Immers: de mensenhandelsituaties (met de daarbij betrokken daders en slachtoffers) die uiteindelijk leiden tot opsporingsonderzoeken, die vervolgens worden afgerond en ingestuurd aan het OM, hebben een aanzienlijk aantal selectieve stappen doorlopen. De informatie die in het BNRM-opsporingsonderzoek naar voren komt zegt dan ook alleen iets over de opsporingsonderzoeken naar mensenhandel en de hierbij betrokken verdachten en slachtoffers.

Het BNRM-opsporingsonderzoek als steekproefonderzoek

De 55 opsporingsonderzoeken representeren maar een bepaald deel van alle opsporingsonderzoeken die in 2009 door de politie zijn afgerond. Zo blijven de opsporingsonderzoeken naar mensenhandel die uiteindelijk, bijvoorbeeld vanwege onvoldoende bewijs of gebrek aan nadere opsporingsindicaties, worden afgebroken buiten beeld. Om die reden kunnen op basis van de geanalyseerde opsporingsonderzoeken uitsluitend uitspraken worden gedaan over de opsporing/aard van (vermoedelijke) mensenhandel die bij de politie in beeld is en voor verdere vervolging is overgedragen aan het OM. Het jaar 2009 wordt dan beschouwd als een steekproef van alle afgeronde en aan het OM ingestuurde opsporingsonderzoeken. Om die reden zijn in voetnoten sommige gebleken verschillen in 2009 getoetst op significantie. Met die informatie kunnen de gebleken verschillen in 2009 al dan niet (afhankelijk van de uitkomst van de significantietoetsen)²⁸ vertaald worden naar succesvol afgeronde opsporingsonderzoeken naar mensenhandel in Nederland in het algemeen. Het is overigens niet bekend hoe representatief de steekproef

27 In de politieregistratie (de bedrijfsprocessen van de politie, te weten Basisvoorziening Handhaving (BVH), Basisvoorziening Opsporing (BVO) en het Herkenningsdienstsysteem (HKS)) wordt mensenhandel en mensensmokkel op dit moment niet goed onderscheiden. Om die reden zijn in StatLine (de databank van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)) de gegevens over mensenhandel en mensensmokkel samengeteld.

28 Zie voor een toelichting op de toegepaste statistiek Bijlage 2.

over het jaar 2009 hiervoor is. Bijvoorbeeld omdat een mogelijke bepaalde focus/prioriteitstelling van de politie in een bepaald jaar, of het bij toeval stuiten op een groot specifiek/uitzonderlijk onderzoek, veel invloed kan hebben op het beeld dat uiteindelijk geschetst wordt van de opsporingsonderzoeken in dat bepaalde jaar (dit laatste vooral omdat het in totaal om beperkte aantallen gaat).

4. Vervolg en berechting van verdachten in Nederland (OM-data en de OBJD)

Onderzoeksmethode

De cijfermatige informatie opgenomen in §6.2 (Vervolg), §6.3 (Berechting in eerste aanleg) en §6.5 (Kenmerken) is gebaseerd op OM-data, het landelijke databestand dat informatie bevat van de arrondissementenparketten en rechtbanken over de vervolging en berechting in eerste aanleg van verdachten en veroordeelden. Uit het totale OM-databestand kunnen de zaken geselecteerd worden waarin (onder meer) het feit mensenhandel staat geregistreerd (artt. 250a (oud), 250ter (oud), 273a (oud)²⁹ of 273f Sr). De secundaire analyses op het subbestand 'mensenhandel' zijn op verzoek van BNRM verricht door de afdeling Statistische Informatie en Beleidsanalyse (SIBA) van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). Ditzelfde geldt voor de informatie afkomstig van de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) in §6.4 (Berechting in hoger beroep). De OBJD is een database bedoeld voor wetenschappelijk onderzoek en het ontwikkelen en monitoren van beleid. De database wordt periodiek gevuld vanuit het Justitieel Documentatiesysteem (JDS). Voor de toelichting op de figuren en tabellen (inclusief de aanvullende tabellen in Bijlage 3) gebaseerd op OM-data en de OBJD en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Kanttekeningen bij de cijfers

De in §6.2 (Vervolg), §6.3 (Berechting in eerste aanleg) en §6.5 (Kenmerken) gepresenteerde data afkomstig uit het subbestand 'mensenhandel' betreffen in theorie mogelijk niet alle verdachten van en veroordeelden voor een mensenhandelfeit. Alleen primair ten laste gelegde feiten worden namelijk opgenomen in OM-data. Het is echter hoogst onwaarschijnlijk dat een mensenhandelfeit subsidiair aan een ander strafbaar feit ten laste wordt gelegd. Deze kanttekening zal daarom in de praktijk niet of nauwelijks effect hebben op het aantal geregistreerde mensenhandelfeiten.³⁰ Daarnaast worden de bij het OM ingeschreven zaken die vervolgens binnen het OM worden overgedragen in OM-data opnieuw geregistreerd als een ingeschreven zaak. Dit leidt dus in feite tot dubbeltellingen (het aantal zaken dat dit betreft is echter klein).³¹ Verder is OM-data niet *up to date*. OM-data geeft over een bepaald jaar pas ongeveer een half jaar later een betrouwbaar beeld. Ongeveer een jaar na dato zijn de data redelijk stabiel - al

29 Art. 273a Sr betreft sinds september 2006 (toen mensenhandel strafbaar werd gesteld onder art. 273f Sr) een andere strafbaarstelling. Deze zaken (op basis van art. 273a Sr met een pleegdatum na september 2006) worden uiteraard niet meegenomen in de selectie.

30 In 2010 zijn wel zaken bekend waarin mensenhandel subsidiair aan het delict afpersing ten laste is gelegd - het betrof hier mensenhandel met betrekking tot het afsluiten van telefoonabonnementen (Rb. Dordrecht 20 april 2010, *LJN* BM1743; 11-500195-09; 11-500194-09 (niet gepubliceerd)). Maar in deze zaken kwam mensenhandel ook altijd een keer voor als primair ten laste gelegd feit.

31 In het nieuwe registratiesysteem van het OM (zie hierna) wordt dit op een andere manier geregistreerd en zal van deze dubbeltellingen niet langer sprake zijn.

vinden er dan nog wel minimale wijzigingen plaats bij volgende peildata.³² De data in §6.2 (Vervolging), §6.3 (Berechting in eerste aanleg) en §6.5 (Kenmerken) zijn gebaseerd op OM-data met peildatum april 2012, waardoor de meest recente cijfers over het jaar 2011 nog niet stabiel zijn. Ten aanzien van de OBJD geldt een nog grotere registratieachterstand. De data in §6.4 (Berechting in hoger beroep) zijn gebaseerd op de OBJD met peildatum juli 2012, waardoor de informatie over het jaar 2010 nog niet stabiel is en het jaar 2011 nog geen betrouwbaar beeld geeft.

De verschillende gegevens in Hoofdstuk 6 (Vervolging en berechting in Nederland) betreffen meestal geen cohort (anders dan Figuur 6.1 zou kunnen impliceren) en kunnen dus zelden tegen elkaar afgezet worden. Immers, niet alle zaken worden in het jaar van inschrijving bij het OM ook door het OM afgehandeld en eventueel door de rechter in eerste aanleg en (indien van toepassing) vervolgens in hoger beroep afgedaan. Reeds vanaf het jaar 2009 is het OM bezig met een overgang van het oude bedrijfsprocessensysteem COMPAS naar het nieuwe Geïntegreerd Processysteem Strafrecht (GPS). OM-data is zowel door COMPAS als door het GPS-systeem gevoed.³³ Een overgangsfase in registratie brengt altijd het risico op extra ruis met zich mee. Mensenhandelzaken zijn tot en met het jaar 2011 echter nog (bijna) uitsluitend in het COMPAS-systeem geregistreerd, waardoor dit nog geen invloed heeft kunnen hebben.³⁴

Het OM-data-onderzoek is geen fenomeenonderzoek

Het is van belang te benadrukken dat het OM-data-onderzoek geen fenomeenonderzoek naar mensenhandel is (zie hiervoor ook §6.1 (Inleiding)). Met name ten aanzien van §6.5 (Kenmerken) kunnen gemakkelijk interpretatiefouten worden gemaakt, in die zin dat daderkenmerken die uit deze paragraaf blijken, vertaald worden naar daders van het fenomeen mensenhandel zoals dat in Nederland voorkomt. De daders die in het OM-data-onderzoek voorkomen kunnen echter niet beschouwd worden als een representatieve steekproef van daders van het fenomeen mensenhandel. Immers: de zaken die uiteindelijk bij het OM worden ingeschreven hebben een aanzienlijk aantal selectieve stappen doorlopen, waardoor slechts een selectieve groep daders uiteindelijk onderdeel uitmaakt van de mensenhandelzaken die vervolgd (en berecht) worden. De daderkenmerken die in het OM-data-onderzoek naar voren komen zeggen dan ook alleen iets over de daders die deel uitmaken van een vervolgte mensenhandelzaak.

Het OM-data-onderzoek als populatie- of steekproefonderzoek

Aangezien de cijfermatige informatie in §6.2 (Vervolging), §6.3 (Berechting in eerste aanleg) en §6.5 (Kenmerken) alle mensenhandelvervolgingen en -berechtingen in eerste aanleg betreffen in Nederland in de periode 2007-2011, is het onderzoek ten aanzien van uitspraken over de periode 2007-2011 geen steekproefonderzoek, maar een populatieonderzoek. Significantietsen zijn dus niet relevant omdat die antwoord geven op de vraag of steekproefresultaten geldig zijn voor de populatie waaruit de steekproef afkomstig is. Tegelijkertijd kan de periode 2007-2011 beschouwd worden als een representatieve steekproef van de vervolging en berechting van mensenhandel in Nederland in het algemeen (dus niet alleen in de periode 2007-2011). Om die reden zijn in voetnoten sommige gebleken verschillen in de periode 2007-2011 wel getoetst op significantie. Met die informatie kunnen de gebleken verschillen in de

32 Daarom verzoekt BNRM ieder jaar de data van de eerder gerapporteerde jaren opnieuw te analyseren.

33 In 2010 is het GPS al de grootste leverancier van de data in OM-data.

34 De cijfers ten aanzien van veel andere delicten over het jaar 2009 en met name de jaren 2010/2011 zijn hierdoor wel beïnvloed en daardoor lastiger te vergelijken met eerdere jaren. Zie voor meer informatie over de effecten van het nieuwe GPS op OM-data: Brouwers & Eggen, 2011, p. 119-120.

periode 2007-2011 al dan niet (afhankelijk van de uitkomst van de significantietoetsen)³⁵ vertaald worden naar de vervolging en berechting van mensenhandel in Nederland in het algemeen.

Verschillen tussen het OM-data-onderzoek en het BNRM-jurisprudentieonderzoek

In Tabel B1.1 is te zien in hoeverre de cijfermatige gegevens uit het OM-data-onderzoek overeenkomen met het BNRM-jurisprudentieonderzoek dat BNRM in oktober 2012 publiceerde.³⁶ In onderstaande tabel is geen onderscheid gemaakt tussen seksuele en overige uitbuitingszaken omdat OM-data hierin geen onderscheid maakt.³⁷ Het gaat hier om een vergelijking tussen de - volgens OM-data - in eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken in 2010 (N: 135)³⁸ en de - volgens het BNRM-jurisprudentieonderzoek - in eerste aanleg gewezen mensenhandelvonnissen in 2010 (N: 138). Deze aantallen zijn niet precies vergelijkbaar omdat in de in eerste aanleg afgedane zaken (OM-data: N: 135) ook nog de ter terechtzitting gevoegde zaken zijn opgenomen (OM-data: N: 4) en hiervan geen sprake is in de in eerste aanleg gewezen mensenhandelvonnissen (BNRM-jurisprudentieonderzoek: N: 138). Immers, wanneer een mensenhandelzaak ter terechtzitting gevoegd wordt bij een andere mensenhandelzaak dan resulteert dit volgens OM-data tot twee zaken met twee verschillende afdoeningen (1: ter terechtzitting gevoegd en 2: een inhoudelijke afdoening van de zaak, bijv. veroordeling of vrijspraak voor mensenhandel)³⁹, maar volgt hieruit één vonnis. Om een juiste vergelijking te kunnen maken zijn in onderstaande tabel daarom de ter terechtzitting gevoegde zaken volgens OM-data niet meegenomen. Dit levert een vergelijking op tussen 131 mensenhandelvonnissen volgens OM-data en 138 mensenhandelvonnissen volgens het BNRM-jurisprudentieonderzoek.

35 Zie voor een toelichting op de toegepaste statistiek, Bijlage 2.

36 Zie NRM 2012d, pp. 199-200, Tabel B1.1.

37 Zie §6.1 (Inleiding).

38 Zie Tabel B3.3.10.

39 Dit gaat alleen niet op in het geval dat een mensenhandelzaak wordt gevoegd bij een andere zaak waarin geen sprake is van mensenhandel. Zie hiervoor de voetnoot bij de afdoening 'ter terechtzitting gevoegd' in Tabel B3.3.10.

Tabel B1.1 OM-data versus het BNRM-jurisprudentieonderzoek⁴⁰

	OM-data		Jurisprudentie-onderzoek	
	N	%	N	%
Veroordeling mensenhandel (volledig of deels)	79	60%	83	60%
Vrijspraak mensenhandel (ongeacht of andere delicten dan mensenhandel wel bewezen zijn verklaard)	48	37%	51	37%
Dagvaarding nietig	4	3%	3	2%
OM niet ontvankelijk	-	-	1 ⁴¹	1%
Totaal	131	100%	138	100%

Zoals uit de tabel blijkt komen de cijfers grotendeels overeen en geven de percentages eenzelfde beeld. De minimale verschillen zijn te wijten aan het feit dat OM-data een levend bestand is,⁴² waardoor bij elke volgende peildatum kleine wijzigingen optreden. Daarnaast zijn incidentele registratiefouten in OM-data niet uit te sluiten.

Verschillen tussen het OM-data-onderzoek en de OM-Jaarberichten

De in dit hoofdstuk gepresenteerde cijfers over de jaren 2007-2010 wijken in grote mate af van de cijfers zoals weergegeven in het OM-Jaarbericht 2010, betreffende de 'instroom OM', de 'uitstroom OM', de 'dagvaardingen'⁴³ en de 'veroordelingen'⁴⁴.⁴⁵ Voor de selectie van de mensenhandelzaken voor het OM-Jaarbericht 2010 is uitgegaan van zowel de artikelnummers als de maatschappelijke classificaties die bij de registratie van de zaak in het systeem worden gegeven, terwijl het bij de cijfers in Hoofdstuk 6 alleen om de mensenhandelzaken gaat waarbij ook daadwerkelijk het mensenhandelartikel staat geregistreerd. Na de identificatie van dit verschil in de selectie van zaken begin 2012 heeft BNRM de wenselijkheid onderzocht van het meenemen van de maatschappelijke classificatie bij de selectie van mensenhandelzaken in OM-data. In 2009 is volgens OM-data sprake van 41 ingeschreven zaken bij het OM waarbij geen sprake is van het mensenhandelartikel, maar wel van de maatschappelijke classificatie

⁴⁰ Dit is een meer uitgebreide en geüpdate versie van NRM 2012d, pp. 199-200, Tabel B1.1.

⁴¹ In één vonnis is het OM niet-ontvankelijk verklaard ten aanzien van alle ten laste gelegde mensenhandelfeiten (Rb. Zwolle-Lelystad, 27 december 2010, LJN: BO9988). Wel is in deze zaak het OM ontvankelijk voor een ander ten laste gelegd delict dan mensenhandel.

⁴² Zie de kanttekeningen bij de cijfers eerder in deze bijlage: OM-data is niet *up to date*.

⁴³ Het OM-Jaarbericht verstaat onder de categorie 'dagvaarding': dagvaardingen in mensenhandelzaken in het algemeen, dus niet specifiek voor mensenhandel (er kan in een mensenhandelzaak uiteindelijk gedagvaard worden voor uitsluitend andere delicten dan mensenhandel, zie het subtotale van de categorie 'dagvaarding' in Tabel B3.3.5).

⁴⁴ Het OM-Jaarbericht verstaat onder de categorie 'veroordeling': veroordelingen in mensenhandelzaken in het algemeen, dus niet specifiek voor mensenhandel (er kan in een mensenhandelzaak uiteindelijk veroordeeld worden voor uitsluitend andere delicten dan mensenhandel, zie het subtotale van de categorie 'veroordeling' in Tabel B3.3.10).

⁴⁵ Openbaar Ministerie, 2011.

‘mensenhandel’.⁴⁶ Deze 41 zaken betreffen zaken die zijn ingeschreven bij twaalf verschillende arrondissementsparketten. BNRM heeft de portefeuillehouders mensenhandel van de betreffende arrondissementen gevraagd deze zaken te controleren op de vraag of in de zaak ooit (ten tijde van inschrijving bij het OM) sprake is geweest van mensenhandel. Op basis van de terugkoppeling uit zes arrondissementen (over 22 zaken),⁴⁷ bleek dat in 21 zaken (95%) nooit sprake was geweest van mensenhandel en in één zaak (5%) wel.⁴⁸ Op basis van deze informatie heeft BNRM geconcludeerd dat het niet wenselijk is in de toekomst de selectie van mensenhandelzaken in OM-data uit te breiden door ook de maatschappelijke classificaties in het selectieproces te betrekken. Overigens zijn cijfers ten aanzien van specifiek het delict mensenhandel in het OM-Jaarbericht 2011 niet opgenomen.⁴⁹

⁴⁶ Schriftelijke informatie Parket-generaal (PaG), 16 februari 2012.

⁴⁷ De parketten die terugkoppeling hebben gegeven zijn: Den Bosch, Arnhem, Zutphen, Rotterdam, Dordrecht en Alkmaar. Het gaat hier dus om terugkoppeling van (zes van de twaalf) 50% van de parketten en om informatie over (22 van de 41) 54% van de zaken.

⁴⁸ De 21 zaken waarin nooit sprake was geweest van mensenhandel betroffen vaak zaken die zagen op het gebruik maken van valse documenten (reisпас) of waren gerelateerd aan mensensmokkel.

⁴⁹ Openbaar Ministerie, 2012.

B2 Toelichting bij tabellen, figuren en toegepaste statistiek

1. Toelichting bij de tabellen

Deze publicatie bevat meerdere tabellen. Hieronder staan enkele opmerkingen die van belang zijn voor de interpretatie van deze tabellen. Door afronding tellen de subpercentages in de tabellen niet altijd op tot het totaal van 100%, of in het geval van subtotalen tot de betreffende percentages. Vanzelfsprekend betreft het totaal wel 100%, of in het geval van subtotalen de betreffende percentages - en is dan als zodanig genoteerd. Wanneer in een kolom of rij van een tabel aantallen zijn weergegeven, dan is in de kop van de desbetreffende kolom of rij de letter N (een afkorting van het Engelse *number*) gebruikt. Wanneer in een kolom van een tabel een rangorde is weergegeven, dan is in de kop van de desbetreffende kolom de letter R (een afkorting van het Engelse *rank*) gebruikt. In de tabellen is met een streepje (-) weergegeven dat het aantal nul is, en eveneens met een streepje dat het bijbehorende percentage 0% is. Wanneer het aantal hoger is dan nul, maar het percentage door afronding op 0% uitkomt, is geen streepje, maar 0% genoteerd.

2. Toelichting bij de figuren

Deze rapportage bevat meerdere figuren die vaak gebaseerd zijn op een aantal aanvullende tabellen uit Bijlage 3. Hieronder staan enkele opmerkingen die van belang zijn voor de interpretatie van deze figuren. In het geval van het weergeven van een ontwikkeling (verschillen tussen bepaalde periodes) in absolute zin (aantallen) is bijna altijd gebruik gemaakt van een lijndiagram. Indien meerdere lijnen in één figuur zijn weergegeven dan betreft het een cohort. Wanneer één van de lijnen in een figuur een stippellijn betreft dan gaat het in theorie om een cohort, maar blijkt dit in de praktijk niet precies zo te zijn. Het is tevens mogelijk dat deze lijnen een vergelijking weergeven van bepaalde gegevens die niet volledig tegen elkaar kunnen worden afgezet omdat de gegevens gebaseerd zijn op verschillende bronnen. Om (vaak relatieve) vergelijkingen weer te geven tussen bepaalde periodes of bepaalde groepen (of een totaaloverzicht te duiden) zijn afwisselend staafdiagrammen en cirkeldiagrammen gebruikt, afhankelijk van wat de boodschap het beste duidt.

3. Toelichting bij de toegepaste statistiek

Indexcijfer

In sommige tabellen is een indexcijfer gegeven. Het indexcijfer laat zien hoeveel het aantal in een bepaald jaar ten opzichte van een basisjaar is veranderd. Welk jaar als basisjaar is genomen, is vermeld in

de kop van de tabel. Dit jaar is op 1,0 gesteld. Een indexcijfer hoger dan 1,0 geeft een stijging weer ten opzichte van het basisjaar en een indexcijfer lager dan 1,0 een daling.

Standaarddeviatie

In sommige tabellen en tekststukken zijn gemiddelden genoemd. Hierbij is telkens zowel het aantal eenheden waarop het gemiddelde gebaseerd is (N) als de zogenaamde standaarddeviatie (Sd) vermeld. De Sd geeft aan in welke mate de waarden van de verschillende eenheden waarover het gemiddelde berekend is, uiteenlopen. Hoe hoger de Sd, des te meer dit het geval is.

Significantie

Aan de hand van de toetsende statistiek, kunnen uitspraken worden gedaan over de populatie waaruit de steekproef afkomstig is. Significantie is daarom alleen relevant indien het betreffende onderzoek gebaseerd is op een steekproef (zoals reeds is uitgelegd in Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording). Wanneer gesproken kan worden van een steekproefonderzoek is bij weergegeven verschillen of verbanden, in een voetnoot, de overschrijdingskans oftewel de p-waarde (een afkorting van het Engelse *probability level*) weergegeven. Een p-waarde van 0,05 betekent dat de kans dat een verschil of een verband door toeval is ontstaan 5% is. Een verschil of verband is significant (geldig/betekenisvol) genoemd voor de populatie wanneer de kans dat het verschil of verband niet op toeval berust (en dus een daadwerkelijk verschil of verband is) groter is dan 95% ($p < 0,05$). Indien de kans groter is dan 99% ($p < 0,01$) is gesproken over een *zeer* significant verschil of verband.

Toetsen

Om de significantie van de verschillen te bepalen is in dit onderzoek, afhankelijk van de meetniveau's van de betreffende variabelen, gebruik gemaakt van de Chikwadraat toets (X^2) (en indien niet aan de assumpties¹ was voldaan: de Fisher's Exact toets²), de Student's t toets (t) (en indien niet aan de assumpties³ was voldaan: de niet-parametrische Mann Whitney toets (U)) en de One-Way ANOVA (F) (en indien niet aan de assumpties⁴ was voldaan: de Kruskal-Wallis toets (H)). De toetsresultaten staan tevens in de voetnoten.

Verbanden

Soms is bij een weergegeven significant verschil ook gekeken naar de sterkte van het verband (met andere woorden: in welke mate het geconstateerde verschil bepaald wordt door de betreffende variabelen). Om de sterkte van verbanden aan te geven zijn een aantal samenhangsmaten gebruikt, afhankelijk van de meetniveau's van de betreffende variabelen: Phi (ϕ)⁵, Cramér's V (V)⁶ en Eta⁷. Dergelijke verbanden

-
- 1 Alle verwachte celfrequenties ≥ 1 en maximaal 20% van de verwachte celfrequenties ligt tussen de één en de vijf.
 - 2 In geval van een 2x2 tabel.
 - 3 De afhankelijke variabele is normaal verdeeld en/of de N van beide te vergelijken groepen > 30 (centrale limietstelling).
 - 4 De afhankelijke variabele is normaal verdeeld en/of de N van alle te vergelijken groepen > 30 (centrale limietstelling).
 - 5 De waarde van ϕ ligt altijd tussen -1 en 1.
 - 6 De waarde van de Cramér's V ligt altijd tussen 0 en 1.
 - 7 De waarde van de Eta ligt altijd tussen 0 en 1.

zijn soms ook bij een populatieonderzoek gebruikt. De significantie van de verbanden is dan niet relevant (immers, deze is alleen relevant indien het om een steekproefonderzoek gaat). De waarde van een verband ligt altijd tussen de 0 en de 1 of, indien het naast de sterkte ook de richting van het verband aangeeft, tussen de -1 en de 1. -1 en 1 staan voor een perfect (indien ook sprake is van richting: negatief respectievelijk positief) verband en 0 staat voor geen verband. Om de sterkte van een verband te duiden is de volgende vuistregel binnen de sociale wetenschappen⁸ aangehouden: een waarde van $>0,0-0,10$ is beschouwd als een zeer zwak, van $0,10-0,25$ als een zwak, van $0,25-0,35$ als een middelmatig, van $0,35-0,45$ als een sterk en van $0,45$ en hoger als een zeer sterk verband.

⁸ Grotenhuis & Weegen, 2008, p. 83. Dit verschilt van de veel strengere vuistregel zoals gebruikelijk binnen de exacte wetenschappen.

B3 Aanvullende tabellen

BNRM heeft ten behoeve van deze publicatie gebruik gemaakt van data uit de registratie-/datasystemen van verschillende instanties. In deze bijlage zijn per instantie de aanvullende tabellen, waarop in ieder geval de figuren en tabellen weergegeven in Hoofdstuk 3, Hoofdstuk 4 en Hoofdstuk 6 gebaseerd zijn, weergegeven. Het betreft de volgende informatie:

- 3.1 Tabellen gebaseerd op de registratie van CoMensha
- 3.2 Tabellen gebaseerd op de registratie van de IND
- 3.3 Tabellen gebaseerd op de registratie in OM-data
- 3.4 Tabellen gebaseerd op de registratie in de OBJD
- 3.5 Tabellen gebaseerd op informatie van het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB)
- 3.1 Tabellen gebaseerd op informatie van het Schadefonds Geweldsmisdrijven (SGM)

3.1 Tabellen gebaseerd op de registratie van CoMensha

Tabellen B3.1.1 t/m B3.1.13 geven aanvulling op §3.3.2 (Kenmerken van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel);

Tabellen B3.1.14 t/m B3.1.17 geven aanvulling op §3.3.3 (Sectoren van uitbuiting);

Tabellen B3.1.18 t/m B3.1.20 geven aanvulling op §3.3.4 (Aangifte);

Tabellen B3.1.21 t/m B3.1.22 geven aanvulling op §3.3.5 (Melders);

Tabellen B3.1.23 t/m B3.1.24 geven aanvulling op §3.3.6 (Opvang voor geregistreerde slachtoffers van mensenhandel).

Aanvulling op §3.3.2 (Kenmerken van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel)

Tabellen B3.1.1 t/m B3.1.13 geven de kenmerken van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel weer voor de periode 2007-2011, gebaseerd op de databestanden van CoMensha. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.1.1 Aantal (mogelijke) slachtoffers (2007-2011)

	Aantal slachtoffers (N)	Indexcijfer (2007 = 1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
2007	716	1	-
2008	826	1,2	15%
2009	909	1,3	10%
2010	993	1,4	9%
2011	1.222	1,7	23%
Totaal	4.666	n.v.t.	n.v.t.

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Tabel B3.1.2 Geslacht van gemelde slachtoffers (2007-2011)

	Vrouwelijk		Mannelijk		Onbekend ¹		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2007	664	93%	49	7%	3	0%	716	100%
2008	779	94%	46	6%	1	0%	825	100%
2009	770	85%	138	15%	1	0%	909	100%
2010	879	89%	113	11%	1	0%	993	100%
2011	996	82%	226	19%	0	0%	1.222	100%
Totaal	4.088	88%	572	12%	6	0%	4.666	100%

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

1 CoMensha krijgt van sommige melders een paar keer per jaar lijsten met gegevens van mogelijke slachtoffers. Het is mogelijk dat de betreffende instanties kort contact met een mogelijk slachtoffer hebben gehad en geconstateerd hebben dat er signalen van mensenhandel aanwezig waren. Op deze lijsten is niet altijd het geslacht aangegeven en is niet meer te achterhalen of het om een man of een vrouw ging.

Tabel B3.1.3 Leeftijdscategorieën van gemelde slachtoffers (2007-2011)

	0-14 jaar		15-17 jaar		18-23 jaar		24-30 jaar		31-40 jaar		41+ jaar		Onbekend		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2007	29 ²	4%	170	24%	288	40%	140	20%	70	10%	12 ³	2%	7	1%	716	100%
2008	7	1%	162	20%	321	39%	196	24%	108	13%	27 ⁴	3%	5	1%	826	100%
2009	11	1%	100	11%	352	39%	249	27%	126	14%	58	6%	13 ⁵	1%	909	100%
2010	21	2%	131	13%	386	39%	250	25%	138	14%	57	6%	10	1%	993	100%
2011	23	2%	172	14%	452	37%	264	22%	188	15%	109	9%	14	1%	1.222	100%
Totaal	91	2%	735	16%	1.799	39%	1.099	24%	630	14%	263	6%	49	1%	4.666	100%

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Tabel B3.1.4 Gemiddelde leeftijd per geslacht (2007-2011)

	Man			Vrouw			Totaal		
	Gemiddelde leeftijd			Gemiddelde leeftijd			Gemiddelde leeftijd		
	N		Sd	N		Sd	N		Sd
2007	48	21,3	8,7	658	22,1	6,6	706	22,0	6,8
2008	45	27,1	8,9	775	23,3	7,0	820	23,5	7,2
2009	137	30,2	9,3	758	24,6	8,2	895	25,4	8,6
2010	112	28,6	8,7	870	24,2	7,7	982	24,7	8,0
2011	225	31,3	10,9	983	24,3	8,3	1.208	25,6	9,2
Totaal	567	29,3	10,1	4.044	23,8	7,7	4.611	24,4	8,2

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

- 2 Hiervan is één persoon met de leeftijd één geregistreerd. Hoogstwaarschijnlijk gaat het hierbij niet om een vermoedelijk slachtoffer van mensenhandel. Het is mogelijk dat het om een foutieve opvoer gaat of dat het een kind van een mogelijk slachtoffer betreft (mondelinge informatie CoMensha, 27 juni 2012).
- 3 In NRM8 zijn ten onrechte zeven leeftijden van 107 jaar meegeteld. Wanneer CoMensha de leeftijd van een persoon niet weet, wordt het jaartal 1900 als geboortjaar ingevoerd. De leeftijd is dan onbekend.
- 4 In NRM8 zijn ten onrechte vijf leeftijden van 108 jaar meegeteld. Wanneer CoMensha de leeftijd van een persoon niet weet, wordt het jaartal 1900 als geboortjaar ingevoerd. De leeftijd is dan onbekend.
- 5 De precieze leeftijd van deze dertien gemelde slachtoffers is onbekend, maar wel zijn vijf slachtoffers waarschijnlijk meerderjarig (mondelinge en schriftelijke informatie van CoMensha), zie: NRM8, Tabel B3.3.
- 6 De verschillende totalen in deze tabel komen niet overeen met het totaal gemelde slachtoffers bij CoMensha vanwege een aantal onbekend geslacht en/of ontbrekende leeftijden.

Nationaliteit	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Chineze	33 (4 ^e)	5%	78 (2 ^e)	9%	37	4%	23	2%	40	3%	211	5%	6 ^e
Colombiaanse	1	0%	5	1%	1	0%	1	0%	2	0%	10	0%	
Congolese	5	1%	3	0%	5	1%	9	1%	3	0%	25	1%	*
Cubaanse	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	2	0%	
Deense	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Dominicaanse	-	-	1	0%	1	0%	2	0%	4	0%	8	0%	
Duitse	3	0%	7	1%	3	0%	3	0%	3	0%	19	0%	
Ecuadoriaanse	-	-	-	-	-	-	2	0%	-	-	2	0%	
Egyptische	1	0%	2	0%	1	0%	-	-	3	0%	7	0%	
Eritrese	-	-	-	-	-	-	1	0%	5	0%	6	0%	
Estlandse	1	0%	-	-	-	-	-	-	2	0%	3	0%	
Ethiopische	1	0%	-	-	1	0%	1	0%	4	0%	7	0%	
Filippijnse	2	0%	6	1%	1	0%	2	0%	5	0%	16	0%	
Finse	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	
Franse	1	0%	1	0%	-	-	1	0%	-	-	3	0%	
Gabonese	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	
Gambiaanse	-	-	4	1%	2	0%	5	1%	4	0%	15	0%	
Georgische	-	-	3	0%	1	0%	1	0%			5	0%	
Ghanese	8	1%	9	1%	23	3%	21	2%	13	1%	74	2%	10 ^e
Griekse	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	2	0%	
Guatalma- teekse	-	-	-	-	-	-	2	0%	-	-	2	0%	
Guinee- Bissause	-	-	1	0%	-	-	-	-	1	0%	2	0%	
Guineese	15	2%	20	2%	35	4%	26	3%	58	5%	154	3%	9 ^e
Hongaarse	15	2%	45 (4 ^e)	5%	47 (4 ^e)	5%	56 (3 ^e)	6%	121 (3 ^e)	10%	284	6%	3 ^e
Hondurese	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	
Indiase	3	0%	13	2%	6	1%	7	1%	2	0%	31	1%	*
Indonesische	-	-	1	0%	17	2%	4	0%	-	-	22	1%	*
Iraakse	-	-	-	-	3	0%	3	0%	8	0%	14	0%	
Iraanse	1	0%	1	0%	2	0%	3	0%	-	-	7	0%	
Italiaanse	1	0%	-	-	-	-	1	0%	1	0%	3	0%	
Ivorianaanse	2	0%	3	0%	6	1%	-	-	4	0%	15	0%	
Jamaicaanse	-	-	-	-	1	0%	1	0%	1	0%	3	0%	
Joegoslavische	6	1%	1	0%	1	0%	1	0%	1	0%	10	0%	

Nationaliteit	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 10
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	R
Kaapverdische	1	0%	1	0%	-	-	-	-	1	0%	3	0%	
Kameroense	6	1%	11	1%	15	2%	11	1%	3	0%	46	1%	*
Keniaanse	3	0%	3	0%	-	-	6	1%	2	0%	14	0%	
Koeweitse	-	-	-	-	1	0%	-	-	2	0%	3	0%	
Kosovaarse	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	
Kroatische	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	
Kirgizische	-	-	-	-	1	0%	-	-	-	-	1	0%	
Letse	2	0%	-	-	9	1%	5	1%	3	0%	19	0%	
Liberiaanse	2	0%	3	0%	5	1%	3	0%	3	0%	16	0%	
Litouwse	3	0%	8	1%	5	1%	9	1%	4	0%	29	1%	*
Macedonische	-	-	-	-	1	0%	-	-	10	1%	11	0%	
Malagassische	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	2	0%	
Maleisische	-	-	-	-	2	0%	2	0%	1	0%	5	0%	
Malinese	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0%	2	0%	
Marokkaanse	13	2%	10	1%	15	2%	18	2%	10	1%	66	1%	*
Mauritaanse	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-	-	2	0%	
Moldavische	-	-	-	-	1	0%	-	-	-	-	1	0%	
Mongolische	4	1%	4	1%	7	1%	5	1%	4	0%	24	1%	*
Namibische	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Nederlandse	270 (1 ^e)	38%	320 (1 ^e)	39%	240 (1 ^e)	26%	315 (1 ^e)	32%	337 (1 ^e)	28%	1.482	32%	1 ^e
Nepalese	-	-	-	-	2	0%	3	0%	1	0%	6	0%	
Nicaraguaanse	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Nigerese	1	0%	-	-	1	0%	-	-	-	-	2	0%	
Nigeriaanse	104 (2 ^e)	15%	64 (3 ^e)	8%	101 (2 ^e)	11%	130 (2 ^e)	13%	134 (2 ^e)	11%	533	11%	2 ^e
Noord-Koreaanse	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	
Oekraïense	4	1%	5	1%	5	1%	3	0%	6	1%	23	1%	
Oezbeekse	-	-	-	-	2	0%	-	-	-	-	2	0%	
Oostenrijkse	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	
Pakistaanse	-	-	-	-	3	0%	1	0%	3	0%	7	0%	
Peruaanse	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	
Poolse	14	2%	6	1%	19	2%	16	2%	104 (4 ^e)	9%	159	3%	8 ^e
Portugese	-	-	2	0%	4	0%	2	0%	5	0%	13	0%	

Nationaliteit	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Roemeense	28	4%	19	2%	89 (3 ^e)	10%	49 (4 ^e)	5%	40	3%	225	5%	5 ^e
Russische (Sovjet- Russische)	9	1%	5	1%	4	0%	3	0%	10	1%	31	1%	*
Rwandese	2	0%	-	-	2	0%	1	0%	-	-	5	0%	
Salvadoraanse	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0%	2	0%	
Saoedi- Arabische	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	
Senegalese	1	0%	-	-	1	0%	1	0%	1	0%	4	0%	
Servische	-	-	1	0%	3	0%	1	0%	1	0%	6	0%	
Seychelse	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	
Sierra Leonse	29 (5 ^e)	4%	44 (5 ^e)	5%	35	4%	36	4%	62	5%	206	4%	7 ^e
Slowaakse	3	0%	7	1%	1	0%	39	4%	2	0%	52	1%	*
Somalische	5	1%	3	0%	5	1%	2	0%	1	0%	16	0%	
Spaanse	-	-	-	-	1	0%	1	0%	2	0%	4	0%	
Sri Lankaanse	1	0%	-	-	-	-	2	0%	1	0%	4	0%	
Sudanese	2	0%	2	0%	3	0%	1	0%	1	0%	9	0%	
Surinaamse	6	1%	4	1%	8	1%	6	1%	9	1%	33	1%	*
Syrische	1	0%	-	-	-	-	1	0%	-	-	2	0%	
Taiwanese	-	-	4	1%	1	0%	-	-	-	-	5	0%	
Tanzaniaanse	-	-	1	0%	1	0%	2	0%	3	0%	7	0%	
Thaise	9	1%	12	2%	5	1%	3	0%	5	0%	34	1%	*
Togolese	2	0%	1	0%	4	0%	2	0%	1	0%	10	0%	
Trinidad en Tobago	-	-	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Tsjechische	4	1%	7	1%	3	0%	6	1%	7	1%	27	1%	*
Tunesische	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	2	0%	
Turkse	8	1%	1	0%	1	0%	4	0%	6	1%	20	0%	
Ugandese	3	0%	1	0%	10	1%	15	2%	14	1%	43	1%	*
Venezolaanse	2	0%	2	0%	1	0%	2	0%	-	-	7	0%	
Vietnamese	-	-	2	0%	2	0%	-	-	3	0%	7	0%	
Zambiaanse	1	0%	-	-	-	-	1	0%	-	-	2	0%	
Zimbab- waanse	-	-	1	0%	1	0%	1	0%	-	-	3	0%	

Nationaliteit	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 10
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	R
Zuid-Afrikaanse	-	-	-	-	1	0%	-	-	-	-	1	0%	
Onbekende	2	0%	6	1%	17	2%	16	2%	7	1%	48	1%	*
Totaal	716	100%	826	100%	909	100%	993	100%	1.222	100%	4.666	100%	n.v.t.

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

*: In ieder geval één procent of meer van de gemelde slachtoffers bij CoMensha heeft deze nationaliteit

Blauwe arcering: Top 5 nationaliteiten van gemelde slachtoffers van mensenhandel per jaar (lichtblauw) en over het geheel van de periode 2007-2011 (donkerblauw)

Tabel B3.1.7 Herkomstregio van de gemelde slachtoffers bij (2007-2011)

Herkomstregio	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
EU-1995 ⁷	277	40%	330	40%	248	27%	329	33%	350	29%	1.534	33%
EU-2004/2007 ⁸	120	17%	124	15%	169	19%	229	23%	356	29%	998	21%
Niet-EU Oost-Europa ⁹	33	5%	22	3%	71	8%	24	2%	41	3%	191	4%
Afrika	213	30%	193	23%	283	31%	302	30%	361	30%	1.352	29%
Latijns-Amerika & Caraïben	17	2%	28	3%	26	3%	32	3%	27	2%	130	3%
Azië	54	8%	122	15%	94	10%	61	6%	80	7%	411	9%
Anders	-	-	1 ¹⁰	0%	1 ¹¹	0%	-	-	-	-	2	0%
Onbekend/staatloos	2	0%	6	1%	17	2%	16	2%	7	1%	48	1%
Totaal	716	100%	826	100%	909	100%	993	100%	1.222	100%	4.666	100%

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Blauwe arcering: meest voorkomende herkomstregio van gemelde slachtoffers van mensenhandel per jaar (lichtblauw) en over het geheel van de periode 2007-2011 (donkerblauw)

- 7 EU-landen sinds 1995: België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Verenigd Koninkrijk, Zweden.
- 8 EU-landen sinds 2004 of 2007: sinds 2004: Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië en sinds 2007: Bulgarije en Roemenië.
- 9 Niet EU-landen in Oost-Europa: Azerbeidzjan, Albanië, Armenië (transcontinentaal), Bosnië-Herzegovina, Georgië (transcontinentaal), Kroatië, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Oekraïne, Rusland (transcontinentaal), Servië, Turkije (transcontinentaal), Wit-Rusland.
- 10 Dit betreft een persoon met de Canadese nationaliteit.
- 11 Dit betreft een persoon met de Canadese nationaliteit.

Tabel B3.1.8 Herkomstregio en geslacht (2007-2011)¹²

Herkomstregio	2007						2008						2009						2010						2011						Totaal					
	Man			Vrouw			Man			Vrouw			Man			Vrouw			Man			Vrouw			Man			Vrouw			Man			Vrouw		
	N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%	
EU-1995	5	10%		272	41%		3	7%		327	42%		11	8%		236	31%		9	8%		319	36%		11	5%		339	34%		39	7%		1.493	37%	
EU-2004/2007	10	20%		109	16%		1	2%		122	16%		49	36%		120	16%		28	25%		201	23%		98	43%		258	26%		186	33%		810	20%	
Niet-EU Oost-Europa	5	10%		28	4%		0	0%		22	3%		2	1%		69	9%		8	7%		16	2%		9	4%		32	3%		24	4%		167	4%	
Afrika	18	37%		212	30%		18	40%		175	23%		38	28%		245	32%		38	34%		264	30%		85	38%		276	28%		197	34%		1.154	28%	
Latijns-Amerika en de Caraïben	2	4%		15	2%		2	4%		26	3%		4	3%		22	3%		11	10%		21	2%		3	2%		24	2%		22	4%		108	3%	
Azië	9	18%		44	7%		21	46%		101	13%		34	25%		60	8%		17	15%		44	5%		18	8%		62	6%		99	17%		311	8%	
Anders	-	-		-	-		1	2%		-	-		-	-		1	0%		-	-		-	-		-	-		-	-		1	0%		1	0%	
Onbekend/staatloos	0	0%		2	0%		0	0%		6	1%		0	0%		17	2%		2	2%		14	2%		2	1%		5	1%		4	1%		44	1%	
Totaal	49	100%		664	100%		46	100%		779	94%		138	100%		770	100%		113	100%		879	100%		226	100%		996	100%		572	100%		4.088	100%	

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Blauwe arcering: meest voorkomende herkomstregio van gemelde slachtoffers van mensenhandel per geslacht en per jaar

12 De totalen komen niet overeen met het totaal aantal gemelde slachtoffers bij CoMensha vanwege het feit dat een aantal met onbekend geslacht zijn geregistreerd.

Tabel B3.1.9 Herkomstregio en gemiddelde leeftijd (2007-2011)¹³

Herkomstregio	2007			2008			2009			2010			2011			Totaal 2007-2011		
	N	Gemiddelde leeftijd	Sd	N	Gemiddelde leeftijd	Sd	N	Gemiddelde leeftijd	Sd	N	Gemiddelde leeftijd	Sd	N	Gemiddelde leeftijd	Sd	N	Gemiddelde leeftijd	Sd
EU-1995	277	19,8	5,2	329	20,7	5,3	241	21,2	6,1	325	21,6	7,3	344	210,5	6,8	1.516	20,7	6,2
EU-2004/2007	119	23,3	6,4	122	23,6	5,6	167	29,1	10,8	223	24,1	6,4	355	28,7	10,4	986	26,4	9,1
Niet-EU Oost-Europa	33	26,1	9,5	22	26,4	8,3	71	27,1	8,4	24	29,8	10,6	41	32,1	9,3	191	28,3	9,3
Afrika	211	22,3	6,8	192	24,5	6,6	281	25,3	7,2	302	26,2	7,4	357	25,8	7,5	1.343	25,0	7,3
Latijns-Amerika & de Caraïben	14	24,4	7,7	28	30,5	9,0	26	27,9	6,6	32	29,6	9,1	27	27,6	8,2	127	28,5	8,3
Azië	54	26,1	8,2	122	27,3	9,8	94	28,3	9,8	61	31,1	9,5	78	28,8	10,8	409	28,2	9,8
Anders	-	-	-	1	36,0	n.v.t.	1	25,0	n.v.t.	-	-	-	-	-	-	2	30,5	7,8
Onbekend/staatloos	1	25,0	n.v.t.	5	22,2	5,8	15	25,6	4,9	16	25,6	9,8	6	23,5	4,6	43	24,9	7,0
Totaal	709	22,0	6,8	821	23,5	7,3	896	25,4	8,6	983	24,7	8,0	1.208	25,6	9,2	4.617	24,5	8,2

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

13 De totalen komen niet overeen met het totaal aantal gemelde slachtoffers bij CoMensha vanwege het feit dat van een aantal personen de leeftijd onbekend was in de periode 2007-2011.

Nationaliteit minder-jarige slachtoffers	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal 2007-2011		Top 5
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	R
Guineese	3	2%	11 (3 ^e)	7%	8 (3 ^e)	7%	10 (3 ^e)	7%	16 (2 ^e)	8%	48	6%	3 ^e
Hongaarse	-	-	1	1%	-	-	4 (5 ^e)	3%	1	1%	6	1%	
Indiase	2	1%	1	1%	-	-	-	-	-	-	3	0%	
Indonesische	-	-	1	1%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Iraakse	-	-	-	-	1	1%	-	-	2	1%	3	0%	
Iraanse	1	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Ivoriaanse	-	-	-	-	2	2%	-	-	-	-	2	0%	
Jamaicaanse	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0%	
Kameroense	1	1%	2	1%	1	1%	4(5 ^e)	3%	-	-	8	1%	
Litouwse	-	-	-	-	2	2%	-	-	-	-	2	0%	
Marokkaanse	3	2%	1	1%	1	1%	2	1%	3	2%	10	1%	
Mauritaanse	-	-	-	-	-	-	1	1%	-	-	1	0%	
Mongolische	-	-	2	1%	-	-	-	-	-	-	2	0%	
Nederlandse	100 (1 ^e)	50%	104 (1 ^e)	62%	63 (1 ^e)	57%	89 (1 ^e)	59%	131 (1 ^e)	67%	487	59%	1 ^e
Nigeriaanse	50 (2 ^e)	25%	7 (5 ^e)	4%	10 (2 ^e)	9%	13 (2 ^e)	9%	6 (5 ^e)	3%	86	10%	2 ^e
Oekraïense	1	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Oezbeekse	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0%	
Poolse	-	-	-	-	1	1%	1	1%	1	1%	3	0%	
Roemeense	10 (3 ^e)	5%	1	1%	1	1%	1	1%	1	1%	14	2%	
Russische	1	1%	1	1%	-	-	1	1%	1	1%	4	1%	
Servische	-	-	1	1%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Sierra Leone	4 (5 ^e)	2%	8 (4 ^e)	5%	3 (4 ^e)	3%	6 (4 ^e)	4%	12 (3 ^e)	6%	33	4%	4 ^e
Slowaakse	-	-	4	2%	-	-	2	1%	-	-	6	1%	
Somalische	1	1%	1	1%	1	1%	-	-	-	-	3	0%	
Sudanese	-	-	-	-	1	1%	1	1%	-	-	2	0%	
Surinaamse	2	1%	-	-	-	-	1	1%	-	-	3	0%	
Taiwanese	-	-	1	1%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Thaise	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0%	
Turkse	3	2%	-	-	1	1%	-	-	-	-	4	1%	
Ugandese	2	1%	-	-	1	1%	3	2%	1	1%	7	1%	
Vietnamese	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1%	2	0%	

Nationaliteit minderjarige slachtoffers	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal 2007-2011		Top 5
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	R
Zambiaanse	-	-	-	-	-	-	1	1%	-	-	1	0%	
Zimbabwaanse	-	-	-	-	1	1%	1	1%	-	-	2	0%	
Onbekende	-	-	-	-	-	-	4	3%	1	1%	5	1%	
Totaal	199	100%	169	100%	111	100%	152	100%	195	100%	826	100%	n.v.t.

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Blauwe arcering: top 5 nationaliteiten van gemelde minderjarige slachtoffers van mensenhandel per jaar (lichtblauw) en over het geheel van de periode 2007-2011 (donkerblauw)

Tabel B3.1.12 Aandeel minderjarige slachtoffers (2007-2011)

	2007		2008		2009		2010		2011	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Nederlandse slachtoffers	270	100%	320	100%	240	100%	315	100%	337	100%
- waarvan minderjarig	100	37%	104	33%	63	26%	89	28%	131	39%
Nigeriaanse slachtoffers	104	100%	64	100%	101	100%	130	100%	134	100%
- waarvan minderjarig	50	48%	7	11%	10	10%	13	10%	6	5%
Guineese slachtoffers	15	100%	20	100%	35	100%	26	100%	58	100%
- waarvan minderjarig	3	20%	11	55%	8	23%	10	39%	16	28%
Overige slachtoffers (inclusief onbekende nationaliteiten)	327	100%	422	100%	533	100%	522	100%	693	100%
- waarvan minderjarig	46	14%	47	11%	30	6%	40	8%	42	6%
Totaal	716	100%	826	100%	909	100%	993	100%	1222	100%
- waarvan minderjarig	199	28%	169	20%	111	12%	152	15%	195	16%

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Tabel B3.1.13 Herkomstregio en minder- versus meerderjarigen (2007-2011)¹⁴

Herkomstregio	2007						2008						2009						2010						2011					
	Minderjarig			Meerderjarig			Minderjarig			Meerderjarig			Minderjarig			Meerderjarig			Minderjarig			Meerderjarig			Minderjarig			Meerderjarig		
	N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%		N	%	
EU-1995	100	50%		177	35%		105	62%		224	34%		63	57%		178	23%		90	59%		235	28%		131	67%		213	21%	
EU-2004/2007	16	8%		103	20%		7	4%		115	18%		4	4%		163	21%		9	6%		214	26%		5	3%		350	35%	
Niet-EU Oost-Europa	5	3%		28	6%		2	1%		20	3%		3	3%		68	9%		2	1%		22	3%		1	1%		40	4%	
Afrika	68	34%		143	28%		34	20%		158	24%		32	29%		249	32%		44	29%		258	31%		44	23%		313	31%	
Latijns-Amerika & de Caraïben	2	1%		12	2%		2	1%		26	4%		1	1%		25	3%		2	1%		28	3%		1	1%		26	3%	
Azië	8	4%		46	9%		19	11%		103	16%		8	7%		86	11%		1	1%		62	8%		12	6%		66	7%	
Anders	-	-		-	-		-	-		1	0%		-	-		1	0%		-	-		-	-		-	-		-	-	
Onbekend/staatloos	-	-		1	0%		-	-		5	1%		-	-		15	2%		4	3%		12	1%		1	1%		5	1%	
Totaal	199	100%		510	100%		169	100%		652	100%		111	100%		785	100%		152	100%		831	100%		195	100%		1.013	100%	

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

14 De totalen zijn niet gelijk aan het totaal aantal bij CoMensha gemelde slachtoffers, omdat voor een aantal personen de leeftijd onbekend was en hierdoor niet gesteld kon worden of ze minderjarig of meerderjarig waren ten tijde van aanmelding bij CoMensha.

Aanvulling op §3.3.3 (Sectoren van uitbuiting)

Tabellen B3.1.14 t/m B3.1.17 tonen cijfermatige informatie gerelateerd aan de sectoren van uitbuiting in de periode 2007-2011, gebaseerd op de databestanden van CoMensha. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.1.14 Sectoren van uitbuiting (2007-2011)¹⁵

Sector	2007						2008						2009					
	Vrouw		Man		Onb.	Totaal	Vrouw		Man		Onb.	Totaal	Vrouw		Man		Onb.	Totaal
	N	%	N	%	N	N	N	%	N	%	N	N	N	%	N	%	N	%
Uitbuiting in de seksindustrie ¹⁶ Uitbuiting in an- dere sectoren dan de seksindustrie	329 (+4)		9		-	338	47%	465 (+2)	7		1	473	57%	396*	26 *	1	423*	47%
	1		-		-	1	0%	1	-	-	-	1	0%	1	-	-	1	0%
	-		3		-	3	0%	-	-	-	-	-	-	-	14	-	14	2%
	-		-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-		-		-	-	-	4	1	-	-	5	1%	3 (+2) *	2 (+1) *	-	5*	1%
	2 (+1)		5		1	8	1%	3	4	-	-	7	1	-	4	-	4	0%
	12 (+1)		-		-	12	2%	6	-	-	6	1%	11 (+1)	3 (+1) *	-	14*	2%	
	-		-		-	-	-	1	-	-	-	1	0%	25	31	-	56	6%
	1		-		-	1	0%	2	1	-	-	3	0%	1	-	-	1	0%
	-		-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1		-		-	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-		-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	9	-	13	1%
	6		8		-	14	2%	15	14	-	-	29	4%	25	23	-	48	5%
23 (+2)		16		1	40	6%	32	20	-	-	52	6%	70 (+3) *	86 (+2) *	-	156*	17%	
Gedwongen orgaandonatie (Nog) niet gewerkt	-		1		-	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	93		10		2	105	15%	50	8	-	58	7%	83	7	-	90	10%	
	219		13		-	232	32%	232	11	-	243	29%	221	19	-	240	26%	
Totaal	664		49		3	716	100%	779	46	1	826	100%	770	138	1	909	100%	

15 * = In NRM8 staan andere getallen vermeld voor het jaar 2009. Dit vanwege de keuze om in NRM8 overige uitbuiting als eerste optie te registreren, indien er sprake was van uitbuiting in meerdere sectoren. In bovenstaande tabel is ervoor gekozen om seksuele uitbuiting eerst te registreren, en naar eventuele overige uitbuiting tussen haakjes te verwijzen.

16 Zoals: borddeel/club, escort, internet, massagesalons (verkapte prostitutie), particulier huis (het ontvangen van klanten in een particuliere woning, meestal de woning van degene die haar of hem verhandeld heeft), privéhuus (een onderneming, doorgaans geen woning), raamprostitutie, straatprostitutie.

Sector	2010						2011						Totaal 2007-2011			
	Man		Onb.		Totaal		Vrouw		Man		Onb.		Totaal		N	%
	N		N		N	%	N		N		N		N	%		
Uitbuiting in de seksindustrie		701	47	1		749	75%	715	66	-		781	64%	2.764	59%	
	Au-pair	5 (+1)	-	-	-	5	1%	6	1	-	-	7	1%	15	0%	
	Bouw	1	2	-	-	3	0%	0	1	-	-	1	0%	21	1%	
	Criminaliteit ¹⁷	3 (+1)	2	-	-	5	1%	5	3	-	-	8	1%	13	0%	
	Drugshandel	8	1	-	-	9	1%	4 (+2)	5 (+2)	-	-	9	1%	28	1%	
	Horeca	4 (+1)	3	-	-	7	1%	8	10	-	-	18	2%	44	1%	
	Huishoudelijk werk	10	2	-	-	12	1%	10 (+1)	4	-	-	14	1%	58	1%	
	Land- en tuinbouw	22 (+2)	20 (+1)	-	-	42	4%	46	60	-	-	106	9%	205	4%	
	Schoonmaakwerk	0 (+1)	1	-	-	1	0%	9 (+1)	8	-	-	17	1%	23	1%	
	Slachterijen	4	1	-	-	5	1%	-	-	-	-	-	-	5	0%	
Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	Textielindustrie	0 (+1)	-	-	-	0	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
	Voedingsindustrie	0	2	-	-	2	1%	0	1	-	-	1	0%	16	0%	
	Overige uitbuiting, maar onbekend welke sector ¹⁸	24	13	-	-	37	4%	23	46	-	-	69	6%	197	4%	
	Totaal	81	47	-	-	128	13%	111	139	-	-	250	20%	626	13%	
Gedwongen orgaandonatie (Nog) niet gewerkt		-	-	-	-	-				-				1	0%	
		60	13	-	-	73	7%	131	17	-	-	148	12%	474	10%	
	Onbekend	37	6	-	-	43	4%	39	4	-	-	43	4%	801	17%	
Totaal	879	113	1		993	100%	996	226	-	-	1.222	100%	4.666	100%		

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

17 Criminaliteit kan verschillende vormen betreffen, bijvoorbeeld (gedwongen) stelen uit winkels of iets dergelijks. Het gaat niet om drugshandel.

18 Hierbij is er wel bekend dat het om uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie ging, maar niet binnen welke sector dit was. CoMensha heeft deze interpretatie bevestigd voor de gehele periode 2007-2011, ook al was het anders geregistreerd in NRM8 (schriftelijke informatie CoMensha, 9 augustus 2012).

Tabel B3.1.15 Sector van uitbuiting per geslacht (2009-2011)

Sector	2009				2010				
	Man		Vrouw		Man		Vrouw		
	N	%	N	%	N	%	N	%	
Uitbuiting in de seksindustrie	26	19%	396	51%	47	42%	701	80%	
Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	86	62%	70	9%	47	42%	81	9%	
(Nog) niet gewerkt	7	5%	83	11%	13	12%	60	7%	
Onbekend	19	14%	221	29%	6	5%	37	4%	
Totaal	138	100%	770	100%	113	100%	879	100%	

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Tabel B3.1.16 Sector van uitbuiting per leeftijdscategorie (2009-2011)

		0-14 jaar		15-17 jaar		18-23 jaar		
		N	%	N	%	N	%	
2009	Uitbuiting in de seksindustrie	5	1%	40	10%	189	45%	
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	-	-	4	3%	29	19%	
	(Nog) niet gewerkt	1	1%	20	23%	33	37%	
	Onbekend	5	2%	36	15%	101	43%	
	Totaal	11	1%	100	11%	352	39%	
2010	Uitbuiting in de seksindustrie	17	2%	99	13%	313	42%	
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	1	1%	5	4%	46	38%	
	(Nog) niet gewerkt	1	1%	17	23%	17	23%	
	Onbekend	2	5%	10	23%	10	23%	
	Totaal	21	2%	131	13%	386	39%	
2011	Uitbuiting in de seksindustrie	12	2%	113	15%	325	42%	
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	2	1%	3	1%	59	24%	
	(Nog) niet gewerkt	8	5%	47	32%	54	37%	
	Onbekend	1	2%	9	21%	14	33%	
	Totaal	23	2%	172	14%	452	37%	
Totaal 2009-2011	Uitbuiting in de seksindustrie	34	2%	252	13%	827	43%	
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	3	1%	12	2%	134	25%	
	(Nog) niet gewerkt	10	3%	84	27%	104	34%	
	Onbekend	8	3%	55	17%	125	39%	
	Totaal	55	2%	403	13%	1.190	39%	

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

- 19 De totalen in deze tabel wijken af van het totaal aantal bij CoMensha gemelde (vermoedelijke) slachtoffers omdat van een aantal (vermoedelijke) slachtoffers in 2009 de leeftijd onbekend was.

	2011				Totaal 2009-2011			
	Man		Vrouw		Man		Vrouw	
	N	%	N	%	N	%	N	%
	66	29%	715	72%	139	29%	1.812	69%
	139	61%	111	11%	272	57%	262	10%
	17	8%	131	13%	37	8%	274	10%
	4	2%	39	4%	29	6%	297	11%
	226	100%	996	100%	477	100%	2.645	100%

	24-30 jaar		31-40 jaar		41+ jaar		Totaal ¹⁹	
	N	%	N	%	N	%	N	%
	119	29%	51	12%	13	3%	417	100%
	47	30%	35	22%	41	26%	156	100%
	29	33%	4	5%	2	2%	89	100%
	54	23%	36	15%	2	1%	234	100%
	249	28%	126	14%	58	7%	896	100%
	192	26%	91	12%	33%	4%	745	100%
	22	18%	31	25%	17	14%	122	100%
	20	27%	12	16%	6	8%	73	100%
	16	37%	4	9%	1	2%	43	100%
	250	25%	138	14%	57	6%	983	100%
	183	24%	115	15%	22	3%	770	100%
	55	22%	54	22%	76	30%	249	100%
	20	14%	11	8%	7	5%	147	100%
	6	14%	8	19%	4	10%	42	100%
	264	22%	188	16%	109	9%	1.208	100%
	494	26%	257	13%	68	4%	1.932	100%
	124	24%	120	23%	134	25%	527	100%
	69	22%	27	9%	15	5%	309	100%
	76	24%	48	15%	7	2%	319	100%
	763	25%	452	15%	224	7%	3.087	100%

Tabel B3.1.17 Sector van uitbuiting per herkomstregio (2009-2011)

		EU-1995		EU-2004/2007		Niet-EU Oost-Europa		Niet-EU West-Europa en VS		Afrika		
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
2009	Uitbuiting in de seksindustrie	124	29%	56	13%	33	8%	0	0%	159	38%	
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	12	8%	82	52%	5	3%	0	0%	15	10%	
	(nog) niet gewerkt	14	16%	3	3%	10	11%	0	0%	53	59%	
	Onbekend	98	41%	28	12%	23	10%	1	0%	56	23%	
	Totaal	248	27%	169	19%	71	8%	1	0%	283	31%	
2010	Uitbuiting in de seksindustrie	281	38%	155	21%	12	2%	0	0%	236	32%	
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	22	17%	60	47%	8	6%	0	0%	11	9%	
	(nog) niet gewerkt	13	18%	11	15%	1	1%	0	0%	41	56%	
	Onbekend	13	30%	3	7%	3	7%	0	0%	14	33%	
	Totaal	329	33%	229	23%	24	2%	0	0%	302	30%	
2011	Uitbuiting in de seksindustrie	247	32%	185	24%	13	2%	0	0%	279	36%	
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	17	7%	155	61%	18	7%	0	0%	24	10%	
	(nog) niet gewerkt	64	43%	13	9%	8	5%	0	0%	50	34%	
	Onbekend	22	51%	3	7%	2	5%	0	0%	8	19%	
	Totaal	350	29%	356	29%	41	3%	0	0%	361	30%	
Totaal 2009-2011	Uitbuiting in de seksindustrie	652	33%	396	20%	58	3%	0	0%	674	35%	
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	51	10%	297	56%	31	6%	0	0%	50	10%	
	(nog) niet gewerkt	91	29%	27	9%	19	6%	0	0%	144	46%	
	Onbekend	133	41%	34	10%	28	9%	1	0%	78	24%	
	Totaal	927	30%	754	24%	136	4%	0	0%	946	30%	

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

	Latijns-Amerika & de Caraïben		Azië		Onbekend/ staatloos		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
	18	4%	24	6%	9	2%	423	100%
	4	3%	38	25%	0	0%	156	100%
	0	0%	8	9%	2	2%	90	100%
	4	2%	24	10%	6	3%	240	100%
	26	3%	94	10%	17	2%	909	100%
	22	3%	33	4%	10	1%	749	100%
	6	5%	21	16%	0	0%	128	100%
	2	3%	5	7%	0	0%	73	100%
	2	5%	2	5%	6	14%	43	100%
	32	3%	61	6%	16	2%	993	100%
	14	2%	39	5%	4	1%	771	100%
	3	1%	32	13%	1	0%	250	100%
	6	4%	7	5%	0	0%	148	100%
	4	9%	2	5%	2	5%	43	100%
	27	2%	80	6%	7	1%	1.222	100%
	54	3%	96	5%	23	1%	1.953	100%
	13	2%	91	17%	1	0%	534	100%
	8	3%	20	6%	2	1%	311	100%
	10	3%	28	9%	14	4%	326	100%
	83	3%	237	8%	40	1%	3.124	100%

Aanvulling op §3.3.4 (Aangifte)

Tabellen B3.1.18 t/m B3.1.20 zijn gerelateerd aan het al dan niet doen van aangifte ten tijde van aanmelding door de gemelde slachtoffers van mensenhandel in de periode 2010-2011, gebaseerd op de databestanden van CoMensha. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.1.18 Aangifte ten tijde van aanmelding (2010-2011)

	Ja		Nee		Bedenktijd loopt nog		Onbekend		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2010	406	41%	392	40%	26	3%	169	17%	993	100%
2011	468	38%	596	49%	21	2%	137	11%	1.222	100%

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Tabel B3.1.19 Aangifte naar herkomstregio (2010 en 2011)

		Ja		Nee		Bedenktijd loopt nog		Onbekend		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2010	EU-1995	67	21%	178	54%	0	0%	84	26%	329	100%
	EU-2004/2007	73	32%	136	60%	5	2%	15	7%	229	100%
	Niet-EU Oost-Europa	11	46%	7	29%	1	4%	5	21%	24	100%
	Afrika	205	68%	42	14%	19	6%	36	12%	302	100%
	Latijns-Amerika & Caraïben	17	53%	7	23%	0	0%	8	27%	32	100%
	Azië	27	44%	20	32%	1	2%	13	21%	61	100%
	Onbekend/ staatloos	6	38%	2	13%	0	0%	8	50%	16	100%
	Totaal	406	41%	392	39%	26	3%	169	17%	993	100%
2011	EU-1995	44	13%	227	65%	0	0%	79	23%	350	100%
	EU-2004/2007	76	21%	259	73%	8	2%	13	4%	356	100%
	Niet-EU Oost-Europa	15	37%	21	51%	0	0%	5	12%	41	100%
	Afrika	276	77%	53	15%	6	2%	26	7%	361	100%
	Latijns-Amerika & Caraïben	18	67%	6	22%	1	4%	2	7%	27	100%
	Azië	38	48%	27	24%	6	8%	9	11%	80	100%
	Onbekend/ staatloos	1	14%	3	43%	0	0%	3	43%	7	100%
	Totaal	468	38%	596	49%	21	15%	137	11%	1.222	100%
Totaal 2010- 2011	EU-1995	111	16%	405	60%	0	0%	163	24%	679	100%
	EU-2004/2007	149	26%	395	68%	13	2%	28	5%	585	100%
	Niet-EU Oost-Europa	26	40%	28	43%	1	2%	10	15%	65	100%
	Afrika	481	73%	95	14%	25	4%	62	9%	663	100%
	Latijns-Amerika & Caraïben	35	59%	13	23%	1	2%	10	17%	59	100%
	Azië	65	46%	47	33%	7	5%	22	15%	141	100%
	Onbekend/ staatloos	7	30%	5	22%	0	0%	11	48%	23	100%
	Totaal	874	40%	988	45%	47	2%	306	14%	2.215	100%

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Tabel B3.1.20 Aangifte naar sector van uitbuiting (2010 en 2011)

		Ja		Nee		Bedenk- tijd loopt nog		Onbekend		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2010	Uitbuiting in de seksindustrie	310	41%	293	39%	19	3%	127	17%	749	100%
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	47	37%	64	50%	2	2%	15	12%	128	100%
	(Nog) niet gewerkt	39	53%	24	33%	5	7%	5	7%	73	100%
	Onbekend	10	23%	11	26%	0	0%	22	51%	43	100%
	Totaal	406	41%	392	39%	26	3%	169	17%	993	100%
2011	Uitbuiting in de seksindustrie	339	43%	334	43%	14	2%	94	12%	781	100%
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	70	28%	162	65%	5	2%	13	5%	250	100%
	(Nog) niet gewerkt	54	36%	74	50%	1	1%	19	13%	148	100%
	Onbekend	5	12%	26	60%	1	2%	11	26%	43	100%
	Totaal	468	38%	596	49%	21	2%	137	11%	1.222	100%
Totaal 2010- 2011	Uitbuiting in de seksindustrie	649	42%	627	41%	33	2%	221	14%	1.530	100%
	Uitbuiting in andere sectoren dan de seksindustrie	117	31%	226	60%	7	2%	28	7%	378	100%
	(Nog) niet gewerkt	93	42%	98	44%	6	3%	24	11%	221	100%
	Onbekend	15	17%	37	43%	1	1%	33	38%	86	100%
	Totaal	874	39%	988	45%	47	2%	306	14%	2.215	100%

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

[Aanvulling op §3.3.5 \(Melders\)](#)

Tabellen B3.1.21 t/m B3.1.22 tonen de melders van (vermoedelijke) slachtoffers in de periode 2007-2011 en het doel van de meldingen in de periode 2009-2011, gebaseerd op de databestanden van CoMensha. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.1.21 Melders (2007-2011)

Melders	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 5 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Hulpverleningsinstelling ²⁰	9	1%	2	0%	1	0%	3	0%	-	-	15	0%	-
IND	5	1%	4	0%	-	-	-	-	-	-	9	0%	-
Inspectie SZW (voormalige SIOD)	-	-	-	-	48	5%	39	4%	34	3%	121	3%	-
Jeugdhulpverlening ²¹	81	11%	72	9%	11	1%	47	5%	5	0%	216	5%	3 ^e
Juridische/maatschappelijke dienstverlening	27	4%	55	7%	19	2%	13	1%	22	2%	136	3%	-
KMar	23	3%	15	2%	32	3%	43	4%	24	2%	137	3%	5 ^e
Netwerken mensenhandel ²²	144	20%	136	16%	160	17%	108	10%	65	5%	613	13%	2 ^e
Opvangvoorziening	20	3%	22	3%	7	1%	25	2%	98	8%	172	4%	4 ^e
Particulier	15	2%	10	1%	18	2%	9	1%	6	1%	57	1%	-
Politie	385 (1 ^e)	54%	493 (1 ^e)	60%	573 (1 ^e)	61%	731 (1 ^e)	69%	960 (1 ^e)	76%	3.142	65%	1 ^e
Reclassering	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-
Religieuze instelling	-	-	-	-	-	-	3	0%	1	0%	4	0%	-
Zelfmelders ²³	3	0%	2	0%	2	0%	8	1%	2	0%	17	0%	-
Vluchtelingenwerk/asiel	6	1%	9	1%	4	0%	6	1%	12	1%	37	1%	-
Overige organisaties ²⁴	24	3%	22	3%	58	6%	24	2%	40	3%	168	4%	-
Totaal ²⁵	742	100%	842	100%	933	100%	1.059	100%	1.270	100%	4.845	100%	-

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Blauwe arcering: meest voorkomende melder per jaar (lichtblauw) of top 5 melders in de gehele periode 2007-2011 (donkerblauw)

20 Algemeen Maatschappelijk Werk (waaronder ook verslavingszorg), Prostitutie Maatschappelijk Werk en instellingen zoals GGD's, artsen, ziekenhuismedewerkers die op de werkplek of tijdens spreekuren medische zorg en voorlichting bieden aan prostituees.

21 Hulpverlening voor jongeren en in sporadische gevallen ook opvanginstellingen voor jongeren.

22 De netwerken mensenhandel zijn door CoMensha opgezet ten behoeve van geïntegreerde hulpverlening aan slachtoffers. De netwerken staan onder supervisie van een zorgcoördinator of, indien er geen zorgcoördinator is, CoMensha (Zie ook: NRM8, Tabel B3.9).

23 Zelfmelders zijn de (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel die zelf contact hebben gezocht met CoMensha.

24 In ieder geval in 2010 en 2011 bestond de categorie 'overige organisaties' alleen maar uit FairWork (mondelinge informatie door CoMensha op 27 juni 2012).

25 De totale aantallen van het aantal melders komen hoger uit omdat een aantal slachtoffers door meerdere instellingen en/of personen zijn gemeld.

Tabel B3.1.22 Doel meldingen per melder (2009-2011)

		Registratie		Registratie, Informatie en Advies		Registratie en Opvang		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%
2009	Hulpverleningsinstelling	-	-	1	1%	-	-	1	0%
	Jeugdhulpverlening	4	1%	5	4%	2	1%	11	1%
	Juridische/maatschappelijke dienstverlening	2	0%	12	10%	5	2%	19	2%
	KMar	9	2%	5	4%	18	9%	32	4%
	Netwerken mensenhandel	118	20%	20	17%	22	11%	160	18%
	Opvangvoorziening	3	1%	4	3%	-	-	7	1%
	Particulier	10	2%	6	5%	2	1%	18	2%
	Politie	354	60%	66	57%	153	76%	573	63%
	Inspectie SZW	42	7%	1	1%	5	2%	48	5%
	Slachtoffer zelf	1	0%	1	1%	-	-	2	0%
	Vluchtelingenwerk/asiel	1	0%	3	3%	-	-	4	0%
	Overige organisaties	53	9%	4	3%	1	0%	58	6%
	Totaal	597²⁶	100%	128²⁷	100%	208²⁸	100%	933	100%

- 26 Sommige slachtoffers zijn door meerdere instellingen/personen gemeld. Deze 597 meldingen betreffen 593 verschillende gemelde slachtoffers (één slachtoffer is zowel door 'politie' als door 'juridische/maatschappelijke dienstverlening' gemeld, twee slachtoffers zijn zowel door 'politie' als door 'netwerken mensenhandel' gemeld en één slachtoffer is zowel door 'politie' als door 'opvangvoorziening' gemeld).
- 27 Sommige slachtoffers zijn door meerdere instellingen/personen gemeld. Deze 128 meldingen betreffen 115 verschillende gemelde slachtoffers (twee slachtoffers zijn zowel door 'politie' als door 'juridische/maatschappelijke dienstverlening' gemeld, vijf slachtoffers zijn zowel door 'politie' als door 'netwerken mensenhandel' gemeld, twee slachtoffers zijn zowel door 'politie' als door 'opvangvoorziening' gemeld, twee slachtoffers zijn zowel door 'politie' als door 'overige organisaties' gemeld, één slachtoffer is zowel door 'politie' als door 'particulier' gemeld en één slachtoffer is zowel door 'KMar' als door 'netwerken mensenhandel' gemeld).
- 28 Sommige slachtoffers zijn door meerdere instellingen/personen gemeld. Deze 208 meldingen betreffen 201 verschillende gemelde slachtoffers (één slachtoffer is zowel door 'politie' als door 'juridische/maatschappelijke dienstverlening' gemeld, vier slachtoffers zijn zowel door 'politie' als door 'netwerken mensenhandel' gemeld en één slachtoffer is zowel door 'politie' als door 'netwerken mensenhandel' als door 'juridische/maatschappelijke dienstverlening' gemeld).

		Registratie		Registratie, Informatie en Advies		Registratie en Opvang		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%
2010	Hulpverleningsinstelling	-	-	1	1%	2	1%	3	0%
	Jeugdhulpverlening	44	7%	1	1%	2	1%	47	4%
	Juridische/maatschappelijke dienstverlening	2	0%	5	3%	6	2%	13	1%
	KMar	17	3%	3	2%	23	9%	43	4%
	Netwerken mensenhandel	78	12%	12	8%	18	7%	108	10%
	Opvangvoorziening	12	2%	11	7%	2	1%	25	2%
	Particulier	4	1%	4	3%	1	0%	9	1%
	Politie	444	68%	96	64%	191	75%	731	69%
	Religieuze instelling	-	-	2	1%	1	0%	3	0%
	Inspectie SZW	37	6%	-	-	2	1%	39	4%
	Slachtoffer zelf	1	0%	7	5%	-	-	8	1%
	Vluchtelingenwerk/asiel	1	0%	2	1%	3	1%	6	1%
	Overige organisaties	17	3%	5	3%	2	1%	24	2%
	Totaal	657 ²⁹	100%	149 ³⁰	100%	253 ³¹	100%	1.059	100%

29 Sommige mogelijke slachtoffers zijn door meerdere instellingen/personen gemeld. Het totaal van 657 meldingen betreft 627 verschillende slachtoffers.

30 Sommige mogelijke slachtoffers zijn door meerdere instellingen/personen gemeld. Het totaal van 149 meldingen betreft 141 verschillende slachtoffers.

31 Sommige mogelijke slachtoffers zijn door meerdere instellingen/personen gemeld. Het totaal van 253 meldingen betreffen 225 verschillende slachtoffers.

		Registratie		Registratie, Informatie en Advies		Registratie en Opvang		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%
2011	Hulpverleningsinstelling	-	-	-	-	-	-	-	-
	Jeugdhulpverlening	1	0%	1	1%	3	1%	5	0%
	Juridische/maatschappelijke dienstverlening	3	0%	3	2%	16	5%	22	2%
	KMar	14	2%	3	2%	7	2%	24	2%
	Netwerken mensenhandel	49	6%	5	4%	11	4%	65	5%
	Opvangvoorziening	86	10%	6	4%	6	2%	98	8%
	Particulier	3	0%	3	2%	-	-	6	1%
	Politie	621	75%	104	76%	235	75%	960	76%
	Reclassering	-	-	-	-	1	0%	1	0%
	Religieuze instelling	-	-	-	-	1	0%	1	0%
	Inspectie SZW	18	2%	1	1%	15	5%	34	3%
	Slachtoffer zelf	1	0%	-	-	1	0%	2	0%
	Vluchtelingenwerk/asiel	4	0%	5	4%	3	1%	12	1%
	Overige organisaties	23	3%	5	4%	12	4%	40	3%
	Totaal	823³²	100%	136³³	100%	311³⁴	100%	1.270	100%

32 Sommige mogelijke slachtoffers zijn door meerdere instellingen/personen gemeld. Het totaal van 823 meldingen betreft 817 verschillende slachtoffers.

33 Sommige mogelijke slachtoffers zijn door meerdere instellingen/personen gemeld. Het totaal van 136 meldingen betreft 125 verschillende slachtoffers.

34 Sommige mogelijke slachtoffers zijn door meerdere instellingen/personen gemeld. Het totaal van 311 meldingen betreft 280 verschillende slachtoffers.

		Registratie		Registratie, Informatie en Advies		Registratie en Opvang		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Totaal 2009-2011	Hulpverleningsinstelling	-	-	2	1%	2	0%	4	0%
	Jeugdhulpverlening	49	2%	7	2%	7	1%	63	2%
	Juridische/maatschappelijke dienstverlening	7	0%	20	5%	27	4%	54	2%
	KMar	40	2%	11	3%	48	6%	99	3%
	Netwerken mensenhandel	245	12%	37	9%	51	7%	333	10%
	Opvangvoorziening	101	5%	21	5%	8	1%	130	4%
	Particulier	17	1%	13	3%	3	0%	33	1%
	Politie	1.419	68%	266	64%	579	75%	2.264	70%
	Reclassering	-	-	2	1%	1	0%	3	0%
	Religieuze Instelling	-	-	-	-	2	0%	2	0%
	Inspectie SZW	97	5%	2	1%	22	3%	121	4%
	Slachtoffer zelf	3	0%	8	2%	1	0%	12	0%
	vluchtelingenwerk/asiel	6	0%	10	2%	6	1%	22	1%
	Overige organisaties	93	5%	14	3%	15	2%	122	4%
	Totaal 2009-2011 ³⁵	2.077	100%	413	100%	772	100%	3.262	100%

Aanvulling op 53.3.6 (Opvang voor geregistreerde slachtoffers van mensenhandel)

Tabellen B3.1.23 t/m B3.1.24 tonen het verblijf bij aanmelding en de eerste opvang van gemelde slachtoffers in de periode 2010-2011, gebaseerd op de databestanden van CoMensha. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

35 Het totaal aantal melders in 2009, 2010 en 2011 is meer (N: 3.262) dan het totaal aantal slachtoffers van mensenhandel in 2009, 2010 en 2011 (N: 3.124) omdat een aantal slachtoffers van mensenhandel door meerdere melders bij CoMensha zijn gemeld.

Tabel B3.1.23 Verblijf bij aanmelding van gemelde slachtoffers met opvangbehoefte (2010-2011)³⁶

Verblijf bij aanmelding	2010		2011		Totaal 2010-2011	
	N	%	N	%	N	%
Aanmeldcentrum	6	3%	2	1%	8	2%
Asielzoekerscentrum	15	7%	34	12%	49	10%
Bij ouders thuis	0	0%	4	1%	4	1%
Detentie	13	6%	14	5%	27	5%
Inwonend bij anderen ³⁷	31	14%	34	12%	65	13%
MOB ³⁸	0	0%	1	0%	1	0%
Noodbed ³⁹	7	3%	45	16%	52	10%
Opvang ⁴⁰	58	26%	56	20%	114	23%
Opvang minderjarigen	4	2%	2	1%	6	1%
Politiebureau	57	25%	39	14%	96	19%
Zelfstandig	4	2%	4	1%	8	2%
Ziekenhuis	1	0%	1	0%	2	0%
Zwervend	6	3%	5	2%	11	2%
Overig	15	7%	25	9%	40	8%
Onbekend	8	4%	14	5%	22	4%
Totaal	225	100%	280	100%	505	100%

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Blauwe arcering: meest voorkomend verblijf bij aanmelding van gemelde slachtoffers van mensenhandel met opvangbehoefte per jaar (lichtblauw) en over het geheel van 2010-2011 (donkerblauw)

36 Sinds 2010 ontvangt BNRM het verblijf bij aanmelding van CoMensha. Dit betreft het verblijf bij aanmelding per individueel gemeld slachtoffer van mensenhandel met opvangbehoefte in de periode 2010 en 2011 (N: 505 in 2010 en 2011).

37 Dit betreft het inwonen bij vrienden en familie, anders dan bij ouders.

38 Met onbekende bestemming vertrokken.

39 Verschillende opvanginstellingen beschikken over een noodbed en voor sommige hiervan mag CoMensha gemelde slachtoffers van mensenhandel plaatsen. Sommige noodbedden zijn ook de zogenaamde politie noodbedden waar alleen de politie mag plaatsen. Beide mogelijkheden worden in het registratiesysteem van CoMensha geregistreerd als 'noodbed'. Noodbedden zijn bedoeld voor één of twee nachten, maar soms wordt deze termijn overschreden indien er nog geen opvangplaats voor langere tijd is gevonden. Het is niet te achterhalen uit het registratiesysteem waar het noodbed gesitueerd is (schriftelijke informatie CoMensha, 18 juli 2012).

40 Bijna een kwart (23%) van de gemelde (vermoedelijke) slachtoffers met opvangbehoefte bevindt zich tijdens de aanmelding bij CoMensha in een opvanginstelling. Zij zijn dan bijvoorbeeld door de politie ondergebracht bij de opvang. Het komt ook voor dat een opvanginstelling zelf een slachtoffer heeft opgenomen als noodoplossing, dat bij CoMensha meldt en verzoekt om doorplaatsing (schriftelijke informatie CoMensha, 9 augustus 2012).

Tabel B3.1.24 Eerste opvang (2010 en 2011)⁴¹

Eerste opvang	2010						2011						2010 en 2011	
	Man		Vrouw		Totaal		Man		Vrouw		Totaal		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
ACM	1	2%	18	10%	19	25%	1	1%	9	4%	10	4%	29	6%
ACM COSM	-	-	32	17%	32	14%	-	-	37	18%	37	13%	69	14%
ArosA	1	2%	-	-	1	0%	4	6%	-	-	4	1%	5	1%
AZC	-	-	1	1%	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%
Blijf van Mijn Lijf Huizen	2	5%	4	3%	6	3%	-	-	5	2%	5	2%	11	2%
Emergis	-	-	2	1%	2	1%	-	-	4	2%	4	1%	6	1%
FierFryslân	5	12%	5	3%	10	4%	-	-	6	3%	6	2%	16	3%
Gaat mee in taakstelling ⁴²	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1%	2	1%	2	0%
Geheim adres	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	0%	1	0%
Hera	-	-	2	1%	2	1%	-	-	7	3%	7	3%	9	2%
Het Banninkhuis	1	2%	-	-	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%
Het Wieckerhoes	-	-	1	1%	1	0%	-	-	2	1%	2	1%	3	1%
Huize Agnes	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1%	2	1%	2	0%
Humanitas	-	-	1	1%	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%
HVO – De Roggeveen	-	-	6	3%	6	3%	1	0%	-	-	1	0%	7	1%
Iriszorg	2	5%	2	1%	4	2%	2	3%	3	1%	5	2%	9	2%
Jade	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	1%	2	1%	2	0%
Jade COSM	10	24%	-	-	10	4%	13	19%	-	-	13	5%	23	5%
Kadera	-	-	3	2%	3	1%	0	0%	1	1%	1	0%	4	1%
Kompaan en de Bocht	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1%	2	1%	2	0%
Kwintes	1	2%	2	1%	3	1%	2	3%	2	1%	4	1%	7	1%
Leger des Heils	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	0%	1	0%

⁴¹ Een aantal opvanginstellingen heeft meerdere opvangplaatsen. Ten behoeve van de duidelijkheid is in deze tabel gekozen voor het noemen van de algemene naam van de opvanginstelling. Hierdoor wijken de aantallen af van wat er in de CoMensha jaarverslagen (2010 en 2011) staat.

⁴² Er lopen twee trajecten taakstelling. De ene is van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) en het andere is een pilot waarin gemeenten in hun taakstelling ook slachtoffers van mensenhandel moeten meenemen (schriftelijke informatie CoMensha, 18 juli 2012).

Eerste opvang	2010						2011						2010 en 2011	
	Man		Vrouw		Totaal		Man		Vrouw		Totaal		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Leveste ⁴³	-	-	1	1%	1	0%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
MOV Limburg	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	1%	2	1%	2	0%
Neos	-	-	1	1%	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%
Nidos	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1%	2	1%	2	0%
PMW TOSM	-	-	1	1%	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%
PMW COSM			27	15%	27	12%	-	-	42	20%	42	15%	69	14%
Rimo	-	-	-	-	-	-	4	6%	-	-	4	1%	4	1%
Rosa Manus	-	-	1	1%	1	0%	-	-	2	1%	2	1%	3	1%
SHOP	-	-	7	4%	7	3%	-	-	6	3%	6	2%	13	3%
Sisters of Charity	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	0%	1	0%
SMO	-	-	1	1%	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%
SOMIK	1	2%	1	1%	2	1%	-	-	1	1%	1	0%	3	1%
Spirit	-	-	1	1%	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%
Stichting Doortocht	1	2%	1	1%	2	1%	-	-	-	-	-	-	2	0%
Stichting Elckerlyc	-	-	2	1%	2	1%	-	-	-	-	-	-	2	0%
Stichting Kessler	-	-	-	-	-	-	2	3%	-	-	2	1%	2	0%
TerWille	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	0%	1	0%
Toevluchtsoord	-	-	5	3%	5	2%	11	16%	5	2%	16	6%	22	4%
Tussenvoorziening	1	2%	5	3%	6	3%	1	1%	2	1%	3	1%	9	2%
Verdihuis	2	5%	2	1%	4	2%	1	1%	1	1%	2	1%	6	1%
Vieja	-	-	2	1%	2	1%	1	1%	3	1%	4	1%	6	1%
Vluchtheuvel	-	-	2	1%	2	1%	-	-	1	1%	1	0%	3	1%
Vrouwenopvang Centrum Midden-Holland	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	0%	1	0%
Wende	3	7%	2	1%	5	2%	7	10%	2	1%	9	3%	14	2%
Weerdsingel	-	-	1	1%	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%
Xonar	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	0%	1	0%
Zienn	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	1%	2	1%	2	0%
Zorgcentrum met geheim adres	-	-	1	1%	1	0%	-	-	1	1%	1	0%	2	0%

43 Sinds maart 2010 heeft Stichting Toevluchtsoord de Leveste opvang overgenomen. Deze komen dus vanaf 2011 niet meer terug in de cijfers.

Eerste opvang	2010						2011						2010 en 2011	
	Man		Vrouw		Totaal		Man		Vrouw		Totaal		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Niet meer nodig ⁴⁴	6	15%	20	11%	26	12%	11	16%	28	13%	39	14%	65	13%
Nog geen plek gevonden	-	-	-	-	-	-	5	7%	4	2%	9	3%	9	2%
Noodbed	3	7%	18	10%	21	9%	1	1%	13	6%	14	5%	35	7%
MOB	1	2%	3	2%	4	2%	-	-	6	3%	6	2%	10	2%
Totaal	41	100%	184	100%	225	100%	70	100%	210	100%	280	100%	505	100%

Bron: CoMensha jaarverslagen en databestanden

Donkerblauwe arcering: meest voorkomende eerste opvang van gemelde slachtoffers van mensenhandel met opvangbehoefte

3.2 Tabellen gebaseerd op de registratie van de IND

Tabel B3.2.1 geeft aanvulling op §4.3.2 (Bedenktijd per jaar);

Tabellen B3.2.2 t/m B3.2.4 geven aanvulling op §4.3.3 (Aangeboden bedenktijd en B9-aanvragen);

Tabellen B3.2.5 t/m B3.2.11 geven aanvulling op §4.3.4 (Kenmerken van slachtoffers van mensenhandel in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag;

Tabel B3.2.12 geeft aanvulling op §4.4.2 (Aantal B9-verleningen);

Tabellen B3.2.13 t/m B3.2.21 geven aanvulling op §4.4.3 (Kenmerken van slachtoffers van mensenhandel met een B9-verlening);

Tabellen B3.2.22 t/m B3.2.27 geven aanvulling op §4.4.4 (Afwijzingen B9-aanvragen).

Aanvulling op §4.3.2 (Bedenktijd per jaar)

Tabel B3.2.1 toont de gebruikte bedenktijd in 2010 en 2011, al dan niet gevolgd door een B9-aanvraag, gebaseerd op de IND-bestanden. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

44 'Niet meer nodig' heeft de volgende categorieën: 'cliënt wil niet meer', 'duurt te lang' en 'zelf onderdak gevonden'. Hierbij geldt voor de meerderheid dat de cliënt niet meer wil. Hier kunnen verschillende redenen voor zijn. Als het lang duurt voordat CoMensha een plek kan vinden, dan kan de cliënt zelf op zoek zijn gegaan en vervolgens bijvoorbeeld bij vrienden of familie gaan inwonen. Vanwege wachtlijsten bij opvangplaatsen komt dit voor (schriftelijke informatie CoMensha, 18 juli 2012).

Tabel B3.2.1 Bedenktijd in 2010 en 2011

Bedenktijd en B9	2010		2011		Totaal 2010 en 2011	
	N	%	N	%	N	%
Bedenktijd met B9-aanvragen	190	74%	202	57%	392	64%
Bedenktijd zonder B9-aanvraag	66	26%	155 ⁴⁵	43%	221	36%
Totaal bedenktijd	256	100%	357	100%	613	100%

Bron: IND-bestanden

Aanvulling op §4.3.3 (Bedenktijd en B9-aanvragen)

Tabellen B3.2.2 t/m B3.2.4 tonen informatie inzake de totale aantallen aangeboden bedenktijd, B9-aanvragen en verleende B9-verblijfsvergunningen in 2010 en 2011, gebaseerd op de IND-bestanden. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.2.2 B9-aanvragen en B9-verblijfsvergunningen (2010-2011)

B9-aanvragen en B9-verblijfsvergunningen	2010		2011		Totaal 2010 en 2011	
	N	%	N	%	N	%
B9-aanvragen	350	46%	417	54%	767	100 %
B9-verblijfsvergunningen	340	46%	398	54%	738	100%

Bron: IND-Bestanden

Tabel B3.2.3 Aantal B9-aanvragen (2007-2011)^{46,47}

	Aantal Aanvragen B9 (N)	Indexcijfer (2007=1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
2007	186 ⁴⁸	1,0	-
2008	237 ⁴⁹	1,3	27%

45 Hiervan hebben 46 personen de bedenktijd in oktober 2011 of later gebruikt, waarmee er nog een mogelijkheid bestaat dat de B9-aanvraag in 2012 is gedaan.

46 Niet alle aanvragen zijn in hetzelfde jaar afgehandeld. Hierdoor bestaat een mogelijkheid dat aanvragen in een later stadium alsnog als onrecht worden ingevoerd, waarbij het uiteindelijk niet om aanvragen voor B9-verblijfsvergunningen gaat.

47 In NRM8 zijn in 2007 en 2008 de onrecht ingevoerde aanvragen en verleningen meegeteld. Onrecht ingevoerde aanvragen houdt in dat van deze aanvragen in een later stadium is gebleken dat het toch niet de B9-regeling betrof. Vanaf 2009 is dit aangepast in de registraties en zijn de onrecht ingevoerde gegevens er uit gehaald.

48 Dit zijn het aantal B9-aanvragen inclusief onrecht ingevoerde aanvragen.

49 Dit zijn het aantal B9-aanvragen inclusief onrecht ingevoerde aanvragen.

	Aantal Aanvragen B9 (N)	Indexcijfer (2007=1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
2009	281 ⁵⁰	1,5	19%
2010	350	1,9	25%
2011	417 ⁵¹	2,3	19%
Totaal	1.471	n.v.t.	n.v.t.

Bron: IND-Bestanden

Tabel B3.2.4 Bedenktijd en/of B9-regeling (2010 en 2011)

Bedenktijd en/of B9-aanvraag	N	%
1. B9-aanvraag zonder bedenktijd⁵²	375	38%
2. B9-aanvraag en bedenktijd	392	40%
3. Bedenktijd, geen B9-aanvraag⁵³	221	22%
Totaal	988	100%

Bron: IND-Bestanden

50 Volgens NRM8 waren er in 2009 299 B9-aanvragen. Echter, achttien aanvragen hiervan waren onterecht opgevoerd en worden vanaf 2009 niet meer meegenomen in de BNRM analyses. Bij onterechte invoering betreft het geen B9-aanvraag. (Zie ook: NRM8, p. 110).

51 Dit is *exclusief* vier initiële B9-aanvragen die later fictief zijn geweigerd (=2) of buiten behandeling (=2) zijn gezet. Fictieve weigering wordt gehanteerd als afdoening om administratief een procedure af te sluiten, dus zonder inwilliging of afwijzing, omdat het in ieder geval niet om een B9-vergunning gaat. Twee aanvragen zijn buiten behandeling gesteld vanwege het gegeven dat er geen model "Kennissegeving aangifte/verlenen medewerking aan strafrechtelijk onderzoek mensenhandel en beroep op regeling B9" (model M55) is ingediend bij de IND door de politie/KMar, waaruit blijkt dat sprake is van een aangifte of andere medewerking aan politie en/of justitie op grond waarvan een verblijfsvergunning kan worden verleend. Dergelijke zaken worden door de IND als onterecht ingevoerd beschouwd (mondelinge informatie van de IND, 24 april 2012).

52 Dit is inclusief de B9-aanvragen waarbij de B9-aanvraag in de eerste drie maanden van 2010 is gedaan. Er bestaat een mogelijkheid dat de bedenktijd nog in 2009 is aangeboden. Over deze gegevens beschikt BNRM niet. De 71 (7%) personen waar het hier om gaat, zijn meegeteld in het totaal aantal van 375 personen in de categorie 'B9-aanvraag zonder bedenktijd'.

53 Dit is inclusief de aangeboden bedenk tijden waarbij de bedenktijd in oktober 2011 of later is gebruikt. Er bestaat een mogelijkheid dat een B9-aanvraag dan alsnog in het begin van 2012 volgde. Over deze gegevens beschikt BNRM (nog) niet. De 46 (5%) personen waar het hier om gaat, zijn meegeteld in het totaal aantal van 221 personen in de categorie 'Bedenktijd, geen B9-aanvraag'.

Aanvulling op §4.3.4 (Kenmerken van slachtoffers van mensenhandel met de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag)

Tabellen B3.2.5 t/m B3.2.11 tonen de kenmerken van slachtoffers van mensenhandel met de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag in de periode 2010-2011, gebaseerd op de IND-bestanden. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.2.5 Geslacht van de personen met of zonder bedenktijd (2010-2011)

Procedure	Man		Vrouw		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
B9-aanvraag zonder bedenktijd	111	46%	264	35%	375	38%
B9-aanvraag en bedenktijd	69	29%	323	43%	392	40%
Bedenktijd zonder B9-aanvraag	62	26%	158	21%	220	22%
Totaal	242	100%	745	100%	987 ⁵⁴	100%

Bron: IND-bestanden

Tabel B3.2.6 Leeftijd van personen met bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)

Leeftijd	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
0-10 jaar	0	0%	0	0%	30	14%	30	3%
11-18 jaar	46	12%	17	4%	17	8%	80	8%
18-25 jaar	168	45%	156	40%	87	39%	411	42%
26-30 jaar	78	21%	86	22%	30	14%	194	20%
31-40 jaar	58	16%	103	26%	34	15%	195	20%
41+ jaar	25	7%	30	8%	23	10%	78	8%
Totaal	375	100%	392	100%	221	100%	988	100%

Bron: IND-bestanden

Tabel B3.2.7 Gemiddelde leeftijd van de personen met bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)

Procedure	N	Gemiddelde leeftijd	Sd.
B9-aanvraag zonder bedenktijd	375	25,8	7,9
B9-aanvraag en bedenktijd	392	27,9	7,6
Bedenktijd zonder B9-aanvraag	221	24,6	14,0
Totaal gemiddelde leeftijd	988	26,4	9,6

Bron: IND-Bestanden

54 Van één persoon is het geslacht onbekend.

Tabel B3.2.8 Leeftijd van personen met bedenktijd en/of B9-aanvraag en met gedeelde dossiers (2010-2011)⁵⁵

Leeftijd	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
0-10 jaar	0	0%	0	0%	30	77%	30	51%
11-18 jaar	0	0%	0	0%	5	13%	5	9%
18-25 jaar	1	50%	0	0%	0	0%	1	2%
26-30 jaar	0	0%	3	17%	0	0%	3	5%
31-40 jaar	1	50%	14	78%	3	7%	18	31%
41+ jaar	0	0%	1	6%	1	3%	2	3%
Totaal	2	100%	18	100%	39	100%	59	100%

Bron: IND-bestanden

Tabel B3.2.9 Nationaliteit van de personen met de bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)

Nationaliteit	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	
Albanese	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Angolese	18 (4 ^e)	5%	4	1%	0	0%	22	2%	*
Armeense	2	1%	4	1%	1	1%	7	1%	-
Azerbeidzjaanse	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Bengaalse	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Beninse	2	1%	0	0%	1	1%	3	0%	-
Bosnische	0	0%	1	0%	0	0%	1	0%	-
Braziliaanse	5	1%	6	2%	2	1%	13	1%	*
Britse	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Bulgaarse	17 (5 ^e)	5%	13	3%	7	3%	37	4%	7 ^e
Burundische	3	1%	2	1%	0	0%	5	1%	-
Canadese	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Chinese	12	3%	21 (4 ^e)	5%	7	3%	40	4%	6 ^e
Colombiaanse	1	0%	1	0%	0	0%	2	0%	-

55 Dit zijn dossiers waarmee familie of partners van elkaar een bedenktijd en/of B9-aanvraag hebben.

Nationaliteit	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	
Congolese	5	1%	3	1%	2	1%	9	1%	-
Cubaanse	0	0%	1	0%	0	0%	1	0%	-
Dominicaanse	0	0%	2	1%	0	0%	2	0%	-
Duitse	1	0%	1	0%	1	1%	3	0%	-
Egyptische	2	1%	0	0%	0	0%	2	0%	-
Eritrese	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Estlandse	0	0%	0	0%	1	1%	1	0%	-
Ethiopische	1	0%	2	1%	1	1%	4	0%	-
Filippijnse	1	0%	1	0%	2	1%	4	0%	-
Franse	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Gabonese	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Gambiaanse	3	1%	5	1%	0	0%	8	1%	-
Ghanese	13	4%	19	5%	4	2%	36	4%	8 ^e
Griekse	0	0%	0	0%	1	1%	1	1%	-
Guatamalteekse	0	0%	0	0%	2	1%	2	0%	-
Guineese	37 (2 ^e)	10%	24 (3 ^e)	6%	9 (5 ^e)	4%	70	7%	3 ^e
Hongaarse	15	4%	21 (4 ^e)	5%	27 (3 ^e)	12%	63	6%	4 ^e
Indiase	4	1%	3	1%	1	1%	8	1%	-
Indonesische	1	0%	1	0%	1	1%	3	0%	-
Iraakse	3	1%	1	0%	1	1%	5	0%	-
Iraanse	1	0%	0	0%	0	1%	1	0%	-
Ivorianaanse	1	0%	1	0%	2	1%	4	0%	-
Jamaicaanse	2	1%	0	0%	0	0%	2	0%	-
Kameroense	7	2%	8	2%	1	1%	16	2%	*
Keniaanse	3	1%	4	1%	0	0%	7	1%	-
Kroatische	0	0%	1	0%	0	0%	1	0%	-
Letse	2	1%	2	1%	1	1%	5	1%	-
Liberiaanse	2	1%	2	1%	0	0%	4	0%	-
Litouwse	1	0%	2	1%	0	0%	6	1%	-
Malagassische	1	0%	1	0%	3	1%	2	0%	-
Maleisische	0	0%	1	0%	0	0%	1	0%	-
Malinese	2	1%	0	0%	0	0%	2	0%	-
Marokkaanse	4	1%	7	2%	4	2%	15	2%	*

Nationaliteit	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	
Mauritaanse	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Moldavische	0	0%	1	0%	0	0%	1	0%	-
Mongolische	3	1%	0	0%	2	1%	5	1%	-
Nepalese	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Nigeriaanse	80 (1 ^e)	21%	131 (1 ^e)	33%	37 (2 ^e)	17%	248	25%	1 ^e
Oekraïense	4	1%	1	0%	1	1%	6	1%	-
Pakistaanse	1	0%	1	0%	1	1%	3	0%	-
Peruaanse	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Poolse	3	1%	1	0%	45 (1 ^e)	20%	49	5%	5 ^e
Portugese	0	0%	1	0%	1	0%	2	0%	-
Roemeense	17 (5 ^e)	5%	7	2%	5	2%	29	3%	9 ^e
Russische	2	1%	4	1%	0	0%	6	1%	-
Rwandese	0	0%	1	0%	0	0%	1	0%	-
Senegalese	0	0%	2	1%	0	0%	2	0%	-
Seychelse	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Sierra Leone	33 (3 ^e)	9%	37 (2 ^e)	9%	11 (4 ^e)	5%	81	8%	2 ^e
Slowaakse	0	0%	0	0%	2	1%	2	0%	-
Somalische	2	1%	1	0%	0	0%	3	0%	-
Sri Lankaanse	2	1%	0	0%	0	0%	2	0%	-
Sudanese	1	0%	4	1%	0	0%	5	1%	-
Surinaamse	8	2%	2	1%	9 (5 ^e)	4%	19	2%	*
Syrische	0	0%	1	0%	0	0%	1	0%	-
Taiwanese	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Tanzaniaanse	1	0%	4	1%	0	0%	5	1%	-
Thaise	2	1%	0	0%	0	0%	2	0%	-
Togolese	2	1%	1	0%	0	0%	3	0%	-
Tsjechische	3	1%	1	0%	4	1%	8	1%	-
Tunesische	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Turkse	3	1%	2	1%	0	0%	5	1%	-
Ugandese	9	2%	15	4%	3	1%	27	3%	10 ^e

Nationaliteit	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	
Venezolaanse	1	0%	1	0%	0	0%	2	0%	-
Vietnamese	0	0%	0	0%	2	1%	2	0%	-
Zambiaanse	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	-
Zimbabweaanse	2	1%	1	0%	0	0%	3	0%	-
Onbekende	9	2%	6	2%	16	7%	31	3%	*
Staatloos	0	0%	1	0%	0	0%	1	0%	-
Totaal	375	100%	392	100%	221	100%	988	100%	n.v.t.

Bron: IND-bestanden

Blauwe arcering: de top 5 nationaliteiten van slachtoffers van mensenhandel in de bedenktijd en/of met een B9-aanvraag.

* verwijst naar een nationaliteit die niet behoort tot de top 10 over het totaal, maar waarbij meer dan tien personen met deze nationaliteit een bedenktijd en/of B9-aanvraag hadden in 2010/2011.

Tabel B3.2.10 Herkomstregio van personen met de bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)

Herkomstregio	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
EU: 1995 ⁵⁶	3	1%	1	0%	2	1%	236	24%
EU: 2004/2007 ⁵⁷	58	16%	47	12%	95	43%		
Niet-EU Oost-Europa ⁵⁸	14	4%	14	4%	2	1%		
Niet-EU West-Europa ⁵⁹	-	-	-	-	-	-		
Afrika	240	64%	279	71%	75	34%	594	60%
Latijns-Amerika & de Caraïben	18	5%	14	4%	14	6%	46	5%
Noord-Amerika	1	0%	-	-	-	-	1	0%
Azië	32	9%	30	8%	17	8%	79	8%

56 EU-landen sinds 1995: België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Verenigd Koninkrijk, Zweden.

57 EU-landen sinds 2004 of 2007: sinds 2004: Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië en sinds 2007: Bulgarije en Roemenië.

58 Niet EU-landen in Oost-Europa: Azerbeidzjan, Albanië, Armenië (transcontinentaal), Bosnië-Herzegovina, Georgië (transcontinentaal), Kroatië, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Oekraïne, Rusland (transcontinentaal), Servië, Turkije (transcontinentaal), Wit-Rusland.

59 Niet EU-landen in West-Europa: Andorra, Eiland Man, De Faerøer, Gibraltar, IJsland, Liechtenstein, Monaco, Noorwegen, San Marino, Vaticaanstad, Zwitserland.

Herkomstregio	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Onbekend/ staatloos	9	2%	7	2%	16	7%	32	3%
Totaal	375	100%	392	100%	221	100%	988	100%

Bron: IND-bestanden

Blauwe arcering: meest voorkomende herkomstregio van slachtoffers van mensenhandel per categorie of van totaal

Tabel B3.2.11 Politieregio van de bedenktijd en/of B9-aanvraag (2010-2011)^{60,61}

Politieregio	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal		Top 5 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	
Amsterdam-Amstelland	17	5%	62 (2 ^e)	16%	38 (2 ^e)	17%	117	12%	2 ^e
Brabant-Noord	4	1%	10	3%	3	1%	17	2%	
Brabant-Zuid-Oost	8	2%	9	2%	51 (1 ^e)	23%	68	7%	
Drenthe	19	5%	3	1%	2	1%	24	2%	
Flevoland	7	2%	3	1%	3	1%	13	1%	
Friesland	14	4%	5	1%	4	2%	23	1%	
Gelderland-Midden	21 (5 ^e)	6%	7	2%	4	2%	32	3%	
Gelderland-Zuid	1	0%	2	1%	-	-	3	0%	
Gooi en Vechtstreek	2	1%	2	1%	2	1%	6	1%	
Groningen	46 (1 ^e)	12%	29 (4 ^e)	7%	22 (3 ^e)	10%	97	9%	3 ^e
Haaglanden	46 (1 ^e)	12%	66 (1 ^e)	17%	19 (4 ^e)	9%	131	13%	1 ^e
Hollands Midden	5	1%	1	0%	-	-	6	1%	
IJsselland	3	1%	5	1%	3	1%	11	1%	
Kennemerland	36 (3 ^e)	10%	29 (4 ^e)	7%	11	5%	76	8%	5 ^e
Limburg-Noord	3	1%	2	1%	2	1%	7	1%	
Limburg-Zuid	10	3%	3	1%	3	1%	16	2%	

60 De politieregio ten tijde van de B9-aanvraag. Indien er geen B9-aanvraag is geweest, betreft het de politieregio van waaruit de bedenktijd is ingediend.

61 Dit betreffen overigens niet alle in Nederland bestaande politieregio's.

Politieregio	B9-aanvraag zonder bedenktijd		B9-aanvraag en bedenktijd		Bedenktijd zonder B9-aanvraag		Totaal		Top 5 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	
Midden- en West-Brabant	9	2%	12	3%	3	1%	24	2%	
Noord- en Oost-Gelderland	0	0%	6	2%	1	1%	7	1%	
Noord-Holland Noord	6	2%	4	1%	5	2%	15	2%	
Rotterdam-Rijnmond	27 (4 ^e)	7%	42 (3 ^e)	11%	13 (5 ^e)	6%	82	8%	4 ^e
Twente	3	1%	4	1%	3	1%	10	1%	
Utrecht	3	1%	4	1%	4	2%	11	1%	
Zaanstreek-Waterland	-	-	-	-	1	1%	1	0%	
Zeeland	7	2%	-	-	-	-	7	1%	
Zuid-Holland-Zuid	2	1%	-	-	-	-	2	0%	
Onbekend ⁶²	76	20%	82	21%	24	11%	182	18%	
Totaal	375	100%	392	100%	221	100%	988	100%	

Bron: IND-bestanden

Blauwe arcering: top 5 politieregio's van waaruit de bedenktijd is aangeboden of van waaruit de B9-aanvraag komt.

Aanvulling op §4.4.2 (Aantal B9-verleningen)

Tabel B3.2.12 toont het aantal B9-verleningen in de periode 2007-2011, gebaseerd op de IND-bestanden. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.2.12 Aantal B9-verleningen (2007-2011)

	Aantal verleningen B9 (N)	Indexcijfer (2007=1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
2007	143	1,0	-
2008	235	1,6	64%
2009	280	2,0	19%
2010	340	2,4	21%
2011	398	2,8	17%
Totaal	1.396	n.v.t.	n.v.t.

Bron: IND-bestanden

62 Onbekende politieregio's zijn te verklaren omdat politieregio bij de IND niet een verplicht veld is om in te vullen (mondelinge informatie van de IND, 10 mei 2012).

Aanvulling op §4.4.3 (Kenmerken van slachtoffers van mensenhandel met een B9-verlening)

Tabellen B3.2.13 t/m B3.2.21 tonen de kenmerken van slachtoffers van mensenhandel met een B9-verlening in de periode 2007-2011, gebaseerd op de IND-bestanden. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.2.13 Geslacht slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)

	Vrouwelijk		Mannelijk		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
2007	Onbekend	90%	Onbekend	10%	143	100%
2008	Onbekend	89%	Onbekend	11%	235	100%
2009	228	81%	52	19%	280	100%
2010	268	79%	72	21%	340	100%
2011	296	74%	102	26%	398	100%

Bron: IND-bestanden

Tabel B3.2.14 Leeftijd slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)⁶³

	0-10 jr		11-17 jr		18-25 jr		26-30 jr		31-40 jr		41+ jr		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2007	-	-	17	12%	70	49%	27	19%	25	18%	4	3%	143	100%
2008	1 ⁶⁴	0%	17	7%	120	51%	33	14%	49	21%	15	6%	235	100%
2009	-	-	12	4%	135	48%	69	25%	51	18%	13	5%	280	100%
2010	-	-	34	10%	136	40%	69	20%	77	23%	24	7%	340	100%
2011	-	-	26	7%	177	45%	87	22%	80	20%	28	7%	398	100%
Totaal	1	0%	106	8%	638	46%	285	20%	282	20%	84	6%	1.396	100%

Bron: IND-bestanden

⁶³ Dit is de leeftijd van personen aan wie een B9-verblijfsvergunning is verleend, ten tijde van de B9-aanvraag.

⁶⁴ Het betreft een persoon van één jaar op moment van B9-verlening. Incidenteel en abusievelijk worden kinderen van slachtoffers als B9-ontvangers geregistreerd. Eerder dan dat het daadwerkelijk om een B9-vergunning zou moeten gaan, gaat het hoogstwaarschijnlijk om gezinshereniging bij de ouder die een B9-verblijfsvergunning heeft.

Tabel B3.2.15 Gemiddelde leeftijd mannen en vrouwen (2009-2011)

	Man			Vrouw		
	N	Gemiddelde leeftijd	Sd	N	Gemiddelde leeftijd	Sd
2009	52	31,4	9,5	228	25,5	6,6
2010	72	28,6	8,2	268	26,4	7,5
2011	102	29,7	9,1	296	26,2	7,2
Totaal	226	29,3	9,0	792	26,1	7,1

Bron: IND-bestanden

Tabel B3.2.16 Nationaliteit⁶⁵ slachtoffers met verleende B9 (2007-2011)

Nationaliteit ⁶⁶	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Albanese	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-	-	2	0%	-
Angolese	-	-	-	-	1	0%	5	2%	15	4%	21	2%	-
Armeense	1	1%	2	1%	3	1%	3	1%	2	1%	11	1%	-
Azerbeidzjaanse	-	-	2	1%	2	1%	1	0%	-	-	5	0%	-
Belarussische	-	-	1	0%	2	1%	-	-	-	-	3	0%	-
Bengaalse	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-
Beninse	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	2	0%	-
Boliviaanse	1	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	-
Bosnische	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-
Braziliaanse	4	3%	4	2%	8	3%	7	2%	5	1%	28	2%	*
Britse	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-
Bulgaarse	10 (4 ^e)	7%	8	3%	6	2%	12	4%	18	5%	54	4%	7 ^e
Burundische	1	1%	-	-	1	0%	3	1%	1	0%	6	0%	-
Centraal-Afrikaanse	-	-	-	-	1	0%	-	-	-	-	1	0%	-
Chinese	16 (3 ^e)	11%	42 (2 ^e)	18%	24 (3 ^e)	9%	13 (5 ^e)	4%	20 (5 ^e)	5%	115	8%	3 ^e
Colombiaanse	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	2	0%	-
Congolese	-	-	2	1%	3	1%	6	2%	1	0%	12	1%	*
Cubaanse	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	-

65 Dit betreft de nationaliteit ten tijde van de B9-aanvraag.

66 Dertien nationaliteiten komen in een periode vanaf 2000 (zie hiervoor NRM8) voor het eerst voor in 2010 of 2011: Colombiaanse, Cubaanse, Egyptische, Eritrese, Gabonese, Malagassische, Malinese, Peruaanse, Portugese, Seychelse, Sri Lankaanse, Syrische en Venezolaanse.

Nationaliteit ⁶⁶	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Dominicaanse	-	-	1	0%	1	0%	1	0%	1	0%	4	0%	-
Duitse	2	1%	-	-	-	-	1	0%	1	0%	4	0%	-
Egyptische	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1%	2	0%	-
Eritrese	-	-	-	-	--	-	-	-	1	0%	1	0%	-
Ethiopische	2	1%	1	0%	1	0%	1	0%	2	1%	7	1%	-
Filippijnse	-	-	3	1%	-	-	-	-	2	1%	5	0%	-
Franse	-	-	3	1%	-	-	1	0%	-	-	4	0%	-
Gabonese	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	-
Gambiaanse	1	1%	-	-	1	0%	3	1%	5	1%	10	1%	*
Georgische	-	-	-	-	1	0%	-	-	-	-	1	0%	-
Ghanese	1	1%	7	3%	18 (4 ^e)	6%	17 (3 ^e)	5%	13	3%	56	4%	6 ^e
Guineese	5	4%	14 (4 ^e)	6%	18 (4 ^e)	6%	17 (3 ^e)	5%	42 (2 ^e)	11%	96	7%	4 ^e
Hongaarse	4	3%	11 (5 ^e)	5%	10	4%	13 (5 ^e)	4%	22 (4 ^e)	6%	60	4%	5 ^e
Indiase	-	-	6	3%	4	1%	4	1%	2	1%	16	1%	*
Indonesische	-	-	1	0%	5	2%	1	0%	1	0%	8	1%	*
Iraakse	-	-	-	-	1	0%	2	1%	3	1%	6	0%	-
Iraanse	1	1%	-	-	2	1%	1	0%	-	-	4	0%	-
Ivoriaanse	1	1%	1	0%	1	0%	1	0%	1	0%	5	0%	-
Jamaicaanse	-	-	-	-	1	0%	-	-	2	1%	3	0%	-
Joegoslavische	1	1%	2	1%	1	0%	-	-	-	-	4	0%	-
Kameroense	4	3%	10	4%	5	2%	10	3%	4	1%	33	2%	9 ^e
Keniaanse	-	-	-	-	1	0%	3	1%	4	1%	8	1%	-
Kirgizische	-	-	-	-	1	0%	-	-	-	-	1	0%	-
Kroatische	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	-
Letse	-	-	-	-	6	2%	2	1%	2	1%	10	1%	*
Liberiaanse	1	1%	1	0%	2	1%	1	0%	3	1%	8	1%	-
Litouwse	1	1%	1	0%	1	0%	2	1%	1	0%	6	0%	-
Malagassische	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	2	0%	-
Maleisische	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	2	0%	-
Malinese									2	1%	2	0%	-
Marokkaanse	6 (5 ^e)	4%	2	1%	9	3%	6	2%	5	1%	28	2%	*
Mauritaanse	2	1%	-	-	-	-	1	0%	-	-	3	0%	-
Moldavische	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	-

Nationaliteit ⁶⁶	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Mongolische	-	-	2	1%	2	1%	3	1%	-	-	7	1%	-
Nepalese	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-	-	2	0%	-
Nigerese	1	1%	1	0%	1	0%	-	-	-	-	3	0%	-
Nigeriaanse	34 (1 ^e)	24%	54 (1 ^e)	23%	54 (1 ^e)	19%	97 (1 ^e)	29%	108 (1 ^e)	27%	347	25%	1 ^e
Oekraïense	1	1%	2	1%	3	1%	2	1%	2	1%	10	1%	-
Oezbeekse	-	-	-	-	1	0%	-	-	-	-	1	0%	-
Pakistaanse	-	-	-	-	1	0%	2	1%	-	-	3	0%	-
Peruaanse	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	-
Poolse	5	4%	-	-	1	0%	2	1%	2	1%	10	1%	*
Portugese	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	-
Roemeense	5	4%	3	1%	13	5%	10	3%	13	3%	44	3%	8 ^e
Russische (Sovjet-Russische)	4	3%	2	1%	3	1%	2	1%	4	1%	15	1%	-
Rwandese	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-	-	2	0%	-
Senegalese	-	-	-	-	1	0%	1	0%	1	0%	3	0%	-
Seychelse	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-
Sierra Leone	17 (2 ^e)	12%	23 (3 ^e)	10%	25 (2 ^e)	9%	26 (2 ^e)	8%	39 (3 ^e)	10%	130	9%	2 ^e
Slowaakse	2	1%	2	1%	1	0%	-	-	-	-	5	0%	-
Somalische	-	-	2	1%	4	1%	3	1%	-	-	9	1%	-
Sri Lankaanse	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-
Sudanese	-	-	-	-	3	1%	3	1%	2	1%	8	1%	-
Surinaamse	-	-	2	1%	3	1%	5	2%	2	1%	12	1%	-
Syrische	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	-
Taiwanese	-	-	1	0%	2	1%	1	0%	-	-	4	0%	-
Tanzaniaanse	-	-	-	-	-	-	1	0%	4	1%	5	0%	-
Thaise	3	2%	4	2%	3	1%	1	0%	1	0%	12	1%	-
Togolese	2	1%	-	-	4	1%	2	1%	1	0%	9	1%	-
Tsjechische	-	-	1	0%	1	0%	4	1%	1	0%	7	1%	-
Tunesische	1	1%	-	-	-	-	-	-	1	0%	2	0%	-
Turkse	2	1%	1	0%	-	-	1	0%	4	1%	8	1%	-
Ugandese	-	-	3	1%	3	1%	13 (5 ^e)	4%	11	3%	30	2%	10 ^e
Venezolaanse	-	-	-	-	-	-	2	1%	-	-	2	0%	-
Vietnamese	-	-	-	-	2	1%	-	-	-	-	2	0%	-
Zambiaanse	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-

Nationaliteit ⁶⁶	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Zimbabweanse	-	-	-	-	1	0%	3	1%	-	-	4	0%	-
Onbekende	1	1%	7	3%	2	1%	6	2%	8	2%	24	2%	*
Staatloos	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	-
Totaal	143	100%	235	100%	280	100%	340	100%	398	100%	1396	100%	n.v.t.

Bron: IND-bestanden

Blauwe arcering: Top 5 nationaliteiten van slachtoffers van mensenhandel met verleende Bg per jaar

* verwijst naar een nationaliteit die niet behoort tot de top 10 over het totaal, maar in ten minste één van de jaren (2007-2011) hebben vijf of meer slachtoffers die een Bg-verblijfsvergunning ontvingen, deze nationaliteit.

Tabel B3.2.17 Nationaliteiten van minderjarige gemelde slachtoffers (2009-2011)⁶⁷

Nationaliteit	2009		2010		2011		Totaal		Top 10 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	
Angolese	1	8%	1	3%	1	4%	3	4%	
Armeense					1	4%	1	1%	
Azerbeidzjaanse	1	8%					1	1%	
Beninse	1	8%			1	4%	2	3%	
Chinees	2 (2 ^e)	17%	1	3%	1	4%	4	6%	
Gambiaanse			1	3%	1	4%	2	3%	
Ghanese					1	4%	1	1%	
Guineese	1	8%	6 (2 ^e)	18%	9 (1 ^e)	35%	16	22%	2 ^e
Kameroense			4 (3 ^e)	12%			4	6%	
Mauritaanse			1	3%			1	1%	
Nigeriaanse	2 (2 ^e)	17%	12 (1 ^e)	35%	5 (2 ^e)	19%	19	26%	1 ^e
Russische (Sovjet-Russische)					1	4%	1	1%	
Sierra Leoonse	3 (1 ^e)	25%	1	3%	3 (3 ^e)	12%	7	10%	3 ^e
Somalische	1	8%					1	1%	
Ugandese			3	9%			3	4%	
Zimbabweanse			2	6%			2	3%	
Onbekende			2	6%	2	8%	4	6%	
Totaal	12	100%	34	100%	26	100%	72	100%	

Bron: IND-bestanden

Blauwe arcering: top 3 nationaliteiten van minderjarige slachtoffers van mensenhandel met een verleende Bg

67 Leeftijdscategorie 0-17 jaar. Zie ook Tabel B3.2.14.

Tabel B3.2.18 Herkomstregio slachtoffers met verleende Bg (2007-2011)⁶⁸

Herkomstregio	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
EU: 1995 ⁶⁹	2	1%	3	1%	-	-	3	1%	2	1%	10	1%	268	19%
EU: 2004/2007 ⁷⁰	27	19%	26	11%	39	14%	45	13%	59	15%	196	14%		
Niet-EU Oost-Europa ⁷¹	9	6%	12	4%	16	6%	12	4%	13	3%	62	4%		
Niet-EU West-Europa ⁷²	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Afrika	79	55%	121	51%	160	57%	226	67%	272	68%	858	61%	858	61%
Latijns-Amerika & de Caraïben	5	4%	7	3%	13	5%	18	5%	11	3%	54	4%	54	4%
Azië	20	14%	59	25%	50	18%	30	9%	32	8%	191	14%	191	14%
Onbekend/staatloos	1	1%	7	3%	2	1%	6	2%	9	2%	25	2%	25	2%
Totaal	143	100%	235	100%	280	100%	340	100%	398	100%	1.396	100%	1.396	100%

Bron: IND-bestanden

Blauwe acering: meest voorkomende herkomstregio per jaar van slachtoffers van mensenhandel met een Bg-verlening

68 In NRM8 verschillen enkele aantallen ten opzichte van Tabel B3.2.18. Dit komt vooral doordat in NRM8 transnationale gebieden als Armenië en Georgië als onderdeel van Europees grondgebied werden beschouwd. Daarnaast staat in NRM8 ten onrechte vermeld dat Kirgizië onderdeel van Europa is, terwijl dit hoort bij Azië. Dit is voor alle jaren aangepast in de huidige tabel.

69 EU-landen sinds 1995: België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Verenigd Koninkrijk, Zweden.

70 EU-landen sinds 2004 of 2007: sinds 2004: Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië en sinds 2007: Bulgarije en Roemenië.

71 Niet EU-landen in Oost-Europa: Azerbeidzjan, Albanië, Armenië (transcontinentaal), Bosnië-Herzegovina, Georgië (transcontinentaal), Kroatië, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Oekraïne, Rusland (transcontinentaal), Servië, Turkije (transcontinentaal), Wit-Rusland. In NRM8 is ten onrechte de Kirgizische nationaliteit meegerekend, aangezien Kirgizië tot Azië behoort.

72 Niet EU-landen in West-Europa: Andorra, Eiland Man, De Faerøer, Gibraltar, IJsland, Liechtenstein, Monaco, Noorwegen, San Marino, Vaticaanstad, Zwitserland.

Tabel B3.2.19 Herkomstregio per mannelijke en vrouwelijke slachtoffers en de ontwikkeling per jaar (2009-2011)

Herkomstregio	2009				2010				2011				Totaal			
	Man		Vrouw		Man		Vrouw		Man		Vrouw		Man		Vrouw	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Europa ⁷³	7	14%	49	22%	15	21%	45	17%	19	19%	55	19%	41	18%	149	19%
Afrika	24	46%	135	60%	33	46%	193	72%	69	68%	203	69%	126	56%	531	67%
Latijns-Amerika & de Caraïben	2	4%	11	5%	12	17%	6	2%	-	-	11	4%	14	6%	28	4%
Azië	18	35%	32	14%	11	15%	19	7%	12	12%	20	7%	41	18%	71	9%
Onbekend/ staatloos	1	2%	1	0%	1	1%	5	2%	2	2%	7	2%	4	2%	13	2%
Totaal	52	100%	228	100%	72	100%	268	100%	102	100%	296	100%	226	100%	792	100%

Bron: IND-bestanden

Tabel B3.2.20 Gemiddelde leeftijd van de B9-ontvangers, per herkomstregio (2009-2011)

Herkomstregio	2009			2010			2011		
	Gemiddelde			Gemiddelde			Gemiddelde		
	N	leeftijd	Sd	N	leeftijd	Sd	N	leeftijd	Sd
Europa ⁷⁴	56	25,6	7,2	60	26,2	7,3	74	26,4	9,5
Afrika	159	25,9	6,8	226	26,3	7,3	272	26,1	6,7
Latijns-Amerika & Caraïben	13	28,6	6,9	18	31,7	9	11	30,1	8,7
Azië	50	29,1	9,4	30	30,8	9,2	32	32,1	10,5
Onbekend/ staatloos	2	34,5	9,2	6	19,5	4,1	9	26,0	6,6
Totaal	280	26,6	7,5	340	26,8	7,7	398	26,8	7,8

Bron: IND-bestanden

73 Dit betreffen de herkomstregio's EU-1995; EU-2004/2007; en Oost-Europa (niet-EU).

74 Dit betreffen de EU-landen sinds 1995; de EU-landen sinds 2004 of 2007; en de niet-EU landen in Oost-Europa.

Tabel B3.2.21 Politieregio van waaruit verleende B9 is ingediend (2007-2011)

Politieregio	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 5
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	R
Amsterdam-Amstelland	16 (2 ^e)	11%	21 (3 ^e)	9%	15	5%	37 (2 ^e)	11%	40 (4 ^e)	10%	129 (4 ^e)	9%	4 ^e
Brabant-Noord	2	1%	2	1%	5	2%	6	2%	8	2%	23	2%	
Brabant-Zuid-Oost	8	6%	8	3%	15	5%	8	2%	8	2%	47	3%	
Drenthe	2	1%	4	2%	4	1%	12	4%	9	2%	31	2%	
Flevoland	1	1%	3	1%	3	1%	4	1%	5	1%	16	1%	
Friesland	5	3%	7	3%	20 (4 ^e)	7%	10	3%	8	2%	50	4%	
Gelderland-Midden	1	1%	6	3%	11	4%	9	3%	16	4%	43	3%	
Gelderland-Zuid	2	1%	4	2%	3	1%	2	0%	1	0%	12	1%	
Gooi en Vechtstreek	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1%	3	0%	
Groningen	12 (4 ^e)	8%	19 (4 ^e)	8%	27 (2 ^e)	10%	18 (5 ^e)	5%	55 (1 ^e)	14%	131 (3 ^e)	9%	3 ^e
Haaglanden	16 (2 ^e)	11%	41 (1 ^e)	17%	33 (1 ^e)	12%	59 (1 ^e)	17%	51 (2 ^e)	13%	200 (1 ^e)	14%	1 ^e
Hollands Midden	3	2%	3	1%	1	0%	4	1%	2	0%	13	1%	
IJsselland	8	6%	4	2%	6	2%	4	1%	3	1%	25	2%	
Kennemerland	17 (1 ^e)	12%	31 (2 ^e)	13%	26 (3 ^e)	9%	33 (3 ^e)	10%	27 (5 ^e)	7%	134 (2 ^e)	10%	2 ^e
Limburg-Noord	2	1%	8	3%	3	1%	2	1%	2	0%	17	1%	
Limburg-Zuid	2	1%	6	3%	3	1%	5	2%	7	2%	23	2%	
Midden- en West-Brabant	4	3%	18 (5 ^e)	8%	13	5%	12	4%	9	2%	56	4%	
Noord- en Oost-Gelderland	2	1%	5	2%	4	1%	4	1%	2	0%	17	1%	
Noord-Holland Noord	4	3%	1	0%	3	1%	6	2%	4	1%	18	1%	
Rotterdam-Rijnmond	13 (4 ^e)	9%	14	6%	18 (5 ^e)	6%	24 (4 ^e)	7%	41 (3 ^e)	10%	110 (5 ^e)	8%	5 ^e
Twente	2	1%	1	0%	-	-	3	1%	2	0%	8	1%	
Utrecht	10 (5 ^e)	7%	13	6%	4	1%	1	0%	6	2%	34	2%	

Politieregio	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 5
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	R
Zaanstreek-Waterland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Zeeland	1	1%	-	-	1	0%	3	1%	4	1%	9	1%	
Zuid-Holland-Zuid	1	1%	1	0%	3	1%	1	0%	-		6	0%	
Onbekend ⁷⁵	9	6%	15	6%	59	21%	73	22%	85	21%	241	17%	*
Totaal	143	100%	235	100%	280	100%	340	100%	398	98%	1.396	100%	

Bron: IND-bestanden

Blauwe arcering: Top 5 van politieregio's van waaruit verleende Bg afkomstig is

Aanvulling op 54.4.4 (Afwijzingen Bg-aanvragen)

Tabellen B3.2.22 t/m B3.2.27 tonen de cijfermatige informatie gerelateerd aan de afwijzingen van de Bg-aanvragen in de periode 2009-2011, gebaseerd op de IND-bestanden. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.2.22 Geslacht van slachtoffers van wie de Bg-aanvraag is afgewezen (2009-2010)

Geslacht	2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Man	-	-	2	22%	3	20%	5	16%
Vrouw	7	100%	7	78%	12	80%	26	84%
Totaal	100	100%	9	100%	15	100%	31	100%

Bron: IND-bestanden

⁷⁵ Van een groot aantal Bg-verleningen is de politieregio van waaruit de Bg-verleningen afkomstig zijn, onbekend. Bg-aanvragen moeten gebaseerd zijn op het M55-formulier dat afkomstig is vanuit een politieregio. Onbekende politieregio's zijn te verklaren omdat de 'politieregio' bij de IND niet een verplicht veld is om in te vullen.

Tabel B3.2.23 Leeftijd van slachtoffers van wie de B9-aanvraag is afgewezen (2009-2010)

Leeftijd	2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
0-10 jaar	-	-	-	-	-	-	-	-
11-17 jaar	1	14%	-	-	3	20%	4	13%
18-25 jaar	4	57%	4	44%	5	33%	13	42%
26-30 jaar	-	-	2	22%	6	40%	8	26%
31-40 jaar	2	29%	1	11%	1	7%	4	13%
41+ jaar	-	-	2	22%	-	-	2	7%
Totaal	7	100%	9	100%	15	100%	31	100%

Bron: IND-bestanden

Tabel B3.2.24 Nationaliteit van slachtoffers van wie de B9-aanvraag is afgewezen (2009-2010)

Nationaliteit	2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Angolese	-	-	-	-	1	7%	1	3%
Beninse	-	-	-	-	1	7%	1	3%
Chinese	2	29%	-	-	-	-	2	7%
Congolese	-	-	-	-	1	7%	1	3%
Ghanese	-	-	2	22%	-	-	2	7%
Guinese	-	-	-	-	1	7%	1	3%
Kameroense	-	-	1	11%	-	-	1	3%
Liberiaanse	1	14%	-	-	-	-	1	3%
Mongolische	1	14%	-	-	-	-	1	3%
Nigeriaanse	1	14%	2	22%	5	33%	8	26%
Oekraïense	-	-	-	-	1	7%	1	3%
Roemeense	1	14%	1	11%	1	7%	3	10%
Sierra Leoonse	-	-	1	11%	1	7%	2	7%
Soedanese	1	14%	-	-	-	-	1	3%
Sri Lankese	-	-	-	-	1	7%	1	3%
Surinaamse	-	-	2	22%	2	13%	4	13%
Totaal	7	100%	9	100%	15	100%	31	100%

Bron: IND-bestanden

Tabel B3.2.25 Gronden van B9-afwijzingen (2009-2010)

Gronden van B9-afwijzingen	2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Artikel 16.1 (openbare orde)	4 ⁷⁶	57%	4	44%	6 ⁷⁷	40%	14	45%
Het gaat om huiselijk geweld in plaats van mensenhandel	-	-	-	-	1 ⁷⁸	7%	1	3%
In het bezit gesteld van asielvergunning	1	14%	-	-	-	-	1	3%
MOB	-	-	-	-	2 ⁷⁹	13%	2	7%
Ontbreken van aangifte of medewerking	-	-	2	22%	3	20%	5	16%
Ontbreken van strafrechtelijk opsporingsonderzoek (sepot voor besluit)	2	29%	1	11%	1	7%	4	13%
Voldoet niet aan de beperking (overige)	-	-	2 ⁸⁰	22%	2 ⁸¹	13%	4	13%
Totaal	7	100%	9	100%	15	100%	31	100%

Bron: IND-bestanden

- 76 Voor één geval werd de B9-aanvraag afgewezen vanwege schending van de openbare orde en vanwege het oordeel van de politie dat er geen indicaties voor mensenhandel bestonden.
- 77 Voor één geval werd de B9-aanvraag afgewezen vanwege schending van de openbare orde en vanwege het oordeel van de politie dat de betrokkene geen slachtoffers was van mensenhandel.
- 78 Het betreft een B9-aanvraag, waarbij het tijdens het beslisproces om huiselijk geweld bleek te gaan (schriftelijke informatie van de IND, 12 juli 2012).
- 79 Dit betreft een minderjarige persoon met de Guineese nationaliteit. Zij had geen aangifte van mensenhandel gedaan (binnen de asielaanvraag was getoetst op de B9) alvorens werd geconstateerd dat de betrokkene met onbekende bestemming was vertrokken. Tevens betreft het een Nigeriaanse die wel aangifte heeft gedaan van mensenhandel, maar waarbij na één week door de politie werd geconstateerd dat de betrokkene met onbekende bestemming was vertrokken.
- 80 Het betreft hier één persoon waarbij de B9 was aangevraagd en als zodanig was geregistreerd. Vervolgens blijkt het om een aanvraag beschikking conform minister te gaan (beroep op discretionaire bevoegdheid). Deze aanvraag werd tot en met het beroep afgewezen. Met betrekking tot de andere persoon is het mogelijk dat binnen de asielaanvraag getoetst is op de B9 en afgewezen (schriftelijke informatie van de IND, 12 juli 2012; 29 oktober 2012).
- 81 Het betreffen hier twee asielaanvragen waarbinnen is getoetst op de B9 en welke zijn afgewezen.

Tabel B3.2.26 Aantekenen van bezwaar (en beroep) na B9-afwijzing (2009-2010)

	2009		2010		2011		Totaal 2009-2010	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Bezwaar aangetekend na afwijzing	6	86%	4	44%	9	60%	19	61%
Geen bezwaar aangetekend na afwijzing	-	-	4	44%	3	20%	7	23%
Niet van toepassing ⁸²	1	14%	1	11%	3	20%	5	16%
Totaal	7	100%	9	100%	15	100%	31	100%

Bron: IND-bestanden (peildatum: 4 juli 2012)

Tabel B3.2.27 Gegrond en ongegrond (en beroep) bezwaar (2009-2010)

	2009		2010		2011		Totaal 2009-2010	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Bezwaar gegrond (B9 verleend)	2	33%	1	25%	4	44%	7	37%
Bezwaar ongegrond (B9 niet verleend)	4	67%	3	75%	5	56%	12	63%
Totaal aangetekend bezwaar na afwijzing	6	100%	4	100%	9	100%	19	100%

Bron: IND-bestanden (peildatum: 4 juli 2012)

3.3 Tabellen gebaseerd op de registratie in OM-data

Tabellen B3.3.1 t/m B3.3.8 geven aanvulling op §6.2 (Vervolging);

Tabellen B3.3.9 t/m B3.3.17 geven aanvulling op §6.3 (Berechting in eerste aanleg);

Tabellen B3.3.18 t/m B3.3.27 geven aanvulling op §6.5 (Kenmerken).

Aanvulling op §6.2: Vervolging

Tabellen B3.3.1 t/m B3.3.8 geven het volledige overzicht van de beschikbare gegevens uit OM-data over de bij het OM ingeschreven mensenhandelzaken en de door het OM afgehandelde mensenhandelzaken in de periode 2007-2011. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

82 Het betreffen asielzaken waarbinnen werd getoetst op de B9 welke werd afgewezen. Mogelijk was er bezwaar aangetekend, maar had dit bezwaar betrekking op de asielaanvraag. Eén aanvraag in 2011 betreft een verblijfsaanvraag huiselijk geweld, waarbij een eventuele aantekening van bezwaar niet de B9-regeling betrof (Zie ook: Tabel B2.25).

Tabel B3.3.1 Aantal ingeschreven zaken/verdachten OM (2007-2011)

	Aantal ingeschreven zaken/ verdachten OM	Indexcijfer (2007=1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
2007	281	1,0	39% ⁸³
2008	214	0,8	-24%
2009	141	0,5	-34%
2010	215	0,8	52%
2011	255	0,9	19%
Totaal	1.106	n.v.t.	n.v.t.

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.2 Ingeschreven zaken per arrondissementsparket (2007-2011)⁸⁴

	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 5 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Den Bosch	10	4%	15	7%	8	6%	10	5%	8	3%	51	5%	
Breda	4	1%	2	1%	1	1%	10	5%	2	1%	19	2%	
Maastricht	10	4%	5	2%	3	2%	7	3%	18	7%	43	4%	
Roermond	2	1%	3	1%	5	4%	5	2%	10	4%	25	2%	
Arnhem	11	4%	10	5%	8	6%	13	6%	19	7%	61	6%	
Zutphen	8	3%	4	2%	6	4%	9	4%	10	4%	37	3%	
Zwolle	30	11%	6	3%	8	6%	21	10%	8	3%	73	7%	4 ^e
Almelo	16	6%	12	6%	2	1%	4	2%	3	1%	37	3%	
Den Haag	30	11%	45	21%	30	21%	16	7%	35	14%	156	14%	1 ^e
Rotterdam	29	10%	26	12%	19	13%	20	9%	41	16%	135	12%	3 ^e
Dordrecht	3	1%	-	-	2	1%	3	1%	7	3%	15	1%	
Middelburg	4	1%	-	-	2	1%	5	2%	6	2%	17	2%	

83 Het aantal ingeschreven zaken/verdachten OM in 2006 is 202 (NRM 2012a, p. 29).

84 Dit is afgeleid van de parketnummers van de zaken waarbij de eerste twee getallen het arrondissementsparket aangeven. Zaken van het Landelijk Parket (LP) en het Functioneel Parket (FP) zijn op basis van parketnummers niet (gemakkelijk) te onderscheiden van de zaken van de negentien arrondissementsparketten. Deze zaken zijn in de tabel dan ook meegenomen bij de arrondissementsparketten op basis van de eerste twee getallen van de parketnummers. Overigens betreffen dit waarschijnlijk niet heel veel zaken: over 2010 zijn van de totaal 138 vonnissen gewezen in eerste aanleg namelijk maar zes vonnissen gewezen in zaken van het FP en tevens niet meer dan zes in zaken van het LP (NRM 2012d, p. 14). Volgens OM-data gaat het in 2010 trouwens om 135 in eerste aanleg afgedane zaken en 135-4 ter terechtzitting gevoegde zaken=131 vonnissen in plaats van 138 (zie Tabel B3.3.9 en Tabel B3.3.10). Voor verklaringen voor de kleine verschillen tussen OM-data en het BNRM-jurisprudentieonderzoek wordt verwezen naar Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording.

	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top 5 R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Amsterdam	37	13%	26	12%	22	16%	24	11%	40	16%	149	13%	2 ^e
Alkmaar	19	7%	4	2%	3	2%	12	6%	5	2%	43	4%	
Haarlem	14	5%	14	7%	6	4%	13	6%	8	3%	55	5%	
Utrecht	20	7%	20	9%	4	3%	14	7%	7	3%	65	6%	5 ^e ,
Leeuwarden	12	4%	10	5%	8	6%	10	5%	10	4%	50	5%	
Groningen	22	8%	10	5%	3	2%	16	7%	14	5%	65	6%	5 ^e ,
Assen	-	-	2	1%	1	1%	3	1%	4	2%	10	1%	
Totaal	281	100%	214	100%	141	100%	215	100%	255	100%	1.106	100%	

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.3 Ingeschreven zaken die (mede) minderjarige slachtoffers betreffen (2007-2011)⁸⁵

	Ingeschreven zaken OM		Zaken die (mede) minderjarige slachtoffers betreffen	
	N	%	N	%
2007	281	100%	56	20%
2008	214	100%	26	12%
2009	141	100%	25	18%
2010	215	100%	35	16%
2011	255	100%	55	22%
Totaal	1.106	100%	197	18%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

85 Hiervoor is gekeken naar de registratie van de ingeschreven zaken onder artikel- en subleden die minderjarigheid van slachtoffers impliceren. Bij art. 250ter (oud) Sr zijn dat lid 1 sub 3 en lid 2 sub 2 (het is mogelijk dat onder lid 3 ook expliciet minderjarige slachtoffers vallen, maar dit hoeft niet, daarom is dit lidnummer buiten deze analyse is gehouden). Bij art. 250a (oud) Sr zijn dat lid 1 sub 3 en 5 en lid 2 sub 2 (het is mogelijk dat onder lid 3 ook expliciet minderjarige slachtoffers vallen, maar dit hoeft niet, daarom is dit lidnummer buiten deze analyse is gehouden). Bij art. 273a/f (tot 1 juli 2009) Sr zijn dat lid 1 sub 2, 5 en 8, lid 3 sub 2 en lid 4. Bij art. 273f (vanaf 1 juli 2009) Sr zijn dat lid 1 sub 2, 5 en 8 en lid 3 sub 2.

Tabel B3.3.4 Aantal afgehandelde zaken OM (2007-2011)

	Aantal afgehandelde zaken OM (N)	Indexcijfer (2007=1,0)	Procentuele groei ten opzichte van voorgaande jaar
2007	176	1,0	-9% ⁸⁶
2008	270	1,5	53%
2009	180	1,0	-33%
2010	210	1,2	17%
2011	267	1,5	27%
Totaal	1.103	n.v.t.	n.v.t.

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.5 Afgehandelde zaken naar afhandeling (2007-2011)

		2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Dagvaarding	(Mede) voor mensenhandel	136	77%	186	69%	118	66%	155	74%	189	71%	784	71%
	Uitsluitend voor overige delicten	8	5%	7	3%	10	6%	4	2%	8	3%	37	3%
	Subtotaal	144	82%	193	71%	128	71%	159	76%	197	74%	821	74%
Onvoorwaardelijk sepot	Technisch sepot	23	13%	47	17%	33	18%	29	14%	49	18%	181	16%
	Beleidssepot	3	2%	16	6%	12	7%	3	1%	10	4%	44	4%
	Sepotgrond onbekend	1	1%	3	1%	3	2%	5	2%	3	1%	15	1%
	Subtotaal	27	15%	66	24%	48	27%	37	18%	62	23%	240	22%
Voorwaardelijk sepot		-	-	3	1%	1	1%	-	-	3	1%	7	1%
Transactie		1	1%	1	0%	-	-	1	0%	-	-	3	0%
Voeging ⁸⁷		1	1%	2	1%	2	1%	1	0%	1	0%	7	1%
Overdracht ⁸⁸		3	2%	5	2%	1	1%	12	6%	4	1%	25	2%
Totaal		176	100%	270	100%	180	100%	210	100%	267	100%	1.103	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

86 Het aantal afgehandelde zaken OM in 2006 is 194 (NRM 2012a, p. 31).

87 Uit OM-data blijkt niet wat er vervolgens met de gevoegde zaken is gebeurd (bijv. dagvaarding voor mensenhandel). De voeging is de formele afdoening van deze zaak.

88 Overdacht binnen het OM of overdracht aan andere instantie (bijvoorbeeld aan het buitenland). Uit OM-data blijkt niet wat er vervolgens met de overgedragen zaken binnen het OM is gebeurd (bijv. dagvaarding voor mensenhandel). De overdracht is de formele afdoening van deze zaak. Daarnaast geldt dat wanneer een zaak wordt overgedragen binnen het OM, dat deze zaak als nieuwe zaak wordt

Tabel B3.3.6 Gedagvaarde 'sub 3-zaken' (2007-2011)

	2007 N: 136		2008 N: 186		2009 N: 118		2010 N: 155		2011 N: 189		Totaal N: 784	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Uitsluitend 'sub 3 zaken' binnen mensenhandel⁸⁹	5	4%	6	3%	7	6%	16	10%	22	12%	56	7%
Sub 3 in combinatie met andere mensenhandel⁹⁰	12	9%	8	4%	9	8%	7	5%	9	5%	45	6%
Totaal 'sub 3-zaken'	17	13%	14	8%	16	14%	23	15%	31	16%	101	13%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Bewerking: BNRM⁹¹

ingeschreven bij het parket waaraan het is overgedragen. In die zin zorgen de overgedragen zaken binnen het OM voor dubbeltellingen in het aantal ingeschreven zaken bij het OM. In het nieuwe registratiesysteem van het OM (zie Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording) wordt dit op een andere manier geregistreerd en zal van deze dubbeltellingen niet langer sprake zijn. Tot nu toe worden mensenhandelszaken nog geregistreerd in het oude registratiesysteem (zie Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording).

89 Deze zaken zijn bij het OM ingeschreven op basis van (voor wat betreft het delict mensenhandel) uitsluitend art. 250ter/a (oud) lid 1 sub 2 Sr en/of art. 273a/f lid 1 sub 3 Sr: de zogenaamde 'sub 3-zaken' (al dan niet in combinatie met strafverzwarende omstandigheden en al dan niet in combinatie met andere delicten dan mensenhandel).

90 Deze zaken zijn bij het OM ingeschreven op basis van art. 250ter/a (oud) lid 1 sub 2 Sr en/of art. 273a/f lid 1 sub 3 Sr *in combinatie met* andere mensenhandelfeiten *niet zijnde* art. 250ter/a (oud) lid 1 sub 2 en/of art. 273a/f lid 1 sub 3 Sr (al dan niet in combinatie met strafverzwarende omstandigheden en al dan niet in combinatie met andere delicten dan mensenhandel).

91 Tot op heden heeft BNRM geen informatie opgevraagd (in de query laten opnemen) over de gedagvaarde zaken op sublidniveau. Informatie over het aantal zaken waarbij - binnen de mensenhandelfeiten - uitsluitend sprake is van een dagvaarding op grond van art. 250ter/a (oud) lid 1 sub 2 Sr en/of art. 273a/f lid 1 sub 3 Sr (de zogenoemde sub 3-zaken) zijn dit keer voor het eerst door BNRM zelf handmatig bekeken. Mogelijk zal deze informatie een volgende keer meegenomen worden in de query.

Tabel B3.3.7 Gedagvaarde zaken (mede) voor mensenhandel en strafverzwarende omstandigheden (2007-2011)^{92,93}

		2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ongekwali- ceerde mensenhandel	250ter/a (oud) lid 1	1	1%	3	2%	2	2%	1	1%	1	1%	8	1%
	273a/f lid 1	46	34%	73	39%	35	30%	62	40%	73	39%	289	37%
	Subtotaal	47	35%	76	41%	37	31%	63	41%	74	39%	297	38%
Gekwalificeerde mensenhandel ⁹⁴	250ter/a (oud) lid 2 ⁹⁵	15	11%	4	2%	7	6%	3	2%	2	1%	31	4%
	250ter/a (oud) lid 3 ⁹⁶	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

92 Tot op heden heeft BNRM geen informatie opgevraagd (in de query opgenomen) over de gedagvaarde zaken op sublidniveau. Informatie over het aantal zaken waarin sprake is van een slachtoffer jonger dan zestien jaar (273a/f lid 3 sub 2 Sr) is helaas, om voornoemde reden, momenteel niet voorhanden. Mogelijk zal deze informatie een volgende keer meegenomen worden in de query.

93 Indien sprake is van meerdere strafverzwarende omstandigheden is de strafverzwarende omstandigheid met de zwaarste strafbedreiging gekozen. Hierbij is voor de zaken op basis van art. 273f Sr (vanaf 1 juli 2009) uitgegaan van de strafbedreiging die gold tot 1 juli 2009

94 In deze tabel is de oude indeling van art. 273a/f Sr aangehouden, dus de indeling van vóór 1 juli 2009. Mensenhandelzaken met mensenhandelfeiten gepleegd na 1 juli 2009 zijn omgenummerd naar de indeling van art. 273a/f Sr van vóór 1 juli 2009. Zodoende betreft lid 4 hier dus mensenhandel in vereniging waarbij een slachtoffer jonger dan zestien jaar is betrokken, lid 5 mensenhandel met zwaar lichamelijk letsel ten gevolge of waarbij levensgevaar voor een ander te duchten is en lid 6 mensenhandel met de dood ten gevolge (zie Bijlage 4 voor de wetsteksten van vóór en na 1 juli 2009).

95 Art. 250ter/a (oud) lid 2 sub 1 Sr: mensenhandel in vereniging, art. 250ter/a (oud) lid 2 sub 2 Sr: mensenhandel waarbij een slachtoffer jonger dan zestien jaar is betrokken of art. 250ter/a (oud) lid 2 sub 3 Sr: mensenhandel met zwaar lichamelijk letsel ten gevolge.

96 Art. 250ter/a (oud) lid 3 Sr: mensenhandel in vereniging en waarbij of een slachtoffer jonger dan zestien jaar is betrokken of sprake is van zwaar lichamelijk letsel ten gevolge.

		2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	273a/f lid 3 ⁹⁷	74	54%	97	52%	71	60%	84	54%	109	58%	435	55%
	273a/f lid 4 (oud) ⁹⁸	-	-	5	3%	-	-	1	1%	-	-	6	1%
	273a/f lid 5 (oud) ⁹⁹	-	-	4	2%	3	3%	4	3%	4	2%	15	2%
	273a/f lid 6 (oud) ¹⁰⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Subtotaal	89	65%	110	59%	81	69%	92	59%	115	61%	487	62%
Totaal		136	100%	186	100%	118	100%	155	100%	189	100%	784	100%

- 97 Art. 273a/f (tot en vanaf 1 juli 2009) lid 3 sub 1 Sr: mensenhandel in vereniging of art. 273a/f (tot en vanaf 1 juli 2009) lid 3 sub 2 Sr: mensenhandel waarbij een slachtoffer jonger dan zestien jaar is betrokken. In de tabel kan bij deze categorie ook de combinatie van de voornoemde strafverzwarende omstandigheden vallen indien het gaat om een pleegperiode van na 1 juli 2009. De reden hiervoor is dat de combinatie van deze strafverzwarende omstandigheden in art. 273f (vanaf 1 juli 2009) Sr is komen te vervallen, waardoor de combinatie geregistreerd wordt als art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 3 (sub 1 en sub 2) Sr in plaats van als art. 273a/f (tot 1 juli 2009) lid 4 Sr. Om deze reden is het het meest nauwkeurig om de zaken die in de tabel onder 273a/f lid 3 Sr en de zaken die in de tabel onder 273a/f lid 4 Sr staan geregistreerd bij elkaar op te tellen. Dit opgetelde aantal vertegenwoordigt dan dus mensenhandel gepleegd in vereniging en/of waarbij een slachtoffer jonger dan zestien jaar is betrokken.
- 98 Art. 273a/f (tot 1 juli 2009) lid 4 Sr: mensenhandel in vereniging en waarbij een slachtoffer jonger dan zestien jaar is betrokken. Deze combinatie van strafverzwarende omstandigheden bestaat niet langer in art. 273f (vanaf 1 juli 2009) Sr. Indien hiervan, in de pleegperiode na juli 2009, sprake is, is de zaak geregistreerd onder art. 273f lid 3 (sub 1 en sub 2) Sr in OM-data en in deze tabel daarom onder art. 273a/f lid 3 Sr geplaatst. (Art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 4 Sr: mensenhandel met zwaar lichamelijk letsel ten gevolge of waarbij levensgevaar voor een ander te duchten is, is in deze tabel hier juist niet meegenomen maar, na omnummering naar art. 273f (tot 1 juli 2009) Sr, in de tabel onder 273a/f lid 5 Sr geplaatst).
- 99 Art. 273a/f (tot 1 juli 2009) lid 5 Sr: mensenhandel met zwaar lichamelijk letsel ten gevolge of waarbij levensgevaar voor een ander te duchten is. Ook is in deze tabel art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 4 Sr meegenomen dat, na omnummering naar art. 273f (tot 1 juli 2009) Sr, art. 273f (tot 1 juli 2009) lid 5 Sr betreft. (Art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 5 Sr: mensenhandel met de dood ten gevolge is in deze tabel hier juist niet meegenomen, maar, na omnummering naar art. 273f (tot 1 juli 2009) Sr, in de tabel onder 273a/f lid 6 Sr geplaatst).
- 100 Art. 273a/f (tot 1 juli 2009) lid 6 Sr: mensenhandel met de dood ten gevolge. Ook is in deze tabel art. 273f (vanaf 1 juli 2009) lid 5 Sr meegenomen dat, na omnummering naar art. 273f (tot 1 juli 2009) Sr, art. 273f (tot 1 juli 2009) lid 6 Sr betreft.

Tabel B3.3.8 Gedagvaarde zaken (mede) voor mensenhandel naar zwaarste feit (2007-2011)¹⁰¹

	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Gekwalificeerde mensenhandel	77	57%	89	48%	69	58%	86	55%	102	54%	423	54%
Ongekwalficeerde mensenhandel	34	25%	60	32%	24	20%	47	30%	53	28%	218	28%
Seksueel geweld¹⁰²	19	14%	21	11%	18	15%	7	5%	22	12%	87	11%
Niet-seksueel geweld¹⁰³	4	3%	8	4%	3	3%	9	6%	8	4%	32	4%
Overige misdrijven¹⁰⁴	2	1%	8	4%	4	3%	6	4%	4	2%	24	3%
Totaal	136	100%	186	100%	118	100%	155	100%	189	100%	784	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Aanvulling op §6.3: Berechting in eerste aanleg

Tabellen B3.3.9 t/m B3.3.17 geven het volledige overzicht van de beschikbare gegevens uit OM-data over in eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken in de periode 2007-2011. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

¹⁰¹ Het zwaarste feit is bepaald aan de hand van de strafbedreiging. In geval van een combinatie van delicten met gelijke strafbedreiging, is mensenhandel als zwaarste feit getypeerd. Mocht er dan nog sprake zijn van meerdere feiten met eenzelfde strafbedreiging, dan prevaleren de feiten die binnen de categorie 'seksueel geweld' vallen boven de feiten die in de categorie 'niet-seksueel geweld' vallen, die op hun beurt prevaleren boven de categorie 'overige misdrijven'.

¹⁰² Hierbij kan gedacht worden aan: verkrachting (art. 242 Sr), gemeenschap met een persoon jonger dan zestien jaar (art. 245 Sr), gemeenschap met een persoon jonger dan twaalf jaar (art. 244 Sr), gemeenschap met een wilsonbekwame (art. 243 Sr) etc.

¹⁰³ Hierbij kan gedacht worden aan: diefstal met geweld (art. 312 Sr), afpersing (art. 317 Sr), moord (art. 289 Sr), doodslag (art. 287 Sr) etc.

¹⁰⁴ Hierbij kan gedacht worden aan: drugsdelicten (Opiumwet), vrijheidsberoving (art. 282 Sr), gijzeling (art. 282a Sr), onttrekking minderjarige aan gezag (art. 279 Sr) etc.

Tabel B3.3.9 Aantal in eerste aanleg afgedane zaken (2007-2011)

	Aantal afgedane zaken in eerste aanleg (N)	Indexcijfer (2007=1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
2007	115	1,0	17% ¹⁰⁵
2008	152	1,3	32%
2009	132	1,1	-13%
2010	135 ¹⁰⁶	1,2	2%
2011	129	1,1	-4%
Totaal	663	n.v.t.	n.v.t.

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

¹⁰⁵ Het aantal in eerste aanleg afgedane zaken in 2006 is 98 (NRM 2012a, p. 32).

¹⁰⁶ Volgens het BNRM-jurisprudentieonderzoek (NRM 2012d) gaat het in 2010 om 138 in eerste aanleg gewezen mensenhandelvonnissen (dus exclusief de in eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken die ter terechtzitting gevoegd zijn). Voor verklaringen voor de kleine verschillen tussen OM-data en het BNRM-jurisprudentieonderzoek wordt verwezen naar Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording.

Tabel B3.3.10 In eerste aanleg afgedane zaken naar afdoening (2007-2011)

		2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Veroordeling	(Mede) voor mensenhandel	73	63%	78	51%	69	52%	79	59%	75	58%	374	56%
	Uitsluitend voor overige delicten	24	21%	35	23%	40	30%	28	21%	20	16%	147	22%
	Subtotaal	97	84%	113	74%	109	83%	107	79%	95	74%	521	79%
Volledige vrijspraak		14	12%	33	22%	20	15%	20	15%	21	16%	108	16%
Dagvaarding nietig		-	-	-	-	-	-	4	3%	-	-	4	1%
OM niet ontvankelijk		-	-	-	-	-	-	-	-	7	5%	7	1%
Ter terechtzitting gevoegd ¹⁰⁷		4 ¹⁰⁸	3%	6 ¹⁰⁹	4%	3 ¹¹⁰	2%	4 ¹¹¹	3%	6 ¹¹²	5%	23 ¹¹³	3%
Totaal		115	100%	152	100%	132	100%	135 ¹¹⁴	100%	129	100%	663	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

107 De afdoening 'ter terechtzitting gevoegd' is in OM-data de formele afdoening van een zaak. Het inhoudelijke eindoordeel van de rechter ten aanzien van de feiten in de ter terechtzitting gevoegde zaak kan in de praktijk vanzelfsprekend leiden tot bijvoorbeeld een veroordeling voor deze feiten. In de voetnoten staat per jaar aangegeven hoeveel ter terechtzitting gevoegde zaken uiteindelijk in de praktijk hebben geleid tot een veroordeling voor mensenhandel. Let op: deze aantallen kunnen niet opgeteld worden bij de categorie 'veroordeling mensenhandel' omdat dit tot dubbelstellingen kan leiden. Mogelijkheid 1: zaak A (veroordeling mensenhandel) gevoegd bij zaak B (veroordeling mensenhandel) resulteert in A: ter terechtzitting gevoegd en B: veroordeling mensenhandel, dus in totaal één mensenhanderveroordeling terwijl eigenlijk sprake is van twee mensenhanderveroordelingen (maar wel één vonnis). Mogelijkheid 2: zaak A (veroordeling mensenhandel) gevoegd bij zaak B (vrijspraak mensenhandel) resulteert in A: ter terechtzitting gevoegd en B: veroordeling mensenhandel, dus in totaal één mensenhanderveroordeling waarvan ook daadwerkelijk sprake is (in één vonnis). In geval van mogelijkheid 1 zouden de ter terechtzitting gevoegde zaken van de categorie 'ter terechtzitting gevoegd' verplaatst kunnen worden naar de categorie 'veroordeling mensenhandel', maar in het geval van mogelijkheid 2 is de veroordeling voor de feiten in de gevoegde zaak al meegenomen in de veroordelingen voor mensenhandel en zou dit dus door optelling tot dubbelstelling leiden. Uit OM-data blijken deze verschillende mogelijkheden niet, waardoor ervoor gekozen is in de tabel alle ter terechtzitting gevoegde zaken - ondanks een uiteindelijke veroordeling voor mensenhandel voor de betreffende feiten - onder de afdoening 'ter terechtzitting gevoegd' te plaatsen. De aantallen die nu staan weergegeven onder de categorie 'veroordeling mensenhandel' representeren dus het daadwerkelijke aantal vonnissen waarin sprake is van een mensenhanderveroordeling (in één vonnis is dan soms sprake van meerdere zaken die behandeld worden). Dit gaat overigens niet op wanneer zaak A (veroordeling mensenhandel) wordt gevoegd bij een zaak waarin geen sprake is van mensenhandel. In dat geval is deze mensenhanderveroordeling niet terug te zien in OM-data en om die reden ook niet in de hier weergegeven tabel.

Tabel B3.3.11 In eerste aanleg afgedane zaken waarin hoger beroep is ingesteld (2007-2011)

Beroep aangetekend	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Geen	74	64%	95	63%	64	49%	65	48%	53	41%	351	53%
Alleen door officier van justitie	9	8%	7	5%	13	10%	23	17%	20	16%	72	11%
Alleen door verdachte	24	21%	36	24%	30	23%	32	24%	33	26%	155	23%
Door beiden	8	7%	14	9%	25	19%	15	11%	23	18%	85	13%
Totaal	115	100%	152	100%	132	100%	135	100%	129	100%	663	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.12 Veroordelingen in eerste aanleg en voorlopige hechtenis (2007-2011)

	Wel voorlopige hechtenis		Geen voorlopige hechtenis		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
2007	68	93%	5	7%	73	100%
2008	77	99%	1	1%	78	100%
2009	61	88%	8	12%	69	100%
2010	75	95%	4	5%	79	100%
2011	62	83%	13	17%	75	100%
Totaal	343	92%	31	8%	374	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

- 108 Hiervan hebben twee gevoegde zaken tot een veroordeling voor mensenhandel geleid
- 109 Hiervan hebben vier gevoegde zaken tot een veroordeling voor mensenhandel geleid.
- 110 Hiervan heeft één gevoegde zaak tot een veroordeling voor mensenhandel geleid.
- 111 Hiervan hebben drie gevoegde zaken tot een veroordeling voor mensenhandel geleid.
- 112 Hiervan hebben vier gevoegde zaken tot een veroordeling voor mensenhandel geleid.
- 113 Hiervan hebben veertien gevoegde zaken tot een veroordeling voor mensenhandel geleid.
- 114 135-4 ter terechtzitting gevoegde zaken=131 in eerste aanleg gewezen vonnissen in 2010. Volgens NRM 2012d betreft dit aantal 138. Voor verklaringen voor de kleine verschillen tussen OM-data en het BNRM-jurisprudentieonderzoek wordt verwezen naar Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording.

Tabel B3.3.13 Veroordelingen in eerste aanleg en strafverzwarende omstandigheden (2007-2011)

	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Veroordeling ongekwalificeerde mensenhandel	16	22%	27	35%	23	33%	31	39%	24	32%	121	32%
Veroordeling gekwalificeerde mensenhandel	57	78%	51	65%	46	67%	48	61%	51	68%	253	68%
Totaal	73	100%	78	100%	69	100%	79	100%	75	100%	374	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.14 Veroordelingen in eerste aanleg naar zwaarste feit waarvoor veroordeeld (2007-2011)¹¹⁵

	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ongekwalificeerde mensenhandel als zwaarste feit waarvoor veroordeeld	11	15%	25	32%	21	30%	27	34%	21	28%	105	28%
Gekwalificeerde mensenhandel als zwaarste feit waarvoor veroordeeld	55	75%	44	56%	43	62%	45	57%	51	68%	238	64%
Subtotaal	66	90%	69	88%	64	93%	72	91%	72	96%	343	92%
Mensenhandel waarschijnlijk niet zwaarste feit waarvoor veroordeeld ¹¹⁶	7	10%	9	12%	5	7%	7	9%	3	4%	31	8%
Totaal	73	100%	78	100%	69	100%	79	100%	75	100%	374	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

¹¹⁵ Het zwaarste feit is bepaald aan de hand van de strafbedreiging. In geval van een combinatie van delicten met gelijke strafbedreiging, is mensenhandel als zwaarste feit getypeerd.

¹¹⁶ In totaal is 521 keer sprake van een veroordeling al dan niet (mede) voor mensenhandel (zie Tabel B3.3.10), verder te noemen: algemene veroordelingen. Bij deze 521 algemene veroordelingen is 343 keer sprake van mensenhandel als zwaarste feit waarvoor is veroordeeld en is twee keer niet bekend wat het zwaarste feit is waarvoor is veroordeeld. De 343 gevallen waarin mensenhandel het zwaarste feit is waarvoor is veroordeeld is in de tabel afgezet tegen het totaal aan veroordelingen voor in ieder geval mensenhandel (N: 374, zie Tabel B3.3.10) verder te noemen: mensenhandelveoordelingen. Het is mogelijk dat de twee algemene veroordelingen waarvan niet bekend is wat het zwaarste feit is waarvoor is veroordeeld, mensenhandelveoordelingen betreffen. Indien dit het geval zou zijn, is het mogelijk dat mensenhandel ook in deze gevallen het zwaarste feit is waarvoor is veroordeeld. Dit is echter onbekend. Gemakshalve zijn deze twee zaken in de tabel opgenomen onder de categorie 'mensenhandel is niet het zwaarste feit waarvoor is veroordeeld'.

Tabel B3.3.15 Veroordelingen in eerste aanleg naar opgelegde hoofdstraffen (2007-2011)

		2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ongekwali- ceerde mensenhandel	Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	6	38%	16	59%	13	57%	12	39%	12	50%	59	49%
	Deels voorwaardelijke vrijheidsstraf en taakstraf	2	13%	1	4%	1	4%	6	19%	1	4%	11	9%
	Deels voorwaardelijke vrijheidsstraf	7	44%	10	37%	6	26%	11	35%	6	25%	40	33%
	<i>Subtotaal (onvoorwaarde- lijke of deels voorwaardelijke vrijheidsstraf)</i>	15	94%	27	100%	20	87%	29	94%	19	79%	110	91%
	Voorwaardelijke vrijheids- straf en taakstraf	-	-	-	-	2	9%	-	-	3	13%	5	4%
	Voorwaardelijke vrijheidsstraf	-	-	-	-	-	-	2	6%	2	8%	4	3%
	<i>Subtotaal (voorwaardelijke vrijheidsstraf als zwaarste hoofdstraf)</i>	-	-	-	-	2	9%	2	6%	5	21%	9	7%
	Taakstraf	1	6%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1%
	Geen hoofdstraf	-	-	-	-	1	4%	-	-	-	-	1	1%
	Totaal	16	100%	27	100%	23	100%	31	100%	24	100%	121	100%
Gekwalificeerde mensenhandel	Onvoorwaardelijke vrij- heidsstraf en taakstraf	-	-	-	-	1	2%	-	-	1	2%	2	1%
	Onvoorwaardelijke vrij- heidsstraf en geldboete	1	2%	-	-	-	-	-	-	1	2%	2	1%
	Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	31	54%	31	61%	25	54%	27	56%	35	69%	149	59%
	Deels voorwaardelijke vrijheidsstraf en taakstraf	5	9%	3	6%	4	9%	4	8%	-	-	16	6%
	Deels voorwaardelijke vrijheidsstraf	17	30%	12	24%	8	17%	14	29%	11	22%	62	25%
	<i>Subtotaal (onvoorwaarde- lijke of deels voorwaardelijke vrijheidsstraf)</i>	54	95%	46	90%	38	83%	45	94%	48	94%	231	91%
	Voorwaardelijke vrijheids- straf en taakstraf	1	2%	2	4%	5	11%	-	-	1	2%	9	4%
	Voorwaardelijke vrijheids- straf en geldboete	-	-	-	-	-	-	2	4%	-	-	2	1%
	Voorwaardelijke vrijheidsstraf	1	2%	1	2%	1	2%	-	-	2	4%	5	2%

		2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	Subtotaal (voorwaardelijke vrijheidsstraf als zwaarste hoofdstraf)	2	4%	3	6%	6	13%	2	4%	3	6%	16	6%
	Taakstraf	-	-	1	2%	2	4%	1	2%	-	-	4	2%
	Geen hoofdstraf	1	2%	1	2%	-	-	-	-	-	-	2	1%
	Totaal	57	100%	51	100%	46	100%	48	100%	51	100%	253	100%
Totaal	Onvoorwaardelijke vrijheidsstrafen en taakstraf	-	-	-	-	1	1%	-	-	1	1%	2	1%
	Onvoorwaardelijke vrijheidsstrafen geldboete	1	1%	-	-	-	-	-	-	1	1%	2	1%
	Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	37	51%	47	60%	38	55%	39	49%	47	63%	208	56%
	Deels voorwaardelijke vrijheidsstraf en taakstraf	7	10%	4	5%	5	7%	10	13%	1	1%	27	7%
	Deels voorwaardelijke vrijheidsstraf	24	33%	22	28%	14	20%	25	32%	17	23%	102	27%
	Subtotaal (onvoorwaardelijke of deels voorwaardelijke vrijheidsstraf)	69	95%	73	94%	58	84%	74	94%	67	89%	341	91%
	Voorwaardelijke vrijheidsstraf en taakstraf	1	1%	2	3%	7	10%	-	-	4	5%	14	4%
	Voorwaardelijke vrijheidsstraf en geldboete	-	-	-	-	-	-	2	3%	-	-	2	1%
	Voorwaardelijke vrijheidsstraf	1	1%	1	1%	1	1%	2	3%	4	5%	9	2%
	Subtotaal (voorwaardelijke vrijheidsstraf als zwaarste hoofdstraf)	2	3%	3	4%	8	12%	4	5%	8	11%	25	7%
	Taakstraf	1	1%	1	1%	2	3%	1	1%	-	-	5	1%
	Geen hoofdstraf	1	1%	1	1%	1	1%	-	-	-	-	3	1%
	Totaal	73	100%	78	100%	69	100%	79	100%	75	100%	374	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.16 Veroordelingen in eerste aanleg naar opgelegde maatregelen en bijkomende straffen (2007-2011)

		2007	2008	2009	2010	2011	Totaal (N: 374)	
		N	N	N	N	N	N	%
Maatregelen t.a.v. dader	TBS ¹¹⁷	-	2	-	1	-	3	1%
	PPI ¹¹⁸	-	-	-	-	-	-	-
	ISD ¹¹⁹	-	-	-	-	-	-	-
	PIJ ¹²⁰	-	1	1	-	-	2	1%
Maatregelen t.a.v. slachtoffer	Schadevergoeding ¹²¹	18	29	18	24 ¹²²	28	117	31%
Overige maatregelen ¹²³	Onttrekking aan verkeer	7	5	4	6	6	28	7%
Bijkomende straffen	Verbeurdverklaring	6	8	7	8	2	31	8%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

117 Terbeschikkingstelling.

118 Plaatsing psychiatrische inrichting.

119 Inrichting stelselmatige daders.

120 Plaatsing in inrichting voor jeugdigen.

121 Deze aantallen zijn groter dan de aantallen genoemd in NRM 2012d, p. 211 en Tabel B3.5.1 welke informatie afkomstig is van het CJIB. Waarschijnlijk is het aantal volgens CJIB kleiner omdat die aantallen alleen de onherroepelijk opgelegde schadevergoedingsmaatregelen betreffen die reeds bij het CJIB terecht zijn gekomen en OM-data alle in eerste aanleg opgelegde schadevergoedingsmaatregelen heeft meegenomen ongeacht of deze uitspraken onherroepelijk zijn.

122 Het aantal opgelegde schadevergoedingsmaatregelen in 2010 kan niet vergeleken worden met NRM 2012d, §8.2.2 (overige uitbuiting) en §8.3.2 (seksuele uitbuiting) omdat het aantal zoals weergegeven in deze tabel schadevergoedingsmaatregelen opgelegd aan individuele daders betreffen en de schadevergoedingsmaatregelen in NRM 2012d, §8.2.2 en §8.3.2 schadevergoedingsmaatregelen ten aanzien van individuele slachtoffers betreffen (één dader kan immers een schadevergoedingsmaatregel opgelegd krijgen ten aanzien van meerdere slachtoffers en tegelijkertijd kunnen meerdere daders ten aanzien van hetzelfde slachtoffer hoofdelijk aansprakelijk worden gehouden voor de toegekende schadevergoeding). Daarnaast zijn de aantallen zoals genoemd in NRM 2012d, §8.2.2 en §8.3.2 gebaseerd op toegekende vorderingen tot schadevergoeding die uitsluitend op mensenhandelfeiten zagen, terwijl in deze tabel is uitgegaan van schadevergoedingsmaatregelen in de veroordelende vonnissen voor mensenhandel. Hierdoor is soms ook sprake van een schadevergoedingsmaatregel die naast mensenhandel ook op andere delicten ziet en is het zelfs mogelijk dat een toegekende vordering tot schadevergoeding waarvoor een schadevergoedingsmaatregel is opgelegd alleen betrekking heeft op andere delicten dan mensenhandel (waarbij mogelijk andere slachtoffers betrokken zijn dan de mensenhandelslachtoffers).

123 Betrouwbare informatie ten aanzien van opgelegde ontnemingsmaatregelen is helaas niet uit OM-data te verkrijgen.

Tabel B3.3.17 Opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg naar duurcategorie (2007-2011)

		2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ongekwali- ficeerde mensenhandel	Tot 1 jaar	7	47%	12	44%	12	60%	18	62%	8	42%	57	52%
	1 tot 4 jaar	8	53%	15	56%	7	35%	9	31%	10	53%	49	45%
	Meer dan 4 jaar	-	-	-	-	1	5%	2	7%	1	5%	4	4%
	Subtotaal	15 ¹²⁴	100%	27 ¹²⁵	100%	20 ¹²⁶	100%	29 ¹²⁷	100%	19 ¹²⁸	100%	110 ¹²⁹	100%
Gekwalificeerde mensenhandel	Tot 1 jaar	16	30%	18	39%	18	47%	18	40%	17	35%	87	38%
	1 tot 4 jaar	35	65%	25	54%	16	42%	23	51%	26	54%	125	54%
	Meer dan 4 jaar	3	6%	3	7%	4	11%	4	9%	5	10%	19	8%
	Subtotaal	54 ¹³⁰	100%	46 ¹³¹	100%	38 ¹³²	100%	45 ¹³³	100%	48 ¹³⁴	100%	231 ¹³⁵	100%
Totaal	Tot 1 jaar	23	33%	30	41%	30	52%	36	49%	25	37%	144	42%
	1 tot 4 jaar	43	62%	40	55%	23	40%	32	43%	36	54%	174	51%
	Meer dan 4 jaar	3	4%	3	4%	5	9%	6	8%	6	9%	23	7%
	Totaal	69 ¹³⁶	100%	73 ¹³⁶	100%	58 ¹³⁸	100%	74 ¹³⁹	100%	67 ¹⁴⁰	100%	341 ¹⁴¹	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

- 124 De gemiddelde duur is 591,8 dagen (Sd: 408,4 dagen).
 125 De gemiddelde duur is 561,0 dagen (Sd: 375,2 dagen).
 126 De gemiddelde duur is 643,0 dagen (Sd: 685,4 dagen).
 127 De gemiddelde duur is 534,3 dagen (Sd: 580,0 dagen).
 128 De gemiddelde duur is 634,5 dagen (Sd: 510,8 dagen).
 129 De gemiddelde duur is 585,8 dagen (Sd: 517,9 dagen).
 130 De gemiddelde duur is 641,6 dagen (Sd: 631,1 dagen).
 131 De gemiddelde duur is 706,9 dagen (Sd: 566,1 dagen).
 132 De gemiddelde duur is 710,1 dagen (Sd: 688,9 dagen).
 133 De gemiddelde duur is 670,4 dagen (Sd: 551,0 dagen).
 134 De gemiddelde duur is 794,4 dagen (Sd: 705,5 dagen).
 135 De gemiddelde duur is 703,3 dagen (Sd: 627,3 dagen).
 136 De gemiddelde duur is 630,8 dagen (Sd: 587,5 dagen).
 137 De gemiddelde duur is 653,0 dagen (Sd: 506,1 dagen).
 138 De gemiddelde duur is 687,0 dagen (Sd: 682,4 dagen).
 139 De gemiddelde duur is 617,1 dagen (Sd: 562,5 dagen).
 140 De gemiddelde duur is 749,1 dagen (Sd: 656,4 dagen).
 141 De gemiddelde duur is 665,4 dagen (Sd: 596,0 dagen).

Aanvulling op §6.5: Kenmerken

Tabellen B3.3.18 t/m B3.3.27 geven het volledige overzicht van de beschikbare gegevens uit OM-data over de kenmerken van de bij het OM ingeschreven verdachten en de in eerste aanleg veroordeelde personen in de periode 2007-2011. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.3.18 Aantal in eerste aanleg veroordeelde personen (2007-2011)

	Aantal veroordeelden in eerste aanleg (N)	Indexcijfer (2007=1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
2007	73	1,0	6% ¹⁴²
2008	78	1,1	7%
2009	69	0,9	-12%
2010	79	1,1	14%
2011	75	1,0	-5%
Totaal	374	n.v.t.	n.v.t.

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.19 Geslacht verdachten (2007-2011)

	Vrouwelijk		Mannelijk		Rechtspersoon		Onbekend		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2007	47	17%	232	83%	-	-	2	1%	281	100%
2008	32	15%	176	82%	2	1%	4	2%	214	100%
2009	25	18%	116	82%	-	-	-	-	141	100%
2010	39	18%	174	81%	1	0%	1	0%	215	100%
2011	43	17%	208	82%	3	1%	1	0%	255	100%
Totaal	186	17%	906	82%	6	1%	8	1%	1.106	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

¹⁴² Het aantal in eerste aanleg veroordeelde personen in 2006 is 69 (NRM 2012a, p. 37).

Tabel B3.3.20 Geslacht veroordeelden (2007-2011)

	Vrouwelijk		Mannelijk		Onbekend		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2007	12	16%	60	82%	1	1%	73	100%
2008	8	10%	70	90%	-	-	78	100%
2009	13	19%	55	80%	1	1%	69	100%
2010	9	11%	70	89%	-	-	79	100%
2011	11	15%	64	85%	-	-	75	100%
Totaal	53	14%	319	85%	2	1%	374	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.21 Leeftijd verdachten (2007-2011)¹⁴³

	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
< 18 jaar	7	2%	12	6%	5	4%	1	0%	3	1%	28	3%
18-25 jaar	110	39%	61	29%	49	35%	79	37%	61	24%	360	33%
26-30 jaar	62	22%	38	18%	16	11%	47	22%	60	24%	223	20%
31-40 jaar	54	19%	52	24%	39	28%	48	22%	63	25%	256	23%
41-50 jaar	35	12%	32	15%	17	12%	31	14%	32	13%	147	13%
> 50 jaar	8	3%	15	7%	14	10%	6	3%	28	11%	71	6%
Rechtspersoon	-	-	2	1%	-	-	1	0%	3	1%	6	1%
Onbekend	5	2%	2	1%	1	1%	2	1%	5	2%	15	1%
Totaal	281 ¹⁴⁴	100%	214 ¹⁴⁵	100%	141 ¹⁴⁶	100%	215 ¹⁴⁷	100%	255 ¹⁴⁸	100%	1.106 ¹⁴⁹	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

143 De leeftijd is berekend op basis van het jaar waarin de verdachte is begonnen met het plegen van het eerste mensenhandelfeit waarvan de verdachte verdacht wordt en het geboortjaar van de verdachte. De berekende leeftijd kan daarom per verdachte maximaal een jaar naar boven afwijken van de daadwerkelijke pleegleeftijd.

144 Op basis van N: 267 (281 - 5 onbekend) is de gemiddelde leeftijd 29,3 jaar (Sd: 9,4 jaar).

145 Op basis van N: 210 (214 - 2 rechtspersonen - 2 onbekend) is de gemiddelde leeftijd 31,8 jaar (Sd: 11,3 jaar).

146 Op basis van N: 140 (141 - 1 onbekend) is de gemiddelde leeftijd 31,8 jaar (Sd: 11,6 jaar).

147 Op basis van N: 212 (215 - 1 rechtspersoon - 2 onbekend) is de gemiddelde leeftijd 30,2 jaar (Sd: 9,3 jaar).

148 Op basis van N: 247 (255 - 3 rechtspersonen - 5 onbekend) is de gemiddelde leeftijd 33,7 jaar (Sd: 11,7 jaar).

149 Op basis van N: 1.085 (1.106 - 6 rechtspersonen - 15 onbekend) is de gemiddelde leeftijd 31,3 jaar (Sd: 10,7 jaar). Op basis van N: 1.079 (1.085 - 6 van wie het geslacht onbekend is, maar de leeftijd wel bekend) is de gemiddelde leeftijd van mannen 31,1 jaar (N: 897, Sd: 10,7 jaar) en van vrouwen 31,7 jaar (N: 182, Sd: 10,6 jaar). Dit verschil is niet significant (t: -0,72; df: 1077; p: 0,47).

Tabel B3.3.22 Leeftijd veroordeelden (2007-2011)¹⁵⁰

	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
< 18 jaar	3	4%	5	6%	3	4%	2	3%	1	1%	14	4%
18-25 jaar	28	38%	26	33%	20	29%	21	27%	23	31%	118	32%
26-30 jaar	15	21%	23	29%	20	29%	8	10%	13	17%	79	21%
31-40 jaar	16	22%	18	23%	17	25%	23	29%	22	29%	96	26%
41-50 jaar	10	14%	4	5%	6	9%	19	24%	12	16%	51	14%
> 50 jaar	1	1%	2	3%	3	4%	6	8%	4	5%	16	4%
Totaal	73 ¹⁵¹	100%	78 ¹⁵²	100%	69 ¹⁵³	100%	79 ¹⁵⁴	100%	75 ¹⁵⁵	100%	374 ¹⁵⁶	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

150 De leeftijd is berekend op basis van het jaar waarin de veroordeelde is begonnen met het plegen van het eerste mensenhandelfeit *waarvan de veroordeelde verdacht werd* (dus niet waarvoor de veroordeelde veroordeeld is) en het geboortjaar van de veroordeelde. De berekende leeftijd kan daarom per veroordeelde maximaal een jaar naar boven afwijken van de daadwerkelijke pleegleeftijd waarvan hij/zij verdacht werd. Daarnaast is het mogelijk dat de veroordeelde uiteindelijk niet is veroordeeld voor het eerst (in tijd) gepleegde mensenhandelfeit waarvan hij/zij verdacht werd, maar alleen voor andere, later gepleegde, mensenhandelfeiten. Deze nuancering is hierbij niet meegenomen.

151 De gemiddelde leeftijd is 28,8 jaar (Sd: 8,9 jaar).

152 De gemiddelde leeftijd is 28,0 jaar (Sd: 8,2 jaar).

153 De gemiddelde leeftijd is 29,8 jaar (Sd: 9,4 jaar).

154 De gemiddelde leeftijd is 34,3 jaar (Sd: 11,8 jaar).

155 De gemiddelde leeftijd is 31,7 jaar (Sd: 10,1 jaar).

156 De gemiddelde leeftijd is 30,5 jaar (Sd: 10,0 jaar). Op basis van N: 372 (374 - 2 van wie het geslacht onbekend is, maar de leeftijd wel bekend is) is de gemiddelde leeftijd van mannen 30,5 jaar (N: 319, Sd: 10,0 jaar) en van vrouwen 30,6 jaar (N: 53, Sd: 10,0 jaar). Dit verschil is niet significant (t: -0,07; df: 370; p: 0,94).

Tabel B3.3.23 Geboorteland verdachten (2007-2011)

Geboorteland verdachten	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top Tien R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Afghanistan	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	
Albanië	5	2%	4	2%	1	1%	-	-	2	1%	12	1%	
Algerije	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	
Australië	-	-	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Bangladesh	-	-	-	-	2	1%	-	-	-	-	2	0%	
België	1	0%	2	1%	-	-	-	-	1	0%	4	0%	
Brazilië	1	0%	1	0%	-	-	-	-	1	0%	3	0%	
Bulgarije	23	8%	12	6%	8	6%	17	8%	35	14%	95	9%	2 ^e
China ¹⁵⁷	1	0%	7	3%	2	1%	7	3%	7	3%	24	2%	
Congo ¹⁵⁸	1	0%	1	0%	-	-	-	-	1	0%	3	0%	
Dahomey ¹⁵⁹	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0%	
Denemarken	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	
Dominicaanse Republiek	2	1%	-	-	-	-	-	-	1	0%	3	0%	
Duitsland ¹⁶⁰	11	4%	7	3%	1	1%	4	2%	4	2%	27	2%	10 ^e
Egypte	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Estland	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	
Ethiopië	-	-	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Filippijnen	-	-	1	0%	-	-	-	-	1	0%	2	0%	
Frankrijk	4	1%	1	0%	-	-	-	-	-	-	5	0%	
Ghana	2	1%	-	-	1	1%	-	-	-	-	3	0%	
Griekenland	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1%	2	0%	
Guyana	-	-	-	-	-	-	1	0%	-	-	1	0%	
Haïti	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	1	0%	
Honduras	-	-	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Hongarije	2	1%	15	7%	10	7%	26	12%	29	11%	82	7%	3 ^e
India	1	0%	5	2%	-	-	-	-	-	-	6	1%	
Indonesië ¹⁶¹	-	-	-	-	3	2%	-	-	3	1%	6	1%	
Irak	-	-	1	0%	4	3%	1	0%	4	2%	10	1%	
Iran	2	1%	3	1%	-	-	3	1%	2	1%	10	1%	
Israël	-	-	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Italië	-	-	2	1%	-	-	1	0%	1	0%	4	0%	
Ivoorkust	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	

157 Waaronder Hongkong.

158 Waaronder voormalig Zaïre.

159 Het huidige Benin.

160 Waaronder voormalig BRD en voormalig DDR.

161 Waaronder voormalig Nederlands Indië.

Geboorteland verdachten	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top Tien R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Joegoslavië ¹⁶²	1	0%	2	1%	6	4%	4	2%	3	1%	16	1%	
Kameroen	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Letland	-	-	-	-	2	1%	-	-	-	-	2	0%	
Libanon	1	0%	-	-	1	1%	-	-	-	-	2	0%	
Litouwen	-	-	2	1%	-	-	-	-	-	-	2	0%	
Marokko	12	4%	13	6%	10	7%	13	6%	5	2%	53	5%	6 ^e
Mongolië	-	-	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Nederland	95	34%	75	35%	53	38%	83	39%	100	39%	406	37%	1 ^e
Nederlandse Antillen ¹⁶³	12	4%	5	2%	6	4%	5	2%	8	3%	36	3%	8 ^e
Nigeria	19	7%	4	2%	1	1%	3	1%	1	0%	28	3%	9 ^e
Pakistan	-	-	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Polen	7	2%	5	2%	4	3%	-	-	4	2%	20	2%	
Portugal	1	0%	-	-	1	1%	-	-	-	-	2	0%	
Roemenië	15	5%	4	2%	9	6%	22	10%	6	2%	56	5%	5 ^e
Saudi-Arabië	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Sierra Leone	5	2%	1	0%	-	-	-	-	2	1%	8	1%	
Somalië	1	0%	1	0%	1	1%	3	1%	2	1%	8	1%	
Sovjet-Unie ¹⁶⁴	1	0%	4	2%	1	1%	-	-	6	2%	12	1%	
Sri Lanka	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0%	
Sudan	1	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Suriname	12	4%	9	4%	6	4%	5	2%	7	3%	39	4%	7 ^e
Thailand	3	1%	1	0%	-	-	-	-	-	-	4	0%	
Tsjecho- Slowakije ¹⁶⁵	1	0%	2	1%	-	-	3	1%	1	0%	7	1%	
Tunesië	-	-	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Turkije	28	10%	10	5%	5	4%	11	5%	7	3%	61	6%	4 ^e
Vietnam	-	-	2	1%	-	-	-	-	-	-	2	0%	
Zuid-Afrika	1	0%	-	-	-	-	-	-	1	0%	2	0%	
Rechtspersoon	-	-	2	1%	-	-	1	0%	3	1%	6	1%	
Onbekend	5	2%	3	1%	1	1%	2	1%	-	-	11	1%	
Totaal	281	100%	214	100%	141	100%	215	100%	255	100%	1.106	100%	n.v.t.

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

162 Het huidige Servië en het huidige Montenegro.

163 Het huidige Aruba, het huidige Curaçao, het huidige Sint Maarten en de huidige speciale gemeenten van Nederland: Saba, Sint Eustatius en Bonaire (Caribisch Nederland).

164 Het huidige Rusland en veertien huidige andere onafhankelijke staten.

165 Het huidige Tsjechië en het huidige Slowakije.

Tabel B3.3.24 Geboorteland veroordeelden (2007-2011)

Geboorteland veroordeelden	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top Tien R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Albanië	-	-	1	1%	-	-	1	1%	-	-	2	1%	
België	-	-	1	1%	-	-	1	1%	-	-	2	1%	
Brazilië	1	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Bulgarije	4	5%	7	9%	9	13%	4	5%	5	7%	29	8%	2 ^e
China ¹⁶⁶	-	-	-	-	-	-	1	1%	3	4%	4	1%	
Dahomey ¹⁶⁷	-	-	-	-	-	-	1	1%	-	-	1	0%	
Duitsland ¹⁶⁸	-	-	-	-	1	1%	1	1%	4	5%	6	2%	
Ethiopië	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0%	
Frankrijk	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0%	
Ghana	-	-	-	-	-	-	1	1%	-	-	1	0%	
Hongarije	1	1%	5	6%	5	7%	6	8%	9	12%	26	7%	4 ^e
India	2	3%	-	-	-	-	4	5%	-	-	6	2%	
Indonesië	-	-	-	-	-	-	2	3%	-	-	2	1%	
Irak	-	-	-	-	1	1%	3	4%	-	-	4	1%	
Iran	2	3%	1	1%	1	1%	1	1%	-	-	5	1%	
Italië	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1%	1	0%	
Ivoorkust	1	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Joegoslavië ¹⁶⁹	2	3%	-	-	2	3%	3	4%	1	1%	8	2%	10 ^e
Kameroen	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0%	
Letland	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0%	
Litouwen	1	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Marokko	2	3%	5	6%	4	6%	3	4%	2	3%	16	4%	8 ^e
Nederland	24	33%	35	45%	22	32%	22	28%	27	36%	130	35%	1 ^e
Nederlandse Antillen ¹⁷⁰	4	5%	6	8%	3	4%	4	5%	2	3%	19	5%	7 ^e
Nigeria	-	-	-	-	1	1%	-	-	4	5%	5	1%	
Pakistan	1	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0%	

166 Waaronder Hongkong.

167 Het huidige Benin.

168 Waaronder voormalig BRD.

169 Het huidige Servië en het huidige Montenegro.

170 Het huidige Aruba, het huidige Curaçao, het huidige Sint Maarten en de huidige speciale gemeenten van Nederland: Saba, Sint Eustatius en Bonaire (Caribisch Nederland).

Geboorteland veroordeelden	2007		2008		2009		2010		2011		Totaal		Top Tien R
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Polen	2	3%	-	-	1	1%	5	6%	2	3%	10	3%	9 ^e
Portugal	-	-	-	-	-	-	1	1%	-	-	1	0%	
Roemenië	13	18%	3	4%	3	4%	3	4%	5	7%	27	7%	3 ^e
Sierra Leone	-	-	-	-	1	1%	-	-	1	1%	2	1%	
Somalië	-	-	-	-	-	-	1	1%	-	-	1	0%	
Sovjet-Unie ¹⁷¹	1	1%	3	4%	1	1%	-	-	1	1%	6	2%	
Suriname	4	5%	4	5%	6	9%	4	5%	3	4%	21	6%	5 ^e
Thailand	-	-	-	-	-	-	2	3%	-	-	2	1%	
Tsjecho-Slowakije ¹⁷²	3	4%	-	-	2	3%	-	-	1	1%	6	2%	
Turkije	5	7%	6	8%	2	3%	4	5%	4	5%	21	6%	5 ^e
Zaire ¹⁷³	-	-	1	1%	-	-	-	-	-	-	1	0%	
Onbekend	-	-	-	-	-	-	1	1%	-	-	1	0%	
Totaal	73	100%	78	100%	69	100%	79	100%	75	100%	374	100%	<i>n.v.t.</i>

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.25 Totale top 8 geboortelands van de bij het OM ingeschreven verdachten van mensenhandel naar drie categorieën (2007-2011)

	2007 (N: 281)		2008 (N: 214)		2009 (N: 141)		2010 (N: 215)		2011 (N: 255)		Totaal (N: 1.106)	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Nederland	95	34%	75	35%	53	38%	83	39%	100	39%	406	37%
Bulgarije, Hongarije, Roemenië	40	14%	31	14%	27	19%	65	30%	70	27%	233	21%
Turkije, Marokko, Suriname, Nederlandse Antillen ¹⁷⁴	64	23%	37	17%	27	19%	34	16%	27	11%	189	17%
Totaal	199	71%	143	67%	107	76%	182	85%	197	77%	828	75%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

171 Het huidige Rusland en veertien huidige andere onafhankelijke staten.

172 Het huidige Tsjechië en het huidige Slowakije.

173 Het huidige Congo.

174 Het huidige Aruba, het huidige Curaçao, het huidige Sint Maarten en de huidige speciale gemeenten van Nederland: Saba, Sint Eustatius en Bonaire (Caribisch Nederland).

Tabel B3.3.26 Drie categorieën geboortelanden van de bij het OM ingeschreven verdachten van mensenhandel naar woonland (2007-2011)

	Woonachtig in Nederland		Woonachtig in geboorteland		Woonachtig elders		Onbekend		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Geboren in Nederland	386	95%	n.v.t.	n.v.t.	4	1%	16	4%	406	100%
Geboren in Bulgarije, Hongarije, Roemenië	167	72%	34	15%	4	2%	28	12%	233	100%
Geboren in Turkije, Marokko, Suriname, Nederlandse Antillen ¹⁷⁵	165	87%	2	1%	3	2%	19	10%	189	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

Tabel B3.3.27 Drie categorieën geboortelanden van de bij het OM ingeschreven verdachten van mensenhandel naar leeftijdscategorie (2007-2011)¹⁷⁶

Leeftijdscategorie	Geboorteland						Totaal	
	Nederland		Bulgarije, Roemenië, Hongarije		Turkije, Marokko, Suriname, Nederlandse Antillen ¹⁷⁷			
	N	%	N	%	N	%	N	%
	≤25 jaar	195	48%	65	28%	54	29%	314
26 t/m 35 jaar	93	23%	122	52%	79	42%	294	36%
≥ 36 jaar	115	28%	46	20%	53	28%	214	26%
Onbekend	3	1%	-	-	3	2%	6	1%
Totaal	406 ¹⁷⁸	100%	233 ¹⁷⁹	100%	189 ¹⁸⁰	100%	828	100%

Bron: OM-data (peildatum: april 2012)

¹⁷⁵ Het huidige Aruba, het huidige Curaçao, het huidige Sint Maarten en de huidige speciale gemeenten van Nederland: Saba, Sint Eustatius en Bonaire (Caribisch Nederland).

¹⁷⁶ De weergegeven verschillen in deze tabel zijn zeer significant: χ^2 : 64,88; df: 4; p: 0,00. Overigens blijken de gemiddelde leeftijden (zie de voetnoten bij deze tabel) van de drie groepen verdachten niet significant van elkaar te verschillen: (F: 1,02; df: 2; p: 0,36).

¹⁷⁷ Het huidige Aruba, het huidige Curaçao, het huidige Sint Maarten en de huidige speciale gemeenten van Nederland: Saba, Sint Eustatius en Bonaire (Caribisch Nederland).

¹⁷⁸ Op basis van N: 403 (406 - 3 onbekend) is de gemiddelde leeftijd 30,4 jaar (Sd: 12,4 jaar) met een bereik van 15 jaar tot en met 67 jaar.

¹⁷⁹ De gemiddelde leeftijd is 30,1 jaar (Sd: 7,3 jaar) met een bereik van 18 jaar tot en met 55 jaar.

¹⁸⁰ Op basis van N: 186 (189 - 3 onbekend) is de gemiddelde leeftijd 31,5 jaar (Sd: 9,3 jaar) met een bereik van 16 jaar tot en met 64 jaar.

4 Tabellen gebaseerd op de registratie in de OBJD

Aanvulling op §6.4: Berechting in hoger beroep

Tabellen B3.4.1 t/m B3.4.5 geven het volledige overzicht van de beschikbare gegevens uit de OBJD over de in hoger beroep afgedane mensenhandelzaken in de periode 2002-2011. Voor de onderzoeksverantwoording wordt verwezen naar Bijlage 1 en voor de toelichting op de in deze bijlage weergegeven tabellen en de hierop van toepassing zijnde statistiek wordt verwezen naar Bijlage 2.

Tabel B3.4.1 Aantal in hoger beroep afgedane zaken (2002-2011)

	Aantal afgedane zaken in hoger beroep (N)		Indexcijfer (2002=1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
	N	%		
2002	23	9%	1,0	0% ¹⁸¹
2003	30	11%	1,3	30%
2004	19	7%	0,8	-37%
2005	35	13%	1,5	84%
2006	43	16%	1,9	23%
2007	35	13%	1,5	-19%
2008	13	5%	0,6	-63%
2009	28	11%	1,2	115%
2010	25	9%	1,1	-11%
2011	13	5%	0,6	-48%
Totaal	264	100%	n.v.t.	n.v.t.

Bron: OBJD (peildatum: juli 2012)

Tabel B3.4.2 In hoger beroep afgedane zaken naar zwaarst geregistreerde feit op de tenlastelegging
(2002-2006 en 2007-2011)

	2002-2006		2007-2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
Gekwalificeerde mensenhandel	29	19%	38	33%	67	25%
Ongekwificeerde mensenhandel	79	53%	60	53%	139	53%
Seksueel geweld	18	12%	9	8%	27	10%
Niet-seksueel geweld	9	6%	3	3%	12	5%
Overige misdrijven	15	10%	4	4%	19	7%
Totaal	150	100%	114	100%	264	100%

Bron: OBJD (peildatum: juli 2012)

¹⁸¹ Het aantal in hoger beroep afgedane mensenhandelzaken in 2001 is 23 (NRM8, p. 222).

Tabel B3.4.3 In hoger beroep afgedane zaken naar afdoening (2002-2006 en 2007-2011)

	2002-2006		2007-2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
Veroordeling (mede) voor mensenhandel	129	86%	104	91%	233	88%
Vrijspraak	14	9%	8	7%	22	8%
OM niet ontvankelijk	5	3%	-	-	5	2%
Onbekend	2	1%	2	2%	4	2%
Totaal	150	100%	114	100%	264	100%

Bron: OBD (peildatum: juli 2012)

Tabel B3.4.4 Veroordelingen in hoger beroep naar opgelegde straf (2002-2006 en 2007-2011)

	2002-2006		2007-2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
(Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	117	91%	98	94%	215	92%
Alleen voorwaardelijk ¹⁸²	2	2%	2	2%	4	2%
Taakstraf	7	5%	4	4%	11	5%
Geldboete	3	2%	-	-	3	1%
Totaal	129	100%	104	100%	233	100%

Bron: OBD (peildatum: juli 2012)

Tabel B3.4.5 Opgelegde vrijheidsstraffen in hoger beroep naar duurcategorie (2002-2006 en 2007-2011)

	2002-2006		2007-2011		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
T/m 1 jaar	40	34%	49	50%	89	41%
>1 t/m 4 jaar	53	45%	41	42%	94	44%
> 4 jaar	24	21%	8	8%	32	15%
Totaal	117	100%	98	100%	215	100%

Bron: OBD (peildatum: juli 2012)

¹⁸² Het kan hier gaan om een voorwaardelijke vrijheidsstraf of een voorwaardelijke taakstraf.

5 Tabellen gebaseerd op informatie van het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB)

Tabellen B3.5.1 t/m B3.5.4 geven het volledige overzicht van de beschikbare gegevens die BNRM op verzoek van het CJIB heeft ontvangen over de periode 2007-2011. Voor de hiervan afgeleide figuren en bijbehorende tekst en uitleg wordt verwezen naar het BNRM-jurisprudentieonderzoek.¹⁸³

Tabel B3.5.1 Aantal opgelegde schadevergoedingsmaatregelen (2007-2011)

	Aantal onherroepelijk opgelegde schadevergoedingsmaatregelen (N)	Indexcijfer (2007: 1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar	Aantal betrokken slachtoffers (N)	Indexcijfer (2007: 1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
2007	13	1,0	63% ¹⁸⁴	18 ¹⁸⁵	1,0	100% ¹⁸⁶
2008	13	1,0	0%	16 ¹⁸⁷	0,9	-11%
2009	18	1,4	38%	29 ¹⁸⁸	1,6	81%
2010	16	1,2	-11%	18 ¹⁸⁹	1,0	-38%
2011	14	1,1	-13%	21 ¹⁹⁰	1,2	17%
Totaal	74	n.v.t.	n.v.t.	102 ¹⁹¹	n.v.t.	n.v.t.

Bron: CJIB (peildatum: juni 2012)

Tabel B3.5.2 Schadevergoedingsmaatregelen naar opgelegd bedrag (2007-2011)

Opgelegd en te innen bedrag (in €)	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal	
	N	N	N	N	N	N	%
1-500	2	2	-	1	-	5	7%
501-5.000	9	6	11	11	6	43	58%
5.001-15.000	2	5	4	4	5	20	27%
15.001-25.000	-	-	2	-	2	4	5%
25.001-35.000	-	-	-	-	-	-	-
> 35.000	-	-	1	-	1	2	3%
Totaal	13	13	18	16	14	74	100%

Bron: CJIB (peildatum: juni 2012)

¹⁸³ Zie NRM 2012d, §8.4.1.

¹⁸⁴ In 2006 betroffen het acht schadevergoedingsmaatregelen (CJIB, peildatum 3 juni 2012).

¹⁸⁵ 10x1 slachtoffer, 1x2 slachtoffers en 2x3 slachtoffers.

¹⁸⁶ In 2006 betroffen het negen slachtoffers (CJIB, peildatum 3 juni 2012).

¹⁸⁷ 11x1 slachtoffer, 1x2 slachtoffers en 1x3 slachtoffers.

¹⁸⁸ 11x1 slachtoffer, 4x2 slachtoffers, 2x3 slachtoffers en 1x4 slachtoffers.

¹⁸⁹ 15x1 slachtoffer en 1x3 slachtoffers.

¹⁹⁰ 8x1 slachtoffer, 5x2 slachtoffers en 1x3 slachtoffers.

¹⁹¹ 55x1 slachtoffer, 11x2 slachtoffers, 7x3 slachtoffers en 1x4 slachtoffers.

Tabel B3.5.3 Schadevergoedingsmaatregelen naar afdoening (2007-2011)

Afdoeining door CJIB	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal	
	N	N	N	N	N	N	%
Volledige betaling	8	11	8	3	2	32	43%
Vervangende hechtenis	1	1	2	2	-	6	8%
Anders¹⁹²	-	-	1	-	-	1	1%
N.v.t. (openstaand)	4	1	7	11	12	35	47%
Totaal	13	13	18	16	14	74	100%

Bron: CJIB (peildatum: juni 2012)

Tabel B3.5.4 Schadevergoedingsmaatregelen naar afgedaan bedrag (2007-2011)

Afgedaan bedrag (in €)	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal	
	N	N	N	N	N	N	%
0	3	1	4	3	5	16	22%
1-500	1	1	2	3	5	12	16%
501-5.000	8	4	9	9	3	33	45%
5.001-15.000	1	7	3	1	1	13	18%
15.001-25.000	-	-	-	-	-	-	-
25.001-35.000	-	-	-	-	-	-	-
>35.000	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	13	13	18	16	14	74	100%

Bron: CJIB (peildatum: juni 2012)

6 Tabellen gebaseerd op informatie van het Schadefonds Gewelddsmisdrijven (SGM)

Tabellen B3.6.1 t/m B3.6.6 geven het volledige overzicht van de beschikbare gegevens die BNRM op verzoek, van het SGM heeft ontvangen over de periode 2007-2011. Voor de hiervan afgeleide figuren en bijbehorende tekst en uitleg wordt verwezen naar het BNRM-jurisprudentieonderzoek.¹⁹³

¹⁹² Bijvoorbeeld: verjaring van een zaak of een regeling tussen veroordeelde en slachtoffer.

¹⁹³ Zie NRM 2012d, §8.6.

Tabel B3.6.1 Aantal aanvragen voor financiële tegemoetkomingen (2007-2011)¹⁹⁴

	Aantal aanvragen (N)	Indexcijfer (2007=1,0)	Procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar
2007	25	1,0	n.v.t.
2008	19	0,8	-24%
2009	45	1,8	137%
2010	51	2,0	13%
2011	42	1,7	-18%
Totaal	182	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Databestanden Schadefonds Geweldsmisdrijven (peildatum: augustus 2012)

Tabel B3.6.2 Verwijzingen door instanties naar het Schadefonds Geweldsmisdrijven (2009-2011)¹⁹⁵

	2009		2010		2011	
	N	%	N	%	N	%
Advocaat	18	40%	24	47%	12	29%
Slachtofferhulp Nederland	12	27%	8	16%	9	21%
Politie	1	2%	1	2%	1	2%
Overig	8	18%	11	22%	15	36%
Geen verwijzing door een instantie	6	13%	5	10%	1	2%
Onbekend	-	-	2	4%	4	10%
Totaal	45	100%	51	100%	42	100%

Bron: Databestanden Schadefonds Geweldsmisdrijven (peildatum: augustus 2012)

¹⁹⁴ Het Schadefonds Geweldsmisdrijven heeft over de periode 2009-2011 totalen van respectievelijk 59, 74 en 51 dossiers aangeleverd met gegevens over aanvragen van mogelijke slachtoffers van mensenhandelsituaties. Respectievelijk 45, 51 en 42 dossiers hiervan betroffen in ieder geval mensenhandelsituaties omdat hier het wetsartikel 250a of 273f voor het aangeven van het geweldsmisdrijf was genoteerd. Over de overige dossiers kon op basis van het databestand van het Schadefonds Geweldsmisdrijven niet worden achterhaald of dit wel of geen mensenhandelsituaties betroffen omdat andere wetsartikelen waren genoteerd. Deze zijn daarom ook niet meegenomen in de betreffende tabel.

¹⁹⁵ Over deze periode beschikt BNRM over de werkbare gegevens.

Tabel B3.6.3 Beslissingen over aanvragen voor financiële tegemoetkomingen (2007-2011)

	2007		2008		2009		2010		2011	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Toekenning	18	72%	18	95%	31	69%	26	51%	13	31%
Evident na bezwaar toekenning	-	-	-	-	4	9%	1	2%	1	2%
Afwijzing	7	28%	1	5%	10	22%	21	41%	19	45%
Nog in behandeling	-	-	-	-	-	-	3	6%	9	21%
Totaal	25	100%	19	100%	45	100%	51	100%	42	100%

Bron: Databestanden Schadefonds Geweldsmisdrijven (peildatum: augustus 2012)

Tabel B3.6.4 Schaaltoepassing voor immateriële schade (2009-2011)¹⁹⁶

Schalen financiële toekenningen immaterieel	2009		2010		2011	
	N	%	N	%	N	%
Schaal 1	2	6%	1	4%	-	-
Schaal 2	7	20%	6	22%	4	31%
Schaal 3	2	6%	-	-	-	-
Schaal 4	23	66%	19	70%	9	69%
Schaal 5	-	-	1	4%	-	-
Schaal 6	1	3%	-	-	-	-
Schaal 7	-	-	-	-	-	-
Schaal 8	-	-	-	-	-	-
Totaal aantal toekenningen	35	100%	27	100%	13 ¹⁹⁷	100%

Bron: Databestanden Schadefonds Geweldsmisdrijven (peildatum: augustus 2012)

¹⁹⁶ Over deze periode beschikt BNRM over de werkbare gegevens.

¹⁹⁷ Er bestaan veertien toewijzingen, waarvan er voor één slachtoffer van mensenhandel uitsluitend een materiële toekenning was uitgekeerd.

Tabel B3.6.5 Financiële tegemoetkomingen voor materiële schade (2009-2011)¹⁹⁸

	2009	2010	2011
Minimum bedrag	€ 0	€ 25	€ 28
Maximum bedrag	€ 7.725	€ 2.940	€ 7.114
Gemiddeld bedrag	€ 866 ¹⁹⁹	€ 403 ²⁰⁰	€ 1.366 ²⁰¹

Bron: Databestanden Schadefonds Geweldsmisdrijven (peildatum: augustus 2012)

Tabel B3.6.6 Financiële tegemoetkomingen voor materiële schade opgedeeld in kwartielen (2009-2011)

	2009	2010	2011
25% van de toekenningen	≤ € 50	≤ € 63	≤ € 114
50% van de toekenningen	≤ € 200	≤ € 220	≤ € 387
75% van de toekenningen	≤ € 951	≤ € 515	≤ € 2.110

Bron: Databestanden Schadefonds Geweldsmisdrijven (peildatum: augustus 2012)

¹⁹⁸ Over deze periode beschikt BNRM over de werkbare gegevens.

¹⁹⁹ N: 35; Sd: € 1.758,-

²⁰⁰ N: 27; Sd: € 620,-

²⁰¹ N: 14; Sd: € 2.149,-

B4 Artikel 273f Wetboek van Strafrecht (voor en na 1 juli 2009)

Artikel 273f Sr (geldend tot 1 juli 2009)

- 1 Als schuldig aan mensenhandel wordt met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vijfde categorie gestraft:

1°. degene die een ander door dwang, geweld of een andere feitelijkheid of door dreiging met geweld of een andere feitelijkheid, door afpersing, fraude, misleiding dan wel door misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht, door misbruik van een kwetsbare positie of door het geven of ontvangen van betalingen of voordelen om de instemming van een persoon te verkrijgen die zeggenschap over die ander heeft, werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen;

2°. degene die een ander werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

3°. degene die een ander aanwerft, medeneemt of ontvoert met het oogmerk die ander in een ander land ertoe te brengen zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling;

4°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt of beweegt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar te stellen dan wel onder de onder 1° genoemde omstandigheden enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar stelt;

5°. degene die een ander ertoe brengt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling of zijn organen tegen betaling beschikbaar te stellen dan wel ten aanzien van een ander enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van die handelingen of zijn organen tegen betaling beschikbaar stelt, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

6°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de uitbuiting van een ander;

7°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de verwijdering van organen van een ander, terwijl hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat diens organen onder de onder 1° bedoelde omstandigheden zijn verwijderd;

8°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit seksuele handelingen van een ander met of voor een derde tegen betaling of de verwijdering van diens organen tegen betaling, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

9°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt dan wel beweegt hem te bevoordelen uit de opbrengst van diens seksuele handelingen met of voor een derde of van de verwijdering van diens organen.

- 2 Uitbuiting omvat ten minste uitbuiting van een ander in de prostitutie, andere vormen van seksuele uitbuiting, gedwongen of verplichte arbeid of diensten, slavernij en met slavernij of dienstbaarheid te vergelijken praktijken.
- 3 De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie, indien:
 - 1°. de feiten, omschreven in het eerste lid, worden gepleegd door twee of meer verenigde personen;
 - 2°. de persoon ten aanzien van wie de in het eerste lid omschreven feiten worden gepleegd, de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt.
- 4 De feiten, omschreven in het eerste lid, gepleegd door twee of meer verenigde personen onder de omstandigheid, bedoeld in het derde lid, onder 2°, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren of geldboete van de vijfde categorie.
- 5 Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft of daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is, wordt gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
- 6 Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten de dood ten gevolge heeft, wordt gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
- 7 Artikel 251 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 273f Sr (geldend vanaf 1 juli 2009)

- 1 Als schuldig aan mensenhandel wordt met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie gestraft:
 - 1°. degene die een ander door dwang, geweld of een andere feitelijkheid of door dreiging met geweld of een andere feitelijkheid, door afpersing, fraude, misleiding dan wel door misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht, door misbruik van een kwetsbare positie of

door het geven of ontvangen van betalingen of voordelen om de instemming van een persoon te verkrijgen die zeggenschap over die ander heeft, werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen;

2°. degene die een ander werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

3°. degene die een ander aanwerft, medeneemt of ontvoert met het oogmerk die ander in een ander land ertoe te brengen zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling;

4°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt of beweegt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar te stellen dan wel onder de onder 1° genoemde omstandigheden enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar stelt;

5°. degene die een ander ertoe brengt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling of zijn organen tegen betaling beschikbaar te stellen dan wel ten aanzien van een ander enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van die handelingen of zijn organen tegen betaling beschikbaar stelt, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

6°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de uitbuiting van een ander;

7°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de verwijdering van organen van een ander, terwijl hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat diens organen onder de onder 1° bedoelde omstandigheden zijn verwijderd;

8°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit seksuele handelingen van een ander met of voor een derde tegen betaling of de verwijdering van diens organen tegen betaling, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

9°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt dan wel beweegt hem te bevoordelen uit de opbrengst van diens seksuele handelingen met of voor een derde of van de verwijdering van diens organen;

2. Uitbuiting omvat ten minste uitbuiting van een ander in de prostitutie, andere vormen van seksuele uitbuiting, gedwongen of verplichte arbeid of diensten, slavernij en met slavernij of dienstbaarheid te vergelijken praktijken;
3. De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van vijfde categorie, indien:

- 1°. de feiten, omschreven in het eerste lid, worden gepleegd door twee of meer verenigde personen;
- 2°. de persoon ten aanzien van wie de in het eerste lid omschreven feiten worden gepleegd, de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt.
4. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft of daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is, wordt gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
5. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten de dood ten gevolge heeft, wordt gevangenisstraf van ten hoogste achttien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
6. Artikel 251 is van overeenkomstige toepassing.